68

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
8 D
25
VIII E 96 f
XXVI. D 41.
Digitized by Google

EX PLAVTI COMOEDIIS. XX. QVARVM CARMINA MAGNA EX PARTE IN MENSVM SVVM RESTITVTA SVNT M. D. XXII.

Index uerborum, quib. paulo abſtruſiorib. Plautus utitur.

Argumenta ſingularum Comœdiarum.

Authoris uitæ.

Tralatio dictionum græcarum.

AL DVS.

D.PROB.ROM.S.J.

Digitized by Google

FRANCISCI ASVLANI IN RECOGNITIONEM. M. ACCII PLAVTI EPISTOLA AD NICOLAVM SCONBERGVM ARCHIEPISCOPVM CAMPANVM.

m Onimentis literarum proditum eſt Lycurgum, qui Lacedæmonijs leges admodum ſalutares ſanxit, cauiſſe, ne ciues ſui in Theatris ſpectarent hiſtriones, qui Comœdias, aut Tragœdias agerent. atq; ſui facti rationem hanc ſapientiſſimus uir afferebat, non decere populum, quem præ alijs excellere uolebat laude ſeruandarum legum, aſſueſcere id audire, quod uel ioco, uel ſerio eſſet contra leges factum. Contra Athenienſes ex hoc maximam gloriam ſe adipſci putabant, ſi utriuſque rei & inuentores, & amplificatores haberentur. Itaq; Theatra, Orcheſtram, Scænam magnificentiſſime extruebant, & magnam inſuper pecuniæ uim in eiuſmodi ludorum apparatum elargiebantur. Atque hos noſtri Romani, cum alijs multis in rebus, tum in hac potiſſimum imitati ſunt. exiſtimarunt enim hilaritatem animorum maxime quærendam eſſe Populo omnium gentium uictori, idq; poſt bella multa confecta, & imperium omnium propè gentium in Vrbe conſtitutum, morem autem illum Lacædemoniorum, ut nimis durum, nimisq; inhumanum repudiarunt, quandoquidem ſuapte natura ſe ad leges ſeruandas propenſos eſſe intellegebant. Summam igitur authoritatem ſemper tribuerunt Sarſinati Plauto, cum propter incredibilem elegantiam, & dicendi puritatem, tum propter feſtiuitatem, & ſingularem in iocis leporem. Et certe illius fabulæ non minus cum agerentur delectarunt ciues romanos, quàm cum legerentur, tenuerunt doctiſſimum quenque. Vtinam omneis illas haberemus, aut certe quæ nunc habentur integræ, & ſuo carminum menſu conſtantes extarent, recentiores certe illarum enarratores non tam anxie laborarent in quærenda ſignificatione multorum uerborum, & ſententia authoris, cum emendata lectione & proprietatis uerborum, & ueri ſenſus admoneri poſſent. Veruntamen quanta diligentia fieri potuit Aldus noſter, & Eraſmus Roterodamus illas olim caſtigarunt, quarum exemplar nos librarijs noſtris proponentes has. XX. deſcri-

Digitized by Google

bendas curauimus, easque ſacratiſſimo nomini tuo dicatas uoluimus Archiepiſcope ampliſſime ob ſingularem prædicationem Petri Alcyonij uiri clariſſimi de tuis uirtutib. Is enim eum te eſſe affirmabat, qui ſolus, aut cum paucis, quàm recte caſtigatæ eſſent, iudicare poſſes propter ſummam literarum græcarum, & latinarum peritiam, & totius antiquitatis cognitionem. Itaque non ſolum in editione huius præſtantiſſimi Poëtæ nomen tuum celebrari uidebis, ſed etiam in multis alijs authorib. Græcis, & Latinis, qui propediem à nobis excuſi emittentur, quoniam illorum dignitatem uel ob ſingularem tuam doctrinam tueri, uel ob ſummam authoritatem amplificare poteris. Vale.

Index uerborum, quib. paulo abſtruſiorib. Plautus utitur.

A

A præpoſitio pag. 14. 62
Ab præpoſitio. 66
Accreduas. 30
Acerſo. 76
Acceptiſſumus. 53
Admodũ q̃ ſæuos. 8
Adaſſint. 33
Aduorsũ cũ dtõ. 126
Agoranomus .i. ædilis. 55. 62
Agito ſat pro ſatago. 106
Aias uerbũ. 235. 247
Alcædonia. 69. 203
Alatti dentes. 94
A lenone. 213
Aliatriæ. 202
Aliquo. 237
Alludiabo. 253
Aliò. 249
Alius de duobus. 68
Alius miſereat tui. 263
Amoris artes. 21. 22. 71. 72. 82. 83. 261.
Amiculum. 82. 203
Amuſſitata. 153
Ambedo 168
Ampulla. 178
Amaſius. 76
Anteſtari. 66. 217
Antideo. 83
ἀπελακτίζω, ideſt calcitro. 97
Aphrodiſia, ideſt ueneria. 201
Aprugnus. 205
Apologus. 255
Aquula. 60
Aqua intercus. 141
Aqualis. 62
Arceſſo. 75
Artopta. 37
Arcularij. 39
Artamo. 108
Ariolus. 154
Arnus. 274
Aſpello. 51
Aſſulatim. 55
Aſſero. 216
Artopta 37
Atticiſſo. 130
Atharathrio. 192
Auariter. 60
Aucupo. 31
Audibis 52
Aula pro olla. 37
Aula extans. 231
Auo. 211
Aurichalcum. 182
Autumor. 201

B

Babæ. pag. 185. 258
Baccanal. 38
Balneæ. 24
Baliolum. 225
Barbaria. 106
Barda. 120
Bardus. 94
Baſilicum. 91
Bat. 184
Batuor. 75
Batiocus. 257
Baxeæ. 135
Bellaria. 278
Belliata. 235
Belluatus. 182
Bibi paſſiue. 126
Bis tanto amici. 13
Bis tanto pluris. 138
Bitet. 60
Blenni. 112
Blittea. 282
Boia. 56
Bombax. 185
Bubilis. 212
Bubulcitari. 115
Buſtrape. 185

C

Cacula militaris. pag. 262
Calamum. 219
Calator. 234
Calcha. 139
Caletur imperſon. 45
Caltula. 91
Campas. 264
Cantherij. 39
Cantharus. 132
Capero. 93
Capital. 131
Capitalis ædes. 128
Captidem. 192
Carchedonius, ideſt Carthaginẽſis. 199
Careo cum actõ. 60
Carinarij. 39
Carpere lanã. 140
Carthagini in abltõ.

Caſſa. 86
Cathalogus. 153
Caſteria. 26
Cauata. 189
Caudea ciſtella. 244
Cauilla. 41
Cauſia. 219. 160
Cenſeo. 146
Centones. 94
Cæpulonus. 219
Cercurus 253
Cerebroſus. 116
Cerealis cæna. 131
Ceriti. 11
Cerinum. 91
Cæſariatus. 155
Cæſitiũ linteolum. 91
Cyathiſſo. 134
Cylindrus. 133
Ciniflones. 39
Cincticulo. 104
Cinædus. 154
Cycilendrum. 191
Cinila gallinacea. 269
Cirnea. 7
Clâm. 31
Clâm cũ actõ. 32
Clatrata feneſtra. 150
Clepo. 182
Clerumenæ ſorte electi. 69
Cluacina. 64
Clueo. 91. 233
Cluo. 188
Cognomines. 98
Cognomenta. 193
Chorago. 268
Choragium. 45
Choriæ. 61
Choragus. 219
Collaria. 49
Collatiuus. 61
Collyphia. 219
Collyræ. 219
Collyricum. 219
Coloſtra. 203
Collus. 49. 56.
Colutea. 219
Collutulo. 266
Comarchus. 62
Commentus. 14
Commeatus. 147
Compotiuit. 241
Concapilabo 280
Conchlitæ. 233
Concenturio. 180
Concenturiare 270
Concreduo. 40
Concubium pro tempore ſomni. 268
Condalium. 270
Condus promus. 188
Confirmo. 37
Conſulas boni. 277
Conſulo. 86
Conſpicillo. 82
Contuor. 21. 24
Contemplo. 26
Conuenit cum accuſatiuo. 179
Copi. 189
Copulor. 34
Corbitæ. 105
Cordolium. 82
Coriendrus. 133
Corollia. 99
Crepundia. 163
Cribrum pollinarium 205
Crocotula. 91
Crocotularij. 39
Crocum. 59
Crumena 27. 28
Cumatile. 91
Cuppedia. 257
Curſura. 23
Curio. 40
D
Damnigeruli. pag. 179
Daniſta. 121
Daniſticum. 123
Danunt. 55
Dapinato. 56
Dapſilis. 34
Datatim. 62
Deartuo. 53
Decet cũ dtõ. 11
Decollo. 51
Decolaſſo. 72
Defloccatus. 96
Delitia. 283
Deliquio. 52
Deliquium. 71
Demoritur. 158
Demarchus. i. Tribunus plebis 62
Denaſo. 52
Denti frãgibula. 106
Dentiant. 146
Depromo cũ datiuo duplici. 280
Deruncinare. 160
Deuelliſſe. 210
Diales lares. 178
Diabatrarij. 39
Dierectus. 51. 167

Digitized by Google

Die ſeptimi. 144 135.200.
Diligo. 64
Diobolaria ſcorta. 202
Diphilus. 69
Diſpaleſcere. 112
Diuidiæ. 108. 173
Do. 87
Domi meæ. 38
Domu. 147
Donicum. 48
Drapetæ. 62
Duelli aduer. 26
Duit. 25
Duo in actõ. 125

E

Eampſe. pag. 83
Ecere. 276
Ecquis. 74
Effigia. 135
Egetur. 184
Elleboroſus. 242
Eleuſipolis. 224
Eleutheria. 254
Elinguare. 35
Emiſſicius. 33
Emit uili. 89
Emit minimo. 92
Enim in principio. 39
Enicet. 109
Enicaſſo. 117
Epidamni unde. 133
Epichiſis. 247
Equidem. 154
Eſſe quieto. 93
Eſſe cum ntõ. 157
Eſopitus. 280
Eſt multos annos. 32
Eſtrix. 78
Eſtur. 209
Etiam. 205
Exaſciatum. 24
Exanimalis. 109
Exagoga. 137
Exanclauit. 252
Excidiũ Troiæ. 110
Exculco. 55
Exercitæ. 95
Exorabile. 273
Exoticum. 91
Experio. 22
Expeteſſo. 26

F

Fabre. pag. 206
Factio. 84
Factioſus. 35
Faſtidit mei. 35
Ferentarius. 163
Feriatus. 148
Ferritribaces. 119
Ferrumino. 163
Ficedulenſes 46
Fictuare. 262
Fidelia. 41
Fides in gtõ. 68
Fidius deus. 19
Filijs in fœminino genere. 213. 255
Flammearij. 39
Flagritribæ. 182
Flegmina. 07
Flos. 59
Flocces. 189
Fodico. 99
Follis. 36.239
Fontale. 257
Follitum. 93
Fungor cum actõ. 12
Fundus pro fundamento. 271
Fuo. 14.35.
Frauſus. 23
Frigutis. 71
Fruniſci. 242

G

Gaulus. pag. 247
Ginecæum. 124
Glandia. 56. 62.
Glandula. 132
Grandio. 33
Graphicus. 94
Gratulor eã rẽ. 51
Grauior aquam 235
Græciſſo. 130

H

Halagoras. pag. 216
Hallex. 216
Halophanta. 64
Hamatilis. 233
Hamiotæ. 233
Harunſcæ. 119
Harpagatus 35
Haruſpex 154
Haſce. 119
Hecuba quare 139
Hilluriat. 268
Hiſce in ntõ. 152
Horia. 142
Hoſtio. 24

I

Ieiunioſus. pag. 50
Igitur pro poſtea. 4
Ibus pro ijs. 65
Illix. 22
Imbito. 90
Impluuiata. 92

Inauris. 97
Incœnatus. 78
Incœmutiare. 63
Incœrdies. 81
Incitus. 264
Induſiatæ. 91
Induſiarij. 39
Induculа. 91
In ædis domum. 147
Infelicito. 204
Inſio. 24
Inſorare. 63
Ingeniatus. 155
Io. 174
Inſimulo. 11
Inſtipulatus. 195
Inſeruio cum accuſatiuo. 117
Inſtat eum. 210
Interbito. 128
Interdius. 197
Interire & perire diff. 53
Inteſtabilis ſine teſtibus. 164
Intus cum actó. 152
Ipſiſſimus. 270
Iſtæ in dtó. 282
Inner. 178
Iurum 95
Iuuat tibi. 82
L
Laminæ. pag. 26
Lactes. 62
Lactem. 113
Lacte in nominatiuo 144
Lacones 59
Laniena. 91
Laterna, punica. 40
Latomiæ. 54.209
Latrina. 66
Lauerna. 38
Legirupa. 193
Liceſſit. 27
Limbolarij. 39
Linteones. 39
Lingulaca. 75
Literata. 235
Longule. 130
Lopadæ. 233
Lubentia. 13
Luca aduerbium 78. 143
Lumbricus. 41
Lupa. 94
Luſtror. 71.195
Luſciniola. 98
M
Maceſco. pag. 46
Mancupio. 65
Magudares. 237
Malacſſandus 99
Malacum pallium 99
Mantellum. 51
Manifeſtarius. 268
Manulearij. 39
Marſupium. 209
Maſtruga. 216
Maſticheus. 269
Meacidem. 192
Medicine. 14
Medicina. 141
Megara μυγαρῶν. 219
Melinum. 118
Mellina. 89
Mellilla. 70
Memoratui lepida. 99
Mendicabula. 42
Mœnitum. 110
Merenda. 126
Merobiba. 59
Merx. 221
Metia porta. 185
Minus. 263
Myrobrecarij. 39
Myropolium. 14.91
Myropolæ. 71
Miſeret cum ntó. 54
Miſſiculo. 90
Miru'ſt. 149
Mis. 214
Molochinarij. 39
Morbus ſputatus. 52
Moriri. 21
Morologus. 218
Morticine. 221
Mortualia. 30
Multibiba. 59
Munis. 166
Murrhina. 182
Muriatica. 201
Muricidus. 93
Muſculi. 233
N
Nacta. pag. 105
Naſum. 7.59. 132
Naſſa. 153
Nautea. 59
Negaſſim. 26
Negito. 114
Neriene. 278
Nerui. 26
Neuis pro nobis. 59
Nicto. 29
Nihili fieri. 2

Noctua quæ titiu cantat. 138
Ntũs pro uctõ. 28
Nubitur. 223
Nudius quintus, ſextus. 126
Numellæ. 26
Numero pro cito. 215
Nuperus. 53
Nutricant. 154

O

Obex. pag. 166
Oblitum os. 66
Obſequela. 20
Occepſo. 29
Occento. 225
Occipitium. 33
Oenopolium. 22
Offerrumento. 239
Offuciæ. 53
Olearij. 50
Oliuina. 183
Ophthalmia. 55
Operæpretium. 278
Oſa ſum, pro odi. 13
Oſtreæ. 233

P

Pacibus. pag. 228
Pallium nutricis 104
Palpus. 193
Palpatores 133
Pandiculans. 140
Panicei. 46
Papauer. 202
Partitudo. 33
Parti in abltõ. 136
Participo. 83
Paropſis. 192
Paſceolus. 246
Paſſum. 150
Patagiatus. 91
Patagiarij. 39
Patricæ. 77
Patruiſſimus. 214
Pedes. 74.134
Pellio. 101
Penitus. 20
Peniculus. 131
Pœnitet. 255
Percantatrix. 154
Pergræcari. 109
Perna. 71
Perpes. 10
Periclitor. 10
Periſtroma. 182. 253
Peruius. 38
Perendinum 272
Peſſum. 40
Petro. 71
Petalium. 59
Petaſus. 190
Phaon. 161
Philacæ. 54
Philippeum aurũ 64
Phitecium. 158
Phrygio. 39. 135
Pici. 42
Piges 143
Pilum. 255
Pio. 26.133
Pipulo. 38
Pyrene fons. 40
Piſtorienſes. 46
Placentini. 46
Plagipatidæ. 50
Plaguſiæ. 233
Planiloqua. 282
Plumatile. 92
Plumea. 105
Pecta. 29
Pollentia. 78
Pollectura. 157
Polinxerat. 199
Polluceam. 251
Pollucibiliter. 115
Populnus. 73
Porculena. 159
Portiſculus. 26
Poſtriduo. 159
Poſtilena. 70
Poteſſe. 36
Poſca. 279
Prandi. 135
Præbitero. 214
Præficæ. 278
Præquam. 165
Præſepes. 69
Præſegmina. 36
Præſens. 47
Præſtinare. 55
Præſentarium. 207
Præterbito. 94
Præſtino pro emo 92
Pro poſtpoſita. 24
Prouerbium 35. 89. 96. 125. 200.203
Propudioſe. 252
Proſeda. 202
Promptare. 104
Propudium. 61.106
Protelat. 165
Protinam. 63
Prothymiæ. 256
Protollo. 77.199
Proximus te. 213

Pudet. 71
Pudet et piget diff. 184
Pudeo. 79
Puditum eſt. 103
Pugilicæ. 89
Pugillare. 54
Purpuriſſum. 118

Q

Quadrantal. pag. 59
Quadruplator 218
Quadruplari. 218
Quenq̃ annum 234
Quæ propter. 177
Quæſtus quæſti. 33
Quippini. 204. 208.
Quiſq̃, & qui in genere fœmini no. 18. 82.

R

Rabo. pag. 180
Ramenta. 105
Rapacida. 37
Ratis pro parte na uis 124
Rauis. 36
Rebitur. 35
Recuperator. 101
Redire. 130
Remulco. 102
Reſecro. 41
Reſtricis. 281
Rex. 30
Rica 91
Ridibundus. 94
Rubricata. 176
Ruro ruras. 45

S

Saburratus. pag. 82
Sacres. 245
Salillum. 264
Salueo. 276
Samiolum poterium. 257
Sarſinatis. 124
Satisfacio. 12
Saxatiles. 233
Scalpurio. 38
Scaphio. 73
Schœno. 202
Scribilita. 199
Scrophipaſci. 55
Sculponeæ. 75
Sectorius ueruex. 55
Sector zonarius. 111
Sedentarij. 39
Semnium. 159
Semizonarij. 39
Semita. 70
Sentes quare dictæ. 77
Senicinctum. 216
Sæpinſcule. 77
Sequeſtro. 175
Seruaſſo. 28
Seruitritium. 223
Setenia. 283
Sexquipes. 268
Sicula. 144
Siciliſſito. 130
Sicoculum genus. 181
Sycophantari. 267
Silo. 233
Symbola. 90
Symbolus. 101
Symbolæ. 90
Syngraphus. 29
Sinus pro uaſe. 59
Sipolindrum. 192
Sirpe. 237
Sitella. 72
Site pro ſitis. 59
Situla. 72
Socieno. 41
Soleo. 237
Solſtitialis herba 181
Solſtitialis morbus 264
Soluo. 113
Sortis ſub aqua. 73
Sorracum. 223
Sublinere. 53
Sublitus. 54
Subminia. 91
Subleſta. 105
Subdiu. 124
Subbaſilicani. 55
Subiculum. 223
Succedaneum. 90
Suffero pro do, & luo. 83
Sumptifacio. 74
Summanus. 64
Specio cis. 73
Specula à ſpe. 222
Spicio. 154
Spinter. 136
Spinthurnicium. 158
Spiſſum. 81
Sputator. 154
Stacte. 59
Staticulum. 229
Strategos dux. 257
Strenuo uerbum. 189
Striatæ. 233
Stridia. 181
Strophiarij. 39
Struices. 131
Struthea. 219

Supparum.

Suppromus.

Suppliaſſo. 25

Surpiculi. 55

Suſpices 73

Susq; deq;. 12

Suſciri. 135

Sutores. 39

Sutelæ. 53. 69

T

Tactio eſt nos. 38

Talorum iactus 41

Tatæ. 258

Tax tax. 221

Thermopolium 236. 170

Thermopotaſti. 270

Temperi. 228

Tenus. 108

Tenuius. 246

Teruncius. 50

Ter. 109

Terginum. 182

Teſſara. 211. 212

Tetuli pro tuli. 11

Tintinnaculi. 281

Tippulæ. 221

Tollutim. 28

Tortæ. 137

Trapezitæ. 47

Tragula. 72

Traſenna. 108

Trinenefiat. 33

Trium literarum homo. 36

Trifur. 25

Trifuraſer. 36

Trioboli. 203

Tributus. 91

Triparchus. 221

Tuburcinari. 219

Tudertani. 46

Tunicæ manuleatæ. 190

Tunica propior pallio'ſt. 272

Tuopte. 153

Tuſculus. 37

Tympanotriba 179

V

Vages. pag. 151

Valgum. 147

Valide. 182

Vanitudo. 52

Vaſtities. 182

Vaſum. 273

Væ te. 25

Velabrum. 51

Ventrioſus. 24

Veniri. 225

Veniunt ruri ruſtici.

Verbale cum accuſatiuo. 38. 41

Veri uerbis. 52

Veruina. 110

Verimonia. 274

Verna. 14

Veſtiplici. 261

Veternus. 141

Viaticati. 133

Viatrius. 25

Victus uicti. 55

Vidulus. 89. 242

Vilitas. 47

Vinula. 22

Vinarius. 25

Vinis. 237

Violarij. 39

Viſcus. m. g. 99

Vitorem. 242

Vitulor. 221

Vlpici. 216

Vlmitriba. 221

Vnæ quinque. 181

Vnos ſex dies. 261

Volupe. 13

Vomica. 221

Votitum. 29

Vrtica marina. 233

Vſus per opus. 20

Z

Zauia. pag. 35

Zona pro marſupio. 268

Zonarij. 39

FINIS.

ARGVMENTA SINGVLARVM COMOEDIARVM.

AMPHITRVONIS.

Mphitruo profectus in hoſtes Theleboas, grauidam ex ſe reliquit uxorē Alcmenam, cuius amore captus Iupiter uerſus in formam eius abſentis coniugis, fingit ab exercitu noctu rediiſſe. Illā cōprimit, noxq́; illa Iouis iuſſu facta lōgior, Mercurius ut ſuo obſequeretur patri ſummo Ioui, in ſeruū Amphitruonis Soſiā ſe trāsformauit. horū Alcmena deluditur dolis, fitq; rurſus ex Ioue grauida. Interim uictor hoſtium rediens Amphitruo, domum præmittit Soſiam, ut nuntiet uxori redditum, is offendit Mercurium ſibi ſimulem ſeruum, ambo rixātur inuicem, à Mercurioq́; excluditur domo, id idē contingit redeunti domum Amphitruoni, quē uxor rata ſe ab illo deludi ſatis, non admodū benigne excipit, fitq; illi obuius pro Amphitruone Iupiter, ſicq́; falſus ab uxore atque ab Ioue ſimul, fiuntq; gemini Amphitruones & Soſiæ. tandem arbiter accerſitur Blepharo, uter eorum uerus eſſet Amphitruo recte ut diſcerneret, obſtupuit ille & certi nihil proferens, abijt. interea tempus pariendi cum eſſet, Alcmena ex Ioue atq; ex uiro geminos uno enixu parit, horum alter qui poſtmodum dictus Hercules ex Ioue genitus (nam ex Amphitruone Iphiclus) binos enecat angues manu, igitur Iupiter ut mulierem inſontem oſtenderet, quam uir inſimulauerat probri, magnum intonuit, rem profeſſus ut erat, iubet igitur reconciliari uiro coniugem.

ASINARIAE.

Rgyrippus adoleſcens mulierem deperibat Philenium, cuius Clereta mater ſagax lena ut ab illo eliceret pecuniam, uetuerat amantes amoribus ſuis indulgere. adoleſcentis pater Demænetus ſuo obſequens filio, ut meretrici tradat uult ei pecuniam dari, ſeruum igitur Libanum monet undecunq; ut poteſt ſurripiat, atrienſem circumducat Sauream, Artemonam cuius ſub imperio uiuebat uxorem fal-

lat, Libanus conſeruum Leonidam conuenit, rem aperit, opportune ſimul confingunt fallaciam, aduenerat mercator daturus pro emptis aſinis, unde Comœdia nomen inuenit pecuniam, quam ſe ſoluturum aiebat Atrienſi ſaureæ, quem rei familiari Artemona præfecerat. ſimulat Leonidas ſe Atrienſem, ſuadet Libanus mercatori Leonidæ argentum ut dinumeret, aſſentitur Demænetus recte ſolutum pretium. Igitur receptæ dantur mulieri uiginti minæ, ob id Demæneto patri priorem noctem cedit filius, paratur conuiuium, ſenex, adoleſcens, ac meretrix accumbunt ſimul. interim hæc Diabolus riualis reſciens, qui iam fuerat per annum pactus eam ſibi meretriculam datum iri, Demænetum ſcortari & filium uxori eius Artemonæ per paraſitum nunciat, uxor adueniens in uirum conuicijs agit, & extrudit è ganeo domum.

AVLVLARIAE.

Avarus ſenex non ſatis ſibi fidens Euclio, aulam auri plenam habet defoſſam domi, à qua Aulularia dicta eſt Comœdia, huic erat unica filia uirgo nubilis, quam Lyconides adoleſcens ſtuprauerat cereris uigilijs, hanc adoleſcentis mater Eunomia hortatur ſuum Megadorum fratrem ut ducat uxorem indotatam uirginem, quam probis moribus ſciebat & honeſtis ortam parentibus, perſuaſus Megadorus Euclionem conuenit, illius petit filiam ſibi uxorem dari, diu ueritus Euclio ne propter aurum affinitatem contrahat, rem differt, concedit tandem, parantur nuptiæ, quæ cum reſciſſet Lyconides Strophylum mittit ſeruum obſeruaturum ſingula, is dum ex occulto ſpectat, Euclionem è domo qui aſportarat aulam, uidet eam locare in templo Fidei, & cum ſe uiſum forte ſuſpicaretur, rurſus è Fidei phano defoſſam locare in Syluani luco, quam ubi ſeceſſit ille, Strophylus illico ſurripuit, ſed ille rediens ſurreptum ſibi ubi nouiſſet aurum, clamitat, uociferatur, quenque percontatur obuium, interim quæſiuerat per matrem Lyconides, ut confectas cum Megadoro nuptias infectas redderet, factusque is Euclioni obuius, puellam ex ſe grauidam diuulgat, itidem ille ſibi ſurreptam aulam, quam ubi Strophylum abſtuliſſe reſciuit aurum, Euclioni redditur, uxorq; filia traditur Lyconidi.

Captiuorum

Ilios habebat duos Aetolus ciuis Aegio, quorum na tu
maior Philopolemus alter uocatur Pægnius, hunc qua
f drimum ſeruus Stalagmus ſurripit, cuidamq; Theodo
romedi Polyplusio fugiens, uendidit in Aulide, hic em
pto ſeruo filium donat Philocratem eiuſdē ætatis pue-
rum, Pægnioq; inditur nomen Tyndarus, cumq; Aulidenſes bella-
rentur cum Aetolis, captus in pugna eſt alter Aegionis filius dictus
Philopolemus, uenditusq; cuidam Menarcho Medico, cumq; ſors ui-
ces redderet, capti pariter ſunt ex Aulidenſibus ijdem Philocrates,
& Tyndarus, Aegio ut ſuum redimeret captum filium, mercatur
ex præda hos captiuos duos, à quibus nomen ſibi aſciuit Comœ-
dia, hoc pacto neſcius emit quadrimum iam ſurreptum filium, isq;
ſuo patri ignarus ſeruitutem ſeruit, ambo hi conueniunt ut ſuum
commutent habitum & nomina, dicaturq; Philocrates Tyndarus,
& Tyndarus Philocrates, uerum quærens Aegio redimere ex Au
lide Philopolemum filium illuc mittit Philocratem pro Tyndaro, ne
ſcius eius quem confixerunt doli, cumq; per Ariſtophontem Auli-
denſem captum reſciuiſſet confictam fallaciam, Tyndarumq; pro Phi
locrate relictum domi, illū compeditum ſeruat in lapidicinis, eumq;
miſeris agit modis, interim ex aulide redit Philopolemus cum Phi
locrate, ſecumq; ducunt Stalagmum fugitiuum ſeruum, cuius con-
feſſione noſcitur Tyndarum captiuum eſſe Aegionis filium.

CVRCVLIONIS.

Ngenuam Cappădox Leno ſurreptam emerat, habe-
batq; domi uirginem Planeſium, hanc Phædromus adu
i leſcens deperibat, & cum ei pecunia deeſſet, quam pro
muliĕre lenoni traderet, Curculionem paraſitum mit-
tit in Cariam, ab amico argentum mutuum, ut ſume-
ret, ibi forte Terapontigonum militem offendit ſeruus, ei refert mi-
les in Epidauro ab eodē Lenone puellam emiſſe triginta minis, quæ
eius tamen ſoror erat, nec nouerat, pactumq; cum Lenone eſſe ubi
miſiſſet literas Lyconi trapezitæ ſuo obſignatas anulo, ab illo pro
muliĕre pecuniam reciperet, ac puellam traderet, ad cœnam accer-
ſit Curculionem miles, ille non inuitus annuit, talos poſt, quàm cœ-
nati ſunt, ſumunt in manus, miles deponit anulum, ille opponit pa-

lium, propinat Curculio poculum militi, quo epoto edormiſcit mi-
les, hic illi è manu fertum anulum ſurripit, aufugit citus, Epidau-
rum reuertitur, herum Phædromum conuenit, narrat quo pacto
militem luſerit in alea, confingunt atque obſignant literas, conuenit
Trapezitam Curculio atque Lenonem ſimul, fingit ſe Summanum
uocari, Trapezita ubi uidet obſignatas tabellulas, argentum Lenoni
dat, illeq; mulierem Curculioni, quam Phædromus uanaſcitur, miles
experrectus ubi uidet ſe deluſum, Epidaurum uenit, cognouit dolos,
mulierem'q; amiſiſſe & aurum, fiunt contentiones inter Trapezi-
tam Lenonem, & militem, re'q; cognita rurſus cum Phædromo
ac paraſito rixæ fiunt. Tandem Planeſium paternum quem ſur-
ripuerat Curculio agnoſcit anulum, miles ex quo eius agnoſcitur
frater, uirgo'q; pacto ſit ſurrepta paruula, Lenonem cogunt recē-
ptam pro muliere reddere pecuniam, Phædromo'q; poſcenti uxor
puella traditur.

CASSINAE.

ſ

Talino ſenex puer'q; filius amabant Caſſinam quam
domi habebant puellam olim expoſititiam, uerebatur
uxorem ſenex, adoleſcens patrem, pater allegat olym
pionem uillicum, filius ſeruum Chalinum, uterque pe
tit ſibi eam uxorem dari, filium ne impedimento ſit
peregre ablēgat pater, Cleoſtrata ſenis uxor re percepta fauet ab-
ſenti filio Chalino'q; ſeruo, ſenex contra uillico, conueniunt ut cui
ſors obtigerit, uxor puella tradatur, adiuuatur ſorte ſenex, ac uilli
cus Olympio, parantur nuptiæ, rogat ſenex uicinum Alceſimum ut
priuſquam rus mittatur noua nupta domum ſibi commodet ut pu-
ella liceat nocte potiri, id ægre ferens Cleoſtrata ac Chalinus pa-
riter quærunt utroſque dolis fallere, pro muliere ſubornatur Chali
nus, manet'q; amatores in uicini domo, Olympio calcibus & pu-
gnis plectitur à Chalino, ſenex itidem adiens peſſime habetur, re'q;
palàm facta habetur ludibrio. ſenex poſtremo cognita Caſſina uici-
ni filia, uxor traditur ſenis amanti filio.

CISTELLARIAE.

d

Emipho Lemnius profectus Sicyonem, mulierem ibi Phæ
noſtratam comprimit, quæ grauida, puellam parit, eam
dum ſeruus Lampadiſcus exponit, à muliere lena ſuſci-

pitur,

pitur, meretriciq; traditur Melenidi, quam pro filia educat, eiq; nomen indidit Silenium, cuius amore adultæ Alcæſimarcus capitur Demipho Phanoſtrata relicta Lemnum redit uxorem ciuem capit, ex qua alteram ſibi ſuſcipit filiam, moritur uxor, is Sicyonem reuertitur, Phanoſtratam ducit coniugem, eique aperit per communem ſeruum expoſitam filiam, accerſitur ſeruus qui proiecerat, is it quæſitum lenam quæ puellam ſuſtulerat, interea Melenis reſciens quibus eſſet puella parentibus, ultro hortatur ad patrios ut redeat lares, ſed dum it ab ancilla Haliſca, quam geſtabat excidit in uias Ciſtellula, in qua puellæ inerant quibus cum fuerat expoſita, crepundia, inuentam ciſtellam Lampadio defert Phanoſtratæ, & ob hoc Ciſtellaria Comœdia nomen habet, agnoſcit mulier filiæ crepundia, quam inuentam & agnitam ſuus Alcæſimarcus nanciſcitur.

EPIDICI.

Atheni enſis Periphanes mulierem comprimit Epidauri, ex ea ſuſcipit filiam, quæ urgente bello hoſtium fit præda. filius huius Stratiphocles inſcio patre amabat fidicinam, cumq; ei opus eſſet pecunia quam lenoni traderet. Epidicus ſeruus opportune confingit fallaciam, ſuadet Periphani hanc redimi pro filia, hoc pacto ſenex multatur pecunia, domi habetq; pro filia fidicinam. Stratiphocles domum rediens ab exercitu prioris amoris immemor mercatur ingenuam uirginem ex hoſtium præda, hæc erat ea Periphanis filia iam hoſtium potita. Sicq; ſororem inſcius pro captiua redemit, cuius amore captus urget Epidicum inuentis opus eſſe quadraginta minis, Daniſtæ ut dentur pro mercata uirgine, mox Epidicus nouum eſt conſilium, nouum commentus dolum, herum Periphanem conuenit, nuntiat aduentare filium, illumq; deperire fidicinam, pro qua daturus pecuniam eſt, ut emittatur manu, pater timens filio, à ſeruo expetit conſilium, ille uafer ſuadet ſenex prior fidicinam emat, quoniam hoc pacto ſpes amorum adoleſcentis falſa futura eſſet, pollicetur q; de empta uirgine futurum lucrum, uenturum enim militem inquit, multa pecunia qui puellam redimat, placet conſilium ſeni, dat ſeruo petitos numos, qui poſtremo dantur pro credita fidicina, Epidicusq; ut rei fidem faciat conductam aliam pretio fidicinam pro empta ſubijcit. Interim aduenit miles amore allectus prio-

ris Fidicinæ quam Periphanes emerat pro filia, eam ſibi popoſcit dari, Periphanes eam ratus, quam ſeruus poſtremo emi ſuaſerat, ultro aſſentitur militi, qui dum ſuam non eſſe aſſeuerat, eam tandem inueniunt non emptam, ſed conductam pretio, dolusq; hoc pacto detegitur Epidici. poſtremo ex Epidauro mulier adiens quæſitura captiuam filiam, incidit in periphanem, agnoſcunt ſe inuicem, is aperit eſſe redemptam communem filiam, quam mulier cupiens amplexari ſuam negat eſſe, ut uidit, gnatam, ſicq; pro filia inuenitur empta Fidicina. Periphanes ira percitus perdere quærit Epidicum, ſed ille dum intuetur emptam poſtremo puellam, nouit herilem eſſe filiam, indicat Stratiphocli inuentam ſororem & agnitam. Rerum harum inſcius Periphanes incidit in Epidicum, minatur ſupplicium ob fictos dolos, is ultro præbet ligandas manus. tandem re cognita emptam poſtremo herilem eſſe natam, Epidicus ſeruus, cuius factum hoc obuenerat opera, libertate donatur.

ARGVMENTVM EIVS PARTIS BACCHIDVM QVAE HABETVR.

m Neſilochus iuſſu patris iturus Epheſum, ab amico Archidemide recepturus pecuniam, rogat ſodalem Piſtoclerum ſibi adinuentam procuret amicam Bacchidem, is dum ſodali ſuo morem gerit, irretitur alterius amore Bacchidis, ſi quidem duæ erant hæ ſorores cognomines, à quibus datum eſt nomen Comœdiæ. rediens in patriam Mneſilochus cum ſeruo Chryſalo, ſimul conſtituunt partem exactæ tradere pecuniæ, reliquã in amorum uſum conſumere, & ut patrem Nicobulum fallat, fingit per ſeruum à piratis aggreſſos, apud ſacerdotem Theotimum ob metum id poſuiſſe reliquum, ſed forte monitus à Lydo ſodalis ſeruo, Piſtoclerum deperire Bacchidem, omnem patri reddidit pecuniam, deinde reſciens ut ſodalis alteram delegerat, alteram comparatat ſibi, dolet afflictaturq; miris modis, cumq; ei foret opus ducentis nummis à milite Cleomacho amicam ut redimeret, rogat Chryſalum rurſum, ut patrem dolo aggrediatur, & pecunia multet. aſtu plenus Chryſalus ſenem conuenit, amare dicit filium uxorem militis, qui adueniens Mneſilocho minatur interitum, ni uel mulier, uel illi reddantur ducenti numi, pater metuens, ſuum ne ulciſcatur ille torum, ſpondet ultro militi nummos, & rurſum rogatu filij alios ducentos mittit quos det mulieri pollicitos,

pollicitos, ut iuſiurandum ſoluat, quos nihilominus amator pergræcando conſumpſit. at Nicobolus à milite factus certior mulierem eam ſuã eſſe pellicem nõ uxorem, excandeſcit mirũ in modum, conuenit Piſtocleri patrẽ Philoxenem, rẽ omnem apit ambo ut filij ſcortentur unã, adeunt Bacchides, illæ ſenes conſpicatæ prius ludificant, poſtremo blandiuntur, tandem ſimul cum filijs illecticum ſcortis accubãt.

MOSTELLARIAE.

Micam Philocomaſium ut emittat Philolaches manu, patre abſente Teuropide ab Daniſta ſumit numos
a fœnore, adſcitoq; Callidamante amorum ſocio ſcortantur ſimul, redeunti in patriam Teuropidi, ne domũ deprehendat pergræcantem filium, fit obuius ſeruus, Tranio fingit ædes terrificas uexari monſtris, filiumq; propterea emiſſe uicini domum, & ut fictæ fallaciæ fidem faciat, rogat uicinum Simonem Theuropidi concedat eius ut inuiſat domum, ad cuius exemplum dicit ſe uelle ædificare Gynæcium. aſſentitur Simo, ducitur Teuropides tanq̃ emptas in proprias ædeis. aduenit interim Daniſta, petit ſibi ſortem & fœnus dari, hero ſeruus ſimulat pecuniam ſumptam pro ædibus, fidem habet Teuropides confictis dolis, donec à Callidamantis ſeruis edoctus agnoſcit ſe deluſum à ſeruo, quem dum ulciſci quæritat, rogatur ſeruo ſuoq; ignoſcat filio, ſenex precibus delinitus utriſq; remittit noxam.

MENAECHMI.

Eminos habebat filios ciuis Siculus, quorum alterum Menæchmum, alterum uocauit Soſidem, ij eiuſ-
g dem erant ætatis & formæ, Menæchmum pater Tarentum ducit. Is dum illic forte fierent ſpectacula aberrat à patre, quem mercator Epidamnenſis ſuſtulit, ſecumq; ducit Epidamnum, & eum filium adoptat ſibi, uxore boniſq; dotatum relinquit hæredem. pater igitur cum amiſiſſet filium præ ægritudine paucos poſt dies moritur. it Syracuſas nuncius, auus paternus quia ſurreptum dixerat, Soſidi ſuperſtiti indidit nomen Menæchmi. Is inſtituit quærere germanum fratrem, multas perãgrat urbeis, tandem cum ſeruo Meſſenione Epidamnum uenit, ubi alter erat Germanus frater iam ea ciuitate donatus, hic erat amore meretriculæ captus, Erotium cui nomen erat,

apud quàm dum unà cum Peniculo paraſito conuiuium parat, Adueniens Menæchmus alter aduena excipitur pro fratre in meretricis domo, ibi iurgatur à fratris uxore, atque ipſius ſocero. Miratur aduena ſe ab his interpellari quos non nouerat. Tandem ut ſe ab illis eximat, inſaniam ſimulat, hunc ſocer Menæchmi ſuum generum credens cum uidet inſanum factum à ſeruis comprehendi iubet atque arceſſi medicum, ille auſugit. Interea aduenit ciuis Menæchmus & pro inſano capitur, accurrit Meſſenio hunc ratus captum herum, eumque liberat à captoribus. Sic'que ludi utrinque fiunt, donec conuentis ſimul fratribus ipſi Meſſenionis interuentu & opera agnoſcunt ſe inuicem, ſeruus'que ob id Meſſenio emittitur manu.

MILITIS.

A Mabat muliērem Philocomaſium Atheninſis Pleuſides, ſed dum is legatus Naupactum profi ſcitur, Athenas uenit Pyrgopolynices glorioſus Miles, qui muliērem abducit Epheſum, ſeruus adoleſcentis Palæſtrio, ut ſuo nuntiet hero abductam Amaſiam, mox ingreditur mare à piratis capitur, donó'que datur à prædone militi, is herilem ubi amicam cognouit, mittit ad herum literas, ut concedat Epheſum, ille mox aduolat, diuertitur'que in proxima uicini domo, à Periplectomenéque excipitur paterno hoſpite, Palæſtrio ut amantibus copiam faciat, communem domus perfodit pariētem, ſed dum ſe inuicem illi complectuntur, Scæledrus militis ſeruus conſpexit oſculantes de tegulis, hoc ne aperiatur militi, illico occurrit Palæſtrio, ſimulat ei ſimilem ueniſſe ſororem alteram, quæ per defoſſum pariētem exiens, ac rediens oſtendit ſe in utraque domo. Struuntur deinde nouæ fallaciæ, Periplectomenes ornat ancillam ſuam pro uxore, hæc edocta per conſeruam ancillam nuntiat ſe deperire militem, anulum'que mittit amoris pignus, ille ut glorioſus ſe difficilem reddit, tandem confictis irretitur dolis, & ut nouis liceat amoribus potiri, ſuaſu naſtri Palæſtrionis Philocomaſium prius remittit domum. Et cum ſe in uicinas ædeis proriperet, ratus amantem muliērem offendere, incidit in paratos laqueos, uincitur, uapulat, meritas'que adulterij luit pœnas.

MER

MERCATORIS.

m

Ercatum miſſus Charinus à Demiphone patre, & ob id Mercator dicta Comœdia eſt, domum rediens uirginem formoſam aduehit. Dempho forte, ut conſpicatus eſt muliĕrem, eam deperit, quærit illam comparari ad uſus ſuos, filius contra nititur non concedi patri, quin per ſeruum ſimulat emiſſe matri pediſſequam, ſenex orat uicinum Lyſimachum ut præmercetur ancillam ſibi, is è naui eam abducit, in ſuáq; excipit domo. Charinus ſibi ſurreptam uirginem mœret, legat'que Eutychum ſodalem ubi ea ſit percontetur, ſed puella nuſquam reperta, Charinus ſpe deſtitutus, ſe ultro exulatum parat. Interea Dorippa uxor Lyſimachi ruri rediens offendit domi mulierculam, quam mariti ſcortum reputat, uiroque turbas ciet. Eutychus filius hæc reſciens occurrit ſodali iam abituro peregre nunciat ad inuentam amicam ſibi, parentes conciliat. Demiphonem increpat, cogitq; ut filio puellam cedat. Suis itaque tandem Charinus potitur amoribus.

PSEVDOLI.

p

Aciſcitur cum lenone miles Maced. ſibi Phœnicium meretricem dari uiginti minis, quindecim illico dinumerat, quinque debentur minæ, pro his reliquit ſymbolum, ut qui illas attulerit per eundem ſibi muliĕrem deſtĭnet, hanc deperibat Callidorus adoleſcens, illa mittit amanti literas ſe uenditam aſſerens à lenone militi. quærit adoleſcens undecunque pecuniam, ut amicam redimat, ſeruum Pſeudolum ſuum facit participem conſilij, ei pollicetur ſeruus operam daturum & lenonem falſurum, pater adoleſcentis Simo monitus filium uelle amicam redimere, Ballione Lenonem præmonet, ut caueat à Pſeudolo, qui ſi ſe decipi ſinat ultro promittit Simoni daturum uiginti minas. interim aduenit à Milite miſſus Cacula, pecunias reliquas affert, ut muliĕrem abducat. is dum lenonem quæritat incidit in Pſeudolum, fingit Pſeudolus ſubbalionem Syrum, abſentemq́; domo lenonem, tradit ille ſymbolum & literas lenoni cum uenerit, ut det, poſt paulum rediturus pecuniam ut dinumeret, Pſeudolus recepto ſymbolo ſubornat Sycophantam Simiam, is ad lenonem tanquam miſſus à mi-

lite, quinque minas affert, petit'q; ſibi puellam dari, facile credit leno inſpiciens ſymbolum, tradit recepta pecunia meretriculam, aduenit poſtremo uerus harpax Cacula, petit à Lenone mulierem tradi, Leno ratus illum miſſum à Pſeudolo eum deludit aliquandiu, tandem ut agnouit ſibi os eſſe ſublitum, pactas tradit Simoni uiginti minas. Callidorus'q; ſua potitur Amaſia.

POENVLI.

f

Vere fratres Carthaginenſes duo, alteri geminæ erant filiæ Anteraſtilis & Adelphaſium, alteri unicus filius Agoraſtocles, hic ſeptennis ſurripitur, uenditur'q; Calydonæ Antidamanti ſeni, qui cum careret liberis, ſurreptum Agoraſtoclem ſibi adoptat filium, eumq; ſibi inſtituit heredem, pater filio ſurrepto moritur præ ægritudine, fratrem'q; relinquit ſucceſſorem, cui pariter ambæ ſurripiuntur filiæ cum nutrice Giddemene ſimul, uenditæ'q; ſunt in Anactorio lenoni lyco, qui demum Calydonem cum puellis migrat, Adelphaſij cognatus capitur amore imprudens Agoraſtocles, quem diximus ſurreptum paruulum, alterius miles Antamenides, impatiens amorum Agoraſtocles cum ſeruo Milphione conſilium communicat, hic in lenonem confingit & ſtruit dolos, adornat uillicum Collybiſcum tanquam aduenientem aduenam, is ſecum defert aureos trecentos philippeos, apud Lenonem hoſpitari, potare, ſcortari ſe uelle ſimulat, locum'q; tutum ſibi præberi poſtulat. Leno inhians pecuniæ, illum accipit dictis blandioribus. Receptus igitur ut eſt à Lenone uillicus, Agoraſtocles illico accurrit, ut illum doli & furti arguat, perquirit à Lenone ſeruum, ad eamq; rem adhibet uocatos teſtes conſcios facinoris, Leno ratus Milphionem quæri ſeruulum, negat ſeruum apud ſe eſſe, ſed ille adductis teſtibus, & uillico ſeruum ſe aſſerente, lenoni furtum obijcit, minatur'q; illum ad prætorem ſe tracturum, ſuam familiam ac rem omnem, ut addicat ſibi. Interea Hanno cui geminæ fuerant ſurreptæ filiæ, ut ſurreptas inueniat plura luſtrat loca, & tandem Calydonem uenit, offendit fratris Agoraſtoclem filium, agnoſcunt ſe ambo qui ſint, ſuasq; percunctatus inuenit filias. leno ut nouit mulieres haſce liberas, magnum'q; ſibi imminere malum, ultro dimittit patri, & cum hæc iam innoteſcerent fruſtratur pariter qui uenerat miles, Agoraſtocles denique Adelphaſium uxorem ducit.

Vm herus Timarchides à domo abeſſet Timarchide liberam mulierem amat Toxilus ſeruus, quam leno
e Dordalus dare renuit, ni dentur numerati ſexcenti num-amator ſodalem ſeruum conuenit Sagariſtum, amores illi ſuos aperit, opem petit, impetratq́; huic nanq; erant ab hero ſorte pecuniæ, ut ex illis boues emerentur, hos numos mutuos dat ſodali ſuo, quibus ille ab lenone ſuam ſibi recipit amaſiam, & ut ab eo datam uendicet pecuniam, hanc commentatur fallaciam, ſubornat uirginem perſam Saturionis paraſiti filiam, ſimulatq́; puellam ab hero miſſam ex Arabia ut Athenis ueneat, Sagariſtumq́; aduenientem aduenam, hic cum lenone paciſcitur muliĕrem ſexaginta minis, ſoluta pro muliere pecunia, paraſitus aduenit, filiam ſuam liberam aſſerit, & remittit domum, Lenonem in ius uocat, qui emerat ingenuam, agnoſcit ille ſe emunctum pecunia, ſerui obſonant & pergræcantur ſimul, aduenientemq́; Lenonem deludunt, ſuisq; hoc pacto Toxillus gaudet amoribus.

RVDENTIS.

Aemones Athenienſis exul à patria Cyrenas uenit, ei fuerat Palæſtra filia ſurrepta paruula, quam de
d prædone mercatus Labrax leno cũ Ampheliſca puella altera Cyrenas uehit, palæſtram ut uidit adoleſcens Pleuſidippus amare occœpit, cum Lenone paciſcitur, eam ſibi tradi. XXX. minis, dat'que arrabonem. Leno interim ſuaſus à Charmide ſiculo, puellas ſecum in Siciliam auehat, fore enim ut ex ipſis ſit magnum facturus lucrum, fingit ſe uotum ſoluturum Veneri, eoque Pleuſidippum ad prandium uocat, noctu'que mulieres & bona in nauim deportat clanculum, in altum prouehitur, illico tempeſtas oboritur, in ſcopulos naufragium facit, mulieres cum ſcapha ad terram iactantur, in Veneris Phanum ſe recipiunt, quo ad ueniens Leno & ipſe eiectus mari ſuas agnoſcit ac repeſcit mulierculas, ſed illæ Dæmonis auxilio incolumes præſtantur. Trachalio Pleuſidippi ſeruus rem omnem nuntiaturus currit hero, ſed dum it, forte uidet Grippum Dæmonis ſeruulum rete uidulum trahere, in quo

lenonis inſuerant pecuniæ, palæſtræq́; uirginis crepundia, Trachalio ut conſpexit uidulum, retis rudentem prehendit, à quo rudens Comœdia nomen habet, rixantur ſimul, conueniunt tandem in dæmonem arbitrum, is aperto uidulo agnoſcit ex crepundiis filiam, Lenoni igitur datur, quod illius eſt, excepto talenti dimidio, quoad promiſſum Grippo pro ſe retinuit ſenex, grippuſq́; ob id libertate donatur, Pleuſidippoq́; palæſtra nubet.

STICHI.

ſ

Enex Antipho filias duas nuptum dederat Epignomo & Pamphilippo fratribus, qui dum mercatum abeunt, domo triennium abſunt, pater iubet non ferre ſi[l]ias moram diutius. filiæ, ut moratæ, cenſent expectandos uiros, adueniunt tandem fratres locupletes domum, qui cum rem bene geſſiſſent in ſoceri reueniunt gratiam. Stichus Epignomi ſeruus itidem reueniens domum cum Stephanio ſua atque Sagarini conſerui amaſia perpetuum in amoribus ac epulis concelebrant diem.

TRINVMI.

a

Biens Charmides peregre, rem omnem Callicli commendat ſuo, filiam'que & aurum, quod habebat defoſſum domi, ſuſpectus nanque ei erat Leſbonicus filius, ne abſente ipſo rem diſperderent, mandat itaque ſi obeat peregre, filiam ut marito, atque theſaurum pro dote tradat, profecto igitur in Seleucéam patre, filius proponit uenales ædes, eas mercatur Callicles, eo propoſito, ut cum reueniat, amico Charmidi reddat. interea Lyſiteles Philtonis filius ſummo ex genere & optimis ornatus moribus ſodalis Leſbonici ſororem ſibi uxorem dari, atque indotatam petit, Callicles id ratus ſibi uitio uorti, dandam uirginem & dotem cenſet, & ne quicquam de auro ſuboleat Leſbonico, ſubornat ſycophantem Graphicum, qui ſe dicat à Charmide ferre aurum & literas. is tribus conducitur nummis, & ob hoc Trinummus dicta eſt Comœdia, qui cum ueluti peregrinus incederet, Charmidi forte domum redeunti fit obuius, diu deludit illum Charmides, qui ab eo qui ipſius erat ſe miſſum autumat, domum itaque

reueniens offendit Staſimum ſeruum et Calliclem ſocium, ab his rem omnem edoctus filiam ſponſatam reperit, factum probat, Lyſiteli que denuo ſuam ſpondet filiam, Calliclis´que dat filio Leſbonico.

TRVCVLENTI.

P Hroneſiũ meretricem tres ſimul riuales deperibãt Dinarchus urbanus ciuis, Strabax ruſticus, Stratophanes´q; miles Babylonius, Strabacis erat ſeruus Stratilax ſcæuis moribus, q ob duritiã truculentus dicitur, à quo nomen datum Comœdiæ eſt, Dinarchus cum fermè rem omnem profudiſſet, nec ſupfuiſſet quod daret, excluditur, ſed per Aſtaphium meretricis ancillam amicæ redit in gratiam, quia noua pollicitus eſt ſe miſſurum munera, is prius Calliclis uitiauit filiam, ruſticus item Strabax cum forte exegiſſet quam patri mercator debuerat pecuniam, ea donat Phroneſium, ut in ſuam recipiatur gratiam, interim meretrix ſe ex milite ſimulat grauidam, & ut rei fidem faciat, alterius ſibi ſupponit filium, miles adueniens ratus ex illa ſuſcepiſſe genitum, illam multis cumulat muneribus, ſed cum nouiſſet ſimul admiſiſſe ruſticum, fiunt inuicem iurgia, Callicles puellæ pater quam Dinarchus compreſſerat, cum nouit nepotem ex filia fuiſſe meretrici clàm ſuppoſitum, illum repetit, filiamq; Dinarcho uxorem collocat.

P oſt uniuerſum uolumen excuſum, nacti exemplar caſtigatius, repoſuimus hoſce uerſus in Moſtellaria pagina 123. poſt eum uerſum
Ita mea conſilia undique oppugnas mala.

Daniſta etiam reſpicis? Da. mihi moleſtus ne ſis.
Tr. Vide ut faſtidit Simia. Da. mihi ſum, ſic ſum,
Libet eſſe. quid id tu curas? manes tu ne illico
Impure paraſite? Tr. quin paraſitus ſum quidem.
Da. Ego. n. dicam, cibo perduci potes quouis.
Tr. Ferocem facis, quia te æratus amat. Da. num oculi dolent?
Tr. Cur? Da. quia fumus moleſtus eſt. Tr. tace ſis faber,
Qui cudere ſoles plumbeos nummos. Da. non potes
Tu cogere me ut tibi maledicam. Tr. noui te,
Is me ſuam quidem pol optat culcitrulam.
Da. Si ſobrius ſis, male non dices. Tr. tibi obtemperem,
Quum tu mihi nequeas? Da. at tu mecum peſſume.
Tr. Aduerſus quæſo hercle abſtine iam ſermonem
De rebus iſtis. Da. faciam, & pultabo fores.
Tr. Heus equis hic eſt, maximam qui his iniuriam
Foribus defendat. Da. ecquis huc exit, atq; aperit?
Nemo hinc quidem foras exit, ut eſſe addecet,
Nequam homines ita ſunt. ſed eo magis cauto eſt opus
Ne quiſquam huc exeat, qui me multet male.
Tr. Fuge. optume eccum dominus ædium foras
Simo progreditur ipſus. huc conceſſero
Dum mi ſenatum conſilij in cor conuoco,
Igitur tum accedam huc, quando quid agam inuenere.

E xemimus etiam argumentum Bacchidum, quoniam carmina illa non ſatis redolere plautinam elegantiam nobis uiſa ſunt, proinde illa ſubditiua iudicauimus.

PLAVTI VITA EX PETRO CRINITO DE POETIS LATINIS.

m Arcus Plautus patria Sarſinás fuit ex Vmbria, quod ipſe de ſe inſinuat, in fabula Moſtellaria. & alij ueteres tradunt. Conſtat eum his temporibus Romæ uixiſſe, atq; in ſcena præſtitiſſe, quibus in ciuitate Pub. Scipio, Fuluius nobilior, et M. Cato excellẽtes habiti ſunt. Ingenio perurbano fuit, et maxime feſtiuo. quod cum alia multa indicant, tum Comœdiæ ipſius plenæ iocunditatis ac leporum. Relata ſunt ab A. Gellio complura in atticis noctibus de eruditione, & fabulis Plautinis ex authoritate M. Varronis, qui Plautum ait, cum erogaſſet omnem pecuniam in ſcenicis ornamentis ad ſummam paupertatem fuiſſe redactum, eaq; ratione in Vrbem rediſſe, & operam piſtori locaſſe ad uictum comparandũ his molis circumagendis, quas truſatiles uocant. Hieronymus manuales appellauit. Et cum aliquandiu in piſtrino uerſaretur, ibidem fabulas aliquot dicitur compoſuiſſe ut Saturionem & Addictum. M. Varro in libro de Plautinis Comœdijs uerba hæc poſuit, quæ adſcribenda exiſtimaui, ut à Gellio eſt obſeruatum. Feruntur ſub Plauti nomine Comœdiæ circiter. C. et XXX. Sed homo eruditiſſimus Lælius. XXV. duntaxat illius eſſe cẽſuit. neq; dubium eſt quin iſtæ etiam, quæ à Plauto ſcriptæ non ſunt, ueterum poëtarum fuerint, ut M. Accij. C. Plautij à quo dictæ ſunt Plautianæ fabulæ, non Plautinæ. Cæterum cum XXV. à ueteribus connumerentur M. Plauti Comœdiæ. Sciendum eſt præter illas. XX. (quæ à noſtris grammaticis conſenſu omnium pro Plautinis habentur) tres à Gellio nominari. hoc eſt Boëthiam, Neruulariam, Fretum, Varro & Sex. Pompeius alias plures nuncupant, ut Artemonem, Friuolariam, Phagonem, Ceſtrionem atque Aſtrabam, easq; inter Plautinas referunt. De Aſtraba tamen Gellius & Nonius dubitarunt. In fabulis ſuis ſecutus eſt græcos authores, maxime Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum, ut Horatius Flaccus teſtatur. tantumq; ſcribendi elegantia & ſalibus uiſus eſt præſtitiſſe, ut Epius ſtolo affirmare non dubitauerit, Muſas ipſas Plautino ſermone fuiſſe locuturas, ſi latine loqui uoluiſſent. quod à Fabio Quintiliano refertur. Qui circa Gellius cenſor optimus omniũ ſcriptorum appellat eundem Plautum parentem ac principem in omni latina elegantia. Volcatius ſedigitus, cum de ordine Comicorũ ſcribit, poſt Cæcilium collocauit Plautum, cæteriſq; omnibus prætulit, nomen Plauti

deductum eſt à planitie pedum(ut eſt author Sex. Pompeius. prius enim M. Plotus dicebatur. hinc ſemplotia calciamenta dicta ſunt, quibus in uenationibus uterentur, ſed hac de re ſuo loco diximus. obijſſe traditur paucis annis poſt Q. Ennium olympiade centeſima XLV. quantum iacturæ factum ſit in eius obitu, teſtatus eſt idem Poëta his uerſibus de ſe compoſitis.

Poſtquam eſt morte captus Plautus
Comœdia luget, Scena eſt deſerta.
Deinde riſus, ludus, locusq; & numeri
Innumeri ſimul omnes collachrymarunt.

TRALATIO DICTIONVM GRAECARVM.

Pag. 56. μὰ τὸν ἀπόλλω per Apollinem. νὴ τὴν κορὰν per pupillam, aut per Coran urbem. νὴ τὴν πραινέστιν per præneſten. νὴ τὴν σιγνίαν per Signiam. νὴ τὴν φρουσίνωνα per Phruſinonem. νὴ τὴν ἀλάτριον per Alatrion. 77 πράγματα μοι παρέχεις negotium mihi exhibes. ναὶ κακὸν certe malum. ὄζειν olere. 257 καὶ πέντε πίνε, καὶ τρεῖς πίνε, καὶ ἡμιτέταρα, & quinquies bibe, & ter, & ſemquater.

M. ACCII PLAVTI AMPHITRVO.

PROLOGVS. MERCVRIVS.

DRAMATIS PERSONAE.

SOSIA SERVOS.

IVPITER.

ALCMENA.

AMPHITRVO.

BLEPHARO GVBERNATOR.

BROMIA ANCILLA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ARGVMENTVM.

N faciem uorſus Amphitruonis Iupiter,
Dum bellum gereret cum Telebois hoſtibus,
Alcmenam uxorem cæpit uſurariam.
Mercurius formam Soſiæ ſerui gerit
Abſentis. his Alcmena decipitur dolis.
Poſtquam rediere ueri Amphitruo & Soſia,
Vterq; deluduntur dolis mirum in modum.
Hinc iurgium, tumultus uxori, & uiro,
Donec cum tonitru uoce miſſa ex æthere,
Adulterum ſe Iupiter confeſſus eſt.

ALIVD ARGVMENTVM.

More captus Alcmenæ Iupiter,
Mutauit ſeſe in formam eius coniugis,
Pro patria Amphitruo dum cernit cum hoſtibus.
Habitu Mercurius ei ſubſeruit Soſiæ.
Is aduenientes ſeruom, & dominum fruſtra habet.
Turbas uxori ciet Amphitruo. atq; inuicem
Raptant pro mœchis. Blepharo captus arbiter,
Vter ſit, non quit, Amphitruo, decernere.
Omnem rem noſcunt. geminos Alcmena enititur.

MERCVRIVS. PROLOGVS.

T uos in noſtris uoltis mercimonijs
Emundis, uendundisq; me lætum lucris
Afficere, atq; adiuuare in rebus omnibus,

Et ut res, rationesq́; uoſtrerum omnium
Bene expedire uoltis, peregriq́;, & domi
Bonoq; atq; amplo auctare perpetuo lucro,
Quasq́; inceepiſtis res, quasq́; inceptabitis.
Et uti bonis uos, uoſtrosq́; omnes nuntijs
Me afficere uoltis. ea afferam, eaq; ut nuntiem,
Quæ maxume in rem uoſtram communem ſient.
Nam uos quidem id iam ſcitis conceſſum, & datum
Mihi ab Dis alijs, nuntijs præſim, & lucro.
Hæc ut me uoltis approbare, adniti,
Lucrum ut perenne uobis ſemper ſuppetat,
Ita huic facietis fabulæ ſilentium.
Itaq; æqui, & iuſti hic eritis omnes arbitri.
Nunc quoius iuſſu uenio, & quam ob rem uenerim,
Dicam, ſimulq́; ipſe eloquar nomen meum.
Iouis iuſſu uenio, nomen MERCVRII eſt mihi.
Pater huc me miſit ad uos oratum meus,
Tametſi pro imperio uobis quod dictum foret,
Scibat facturos. Quippe qui intellexerat
Vereri uos ſe, & metuere, ita ut æquom eſt, Iouem.
Verum profecto hoc petere me precario
A uobis iuſſit leniter dictis bonis.
Etenim ille, quoius huc iuſſu uenio, Iupiter,
Non minus, quàm uoſtrum quiuis, formidat malum,
Humana matre natus, humano patre.
Mirari non eſt æquum, ſi ſibi prætimet.
Atq; ego quoq;, etiam, Iouis ſum filius,
Contagione mei patris metuo malum.
Propterea pace aduenio, & pacem ad uos affero.
Iuſtam rem, & facilem eſſe oratum à uobis uolo.
Nam iuſte ab iuſtis iuſtus ſum orator datus,
Nam iniuſta ab iuſtis impetrari non decet.
Iuſta autem ab iniuſtis petere, inſipientia'ſt.
Quippe illi iniqui ius ignorant, neq; tenent.
Nunc iam huc animum ad ea, quæ loquar, aduortite.
Debetis uelle, quæ uelimus, meruimus
Et ego, & pater de uobis, & republica.
Nam quid ego memorem (ut alios in tragœdijs
Vidi, Neptunum, Virtutem, Victoriam,

Martem,

Martem, Bellonam, commemorare quæ bona
Vobis feciſſent) quis beneſactis meus pater
Deûm regnator, architectus omnibus?
Sed mos nunquam illi fuit patri meo,
Vt exprobraret quod bonus faceret boni.
Datum arbitratur eſſe id a' uobis ſibi,
Meritoq; uobis bona ſe facere, quæ facit.
Nunc quam rem oratum huc ueni, primum proloquar,
Poſt argumentum huius eloquar tragœdiæ.
Quid contraxiſtis frontem? Quia tragœdiam
Dixi futuram hanc? deus ſum, commutauero.
Eandem hanc, ſi uoltis. faciam ex tragœdia,
Comœdia ut ſit omnibus iiſdem uerſibus.
Vtrum ſit, an non, uoltis? ſed ego ſtultior,
Quaſi neſciam uos uelle, qui diuos ſiem.
Teneo quid animi uoſtri ſuper hac re ſiet.
Faciam, ut commiſta ſit TRAGICOCOMOEDIA.
Nam me perpetuo facere, ut ſit comœdia,
Reges quo ueniant, & Di, non par arbitror.
Quid igitur? quoniam hic ſeruos quoq; parteis habet,
Sit proinde (ut dixi) tragicocomœdia.
Nunc hoc me orare a' uobis iuſſit Iupiter,
Vt conquiſitores ſinguli in ſubſellia
Eant per totam caueam ſpectatoribus.
Si quoi fautores delegatos uiderint,
Vt his in cauea pignus capiatur togæ.
Siue qui ambiſſent palmam hiſtrionibus,
Siue quoiquam artifici, ſeu per ſcriptas litteras,
Siue qui ipſe ambiſſet, ſiue per internuntium
Siue adeo ædiles perfidioſe quoi duint.
Sic ſimilem rem ipſe in legem iuſſit eſſe Iupiter,
Quaſi magiſtratum ſibi, alteri'ue ambiuerit.
Virtute dixit uos uictores uiuere, non
Ambitione, neq; perfidia. Qui minus
Eadem hiſtrioni ſit lex, quæ ſummo uiro?
Virtute ambire oportet, non fautoribus.
Sat habet fautorum ſemper, qui recte facit,
Si illis fides eſt, quibus eſt ea res in manu.
Hoc quoq; etiam mihi in mandatis dederat.

Vt conquiſitores fierent hiſtrionibus,
Qui ſibi mandaſſent, delegati ut plauderent.
Quiue quo placeret alter, feciſſent minus,
Eius ornamenta, & corium uti conciderent.
Mirari nolim uos, quapropter Iupiter
Nunc hiſtriones curet, ne miremini,
Ipſe hanc acturus eſt Iupiter comœdiam.
Quid admirati eſtis? quaſi uero nouom
Nunc proferatur, Iouem facere hiſtrioniam.
Etiam hiſtriones nannio in proſcænio hic.
Iouem inuocarunt. uenit. auxilio ijs fuit.
Præterea certo prodit in tragœdia.
Hanc fabulam inquam hic Iupiter hodie ipſe aget
Et ego unà cum illo. nunc animum aduortite,
Dum huius argumentum eloquar comœdiæ.
Hæc urbs eſt THEBE. *in illiſce habitat ædibus*
AMPHITRVO *natus argis ex argo patre,*
Qui cum ALCVMENA *eſt nupta Electri filia,*
Is nunc Amphitruo præfectus eſt legionibus,
Nam cum Telebois eſt bellum thebano populo,
Is priuſquam hinc abijt ipſemet in exercitum,
Grauidam Alcumenam uxorem fecit ſuam.
Nam ego uos nouiſſe credo iam, ut ſit pater meus,
Quàm liber harum rerum multarum ſiet,
Quantusq; amator, quom quid complacitu'ſt ſemel.
Is amare occœpit Alcumenam clam uiro,
Vſuramq; eius corporis cœpit ſibi,
Et grauidam fecit is eam compreſſu ſuo.
Nunc de Alcumena, ut rem teneatis rectius,
Vtrinq; eſt grauida, & ex uiro, & ex ſummo Ioue.
Et meus pater nunc intus hic cum illa cubat.
Et hæc ob eam rem nox eſt facta longior,
Dum ille, quá cum uolt, uoluptatem capit.
Sed ita aſſimilauit ſe, quaſi Amphitruo ſiet.
Nunc ne hunc ornatum uos meum admiremini,
Quod ego huc proceſſi ſic cum ſeruili ſchema,
Veterem, atq; antiquam rem, nouam ad uos proferam.
Propterea ornatus in nouom inceſſi modum.
Nam meus pater intus nunc eſt, eccum Iupiter.

In Amphitruonis

In Amphitruonis uortit ſeſe imaginem.
Omnesq; eum eſſe cenſent ſerui, qui uident.
Ita uerſipellem ſe facit, quando lubet.
Ego ſerui ſumpſi Soſiæ mihi imaginem,
Qui cum Amphitruone abijt hinc in exercitum,
Vt præſeruire amanti meo poſſem patri.
Atque ut ne qui eſſem, familiares quærerent
Verſari crebro hic quom uiderent me domi.
Nunc quom eſſe credent ſeruom, & conſeruom ſuum,
Haud quiſquam quæret qui ſiem, aut quid uenerim.
Pater nunc intus ſuo animo morem gerit.
Cubat complexus, quoius cupiens maxum'eſt
Quæ illi ad legionem facta ſunt memorat pater.
Meus Alcumenæ. at illa illum cenſet uirum
Suum eſſe, quæ cum mœcho eſt. ibi nunc meus pater
Memorat, legiones hoſtium ut fugauerit.
Quo pacto ſit donis donatus plurimis.
Ea dona, quæ illic Amphitruoni ſunt data,
Abſtulimus. facile meus pater, quot uolt, facit.
Nunc hodie Amphitruo ueniet huc ab exercitu,
Et ſeruos, quoius ego hanc fero imaginem.
Nunc, internoſſe ut uos poſſitis facilius,
Ego has habebo uſque in petaſo pinnulas.
Tum meo patri autem torulus inerit aureus
Sub petaſo. id ſignum Amphitruoni non erit.
Ea ſigna nemo horum familiarium
Videre poterit, uerum uos uidebitis.
Sed Amphitruonis illic eſt ſeruos Soſia.
A portu illic nunc cum laterna aduenit.
Abigam iam ego illum aduenientem ab ædibus.
Adeſt, ferit. operæpretium hic ſpectantibus,
Iouem, & Mercurium facere hiſtrioniam.

ACTVS PRIMVS.

Soſia. Mercurius.

Vi me alter eſt audacior homo? aut qui confidentior?
Iuuentutis mores qui ſciam. qui hoc noctis ſolus ambulē?
Quid faciam nunc, ſi tres uiri me in carcerē cōpegerint?
Inde cras e promptuaria cella depromar ad flagrum?

Nec cauſſam liceat dicere mihi, neq; in hero quicquam auxilij ſiet.
Nec quicquam ſit, qui non me omnes eſſe dignum deputent.
Ita quaſi incudem, me miſerum homines octo ualidi cædant.
Ita peregre aduenìens,
Hoſpitio publicitus accipiar,
Hæc heri immodeſtia coëgit me,
Qui hoc noctis à portu
Ingratis exciuuit.
Non ne idem hoc lucis me mittere potuit?
Opulento homini hoc ſeruitus dura eſt,
Hoc magis miſer eſt diuitis ſeruos.
Noctesq́; diesq́; aſſiduo ſatis, ſuperq́; eſt.
Quoi facto, aut dicto, adeſt opus, quietus ne ſis.
Ipſe, diues operis, & laboris expers
Quodcunq; homini accidit, libere poſſe retur,
Aequom eſſe putat, non reputat laboris quid ſit
Nec æquom, an'ne iniquom imperet, cogitabit.
Ergo in ſeruitute expetunt multa iniqua.
Habendum, & ferundum hoc opus eſt cum labore.
Me. Satius eſt me queri illo modo ſeruitutem hodie, q̃ fuerim liber;
Eam nunc potius pater hic ſeruitutis qui uerna natu'ſt, queritur.
Sum uero uerna, uerbo numero mihi in mentem fuit. So. nunc
Dijs aduenientem gratias pro meritis agere, alloqui.
Næ illi ædepol, ſi merito meo referre ſtudeant gratias,
Aliquem hominem allegent, qui mihi aduenienti os occillet probe.
Quoniam bona quæ in me fecerunt, ingrata ea habui, atq; irrita.
Me. Facit ille, quod uolgo haud ſolent, ut quid ſe ſit dignum ſciat.
So. Quod nunquam opinatus fui, neq; alius quiſquam ciuium,
Sibi euenturum, id contigit, ut ſalui potiremur domi
Victores, uictis hoſtibus legiones reueniunt domum,
Duello extincto maxumo, atq; internetis hoſtibus.
Quod multa thebano populo acerba obiecit funera,
Id ui, & uirtute militum uictum, atq; expugnatum oppidum'ſt,
Imperio, atq; auſpicio heri mei Amphitruonis maxume,
Qui præda, atq; agro, adoreaq́; afficit populares ſuos.
Regiq́; thebano Creonti regnum ſtabiliuit ſuum.
Me à portu præmiſit domum, ut hæc nuntiem uxori ſuæ,
Vt geſſerit rempublicam ductu, imperio, auſpicio ſuo.
Ea nunc meditabor, quo modo illi dicam, quom illò aduenero.

Si dixero

Si dixero mendacium, ſolens meo more fecero.
Nam quom pugnabant illi maxume, ego fugiebam maxume.
Verum quaſi affuerim, tamen ſimulabo, atq; audita eloquar.
Sed quo modo, & uerbis quibus me deceat fabularier.
Prius ipſe mecum etiam uolo hic meditari, ſic hoc proloquar.
Principio ut illò aduenimus, ubi primum terram tetigimus,
Continuo Amphitruo delegit uiros primorum principes.
Eos legat Telebois, iubet ſententiam ut dicant ſuam.
Si ſine ui, & ſine bello uelint rapta, & raptores tradere.
Si quæ aſportaſſent, redderent, ſe exercitum extemplo domum
Reducturum, abituros argos arguos. pacem, atq; ocium
Dare illis. Sin aliter ſient animati, neq; dent, quæ petat,
Seſe igitur ſumma ui, uiriſq; eorum oppidum expugnaſſere.
Hæc ubi Telebois ordine iterarunt, quos præfecerat
Amphitruo, magnanimi uiri, freti uirtute, & uiribus
Superbi, nimis ferociter legatos noſtros increpant.
Reſpondent, bello, & ſe, & ſuos tutari poſſe. Próinde uti
Propere de finibus ſuis exercitus deducerent.
Hæc ubi legati pertulêre, Amphitruo è caſtris illico
Producit omnem exercitum. contra Teleboæ ex oppido
Legiones educunt ſuas, nimis pulchris armis præditas.
Poſtquam utrinq; exitu'ſt maxuma copia,
Diſpertiti uiri, diſpertiti ordines,
Nos noſtras more noſtro, & modo inſtruximus
Legiones, item hoſtes contra ſuas inſtruunt.
Deínde utriq; imperatores in medium exeunt.
Extra turbam ordinum colloquontur ſimul.
Conuenit, uicti utri ſint eo prælio
Vrbem, agrum, aras, focos, ſéq; uti dederent.
Poſtquam id actu'ſt, tubæ utrinq; canunt. contra
Conſonat terra. clamorem utrinq; efferunt.
Imperator utrinq; hinc, & illinc Ioui
Vota ſuſcipere. hortari exercitum.
Pro ſe quiſq; id, quod quiſq; poteſt, & ualet,
Edit, ferit. tela frangunt. boat cœlum,
Fremitu uirûm. ex ſpiritu, atq; anhelitu
Nebula conſtat. uolneris ui, & uirium
Crebri hoſtes cadunt, noſtri contra ingruunt.
Deniq; ut uolumus noſtra ſuperat manus.

Vicimus ui feroces.
Sed fugam in ſe tamen nemo conuortitur.
Nec recedit loco, quin ſtatim rem gerat.
Animam amittunt prius, q̃ loco demigrent.
Quiſq;, ut ſteterat, iacet, obtinetq; ordinem.
Hoc ubi Amphitruo herus conſpicatus eſt,
Illico equites iubet dextera irruere.
Equites parent citi, ab dextera maxumo
Cum clamore inuolant impetu alacri
Fœdant, & proterunt hoſtium copias.
Iure iniuſtas.
Me. Nunq̃ etiam quicq̃ adhuc uerborum eſt prolocutus perperam.
Nam ego fui illic in re præſenti, & meus, quom pugnauiſt' pater.
So. Perduelles penetrant ſe in fugam ubi noſtris animus additus.
Vortentibus Telebois telis complebantur corpora.
Ipſusq; Amphitruo regem Pterelam ſua obtruncauit manu.
Hæc illic eſt pugnata pugna abuſq; mane ad ueſperum.
Hoc adeo hoc commemini magis; quia illo die impranſus fui,
Sed prælium id tandem diremit nox interuentu ſuo.
Poſtridie in caſtra ex urbe ad nos ueniunt flentes principes.
Velatis manibus orant, ignoſcamus peccatum ſuum.
Deduntq; ſe diuina, humanaq; omnia, urbem, & liberos
In ditionem, atq; in arbitratum cunctis thebano populo.
Poſt ob uirtutem hero Amphitruoni patera donata'ſt aurea.
Qui Pterela potare rex ſolitus eſt. Hæc ſic dicam heræ.
Nunc pergam heri imperium exequi, & me domum capeſſere.
Me. At illic huc ituru'ſt ibo ego illi obuiam.
Neq; ego hunc hominem hodie ad ædeis has ſinam unq̃ accedere
Quando imago eſt huius in me, certu'ſt hominem eludere.
Et enimuero quoniam formam cœpi huius in me, & ſtatum,
Decet & facta, moreſq; huius habere me ſimileis item.
Itaq; me malum eſſe oportet, callidum, aſtutum admodum.
Atq; hunc telo ſuo ſibi malitia à foribus pellere.
Sed quid illud eſt? cœlum aſpectat, obſeruabo quam rem agat.
So. Certe ædopol ſcio, ſi quicqua'ſt quod credam, certo ſciam,
Credo ego hac noctu nocturnum obdormiſſe ebrium.
Nam neq; ſe ſeptentriones quoq̃ in cœlo commouent,
Neq; ſe luna quoq̃ mutat, ſtatq;, uti exorta'ſt ſemel.
Nec iugula, nec ueſperugo, neq; uergiliæ occidunt.

Ita ſtatim ſtant ſigna, neq; nox quoq̃ concedit die.
Me. Perge nox, ut occœpiſti, gere patri morem meo.
Optume optumo optumam operam das, datam pulchre locas.
So. Neq; ego hac nocte longiorem me uidiſſe cenſeo,
Niſi item unam, uerberatus quam pependi perpetem.
Eam quoq; ædepol multo hæc uincit longitudine.
Credo equidem dormire ſolem, atq; appotum probe.
Mira ſunt, niſi inuitauit ſeſe in cœna pluſculum.
Me. Ain uero uerbero? deos eſſe tui ſimileis putas?
Ego pol te iſtis tuis pro dictis, & malefactis furcifer
Accipiam. modo ſis ueni huc, inuenies infortunium.
So. Vbi ſunt iſti ſcortatores, qui ſoli inuiti cubant?
Hæc nox ſcita'ſt exercendo ſcorto conducto male.
Me. Meus pater nunc pro huius uerbis recte, & ſapienter facit.
Qui complexus cum Alcumena cubat amans, animo obſequens.
So. Ibo, ut herus quod imperauit, Alcumenæ nunciem.
Sed quis hic eſt homo, quẽ ante ædeis uideo hoc noctis? non placet.
Me. Nullus eſt hoc meticuloſus æque. So. quem? in mentem uenit.
Illic homo hoc denuo uolt pallium detexere.
Me. Timet homo. deludam ego illum. So. proh dentes pruriunt.
Certe aduenientem hic me hoſpitio pugneæ accepturus eſt.
Credo miſericors eſt, nunc propterea ꝙ me meus herus
Fecit, ut uigilem, hic pugnis faciet hodie, ut obdormiam.
Oppido interij. obſecro hercle quantus, & q̃ ualidus eſt?
Me. Clara uorſum fabulabor. hic auſcultet, quæ loquar.
Igitur magis maiorem in modum ſeſe concipiet metum.
Agite pugni, iam diu'ſt, ꝙ uentri uictum non datis.
Iampridem uidetur factum, heri ꝙ homines quatuor
In ſoporem collocaſtis nudos. So. formido male
Ne ego hic nomen commutem meum, & quintus fiam è Soſia.
Quatuor uiros ſopori ſe dediſſe hic autumat.
Metuo ne numerum augeam illum. Me. hem nunc iam ergo ſic uolo.
So. Cingitur, certe expedit ſe. Me. non feret, quin uapulet.
So. Quis homo? Me. quiſquis homo huc uenerit, pugnos edet.
So. Apage. non placet, me hoc noctis eſſe, cœnaui modo.
Proin tu iſtam cœnam largire (ſi ſapis) eſurientibus.
Me. Haud malũ huic eſt pondus pugno. So. perij, pugnos ponderat.
Me. Quid, ſi ego illum tractim tangam, ut dormiat. So. ſeruaueris.
Nam continuas has treis noctes peruigilaui. Me. peſſimum eſt

Facinus nequiter ferire malam male diſcit manus.
Alia forma eſſe oportet, quem tu pugno legeris.
So. Illic homo me interpollabit, meumq́; os finget denuo.
Me. Exoſſatum eſſe oportet, quem probe percuſſeris.
So. Mirum ni hic me quaſi murænam exoſſare cogitat.
Vltro iſtic, qui exoſſat homines, perij, ſi me aſpexerit.
Me. Olet homo quidem malo ſuo. So. hei nunquam obolui.
Me. Atq; haud longe abeſſe oportet. So. uerum longe hinc abfuit.
Me. Illic homo ſuperſtitioſus eſt. geſtiunt pugni mihi.
So. Si in me exercituru, quæſo in parietem ut primum domet.
Me. Vox mihi ad aureis aduolauit. So. næ ego homo infelix fui,
Qui non alas interuelli, uolucrem uocem geſtito.
Me. Illic homo à me ſibi malam rem arceſſit iumento ſuo.
So. Non eqdem ullum habeo iumentũ. Me. onerãdus eſt pugnis probe.
So. Laſſus ſum hercle. è naui ut uectus huc ſum, etiam nunc nauſeo.
Vix incedo inanis, ne ire poſſe cum onere exiſtumes.
Me. Certe. n. hic neſcio quis loquitur. So. ſaluos ſum, non me uidet.
Neſcio quem loqui autumat. mihi certe nomen Soſia'ſt.
Me. Hinc enim mihi dextera uox aureis (ut uidetur) uerberat.
So. Metuo uocis ne uice hodie hic uapulem, quæ hunc uerberat.
Me. Optume eccum incedit ad me. So. timeo, totus torpeo.
Non ædepol nunc ubi terrarum ſim ſcio, ubi reger,
Neq; miſer me commouere poſſum præ formidine,
Illic mei mandata heri perierunt, unà & Soſia.
Verum certu'ſt confidenter hominem contra colloqui.
Igitur, qui poſſum uideri huic fortis, ut à me abſtineat manum.
Me. Quo ambulas tu qui Volcanum in cornu concluſum geris?
So. Quid id exquiris tu, qui pugnis hic exoſſas homines?
Me. Seruos ne, an liber? So. utcunq; animo collubitum eſt meo.
Me. Ain uero? So. aio enimuero. Me. uerbero, mentiris nunc.
At iam faciam, ut uerum diſcas dicere. So. quid eo opus eſt?
Me. Poſſum ſcire quo profectus, quoius ſis, aut quid ueneris?
So. Huc eo, heri ſum ſeruos. nunquid nunc es certior?
Me. Ego tibi iſtam hodie ſceleſte comprimam linguam. So. haud potes.
Bene, pudiceq́; aſſeruatur. Me. pergin argutarier?
Quod apud haſce ædeis negocium eſt tibi? So. immo quod tibi'ſt?
Me. Rex Creon uigiles nocturnos ſingulos ſemper locat.
So. Bene facit, quia nos eramus peregre, tutatus eſt domum.
At nunc abi, ſane adueniſſe familiareis dicito.

Me. Neſcio quantum tu familiaris ſis, niſi actutum hinc abis.
Familiaris accipiere fixo haud familiariter.
So. Hic inquam habito ego, atq; horũ ſeruos ſum. Me. at ſcin quomodo?
Faciam ego hodie te ſuperbum, niſi hinc abis. So. quonam modo?
Me. Auferere, non abibis, ſi ego fuſtem ſumpſero.
So. Quin me eſſe huius familiæ familiarem prædico.
Me. Videſis, q̃ mox uapulare uis, niſi actutum hinc abis.
So. Tun domo prohibere peregre me aduenientem poſtulas?
Me. Hæc ne tua domus eſt? So. ita inq̃. Me. Quis heru'ſt igitur tibi?
So. Amphitruo, qui nunc præfectus eſt thebanis legionibus,
Quicum nupta'ſt Alcumena. Me. quid ais? quod nomen tibi'ſt?
So. Soſiam uocant Thebani Dauo prognatum patre.
Me. Næ tu iſtic hodie malo tuo compoſitis mendaciis
Huc adueniſti audaciæ columen, conſutis dolis.
So. Immo equidem tunicis conſutis huc aduenio, non dolis.
Me. At mentiris etiam. certo pedibus, non tunicis uenis.
So. Ita profecto. Me. nunc profecto uapula ob mendacium.
So. Non ædepol uolo profecto. Me. at pol profecto ingratijs.
Hoc quidem profecto certu'ſt non eſt arbitrarium.
So. Tuam fidem obſecro. Me. tun' te audes Soſiam eſſe dicere,
Qui ego ſum? So. perij. Me. parum etiã præut futurũ eſt prædicas.
Quoius nunc es? So. tuus, nam pugnis uſufeciſti tuum.
Proh fidem thebani ciues. Me. etiam clamat carnufex.
Loquere, quid ueniſti? So. ut eſſet, quem pugnis cæderes.
Me. Quoius es? So. Amphitruonis inquam Soſia. Me. ergo iſtoc magis
Quia uaniloquos, uapulabis. ego ſum, non tu, Soſia.
So. Ita Di faciant, ut tu potius ſis, atq; ego te ut uerberem.
Me. etiam mutis? So. iam tacebo. Me. qs tibi heru'ſt? So. quem tu uoles.
Me. Quid igitur? qui nunc uocare? So. nemo, niſi quem iuſſeris.
Me. Amphitruonis te eſſe aiebas Soſiam. So. peccaueram.
Nam Amphitruonis ſocium næ me uolui dicere.
Me. Scibam equidem nullum eſſe nobis, niſi me ſeruom Soſiam.
Fugit te ratio. So. utinam iſtuc pugni feciſſent tui.
Me. Ego ſum. Soſia ille, quem te dudum eſſe aiebas mihi.
So. Obſecro ut per pacem liceat te alloqui, ut ne uapulem.
Me. Immo induciæ parumper fiant, ſi quid uis loqui.
So. Non loquar, niſi pace facta, quando pugnis plus uales.
Me. Dicito quid uis, non nocebo. So. tuæ fidei credo? Me. meæ.
So. Quid ſi falles? Me. tum Mercurius Soſiæ iratus ſiet.

So. Animum aduorte, nunc licet mihi libere quiduis loqui.
Amphitruonis ego ſum ſeruos Soſia. Me. etiam denuo?
So. Pacem feci, fœdus feci, uera dico. Me. uapula.
So. Vt lubet, quod tibi lubet, fac. quoniam pugnis plus uales.
Verum utut es facturus, hoc quidem hercle haud reticebo tamen.
Me. Tu me uiuus hodie nunquam facies, quin ſim Soſia.
So. Certe ædepol tu me alienabis nunquam, quin noſter ſiem.
Nec nobis præter me, alius quiſquam eſt ſeruos Soſia,
Qui cum Amphitruone hinc unà ieram in exercitum.
Me. Hic homo ſanus non eſt. So. quod mihi prædicas uitium, id tibi eſt.
Quid (malum) non ne ego ſum ſeruos Amphitruonis Soſia?
Nonne hac noctu noſtra nauis ex portu perſico
Venit, quæ me aduexit? nonne me huc herus miſit meus?
Nõne ego nũc ſto ante ædeis noſtras? nõ mihi eſt laterna in manu?
Nõ loquor? non uiglo? nonne hic homo modo me pugnis contudit?
Fecit hercle. nam mihi etiam miſero nunc malæ dolent.
Quid igitur ego dubito? aut cur non introëo in noſtram domum?
Me. Quid domum noſtram? So. ita enimuero. Me. quæq; dixiſti modo,
Omnia ementitus. equidem Soſia Amphitruonis ſum.
Nam noctu hac ſoluta eſt nauis noſtra è portu perſico.
Et ubi Pterela rex regnauit, oppidum expugnauimus.
Et legiones Teleboarum ui pugnando cæpimus.
Et ipſe Amphitruo obtruncauit regem Pterelam in prælio.
So. Egomet mihi non credo, quom illæc illum autumare audio.
Hic quidem certe, quæ illic ſunt res geſtæ, memorat memoriter.
Sed quid ais? quid Amphitruoni à Telebois datum eſt?
Me. Pterela rex. qui potitare ſolitus eſt, patera aurea.
So. Elocutus eſt. ubi patera nunc eſt? Me. in ciſtula,
Amphitruonis obſignata ſigno eſt. So. ſigni dic quid eſt?
Me. Cum quadrigis ſol exoriens, quid me captas carnufex?
So. Argumentis uicit. aliud nomen quærendu'ſt mihi.
Neſcio unde hæc hic ſpectauit. iam ego hunc decipiam probe.
Nam quod egomet ſolus feci, nec quiſquam alius affuit
In tabernaculo, id quidem hodie nunquam poterit dicere.
Si tu Soſia es, legiones quom pugnabant maxume,
Quid feciſti in tabernaculo? uictus ſum, ſi dixeris.
Me. Cadus erat uini, inde impleui cirneam. So. ingreſſu'ſt iam.
Me. Eam ego, ut matre fuerat natum, uini eduxi meri.
So. Mira ſunt, niſi latuit intus illic in illac cirnea.

Factum illud, ut ego illic uini cirneam ebiberim meri.
Me. Quid nunc? uincon' argumentis te non eſſe Soſiam?
So. Tu negas me eſſe? Me. quid ego ni negem, qui egomet ſiem?
So. Per Iouem iuro, me eſſe, neq; me falſum dicere.
Me. At ego per Mercurium iuro, tibi Iouem non credere.
Nam iniurato ſcio plus crederet mihi, q̃ iurato tibi.
So. Quis ego ſum ſaltem ſi non ſum Soſia? te interrogo.
Me. Vbi ego Soſia nolim eſſe, tu eſto ſanè ſoſia.
Nunc quando ego ſum, uapulabis, ni hinc abis ignobilis.
So. Certe ædepol quom illum contemplo, & formam agnoſco meam,
Quemadmodum ego ſæpe in ſpeculum inſpexi, nimis ſimilis eſt mei,
Itidem habet petaſum, ac ueſtitum. tam conſimili eſt, atq; ego.
Sura, pes, ſtatura, tonſus, oculi, naſum, labra,
Malæ, mentum, barba, collum, totus. quid uerbis opu'ſt?
Si tergom cicatricoſum, nihil hoc ſimili eſt ſimilius.
Sed quom cogito, equidem certe idem ſum, qui ſemper fui.
Noui herum, noui ædeis noſtras, ſanè ſapio, & ſentio.
Non ego illi obtempero, quod loquitur. pultabo fores.
Me. Quo agis te? So. domum. Me. quadrigas ſi nunc inſcēdas Iouis,
Atq; hinc fugias, ita uix poteris effugere infortunium.
So. Nonne heræ meæ nuntiare, quod herus meus iuſſit, licet?
Me. Tuæ quid uis, nuntiare. hanc noſtram adire non ſinam.
Nam ſi me irritaſſis, hodie lumbifragium hinc auferes.
So. Abeo potius. Di immortales obſecro ueſtram fidem.
Vbi ego perij? ubi immutatus ſum? ubi ego formam perdidi?
An egomet me illic reliqui, ſi forte oblitus fui?
Nam hic qdem omnem imaginem meã, quæ antehac fuerat, poſſidet.
Viuo fit, quod nunquam quiſquam mortuo faciet mihi.
Ibo ad portum, atq; hæc ut ſunt facta, hero dicam meo.
Niſi & is quoq; me ignorabit, quod ille faciat Iupiter.
Vt ego hodie raſo capite caluos capiam pileum.

MERCVRIVS.

Bene, proſpereq; hoc hodie operis proceſſit mihi.
b Amoui à foribus maxumam moleſtiam,
Patri ut liceret tuto illam amplexarier.
Nam ille illuc ad herum quom Amphitruonem aduenerit,
Narrabit ſeruom hinc ſeſe à foribus Soſiam
Amouiſſe. ille adeo illum mentiri ſibi

Credet. neq; credet huc profectum, ut iuſſerat.
Erroris ambo ego illos, & dementiæ
Complebo, atq; omnem Amphitruonis familiam
Adeo uſq; ſacietatem dum capiet pater
Illius, quam amat. igitur demum omnes ſcient
Quæ facta. deniq; Alcumenam Iupiter
Rediget antiquam in concordiam coniugis.
Nam Amphitruo actutum uxori turbas conciet,
Atq; inſimulabit eam probri. tum meus pater
Eam ſeditionem illi in tranquillum conferet.
Nunc de Alcumena dudum quod dixi minus,
Hodie illa pariet filios geminos duos.
Alter decumo poſt menſe naſcetur puer,
Quàm ſeminatus, alter menſe ſeptimo.
Eorum Amphitruonis alter eſt, alter Iouis.
Verum minori puero maior eſt pater.
Minor maiori. iam'ne hoc ſcitis, quid ſiet?
Sed Alcumenæ huius honoris gratia,
Pater curauit, uno ut fœtu fieret,
Vno ut labore exolueret ærumnas duas.
Et ne in ſuſpicione ponatur ſtupri.
Et clandeſtina ut celetur ſuſpitio,
Quanquam (ut iamdudum dixi) reſciſcet tamen
Amphitruo rem omnem. quid igitur? nemo id probro
Profecto ducet Alcumenæ. nam Deum
Non par uidetur facere, delictum ſuum,
Suamq; culpam expetere in mortalem ut ſinat.
Orationem comprimam, crepuit foris.
Amphitruo ſubditiuus eccum exit foras,
Cum Alcumena uxore uſuraria.

Iupiter. Alcmena. Mercurius.

Ene uale Alcmena, cura rem communem, quod facis.
b At quin perge quæſo, menſes iam tibi exactos uides,
Mihi neceſſe'ſt ire hinc. uerum quod erit natum, tollito.
Al. Quid iſtuc eſt mi uir negoci, quod tu tam ſubito domo
Abeas? Iup. pol haud quod tui, me neq; domi diſtedeat.
Sed ubi ſummus imperator non adeſt ad exercitum,
Citius, quod non facto'ſt uſus, fit, quàm quod facto'ſt opus,

Me. Nimis hic ſcitus eſt ſycophanta, qui quidem ſit meus pater.
Obſeruatote q̃ blande mulieri palpabitur.
Al. Ecaſtor te experior quanti facias uxorem tuam.
Iu. Satin' habes, ſi fœminarum nulla'ſt, quam æque diligam?
Me. Aedepol ni illa furtiuis rebus te ſciat operam dare,
Ego faxim te Amphitruonem eſſe malis, quàm Iouem.
Al. Experiri iſtuc mauellem me, q̃ mihi memorarier.
Prius abis, q̃ lectus, ubi cubuiſti, concaluit locus.
Here ueniſti media nocte, nunc abis. hoccine placet?
Me. Accedam, atq; hanc appellabo, & ſupparaſitabor patri.
Nunquam ædepol quenquam mortalem credo ego uxorem ſuam
Sic efflictim amare perinde, ut hic te efflictim deperit.
Iu. Carnufex, non ego te noui? abin' è conſpectu meo?
Quid tibi hanc curatio eſt rem uerbero? haud hic mutito.
Quoi lego iam hoc ſcipione. Al. ah noli. Iu. mutito modo.
Me. Nequiter penè expediuit prima paraſitatio.
Iu. Verum quod dicis mea uxor, non te mihi iraſci decet.
Clanculum abij à legione, operam hanc ſurripui tibi.
Ex me primo prima ſcires, rem ut geſſiſſem publicam.
Ea tibi omnia enarraui, niſi te amarem plurimum,
Non facerem. Me. facit'ne ut dixi? timidam palpo percutit.
Iu. Nunc ne legio perſentiſcat, clam illuc redeundu'ſt mihi.
Ne me uxorem præuortiſſe dicant præ republica.
Al. Lachrumantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem. Iu. tace.
Ne corrumpe oculos, redibo actutum. Al. id actutum diu'ſt.
Iu. non ego te hic lubens relinquo, neq; abeo abs te. Al. ſentio.
Nam qua nocte ad me ueniſti, eadem abis. Iu. cur me tenes?
Tempu'ſt exire ex urbe, priuſquam luciſcat, nolo.
Nunc tibi hanc pateram, quæ dono mihi illic ob uirtutem data'ſt,
Pterela rex qui potitauit, quem ego mea occidi manu.
Alcumena tibi condono. Al. facis, ut alias res ſoles.
Ecaſtor condignum donum, qualis eſt, qui donum dedit.
Me. Immo ſic condignum donum, quale'ſt quoi dono datu'ſt.
Iu. Pergin autem? nonne ego poſſum furcifer te perdere?
Al. Noli amabo Amphitruo iraſci Soſiæ cauſſa mea.
Iu. Faciam ita, ut uis. Me. ex amore hic admodum q̃ ſæuos eſt?
Iu. Nunqd uis? Al. ut quom abſim, me ames, me tuam, te abſente tamen.
Me. eamus Amphitruo, luciſcit iam. Iu. abi præ Soſia.
Iam ego ſequar. nunquid uis? Al. etiam, ut actutum aduenias.

IU. Licet, prius tua opinione hic adero. bonum animum habe.
Nunc te nox quæ me manſiſti, mitto, ut cedas die.
Vt mortalibus illuciſcas luce clara, & candida.
Atq; quanto nox fuiſti longior hac proxuma,
Tanto breuior dies ut fiat, faciam ut æque diſpar
Et dies, & nox accedat. ibo, & Mercurium ſubſequar.

ACTVS SECVNDVS.

Amphitruo. Soſia.

Ge tu i. So. ſubſequor te. Am. ſceleſtiſſimum te arbitror.
So. ah quamobrem?
Am. Quia id, quod neq; eſt, neq; fuit, neque futurum eſt,
mihi prædicas.
So. Eccere iam tu autem facis, ut tuis nulla apud te ſit fides.
Am. Quid eſt? quo modo? iam qdẽ hercle ego tibi iſtam ſceleſtã ſcelus,
Linguam abſcindam. So. tuus ſum. proinde, ut commodum ſiet,
Lubet quicquid facias. tamen quin loquar hæc, uti facta ſunt,
Nunquam ullo modo me potes deterrere. Am. ſceleſtiſſume,
Audes mihi prædicare id, domi te eſſe nunc, qui hic ades?
So. Vera dico, Am. malum, quid tibi di dabunt, atq; ego hodie dabo.
So. Iſtuc tibi'ſt in manu, nam tuus ſum. Am. tun' me uerbero
Audes herum ludificarier? tun' id dicere audes,
Quod nemo ante hac uidit, nec poteſt fieri? uno tempore
Homo idem duobus locis ut ſimul ſit. So. profecto, ut loquor, res ita'ſt.
Am. Iupiter te perdat. So. quid ſum mali here tua ex re promeritus?
Am. Rogas ne improbe etiam, qui ludificas me? So. merito male
Dicas mihi, ſi non ita id factu'ſt. uerum haud mentior,
Resq; uti facta'ſt dico. Am. homo hic ebrius eſt, ut opinor. So. utinam
Ita eſſem. Am. optas, quæ facta. So. ego ne? Am. Tu iſtuc ubi bibiſti?
So. Nusq̃ equidẽ bibi. Am. quid ſit hoc hominis? So. eqdem decies dixi,
Domi ego ſum inquam. ecquid audis? & apud te adſum Soſia idem.
Satin' hoc plane, ſatin' diſerte here nunc uideor tibi
Locutus eſſe? Am. uah. So. quid eſt? Am. apage te à me. So. quid eſt
Negocij? Am. peſtis te tenet. So. nam cur iſtuc mihi
Dicis? equidem ualeo, & ſaluos ſum recte Amphitruo.
Am. At ego te faciam pol hodie perinde, ac meritus es,
Vt minus ualeas, & miſer ſis, ſaluos domum ſi rediero. iam
Sequere ſis, herum qui ludificas dictis delirantibus.
Qui quoniam herus quod imperauit, neglexti perſequi,

Nunc

Nunc uenis etiam ultro irriſum dominum. quæ neq; fieri
Poſſunt, neq; fando unquam accepit quiſquam, profers carnufex,
Quoius ego hodie in tergo fixo iſta expetent mendacia.
So. Amphitruo miſerruma iſtæc miſeria'ſt ſeruo bono,
Apud herum qui uera loquitur, ſi id ui uerum uincitur.
Am. Quo id (malum) pacto poteſt? (nam mecum argumentis puta)
Fieri, nunc ut tu hic ſis, & domi. id dici uolo.
So. Sum profecto & hic, & illic. hoc quouis mirari licet.
Neq; tibi iſtuc mirum magis uidetur, q̃ mihi.
Am. quo modo? So. nihilo inquam mirum magis tibi iſtuc, q̃ mihi.
Neq;, ita Di me ament, credebam primo mihimet Soſiæ.
Donec Soſia ille egomet fecit, ſibi uti crederem.
Ordine omne, ut quicquid actu'ſt, dum apud hoſteis ſedimus
Ediſſertauit. tum formam unà abſtulit cum nomine.
Neq; lac lacti magis eſt ſimile, q̃ ille ego ſimilis eſt mei.
Nam ut dudum ante lucem à portu me præmiſiſti domum.
Am. Quid igitur? So. prius multo ante ædeis ſtabam, q̃ illò aduenerã.
Am. Quas (malum) nugas? ſatin' tu ſanus es? So. ſic ſum, ut uides.
Am. Huic homini neſcio quid eſt mali mala obiectum manu,
Poſt q̃ à me abijt. So. fateor. nam ſum obtuſus pugnis peſſume.
Am. Quis te uerberauit? So. egomet memet, qui nunc ſum domi.
Am. Caue quicquam, niſi quod rogabo te mihi reſponderis,
Omnium primum, iſte qui ſit Soſia, hoc dici uolo.
So. Tuus eſt ſeruos. Am. mihi quidem uno te plus etiam eſt, q̃ uolo.
Neq; poſtquam ſum natus, habui niſi te ſeruom Soſiam.
So. At ego nunc Amphitruo dico, Soſiam ſeruom tuum,
Præter me alterum inquam, adueniens faciam ut offendas domi,
Dauo prognatum patre eodem, quo ego ſum, forma, ætate item
Qua ego ſum. quid opus uerbis? geminus Soſia hic factu'ſt tibi.
Am. Nimia memoras mira. ſed uidiſtin' uxorem meam?
So. Quin intro ire in ædeis nunq̃ licitum eſt. Am. quis te prohibuit?
So. Soſia ille, quem iamdudum dico, is qui me contudit.
Am. Quis iſtic Soſia'ſt? So. ego inquam, quoties dicendu'ſt?
Am. Sed quid ais? num obdormiuiſti dudum? So. nuſquam gentium.
Am. Ibi forte iſtum ſi uidiſſes quendam in ſomnis Soſiam.
So. Non ſoleo ego ſomniculoſe herilia imperia perſequi.
Vigilans uidi, uigilans nunc uideo, uigilans fabulor,
Vigilantem ille me iamdudum uigilans pugnis contudit.
Am. Quis homo? So. Soſia inquam ego ille. quæſo non me intelligis?

Am. Qui (malum) intellegere quiſquam potis eſt? ita nugas blatis.
So. Verum actutum noſces inquam illum, noſces ſeruom Soſiam.
Am. Sequere hac igitur me. nam mihi iſtuc primum exquiſito opu'ſt.
Sed uide ex naui efferantur, quæ iam imperaui omnia.
So. Et memor ſum, & diligens, ut quæ imperes, compareant.
Non enim ego cum uino ſimitu ebibi imperium tuum.
Am. Vtinam Di faxint, infecta dicta recte ueniant tua.

Alcmena. Amphitruo. Soſia.

Atin parua res eſt uoluptatum in uita, atq; in ætate.
Agunda præ q̃ quod moleſtu'ſt? ita quoiq; comparatum
Eſt in ætate hominum, ita Dis placitum, uoluptati ut mæror
Comes conſequatur quin incommodi plus, maliq; illico
Adſit, boni ſi obtigit quid, nam ego id nunc experior domo.
Atq; ipſa de me ſcio, quoi uoluptas parumper data'ſt, dum uiri
Mei mihi poteſtas uidendi fuit noctem unam modo,
Atq; is repente abijt a me hinc ante lucem ſola hic mihi
Nũc uideor, q̃a ille hinc abeſt, quẽ ego amo præter omneis plus ægri
Ex abitu uiri, q̃ ex aduentu uoluptatis cœpi.
Sed hoc me beat, ꝙ perduelles uicit, & domum
Laudis compos reuenit, in ſolatio eſt. abſit, dum modo.
Laude parta domum recipiat ſe. feram, & perferã uſq; eius abitum
Animo forti, atq; obfirmato, id modo ſi mercedis detur
Mihi, ut meus uictor uir belli redeat, ſatis mihi
Eſſe dicam. Virtus præmium eſt optumum. uirtus omnibus
Rebus anteit profecto. libertas, ſalus, uita,
Res, parentes, patria, & prognati tutantur, ſeruantur.
Virtus omnia in ſe habet. omnia adſunt bona, quem pene'ſt uirtus.
Am. Aedepol me uxori exoptatum credo aduenturum domum
Quæ me amat, quam contra amo, præſertim re geſta bene.
Victis hoſtibus, quos nemo poſſe ſuperari ratus eſt.
Eos meo auſpicio, atq; ductu primo cœtu uicimus.
Certe enim me illi expectatum, optatum uenturum ſcio.
So. Quid me expectatum non rere amicæ uenturum meæ?
Al. Meus uir hic q̃dẽ eſt. Am. ſequere hac tu me. Al. nã q̃d ille reuortitur,
Qui dudum properare ſe aiebat? an ille me tentat ſciens?
Atq; id ſi uolt experiri, ſuum abitum ut deſiderem,
Ecaſtor me haud inuitæ ſe domum recipit ſuam.
So. Amphitruo redire ad nauim meliu'ſt nos. Am. qua gratia?

So. Quia

So. Quia domi daturus nemo eſt prandium aduenientibus.
Am. Qui tibi iſtuc in mentem uenit? So. quia enim ſero aduenimus.
Am. Qui? So. quia Alcumenam ante ædeis ſtare ſaturam intellego.
Am. Grauidam ego illam hic reliqui quom abeo. So. hei perij miſer.
Am. Quid tibi eſt? So. ad aquam præbendam adueni domum,
Decimo poſt menſe, ut rationem te dictare intellego.
Am. Bono animo es. So. ſcin quam bono animo? ſi ſitulam iam cœpero,
Nunquam ædepol tu mihi diuino quid credius poſt hunc diem,
Ni ego illi puteo ſi occœpſo, animam omnem intertraxero.
Am. Sequere hac me modo. alium ego iſti rei allegabo, ne time.
Al. Magis nunc meum officium facerem, ſi huic eam aduorſum arbitror.
Am. Amphitruo uxorem ſalutat lætus ſperatam ſuam,
Quam omnium Thebis uir unam eſſe optumam diiudicat.
Quamq; adeo cives thebani uero rumiferant probam.
Valuiſtin uſq;? expectatus aduenio? So. haud uidi magis
Expectatum, eum ſalutat magis haud, quiſquam quam canem.
Am. Et quom grauidam, & quom te pulchre plenam aſpicio, gaudeo.
Al. Obſecro eccaſtor quid tu me deridiculi gratia
Sic ſalutas, atq; appellas, quaſi dudum non uideris?
Quaſi qui nunc primum recipias te domum huc ex hoſtibus?
Atq; me nunc perinde appellas, quaſi multo poſt uideris.
Am. Immo equidem te niſi nunc, hodie nuſquam uidi gentium.
Al. Cur negas? Am. quia uera didici dicere. Al. haud æquom facit,
Qui quod didicit, id dediſcit. an periclitamini
Quid animi habeam? ſed quid huc uos reuortimini tam cito?
An te auſpicium commoratum'ſt? an tempeſtas continet,
Qui non abiſti ad legiones, ita ut dudum dixeras?
Am. Dudum? quam dudum iſtuc factum'ſt? Al. tentas? iam, pridem, modo.
Am. Qui iſtuc poteſt fieri quæſo, ut dicas iam, pridem, modo?
Al. Quid enim cenſes, te ut deludam contra luſorem meum,
Qui nunc primum te adueniſſe dicas, modo qui hinc abieris?
Am. Hæc quidem deliramenta loquitur. So. pauliſper mane
Dum edormiſcat unum ſomnium, quæ ne uigilans, ſomniat.
Al. Equidem eccaſtor uigilo, & uigilans id quod factum'ſt, fabulor.
Nam dudum ante lucem & iſtunc, & te uidi. Am. quo in loco?
Al. Hic in ædibus, ubi tu habitas. Am. nunquam factum'ſt. So. non taces?
Quid ſi e portu nauis huc nos dormienteis detulit?
Am. Hei etiam tu quoq; aſſentaris huic? So. quid uis fieri?
Non tu ſis, bacchæ bacchanti ſi uelis aduorſarier,

Ex inſana inſaniorum facies, feret ſæpius.
Si obſequaris, una reſoluas plaga. Am. at pol quin certa res
Hanc eſt obiurgare, quæ me hodie aduenientem domum
Noluerit ſalutare. So. irritabis crabrones. Am. tace.
Alcumena unum rogare te uolo. Al. quid uis, roga.
Am. Nunc tibi aut ſtultitia acceſſit, aut ſuperat ſuperbia?
Al. Qui iſtuc in mente eſt tibi mi uir percontarier?
Am. Quia ſalutare aduenientem me ſolebas antehac
Appellare itidem, ut pudicæ ſuos uiros, quæ ſunt, ſolent.
Eo more expertem te factam adueniens offendi domum.
Al. Eccaſtor equidem te certo heri aduenientem illico
Et ſalutaui, & ualuiſſes'ne uſq; exquiſiui ſimul
Mi uir, & manum prehendi, & oſculum tetuli tibi.
So. Tun' heri hunc ſalutauiſti? Al. & te quoq; etiam Soſia.
So. Amphitruo ſperaui ego iſtam tibi parituram filium,
Verum non eſt puero grauida. Am. quid igitur? So. inſania.
Al. Equidem ſana ſum, & deos quæſo, ut ſalua pariam filium.
Verum tu magnum malum habebis, ſi hic ſuum officium facit.
Ob iſtuc omen ominator capies quod te condecet.
So. Enimuero prægnanti oportet & malum dari,
Vt quod obrodat ſit, animo ſi male eſſe occœperit.
Am. Tu me heri hic uidiſti? Al. ego inquam, ſi uis decies dicere.
Am. In ſomnis fortaſſe. Al. imo uigilans uigilantē. Am. uæ miſero mihi.
So. Quid tibi'ſt? Am. delirat uxor. So. atra bili percita'ſt.
Nulla res tam deliranteis homines concinnat cito.
Am. Vbi primum tibi ſenſiſti mulier impliciſcier?
Al. Equidem eccaſtor ſana, & ſalua ſum. Am. cur igitur prædicas
Te heri me uidiſſe, qui hac noctu in portum aduecti ſumus?
Ibi cœnaui, atq; ibi quieui in naui noctem perpetem.
Neq; meum pedem huc intuli etiam in ædeis, ut cum exercitu
Hinc profectus ſum ad Teleboas hoſteis, eosq; ut uicimus.
Al. Immo mecum cœnauiſti, & mecum cubuiſti. Am. quid eſt?
Nihil te pudet ſceleſta, populi in conſpectum ingredi?
Al. Vera dico. Am. non de hac quidem hercle re, de alijs neſcio.
Al. Primulo diluculo abiiſti ad legiones. Am. quo modo?
So. Recte dicit, ut commeminit. ſomnium narrat tibi.
Sed mulier poſtquam experrecta es, prodigiali Ioui
Aut mola ſalſa hodie, aut ture comprecatam oportuit.
Al. Væ capiti tuo. So. tua iſtuc refert, ſi curaueris.

Al. Iterum iam hic in me inclementer dicit, atq; id ſine malo.
Am. Tace tu, tu dic, ego'ne abs te abij hinc hodie cum diluculo?
Al. Quis igitur illic narrauit mihi, illic ut fuerit prælium?
Am. An & id tu ſcis? Al. qppe quæ ex te audiui, ut urbē maximam
Expugnauiſſes, regemq; Pterelam tute occideris.
Am. Ego'ne iſtuc dixi? Al. tu te iſtic, etiam aſtante hoc Soſia.
Am. Audiuiſtin tu me narrare hoc hodie? So. ubi ego audiuerim?
Am. Hanc roga. So. me quidem præſente nunquā factu'ſt, quod ſciam.
Al. Mirum, quin te aduorſus dicat. Am. Soſia, age me huc aſpice.
So. Specto. Am. uera uolo loqui te. nolo aſſentari mihi.
Audiuiſtin tu hodie me illi dicere ea, quæ illa autumat?
So. Quæſo ædepol, num tu etiam inſanis, quom id me interrogas?
Qui ipſus equidem nunc primum iſtanc tecum conſpicio ſimul.
Am. Quin nunc mulier audin illum? Al. quin eo fit, mihi
Plurimum, & credo, & ſcio iſta eſſe facta périnde, ut proloquor.
Am. Tun me heri aduenisse dicis? Al. tun te abijſſe hinc negas?
Am. Nego enimuero, & me aduenire nunc primum aio ad te domum.
Al. Obſecro etiam'ne hoc negabis, te auream pateram mihi
Dediſſe dono hodie, qua te illic donatum eſſe dixeras?
Am. Neq; pol dedi, neq; dixi. uerum ita animatus fui.
Itaq; nunc ſum, ut ea te patera donem. ſed quis iſtuc tibi
Dixit? Al. ego equidem ex te audiui, & ex tua accepi manu
Pateram. Am. mane, mane obſecro te, demiror nimis Soſia,
Qui illæc illic me donatum eſſe aurea patera ſciat.
Niſi tu dudum hanc conueniſti, & narrauiſti hæc omnia.
So. Neq; pol ego dixi, neq; uidi iſtam, niſi tecum ſimul.
Am. Quid ſit hoc hoīs? Al. uin proferri pateram? Am. proferri uolo.
Al. Fiat, tu Theſſala intus pateram proferto foras,
Qua hodie uir meus donauit me. Am. ſecede huc tu Soſia.
Enimuero præter alia miror maxume.
Si hæc habet paterā illā. So. an etiā id credis, quā in hac ciſtellula
Tuo ſigno obſignata ferunt? Am. ſaluom ſignu'ſt? So. inſpice.
Am. Recte ita ſe, ut obſignaui. So. quæſo quin tu iſtanc iubes
Pro cerrita circumferri? Am. ædepol quin facto eſt opus?
Nam hæc quidē ædepol laruarū plena ſunt. Al. qd uerbis opu'ſt?
Hem tibi paterā eccam. Am. cedò mihi. Al. age aſpice huc ſis iam
Tu, qui quæ facta inficiare, quem ego iam hic conuincam palám.
Eſt ne hæc patera, qua donatus illic? Am. ſumme Iupiter,
Quid ego uideo? hæc ea'ſt profecto patera. perij Soſia.

So. Aut pol hæc præſtigiatrix mulier multo maxuma'ſt,
Aut pateram hic ineſſe oportet. Am. agédum eam ſolue ciſtulam.
So. Quid ego iſtam exoluam? obſignata'ſt recte. res geſta eſt bene.
Tu peperiſti Amphitruonem, ego alium peperi Soſiam.
Nunc ſi pateram patera peperit, omnes congeminauimus.
Am. Certu'ſt aperire, atq; inſpicere. So. uideſis ſigni quid ſiet,
Ne poſterius in me culpam transferas. Am. aperi modo.
Nam hæc quidem nos delirantes facere dictis poſtulat.
Al. Vnde hæc igitur eſt, niſi abs te, quæ mihi dono data'ſt?
Am. Opu'ſt mihi iſtuc exquiſito. So. Iupiter, Iupiter.
Am. Quid tibi'ſt? So. hic patera nulla in ciſtula'ſt. Am. qd ego audio?
So. Id quod ueru'ſt. Am. at cum cruciatu, niſi apparet, tuo.
Al. Hæc qdem apparet. Am. quis igitur tibi dedit? Al. qui me rogat.
So. Me captas ꝙ tute ab naui clanculum huc alia uia
Præcucurriſti, atq; hinc pateram tute exemiſti, atq; eam
Huic dediſti, poſthac rurſum obſignaſti clanculum.
Am. Hei mihi iam tu quoq; huius adiuuas inſaniam.
Ain heri nos aduenisse huc? Al. aio. adueniens'q; illico
Me ſalutauiſti, & ego te, & oſculum tetuli tibi.
Am. Iam illud non placet principium de oſculo, pergam exequi,
Lauiſti. Am. quid poſtquam laui? Al. accubuiſti. So. euge optume,
Nunc exquire. Am. ne interpella. perge porro dicere.
Al. Cœna appoſita'ſt, cœnauiſti mecum, ego accubui ſimul.
Am. In eodem lecto? Al. in eodem. So. hei non placet conuiuium.
Am. Sine modo argumenta dicat, quid poſtquam cœnauimus?
Al. Te dormitare aiebas, menſa ablata'ſt, cubitum hinc abimus.
Am. Vbi tu cubuiſti? Al. in eodem tecum lecto unà in cubiculo.
Am. Perdidiſti. So. quid tibi'ſt? Am. hæc me modo ad mortem dedit.
Al. Quid iã amabo? Am. ne me appella. So. qd tibi'ſt? Am. pij miſer.
Quia pudicitiæ huius uitium, me hic abſente, eſt additum.
Al. Obſecro eccaſtor, cur iſtuc mi uir ex te audio?
Am. Vir ego tuus ſim? ne me appella falſa falſo nomine.
So. Hæret hæc res. ſi quidem hic iam mulier facta'ſt ex uiro.
Al. Quid ego feci, qua iſtæc propter dicta dicantur mihi?
Am. Tu te edictas facta tua. ex me queris quid deliqueris?
Al. Quid ego tibi deliqui, ſi quoi nupta ſum, tecum fui?
Am. Tun mecum fueris? quid illac impudente audacius?
Saltem tute ſi pudoris egeas, ſumas mutuum.
Al. Iſtuc facinus, quod tu inſimulas, noſtro generi non decet.

Tu ſi

Tu ſi me impudicitiæ captas, non potes capere.
Am. Proh Dij immortales cognoſcin tu me ſaltem Soſia?
So. Propémodum. Am. cœnauin ego heri in naui in portu perſico?
Al. Mihi quoq; adſunt teſtes, qui illud, quod ego dicam, aſſentiant.
Am. Qui teſtes? Al. Teſtes. Am. Quid teſticularis? enim uno ſat eſt.
Nec nobis præſente, aliquis, niſi ſeruos aphricanus adeſt.
Si in actione hanc, abſente nobis, inuenerit puer?
So. Neſcio quid iſtuc negocij dicam, niſi quiſpia'ſt
Amphitruo alius, qui forte te hic abſente tamen, tuam
Rem curet. teq; abſente, hic munus fungatur tuum.
Nanq; de illo ſubdituo Soſia mirum nimis eſt.
Am. Certe de hoc Amphitruone iam alterum miru'ſt magis.
Neſcio quis præſtigiator hanc fruſtratur mulierem.
Al. Per ſupremi regis regnum iuro, & matremfamilias
Iunonem. quam me uereri, & metuere eſt par maxume.
Vt mihi, extra unum te, mortalis nemo corpus corpore
Contigit, quo me impudicam faceret. Am. uera iſtæc uelim.
Al. Vera dico, ſed nequicquam. quoniam non uis credere.
Am. Mulier es, audacter iuras. Al. quæ non deliquit, decet
Audacem eſſe, & confidenter pro ſe, & proterue loqui.
Am. Satis audacter. Al. ut pudicam decet. Am. uerbis probas.
Al. Non ego illam mihi dotem duco eſſe, quæ dos dicitur.
Sed pudicitiam, & pudorem, & ſedatum cupidinem,
Deûm metum, parentum amorem, & cognatûm concordiam,
Tibi morigera, atq; ut munifica ſim bonis, proſim probis.
So. Næ iſta ædepol ſi hæc uera loquitur, examuſſim eſt optuma.
Am. Delenitus ſum profecto ita, ut me qui ſim, neſciam.
So. Amphitruo es profecto, caueſis ne tu te uſu perduis.
Ita nunc homines immutantur, poſtquam peregre aduenimus.
Am. Mulier iſtam rem inquiſitam certu'ſt non amittere.
Al. Aedepol me lubente facies. Am. quid ais? reſponde mihi.
Quid, ſi adduco tuum cognatum huc à naui Naucraten,
Qui mecum unà uectus eſt una naui? atq; is ſi denegat
Facta, quæ tu facta dicis, quid tibi æquom'ſt fieri?
Nunquid cauſſam dicis, quin te hoc mulctem matrimonio?
Al. Si deliqui, nulla cauſa'ſt. Am. conuenit. tu Soſia
Duc hos intro. ego huc ab naui mecum abducam Naucraten.
So. Nunc quidem, præter nos, nemo'ſt, dic mihi uerum ſerio.
Ecquis alius Soſia intu'ſt, qui mei ſimilis ſiet?

Al. abin hinc à me dignus domino ſeruos? So. abeo, ſi iubes.
Al. Nimis caſtor facinus miru'ſt, qui illi collubitum ſiet
Meo uiro me inſimulare falſum facinus tam malum.
Quicquid id eſt, iam ex Naucrate cognato cognoſcam meo.

ACTVS TERTIVS.

Iupiter.

Go ſum ille Amphitruo. Quoius eſt ſeruos Soſia,
e Idem Mercurius qui ſit, quando commodu'ſt.
In ſuperiore cœli qui habito ſcænaculo.
Qui interdum fio Iupiter, quando lubet.
Huc autem quom extemplo aduentum apporto, illico
Amphitruo fio, & ueſtitum immuto meum.
Nunc huc honoris noſtri uenio gratia,
Ne hanc inchoatam tranſigam comœdiam.
Simul Alcumenæ, quam uir inſontem probri
Amphitruo accuſat, ueni, ut auxilium feram.
Nam mea ſit culpa, quod egomet contraxerim.
Si id Alcumenæ innocenti expetat.
Nunc Amphitruonem memet, ut occœpi ſemel,
Eſſe aſſimulabo. atq; in horum familiam
Fruſtrationem hodie iniiciam maxumam.
Poſt igitur demum faciam, res fiat palàm.
Atq; Alcumenæ in tempore auxilium feram.
Faciamq; ut uno fœtu, & quod grauida'ſt uiro,
Et me quod grauida'ſt, pariat ſine doloribus.
Mercurium iuſſi me continuo conſequi,
Si quid uellem, imperarem. nunc hanc alloquar.

ALCMENA. IVPITER.

Vrare nequeo in ædibus. ita me probri,
d Stupri, dedecoris à uiro argutam meo?
Ea quæ ſunt facta, infecta eſſe acclamitat.
Quæ neq; ſunt facta, neq; ego in me admiſi, arguit.
Atque id me ſusq; deq; eſſe habituram putat?
Næ ædepol faciam, neq; me perpetiar probri
Falſò inſimulatam. quin ego illum aut deſeram,
Aut ſatisfaciat mihi, atq; adiuret inſuper
Nolle eſſe dicta, quæ in me inſontem protulit.

Iu. Faciundu'ſt

Iu. Faciundu'ſt mihi illud, fieri quod illæc poſtulat,
Si me illam amantem ad ſeſe ſtudeam recipere,
Quando ego quod feci, factum id Amphitruoni obſuit.
Atq; illi dudum meus amor negocium
Inſonti exhibuit. nunc autem ſonti mihi
Illius ira in hanc, & maledicta expetent.
Al. Et eccum ipſum uideo, qui me miſeram arguit
Stupri, dedecoris. Iu. te uolo uxor colloqui.
Quo te auertiſti nunc? Al. ita ingenium meu'ſt.
Inimicos oſa ſum ſemper obtuerier.
Iu. Eia autem inimicos? Al. ſic eſt, uera prædico.
Niſi etiam hoc falſo dici, inſimulaturus es.
Iu. Nimis uerecunda es. Al. potin es, ut abſtineas manum?
Nam certo ſi ſis ſanus, aut ſapias ſatis,
Quam tu impudicam eſſe arbitrere, & prædices,
Conferas ſermonem, nec ioco, nec ſerio.
Tibi habeas, niſi ſis ſtultior ſtultiſſimo.
Iu. Si dixi, nihilo magis es, neq; eſſe arbitror.
Et id huc reuorti, ut me de hoc purgarem tibi.
Nam nunquam quicquam meo animo fuit ægrius,
Quam poſteaquam audiui te eſſe iratam mihi.
Cur dixiſti inquies? ego expediam tibi.
Non ædepol, quo te eſſe impudicam crederem,
Verum periclitatus fui animum tuum,
Quid faceres, & quo pacto id ferre induceres.
Et quidem ioco illa dixeram dudum tibi
Ridiculi cauſſa, uel hunc rogito Soſiam.
Al. Quin huc adducis meum cognatum Naucraten?
Teſtem, quem dudum te adducturum dixeras,
Te huc non ueniſſe. Iu. ſi quid dictu'ſt per iocum,
Non æquom'ſt, id te ſerio præuortier.
Al. Ego illud ſcio q̃ doluerit cordi meo.
Iu. Per dexteram tuam te Alcumena oro, obſecro,
Da mihi hanc ueniam, ignoſce, irata ne ſies.
Al. Ego iſtæc feci uerba uirtute irrita.
Nunc quando factis me impudicis abſtines,
Ab impudicis dictis auorti uolo.
Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas.
Iuben ire mihi comites? Iu. ſanan es? Al. ſi non iubes,

Ibo egomet, comitem mihi pudicitiam duxero.
IU. Mane, arbitratu tuo iuſiurandum dabo,
Me meam pudicam eſſe uxorem arbitrarier.
Id ego ſi fallo, tum te ſumme Iupiter
Quæſo, Amphitruoni ut ſemper iratus ſies.
Al. Ah propitius ſit potius. Iu. confido fore.
Nam iuſiurandum uerum te aduorſum dedi.
Iam nunc irata non es. Al. non ſum. Iu. bene facis.
Nam in hominum ætate multa eueniunt huiuſmodi.
Capiunt uoluptates, mox rurſum miſerias.
Iræ interueniunt, redeunt rurſum in gratiam.
Verum iræ ſi quæ forte eueniunt huiuſmodi
Inter eos, rurſum ſi reuentum in gratiam eſt,
Bis tanto amici ſunt inter ſe, q̃ prius.
Al. Primum cauiſſe oportuit, ne diceres.
Verum eadem ſi iiſdem purgas, mihi patiunda ſunt.
Iu. Iube uero uaſa pura adornari mihi,
Vt quæ apud legionem uota uoui, ſi domum
Rediſſem ſaluos, ea ego exoluam omnia.
Al. Ego iſtuc curabo. Iu. euocate huc Soſiam,
Gubernatorem, qui in mea naui fuit,
Blepharonem arceſſat, qui nobiſcum prandeat.
Is adeo impranſus ludificabitur.
Quom ego Amphitruonem collo hinc obſtricto traham.
Al. Mirum, quid ſolus ſecum ſecreto ille agat.
Atq; aperiuntur ædes. exit Soſia.

Soſia. Iupiter. Alcmena.

Mphitruo adſum. ſi qd opu'ſt, impera. imperiũ exequar.
Iu. Optume aduenis. So. iam pax eſt inter uos duos.
Nam qa uos tranquillos uideo, gaudeo, & uolupe'ſt mihi.
Atq; ita ſeruom par uidetur frugi ſeſe inſtituere,
Perinde, ut heri, ipſe item ſit. uoltum e' uoltu comparet.
Triſtis ſit, ſi heri ſint triſtes. hylarus ſit, ſi gaudeant.
Sed age reſponde, iam uos rediſtis in concordiam?
Iu. Derides, qui ſcis iamdudum hæc me dixiſſe per iocum,
So. An id ioco dixiſti? equidem ſerio, ac uero ratus.
Iu. Habui expurgationem. facta pax eſt. So. optume'ſt.
Iu. Ego rem diuinam intus faciam, uota quæ ſunt. So. cenſeo.

IU. Tu gubernatorem à naui huc euocat uerbis meis
Blepharonem, ut re diuina facta mecum prandeat.
SO. Iam hic ero, quom illic cenſebis eſſe me. IU. actutum huc redi.
AL. Nunquid uis? quin abeam iam intro, ut apparentur, quibus opu'ſt.
IU. I ſane, & quantum potes, parata fac ſint omnia.
AL. Quin uenis, quando uis, intro, faxo haud quicquam ſit moræ.
Quando exuraſti, te mihi hæc dixiſſe per iocum.
IU. Recte loquere, & perinde, ut diligentem uxorem decet.
Hi iam ambo, & ſeruos, & hera fruſtra ſunt duo.
Qui me Amphitruonem rentur eſſe, errant probe.
Nunc tu diuine huc fac adſis Soſia.
Audis quæ dico, tametſi præſens non ades.
Fac Amphitruonem huc aduenientem ab ædibus
Vt abigas quouis pacto, fac commentus ſies.
Volo deludi illum, dum cum hac uſuraria
Vxore nunc mihi morigero. hæc curata ſient
Fac ſis perinde adeo, ut me uelle intellegis,
Atq; ut miniſtres mihi, quom mihi ſacruficem.

Mercurius.

Oncedite, atq; abſcedite, omnes de uia decedite,
Nec quiſquam tam audax fuat homo, q obuiā obſiſtat mihi.
Nam mihi qdem hercle qui minus liceat Deo minitarier
Populo, ni decedat mihi, q̄ ſeruolo in comœdijs?
Ille nauem ſaluam nuntiat, aut irati aduentum ſenis.
Ego ſum Iouis dicto audiens, eius iuſſu nunc huc me affero.
Quamobrem mihi magis par eſt uia decedere, & concedere.
Pater uocat me, eum ſequor, eius dicto imperio ſum audiens.
Vt filium bonum patri eſſe oportet, itidem ego ſum patri.
Amanti ſupparaſitor, horto, adſto, admoneo, gaudeo.
Siquid patri uolupe'ſt, uoluptas ea mihi multo maxuma'ſt.
Amat, ſapit. recte facit, animo quando obſequitur ſuo.
Quod omnes homines facere oportet, dum id modo fiat bono.
Nunc Amphitruonem uolt deludi meus, faxo probe
Iam hic deludetur ſpectatores uobis ſpectantibus.
Capiam coronam mihi in caput, aſſimulabo me eſſe ebrium.
Atq; illuc ſurſum aſcendero, inde optume eſpellam uirum
De ſupero, quom huc acceſſerit, faciam, ut ſit madidus, ſobrius.
Deinde ille actutum ſufferet ſuus ſeruos pœnas Soſia.

Eum feciſſe ille hodie arguet, quæ ego fecero hic. quid mea?
Meo me æquom'ſt morigerum patri. eius ſtudio ſeruire addecet.
Sed eccum Amphitruonem, aduenit. iam ille hic deludetur probe.
Siquidem uos uoltis auſcultando operam dare.
Ibo intro, ornatum capiam qui potius decet.
Deinde ſurſum aſcendam in tectum, ut illum hinc prohibeam.

ACTVS QVARTVS.

Amphitruo.

Aucraten quem conuenire uolui, in naui non erat.
n Neq; domi, neq; in urbe inuenio quenq̃, qui illum uiderit.
Nam omneis plateas perreptaui, gymnaſia, myropolia,
Apud emporium, atq; in macello, in palæſtra, atq; in foro,
In medicinis, in tonſtrinis, apud omneis ædeis ſacras.
Sum deſeſſus quæritando, nuſquam inuenio Naucraten.
Nunc domum ibo, atq; ex uxore hanc rem pergam exquirere,
Quis fuit, quem propter corpus ſuum ſtupri compleuerit.
Nam me, q̃ illam quæſtionem inquiſitam hodie amittere
Mortuum ſatius eſt. ſed ædeis occluſerunt. euge hoc fit.
Pariter atq; ut alia facta ſunt. feriam foreis. heus uos,
Aperite hoc, heus ecquis hic eſt? ecquis hoc aperit oſtium?

Mercurius. Amphitruo.

Vis ad foreis? Am. ego ſum. Me. quid ego ſum? Am. ita lo
q quor. Me. tibi Iupiter.
Diq; omnes irati certo ſunt, qui ſic frangas foreis.
Am. Quo modo? Me. eo modo, ut profecto uiuas ætatem miſer.
Am. Soſia. Me. ita ſum Soſia, niſi me eſſe oblitum exiſtumas.
Quid nunc uis? Am. ſceleſte, at etiam quid uelim, id tu me rogas?
Me. Ita rogo, penè ef fregiſti fatue foribus cardines,
An foreis cenſebas nobis publicitus præberier?
Quid me aſpectas ſtolide? quid nunc uis tibi? aut quis tu es homo?
Am. Verbero, etiam quis ego ſim me rogitas? ulmorum acheruns.
Quem pol ego hodie ob iſtæc dicta faciam feruentem flagris.
Me. Prodigum te fuiſſe oportet olim in adoleſcentia. Am. Quidum?
Me. Quia ſenecta ætate à me mendicas malum.
Am. Cum cruciatu tuo iſtæc hodie uerna uerba fundites.
Me. Sacrufico ego hunc tibi Iupiter. Am. qui? Me. qa enim te macto.
Am. Tun me mactes carnufex? niſi formam Di hodie meam perdunt,

Faxo ut bubulis corijs onuſtus ſis ſaturni hoſtia.
Ita ego te certo cruce, & cruciatu mactabo. exi foras
Maſtigia. Me. Larua umbratilis, tu me minis territas?
Niſi hinc actutum fugias, ſi denuo pultaueris,
Si minuſculo digito increpuerint fores, hac tegula
Tuum deminuam caput, ut cum dentibus linguam excreet.
Am. Tun furcifer meis me procul prohibeſſis ædibus?
Tun meas pultare fores? haſce illico toto demoliar cardine.
Me. Pergin. Am. pergo. Me. accipe. Am. ſceleſte, in herum? Si te hodie apprendero,
Ad id te redigam miſeriarum, ut ſemper ſis miſer.
Me. Bacchanal te exercuiſſe oportuit ſenex. Am. qui dum?
Me. Quando tu me tuum ſeruom cenſes. Am. Quid cenſeo?
Me. Malum tibi. præter Amphitruonem herum noui neminem.
Am. Num formam perdidi? mirum quin me norit Soſia.
Scrutabor. eho dic mihi, quis uideor? num ſatis Amphitruo?
Me. Amphitruo? Sanus ne es? nonne tibi prædictum ſenex,
Bacchanal te exercuiſſe, quom qui ſis alium rogites?
Abſcede moneo. moleſtus ne ſies, dum Amphitruo
Cum uxore modo ex hoſtibus adueniens, uoluptatem capit.
Am. Qua uxore? Me. Alcmena. Am. quis homo? Me. quotiens uis dictum Amphitruo
Herus meus. moleſtus ne ſies. Am. qui cum cubat?
Me. Vide ne infortunium quæras, qui me ſic ludificas.
Am. Dic quæſo mi Soſia. Me. blandius, cũ Alcumena. Am. in eodem ne
Cubiculo? Me. imo ut arbitror corpore corpus incubat. Am. uæ mi-
Me. Lucri'ſt, qđ miſeriã deputat. Nã uxorẽ uſurariam (ſero mihi.
Perinde eſt præbere, ac ſi agrum ſterilem fodiendum loces.
Am. Soſia? Me. Quid (malum) Soſia. Am. num me nouiſti uerbero?
Me. Noui te hominem moleſtum, qui ne emas litigium. Am. adhuc
Amplius. nõne ego herus ſum tuus Amphitruo? Me. tu Bacchus es,
Haud Amphitruo. Quotiens tibi dictum uis? num denuo?
Meus Amphitruo uno cubiculo Aclmenam complexu tenet.
Si pergas, eum hic ſiſtam, neq; ſine tuo magno malo,
Am. Cupio accerſi. Vtinam pro benefactis Di patriam,
Aedes, uxorem, familiam, cum forma una perduam.
Me. Accerſam equidem. Sed de foribus tu interea ſis uide.
Credo iam quæ uolebat ſacruficia ad epulum conduxit,
Si moleſtus ſis, euades nunquam, quin te ſacruficem.

Amphitruo. Blepharo. Soſia.

I noſtrã fidẽ, quæ item piæ noſtrã agũt familiã, quæ mira
d Video poſtq̃ aduenio pegre.? Nã uerũ'ſt, qđ olim ẽ auditũ
Fabularier, mutatos atticos in Arcadia homines,
Et ſæuas belluas manſitaſſe.? nec unquam denuo parentibus
Cognitos. Bl. Quid illuc Soſia.? magna ſunt, quæ mira prædicas.
Am tu alterum te reppeiſſe domi conſimulem Soſiam domi.?
So. Aio. Sed heus tu quũ ego Soſiã, Amphitruonẽ Amphitruo, qd ſcis, an
Tu forte alium Blepharonem parias.? ô Di faciant, ut tu quoq;
Conciſus pugnis, & illiſis dentibus, id impranſus creduas.
Nam ego ille alter Soſia, qui illic ſum, me malis mulctauit modis.
Bl. Mira profecto, ſed gradus condecet grandire. Nam (ut uideo)
Expectat Amphitruo, et uacuus nubi uẽter crepitat. Am. ecqd aliẽa.
Fabulor.? in noſtro olim thebano genere pluſquã mira memorant.
Martigenã ille aggreſſus belluã magnus Europæ quæſtor anguineo
Repente hoſtes peperit ſeminio, & pugnata illac pugna,
Frater trudebat fratrẽ haſta, & galea, & noſtræ authorẽ gentis,
Cum Veneris filia angueis repſiſſe tellus epirotica
Vidit. De ſummo ſummus Iupiter ſic ſtatuit, ſic fatum habet.
Optimi omnes noſtrates pro claris factis diris aguntur malis.
Fata iſtæc me premunt. pertolerarem uim tantam, cladesq;
Exãclarẽ ĩpatibiles. So. Blepharo. Bl. qd ẽ? So. neſcio qd mali ſuſpicor.
Bl. Quid.? So. uideſis, Herus ſalutator oppeſſulatas ante fores graditur.
Bl. Nihil eſt. famem expectat obambulans. So. curioſe qdem. fores. n.
Clauſit, ne præuorteretur foras. Bl. ogganni. So. nec gannio, nec latro,
Si me audias, obſerues. Neſcio quid ſecum ſolus, puto
Rationes colligit quid memoret hinc excipiam, ne propera.
Am. Vt metuo, ne uictis hoſtibus Di partam expungant gloriam,
Totum miris modis noſtram uideo turbatam familiam.
Tum uero uxor uitio, ſtupro, dedecore me plena enicat.
Sed de patera mirũ'ſt. erat tamen ſignum obſignatum probe.
Quid enim.? pugnas pugnatas prolocuta, & Pterelam oppugnatũ,
Noſtris occiſum manibus fortiter. At at noui iam ludum.
Id Soſiæ factũ'ſt opera, qui me hodie quoq; præſentem auſit
Indigne præuortier. So. de me locutus, & quæ uelim minus.
Hominem ne congrediamur quæſo, prius q̃ ſtomachum detexerit.?
Bl. Vt lubet. Am. Si illũ datur hodie maſtigiã apprehendere, oñdã qd ſit
Herum fallere minis, & dolis inceſſere. So. audin tu illum.? Bl. audio.

So. Illæc machina meas onerat ſcapulas, compellemus ſis hominem.
Scin quid uulgo dici ſolet? Bl. Quid dicturus ſis neſcio,
Quid tibi patiũdũ, ferè hariolor. So. Vetuſt adagiũ, fames, et mora
Bilem in naſum conciunt. Bl. Verum quidem e loco compellemus.
Alacre, Amphitruo. Am. Blepharonẽ audio mirũ, q̃d ad me ueniat,
Opportune tamen ſe offert, ut uxoris facta conuincam turpia.
Quid huc ad me Blepharo? Bl. oblitus tam cito? q̃ diluculo
Miſiſti ad nauim Soſiam, ut hodie tecum conuinerem.
Am. Nuſq̃ factum gentium. Sed ubi illic ſcele tus? Bl qs? Am. Soſia.
Bl. Eccum illum. Am. ubi? Bl. ante oculos, non uides? Am. uix uideo
præ ira, adeo me iſtic
Hodie delirum fecit. ne te ſacruficem nunquam euades.
Sine me Blepharo. Bl. auſculta precor. Am. dic, auſculto, tu uapula.
So. Qua de re? num ſatis tempori? non ocyus quiui, ſi me
Dædaleis tuliſſem remigijs, Bl. abſtine quæſo, non potuimus
Noſtros grandius grandire gradus. Am. ſiue gralatorius, ſiue
Te ſtudineus fuerit, certũſt mihi hunc ſcleſtum perdere.
En tectum, en tegulas, en obductas fores, en ludificatum herum,
En uerborum ſcelus. Bl. Quid mali fecit tibi? Am. Rogas? ex illo
Tecto excluſum foribus me deturbauit ædibus. So. ego'ne?
Am. Tu. quid minitabas te facturum, ſi iſtas pepuliſſem fores?
Negas ſceleſte? So. Quin negem? en teſtis ampliter, qui cum uenio.
Miſſus ſedulo, ut ad te uocatum ducerem. Am. quis te miſit
Furcifer? So. Qui me rogat. Am. quando gentium? So. dudum,
iam, pridem, modo.
Vbi cum uxore domi rediſti in gratiam. Am. Bacchus te irritaſſit.
So. Nec Bacchum ſalutem hodie, nec Cererem. tu purgari iuſſeras
Vaſa, ut rem diuinam faceres, & hunc me acerſitum mittis,
Vt tecum prandeat. Am. Blepharo, diſpereã, ſi aut intus adhuc fui,
Aut ſi hũc miſerim. Dic ubi me liqſti? So. domi cũ Alcumena cõiuge.
Ego à te abiens portum uorſus uolito. hunc tuis uerbis uoco.
Venimus. nec te, niſi nũc uideo poſtea. Am. ſceleſtum caput cũ uxore?
Nunquam abis, quin uapules. So. Blepharo. Bl. Amphitruo mitte
hunc mea gratia,
Et me audias. Am. En mitto, q̃duis loquere. Bl. iſtic iamdudum mihi
Maxuma memorauit mira. præſtigiator forte, aut ueneficus
Hanc excantat tibi familiam. inquire aliunde. uide quid fiet.
Nec ante hunc excruciatum miſerum facias, q̃ rem intellegas.
Am. Recte mones, eamus, te aduorſum uxori etiam aduocatum uolo.

Iupiter. Amphitruo. Soſia. Blepharo.

Vis tam uaſto, impete has fores toto conuolſit cardine?
q Quis añ ædeis tãtas tãdiu turbas concitat? quẽ ſi cõpero
Telebois ſacruficabo manibus. nihil eſt, ut dici ſolet,
Quod hodie bene ſuccedat mihi. deſerui Blepharonem, & Soſiam,
Vt cognatum Naucraten conuenirem. hũc non reppi, & illos ꝑdidi.
Sed eos uideo. Ibo aduorſum, ut ſiq̃d hñt, ſciſcitẽr. So. Blepharo, illic q
Ex ædibus, herus eſt. hic uero ueneficus Bl. proh Iupiter,
Quid intueor? hic non eſt, ſed ille Amphitruo. ſic ſi fuat,
Illum ſanè non eſſe oportuit, niſi quidem ſit geminus.
Iu. Eccum cum Blepharone Soſiam. compellabo hos prius. Soſia,
Tandem ad nos? eſurio. So. dixin tibi hunc ueneficum?
Am. Immo hunc ego thebani ciues, qui domi uxorem meam
Impudicitia impediuit, per quem teneo theſaurum ſtupri.
So. Here, ſi tu nunc eſuris, ego ſatur pugnis ad te uolito.
Am. Pergin maſtiga? So. abi ad Acherõtẽ uenefice. Am. men ueneficũ?
Vapula. Iu. q̃ hoſpes ĩtẽperiæ, ut tu meũ uerberes? Am. tuũ? Iu. meũ.
Am. Mentiris. Iu. Soſia i intro dum hũc ſacruſico, fac paretur prãdiũ.
So. Ibo Amphitruonem (arbitror) ita comiter Amphitruo
Accipiet, ut dudum memet ego ille alter Soſia Soſiam.
Interea dum iſti certant, in popinam deuortundu'ſt mihi.
Lances detergam omneis, omneiſq; trullas hauriam. Iu. tun me
Mentiri ais? Am. mentiris inquam, meæ corruptor familiæ.
Iu. Ob iſtuc indignum dictum, te obſtricto collo hac arripiam.
Am. Væ miſero mihi. Iu. añ id præcauiſſe oportuit. Am. Blepharo ſuppe
Bl. Cõſimiles ſunt adeo, ut utri adſim, neſciã. rixã tamen (tias mihi.
Vt poteſt, dirimam. Amphitruo noli Amphitruoni duello perdere.
Linque collum precor. Iu. hunc tu Amphitruonem dictitas?
Bl. Quidni? unus olim, nunc uero partus eſt geminus,
Dum tu uis eſſe, alter quoq; eſſe forma non deſinit.
Interea quæſo collum linque. Iu. linquo ſed dic mihi, uidetur'ne tibi
Iſtic Amphitruo? Bl. uterq; q̃dẽ. Am. proh ſumme Iupiter, ubi hodie
Mihi formam adimis, pergo quærere. tun Amphitruo? Iu. tu negas?
Am. Pernego quando Thebis, præter me, nemo'ſt alter Amphitruo.
Iu. Immo, præter me, nemo. atq; adeo tu Blepharo iudex ſies.
Bl. Faciam id, ſi queo, ſignis palàm. tu reſponde prius. Am. lubens.
Bl. Antequam cum Taphijs à te pugna ſit inita, quid mandaſti mihi?
Am. Parata naui, clauo hæreres ſedulo.

Iu. Vt ſi

IU.Vt ſi noſtri fugam facerent, illuc me tuto reciperem.
Am.Item aliud, ut bene nummatum ſeruaretur marſupium.
IU.Quae pecuniae? Bl.tacesis tu.meu'ſt querere. ſcisti numerum?
IU.Talenta quinquaginta attica. Bl.hic examuſſim rem enarrat, & tu,
Quot Philippei? Am.duo milia.IU.oboli uero bis totidē. Bl uterq;
Rem tenet probe.intus in crumena clauſum alterum eſſe oportuit.
IU.Attende ſis, hac dextra (ut noſti) regem mactaui Pterelam,
Spolia ademi & paterā, qua ille potare ſolitus eſt, in ciſtella
Pertuli, dono uxori meae dedi, qui cum hodie domi laui,
Sacrificaui, cubui. Am.hei mihi quid audio? uix apud me ſum.
Vigilans quippe dormio. Vigilans ſomnio, uiuos, & ſanus intereo.
Ego idē ille ſum Amphitruo Gorgophonis nepos, iperator thebanorū
Et Creontis unicus, Teleboarum perduellis, qui Acarnanes,
Et Taphios ui uici, & ſumma regem uirtute bellica.
Illiſce praefeci Cephalum magni Deionei filium.
IU.Ego idem latrones hoſtes bello, & uirtute contudi.
Electrionem perdiderant, noſtrae & germanos coniugis.
Achaiam, Aetoliā, Phocidem. per freta, ioniū, & aegeū, & creticum
Vagati ui uortebant piraticas. Am.Di immortales, mihi met
Non credo. ita omnia, quae facta illic, examuſſim loquitur. Vide
Blepharo. Bl.Vnum ſupereſt. id ſi fiat, Amphitruones ſitote gemini.
IU.Quid dicas noui, cicatricem in dextro muſculo ex illoc uolnere
Quod mihi īpegit Pterela. Bl.eā qdē. Am.appoſite. IU.uidē en aſpice.
Bl.Detegite, aſpiciam. IU.deteximus, uide. Bl.ſupreme Iupiter.
Quid intueor, utriq; in muſculo dextero, eodem in loco,
Signo eodem apparet probe, ut primum coiuit cicatrix ruffula,
Sublurida. Rationes iacent, iudicium ſilet. Quid agam neſcio.
Vos inter uos iſtaec partite, ego abeo, mihi negotiu'ſt.
Neq; unquam ego uſquam tanta mira me uidiſſe, cenſeo.
Am.Blepharo quaeſo te, ut aduocatus mihi adſis, ne'ue abeas. Bl. uale.
Quid opu'ſt me aduocato. Quin, utri ſim aduocatus neſcio.
IU.Intro ego hinc eo. Alcumena parturit. Am.perij miſer.
Quid agam? quem aduocati iam, atq; amici deſerunt,
Nunquam aedepol me inultus iſthc ludificauerit, quiſquis eſt.
Nam iam ad regem recta me ducam, remq; ut facta'ſt eloquar.
Ego pol illum ulciſcar hodie theſſalum ueneficum,
Qui peruorſe adeo perturbauit familiae mentem meā.
Sed ubi ille'ſt? intro aedepol abijt, credo ad uxorem meam.
Quiſnam me Thebis alter uiuit miſerior? quid nunce agam?

Quem omnes mortales ignorant, & ludificant, ut lubet.
Certu'ſt introrumpam in ædibus. ubi quemq; hominem aſpexero,
Siue ancillam, ſiue ſeruom, ſiue uxorem, ſiue adulterum,
Siue patrem, ſiue auom uidebo, obtruncabo in ædibus.
Neq; me Iupiter, neq; Dij omnes id prohibebunt, ſi uolent,
Quin ſic faciam, ut conſtitui, pergam in ædibus nunc iam.

ACTVS QVINTVS.

Bromia ancilla. Amphitruo.

Apes, atq; opes uitæ meæ iacent ſepultæ in pectore,
d Neq; ulla'ſt confidentia iam in corde, quin amiſerim.
Ita mihi uidentur omnia, mare, terra, cœlum conſequi,
Iam ut opprimar, & ut enicer me miſeram, quid agam neſcio.
Ita tanta mira in ædibus ſunt facta. uæ miſeræ mihi.
Animo male'ſt. A quam uelim. Corrupta ſum, atq; abſumpta ſum.
Caput dolet, neq; audio, nec oculis proſpicio ſatis,
Nec me miſerior fœmina'ſt, nec ulla uideatur magis,
Ita heræ meæ hodie contigit. Nam ubi parturit, deos inuocat.
Strepitus, crepitus, ſonitus, tõitrus, ut ſubito, ut prope, ut tõuit ualide?
Vbi quiſq; inſtiterat, concidit crepitu. ibi neſcio quis maxuma
Cum uoce exclamat. Alcumena, adeſt auxilium, ne time.
Et tibi, & tuis omnibus propicius cœli cultor aduenit.
Exurgite inquit, qui terrore meo occidiſtis præ metu.
Vt iacui, exurgo. ardere cenſui ædeis, ita tum fulgebant.
Ibi me inclamat Alcumena iam ea res me horrore afficit.
Herilis præuortit metus ocyus, accurro, ut ſciſcam quid uelit.
Atq; illam geminos filios pueros peperiſſe conſpicor.
Neq; noſtrum quiſquam ſenſimus, quom peperit, neq; præuidimus.
Sed quid hoc? quis hic eſt ſenex, qui ante ædeis noſtras ſic iacet?
Numnam hunc percuſſit Iupiter? credo ædepol, nã proh Iupiter,
Sepultus, quaſi ſit mortuus. ibo, & cognoſcam quisquis eſt.
Amphitruo hic quidem herus meus
Amphitruo. Am. peri. Br. ſurge. Am. interij. Br. cedo manum.
Am. Quis me tenet? Br. tua Bromia ancilla. Am. totus timeo, ita me icre (puit
Iupiter, nec ſecus eſt, q̃ ſi ab Acherõte ueniã, ſed qd tu foras
Egreſſa es? Br. eadem nos formido timidas terrore impulit.
In ædibus, ubi tu habitas, nimia mira uidi, uæ mihi
Amphitruo, ita mihi animus etiam nũc abeſt. Am. agẽdum expedi.

Scin me tuũ eſſe herũ Amphitruonẽ? Br ſcio. Am. Vide ẽt nũc. Br. ſcio.
Am. Haec ſanam geſtat meorum familiarium.
Br. Immo omnes ſani ſunt profecto. Am. at me uxor inſanum facit,
Suis fœdis factis. Br. at ego faciam, tu idem ut aliter prædices
Amphitruo, piam, & pudicam eſſe tuam uxorem ut ſcias.
De ea re ſigna, atq; argumenta paucis uerbis eloquar.
Omnium primum tibi Alcumena geminos peperit filios.
Am. Ain tu geminos? Br. geminos. Am. Di me ſeruãt. Br. ſine me dicere.
Vt ſcias tibi, tuæq; uxori deos eſſe omneis propicios.
Am. Loquere. Br. poſtquam parturire hodie uxor occœpit tua,
Vbi utero exorti dolores, ut ſolent puerperæ,
Inuocat deos immortaleis, ut ſibi auxilium ferant,
Manibus puris, capite operto. ibi continuo contonat
Sonitu maxumo. ædeis primo ruere rebamur tuas.
Totæ ædes conſulgebant tuæ, quaſi eſſent aureæ.
Am. Quæſo abſoluito hinc me extemplo, quando ſatis deluſeris,
Quid fit deinde? Br. dum hæc aguntur, interea uxorem tuam
Neq; gementem, neq; plorantem noſtrum quiſquam audiuimus.
Ita profecto ſine dolore peperit. Am. iam iſtuc gaudeo,
Vtut erga me merita. Br. iſtæc mitte, atq; hæc quæ dicam, accipe.
Poſtquam peperit pueros, lauere iuſſit nos. occœpimus.
Sed puer ille, quem ego laui, ut magnus eſt, & multum ualet?
Neq; eum quiſquam colligare quiuit in cunabulis.
Am. Nimia mira memoras, ſi iſtæc uera ſunt. diuinitus
Non metuo, quin meæ uxori latæ ſuppetiæ ſient.
Br. Mage iam faxo mira dices. poſtquam in cunas conditus eſt,
Deuolant angues iubati deorſum in impluuium duo
Maxumi, continuo extollunt ambo capita. Am. hei mihi.
Br. Ne paue, ſed angues oculis omneis circumuiſere.
Poſtquam pueros conſpicati, pergunt ad cunas citi.
Ego cunas receſſim rurſum prorſum trahere, & ducere
Metuens pueris, mihi formidans, tantoq; angues acrius
Perſequi. poſtquam conſpexit angues ille alter puer,
Citus è cunis exilit. facit recta in angueis impetum.
Alterum altera apprehendit eos manu perniciter.
Am. Mira memoras, nimis formidoloſum prædicas facinus.
Nam mihi horror membra miſero percipit dictis tuis.
Quid fit deinde, porrò loquere. Br. puer ambos angueis enicat.
Dum hæc aguntur, uoce clara exclamat uxorem tuam.

Am. Quis homo? Br. ſummus imperator diuom, atq; hominũ Iupiter.
Is ſe dixit cum Alcumena clam conſuetum cubilibus.
Eumq; ſuum filium eſſe, qui illos angues uicerit,
Alterum tuum eſſe dixit puerum. Am. pol me haud pœnitet
Scilicet boni dimidium mihi diuidere cum Ioue.
Abi domum, uaſa pura iube actutum adornari mihi,
Vt Iouis ſupremi multis hoſtijs pacem expetam.
Ego Tireſiam coniectorem aduocabo, & conſulam,
Quid faciundum cenſeat, ſimul hanc rem, ut facta'ſt, eloquar.
Sed quid hoc? q̃ ualide tonuit, Di obſecro noſtram fidem.

Iupiter.

Bono animo es, adſum auxilio Amphitruo tibi, & tuis.
b Nihil eſt quod timeas. hariolos, aruſpices
Mitte omneis. quæ futura, & quæ facta eloquar.
Multo adeo melius, q̃ illi, quum ſum Iupiter.
Primum omnium Alcumenæ uſuram corporis
Cepi. ex concubitu grauidam feci filio.
Tu grauidam item feciſti, quom hinc in exercitum
Profectus. uno partu duo peperit ſimul.
Eorum alter, noſtro qui eſt ſuſceptus ſemine,
Suis factis te immortali afficiet gloria.
Tu cum Alcumena uxore antiquam in gratiam
Redi. haud promeruit, quamobrem uitio uorteres.
Mea ui ſubacta'ſt facere. ego in cœlum migro.

Amphitruo.

Faciam ita, ut iubes. & te oro, promiſſa ut ſerues tua.
f Ibo ad uxorem intro, miſſum faciam Tireſiam ſenem.
Nunc ſpectatores Iouis ſummi cauſſa clare plaudite.
M. ACCII

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

LITANVS SERVOS.
DEMAENETVS SENEX.
ARGYRIPPVS ADOLESCENS.
CLERETA LENA.
LEONIDA SERVOS.

MERCATOR.

PHILAENIVM MERETRIX.
DIABOLVS ADOLESCENS.

PARASITVS.

ARTEMONA VXOR.

GREX.

PROLOGVS.

Oc agite, ſultis, ſpectatores nunc iam.
Quæ quidem mihi, atq; uobis res uortat bene,
Gregiq́; huic, & dominis, atq; conductoribus.
h *Face iam nũc preco omnem auritum populum.*
Age nunc reſide, caue modo ne graxis.
Nunc qd proceſſerim huc, et qd mihi uoluerim,
Dicam, ut ſciretis nomen huius fabulæ.
Nam quod ad argumentum attinet, ſanè breue'ſt.
Nunc quod me dixi uelle uobis dicere,
Dicam huic nomen græce ONAGROS*'ſt fabulæ.*
Demophilus ſcripſit, Marcus uortit barbare.
ASINARIA *uolt eſſe, ſi per uos licet.*
Idem lepos, ludusq́; in hac comœdia.
Ridicula res eſt. Date benigne operam mihi
Vt uos item alias, pariter nunc Mars adiuuet.

ARGVMENTVM.

Manti argento filio auxiliarier,
a Sub imperio uiuens uolt ſenex uxorio.
Itaq; ob aſinos relatum precium Sauriæ,
Numerari iuſſit ſeruulo Leonidæ.
Ad amicam id fertur. cedit noctem filius.
Riuinus amens ob raptam mulierem.
Is rem omnem uxori per Paraſitum nunciat.
Accurrit uxor, ac uirum domum triſte agit.

ACTVS PRIMVS.

Libanus Seruos. Demænetus Senex.

Icut tuum uis unicum gnatum tuæ
s Supereſſe uitæ ſoſpitem, & ſuperſtitem,
Ita te obteſtor per ſenectutem tuam,
Per'q; illam, quam tu metuis uxorem tuam.
Si quid me erga hodie falſum dixeris,
Vt tibi ſuperſtes uxor ætatem ſiet.
Atq; illa uiua, uiuus ut peſtem oppetas.
De. Per Dium fidium quæris iurato mihi
Video neceſſe eſſe eloqui quicquid roges.
Ita me obſtinate aggreſſus, ut non audeam
Profecto, percunctanti quin promam omnia.
Proinde actutum iſtuc quid ſit, quod ſcire expetis,
Eloquere, ut ipſe ſcibo, te faciam ut ſcias.
Li. Dic obſecro hercle ſerio, quod te rogem.
Caue mihi mendacij quicquam. De. quin tu ergo rogas?
Li. Num me illuc ducis, ubi lapis lapidem terit?
De. Quid iſtuc eſt? aut ubi iſtuc eſt terrarum loci?
Li. Vbi flent nequam homines, qui polentam pranſitant,
Apud fuſtitudinas ferricrepidinas inſulas.
Vbi uiuos homines mortui incurſant boues.
De. Quid iſtuc eſt aut ubi iſthuc ſit nequeo noſcere.
Vbi flent nequam homines qui polentam pranſitant,
Modo pol percepi Libane, quid iſtuc ſit loci,
Vbi ſit polenta, te fortaſſe dicere. Li. ah
Neq; hercle ego iſtuc dico, neq; dictum uolo.

Te'q; obſecro

Teq; obſecro hercle, ut quæ locutus, deſpuas.
De. Fiat, geratur mos tibi. Li. age age uſq; excrea,
De. Etiam'ne? Li. age quæſo hercle uſq; ex penitus faucibus.
De. Etiam? Li. amplius. De. nã quouſq;? Li. uſq; ad mortem uolo.
De. Caue ſis malam rem. Li. uxoris dico, non tuam.
De. Dono te ob iſtuc dictum, ut expers ſis metu.
Li. Di tibi dent quæcunq; optes. De. redde operam mihi.
Propterea q me neſcientem feceris.
Quid iſtuc eſt, aut ubi iſtuc ſit nequeo noſcere.
Cur hoc ego ex te quæram? aut cur miniter tibi?
Aut cur poſtremo filio ſuccenſeam,
Patres ut faciunt cæteri? Li. quid iſtuc noui'ſt?
De. Equidem ſcio iam, filius q amet meus
Iſtanc meretricem e' proxumo Philænium.
Eſt'ne hoc, ut dico Libane? Li. rectam inſtas uiam.
Ea res eſt. ſed eum morbus inuaſit grauis.
De. Quid morbi'ſt? Li. quia non ſuppetunt dictis data.
De. Tu'ne es adiutor nunc amanti filio?
Li. Sum uero, & alter noſter eſt Leonida.
De. Bene hercle facitis, & à me initis gratiam.
Verum meam uxorem neſcis qualis ſiet?
Li. Tu primus ſentis, nos tamen præ noſcimus.
De. Fateor eam eſſe importunam, atq; incommodam.
Li. Poſterius iſtuc dicis, q̃ credo tibi.
De. Omnes parentes Libane liberis ſuis,
Qui mihi auſcultabunt, facient obſequelam.
Quippe qui mage amico utuntur gnato, & beneuolo.
Atq; ego me id facere ſtudeo, uolo amari à meis.
Volo mei patris me ſimilem, qui cauſſa mea
Nauclerio ipſe ornatu per fallaciam,
Quam amabam, abduxit ab lenone mulierem.
Neq; puduit eum id ætatis ſycophantias
Struere, & beneficijs me emere gnatum ſuum ſibi.
Eos me decretu'ſt perſequi mores patris.
Nam me hodie orauit Argyrippus filius,
Vt ſibi amanti facerem argenti copiam.
Et id ego percupio obſequi gnato meo.
Volo amori obſecutum illius. uolo amet me patrem.
Quanq̃ illum mater arcte, contenteq; habet,

Patres ut conſueuerunt. ego mitto omnia hæc,
Præſertim quom is me dignum, quoi concrederet,
Habuit. me habere honorem eius ingenio decet,
Quom me adijt (ut pudentem gnatum æquom'ſt) patrem.
Cupio eſſe amicæ quod det argentum ſuæ.
Li. *Demiror quid ſit, & quo euadat, ſum in metu.*
De. *Equidem ſcio iam filius quod amet meus.*
Li. *Cupis id, quod cupere te nequicquam intellego.*
Dotalem ſeruom Sauriam uxor tua
Adduxit, quoi plus in manu ſit, q̃ tibi.
De. *Argentum accepi dote, imperium uendidi.*
Nunc uerba in pauca conferam, quid te uelim.
Viginti iam uſu'ſt filio argenti minis,
Face id ut paratum iam ſit. Li. *unde gentium?*
De. *Me defraudato.* Li. *maxumas nugas agis.*
Nudo detrahere ueſtimenta me iubes.
Defrudem te ego? age ſis tu ſine pennis uola.
Te ne ego defrudem, qui ipſi nihil eſt in manu?
Niſi quid tu porro uxorem defraudaueris.
De. *Qua me, qua uxorem, qua tu ſeruom Sauriam*
Potes, circunduce, aufer. promitto tibi
Non obfuturum, ſi id hodie effeceris.
Li. *Iubeas una opera me piſcari in aëre,*
Venari autem iaculo apros in medio mari.
De. *Tibi optionem ſumito Leonidam,*
Fabricare quiduis, quiduis comminiſcere.
Perficito argentum hodie ut habeat filius,
Amicæ quod det. Li. *quid ais tu Demænete?*
Quid ſi forte in inſidias deuenero?
Tun redimes me, ſi me hoſtes intercæperint?
De. *Redimam.* Li. *tum tu igitur aliud cura quod lubet.*
Eo ego ad forum, niſi quiduis. De. *fiet'ne? ambula.*
Atq; audin etiam? Li. *ecce.* De. *ſi quid te uolam, ubi eris?*
Li. *Vbicunq; lubitum erit animo meo.*
Profecto nemo'ſt, quem iam dehinc metuam mihi,
Ne quid mihi nocere poſſit, quando tua
Oratione omnem animum oſtendiſti tuum.
Quin te quoq; ipſum faciam haud magni ſi hoc patro.
Pergam quo occæpi, atq; ibi conſilia exordiar.

De. Audin

De. Audin' tu? apud Archibulum ego ero argentar ium.
Li. Nempe in foro. De. ibi ſi quid opus fuerit. Li. meminero.
De. Non eſſe ſeruos peior hoc quiſquam poteſt,
Nec magis uerſutus, nec quo ab caueas ægrius.
Eidem homini, ſi quid recte curatum uelis,
Mandes. moriri ſeſe miſere mauolet,
Quam non perfectum reddat, quod promiſerit.
Nam ego illud argentum tam paratum filio
Scio eſſe, q̃ me hunc ſcipionem contui.
Sed quid ego ceſſo ire ad forum, quo incœperam?
Atq; ibi manebo apud argentarium.

Argyrippus adoleſcens.

Iccine hoc fit, foras ædibus me eijci?
Promerenti optume hoccine pretij redditur?
Bene merenti mala es, male merenti bona es?
At malo cum tuo. nam iam ex hoc loco
Ibo ego ad treis uiros, uoſtraq; ibi nomina
Faxo erunt capitis. te perdam ego, & filiam,
Perlecebræ, pernicies, adoleſcentum exitium.
Nam mare, haud eſt mare, uos mare acerrumum.
Nam in mari repperi, hic elaui bonis.
Ingrata, atq; irrita eſſe omnia intellego,
Quæ dedi, & quod beneſeci. at poſthac tibi
Male quod potero facere, faciam, meritoq; id faciam tuo.
Ego pol te redigam, unde orta es, ad egeſtatis terminos.
Ego pol te faciam, ut quæ ſis nunc, & quæ fueris, ſcias.
Quæ, priuſquam iſtam adij, atq; amans ego animum meũ iſti dedi,
Sordido uitam oblectabas pane, in panis inopia.
Atq; ea ſi erant, magnas habebas omnibus Dis gratias.
Eadem, quom eſt melius, me quoius opera'ſt, ignoras mala.
Reddam ego te ex fera fame manſuetem, me ſpecta modo.
Nam iſti quid ſuccenſeam ipſi, nihil eſt, nihil quicquam meret.
Iuſſa facit, tuo imperio paret, mater, eadem hera es.
Te pol ego ulciſcar, te ego, ut digna es, perdam, atq; ut de me meres.
At ſceleſta, uiden ut ne id quidem me dignum eſſe exiſtumat,
Quem adeat? quem colloquatur? quoiq; irato ſupplicet?
Atq; eccam illecebra exit tandem. opinor hic ante hoſtium
Meo modo loquar, quæ uolam, quom intus non licitu'ſt mihi.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Cleretæ lena. Argyrippus adoleſcens.

Num iſtorum quodq; uerbum nummis philippeis aureis
Non poteſt auferre hinc à me, ſi quis emptor uenerit.
Hæc recte, quæ tu in nos dicis, aurũ, atq; argentũ meru'ſt.
Fixus hic apud nos eſt animus tuus clauo cupidinis.
Remigio, ueloq;, quantum poteris, feſtina & fuge.
Quàm magis te in altum capeſſis, tam æſtus te in portum referet.
Ar. Ego pol iſtum portitorem priuabo portorio.
Ego te dehinc, ut merita es de me, & re mea tractare exequar.
Quom tu me, ut meritus ſum, non tractas, quem eijcis domo.
Cle. Magis iſtuc percipimus lingua dici, q̃ factis fore.
Ar. Solus ſolitudine ego te, atq; ab egeſtate abſtuli.
Solus ſi ductem, referre gratiam nunquam potes.
Cle. Solus ductato, ſi ſemper ſolus, quæ poſcam, dabis.
Semper tibi promiſſum habeto hac lege, dum ſuperes datis.
Ar. Qui modu'ſt dandi? nam nunquam tu quidem expleri potes.
Modo quod accepiſti, haud multopoſt, aliquid, quod poſcas, paras.
Cle. Quid modi'ſt? ductando, amando, nunquam'ne expleri potes?
Modo remiſiſti. continuo iam, ut remittam ad te, rogas.
Ar. Dedi equidem, quod mecum egiſti. Cle. & tibi ego miſi mulierem.
Par pari datum hoſtimentu'ſt, opera pro pecunia.
Ar. Male agis mecum. Cle. quid me accuſas, ſi facio officium meum.
Nam neq; uſquam fictum, nec pictum, neq; ſcriptum in poëmatis,
Vbi lena bene agat cum quiquam amante, quæ frugi eſſe uolt.
Ar. Mihi quidem te parcere æquom'ſt tandem, ut tibi durem diu.
Cle. Non tu ſcis, quæ amanti parcet, eadem ſibi parcet parum?
Quaſi piſcis itidem amator lenæ, nequam eſt niſi recens.
Is habet ſuccum, is ſuauitatem, eum quouis pacto condias.
Vel patinarium, uel aſſum uorſes, quo pacto lubet.
Is dare uolt, is ſe aliquid poſci. nam ubi de pleno promitur,
Neſcit quid det, quid damni faciat, illi rei ſtudet.
Volt placere ſeſe amicæ, uolt mihi, uolt pediſequæ,
Volt famulis, uolt etiam ancillis, & quoq; catulo meo
Subblanditur nouos amator, ſe ut quom uideat, gaudeat.
Vera dico. ad ſuum quẽq; hominem quæſtum eſſe æquom'ſt callidũ.
Ar. Perdidici iſtæc eſſe uera damno cum magno meo.
Cle. Si eccaſtor, nunc habeas quod des, alia uerba perhibeas.
Nunc, quia nihil habes, maledictis ductare eam poſtulas.

Ar. Non meum eſt. Cle. nec meũ quidem ædepol, ad te ut mittam gratis.
Verum ætatis, atq; honoris gratia hoc fiet tui.
Quia nobis lucro fuiſti potius, quàm decori tibi.
Si mihi dantur duo talenta argenti numeratæ in manum,
Hanc tibi noctem honoris cauſſa gratis dono dabo.
Ar. Quid ſi non eſt? Cle. tibi non eſſe credam? illa alio ibit tamen.
Ar. Vbi quæ dedi ante? Cle. abuſa. nam ſi ea durarent mihi,
Mulier mitteretur ad te, nunquam quicquam poſcerem.
Diem, aquam, ſolem, lunam, noctem, hæc argento non emo.
Cætera, quæ uolumus uti, græca mercamur fide.
Quom à piſtore panem petimus, uinum ex oenopolio,
Si æs habent, dant mercem. eadem nos diſciplina utimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus. credunt, quod uident.
Vetus eſt, nihili coaxatio. Ar. Quoius? Cle. non dico amplius.
Ar. Aliam nunc mihi orationem deſpoliato prædicas.
Longe aliam inquam præbes nunc, atq; olim quom dabam.
Aliam atq; olim, quom illiciebas blande ad te, benedice.
Tum mihi ædes quoq; arridebant, quom ad te ueniebam, tuæ.
Me unice unum ex omnibus te, atq; illam amare aiebas mihi.
Vbi quid dederam, quaſi columbæ pulli in ore ambæ meo
Vſq; eratis. meo de ſtudio ſtudia erant uoſtra omnia.
Vſq; adhærebatis, quod ego iuſſeram, quod uolueram,
Faciebatis, quod nolebam, ac uetueram de induſtria,
Fugiebatis. neq; conari id facere audebatis prius.
Nunc neq; quid uelim, neq; nolim facitis magni peſſumæ.
Cle. Non tu ſcis? hic noſter quæſtus aucupi ſimillimu'ſt.
Auceps quando concinnauit aream, effundit cibum, aues
Aſſueſcunt, neceſſe'ſt facere ſumptum, qui quærit lucrum.
Sæpe edunt, ſemel ſi ſunt captæ, rem ſoluont aucupi.
Itidem apud nos, ædis, nobis area'ſt. auceps, ſum ego.
Eſca, eſt meretrix. lectus, illix eſt. amatores, aues.
Bene ſalutando, conſueſcunt, compellando blanditer,
Oſculando oratione uinula, uenuſtula.
Si papillam pertractabit, haud eſt ab re aucupis.
Sauium ſi ſumpſit, ſumere eum licet ſine retibus.
Hæccine te eſſe oblitum, in ludo qui fuiſti tam diu?
Ar. Culpa tua iſtæc, quæ diſcipulum ſemidoctum abs te ſemoues.
Cle. Remeato audacter, mercedem ſi eris nactus. nunc abi.
Ar. Mane mane, audi. dic quid me æquom cenſes tibi dare,

Annum hunc ne cum quiq̃ alio ſit. Cle tu ne? uiginti minas;
Atq; ea lege, ſi alius ad me prius attulerit, tu uale.
Ar. At ego eſt etiam prius, q̃ abis, quod uolo loqui. Cle. dic quod lubet.
Ar. Non omnino iam perij, eſt reliquom quod peream magis.
Habeo unde iſtuc tibi, quod poſcis, dem. ſed in leges meas
Dabo, ut ſcire poſſis, perpetuum annum hunc mihi uti ſeruiat.
Nec quenq̃ interea alium admittat prorſus, q̃ me, ad ſe uirum.
Cle. Quin ſi tu uoles, domi ſerui, qui ſunt, caſtrabo uiros.
Poſtremo, ut uoles nos eſſe, ſyngrapham facito afferas.
Vt uoles, ut tibi lubebit, nobis legem imponito.
Modo tecum unà argentum afferto, facile patiar cætera.
Ar. Portitorum ſimillumæ ſunt ianuæ lenoniæ.
Si affers, tum patent. ſi non eſt, quod des, ædes non patent.
Interij, ſi non ego inuenio illas uiginti minas.
Et profecto ni illud perdo argentum, pereundu'ſt mihi.
Nunc pergam ad forum, atq; experiar opibus, omni copia,
Supplicabo, exobſecrabo, ut quenq; amicum uidero.
Dignos, indignos adire, atq; experire certu'ſt mihi.
Nam ſi mutuas non potero, certu'ſt ſumam fœnore.

ACTVS SECVNDVS.

Litanus.

Ercle uero Litane, non te meliu'ſt, uel expergiſcier,
h Atq; argento comparando fingere fallaciam?
Iamdiu factu'ſt, quom diſceſti ab hero, atq; abiſti ad forũ
Igitur, inueniundo argento ut fingeres fallaciam.
Ibi tu ad hoc diei tempus dormitaſti in ocio.
Quin tu ſecordiam omnem abs te reijce, & ſegniciem amoue,
Atq; ad ingenium uetus uerſutum te recipis tuum.
Serua herum. caue tu idem faxis, alij quod ſerui ſolent,
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt.
Vnde ſumam? quem interuortam? quo hanc celocem conferam?
Impetritum, inauguratu'ſt. quouis admittunt aues.
Picus, & cornix eſt ab leua, coruos porrò ab dextera.
Conſuadent. certum hercle'ſt ueſtram conſequi ſententiam.
Sed quid, hoc, quod picus ulmum tundit? haud temerarium'ſt.
Certe hercle, ego quantum ex augurio auſpicij intellego,
Aut mihi in mundo ſunt uirgæ, aut atrienſi Sauriæ.
Sed quid illuc, q̃ exanimatus currit huc Leonida?

Metuo ne ille obſcœnauit meæ falſæ fallaciæ.

Leonida, & Litanus. Serui.

u *Bi ego nunc Litanum requiram, aut familiarem filium,*
Vt ego illos lubentiores faciam, quàm lubentia'ſt?
Maxumã prædam, & triũphum eis affero aduentu meo.
Quandò mecum pariter potant, pariter ſcortari ſolent.
Hanc quidem, quam nactus prædam, pariter cum illis partiam.
Li. *Illic homo ædeis compilauit, ſi more fecit ſuo.*
Væ illi, qui tam indiligenter obſeruauit ianuam.
Le. *Aetatem uelim ſeruire, Litanum ut conueniam modo.*
Li. *Mea quidem hercle opera liber nunquam fies ocyus.*
Le. *Etiam de tergo ducentas plagas prægnanteis dabo.*
Li. *Largitur peculium omne, in tergo theſaurum gerit.*
Le. *Nam ſi huic occaſioni tempus ſe ſubterduxerit,*
Nunquam pol incipiſcet quadrigis albis poſtea.
Herum in obſidione linquet, inimicûm animos auxerit.
Sed ſi mecum occaſionem opprimere hanc, quæ obuenit, ſtudet,
Maxumas opportunitates, gaudioq́; offertiſſumas
Suis heris ille unà mecum pariet, gnatoq́;, & patri.
Adeo ut ætatem ambo ambobus nobis ſint obnoxij.
Noſtro deuincti beneficio. Li. *uinctos neſcio quos ait,*
Non placet. metuo in commune ne quam fraudem frauſus ſiet.
Le. *Perij ego oppido, niſi Litanum inuenio iam, ubiubi eſt gentium.*
Li. *Hic homo ſocium ad malam rem quærit, quem adiungat ſibi,*
Non placet. pro monſtro extemplo'ſt, quando qui ſudat, tremit.
Le. *Sed quid ego hic properans conceſſo pedibus lingua largior?*
Quin ego hanc iubeo tacere, quæ loquens lacerat diem?
Li. *Aedepol hominem infelicem, qui patronam comprimat.*
Nam ſi quid ſceleſte fecit, lingua pro illo peierat.
Le. *Approperabo, ne poſt tempus prædæ præſidium parem.*
Li. *Quæ illæc præda'ſt? ibo aduorſum, atq; electabo quicquid eſt.*
Iubeo te ſaluere uoce ſumma, quoad uires ualent.
Le. *Gymnaſium flagri, ſalueto.* Li. *quid ais cuſtos carceris?*
Le. *O catenarum colone.* Li. *o uirgarum laſciuia.*
Le. *Quot pondo te eſſe cenſes nudum?* Li. *non ædepol ſcio.*
Le. *Scibam ego te neſcire. at pol ego, qui te expendi ſcio.*
Nudus uinctus centum pondo es, quando pendes per pedes.

Li. Quo argumento iſtuc? Le. ego dicam quo argumēto, & quo modo.
Ad pedes quando alligatus es, equom centupondium.
Vbi manus manicæ complexæ ſunt, atq; adductæ ad trabem,
Nec dependes nec propendes, quin malus, nequamq; ſis.
Li. Væ tibi. Le. hoc teſtamento ſeruitus legat tibi.
Li. Verbis uelitationem fieri compendio uolo.
Quid iſtuc negocij'ſt? Le. certu'ſt credere. audacter licet
Sis amanti ſubuenire familiari filio,
Tantum adeſt boni de improuiſo, uerum commiſtum malo.
Omnes de nobis carnuficum concelebrabuntur dies.
Litane nunc audacia uſu'ſt nobis inuenta, & dolis.
Tantum facinus modo inuenio ego, ut nos dicamur duo
Omnium digniſſimi eſſe, quo cruciatus confluant.
Li. Ergo mirabar, q̄ dudum ſcapulæ geſtibant mihi.
Hariolariq; occœperunt, ſibi eſſe in mundo malum.
Quicquid eſt eloquere. Le. magna eſt præda cum magno malo.
Li. Siquidem omnes coniuratim cruciamenta conferant,
Habeo opinor familiare tergum, ne quæram foris.
Le. Si iſtam animi firmitudinem obtines, ſalui ſumus.
Li. Quin ſi tergo res ſoluenda'ſt, rapere cupio publicum.
Pernegabo, atq; obdurabo, periurabo deniq;.
Le. Hem iſta uirtus eſt, quando uſu'ſt, qui malum fers fortiter.
Fortiter malum qui patitur, idem poſt potitur bonum.
Li. Quin rem actutum ediſſeris? cupio malum nanciſcier.
Le. Placide ergo unumquodq; derogita, ut acquieſcam. non uides
Me ex curſura anhelitum etiam ducere? Li. age age manſero
Tuo arbitratu, uel adeouſq; dum peris. Le. ubinam eſt herus?
Li. Maior apud foru'ſt, minor hic eſt intus. Le. iam ſatis eſt mihi.
Li. Tum igitur tu diues es factus. Le. mitte ridicularia.
Li. Mitto, iſtuc iam quod affers, aures expectant meæ.
Le. Animum aduorte, ut æque mecum hæc ſcias. Li. taceo. Le. beas.
Meminiſti aſinos arcadicos mercatori Pellæo
Noſtrum uendere atrienſem? Li. memini, quid tum poſtea?
Le. Hem ergo is argentum huc remiſit, quod daretur Sauriæ
Pro aſinis, adoleſcens uenit modo, qui argentum attulit.
Li. Vbi is homo'ſt? Le. iam deuorandum cenſes, ſi conſpexeris.
Li. Ita enimuero, ſed tamen tu inepte, eos aſinos prædicas,
Vetulos, claudos, q̄bus ſubtritæ ad femina iam erant ungulæ?
Le. ipſos, qui tibi ſubuectabant rure huc uirgas ulmeas.

Li. Teneo, atq; iidem te hinc uexerũt uinctũ rus. Le. memor es probe.
Verum in tonſtrina ut ſedebam, me inſit percontarier,
Ecquem filium Stratōnis nouerim Demænetum?
Dico me nouiſſe extemplo, & me eius ſeruom prædico
Eſſe, & ædeis demonſtraui noſtras. Li. quid tum poſtea?
Le. Ait ſe ob aſinos ferre argentum atrienſi Sauriæ,
Viginti mnas. ſed eum ſe non noſſe hominem, qui ſiet.
Quom ille elocutus hæc ſit. Li. quid tum? Le. auſculta ergo, ſcies.
Ipſum uero ſe nouiſſe callide Demænetum.
Extemplo facio facetum me, atq; magnificum uirum.
Dico me eſſe atrienſem. ſic hoc reſpondit mihi.
Ego pol Sauriam non noui, neq; qua facie ſit ſcio,
Te non æquom'ſt ſuccenſere, ſi herum uis Demænetum,
Quem ego noui, adduce, argentum non morabor, quin feras.
Ego me dixeram adducturum, & me domi præſto fore.
Ille in balneas iturus'ſt, inde huc ueniet poſtea.
Quid nunc conſilij captandum cenſes? dic. Li. hem iſtuc ago,
Quo modo argentum interuortam, & aduentorem, & Sauriam.
Iam hoc opus eſt exaſciatum. nam ſi ille argentum prius
Hoſpes huc affert, continuo nos ambo excluſi ſumus.
Nam me hodie ſenex ſeduxit ſolum ſeorſum ab ædibus.
Mihi, tibiq; interminatus eſt, nos futuros ulmeos,
Ni hodie Argyrippo eſſent uiginti argenti minæ.
Iuſſit uel nos atrienſem, uel nos uxorem ſuam
Defraudare, dixit ſeſe operam promiſſam dare.
Nunc tu abi ad forum ad herũ, & narra hæc, ut nos acturi ſumus.
Te ex Leonida futurum eſſe atrienſem Sauriam,
Dum argentum afferat mercator pro aſinis. Le. faciam ut iubes.
Li. illum ego interea hic oblectabo, prius ſi forte aduenerit.
Le. Quid ais? Li. quid uis? Le. pugno malam ſi tibi percuſſero,
Mox quom Sauriam imitabor, caueto ne ſuccenſeas.
Li. Hercle uero tu cauebis, ne me attingas, ſi ſapis,
Ne hodie malo cum auſpicio nomen commutaueris.
Le. Quæſo æquo animo patitor. Li. patitor, te itẽ quom ego referiam.
Le. Dico, ut uſu'ſt, fieri. Li. dico hercle ego quoq;, ut facturus ſum.
Le. Ne nega. Li. quin promitto inquam hoſtire contra, ut merueris.
Le. Ego abeo, tu iam ſcio patiere. ſed quis hic eſt? is eſt.
Ille eſt ipſus. iam ego recurro huc, tu hunc interea hic tene.
Volo ſeni narrare. Li. quin tuum officium facies ergo, ac fugis?

Mercator. Libanus.

T demonſtratæ ſunt mihi, haſce ædeis eſſe oportet,
Demænetus ubi dicitur habitare. i, puere pulta,
Atq; atrienſem Sauriam, ſi eſt intus, euocato huc.
Li. Quis noſtras ſic frangit foreis? ohe inquam, ſi quid audis?
Me. Nemo etiam tetigit. ſanus ne es? Li. at cenſebam attigiſſe,
Propterea huc ꝙ iter habebas. nolo ego foreis conſeruas meas
A te uerberarier. ſane ego ſum amicus noſtris ædibus.
Me. Pol haud periclum eſt, cardines ne foribus effringantur,
Si iſtoc exemplo omnibus, qui quærunt reſpondebis.
Li. Ita hæc morata ianua'ſt. extemplo ianitorem
Clamat, procul ſi quem uidet ire ad ſe calcitronem.
Sed quid uenis? quid quæritas? Me. Demænetum uolebam.
Li. Si ſit domi, dicam tibi, non eſt. Me. quid? eius atrienſis?
Li. Nihilo magis intus eſt. Me. ubi'ſt? Li. ad tonſorem ire dixit.
Me. Quom iuiſſet, poſt non rediijt? Li. non ædepol, quid uolebas?
Me. Argenti uiginti minas, ſi adeſſet, accepiſſet.
Li. Qui pro iſtuc? Me. aſinos uendidit Pellæo mercatori
Mercatu. Li. ſcio. tu id nunc refers? iam hic credo eum affuturum.
Me. Qua facie noſter Sauria'ſt? ſi is eſt, iam ſcire potero.
Li. Macilentis malis, ruffulus, aliquantum uentrioſus,
Truculentis oculis, commoda ſtatura, triſti fronte.
Me. non potuit pictor rectius deſcribere eius formam.
Atq; hercle ipſum adeo contuor. quaſſanti capite incedit.
Li. Quiſquis obuiam huic occeſſerit irato, uapulabit.
Me. Siquidem hercle æacidinis minis, animisq; expletus incedit.
Si me iratus tetigerit, iratus uapulabit.

Leonida. Mercator. Libanus.

Vid hoc ſit negoci, neminem meum magnifacere dictum?
Libanum in tonſtrinam, ut iuſſerā uenire, is nullus uenit.
Næ ille ædepol tergo, & cruribus conſuluit haud decore.
Me. Nimis imperioſus eſt. Li. uæ mihi hodie. Le. ſaluere iuſſi
Libanum libertum. iam manu emiſſus? Li. obſecro te.
Le. Næ tu hercle cum magno malo mihi obuiam occeſſiſti.
Cur non uenisti, ut iuſſeram, in tonſtrinā? Li. hic me remoratu'ſt.
Le. Siquidem hercle nunc ſummum Iouem te dicas detinuiſſe,
Atq; is precator adſiet, malam rem effugies nunquam.

Tu uerbero imperium meum contempſti? Li. perij hoſpes.
Me. Quæſo hercle noli Sauria mea cauſſa hunc uerberare.
Le. Vtinam nunc ſtimulus in manu mihi ſit. Me. quieſce quæſo.
Le. Qui latera conteram tua, quæ occalluere plagis.
Abſcede hac. ſine me hunc perdere, qui ſemper me ira incendit.
Quoi nunquam unam rem me licet ſemel præcipere fieri,
Quin centies eadem imperem, atq; oggeniam. itaq; iam hercle
Clamore, ac ſtomacho non queo labori ſuppeditare.
Iuſſin ſceleſte, ab ianua hoc ſtercus hinc auferri?
Iuſſin columnis deijci operas aranearum?
Iuſſin in ſplendorem dari bullas has foribus noſtris?
Nihil eſt. tanquam ſi claudus ſim, cum fuſte'ſt ambulandum.
Quia triduum hoc unum modo, foro operam aſſiduam dederim,
Dum reperiam qui quæritent argentum in fœnus, hic uos
Dormitis interea domi. at herus in hara, haud ædibus habitat.
Hem ergo hoc tibi. Li. hoſpes, te obſecro, defende. Me. Sauria oro
Mea cauſſa, ut mittas. Le. ehò, ecquis pro uectura oliui
Reſoluit? Li. ſoluit. Le. quoi datu'ſt? Li. Sticho uicario ipſi
Tuo. Le. nah delenire apparas. mihi ſcio uicarium eſſe,
Neq; eſſe ſeruom in heri ædibus, qui ſit pluris, q̃ ille eſt.
Sed uina quæ heri uendidi uinario Exærambo,
Iam pro iis ſatisfecit Sticho? Li. feciſſe ſatis opinor,
Nam uidi hunc ipſum adducere, & rapere in ius Exærambum.
Le. Sic obſecro? q̃ credidi, uix anno poſt exegi.
Li. Nunc ſatagit, adducit domum etiam ultro, & ſcribit nummos.
Le. Dromo mercedem rettulit? Li. dimidio minus opinor.
Le. Quid reliquom? Li. aiebat reddere, q̃ extẽplo ſibi redditum eſſet.
Nam retineri, ut quod ſit operis ſibi locatum efficeret.
Ne. Scyphos, quos utendos dedi Philodamo, rettulit'ne?
Li. Non etiam. Le. hem non ſi uelis da commoda homini amico.
Me. Perij hercle. iam hic me abegerit ſuo odio. Li. heus iam ſatis tu.
Audin quæ loquitur? Le. audio, & quieſco. Me. tandem opinor,
Conticuit. nunc adeam optumu'ſt priuſquam incipit tinnire.
Quĩ mox mihi operã das? Le. hem optume, quãdudũ tu aduenisti?
Non hercle te præuideram, quæſo ne uitio uortas.
Ita iracundia obſtitit oculis. Me. non mirum factu'ſt.
Sed ſi domi'ſt Demænetum uolebam. Le. negat eſſe intus.
Verum iſtuc argentum tamen mihi ſi uis denumerare,
Repromittam iſtoc nomine ſolutam rem futuram.

Me. Sic potius, ut Demæneto tibi hero præſente reddam.
Li. Herus iſtunc nouit, atq; herũ hic. Me. hero huic præſente reddam.
Li. Da modo meo periculo, rem ſaluam ego exhibebo.
Nam ſi ſciat noſter ſenex fidem non eſſe huic habitam,
Suscenſeat, quoi omnium rerum ipſus ſummam credidit.
Le. Non magnipendo ne duit, ſi non uolt, ſic ſine aſtet.
Li. Da inquam. uah formido miſer, ne hic me tibi arbitretur
Suaſiſſe ſibi ne crederes, da quæſo, ac ne formida.
Saluom hercle erit. Me. credam fore, dum qdẽ ipſe in manu habeo.
Peregrinus ego ſum, Sauriam non noui. Li. at noſce ſane.
Me. Sit, non ſit, non ædepol ſcio. ſi is eſt, eum eſſe oportet.
Ego certe me incerto ſcio hoc daturum nemini homini.
Le. Hercle iſtum Di omnes perdunt. uerbo caue ſupplicaſſis.
Ferox eſt, uiginti minas meas tractare ſeſe.
Nemo accipit. aufer te domum, abſcede hinc, moleſtus ne ſis.
Me. Nimis iracunde. non decet ſuperbum eſſe hominem ſeruom.
Li. Malo hercle iam magno tuo nunc iſti ne recte dicas.
Impure, nihili, non uides iraſci? Le. perge porro.
Li. Flagitium hominis, da obſecro argentum huic, ne male loquatur.
Me. Malum hercle uobis quæritis. Le. crura hercle diffringentur.
Age impudice, ni iſtum impudicum percuties. Li. perij hercle.
Sceleſte, non audes mihi ſceleſte ſubuenire?
Le. Pergin precari peſſumo? Me quæ res? tun libero homini
Male ſeruos loquere? Le. uapula. Me. id quidem tibi hercle fiet,
Vt uapules, Demænetum ſimulac conſpexero hodie
In ius uoco te. Le. non eo. Me. non is? memento. Le memini.
Me. Dabitur pol ſupplicium mihi de tergo uoſtro. Le. uæ te.
Tibi quidem ſupplicium carnufex de nobis detur?
Me. Atq; etiam pro iſtis maledictis pœnæ pendentur mihi hodie.
Le. Quid uerbero? an tu furcifer? herum noſmet fugitare cenſes?
I nunc iam ad herum, quo uocas iamdudum, quo uolebas.
Me. Nunc demum? tamen nunquã hinc feres argenti nummum, niſi me
Dare iuſſerit Demænetus. Le. ita facito, age ambula ergo.
Tu contumeliam alteri facias, tibi non dicatur?
Tam ego homo ſum, quã tu. Me. ſalicet ita res eſt. Le. ſequere hac ergo.
Præfiſcin hoc dixerimus? nemo etiam me accuſauit
Merito meo, neq; me Athenis alter hodie'ſt quiſquam,
Quoi credi recte æque putent. Me. fortaſſis, ſed tamen me
Nunquam hodie inducas, ut tibi credam hoc argentum ignoto,

Lupus eſt

Lupus eſt homo homini, non homo, quom qualis ſit, non nouit.
Le. Iam nunc ſecunda mihi facis, ſciebam hoc te capitulo hodie
Facturum ſatis pro iniuria. quanquam ego ſum ſordidatus,
Frugi tamen ſum, nec poteſt peculium enumerari.
Me. Fortaſſe. Le. etiam nunc dico, Periphanes rhodius mercator
Diues abſente hero ſolus mihi talentum argenti ſoli
Adnumerauit, & mihi credidit, neq; deceptus in eo.
Me. Fortaſſe. Le. atq; etiam tu quoq; ipſe, ſi eſſes percunctatus
Me ex alijs, ſcio pol crederes, nunc quod fers. Me. haud negaſſim.

ACTVS TERTIVS.

Cleretæ lena. Philenium meretrix.

Equeon ego te interdictis facere manſuetam meis?
An ita es animata, ut quæ matris expers imperij ſies?
Ph. Vbi piem pietatem, ſi iſto more moratam tibi
Poſtulem placere? mater mihi quo pacto præcipis?
Cl. An decorum eſt, aduorſari meis te præceptis? quid eſt?
Hoccine eſt pietatem colere, imperium matris minuere?
Ph. Neq; quæ recte faciunt culpo, neq; quæ delinquont amo.
Cl. Satis dicatula es amatrix, Ph. mater, is quæſtus mihi'ſt,
Lingua poſcit, corpus quærit, animus orat, res monet.
Cl. Ego te uolui caſtigare, tu mihi accuſatrix ades.
Ph. Neq; pol te accuſo, neq; id me facere fas exiſtumo,
Verum ego meas queror fortunas, quom eo, quem amo, prohibeor.
Cl. Ergo una orationis pars de die dabitur mihi?
Ph. Et meam partem loquendi, & tuam trado tibi.
Ad loquendum, atq; ad tacendum tu te habeas portiſculum.
Quin pol ſi repoſui remum, ſola ego in caſteria
Vbi quieſco, omnis familiæ cauſſa conſiſtit tibi.
Cl. Quid ais tu, quam unam uidi mulierem audaciſſimam?
Quoties te uetui Argyrippum filium Demæneti
Compellare, aut contrectare, colloqui'ue, aut contui?
Quid dedit? quid deportari iuſſit ad nos? an tu tibi
Verba blanda eſſe aurum rere? dicta docta pro datis?
Vltro amas, ultro expeteſſis, ultro ad te accerſi iubes.
Qui dant, eos derides, qui deludunt, deperis.
Ante te id expectare oportet, ſi quis promittat tibi,
Te facturum diuitem eſſe ſi moriatur mater ſua?

Ecaſtor nobis periculum, & familiæ portenditur,
Dum eius expectamus mortem, ne moriamur fame.
Nunc adeo niſi mihi huic argenti affert uiginti minas,
Næ ille ecaſtor hinc trudetur largus lachrumarum foras:
Hic dies ſummu'ſt apud me inopiæ excuſatio.
Ph. Patiar, ſi cibo carere me iubeas mater mea.
Cl. Non ueto te amare qui dant, qua amentur gratia.
Ph. Quid ſi hic animus occupatu'ſt mater? qd faciam? mone. Cl. hem,
Meum caput contemples, ſi quidem ex re conſultes tua.
Phi. Etiam opilio, qui paſcit mater alienas oues,
Aliquam habet peculiarem, qui ſpem ſoletur ſuam.
Sine me amare hunc unum Argyrippum animi cauſſa, quẽ uolo.
Cl. Intro abi. nam te quidem ædepol nihil eſt impudentius.
Ph. Audientem dicto mater produxiſti filiam.

Leonida, & Litanus Serui.

PErfidiæ laudes, gratiasq; habemus merito Dis magnas.
Quom noſtris ſycophantijs, dolis, aſtutijsq;
Scapularum confidentia, uirtute ulmorum freti
Aduorſum ſtimulos, laminas, crucesq; compedesq;.
Neruos, catenas, carceres, numellas, pedicas, boias.
Tortoresq; acerrumos, gnarosq; noſtri tergi,
Qui ſæpe ante in noſtras ſcapulas cicatrices indiderunt,
Eas nunc legiones, copias, exercitusq; furum
Vi pugnando periurijs noſtris euge potiti.
Id uirtute huius collegæ, meaq; comitate
Factu'ſt. Li. qui me uir eſt fortior ad ſufferendas plagas?
Le. Aedepol uirtutes qui tuas nunc poſſit collaudare,
Sicut ego poſſum, quæ domi duelliq; maleſeciſti?
Næ illa ædepol pro merito tuo nunc memorari multa poſſunt.
Vbi fidentem fraudaueris, ubi hero infidelis fueris,
Vbi uerbis conceptis ſciens libenter periuraris,
Vbi parietes perfoderis, in furto ubi ſis deprehenſus,
Vbi ſæpe cauſſam dixeris pendens aduerſus octo
Aſtutos, audaceis uiros, ualenteis uirgatores.
Li. Fateor profecto, ut prædicas Leonida, eſſe uera.
Verum, ædepol næ & tua quoq; malefacta iterari multa,
Et uero poſſunt. ubi ſciens fideli infidus fueris,
Vbi prehenſus in furto ſies, & manufeſto uerberatus.

Vbi periuraris,

Vbi periurauis,ubi ſacro manus ſis admolitus,
Vbi heris damno,moleſtiæ,& dedecori ſæpe fueris,
Vbi creditum tibi quod ſit,tibi datum eſſe pernegaris,
Vbi amicæ,q̃ amico tuo fueris magis fidelis,
Vbi ſæpe ad langorem tua duritia dederis octo
Validos lictores ulmeis affectos lentis uirgis.
Num male relata eſt gratia? collegam collaudaui?
Le.Vt méq; téq; maxume,atq; ingenio noſtro decuit.
Li.Iam omitte iſta,atq; hoc,quod rogo reſponde.Le.rogita quod uis.
Li.Argenti uiginti minas habes'ne? Le.hariolare.
Aedepol ſenem Demænetum lepidum fuiſſe nobis.
Vt aſſimulabat Sauriam me eſſe,q̃ facete?
Nimis ægre riſum contenui,ubi hoſpitem inclamauit,
Quod ſe abſente mihi fidem habere noluiſſet.
Vt memoriter me Sauriam uocabat atrienſem.
Li.Manédum.Le.quid eſt? Li.Philænium eſt'ne hæc,quæ intus exit?
Atq; Argyrippus unà? Le.opprime os,is eſt,ſubauſcultemus.
Lachrumantem lacinia tenet lachrumans.quid nam eſſe dicam?
Li.Tacite auſcultemus.Le.attat modo hercle in mentem uenit.
Nimis uellem habere perticam.Li.quoi rei? Le.qui uerberarem
Aſinos, ſi forte occœperint clamare hinc ex crumena.

Argyrippus. Philænium. Libanus. Leonida.

Vt me retentas? Ph.quia tui amans abeuntis egeo.
C *Ar.Vale.Ph.ah q̃to amplius ualerem, ſi hic maneres.*
Ar.Salue.Ph.ſaluere me iubes,quoi tu abiẽs affers morbũ.
Ar.Mater ſupremum mihi tua dixit,domum ire iuſſit.
Ph.Acerbum funus filiæ faciet , ſi te carendum eſt.
Li.Homo hercle hinc excluſus eſt foras.Le.ita res eſt.Ar.mitte quæſo.
Ph.Quo nunc abis? quin tu hic manes? Ar.mox , ſi uoles,manebo.
Li.Audin hunc,opera ut largus eſt nocturna? nunc enim eſt
Negocioſus interdius.uidelicet Solon eſt,
Leges ut conſcribat,quibus ſe populus teneat,gerræ.
Qui ſeſe parere apparent huius legibus,profecto
Nunquam bonæ frugi ſient,dies noctésq; potent.
Le.Næ iſte hercle ab iſta non pedem diſcedat, ſi liceſſit.
Qui nunc feſtinat,atq; ab hac minatur ſeſe abire.
Li.Sermoni iam finem face tuo.huius ſermonem accipiam.

Ar. Ego uero, & quidem, ædepol lubens. interea ſi uidetur
Concedite iſtuc. Le. uin herum deludi? Li. dignu'ſt ſane.
Le. Vin faciam, ut me Philænium præſente hoc amplexetur?
Li. Cupio hercle. Le. ſequere hac. Ar. ecquid ſalutis locuti?
Le. Auſcultate, atq; operam date, & mea dicta deuorate.
Primum omnium, ſeruos tuos nos eſſe, non negamus.
Sed ſi tibi uiginti minæ argenti proferentur,
Quo nos uocabis nomine? Ar. libertos. Le. at non patronos.
Ar. Id potius. Le. uiginti minæ hic inſunt in crumena.
Has ego ſi uis, tibi dabo. Ar. Di te ſeruaſſint ſemper
Cuſtos herilis, decus populi, theſaurus copiarum,
Salus interioris corporis, amoris'q; imperator.
Hic pone, hic iſtam colloca crumenam in collo plane.
Le. Nolo ego te, qui herus ſis mihi, onus iſtuc ſuſtinere.
Ar. Quin tu labore liberas te, atq; iſtam imponis in me.
Le. Ego baiulabo, tu, ut decet dominum, ante me ito inanis.
Ar. Quid nũc? quid eſt? qn tradis huc crumena preſſatum herũ?
Le. Hanc quoi daturus, hanc iube petere, atq; orare mecum.
Nam iſtuc procliue eſt, quod iubes plane collocare.
Ph. Da meus ocellus, mea roſa, mi anime, mea uoluptas
Leonida argentum mihi, ne nos deiunge amanteis.
Le. Dic igitur me tuum paſſerculum, gallinam, coturnicem,
Agnellum, hædillum me tuum dic eſſe uel uitellum.
Prehende auriculas, compara labella cum labellis.
Ar. Ten oſculetur uerbero? Le. q̃ uero indignum uiſum eſt?
Atqui pol hodie non feres, ni genua confricantur.
Ar. Quiduis? egeſtas imperat fricentur, da nunc quod oro.
Ph. Age mi Leonida, obſecro fer amanti hero ſalutem.
Redime iſtoc beneficio te ab hoc, & tibi eme hunc iſto argento.
Le. Nimis bella es, atq; amabilis, & ſi hoc eſſet meum, hodie
Nunquam remorarem, quin darem, illum te orare meliu'ſt.
Illic hanc mihi ſeruandam dedit, & ſane bella belle.
Cape hoc ſis Libane. Ar. furcifer. etiam me deluſiſti?
Le. Nunquam hercle facerem, genua ni tam nequiter fricares.
Age ſis tu in partem nunc iam hunc delude, atq; amplexare hanc.
Li. Taceas, me ſpectes. Ar. quin adhuc Philænium aggredimur
Virum quidem pol optumum, & non ſimilem furis huius.
Li. Inambulandum eſt, nunc mihi uiciſſim ſupplicabunt.
Ar. Quæſo hercle Libane ſcis herum tuis factis ſoſpitari.

Da mihi iſtas uiginti minas, uides me amantem egere.
Li. Videbitur. factum uolo. redito huc conticinio.
Nunc iſtanc tantiſper iube petere, atq; orare mecum.
Ph. Amando'ne exorarier uis te, an oſculando?
Li. Enim uero utrunq;. Ph. ego obſecro, & tu utrũq; noſtrum ſerua.
Ar. O' Litane mihi patrone, mihi trade iſtuc. Li. magis decoru'ſt.
Libertum potius, q̃ patronum onus in uia portare.
Ph. O' Litane ocellus aureus, donum, decus'q; amoris.
A'mabo faciam quod uoles. da iſtuc argentum nobis.
Li. Dic igitur me te anaticulam, columbam, uel catellum.
Hirundinem, monedulam, pitillum paſſerculum.
Fac proſerpentem beſtiam, duplicem ut habeam linguam.
Circundato me brachijs, meumq; collum circumplecte.
Ar. Ten complectatur carnufex? Li. q̃ uero indignus uideor.
Næ iſtuc nequicquam dixeris tam indignum in me dictum.
Vehes pol hodie me, ſiquidem hoc argentum ferre ſperes.
Ar. Ten ego uebam? Li. tun hoc feras argentum aliter a' me?
Ar. Peri hercle. uerum ſi decoru'ſt quidem herum uehere ſeruom,
Inſcende. Li. ſic ſtic ſolent ſuperbi ſubdomari.
Aſta igitur, ut conſuetus es puer olim, ſcis ut dicam.
Hem ſic, abi laudo. nec te equo magis eſt equos ullus ſapiens.
Ar. Inſcende actutum. Li. ego fecero. hem quid iſtuc? ut tu uide is?
Demam hercle iam de hordeo, tollutim ni badiZas.
Ar. A'mabo Litane iam ſat eſt. Li. nunquam hercle hodie exorabis,
Nam iam calcari quadrupedem agitabo aduorſum cliuom,
Poſtea ad piſtores dabo, ut ibi cruciere currens.
Aſta, ut deſcendam nunc iam in procliui, quanquam nequam es.
Ph. Quid nunc, quoniam ambo, ut eſt lubitum, nos deluſiſtis,
Datis ne argentum? Li ſi quidem mihi ſtatuam, & aram ſtatuis,
Atq; ut deo mihi hic imolas bouem, nam ego tibi ſalus ſum.
Le. Etiam tu here iſtunc amoues abs te, atq; ipſe me aggredere.
Atq; illa ſibi, quæ hic iuſſerat mihi ſtatuis, ſupplicasq;.
Ar. Quem te autem deum, nominem? Le. Fortunam, atq; obſequelam.
Ar. Iam iſtoc es melior. Li. an quid eſt homini ſalute melius?
Ar. Licet laudem fortunam, tamen ut ne ſalutem culpem.
Ph. Ecaſtor ambæ ſunt bonæ. Ar. ſciam ubi boni quid dederint.
Le. Opta id, quod ut contingat tibi uis. Ar. quid ſi optaro? Le. eueniet.
Ar. Opto annum hunc perpetuum mihi huius operas. Le. impetraſti.
Ar. Ain uero? Le. certe inquam. Li. ad me adi uiciſſim, atq; experire.

Exopta id, quod uis maxume tibi euenire, fiet.
Ar. Quid ego aliud exoptem amplius, niſi quoius inopia'ſt?
Viginti argenti commodas mnas, huius qui dem matri?
Li. Dabuntur, animo ſis bono, facile exoptata obtingent.
Ar. Vt conſueuere, homines ſalus fruſtratur, & fortuna.
Le. Ego caput huic argento fui hodie reperiundo.
Li. Ego pes fui. Ar. quin nec caput, nec pes ſermonis apparet.
Nec quid dicatis, nec me cur laudatis ſcire poſſum.
Li. Satis iam deluſum cenſeo, nunc rem, ut eſt, eloquamur.
Animum Argyrippe aduorteſis, pater nos ferre hoc iuſſit
Argentum ad te. Ar. ut tempore, opportuneq́; attuliſtis.
Li. Hinc inerunt uiginti minæ bonæ mala opera partæ,
Has tibi nos pactis legibus dare iuſſit. Ar. quid id eſt quæſo?
Li. noctem huius, & cœnã ſibi ut dares. Ar. iube aduenire quæſo,
Meritiſſumo eius quæ uolet, faciemus, qui hoſce amores
Noſtros diſpulſos compulit. Le. Patieris Argyrippe
Patrem hanc amplexari tuum? Ar. hæc faciet facile ut patiar
Leonida. curre obſecro, patrem huc orato ut ueniat.
Le. Iamdudum eſt intus. hac quidem non uenit angiporto.
Illac per hortum circuit clam, ne quis ſe uideret
Huc ire familiarium. ne uxor reſciſcat, metuit.
De argento ni mater tua ſciat, ut factum ſit. Ar. eia,
Benedicite, ite intro cito. ualete. Le. & uos amate.

ACTVS QVARTVS.

Diabolus, adoleſcens, & Paraſitus.

Gedum iſtum oſtende, quem conſcripſti ſyngraphum
a Inter me, & amicam, & Lenam. leges pellege.
Nam tu poëta es prorſus ad eam rem unicus.
Pa. Horreſcet faxo Lena, leges quom audiet.
Di. age quæſo mi hercle translege. Pa. audin? Di. audio.
Pa. Diabolus Niclauci filius Cleretæ
Lenæ dedit dono argenti uiginti mnas,
Philænium ut ſecum eſſet noctes & dies,
Hunc annum totum. Di. neq; cum quiquam alio quidem.
Pa. Addo'ne? Di. adde, ut ſcribas uide plane, & probe.
Pa. Alienum hominem intromittat neminem,
Quod illa aut amicum, aut patronum nominet.

Aut ꝙ illa amicā amatorem prædicet.
Fores occluſæ omnibus ſint, niſi tibi.
In foribus ſcribat occupatam eſſe ſe.
Aut ꝙ illa dicat peregre allatam epiſtolam,
Ne epiſtola quidem ulla ſit in ædibus.
Nec ceratæ adeo tabulæ. & ſi qua inutilis
Pictura ſit, eam uendat. ni quadriduo
Abalienarit, quo ex te argentum acceperit,
Tuus arbitratus ſit, comburas, ſi uelis.
Ne ulla ſit cera, ubi facere poſſit litteras.
Vocet conuiuam neminem, illam tu uoces.
Apud forum, ne quem oculos adijciat ſuos.
Si quem alium aſpexit, cæca continuo ſiet.
Tecum unà poſtea æque pocula potitet.
Aſtet, accipiat, tibi propinet, tu bibas.
Ne illa minus, aut plus, q̃ tu ſapiat. Di. ſatis placet.
Pa. Suſpitiones omnes ab ſe ſegreget.
Neq; illhæc ulli pede pedem homini premat,
Quom ſurget, neq; in lectum inſcendat proximum.
Neq; quom diſcedet inde, det quoiq̃ manum
Spectandum ne quoiq̃ anulum det, neq; roget.
Talos ne quoiq̃ homini, admoueat niſi tibi.
Quom iaciat, te ne dicat, nomen nominet.
Deam ſibi inuocet, quam lubebit propiciam.
Deum nullum. ſi magis religioſa fuerit,
Tibi dicat. tu pro illa ores, ut ſit propicius.
Neq; illa ulli homini nutet, nictet, annuat.
Poſt id, ſi lucerna extincta ſit, ne quid ſui
Membri commoueat quicquam in tenebris. Di. optumu'ſt
Ita ſcilicet facturam. uerum in cubiculo
Deme iſtuc. equidem illam moueri geſtio.
Nolo habere illam cauſſam, & uotitam dicere.
Pa. Scio, captiones metuis. Di. uerum. Pa. ergo ut iubes,
Tollam. Di. quid ni? Pa. audi reliqua. Di. loquere, audio.
Pa. Neq; ullum uerbum faciat perplexabile.
Neq; ulla lingua ſciat loqui, niſi atticā.
Forte ſi tuſſire occœpſit, ne ſic tuſſiat,
Vt quoiq̃ linguam in tuſſiendo proferat.
Quod illa autem ſimulet, quaſi grauedo profluat.

Hoc ne ſic faciat, tu labellum abſtergeas
Potius, quàm quoiquam illa ſauium faciat palàm.
Nec mater Lena ad uinum accedat interim:
Nec ulli uerbo male dicat. ſi dixerit,
Hæc mulcta ei eſto. uino uiginti dies
Vt careat. Di. pulchre ſcripſti. ſcitum ſyngraphum.
Pa. Tum ſi coronas, ſerta, unguenta iuſſerit
Ancillam ferre Veneri, aut Cupidini,
Tuus obſeruet Veneri ne eas det, an uiro.
Si forte puras uelle habere dixerit,
Tot noctes reddat ſpurcas, quot puras habuerit:
Hæc ſunt non nugæ, non enim mortualia.
Di. Placent profecto leges. ſequere intro. Pa. ſequor.

Diabolus, & Paraſitus.

Equere hac. ego ne hæc patiar? aut taceam? emori
5 Me malim, quàm hæc non eius uxori indicem.
Ain tu, apud amicam munus adoleſcentuli
Fungare? uxori excuſes te, & dicas ſenem?
Præripias ſcortum amanti, atque argentum obiicias.
Lenæ? ſuppiles clam domi uxorem tuam?
Suppendas potius me, quàm tacite hec auferas.
Iam quidem hercle ad illam hinc ibo, quam tu propediem,
Niſi quidem illa ante occupaſſit te, efflictes, ſcio,
Luxuriæ ſumptus ſuppeditare ut poſſies.
Pa. Ego ſic faciundum cenſeo. me honeſtiu'ſt,
Quam te palàm hanc rem facere, ne illa exiſtumet
Amoris cauſſa percitum id feciſſe te
Magis, quàm ſua cauſſa. Di. at pol quin dixti rectius.
Tu ergo fac ut illi turbas, lites concias.
Cum ſuo ſibi gnato unà ad amicam de die
Hunc potitare. illam expilare iam emone.
Pa. Eſto. iſtud curabo. Di. at ego te opperiar domi.

ACTVS QVINTVS.

Argyrippus. Demænetus.

Gedum decumbamus ſis pater. De. ut iuſſeris
4 Mi gnate, ita fiet. Ar. pueri menſam apponite.
De. Numquid nam tibi moleſtu'ſt mi gnate ſi hæc mecum accubat?

Ar. Pietas pater oculis dolorem prohibet. quã ego iſtanc amo,
Poſſum equidem inducere animũ, ne ægre patiar, q tecũ accubet.
De. Decet uerecundũ eſſe adoleſcenté Argyrippe. Ar. ædepol pater
Merito tuo facere poſſum. De. age ergo hoc agitemus conuiuium
Vino, & ſermone ſuaui. nolo ego metui, amari mauolo
Mi gnate me abs te. Ar. pol ego utrunq; facio, ut æquom'ſt filium.
De. Credam iſtuc, ſi eſſe te hilarẽ uidero. Ar. an tu eſſe me triſtẽ putas?
De. Putẽ ego? quem uideã æque eſſe mœſtũ, ut quaſi dies ſi dicta ſit.
Ar. Ne dixis iſtuc. De. ne ſic fueris, illico ego non dixero.
Ar. Hem aſpecta, rideo. De. utinã male q mihi uolunt, ſic rideant.
Ar. Scio equidem quamobrem me pater triſtem credas nunc tibi,
Quia iſtæc eſt tecum. atq; ego quidẽ hercle ut uerũ tibi dicã pater,
Ea res me male habet. ac non eo, quin tibi non cupiam, quæ uelis.
Verum iſtam amo. aliam tecũ eſſe equidem facile poſſum perpeti.
De. At ego hãc uolo. Ar. ergo ſunt, quæ exoptas. De. mihi quæ ego exop-
Vnum hunc diẽ ꝑpetere, quoniã tibi poteſtatẽ dedi, (tem, uolo.
Cum hac annum ut eſſes, atq; amanti argenti feci copiam.
Ar. Hem iſtoc me facto tibi deuinxiſti. De. qn te ergo hilarã das mihi.

Artemona mulier. Paraſitus. Demænetus. Ar-
gyrippus. Philænium meretrix.

In tu meum uirum hic potare obſecro cum filio?
a Et ad amicam detuliſſe argenti uiginti minas?
Meóq; ſciente filio id facere flagitium patrem?
Pa. Neq; diuini, neq; mihi humani quicquam accreduas
Artemona, ſi huius rei eſſe mendacem inueneris.
Art. Ah ſceleſta ego, præter alios meum uirum fui rata
Siccum, frugi, continentem, amantem uxoris maxime.
Pa. At nunc dehinc ſcito illum ante omnes minimi mortales precij,
Madidum, nihili, incontinentem, atq; oſorem uxoris ſuæ.
Art. Pol ni uera iſta eſſent, nunquam faceret ea, quæ nunc facit.
Pa. Ego quoq; hercle illum antehac hominẽ ſemper ſum frugi ratus.
Verum hoc facto ſeſe oſtendit. qui quidem cum filio
Potet unà, atq; unam amicam ductet decrepitus ſenex.
Art. Hoc ecaſtor eſt, quod ille it ad cœnam quotidie.
Ait ſeſe ire ad Archidemum, Chercam, Chereſtratum.
Chreſtum, Chremem, Cratinum, Cliniam, Demoſthenem,
Is apud ſcortum corruptelæ, & liberis luſtris ſtudet.
Pa. Quin tu illum iubes ancillas rapere ſublimem domum?

Art. Tace modo. ne illum eaſtor miſerum habebo. Pa. ego iſtuc ſcio
Ita fore illi, dum quidem cum illo nuptæ eris. Art. ego cenſeo,
Eum etiam hominem ſenatui dare operam, aut clientibus.
Ibi labore delaſſatum noctem totam ſtertere.
Ille opere foris faciundo laſſus domum noctu aduenit.
Fundum alienum arat. incultum familiarem deſerit.
Is etiam corruptus porrò ſuum corrumpit filium.
Pa. Sequere hac me modo, iam faxo ipſum hoiem manufeſto opprimas.
Art. Nihil eaſtor eſt, quod facere mauelim. Pa. manedũ. Art. quid eſt?
Pa. Poſſis, ſi forte accubantem tuum uirum conſpexeris,
Cum corona amplexum amicam, ſi uideas, cognoſcere?
Art. Poſſum eaſtor. Pa. hem tibi hoiem. Art. perij. Pa. pauliſper mane.
Aucupemus ex inſidijs clanculum quã rem gerant.
Arg. Quid modi pater amplexandi facies? De. fateor gnate mi.
Arg. Quid fatere? De. me ex amore huius corruptum oppido.
Pa. Audin quid ait? Art. audio. De. egon ut non domo uxori meæ
Surripiam in delitijs pallam, quam habet, atq; ad te deferam?
Non ædepol conduci poſſum uita uxoris annua.
Pa. Cenſen tu illum hodie primum ire aſſuetum in ganeum?
Art. Ille eaſtor ſuppilabat me, quod ancillas meas
Suſpicabar, atq; inſonteis miſeras cruciabam. Arg. pater
Iube dare uinum. iandudum factu'ſt quom primum bibi.
De. Da puere ab ſummo. age tu interibi ab infimo da ſauium.
Art. Perij miſera. ut oſculatur carnufex, capuli decus.
De. Animam ædepol ſuauiorem aliquanto, q̃ uxoris meæ.
Ph. Dic amabo, an fetet anima uxori tuæ? De. nauteam
Bibere malim ſi neceſſum eſt, q̃ illam oſcularier.
Art. Miſer eaſtor es. Pa. eaſtor dignus eſt. Arg. Quid ais pater?
Art. Ain tandem? næ tu iſtuc cum magno malo tuo
Dixiſti in me. ſine uenias modo domum. faxo ut ſcias,
Quid pericli ſit dotatæ uxori conuitium dicere.
Arg. Ecquid matrem amas? De. egone? illã nunc amo, q̃ non adeſt.
Arg. Quid quom adeſt? De. periſſe cupio. Pa. amat homo te hic, ut præ
Art. Næ illæ eaſtor fœnerato funditat. nam ſi domum (dicat.
Redierit hodie oſculando ego ulciſcar potiſſumum.
Arg. Iace pater talos, ut porrò nos iaciamus. De. maxume.
Te philænium mihi, atq; uxori mortem. hoc uenerium eſt.
Pueri plaudite. & mihi ob iactum cantharo mulſum date.
Art. Non queo durare. Pa. ſi non didiciſti fullonicam,

Non mirandu'ſt. in oculos inuadere optumum eſt.
Art. Ego pol uiuam, & tu is hæc hodie cum tuo magno malo
Inuocaſti. Pa. ecquis currit pollinctorem accerſere?
Arg. Mater ſalue Art. ſic ſalutas? Pa. mortuus eſt Demænetus.
Tempus eſt ſubducere hinc me. pulchre hoc gliſcit prælium.
Ibo ad Diabolum. mandata dicam facta, ut uoluerit.
Atq; interea ut decumbamus ſuadebo, hi dum litigant.
Poſt demum huc cras adducam ad lenam, ut uiginti minas
Ei det. in parte hac amanti ut liceat potirier.
Argyrippus exorari ſpero poterit, ut ſinat
Seſe alternas cum illo noctes hanc frui. nam in impetro,
Regem perdidi, ex amore tantum eſt homini incendium.
Art. Quid tibi huc receptio ad te eſt meum uirū? Ph. pol me qdem
Miſeram hodie enicabit. Ar. ſurge amator, i domum.
De. Nullus ſum. Art. immo es, ne negato omnium pol nequiſſumus.
At etiam cubat cuculus, ſurge amator, i domum.
De. Væ mihi. Art. uera hariolare. ſurge amator, i domum.
De. Abſcede ergo paululum iſtinc. Art. ſurge amator, i domum.
De. Iam obſecro uxor. Art. nunc uxorem me eſſe meminiſti tuam?
Modo quom dicta in me ingerebas, odium, non uxor eram.
De. Totus perij. Art. quid tandem? anima fetet' ne uxoris tuæ?
De. Mirrham olet. Art. iam ſurripuiſti pallam, quam ſcorto dares?
Arg. Ecaſtor, qui ſurrepturum pallam promiſit tibi.
Art. Non taces? Arg. ego diſſuadebam mater. Art. bellum filium.
Iſtoſcine patrem æquom'ſt mores liberis largirier?
Nihil ne te pudet? De. pol ſi nihil aliud ſit, tui me uxor pudet.
Art. Cano capite te cuculum uxor ex luſtris rapit.
De. Non licet manerè, cœna coquitur, dum cœnem modo?
Art. Ecaſtor cœnabis hodie, ut dignum eſt, magnum malum.
De. Male cubandum eſt, indicatum me uxor adducit domum.
Arg. Dicebam pater, ne matri conſuleres male.
Ph. De palla memento amabo De. iuben hanc hinc abſcedere?
Ar. Immo intus potius. ſequere me hac De. ego uero ſequor.
Arg. Ite domum. Ph. da ſauium etiam prius, q̃ abis. De. i in crucem.

GREX.

Ic ſenex ſiquid clam uxore ſuo animo fecit uolup.
h Neq; nouom, neq; mirum fecit, nec ſecus, q̃ alij ſolent.
Nec quiſquã'ſt tam ingenio duro, nec tam firmo pectore,

Quin ubi quicquam occaſionis ſit, ſibi faciat bene.
Nunc ſi uoltis deprecari huic ſeni, ne uapulet,
Remur impetrari poſſe, ſi plauſum ſic clarum datis.

AVLVLARIA.

DRAMATIS	PERSONAE.
LAR.	PROLOGVS.
EVCLIO.	SENEX.
STAPHYLA.	ANVS.
EVNONIA.	MVLIER.
MEGADORVS.	SENEX.
STROBILVS.	SERVOS.
ANTHRAX.	COQVVS.
CONGRIO.	COQVVS.
PYTHODICVS.	SERVOS.
STROPHILVS.	SERVOS.
LYCONIDES.	ADOLESCENS.
PHAEDRA.	PVELLA.

ARGVMENTVM.

Enex auarus uix ſibi credens Euclio
Domi ſuæ defoſſam multis cum opibus
Aulam inuenit. rurſumq; penitus conditam
Exanguis, amens, ſeruat. eius filiam
Lyconides uitiarat. interea ſenex
Megadorus à ſorore ſuaſus ducere
Vxorem, auari gnatam depoſcit ſibi.
Durus ſenex uix promittit. atq; aulæ timens
Domo ſublatam uarijs abſtrudit locis.
Inſidias ſeruos facit huius Lyconidis,
Qui uirginem uitiauerat. atq; ipſe obſecrat
Auonculum Megadorum ſibimet cedere
Vxorem amanti. per dolum mox Euclio
Quom perdidiſſet aulam, inſperato inuenit.
Lætusq; natam collocat Lyconidi.

ARGVMENTVM.

Vlam repertam auri plenam domi Euclio
a Vi ſumma ſeruat miſeris affectus modis.
Lycōnides iſtius uitiat filiam.
Volt hanc Megadōrus indotatam ducere.
Lubenſq; ut faciat, dat coquos cum obſonio.
Auro formidat Euclio. abſtrudit foris.
Re omni inſpecta compreſſoris ſeruolus
Id ſurpit. illic Euclioni rem refert.
Ab eo donatur auro, uxore, & filio.

LAR. PROLOGVS.

Equis miretur, qui ſim, paucis eloquar.
n Ego LAR ſum FAMILIARIS ex hac familia,
Vnde exeuntem me aſpexiſtis. hanc domum
Iam multos annos eſt quom poſſideo, & colo.
Patriq; auoq; amicus huius, qui nunc hic habet.
Sed mihi auos huius obſecrans concredidit
Theſaurum auri, clam omneis in medio foco
Defodit uenerans me, ut id ſeruarem ſibi.
Is quando moritur, ita audio ingenio fuit,
Nunquam indicare id filio uoluit ſuo.
Inopemq; optauit potius eum relinquere,
Quàm eum theſaurum commonſtraret filio.
Agri reliquit ei non magnum modum.
Quo cum labore magno, & miſere uiueret.
Vbi is obijt mortem, qui mihi id aurum credidit,
Cœpi obſeruare, ecquid maiorem filius
Mihi honorem haberet, q̃ eius habuiſſet pater.
Atq; ille uero minus, minuſq; impendio
Curare, minuſq; me impartire honoribus.
Item à me contra factum eſt. nam item obijt diem.
Is ex ſe hunc reliquit, qui hic nunc habitat filium,
Pariter moratum, ut pater, auoſq; huius fuit.
Huic filia una eſt. ea mihi quotidie
Aut thure, aut uino, aut aliquo ſemper ſupplicat.
Dat mihi coronas. eius honoris gratia
Fecit theſaurum ut hic reperiret EVCLIO.

Quo eam

Quo eam facilius nuptum, ſi uellet, daret.
Nam compreſſit eam de ſummo adoleſcens loco.
Is ſcit adoleſcens quæ ſit, quam compreſſerit.
Illa illum neſcit. neq; compreſſam autem pater.
Eam ego hodie faciam, ut hic ſenex de proxumo
Sibi uxorem poſcat. id ea faciam gratia,
Quo ille eam facilius ducat, qui compreſſerat.
Et hic qui poſcet eam ſibi uxorem ſenex,
Is adoleſcentis illius eſt auonculus,
Qui illam ſtuprauit noctu, Cereris uigilijs.
Sed hic ſenex iam clamat intus, ut ſolet.
Anum foras extrudit, ne ſit conſcia.
Credo aurum inſpicere uolt, ne ſurreptum ſiet.

PRIMVS ACTVS.

Euclio ſenex. Staphyla anus.

Xi inquam, age exi. exeundum hercle tibi hinc eſt foras
e Circunſpectatrix cum oculis emiſſicijs.
St. Nam cur me miſeram uerberes? Eu. ut miſera ſis.
Atq; ut te dignam, mala malam ætatem exigas.
St. Nam qua nunc cauſſa me extruſiſti ex ædibus?
Eu. Tibi ego rationem reddam ſtimulorum ſeges? ſtimulorum seges
Illuc regredere ab hoſtio, illuc ſis. uide ut
Incedit. at ſcin quo modo tibi res ſe habet?
Si hodie hercle fuſtem cæpero, aut ſtimulum in manum,
Teſtudineum iſtum tibi ego grandibo gradum.
St. Vtinam me diui adaſſint ad ſuſpendium
Potius quidem, q̃ hoc pacto apud te ſeruiam.
Eu. Vt ſceleſta ſola ſecum murmurat.
Oculos hercle ego iſtos improba effodiam tibi,
Ne me obſeruare poſſis, quid rerum geram.
Abſcede hinc etiam nunc, etiam nunc, etiam, ohe
Iſtic adeſto. ſi hercle tu ex iſtoc loco
Dignum tranſuorſum, aut unguem latum excesſeris.
Aut ſi reſpexis donec ego te iuſſero,
Continuo hercle ego te dedam diſcipulam cruci.
Sceleſtiorem me hac anu certe ſcio
Vidiſſe nunquam. nimiſq; ego hanc metuo male,

Ne mihi ex inſidijs uerba imprudenti duit.
Neu perſentiſcat, aurum ubi eſt abſconditum,
Quæ in occipitio quoq; habet oculos peſſuma. habet oculos ĩ occipitio
Nunc ibo, ut uiſam, eſt ne ita aurum, ut condidi.
Quod me ſollicitat plurimis miſerum modis.
St. Nec nunc m'ecaſtor quid hero ego dicam meo
Malæ rei eueniſſe, quam'ue inſaniam
Queo comminiſci, ita me miſeram ad hunc modum
Decies die uno ſæpe extrudit ædibus.
Neſcio pol quæ illunc hominem intemperiæ tenent.
Peruigilat noctes totas. tum autem interdius
Quaſi claudus ſutor domi ſedet totos dies. Claudus sutor
Neq; iam quo pacto celem herilis filiæ
Probrum, propinqua partitudo quoi appetit,
Queo comminiſci. neq; quicquam melius eſt mihi,
Vt opinor, q̃ ex me ut unam faciam literam
Longam, laqueo collum quando obſtrinxero.

Euclio ſenex. Staphila anus.

Vnc defæcato demum animo egredior domo,
n Poſtquam perſpexi ſalua eſſe intus omnia.
Redi nunc iam intro, atq; intus ſerua. St. quippe nil
Ego intus ſeruem. an ne quis ædeis auferat?
Nam hic apud nos nihil eſt aliud quæſti furibus.
Ita inanijs ſunt oppletæ, atq; araneis.
Eu. Mirum quin tua nunc me cauſſa faciat Iupiter
Philippum regem, aut Darium triueneſica.
Araneas mihi ego illas ſeruari uolo.
Pauper ſum, fateor, patior. quod Di dant, fero.
Abi intro. occlude ianuam. iam ego hic ero.
Caue quenq̃ alienum in ædeis intromiſeris.
St. Quid ſi quiſpiam ignem quærit? Eu. extingui uolo,
Ne cauſſæ quid ſit, quo te quiſquam quæritet.
Nam ſi ignis uiuet, tu extinguere extemplo
Tum aquam aufugiſſe dicito, ſi quis petet.
Cultrum, ſecurim, piſtillum, mortarium,
Quæ utenda uaſa ſemper uicini rogant,
Fures ueniſſe atq; abſtuliſſe dicito.
Profecto in ædibus meis me abſente, neminem

Volo

Volo intromitti. atq; etiam hoc prædico tibi,
Si bona fortuna ueniat, ne intromiſeris.
St. Pol ea ipſa credo ne intromittatur, cauet.
Nam ad ædeis noſtras nuſquam adijt quaquam prope.
Eu. Tace, atq; abi intro. St. taceo, atq; abeo. Eu. occludeſis
Fores ambobus peſſulis, iam ego hic ero.
Diſcrucior animi, quia ab domo abeundum eſt mihi.
Nimis hercle inuitus abeo. ſed quid agam ſcio.
Nam noſter noſtræ qui eſt magiſter curiæ,
Diuidere argenti dixit nummos in uiros.
Id ſi relinquo, ac non peto, omnes illico
Me ſuſpicentur, credo habere aurum domi.
Nam ueriſimile non eſt, hominem pauperem
Pauxillum paruifacere, quin nummum petat.
Nam nunc, quom cœlo ſedulo, omnes ne ſciant,
Omnes uidentur ſcire, & me benignius
Omnes ſalutant, q̃ ſalutabant prius.
Adeunt, conſiſtunt, copulantur dexteras,
Rogitant me, ut ualeam, quid agam, quid rerum geram.
Nunc quo profectus ſum, ibo. poſt idem domum
Me rurſum quantum potero, tantum recipiam.

Eunomia mulier. Megadōrus ſenex.

Elim te arbitrari me hæc uerba frater
ii Meæ fidei, tuæq; rei hoc uel hoc
Cauſſa facere, ut æquom'ſt germanam ſororem,
Quanquam haud falſa ſum, nos odioſas haberi.
Nam multum loquaces merito omnes habemus,
Nec mutam profecto repertam ullam eſſe
Hodie dicunt mulierem ullo in ſæculo.
Verum hoc frater cogitato unum tamen
Tibi proximam me, mihiq; item eſſe te,
Vt æquom eſt, quod in rem eſſe utriq; arbitremur,
Et mihi te, & tibi me conſulere, & monere.
Neq; occultum id haberi, neq; per metum muſſari
Quin participem pariter ego te, & tu me ut facias,
Eo nunc te ſecreto huc foras ſeduxi,
Vt tuam rem ego tecum hic loquerer familiariter.
Me. Da mihi optuma fœmina manum. Eu. ubi ea'ſt?

Quis ea nam eſt optuma? Me.tu. Eu.tu'ne ais? Me.ſi negas, nego
Eu.Decet te equidem uera proloqui. nam optuma nulla poteſt eligi.
Alia alia peior frater eſt. Me.idem ego arbitror, nec tibi
Aduorſari certu'ſt de iſtac re unquam ſoror. quid uis?
Eu.Da mihi operam amabo. Me.tua'ſt, utere atq; impera, ſi quid uis.
Eu.id quod in rẽ tuam optumum eſſe arbitror, te id admonitum aduẽto.
Me.Soror, more tuo facis. Eu. facta uolo. Me. q̃d eſt id ſoror?
Eu.Quod ſempiternũ tibi ſalutare ſit procreãdis liberis. Me. Ita di fa-
Eu.Volo te uxorem domũ ducere. Me.hei occidi. Eu.quid ita? (xint.
Me.Quia mihi miſero cerebrũ excutiunt tua dicta ſoror, lapides lo-
Eu.Eia hoc face, quod te iubet ſoror. Me.ſi iubeat faciam. (queris.
Eu.In rem hoc tuam eſt. Me.ut quidem emoriatur prius, q̃ ducam.
Quæ cras ueniet perendie foras feratur ſoror.
His legibus quom tu dare uis cedò, nuptias adorna.
Eu.Quàm maxumam tibi poſſum dare frater dotem.
Sed eſt grandior natu, media'ſt mulieris ætas,
Eam ſi iubes frater tibi me poſcere, poſcam.
Me.Num non uis me interrogare te? Eu. Immo quod uis roga.
Me.Poſt mediam ætatem qui mediam ducit uxorem domum,
Si eam ſenex anum prægnantem fecerit fortuito,
Quid dubitas, quin ſiet paratum nomen puero, poſthumus?
Nunc ego iſtum ſoror laborem degam, & deminuam tibi.
Ego uirtute Deûm & maiorum noſtrorum diues ſum ſatis.
Iſtas magnas factiones, animos, dotes dapſiles,
Clamores, imperia, eburata uehicula, pallas, purpuram,
Nihil moror, quæ in ſeruitutem ſumptibus redigunt uiros.
Eu.Dic mihi quæſo quis ea eſt, quam uis ducere uxorem? Me.eloquar.
Nouiſtin hunc ſenem Euclionem ex proxumo pauperculum?
Eu.Noui, hominem haud malũ me'caſtor. Me.eius cupio filiam
Virginem mihi deſponderi. nunc uerba ne facias ſoror.
Scio quid mihi dictura es hanc eſſe pauperem. hæc pauper placet.
Eu.Di bene uortant. Me.idem ego ſpero. Eu.q̃d me nunc uis? Me.uale.
Eu.Et tu frater. Me.ego conueniam Euclionem ſi dom'ſt.
Sed eccum, neſcio unde nunc ſeſe homo recipiat domum.

Euclio, & Megadorus ſenes.

Ræſagibat mihi animus fruſtra ire me, quom exibã domo.
Itaq; abibam inuitus. nam neq; quiſquam curialium
Venit, neq; magiſter, quem diuidere argentũ oportuit.

Nunc

Nunc domũ properare propero.nã egomet ſum hic.animus domi'ſt.
Me.Saluos,atq; fortunatus Euclio ſemper ſies.
Eu.Di te ament Megadôre,Me.quid tu? recten, atq; ut uis,uales?
Eu.Non temerarium eſt,ubi diues blande appellat pauperem.
Iam illic aurum me ſcit habere,eo me ſalutat blandius.
Me.Ain tu ualere te? Eu.pol ego haud à pecunia perbene.
Me.Pol ſi eſt animus æquus tibi,ſatis habes,qui bene uitam colas.
Eu.Anus hercle hoc indicium facit de auro.perſpicue palam'ſt.
Quoi ego iam linguam præcidam,atq; oculos effodiam domi.
Me.Quid tu ſolus tecum loquere? Eu.pauperiem meam conqueror.
Virginem habeo grandem,dote caſſam, atq; inlocabilem,
Neq; eam queo locare quoiq̃.Me.tace,bonum habe animum Euclio.
Dabitur,adiuuabere à me.dic ſi quid opus eſt,impera.
Eu.Nunc petit,quom pollicetur,inhiat aurum,ut deuoret.
Altera manu fert lapidem,panem oſtentat altera.
Nemini credo,qui large blandu'ſt diues pauperi.
Vbi manum inijcit benigne,ibi onerat aliquam Zamiam.
Ego iſtos noui polypos,qui ubi quid tetigerunt,tenent.
Me.Da mihi operam parumper,paucis eſt quod te uolo.
De communi re appellare mea,& tua.Eu.hei miſero mihi.
Aurum mihi intus harpagatus eſt.nunc hic eam rem uolt,ſcio
Mecum adire ad pactionem.uerum interuiſam domi.
Me.Quo nunc abis? Eu.iam ad te reuortor.nã eſt quod uiſam domũ.
Me.Credo hercle ubi mentionem ego fecero de filia,
Mihi ut deſpondeat,ſe à me derideri rebitur.
Neq; illo quiſquam eſt alter hodie ex paupertate parcior.
Eu.Di me ſeruant,ſalua res eſt.ſaluom eſt,ſi quid non perit.
Nimis male timui.prius,q̃ intro redij,exanimatus fui.
Redeo ad te Megadôre,ſi quid me uis.Me.habeo gratiam.
Quæſo quod te percontabor,ne id te pigeat proloqui.
Eu.Dum quidem ne percunteris,quod mihi non libeat proloqui.
Me.Dic mihi,quali me arbitrare genere prognatum? Eu.bono.
Me.Quid fide? Eu.bona.Me.qd factis? Eu.neq; malis,neq; improbis.
Me.Aetatem meam ſcis? Eu.ſcio eſſe grandem itidem,ut pecuniam.
Me.Certe ædepol equidem te ciuem ſine omni malitia mala etiam
Semper ſum ratus,& nunc arbitror.Eu.aurum huic olet.
Quid nunc me uis? Me.quoniam tu me,& ego te,qualis ſis,ſcio.
Quæ res recte uortat mihiq;,tibiq;,filieq; tuæ,
Filiam tuam mihi uxorem poſco.promitte hoc fore.

Eu. Hei Megadōre haud decorum facinus tuis factis facis.
Vt mopem, atq; innoxium abs te, atq; abs tuis, me irrideas.
Nam de te, neq; re neq; uerbis merui, ut faceres, quod facis.
Me. Neq; ædepol te ego deriſum uenio, neq; derideo.
Neq; dignum arbitror. Eu. cur igitur poſcis meam gnatam tibi?
Me. Vt propter me tibi ſit melius, mihiq; propter te, & tuos.
Eu. Venit hoc mihi in mentem Megadōre, te eſſe hominem diuitem,
Factioſum. me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi, in mentem uenit.
Te bouem eſſe, & me eſſe aſellum. ubi tecum coniunctus ſiem,
Vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos haud magis reſpicias, gnatus q̃ ſi nunquam ſiem.
Et te utar iniquiore, & meus me ordo irrideat.
Neutrobi habeam ſtabile ſtabulum. ſi quid deuortij fuat,
Aſini me mordicibus ſcindant, boues incurſent cornibus,
Hoc magnum eſt periclum, me ab aſinis ad boues tranſcendere.
Me. Quam ad probos propinquitate proxume te adiunxeris,
Tam optumu'ſt. tu conditionem hanc accipe, auſculta mihi,
Atq; eã deſponde mihi. Eu. at nihil eſt dotis quod dẽ. Me. ne duas.
Dum modo morata recte ueniat, dotata eſt ſatis.
Eu. Eo dico, ne me theſaurum repperiſſe cenſeas.
Me. Noui, ne doceas. deſponde. Eu. fiat. ſed proh Iupiter,
Num ego diſperij? Me. quid tibi'ſt? Eu. crepuit quaſi ferrum modo.
Me. Hic apud me hortum confodere iuſſi. ſed ubi hic eſt homo?
Abijt. neq; me certiorem fecit. faſtidit mei,
Quia uidet me ſuam amicitiam uelle. more hominum facit.
Nam ſi opulento ſit petitum pauperioris gratiam,
Pauper metuit congredi, ac per metum male rem gerit.
Idem quando illæc occaſio perijt, poſt ſero cupit.
Eu. Si hercle ego te non elinguandam dedero uſq; ab radicibus,
Impero, authorq; ſum, ut me quoiuis caſtrandum loces.
Me. Video hercle ego te me arbitrari Euclio hominem idoneum,
Quem ſenecta ætate ludos facias haud merito meo.
Eu. Neq; pol Megadōre facio, neq; ſi cupiam, copia'ſt.
Me. Quid? nunc etiam mihi deſpondes filiam? Eu. illis legibus,
Cum illa dote, quam tibi dixi. Me. ſponden ergo? Eu. ſpondeo.
Me. Di bene uortant. Eu. ita Di faxint. hoc facito memineris,
Conueniſſe, ut ne quid dotis mea ad te afferat filia.
Me. Memini. Eu. at ſcio quo uos pacto ſoleatis perplexarier.

Pactum,

Pactum, non pactũ eſt. non pactum, pactum eſt, quod uobis lubet.
Me. Nulla controuerſia mihi tecum erit. ſed nuptias
Hodie quin faciamus, num quæ cauſſa'ſt? Eu. immo optume.
Me. Ibo igitur, parabo. nunquid me uis? Eu. iſtuc fia'ſt. uale.
Me. Heus Strobile, ſequere propere me ad macellum ſtrenue.
Eu. Illic hinc abijt. Di immortales aurum obſecro quid ualet?
Credo ego iam illum inaudiiſſe mihi eſſe theſaurum domi id.
Inhiat. ea affinitatem hanc obſtinauit gratia.

Euclio ſenex. Staphyla anus.

Bi tu es, quæ deblateraſti iam uicinis omnibus
n Me meæ filiæ daturum dotem? heus Staphyla, te uoco.
Ecquid audis? naſcula intus pure propera, atq; elue.
Filiam deſpondi ego hodie. huic nuptum Megadoro dabo.
St. Di bene uortant. uerum ecaſtor non poteſt. ſubitum eſt nimis.
Eu. Tace, atq; abi, curata fac ſint, quom à foro redeam domum.
Atq; occlude ædeis. iam ego hic adero. St. quid ego nunc agam?
Nunc prope adeſt exitium mihi, atq; herili filiæ.
Nam probrum, atq; partitudo prope adeſt, ut fiat palàm.
Quod celatũ eſt, atq; occultatum uſq; adhuc, nunc non poteſt.
Ibo intro, ut herus hæc quæ imperauit, facta, cum ueniat, ſient.
Nam ecaſtor malum mœrorem metuo, ne mixtum bibam.

SECVNDVS ACTVS.

Strobilus ſeruos. Anthrax & Congrio coqui.

Oſtq̃ obſonauit herus, & conduxit coquos,
p Tibicinaſq; haſce, apud forum edixit mihi.
Vt diſpartirem obſonium hic bifariam,
Co. Me quidem hercle, dicam palàm, non diuides.
Si quo tu totum me ire uis, operam dabo.
An. Bellum, & pudicum uero proſtibulum populi.
Poſt ſi quis uellet te, haud non uelles diuidi?
Co. Atqui ego iſtuc Anthrax alio uorſum dixeram,
Non iſtuc, quod tu inſimulas. St. ſed herus nuptias
Meus hodie faciet. Co. quoius ducit filiam?
St. Vicini huius Euclionis è proxumo.
Ei adeo obſonij hinc dimidium iuſſit dari.
Coquum alterum, itidemq; alteram tibicinam.
An. Nempe huic dimidium dicis, dimidium domi.

St. Nempe ſicut dicis. An. quid hic non poterat de ſuo
Senex obſonari filiæ in nuptijs? St. uah.
An. Quid negocij eſt? St. quid negocii ſit roges?
Pumex non æque eſt aridus, atq; hic eſt ſenex.
An. Ain tandem ita eſſe, ut dicis? St. tute exiſtuma.
Suam rem periiſſe, ſeq; eradiatrier,
Quin diuom, atq; hominum clamat continuo fidem,
De ſuo ligello fumus ſi qua exit foras.
Quin quom it dormitum follem obſtringit ob gulam.
An. Cur? St. ne quid animæ forte amittat dormiens.
An. Etiam'ne obturat inferiorem gutturem,
Ne quid animæ forte amittat dormiens?
St. Hec mihi te, ut tibi me æquom'ſt credere, credo.
An. Immo equidem credo. St. an ſcin etiam quo modo?
Aquam hercle plorat, quom lauat, profundere.
An. Cenſen talentum magnum exorari poteſſe
Ab iſtoc ſene, ut det, qui fiamus liberi?
St. Famem hercle utendam ſi roges, nunquam dabit.
Quin ipſi pridem tonſor ungues dempſerat,
Collegit, omnia abſtulit præſegmina.
An. Aedepol mortalem parce parcum prædicas.
St. Cenſen uero adeo eſſe parcum, & miſere uiuere?
Pulmentum pridem ei eripuit miluius.
Homo ad prætorem plorabundus deuenit.
Infit ibi poſtulare plorans, eiulans,
Vt ſibi liceret miluium uadarier.
Sexcenta ſunt quæ memorem, ſi ſit ocium.
Sed uter uoſtrorum eſt celerior, memora mihi.
An. Ego ut multo melior. St. coquum ego, non furem rogo.
An. Coquum ego dixi. St. quid tu ais? Co. ſic ſum, ut uides.
An. Coquus ille nundinali'ſt, in nonum diem
Solet ire coctum. Co. tu trium literarum homo
Vituperas me? An. etiam fur trifurcifer?

Strobilus. Anthrax. Congrio.

Ac nunc iam tu. atq; agnum horum uter eſt pinguior.
An. Licet. St. tu congrio eum ſume, atq; abi
Intro illuc, & uos eum ſequimini,
Vos cæteri illuc ad nos. Co. hercle iniuria

Diſpertiuiſti.

Diſpertiuiſti. pinguiorem agnum iſti habent.
St. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
I ſane cum illo Phrygia, tu autem Eleuſium
Huc intro abidum ad nos. Co. o Strobile ſubdole
Huccine detruſiſti me ad ſenem parciſſimum
Vbi ſiquid poſcamus, ad rauim poſcamus prius,
Quam quicquam detur. St. ſtultus, & ſine gratia es.
Tibi recte facere? quando quod facias, perit?
Co. Qui uero? St. rogitas? iam principio in ædibus
Turba iſtic nulla tibi erit, ſiquid uti uoles,
Domo abs te afferto, ne operam perdas poſcere.
Hic autem apud nos magna turba, ac familia'ſt.
Supellex, aurum, ueſtes, uaſa argentea.
Ibi ſi perijt quippiam, quod te ſcio
Facile abſtinere poſſe, ſi nihil obuia'ſt.
Dicant, coqui abſtulerunt, comprehendite.
Vincite, uerberate, in puteum condite.
Horum tibi iſtic nihil eueniet. quippe cui
Vbi nihil quicqua'ſt, ſequere hac ſis me. Co. ſequor.

Strobilus. Staphyla.

Eus Staphyla prodi, atque hoſtium aperi. Sta. qui uocat?
h Str. Strobilus. Sta. qd uis? Str. hoſce uti accipias coquos,
Tibicinamque, & obſonium in nuptias.
Megadorus iuſſit Euclioni hæc mittere.
Sta. Cererin Strobile has facturi nuptias?
Str. Qui? Sta. quia temeti nihil allatum intellego.
Str. At iam afferetur, ſi a foro ipſus redierit.
Sta. Ligna hic apud nos nulla ſunt. Str. ſunt aſſeres?
Sta. Sunt pol. Str. ſunt igitur ligna, ne queras foris.
Sta. Quid impurate quamquam Volcano ſtudes,
Cœnæne cauſſa, aut tuæ mercedis gratia
Nos, noſtras ædeis poſtulas comburere?
Str. Haud poſtulo, duc iſtos intro. Sta. ſequimini.

Pythodicus ſeruos.

Vrate, ego interuiſam quid faciant coqui,
c Quos pol ut ego hodie ſeruem, cura maxuma'ſt.
Niſi unum hoc faciam, ut in puteo cœnam coquant.

Inde coctam ſurſum ſubducemus corbulis.
Si autem deorſum comedent, ſiquid coxerint,
Superi incœnati ſint, & cœnati inferi.
Sic uerba hic facio, quaſi negoci nihil ſiet,
Rapacidarum ubi tantum ſiet in ædibus.

Euclio. Congrio.

Olui animum tandem confirmare conſolarier meum.
u Vt bene haberem filiæ in nuptijs.
Venio ad macellum, rogito piſces, indicant
Caros. agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam, cara omnia.
Atq; eo fuerunt cariora, æs non erat.
Abeo iratus illinc, quoniam nihil eſt, qui emam.
Ita illis impuris omnibus adij manum.
Deinde egomet mecum cogitare inter uias
Occœpi. feſto die ſi quid prodegeris,
Profeſto egere liceat, niſi perperceris.
Poſtq̃ hanc rationem cordi, uentriq; edidi,
Acceſſit animus ad meam ſententiam,
Quam minimo ſumptu filiam ut nuptum darem.
Nunc tuſculum emi, & haſce coronas floreas.
Hæc imponentur in foco noſtro lari,
Vt fortunatas faciat gnatæ nuptias.
Sed quid ego apertas ædeis noſtras conſpicor?
Et ſtrepitus eſt intus. numnam ego compilor miſer?
Co. Aulam maiorem ſi potes uicinia
Pete, hæc parua'ſt, capere non quit. Eu. hei mihi,
Perij hercle, aurum rapitur, aula quæritur.
Nimirum occidor, niſi ego intro huc propero currere.
Apollo quæſo ſubueni mihi, atq; adiuua.
Confige ſagittis fures theſaurarios.
Quoi in re tali ſubueniſti antehac
Sed ceſſo prius, q̃ prorſus perij, currere?

Anthrax.

Romo deſquama piſceis. tu Macherio,
d Congrum. murænam exdorſua quantum potes.
Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto.

A congrione.tu iſtum gallum ſi ſapis,
Glabriorem reddes mihi,q̃ uolſus ludiu'ſt.
Sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proxumo?
Coqui hercle credo faciunt officium ſuum.
Fugiam intro,nequid turbæ hic itidem fiat.

ACTVS TERTIVS.

Congrio.

• Ptati cives,populares,incolæ,accolæ,aduenæ omnes
Date uiam,qua fugere liceat. facite totæ plateæ pateant.
Nunqd ego unq̃ niſi hodie,ad bacchas ueni in bacchanal coquinatũ.
Ita me miſerum,& meos diſcipulos fuſtibus male contuderunt.
Totus doleo,atq; oppido perij,ita me iſte habuit ſenex
Gymnaſium,attat perij hercle ego miſer.aperit bacchanal,adeſt,
Sequitur.ſcio quam rem geram.hæc ipſus magiſter me docuit.
Neq; ligna ego uſquam gentum præberi uidi pulchrius.
Itaq; omneis exegit foras,me,atq; hos onuſtos fuſtibus.

Euclio. Congrio.

r Edi,quo fugis nunc? tene tene.Co. quid ſtolide clamas?
Eu.Quia ad tres uiros iã ego deferã tuũ nomẽ.Co. q̃obrẽ?
Eu.Quia cultrum habes.Co.coquum decet.Eu.quid comminatus es
Mihi? Co.iſtuc malefactum arbitror,quia non latus fodi.
Eu.Homo nullu'ſt te ſceleſtior qui uiuat hodie.
Neq; quoi ego deinduſtria amplius male plus lubens faxim.
Co.Pol etſi taceas,palàm id quidem eſt.res ipſa teſtis eſt.
Ita fuſtibus ſum mollior magis miſer,q̃ ullus cinædus.
Sed quid tibi nos mendice homo tactio eſt? quæ res?
Eu.Etiam rogitas? an quia minus,q̃ æquom erat,feci?
Co.Sine,hercle cum malo magno tuo, ſi hoc caput ſentiet.
Eu.Sed in ædibus quid tibi meis nam erat negocij
Me abſente,niſi ego iuſſeram? uolo ſcire.Co.tace ergo,
Quia uenimus coctum ad nuptias.Eu.quid tu,malum,curas
Vtrum crudum,an coctum edam? niſi tu mihi es tutor.
Co.Volo ſcire,ſinas,an non ſinas,nos coquere hic cœnam.
Eu.Volo ſcire item ego,meæ domi mea ſalua futura.
Co.Vtinam mea mihi modo auferam,quæ attuli, ſalua.

Eu. Me haud pœnitet, tua ne expetam? Co. ſcio, ne doce, noui.
Quid eſt, qua prohibeas nunc gratia nos coquere hic cœnam?
Quid fecimus? quid diximus tibi ſecus, q̃ uelles?
Eu. Etiam rogitas ſceleſte homo, qui angulos omneis
Mearum ædium, & conclauium mihi peruium facitis?
Id ubi tibi erat negocium, ad focum ſi adeſſes,
Non fiſſile haberes, caput, merito id tibi factu'ſt.
Adeo ut tu meam ſententiam iam noſcere poſſis,
Si ad ianuam huc acceſſeris, niſi iuſſero, propius,
Ego te faciam miſerrimus mortalium uti ſies.
Scis iam meam ſententiam? quo abis? redi rurſum.
Co. Ita me bene amet Lauerna, tu iam niſi reddi
Mihi uaſa iubes, pipulo differam hic ante ædeis.
Quid ego nunc agam? ne ego ædepol ueni huc auſpicio malo.
Nummo ſum conductus, plus iam medico mercede eſt opus.

Euclio. Congrio.

Oc quidem hercle quoquo ibo, mecum erit, mecum feram.
h Neq; id in tantis periculis unquam committam ut ſiet.
Ite ſanè nunc iam intro omnes & coqui, & tibicinæ.
Etiam introduce ſi uis uel gregem uenalium.
Coquite, facite, feſtinate nunc iam, quantum lubet.
Co. Hem perij. Eu. abi, opera huc conducta'ſt uoſtra, non oratio.
Co. Heu ſenex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego, non uapulatum dudum conductus fui.
Eu. Lege agito mecum, moleſtus ne ſis, & cœnam coque.
Aut abi in malum cruciatum ab ædibus. Co. abi tu modo.

Euclio.

Llic hinc abit, Di immortales facinus audax incipit,
i Qui cũ opulẽto pauper cœpit rẽ habere, aut negocium.
Veluti Megadorus tentat me omnibus miſerum modis.
Qui ſimulauit mei honoris mittere huc cauſſa coquos.
Is ea cauſſa miſit, hoc qui ſurriperent miſero mihi.
Condigne etiam meus me intus gallus gallinacius,
Qui erat anui peculiaris, perdidit penitiſſume,
Vbi erat hæc defoſſa, occœpit ibi ſcalpurire ungulis
Circũcirca. Quid opus eſt uerbis? ita mihi pectus peracuit.

Capio fuſtem. obtrunco gallum furem manifeſtarium.
Credo ego ædepol illi mercedem gallo pollicitos coquos,
Si id palàm feciſſet. exemi ex manu manubrium.
Quid opu'ſt uerbis? facta eſt pugna in gallo gallinacio.
Sed Megadòrus meus affinis eccum incedit à foro.
Iam hunc non auſim præterire, quin conſiſtam, & colloquar.

Megadòrus. Euclio.

Arraui amicis multis conſilium meum
n De conditione hac. Euclionis filiam
Laudant, ſapienter factum, & conſilio bono.
Nam meo quidem animo ſi idem faciant cæteri
Opulentiores, pauperiorum filias
Vt indotatas ducant uxores domum.
Et multo fiat ciuitas concordior,
Et inuidia nos minore utamur, q̃ utimur.
Et illæ malam rem metuant, q̃ metuunt, magis.
Et nos minore ſumptu ſimus, q̃ ſumus.
In maxima illæc populi parte eſt optuma,
In pauciore auidis altercatio eſt.
Quorum animis auidis, atq; inſatietatibus
Neq; lex, neq; tutor capere eſt qui poſſit modum.
Neq; hoc qui dicat, quo illæ nubent, diuites.
Dotatæ es, iſtud ius pauperibus ponitur,
Quo iubeant, nubant, dum dos ne fiat comes.
Hoc ſi ita fiat, mores meliores ſibi
Parent, pro dote quos ferant, q̃ nunc ferunt.
Ego faxim muli pretio, qui ſuperant equos,
Sient uiliores gallicis cantherijs.
Eu. Ita me Di amabunt, ut ego hunc auſculto lubens.
Nimis lepide fecit uerba ad parſimoniam.
Me. Nulla ergo dicat equidem dotem ad te attuli
Maiorem multo, q̃ tibi erat pecunia.
Enim mihi quidem æquom'ſt
Purpuram, atq; aurum dari,
Ancillas, mulos, muliones, pediſequas,
Salutigerulos pueros, uehicula, qui uehat.
Eu. Vt matronarum hic facta pernouit probe.
Moribus præfectum mulierum hunc factum uelim.

Eu. Pro re, nitorem. & gloriam, pro copia
Qui habent, meminerint ſeſe unde oriundi ſient.
Neq; pol Megadôre mihi, neq; quoiq̃ pauperi
Opinione melius res ſtructa eſt domi.
Me. Immo eſt. & Dij faciant, ut ſiet
Plus, plusq̃ iſtuc ſoſpitent, quod nunc habes.
Eu. Illud mihi uerbum non placet, quod nunc habes.
Tam hic ſcit me habere, q̃ egomet. anus fecit palàm.
Me. Quid tute ſolus è ſenatu ſeuocas?
Eu. Pol ego te ut accuſem merito meditabar. Me. quid eſt?
Eu. Quid ſit me rogas? qui mihi omnes angulos
Furum impleuiſti in ædibus miſero. qui mihi
Intromiſiſti in ædes quingentos coquos
Cum ſenis manibus, genere geryonaceo.
Quos ſi argus ſeruet, qui oculeus totus fuit,
Quem quondam Ioni Iuno cuſtodem addidit,
Is nunq̃ ſeruet. præterea tibicinam,
Quæ mihi interbibere ſola, ſi uino ſcateat,
Corinthienſem fontem pyrenem poteſt.
Tum obſonium autem. Me. pol uel leoni ſat eſt,
Etiam agnum miſi. Eu. quo quidem agno ſat ſcio
Magis curioſam nusq̃ ullam eſſe beſtiam.
Me. Volo ex te ego ſcire, qui ſit agnus curio.
Eu. Qui oſſa, atq; pellis totus eſt. ita cura macet.
Quin exta inſpicere in ſole etiam uiuo licet.
Ita is pellucet, quaſi laterna punica.
Me. Cędundum illum ego conduxi. Eu. tum tu idem optumu'ſt,
Loca efferundum. nam iam credo mortuus eſt.
Me. Potare ego tecum hodie Euclio uolo.
Eu. Non potem ego quidem hercle. Me. At ego iuſſero
Cadum unum uini ueteris à me afferrier.
Eu. Nolo hercle, nam mihi bibere decretum aquam eſt.
Me. Ego te hodie reddam madidum, ſi uiuo, probe.
Tibi an decretum eſt bibere aquam? Eu. ſcio quam rem agat,
Vt me deponat uino, eam affectat uiam.
Poſt hoc quod habeo, ut commutet coloniam,
Ego id cauebo. nam alicubi abſtrudam foris.
Ego faxo, & operam, & uinum perdiderit ſimul.
Me. Ego niſi quid uis, eo lauatum, ut ſacrufacem.

EV. Aedepol næ tu aula multos inimicos habes.
Atq; iſtuc aurum, quod tibi concreditum eſt.
Nunc hoc mihi factu optumu'ſt, ut te auferam
Aula in fidei phanum, ibi abſtrudam probe.
Fides noviſti me, & ego te, caue ſis tibi
Ne tu in me mutaſſis nomen, ſi hoc concreduo.
Ibo ad te fretus tua fides fiducia.

QVARTVS ACTVS.
Strophilus Lyconidis ſeruos.

h Oc eſt ſerui facinus frugi facere, quod ego perſequor,
Ne moræ, moleſtiæq; imperium herile habeat ſibi.
Nam qui hero ex ſententia ſeruire ſeruos poſtulat,
In herum matura, in ſe ſera condecet capeſſere.
Sin dormitet, ita dormitet, ſeruum ſeſe ut cogitet.
Nam qui amanti hero ſeruitutem ſeruit, quaſi ego ſeruio,
Si herum uidet ſuperare amorem, hoc ſerui officium reor,
Retinere ad ſalutem non eum quo incumbat, eo impellere.
Quaſi pueri qui nare diſcunt, ſcirpea inducitur ratis,
Qui laborent minus, facilius ut nent, & moueant manus.
Eodem modo ſeruom ratem eſſe amanti hero æquom cenſeo
Vt toleret, ne peſſum abeat, tamq̃
Imperium herile diſcat, ut quod non os uelit, oculi ſciant.
Quod iubeat, citis quadrigis citius properet perſequi.
Qui ea curabit, abſtinebit cenſeo næ bubula.
Nec ſua opera reddet unquam in ſplendorem compedes.
Nunc herus meus amat filiam huius Euclionis pauperis.
Eam hero nunc renunciatu'ſt nuptum huic Megadôro dari.
Is ſpeculatum huc miſit me, ut quæ fierent, fieret particeps.
Nunc ſine omni ſuſpitione in ara hic aſſidam ſacra.
Hinc ego huc, & illuc potero quid agant, arbitrarier.

Euclio. Strophilus.

t V modo caue quoiq̃ indicaſſis aurũ meum eſſe iſtic Fides.
Non metuo ne qſq̃ inueniat, ita probe in latebris ſitum eſt.
Aedepol næ illic pulchram prædã agat, ſiqs illã inuenerit
Aulam onuſtam auri. uerum id te quæſo ut prohibeſſis Fides.
Nunc lauabo, ut rem diuinam faciam, ne affinem morer.

Quin ubi

Quin ubi accerſat me, meam extemplo filiam ducat domum.
Vide fides etiam atq; etiam nunc, ſaluam ut aulam abs te auferã.
Tuæ fidei credidi aurum. in tuo luco, & phano eſt ſitum.
St. Di immortales, quod ego hunc hominem facinus audio loqui.
Se aulam onuſtam auri abſtruſiſſe hic intus in Phano? Fides.
Caue tu illi fidelis quæſo potius fueris, q̃ mihi.
Atq; hic pater eſt, ut ego opinor, huius, herus quam amat.
Ibo hinc intro, perſcrutabor phanum ſi inueniam uſpiam
Aurum, dum hic eſt occupatus. ſed ſi repperero o' Fides,
Mulſi congialem plenam faciam tibi fideliam.
Id adeo tibi faciam, uerum ego mihi bibam, ubi id fecero.

Euclio.

On temere eſt, q coruos cantat mihi nunc ableua manu.
n Simul radebat pedibus terram, & uoce crocitabat ſua.
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram,
Atq; in pectus emicare. ſed ego ceſſo currere?

Euclio. Strophilus.

Oras lumbrice, qui ſub terra erepſiſti modo.
f Qui modo nuſquam cõparebas. nunc quom cõpares, peris
Ego pol te praſtigiator miſeris iam accipiam modis.
St. Quæ te mala crux agitat? quid tibi mecum eſt commerci ſenex?
Quid me afflictas? quid me raptas? qua me cauſſa uerberas?
Eu. Verberabiliſſume etiam rogitas, non fur, ſed trifur?
St. Quid tibi ſurripui? Eu. redde huc ſis. St. qd uis reddã? Eu. rogitas?
St. Nihil equidem tibi abſtuli. Eu. at illud quod tibi abſtuleras, cedò.
St. Ecquid agis? Eu. quid agam? auferre non potes. St. quid uis tibi?
Eu. Pone hoc ſis. aufer cauillam. non ego nunc nugas ago.
St. Quid ego ponam? quin tu eloquere quicquid eſt, ſuo nomine.
Non hercle equidem quicq̃ ſumpſi, nec tetigi. Eu. oſtende huc manus.
St. Hem tibi oſtendi, eccas. Eu. uideo, age oſtende etiam tertiam.
St. Laruæ hunc, atq; intemperiæ, inſaniæq; agitant ſenem.
Facis ne iniuriam mihi, an non? Eu. qa ſateor nõ perdo, maxumã.
Atq; id quoq; iam fiet, niſi fatere. St. quid fatear tibi?
Eu. Quid abſtuliſti hinc? St. Di me perdant, ſi ego quicq̃ abſtuli.
Ni ue adeo abſtuliſſe uellem. Eu. agedum excutedum pallium.
St. Tuo Arbitratu. Eu. ne inter tunicas habeas. St. tenta qua lubet.
Eu. Vah, ſceleſtus q̃ benigne, ut ne abſtuliſſe intellegam.

f

Noui ſycophantias. age rurſum oſtende huc manũ
Dextrã. St. hem. Eu. nũc leuã oſtende. St. qn eqdem ambas profero.
Eu. Iam ſcrutari mitto, redde huc. St. qd reddam? Eu. ah nugas agis,
Certe habes. St. habeo ego. quid habeo? Eu. non, dico audire expetis.
Id meum quicquid habes, redde. St. inſanis, perſcrutatus es
Tuo arbitratu, neq; tui me quicquam inueniſti penes.
Eu. Mane mane. quis ille intus alter erat tecum ſimul?
Perij hercle, ille nunc intus turbat. hunc ſi amitto, hic abierit.
Poſtremo iam hunc perſcrutaui, hic nihil habet. abi quo lubet.
Iupiter te, Diq; omnes perdant. St. haud male agit gratias.
Eu. Ibo intro, atq; illi tuo ſocieno iam interſtringam gulam.
Fugin hinc ab oculis, abin an non? St. abeo. Eu. caueſis te uideam.

Strophilus.

Ortuum ego me mauelim læto malo,
m Quàm non ego illi dem hodie inſidias ſeni.
Nam hic iam non audebit aurum abſtrudere.
Credo referet iam ſecum, & mutabit locum.
Attat foris crepuit, eccum ſenex aurum effert foras.
Tantiſper hic ego ad ianuam conceſſero.

Euclio. Strophilus.

Idei cenſebam maxumam multo fidem
f Eſſe, ea ſubleuit os mihi peniſſume.
Ni ſubueniſſet coruos, periſſem miſer.
Nimis hercle ego illum coruom ad me ueniat uelim,
Qui indicium fecit, ut ego illi aliquid boni
Dicam. nam quod dedit tandiu, q̃ perdium.
Nunc hoc ubi abſtrudam, cogito ſolum locum.
Syluani lucus extra murum eſt auius,
Crebro ſalicto oppletus ibi ſummam locum.
Certum eſt Syluano potius credam, q̃ fidei.
Fuge, fuge. Di me ſaluom, & ſeruatum uolunt.
St. Iam ego illuc præcurram, atq; inſcendam aliquam in arborem.
Indeq; obſeruabo, aurum ubi abſtrudat ſenex.
Quanq̃ hic manere me herus ſeſe iuſſerat
Certu'ſt malam rem potius quæram cum lucro.

Lyconides

Lycœnides adoleſcens. Eunomia mulier. Phædra puella.

Ixi tibi mater, iuxta rem mecum tenes
d Super Euclionis filiam. nunc te obſecro,
Fac mentionem cum auonculo mater mea.
Reſecroq; mater, quod dudum obſecraueram.
Eu. Scis tute, facta uelle me, quæ tu uelis.
Et iſtuc confido à fratre me impetraſſere.
Et cauſa iuſta eſt, ſiquidem ita'ſt, ut prædicas.
Te eam compreſſiſſe uinolentum uirginem.
Ly. Ego'ne ut te aduorſum mentiar mater mea?
Ph. Perij mea nutrix, obſecro te, uterus dolet.
Iuno lucina tuam fidem. Ly. hem mater mea,
Tibi rem potiorem uideo. clamat, parturit.
Eu. I hac intro mecum gnate mi ad fratrem meum,
Vt iſtuc, quod me oras efficiam tibi, impetratum ab eo auferam.
Ly. Iam ego ſequor te mater. ſed ſeruom meum
Strophilum miror, ubi ſit, quem ego me iuſſeram
Illic opperiri. nunc ego mecum cogito.
Si mihi dat operam, me illi iraſci iniurium eſt.
Ibo intro. ubi de capite meo ſunt comitia.

Strophilus.

Ici diuitijs, qui aureos monteis colunt,
p Ego ſolus ſupero. nam iſtos reges cæteros
Memorare nolo hominum mendicabula.
Ego ſum ille rex Philippus. o lepidum diem.
Nam ut dudum hinc abij, multo illuc adueni prior,
Multoq; prius me collocaui in arborem.
Indeq; expectabam, aurum ubi abſtrudebat ſenex.
Vbi ille abijt, ego me deorſum duco de arbore,
Exfodio aulam auri plenam. inde ex eo loco
Video recipere ſe ſenem, ille me non uidet.
Nam ego modo declinaui paulum me extra uiam.
Attat eccum ipſum. ibo ut hoc condam domum.

Euclio ſenex. Lycœnides adoleſcens.

p Erij, interij, occidi. quo curram? quo non curră? tene tene.
Quem? quis? neſcio. nihil uideo, cæcus eo, atq;

Equidem quo eam, aut ubi ſim, aut qui ſim,
Nequeo cum animo certum inueſtigare. obſecro uos ego mihi auxilio,
Oro, obteſtor ſitis. & hominem demonſtretis, qui eam abſtulerit,
Qui ueſtitu, & creta occultant ſeſe, atq; ſedent quaſi ſint frugi,
Quid ais tu? tibi credere certu'ſt. nam eſſe bonum te, uoltu cognoſco.
Quid eſt? quid ridetis? noui omneis. ſcio fures eſſe hic compluresc.
Hem nemo habet horum? occidiſti. dic igitur quis habet, neſcis?
Heu me miſerum, miſerum. perij male perditus, peſſime ornatus eo,
Tantum gemiti, et malæ mæſtitiæ hic dies mihi obtulit famē, et pau-
Perditiſſimus ego ſum omnium in terra. (periem.
Nam quid mihi opus uita'ſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulo? egomet me fraudaui,
Animumq; meū, geniumq; meū, nūc eo alij lætificantur meo malo, & damno. pati nequeo.

Ly. Quinā homo hic ante ædeis noſtras eiulans conqueritur mærens?
Atq; hic qdē Euclio eſt, ut opinor. oppido ego interij. palàm res eſt.
Scit peperiſſe iam (ut ego opinor) filiam ſuam. nunc mihi, incertu'ſt
Quid agā, abeā, an maneā, an adeā, an fugiā, qd agā ædepol neſcio.

Euclio ſenex. Lyconides adoleſcens.

Quis hic loquitur? Ly. ego ſum miſer. Eu. immo ego ſum miſer, & miſere perditus.
Ly. Quoi tanta mala mæſtitudo obtigit. animo bono es.
Eu. Quo obſecro pacto eſſe poſſum? Ly. quia iſtuc facinus, quod tuum
Sollicitat animum, id ego feci, & fateor. Eu. quid ego ex te audio?
Ly. Id quod ueru'ſt. Eu. quid ego emerui adoleſcens mali
Quamobrem ita faceres? meq; meoſq; perditum ires liberos?
Ly. Deus impulſor fuit. is me ad illam illexit. Eu. quo modo?
Ly. fateor me peccauiſſe, & me culpam commeritum ſcio.
Id adeo te oratum aduenio, ut animo æquo ignoſcas mihi.
Eu. Cur id auſus facere, ut id, quod non tuum eſſet, tangeres?
Ly. Quia uis fieri? factu'ſt. illud fieri infectum non poteſt.
Credo deos uoluiſſe. nam ni uellent, non fieret ſcio.
Eu. At ego credo deos uoluiſſe, ut apud te me in neruo enicem.
Ly. Ne iſtuc dixis. Eu. quid tibi ergo meam me inuito tactio'ſt?
Ly. Quia uini uitio, atq; amoris feci. Eu homo audaciſſume
Cum iſtac te oratione huc ad me adire auſin impudens?
Nam ſi iſtuc ius eſt, ut tu iſtuc excuſare poſſies,
Luce clara deripiamus aurum matronis palàm.

Poſt id, ſi

Poſt id, ſi prenſi ſimus, excuſemus ebrios
Nos feciſſe amoris cauſſa. nimis uile'ſt uinum, atq; amor,
Si ebrio atq; amanti impune facere quod lubeat, licet.
Ly. Quin tibi ultro ſupplicatum aduenio ob ſtultitiam meam.
Eu. Non mihi homines placent, qui quom maleſecerunt, purgant.
Tu illam ſcibas non tuam eſſe, non attactam oportuit.
Ly. Ergo quia ſum tangere auſus, haud cauſificor, quin eam
Ego habeam potiſſumum. Eu. tun habeas me inuito meam?
Ly. Haud te inuito poſtulo, ſed meam eſſe oportere arbitror.
Quin tu eam inuenies inquam meam illam eſſe oportere Euclio!
Eu. Niſi refers. Ly. quid tibi ego referā? Eu. quod ſurripuiſti meum.
Iam quidem ad prætorem hercle te rapiam, & tibi ſcribam dicā.
Ly. Surripui ego tuū? unde? aut quid ideſt? Eu. ita te amabit Iuppiter,
Vt tu neſcis. Ly. niſi quidem tu mihi quid quæras, dixeris.
Eu. Aulam auri inquam te repoſco, quam tu confeſſus mihi
Te abſtuliſſe. Ly. neq; id ædepol dixi, neq; feci. Eu. negas?
Ly. Pernego. immo neq; ego aurum, neq; iſtæc aula, quæ ſiet,
Scio, nec noui. Eu. illam ex Syluani luco, quam abſtuleras, cedo.
I refer. dimidiam tecum potius partem diuidam.
Tametſi fur mihi es. moleſtus non ero furi, refer.
Ly. Sanus tu non es, qui furem me uoces. ego te Euclio
De alia re reſciuiſſe cenſui, quod ad me attinet.
Magna eſt res, quam ego tecum ocioſe, ſi ocium eſt, cupio loqui.
Eu. Dic bona fide, tu id aurum non ſurripuiſti? Ly. non, bona.
Eu. Iſtuc quoq; bona. neq; id ſcis q abſtulerit mihi? Ly. non. Eu. atq;
Si ſcies qui abſtulerit, mihi indicabis? Ly. faciam. Eu. neq; partem
Tibi ab eo, quoi eſt, indipiſces, neq; furem excipies?
Ly. Ita. Eu. id fallis? Ly. tum me faciat quod uolt magnus Iuppiter.
Eu. Sat habeo. age nunc loquere quid uis. Ly. ſi me nouiſti minus,
Genere quo ſim gnatus, hic mihi eſt Megadōrus auonculus.
Meus fuit pater Antimachus. ego uocor Lyconides.
Mater eſt Eunomia. Eu. noui genus. nunc quid uis? Ly. id uolo
Noſcere, filiam ex te tu habes? Eu. immo eccillam domi.
Ly. Eam tu deſpondiſti (opinor) meo auonculo. Eu. omnem rem tenes.
Ly. Is me nunc renunciare repudium iuſſit tibi.
Eu. Repudium rebus paratis, atq; exornatis nuptijs?
Vt illum Di immortales omnes. quantum eſt, perduint.
Quem propter hodie auri tantum perdidi infelix miſer!
Ly. Bono animo es. bene dice. nunc quæ res tibi, & gnatæ tuæ

Bene, feliciterq́; uortat. ita Di faxint, inquito.
Eu. Ita Di faciant. Ly. & mihi ita Di faciant. audi nunc iam.
Qui homo culpam admiſit in ſe, nullus eſt tam parui pretij
Quin pudeat, quin purget ſeſe. nunc te obteſtor Euclio,
Vt quod ego erga te imprudens peccaui, aut gnatam tuam,
Mihi ignoſcas, eamq; uxorem mihi des, ut lex iubet.
Ego me iniuriam filiæ feciſſe fateor tuæ
Cereris uigilijs per uinum atq; impulſu adoleſcentiæ.
Eu. Hei mihi quod facinus ex te ego audio. Ly. curre i uiſe,
Quem ego auom feci iam ut eſſes filiæ nuptijs.
Nam tua gnata peperit decumo menſe poſt numerum cape.
Eo repudium remiſit auonculus cauſſa mea.
Intro exquære ſit'ne ita, ut ego prædico. Eu. perij oppido.
Ita mihi ad malum malæ res plurimæ ſe adglutinant.
Ibo intro, ut quid huius ſit rei ſciam. Ly. iam te ſequor.
Hæc propémodum iam eſſe in uado ſalutis res uidetur.
Nunc ſeruom eſſe ubi dicam meum Strophilum, non reperio.
Niſi etiam hic opperiar tamen paulisper. poſtea
Intro hunc ſubſequar. interim ſpacium ei dabo exquirendi meum
Factum ex gnatæ pediſequa nutrice, an uerum norit.

QVINTVS ACTVS.

Strophilus. Lyconides.

DI immortales, quibus, & quantis me donatis gaudijs?
Quadrilibrẽ aulam auro onuſtã habeo. qs me eſt diuitior?
Quis me Athenis nunc magis quiſq̃ eſt homo, quoi Di ſint propitij?
Ly. Certo enim ego uocem hic loquentis modo me audire uiſus ſum.
St. Herum ego'ne aſpicio meum? Ly. uideon Strophilum ſeruom meũ?
St. Ipſu'ſt. Ly. haud aliu'ſt. St. cõgrediar. Ly. contollã gradũ. credo ego
Illum, ut iuſſi, eampſe anum adiſſe huius nutricem uirginis.
St. Quin ego illi me inueniſſe dico hanc prædam, atq; eloquor.
Igitur orabo, ut manu me mittat, ibo, atq; eloquar.
Repperi. Ly. quid repperiſti? St. non quod pueri clamitant
In faba ſe repperiſſe. Ly. iam'ne autem ut ſoles, ludis?
St. Here mane, eloquar, iã auſculta. Ly. age ergo loquere. St. repperi
Hodie here diuitias nimias. Ly. ubi nam? St. quadrilibrem inquam
Aulam auri plenam. Ly. quod ego facinus audio ex te? St. Euclioni
Huic ſeni surripui. Ly. ubi id aurum? St. in arca apud me, nunc
Volo me emitti manu. Ly. ego ne te emittam manu

Scelerum cumulatiſſume? St. ubi here ſcio quam rem geras.
Lepide hercle animum tentaui tuum, iam eripere apparabas
Quid faceres, ſi repperiſſem? Ly. non potes probaſſe nugas
I redde aurum St. reddam ego aurum? Ly. redde inquam, ut huic reddatur. St. ah.
Vnde? Ly. quod modo faſſus es eſſe in arca. St. ſoleo hercle ego nugas
Garrire. ita loquor. Ly. at ſcin quomodo? St. uel hercle enica.
Nunquam hinc feres a me. Imperfecta fabula.

CAPTEIVEI.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.
AEGIO SENEX.
LORARIVS.
PHILOCRATES. } CAPTEIVEI.
TYNDARVS. }
ARISTOPHONTES.
AEGIONIS PVER.
PHILOPOLEMVS.
STALAGMVS SERVOS.
GREX.

ARGVMENTVM.

Captus eſt in pugna AEGIONIS filius
Alium quadrimum fugiens ſeruos uendidit.
Pater CAPTEIVOS commercatur alios.
Tantum ſtudens ut natum recuperet.
Et inibi emit olim amiſſum filium.
Is ſuo cum domino ueſte uorſa, ac nomine
Vt amittatur fecit, ipſus plectitur.
Et is reduxit captum, & fugitiuom ſimul,
Indicio quoius alium agnoſcit filium.

PROLOGVS.

Hos quos uidetis ſtare hic CAPTEIVOS duos,
Illi qui ſtant, hi ſtant hic ambo, non ſedent.
Vos, uos mihi teſtes eſtis me uerum loqui.

Senex qui hic habitat AEGIO eſt huius pater.
Sed is quo pacto ſuo ſibi ſeruiat patri,
Id ego hic apud uos proloquar, ſi operam datis.
Seni huic fuerunt filij nati duo.
Alterum quadrimum puerum ſeruos ſurripuit.
Eumq; hinc profugiens uendidit in AVLIDE
Patri huiuſce iam hoc tenetis? optumu'ſt.
Negat hercle ille ultumus, accedito.
Si non ubi ſedeas, locus eſt, eſt ubi ambules.
Quando hiſtrionem cogis mendicarier.
Ego me tua cauſſa (ne erres) non rupturus ſum.
Vos, qui poteſtis ope ueſtra cenſerier,
Accipite reliquom. alieno uti nihil moror.
Fugitiuos ille, ut dixeram ante, huius patri
Domo quem profugiens dominum abſtulerat, uendidit.
Hic poſtq̃ hunc emit, dedit eum huic gnato ſuo
Peculiarem, quia quaſi una ætas erat.
Hic domi nunc ſeruit ſuo patri, nec ſcit pater.
Eſt uero dinos, quaſi pilas, homines habent.
Rationem habetis, quo modo unum amiſerit.
Poſtquam belligerant Aetoli cum Aulidis,
Vt fit in bello capitur alter filius.
Medicus MAENARCHVS emit ibidem in Aulide.
Cœpit capteiuos commercari hic alios.
Si quem reperire poſſet, cum quo mutet ſuum.
Illum capteiuom hunc ſuum eſſe neſcit, qui domi'ſt.
Et quoniam heri inde audiuit de ſummo loco,
Summoq; genere captum eſſe equitem alium,
Nihil pretio parſit, filio dum parceret,
Reconciliare ut facilius poſſet domum.
Emit hoſce de præda ambos de quæſtoribus.
Hiſce autem inter ſeſe confinxerunt dolum.
Quo pacto hic ſeruos ſuum herum hinc amittat domum.
Itaq; inter ſe commutant ueſtem, & nomina.
Illic uocatur PHILOCRATES, hic TYNDARVS.
Huius illic, hic illius hodie fert imaginem.
Et hic hodie expediet hanc docte fallaciam.
Et ſuum herum faciet libertatis compotem.
Eodemq; pacto fratrem ſeruabit ſuum.

Reducemq;

Reducemq; faciet liberum in patriam ad patrem,
Imprudens itidem & ſæpe iam in multis locis
Plus inſciens quis fecit, q̄ prudens boni.
Sed inſcientes ſua ſibi fallacia
Ita compararunt, & confinxerunt dolum.
Itaq; hi commenti de ſua ſententia,
Vt in ſeruitute hic ad ſuum maneat patrem.
Ita nunc ignorans ſuo ſibi ſeruit patri.
Homunculi quanti ſunt quom recogito?
Hæc res agetur nobis, uobis fabula.
Sed etiam eſt, paucis uos quod monitos uoluerim.
Profecto expediet fabulæ huic operam dare.
Non pertractate facta'ſt, neq; item ut cæteræ.
Neq; ſpurcidici inſunt uerſus immemorabiles.
Hic neq; periurus leno'ſt, nec meretrix mala,
Neq; miles glorioſus. Ne uereamini,
Quia bellum Aetolis dixi cum Aulidis
Foris illic extra ſcenam fient prælia.
Nam hoc planè iniquom'ſt comico choragio,
Conari de ſubito nos agere tragœdiam.
Proin ſiquis pugnam expetat, lites contrahat.
Valentiorem nactus aduerſarium
Si erit, ego faciam, ut pugnam inſpectet non bonam.
Adeo ut ſpectare poſtea omnes oderit.
Abeo. ualete iudices iuſtiſſimi
Domi, belliq; duellatores optumi.

ACTVS PRIMVS.

Ergaſilus paraſitus.

Iuuentus nomen indidit ſcorto mihi.
i Quod inuocatus ſoleo eſſe in conuiuio.
Scio abſurde dictum hoc deriſores dicere.
At ego dico recte. nam ſcortum in conuiuio,
Sibi amator talos quom iacit, inuocat.
Eſt ne inuocatum an non? planiſſime.
Verum hercle uerum nos paraſiti planius,
Quos nunquam quiſquam neq; uocat, neq; inuocat,
Quaſi mures ſemper edimus alienum cibum,

Vbi res prolatæ ſunt, quom rus homines eunt:
Simul prolatæ res ſunt noſtris dentibus.
Quaſi quom caletur, cochleæ in occulto latent.
Suo ſibi ſucco uiuont, ros ſi non cadit.
Item paraſiti rebus prolatis latent.
In occulto miſeri uictitant ſucco ſuo.
Dum ruri rurant homines, quos liguriant.
Prolatis rebus paraſiti uenatici
Sumus, quando rure redierunt, moleſſici.
Odioſiciq;, & multum incommodiſtici.
Et hic quidem hercle, niſi qui colaphos perpeti
Poteſt paraſitus, frangiq; aulas in caput,
Vel extra portam ire trigeminam ad ſaccuulum licet.
Quod mihi ne eueniat nonnullum periculu'ſt.
Nam poſtq̃ meus rex eſt potius hoſtium,
Ita nunc belligerant Aetoli cum Aulide,
Nam AETOLIA hæc eſt. illic eſt captus in AVLIDE
PHILOPOLEMVS huius AEGIONIS filius
Senis, qui hic habitat, quæ ædes lamentariæ
Mihi ſunt, quas quotieſcunq; conſpicio, fleo.
Nunc hic occœpit quæſtum hunc filij gratia,
Inhoneſtum, & maxume alienum ingenio ſuo.
Homines capteiuos commercatur, ſi queat
Aliquem inuenire, ſuum quicum mutet filium.
Nunc ad eum pergam. ſed aperitur hoſtium
Vnde ſaturitate ſæpe ego exij ebrius.

Aegio ſenex. Lorarius. Ergaſilus Paraſitus.

Duorte animum ſcis iſtos tu iſtos capteiuos duos,
Heri quos emi de præda de quæſtoribus,
His indito catenas ſingularias.
Iſtas maiores, quibus ſunt uincti demito.
Sinito ambulare, ſi foris, ſi intus uolent.
Sed uti aſſeruentur magna diligentia.
Liber capteiuos auis fere conſimilis eſt.
Semel fugiendi ſi data'ſt occaſio,
Satis eſt. nunquam poſtilla poſſis prendere.
Lo. Omnes profecto liberi lubentius

Sumus, q̃ ſeruimus. Ae. non uidere ita tu quidem.
Lo. Si non eſt quod dem, me'ne uis dem ipſe in pedes?
Ae. Si dederis, erit extemplo mihi, quod dem tibi.
Lo. Auis me ferè conſimilem faciam, ut prædixti.
Ae. Ita ut dicis, ſi fixis, te in caueam dabo.
Sed ſatis uerborum eſt. cura quæ iuſſi, atq; abi.
Pa. Quod quidem ego nimis q̃ cupio ut impetret.
Nam ni illum recipit, nihil eſt quo me recipiam.
Nulla'ſt ſpes, iuuentutis, ſeſe omnes amant.
Ille demum antiquis eſt adoleſcens moribus,
Quoi nunquam uoltum tranquillauit gratiis.
Condigne pater eſt eius moratus moribus.
Ae. Ego ibo ad fratrem, ad alios captiuos meos.
Viſam ne noctu hac quippiam turbauerint.
Inde me continuo recipiam rurſum domum.
Pa. Aegre'ſt mihi, hunc facere quæſtum carcerarium
Propter ſui gnati miſeriam, miſerum ſenem.
Sed ſi ullo pacto ille huc conciliari poteſt,
Vel carnuficinam hunc facere poſſum perpeti.
Ae. Quis hic loquitur? Pa. ego, qui tuo mœrore macèror,
Maceſco, conſeneſco, & tabeſco miſer.
Oſſa, atq; pellis ſum miſera macritudine.
Neq; unquam quicquam me iuuat, quod edo domi.
Foris aliquantillum etiam quod guſto, id beat.
Ae. Ergaſile ſalue. Pa. Di te bene ament Aegio.
Ae. Ne fle. Pa. egó ne illum non fleam? ego'ne non defleam
Talem adoleſcentem? Ae. ſemper ſenſi filio
Meo te eſſe amicum, & illum intellexi tibi.
Pa. Tum deniq; omnes noſtra intellegimus bona,
Quom quæ in poteſtate habuimus, ea amiſimus.
Ego poſtquam gnatus tuus potitus eſt hoſtium,
Expertus quanti fuerit, nunc deſidero.
Ae. Alienus quom eius incommodum tam ægre feras,
Quid me patrem par facere'ſt, quoi ille'ſt unicus?
Pa. Alienus ego? alienus ille? ah Aegio
Nunquam iſtuc dixis, neq; animum induxis tuum.
Tibi ille unicu'ſt, mihi etiam unico magis unicus.
Ae. Laudo, malum quom amici, tuum ducis malum.
Nunc habe bonum animum. Pa. heu. Ae. huic illud dolet,

Quid nunc remiſſus eſt edendi exercitus?
Pa. Nullum ne interea nactus, qui poſſet tibi
Remiſſum, quem dixti, reparare exercitum?
Ae. Quid credis? fugitant omnes hanc prouinciam.
Poſteaq̃ captus eſt Philopolemus tuus.
Pa. Non pol mirandu'ſt fugitare hanc prouinciam,
Multis, & multigeneribus opus eſt tibi
Militibus. primodum opu'ſt Piſtorienſibus,
Eorum ſunt aliquot genera Piſtorienſium.
Opus Paniceis, opus Placentinis quoq;.
Opus Turdetanis, opu'ſt Ficedulenſibus.
Iam maritumi omnes milites opus ſunt tibi.
Ae. Vt ſæpe ſumma ingenia in occulto latent?
Hic qualis imperator, nunc priuatus eſt.
Habe modo bonum animum. Nam illum confido domum
In his diebus me reconciliaſſere.
Nam eccum hic captiuum adoleſcentem alium,
Prognatum genere ſummo, & ſummis diuitijs.
Hoc illum me mutare confido fore.
Pa. Ita Di Deæq; faxint. Ae. ſed num quo foras
Vocatus ad cœnam? Pa. nuſquam pol quod ſciam.
Sed quiddam id quæris? Ae. quia mihi'ſt natalis dies.
Propterea te uocari ad cœnam uolo.
Pa. Facete dictum. Ae. ſed ſi pauxillum potes
Contentus eſſe. Pa. næ perpauxillum modo.
Nam iſtoc me aſſiduo uictu delecto domi.
Ae. Ageſis roga, emptum niſi quis meliorem afferet,
Quæ tibi, atq; amicis placeat conditio magis.
Quaſi fundum uendam, meis me addicam legibus.
Pa. Proh fundum uendis? Ae. tu quidem haud fundum mihi,
Sed ſi uenturus, tempori. Pa. Hem mihi iam ocium eſt.
Ae. I modo, uenare leporem, nunc itym tenes.
Nam meus ſcrupuloſam uictus commeat uiam.
Pa. Nunquam iſtoc uinces me Aegio, ne poſtules.
Cum calceatis dentibus ueniam tamen.
Ae. Aſper meus uictus ſane'ſt. Pa. ſentes ne eſitas?
Ae. Terreſtris cœna'ſt. Pa. ſus terreſtris beſtia'ſt.
Ae. Multis oleribus. Pa. curato ægrotos domi.
Ae. Num quid uis? uenias tempori. Pa. memorem mones.

Ac. Ibo intro, atq; intus ſubducam ratiunculam,
Quantillum argenti mihi apud trapeZitam ſiet.
At fratrem quo ire dixeram, mox iero.

ACTVS SECVNDVS.

Lorarius. Philocrates. Tyndarus. Captiui.

I immortales id uoluerunt, uos hanc erumnam exequi.
d Decet id pati animo æquo. ſi id facietis, leuior labos erit.
Domi fuiſtis credo liberi.
Nunc ſeruitus ſi euenit, ei uos morigerari mos bonu'ſt.
Eamq; herili imperio, ingenijs uoſtris leuem reddere.
Indigna digna habenda ſunt, herus quæ facit. Ca. ohohohoh.
Lo. Eiulatione haud opus eſt, oculis multa miſera cuditis.
In re mala animo ſi bono utare, adiuuat.
Ca. At nos pudet, quia cum cattenis ſumus. Lo. at pigeat poſtea
Noſtrum herum, ſi uos eximat uinculis,
Aut ſolutos ſinat, quos argento emerit.
Ca. Quid a nobis metuis, ſcimus
Noſtrum officium quod eſt, ſi ſolutos ſinat.
Lo. At fugam fingitis. ſentio quam rem agitis.
Ca. Nos fugiamus? quo fugiamus? Lo. in patriam.
Ca. Apage, haud nos deceat fugitiuos imitari.
Lo. Immo ædepol, ſi erit occaſio, haud dehortor.
Ca. Vnum exorare uos ſinite nos.
Lo. Id quidnam eſt? Ca. ut ſine hiſce, arbitris
Atq; uobis, nobis detis loquendi locum,
Lo. Fiat. abſcedite hinc. nos concedamus huc,
Sed breuem orationem incipeſſe. Ph. Hem iſtuc certum erat
Concede huc. Lo. abite ab iſtis. Ph. obnoxij
Vobis ſumus ob hanc rem, quom quæ uolumus.
Copia'ſt, atq; ea facitis nos compotes.
Ph. Secede huc nunc iam, ſi uidetur, procul.
Ne arbitri dicta noſtra arbitrari queant,
Ne'ue permanet palàm hæc noſtra fallacia.
Nam doli non doli ſunt, ni a'tu colas.
Sed malum maxumum, ſi id palàm prouenit.
Nam ſi herus mihi es tu, atq; ego me tuum
Eſſe ſeruom aſſimulo. tamen uiſo opus,

Cauto eſt opus, ut ſobrie, ſineq; arbitris accurate hoc agitur, docte
Et diligenter. tanta incœpta res,
Haud ſomniculoſe hoc agendū'ſt. Ty. ero ut me uoles.
Ph. Spero. nam nunc uides pro tuo charo capite
Charum offerre meum caput uilitati. Ty. ſcio.
Ph. Sat ſcire tum memento, quando id, quod uoles, habebis,
Nam fere maxuma pars morē hunc hoīes habēt. quod ſibi uolūt,
Dum id impetrant boni ſunt, ſed id ubi iam penes ſeſe habent,
Ex bonis peſſumi, & fraudolentiſſumi
Sunt. nunc ut mihi te uolo eſſe, autumo,
Quod tibi ſuadeam, ſuadeam meo patri.
Pol ego ſi te audeam, meum patrem
Nominem. nam ſecundum patrem tu es pater proxumus.
Ty. Audio. Ph. & propterea ſæpius te, ut memineris, moneo.
Non ego herus tibi: ſed ſeruos ſum. nunc obſecro te hoc unum,
Quoniam nobis Di immortales animum oſtenderunt ſuum,
Ut qui herum me tibi fuiſſe, atq; eſſe nunc conſeruom uelint,
Quod antehac pro iure imperitabam meo, te oro nunc per precem,
Per fortunam incertam, & per mei te erga bonitatem patris,
Perq; conſeruitium commune, quod hoſtica euenit manu,
Ne me ſecus honore honeſtes, q̃ ego te quom ſeruibas mihi.
Atq; qui fueris, & qui nunc ſis, meminiſſe ut memineris.
Ty. Scio quidem me te eſſe nunc, & te eſſe me. Ph. hem iſtuc ſi potes.
Memoriter meminiſſe, ineſt ſpes nobis in hac aſtutia.

Aegio. Philocrates. Tyndarus.

Am ego reuortar intro, ſi ex his quæ uolo, exquiſiuero.
Ubi ſunt iſti, quos ante ædeis iuſſi huc produci foras?
Ph. Pol tibi ne quæſtioni eſſemus, cautum intellego,
Ita uinclis, cuſtodiiſq; circumuenti ſumus.
Ae. Qui cauet, ne decipiatur, uix cauet, quem etiam cauet.
Etiam quom cauiſſe ratus eſt, ſæpe is cautor captus eſt.
An uero non iuſta cauſſa'ſt, ut uos ſeruem ſedulo,
Quos tam grandi ſim mercatus præſenti pecunia?
Ph. Neq; pol tibi nos, quia ſeruas, æquom ſtultitiæ uortere.
Neq; te nobis, ſi abeamus hinc, ſi fuat occaſio.
Ae. Ut uos hic, itidem illic apud uos meus ſeruatur filius.
Ph. Captus eſt? Ae. ita. Ph. non igitur nos ſoli ignaui fuimus.

Ae. Secede huc. nam ſunt, quæ ex te ſolo ſciteri uolo,
Quarum rerum te falſiloquom mihi eſſe nolo. Ph. non ero,
Quod ſciam. ſi quid neſciui, id neſcium tradam tibi.
Ty. Nunc ſenex eſt in tonſtrina, nunc iam cultros attinet.
Næ is quidem inuoluere inijcere uoluit, ueſtem ut ne inquinet.
Sed utrum ſtrictim ne attonſurum dicam eſſe, an per pectinem
Neſcio. uerum ſi frugi'ſt, uſq; admutilabit probe.
Ae. Quid tu, ſeruos'ne eſſe an liber mauelis? memora mihi.
Ph. Proxumum quod ſit bono, quodq; à malo longiſſume,
Id uolo. quanq̃ non multum fuit moleſta ſeruitus.
Nec mihi ſecus erat, q̃ ſi eſſem familiaris filius.
Ae. Euge pol Thalem talento non emam mileſium.
Nam ad ſapientiam huius nimius nugator fuit.
Vt facete orationem ad ſeruitutem contulit.
Quo de genere natu'ſt illic Philocrates? Ph. Polyplufio.
Quod genus illic unu'ſt pollens, atq; honoratiſſimum.
Ae. Quid, ipſus hic quo honore ẽ illic? Ph. ſummo, atq; ab ſummis uiris.
Ae. Tum igitur ei, quom in alijs tanta gratia'ſt, ut prædicas,
Quid diuitiæ? ſunt'ne optumæ? Ph. unde excoquat ſeuom ſenex.
Ae. Quid pater, uiuit'ne? Ph. uiuom quom inde abijmus, liquimus.
Nunc uiuat nec ne, id Horcum ſcire oportet ſcilicet.
Ae. Salua res eſt. philoſophatur quoq; iam, non mendax modo'ſt.
Quod erat ei nomen? Ph. Theſaurochryſonicochryſides.
Ae. Videlicet & propter diuitias inditum id nomen quaſi eſt.
Ph. Immo ædepol propter auaritiam ipſius, atq; audaciam.
Nam illi Theodoromedes fuit germano nomine.
Ae. Quid tu ais? tenax'ne pater eſt eius? Ph. immo ædepol pertinax.
Quin etiam, ut magis noſcas, Genio ubi ſuo quando ſacruficat,
Ad rem diuinam quibus eſt opus, ſamijs uaſis utitur,
Ne ipſe Genius ſurripiat. proinde alijs ut credat, uide.
Ae. Sequere hac me igitur, eadem ego ex hoc, quæ uolo exquiſiuero.
Philocrates hic fecit hominem frugi, ut facere oportuit.
Nam ego ex hoc quo genere natus ſis ſcio, hic faſſu'ſt mihi.
Hæc tu eadem ſi confiteri uis, ex tua re feceris.
Quæ tamen ſcito ſcire me ex hoc. Ly. fecit officium hic ſuum,
Quom tibi eſt confeſſus uerum, quem uolui ſedulo meam
Nobilitatem occultare, & genus, & diuitias meas.
Aegio, nunc quandò patriam, & libertatem perdidi,
Non ego iſtunc me potius, q̃ te metuere æquom cenſeo.

Vis hoſtilis cum iſtoc fecit meas opes æquabiles.
Memini quom dicto haud audebat, facto nunc lædat licet.
Sed uiden'? fortuna humana fingit, artatq́; ut lubet.
Me qui liber fueram ſeruom fecit, è ſummo infimum.
Qui imperare inſueram, nunc alterius imperio obſequor.
Equidem ſi proinde, ut ipſe fui imperator familiæ,
Habeā dominū, haud uerear, ne iniuſte, aut grauiter mihi imperet.
Aegio hoc te monitum, niſi forte ipſe non uis, uolueram.
Ae. Loquere audacter. Ty. tam ego fui ante liber, q̄ gnatus tuus.
Tam mihi, q̄ illi libertatem hoſtilis eripuit manus.
Tam ille apud nos ſeruit, q̄ ego nunc hic apud te ſeruio.
Eſt profecto Deus, qui quæ nos gerimus, auditq́; & uidet.
Is, uti tu me hic habueris, proinde illum illic curauerit.
Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit.
Quam tu filium tuum, tam pater me meus deſiderat.
Ae. Memini ego iſtoc, ſed faterin eadem, quæ hic fuſſus eſt mihi?
Ty. Ego patri meo eſſe fateor ſummas diuitias domi.
Meq́; ſummo genere gnatum, ſed te obteſtor Aegio,
Ne tuum animum auariorem faxint diuitiæ meæ.
Ne patri, tametſi unicus ſum, decere uideatur magis
Me ſaturum ſeruire apud te ſumptu & ueſtitu tuo,
Quam illic, ubi minime honeſtu'ſt mendicantem uiuere.
Aeg. Ego uirtute Deūm, & maiorum noſtrūm diues ſum ſatis.
Non ego omnino lucrum omne eſſe utile homini exiſtumo.
Scio ego multos iam lucrum luculentos homines reddidit.
Eſt etiam ubi profecto damnum præſtet facere, q̄ lucrum.
Odi ego aurum. multa multis ſæpe ſuaſit perperam.
Nunc animum huc aduorte, ut ea quæ ſentio, pariter ſcias.
Filius meus illic apud uos ſeruit captus in Alide.
Eum ſi reddes, mihi præterea unum nummum ne duis.
Et te, & hunc amittam hinc, alio pacto abire non potes.
Ty. Optumum, atq; æquiſſumū oras, optumuſq́; hominum es homo.
Sed is priuatam illic ſeruitutem ſeruit, an publicam?
Aeg. Priuatā medici Menarchi. Ty. pol hic qdē huius eſt cliens.
Tam hoc quidem tibi in procliui, q̄ imber eſt, quando pluit.
Aeg. Fac is homo ut redimat. Ty. faciam. ſed te id oro Aegio.
Aeg. Quid uis, dū ab re ne quid ores, faciam. Ty. auſculta, tum ſcies.
Ego me amitti donicum ille huc redierit, non poſtulo.
Verum quæſo te, ut æſtimatum hunc mihi des, quē mittā ad patrē,

Vt is

Vt is homo redimatur illic. Aeg. immo alium potius miſero
Hinc, ubi erunt indutiæ, illuc, tuum qui conueniat patrem,
Qui tua, quæ tu iuſſeris mandata, ita, ut uelis, perferat.
Ty. At nihil eſt ignotum ad illum mittere, operam luſeris.
Hunc mitte. hic omne tranſactum reddet, ſi illuc uenerit.
Nec quẽquam fideliorem, neq; quoi plus credat, potes
Mittere ad eum, nec qui magis ſit ſeruos ex ſententia.
Neq; adeo quoi tuum concredat filium hodie audacius.
Ne uereare meo periculo, huius ego experiar fidem
Fretus ingenio eius, quod me eſſe ſcit erga ſe beneuolum.
Aeg Mittam equidem iſtum æ ſtumatum tua fide, ſi uis. Ty. uolo.
Quam citiſſume poteſt, tam hoc cedere ad factum uolo.
Aeg. Num quæ cauſſa'ſt, quin ſi ille huc non redeat, uiginti mnas
Mihi des pro illo? Ty. optume immo. Aeg. ſoluite iſtum nunc iam,
Atq; utrunq;. Ty. Di tibi omnes omnia optata ferant,
Quom me tanto honore honeſtas, quomq; ex uinclis eximis.
Hoc quidem haud moleſtu'ſt iam, quod collus collaria caret.
Quod bonis benefit beneficium, gratia ea grauida'ſt bonis.
Nunc tu illum, ſi illò es miſſurus, dice, demonſtra, præcipe,
Quæ ad patrem uis nunciari. uin uocem huc ad te? Ty. uoca.

Aegio. Philocrates. Tyndarus.

Væ res bene uortat mihi, meoq; filio,
q Vobisq; uolt te nouos herus operam dare
Tuo ueteri domino, quod uelit, fideliter.
Nam ego te æſtumatum huic dedi uiginti mnis
Hic autem te ait mittere hinc uelle ad patrem,
Meum ut illic redimat filium. mutatio
Inter me, atque illum, ut noſtris fiat filijs.
Ph. Vtroq; uorſum rectu'ſt ingenium meum
Ad te, atque ad illum. pro rota me uti licet.
Vel ego huc, uel illuc uortar, quo imperabitis.
Aeg. Tute tibi ea tuopte ingenio prodes plurimum,
Quom ſeruitutem ita fers ut ferri decet.
Sequere. en tibi hominem. Ty gratiam habeo tibi,
Quom copiam iſtam mihi, & poteſtatem facis,
Vt ego ad parentes hunc remittam nuncium.
Qui me quid rerum hic agitem, & quid fieri uelim,
Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.

Nunc ita conuenit inter me, atq; hunc Tyndare,
Vt te æſtumatum in Aulidem mittam ad patrem.
Ac ſi non rebitas huc, ut uiginti minas
Dem pro te. Ph. recte conueniſſe cenſeo.
Nam pater expectat aut me, aut aliquem nuncium,
Qui hinc ad ſe ueniat. Ty. ergo animum aduortas uolo,
Quæ nunciare hinc te uolo in patriam ad patrem.
Ph. Vt adhuc locorum feci, faciam ſedulo,
Vt potiſſumum in rem quod recte conducat tuam.
Id petam, id perſequarq; corde, & animo, atq; uiribus.
Ty. Facis ita, ut te facere oportet. nunc animum aduortas uolo.
Omnium primum ſalutem dicito matri, & patri,
Et cognatis, & quem alium beneuolentem uideris.
Me hic ualere, & ſeruitutem ſeruire huic homini optumo,
Qui me honeſtiorem honore ſemper fecit, & facit.
Ph. Iſtuc non præcipias, facile memoria memini, Ty. tamen,
Nam quidem, niſi q cuſtodem habeo, liberum me eſſe arbitror,
Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc conuenerit
De huius filio. Ph. quæ memini mora mera'ſt monerier
Vt eum redimat, & remittat huc noſtrum amborum uicem.
Meminero. Aeg. at q̃ primum, iſtuc in rem utrique'ſt maxume.
Ph. Non tuum tu magis uidere, q̃ ille ſuum gnatum cupit.
Aeg. Meus mihi, ſuus quoiq; eſt carus. Ph. nũ quid aliud uis patri
Nunciari? Ty. me hic ualere, & tu te audacter dicito
Tyndare inter nos fuiſſe ingenio haud diſcordabili,
Neq; te commeruiſſe culpam, neq; me aduorſatum tibi,
Beneq; hero geſſiſſe morem. in tantis ærumnis tamen
Neq; me unquam deſeruiſſe te, neq; factis, neq; fide
Rebus in dubijs egenis, hoc pater quando ſciet
Tyndare, ut fueris animatus erga ſuum gnatum, atq; ſe,
Nunquam erit tam auarus, quin te gratis emittat manu.
Et mea opera, ſi hinc redibo, faciam ut faciat facilius.
Nam tua opera, & comitate, & uirtute, & ſapientia
Feciſti, ut redire liceat ad parentes denuo.
Quom apud hunc confeſſus es & genus, & diuitias meas.
Quo pacto emiſti è uinculis tuum herum tua ſapientia.
Ph. Feci ego iſta, ut commemoras & te meminiſſe id, gratu'ſt mihi.
Merito tibi ea euenerunt à me. nam nunc Philocrates,
Si ego item memorem, quæ me erga multa feciſti bene,

Nox

Nox diem adimat.nam ſeruos meus ſi eſſes,nihilo ſecius
Mihi obſequioſus ſemper fuiſti.Aeg.Di.uoſtram fidem.
Hominum ingenium liberale ut lachrumas excutiunt mihi.
Videas corde amare inter ſe.quantis laudibus ſuum herum
Seruos collaudauit.Ph.pol iſtic me haud centeſumam
Partem laudat, q̃ ipſe meritus eſt,ut laudetur laudibus.
Aeg.Ergo quom optume feciſti, nunc adeſt occaſio
Benefacta cumulare,ut erga hunc rem geras fideliter.
Ph.Magis non factum poſſum uelle, q̃ opera experiar perſequi.
Id ut ſcias, Iouem ſupremum teſtem do Aegio,
Me infidelem non futurum Philocrati.Aeg.probus es homo.
Ph.Nec me ſecus unquam ei facturum quicq̃.q̃ memet mihi.
Ty.Iſtæc dicta te experiri & opera, & factis uolo.
Et quod minus dixi, q̃ uolui de te, animum aduortas uolo.
Atq; horum uerborum cauſſa mihi caue iratus fuas.
Sed te quæſo cogitato, hinc te mea fide mitti domum
Aeſtumatum,& meam eſſe uitam hic pro te poſitam pignori.
Ne tu me ignores, quomodo extemplo meo è conſpectu abſceſſeris.
Quom me ſeruom in ſeruitute pro te hic reliqueris.
Tuq; te pro libero eſſe Ducas pignus deſeras.
At neq; des operam pro me,ut huius reducem facias filium.
Scito te minis uiginti æſtumatum mittier.
Fac fidele ſis fideli,caue fidem fluxam geras.
Nam pater ſcio faciet,quæ illum facere oportet omnia.
Serua tibi perpetuum amicum me, atq; hunc inuentum inueni.
Hæc per dexteram tuam, te dextera retinens manu,
Obſecro infidelior mihi ne fuas, q̃ ego ſum tibi.
Tu hoc age.mihi herus nunc es, tu patronus, tu pater.
Tibi commendo ſpes, opeſq; meas.Ph.mandauiſti ſatis.
Satin habes mandata quæ ſunt, facta ſi refero? Ty.ſatis.
Ph.Et tuo huc ornatus reueniam ex ſententia?
Nunquid aliud? Ty.ut quamprimum poſſis, redeas.Ph.res monet.
Aeg.Sequere me,uiaticum ut dem à trapezita tibi.
Eadem opera à prætore ſumas ſyngraphũ. Ty.quem ſyngraphũ?
Aeg.Quem hic ferat ſecum ad legionẽ,hinc ire huic ut liceat domum.
Tu intro abi.Ty.bene ambulato.Ph.bene uale.Aeg.ædepol rẽ meã
Conſtabiliui,quom illos emi de præda à quæſtoribus,
Expediui ex ſeruitute filium,ſi Dis placet.
At etiam dubitaui hos homines emerem, an non emerem diu.

Seruate iſtum (ſultis) intus ſerui, ne quoquam pedem
Efferat ſine cuſtode. at ego mox apparebo domi.
Ad fratrem modo captiuos alios inuiſo meos.
Eadem percontabor ecquis hunc adoleſcentem nouerit?
Sequere te ut amittam, ei rei primum præuorti uolo.

ACTVS TERTIVS.

Ergaſylus paraſitus.

Iſer homo'ſt, q ipſe ſibi, qđ edat quærit, et id ægre inuenit.
m Sed ille eſt miſerior, qui ægre quærit, & nihil inuenit.
Ille miſerrimus eſt, qui quom eſſe cupit, qđ edat, nõ habet.
Nam hercle huic diei, ſi liceat, oculos effodiam lubens.
Ita malignitate onerauit omnes mortales mihi.
Neq; ieiunioſiorem, neq; magis effractum fame
Vidi, nec quoi minus procedat quicquid facere occæperit.
Ita uenter, gutturq́; reſident eſuriales ferias.
Licet paraſiticæ arti maxumam malam crucem.
Ita iuuentus iam ridiculos, inopesq́; ab ſeſe ſegregat.
Nihil morantur iam lacones imi ſubſelli uiros
Plagipatidas, quibus ſunt uerba ſine penu & pecunia,
Eos requirunt, qui libenter, quom ederint, reddant domi.
Ipſi obſonant, quæ paraſitorum ante erat prouincia.
Ipſi de foro tam aperto capite ad lenones eunt,
Quam in tribu aperto capite ſontes condemnant reos.
Neq; ridiculos iam teruncij faciunt. ſeſe omnes amant.
Nam ut dudum hinc abij, acceſſi ad adoleſcentes in foro.
Saluete inquam. quo imus unà inq̃ ad prandium? atq; illi tacent.
Quis agit hoc? aut quis profitetur inquam? quaſi muti ſilent.
Neq; me rident. ubi cœnamus inquam? atq; illi abnuunt.
Dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus,
Qui ſolebam menſtruales epulas ante adipiſcier,
Nemo ridet. ſciui extemplo rem de compacto geri.
Ne canem quidem irritatum uoluit quiſquam imitarier.
Saltem ſi non arriderent, dentes ut reſtringerent.
Abeo ab illis, poſtquam uideo me ſic ludificarier,
Pergo ad alios. uenio ad alios, deinde ad alios, una res.
Omnes compacto rem agunt, quaſi in uelabro olearij.
Nunc redeo, inde quom me ibi uideo ludificarier.
Item alij paraſiti fruſtra obambulabant in foro.

Nunc barbarias lege certu'ſt ius meum omne perſequi.
Qui concilium iniere, quo nos uictu, & uita prohibeant.
His diem dicam. irrogabo mulctam, ut mihi cœnas decem
Meo arbitratu dent, quom cara annona ſit, ſic egero.
Nunc ibo ad portum hinc. eſt illic mihi una ſpes cœnatica.
Si ea decollabit, redibo huc ad ſenem ad cœnam aſperam.

Aegio.

Quid eſt ſuauius, q̃ bene rem gerere bono publico
Sicut ego feci heri? Quom emi hoſce homines? ubi quiſq; uidet,
Eunt obuiam, gratulanturq; eam rem, ita me miſerum
Reſtitando, retinendoq; laſſum reddiderunt. uix iam miſer
Ex gratulando eminebam. tandem abij ad prætorem. ibi
Vix requieui. rogo ſyngraphum. datur mihi illico,
Do Tyndaro. ille abijt domum. inde illico præuortor domum,
Poſtquam id actu'ſt, eo protinus ad fratrem, mei ubi ſunt alij
Capteiui. rogo, Philocratem ex Aulide ecquis omnium
Nouerit. hic exclamat, eum ſibi eſſe ſodalem. dico eum
Eſſe apud me. hic extemplo orat, obſecratq; eum ſibi
Vt liceat uidere. iuſſi illico hunc exolui. nunc ſequere me,
Vt quod me orauiſti impetres, eum hominem ut conuenias.

Tyndarus.

Nunc illud eſt, quom me fuiſſe, q̃ eſſe nemo mauelim.
Nunc ſpes, opes, auxiliaq; a me ſegregant, ſpernuntq; me.
Hic ille'ſt dies, quom nulla uitæ ſalus ſperabilis eſt mecũ.
Neq; exilium exitio'ſt, neq; adeo ſpes, quæ mihi hunc aſpellat.
Nec mendacijs ſubdolis mihi uſquam mantellum eſt meis.
Nec ſycophantijs, nec fucis ullum mantellum obuia'ſt.
Neq; precatio perfidijs meis, nec maleſactis fuga'ſt.
Nec confidentiæ uſquam hoſpitiu'ſt, nec diuorticulum dolis.
Operta quæ fuere, aperta ſunt. patent præſtigiæ.
Omnis res palàm eſt, neq; ullum pol de hac re negocium eſt,
Quin male occidam, oppetamq; peſtem, heri uicem mei.
Perdidit me Ariſtophontes hic, qui uenit modo intro. is me nouit,
Is ſodalis Philocrati, & cognatus eſt neq; iam ſeruare ſalus,
Si uolt, me poteſt, nec copia'ſt. niſi ſi aliquam corde machinor
Aſtutiam. quam, malum? quid machiner? quid cõminiſcar miſer?
Maxumas nugas, ineptiaſq; haud dubiu'ſt me cœpiſſe, horreo.

Vo illũ nũc hoiem foras proripuiſſe ſe dicã ex ædibus?
q Ty. Nũc eniuero occidi. eũt ad te hoſtes Tyndare. qd loquar?
Quid fabulabor? quid negabo? aut quid fatebor? mihi
Res omnis in incerto ſita'ſt. quid rebus confidam meis?
Vtinam te Di prius perderent, q̃ periſti è patria tua
Ariſtophontes, qui ex parata imparatam rem omnem facis.
Occiſa eſt hæc res. niſi reperio atrocem mihi aliquam
Aſtutiam. Ae. ſequere. hem tibi hominem. adi, atq; alloquere,
Ty. Quis eſt homo me hominum miſerior? Ar. quid iſtuc eſt.
Quod meos te dicam ſic fugitare oculos Tyndare?
Proq; ignoto me aſpernari, quaſi me nunquam noueris?
Equidem tam ſum ſeruos, q̃ tu, etſi ego domi liber fui.
Tu uſque à puero ſeruitutem ſeruiuiſti in Aulide.
Ae. Aedepol minime miror is ſi te fugitat, aut oculos tuos.
Aut ſi te odit, qui iſtum appelles Tyndarum pro Philocrate.
Ty. Aegio, hic homo rabioſus habitus eſt in Aulide.
Ne tu quod fabuletur, in aureis immittas tuas.
Nam iſtic haſtis inſectatus eſt domi matrem, & patrem.
Et illic iſti qui inſputatur morbus interdum uenit.
Proin tu ab iſtoc procul recedas. Ae. ultro iſtũ à me. Ar. ain uerbero
Me rabioſum, atq; inſectatum haſtis meum memoras patrem?
Et eum morbum mihi eſſe, ut qui me opus ſit inſputarier?
Ae. Ne uerere, multos iſtic morbus homines macerat,
Quibus inſputare ſaluti fuit, atq; ijs profuit.
Ar. Quid tu ãt ẽt huic credis? Ae. qd ego credã huic? Ar. iſanũ eẽ me?
Ty. Viden hunc q̃ inimico uoltu intuetur? concedi optumu'ſt
Aegio. fit quod tibi dixi, gliſcit rabies, caue tibi.
Ae. Credidi eſſe inſanum extemplo, ubi te appellauit Tyndarum.
Ty. Quia ſuum ipſe interdum ignorat nomen, neq; ſcit qui ſiet.
Ar. At te etiam ſuum ſodalem eſſe aiebat. Ty. audiui, Di magni.
Et quidem Alcmæon, atq; Oreſtes, & Lycurgus poſtea
Vna opera mihi ſunt ſodales, qua iſte. Ar. at etiam furcifer
Male loqui mihi audes? non ego te noui? Ae. pol phanõ id qdẽ ẽ.
Non nouiſſe, qui iſtum appellas Tyndarum pro Philocrate.
Quem uides, eum ignoras? illum nominas, quem non uides?
Ar. Immo iſte eum ſeſe ait, qui non eſt. & qui uero eſt, negat.
Ty. Tu repertus enim Philocratem qui ſuperes ueriuerbio.

Ar. Pol ego ut rem uideo, tu inuentus uera uanitudine.
Qui cõuincas. ſed quæſo hercle agedũ aſpice ad me. Ty. hẽ. Ar. dic mõ
Te negas Tyndarũ eſſe? Ty. nego inq̃. Ar. tu te Philocratẽ eſſe ais?
Ty. Ego inq̃. Ar. tu ne huic credis? Aeg. quam tibi plus q̃dem, aut mihi.
Nam ille quidem, quem tu memoras eſſe, hodie hinc abijt Aulidem
Ad patrem huius. Ar. quem patrem, qui ſeruos eſt? Ty. & tu quidẽ
Seruos, & liber fuiſti, & ego me confido fore,
Si huius huc reconciliaſſo in libertatem filium.
Ar. Quid ais furcifer? tum te gnatum eſſe huic memoras liberum?
Ty. Non equidem me liberum, ſed Philocratem eſſe aio. Ar. quid eſt?
Vt ſceleſtus, Aegio nunc is te ludos facit. nam is eſt
Seruos ipſe. neq; præter eum quisq̃ ei ſeruos fuit.
Ty. Quia tute ipſe eges in patria, nec tibi qui uiuas dom'ſt.
Omneis inuenire ſimiles tibi uis. non mirum facis.
Eſt miſerorum, ut male uolentes ſint, atq; inuideant bonis.
Ar. Videſis Aegio, ne quid tu huic temere inſiſtas credere.
Atq; ut perſpicio, profecto iam aliquid pugnæ edidit.
Filium tuum quod redimere ſe ait, id neutiquam mihi placet.
Ty. Scio te id nolle fieri. efficiam tamen ego id, ſi Di adiuuant.
Illum reſtituam huic. hic autem in Aulidem me meo patri.
Propterea ad patrem hinc amiſi Tyndarum. Ar. quin tute is es?
Neq; præter te in Aulide ullus ſeruos iſtuc nominе'ſt.
Ty. Pergin ſeruom me exprobrare eſſe, id quod ui hoſtili obtigit?
Ar. Sed enim iam nequeo contineri. Ty. heus tu, quid agis, quin fugis?
Iam illic nos inſectabit lapidibus, niſi illunc iubes
Comprehendi? Ar. crucior. Ty. ardent oculi. fune opus Aegio.
Viden tu illi maculari corpus totum maculis luridis?
Atrabilis agitat hominem. Ar. at pol te, ſi hic ſapiat ſenex,
Atra pix agitet apud carnuficem, ac tuo capiti illuceat.
Ty. Iam deliramenta loquitur. Laruæ ſtimulant uirum.
Ae. Hercle, quid ſi hunc comprehendi iuſſerim? Ty. ſapias magis.
Ar. Crucior, lapidem non habere me, ut illi maſtigiæ
Cerebrum excutiam, qui me inſanum uerbis concinnat ſuis.
Ty. Audin lapidem quæritare? Ar. ſolus te ſolum uolo
Aegio. Ae. iſtinc loquere ſiquid uis, procul tamen audiam.
Ty. Nanq; ædepol ſi adites propius, os denaſabit tibi
Mordicibus. Ar. neq; pol me inſanum Aegio eſſe creduis,
Neq; fuiſſe unquam, neq; eſſe morbum, quem iſtic autumat.
Verum ſiquid metuis à me, iube uinciri uolo,

Dum iſtic itidem uinciatur. Ty. immo enimuero Aegio
Iſtic, qui uolt, uinciatur. Ar. tace modo ego Philocrates
Falſe faciam, ut uerus hodie reperiare Tyndarus
Longius quid mihi abnutas? Ty. tibi ego abnuto? qd agat, ſi abſis?
Ae. Quid ais? qd ſi adeã hunc inſanum? Ty. nugas ludificabitur.
Garriet, quod neq; pes unquam, neq; caput compareat.
Armenta abſunt. Aiacem, hunc quom uides, ipſum uides.
Ae. Nihil facio, tamen adibo. Ty. nunc ego omnino occidi.
Nunc ego inter ſacrum, ſaxumq; ſto, nec quid faciam ſcio.
Ae. Do tibi operam Ariſtophontes, ſiquid eſt, quod me uelis.
Ar. Ex me audibis uera, quæ nunc falſa opinare, Aegio.
Sed hoc primum expurgare tibi uolo, me inſaniam
Neq; tenere, neq; mi eſſe ullum morbum, niſi quod ſeruio.
At ita me rex Deûm, atq; hominum faxit patriæ compotem,
Vt iſtic Philocrates non magis eſt, q̃ aut ego, aut tu. Ae. ehò dic mihi.
Quis illic igitur eſt? Ar. quem dixi à principio tibi.
Hoc ſi ſecus reperies, nullam cauſſam dico, quin mihi
Et parentum, & libertatis apud te deliquio ſiet.
Ae. Quid tu ais? Ty. me tuũ eẽ ſeruom, et te meũ herũ. Ae. haud iſtuc ro
Fuſtin liber? Ty. fui. Ar. Pol non fuit, nugas agit. (go.
Ty. Qui tu ſcis? an fortaſſe fuiſti meæ matri obſtetrix.
Qui id iam audacter dicere audes? Ar. puerum te uidi puer.
Ty. At ego te uideo maior maiorem. hem rurſum tibi
Rem meam non cures, ſi recte facias. num ego curo tuam.
Ae. Fuit'ne huic pater Theſaurochryſonicochryſides?
Ar. Non fuit. neq; ego iſtuc nomen unquam audiui ante hunc diem.
Philocrati Theodoromedes fuit pater. Ty. pereo probe.
Quin tu quieſcis dierectum cor meum, ac ſuſpende te.
Tu ſuſſultas, ego miſer uix aſto præ formidine,
Ae. Satin iſtuc mihi exquiſitu'ſt, fuiſſe hunc ſeruom in Aulide,
Neq; eſſe hunc Philocratem? Ar. tam ſatis, q̃ nunq̃ inuenies ſecus.
Sed ubi is nũc eſt? Ae. ubi ego minime, atq; ipſus ſe uolt maxume.
Tum igitur ego ærumnatus, deartuatus ſum miſer.
Sceleſti huius technis, qui me ut lubitu'ſt, ductauit dolis.
Sed uideſis. Ar. quin exploratum dico, & prouiſum hoc tibi.
Ae. Certon? Ar quin nihil unq̃ inuenies magis hoc certo certius.
Philocrates iam in aulide amicus fuit mihi à puero puer.
Ae. Sed qua facie'ſt tuus ſodalis Philocrates? Ar. dicam tibi.
Macilento ore, naſo acuto, corpore albo, & oculis nigris.
Subruffus

Subruffus aliquantum, criſpus, cincinnatus. Ae. conuenit.
Ty. Vt quidem hercle in medium ego hodie peſſume proceſſerim.
Væ illis uirgis miſeris, quæ hodie in tergo morientur meo.
Ae. Verba mihi data eſſe uideo. Ty. quid ceſſatis compedes
Currere ad me, meaq; amplecti crura, ut uos cuſtodiam?
Ae. Satin me illi hodie ſceleſti capti ceperunt dolo?
Illic ſeruom ſe aſſimulabat, hic ſeſe autem liberum.
Nucleum amiſi, reliquit pignori putamina.
Ita mihi ſtolido ſuis os ſubleuere offucijs.
Hic quidem me nunquam irridebit. Colaphe, Cordalio, Corax,
Ite iſtinc, efferte lora. Co. num lignatum mittimur?

Aegio. Tyndarus. Ariſtophontes.

Nijcite huic actutum manicas ma. gæ.
i Ty. Quid hoc eſt negocij? quid ego deliqui? Ae. rogas?
Sator, ſartorq; ſcelerum, & meſſor maxume?
Ty. Non occatorem dicere debebas prius?
Nam ſemper occant prius, q̃ ſarriunt ruſtici.
Ae. At ut confidenter mihi contra aſtitit.
Ty. Decet innocentem ſeruom, atq; innoxium
Confidentem eſſe, ſuum apud herum potiſſumum.
Ae. Aſtringite iſti (ſultis) uehementer manus.
Ty. Tuus ſum. tu has quidem uel præcidi iube.
Sed quid negocij, quamobrem ſuccenſes mihi?
Ae. Quia me, meamq; rem, quod in te uno fuit,
Tuis ſceleſtis falſidicis fallacijs
Delacerauiſti, deartuauiſtiq; opes.
Confeciſti omnes res, atq; rationes meas.
Ita mihi emuſiſti Philocratem fallacijs.
Illum eſſe ſeruom credidi, te liberum.
Ita uoſmet aiebatis, itaq; nomina
Inter uos permutaſtis. Ty. fateor omnia
Facta eſſe ita, ut dicis, & fallacijs
Abiſſe eum abs te mea opera, atq; aſtutia.
An obſecro hercle te id nunc ſuccenſes mihi?
Ae. At cum cruciatu maxumo id factu'ſt tuo.
Ty. Dum ne ob malefacta peream, parui æſtumo.
Si ego hic peribo, aſt ille ut dixit, non redit.

At erit mihi hoc factum mortuo memorabile.
Meum herum captum ex ſeruitute, atq; hoſtibus
Reducem feciſſe liberum in patriam ad patrem.
Meumq; potius me caput periculo,
Promptauiſſe, q̃ is periret ponere.
Ae. Facito ergo ut acheruntis ducas gloriam.
Ty. Qui per uirtutem peritat, non pol interit.
Ae. Quando ego te exemplis peſſimis excruciauero,
Atq; ob ſutelas tuas te morti miſero,
Vel te interiiſſe, uel periſſe prædicent.
Dum pereas, nihil interdico, dicant uiuere.
Ty. Pol ſi iſtuc faxis haud ſine pœna feceris.
Si ille huc redibit, & ſicut confido affore.
Ar. Proh Di immortales, nunc ego teneo, nunc ſcio
Quid ſit hoc negoci. meus ſodalis Philocrates.
In libertate'ſt ad patrem in patria. bene'ſt,
Nec quiſqua'ſt mihi, nunc æque melius quoi uelim.
Sed hoc mihi ægre'ſt, me huic dediſſe operam malam.
Qui nunc propter me, meáq; uerba uictus eſt.
Ae. Vetuin te quicquam mihi hodie falſum proloqui?
Ty. Vetuiſti. Ae. cur es auſus mentiri mihi?
Ty. Quia uera obeſſent illi, quoi operam dabam?
Nunc falſa proſunt. Ae. at tibi oberunt. Ty. optumu'ſt,
At herum ſeruaui, quem ſeruatum gaudeo,
Quoi me cuſtodem addiderat herus maior meus.
Sed male'ne id factum arbitrare? Ae. peſſume.
Ty. At ego aio, recte. qui abs te ſeorſum ſentio,
Nam cogitato, ſiquis hoc gnato tuo
Tuus ſeruos faciat, qualem haberes gratiam?
Emitteres ne nec'ne eum ſeruom manu?
Eſſet'ne apud te is ſeruos acceptiſſimus? reſponde.
Ae. Opinor. Ty. cur ergo iratus mihi es?
Ae. Quia illi fuiſti, quàm mihi fidelior.
Ty. Quid tu una nocte poſtulauiſti, & die,
Recens captum hominem & nuperum, & nouicium
Te perdocere, ut melius conſulerem tibi,
Quàm illi, quicum unà puero ætatem exegeram?
Ae. Ergo ab eo petito iſtam gratiam, ducite
Vbi ponderoſas craſſas capiat compedes.

Inde ibis porrò in latomias lapidarias,
Ibi quom alij octonos lapides effodiunt,
Niſi quotidianum ſexquiopus confeceris,
Sexcentoplago nomen indetur tibi.
Ar. Per Deos, atq; homines te ego obteſtor, Aegio,
Ne tu iſtunc hominem perduis. Ae. curabitur.
Nam noctu neruo uinctus cuſtodibitur.
Interdiu ſub terra lapides eximet.
Diu ego hunc cruciabo, non uno abſoluam die.
Ar. Certum'ne eſt tibi iſtuc? Ae. non moriri certius,
Abducite iſtum actutum ad Hippolytum fabrum.
Iubete huic craſſas compedes impingier,
Inde extra portam ad meum libertum Cordalium
In lapidicinas facite deductus ſiet.
Atq; hunc ita me uelle, dicite curarier,
Ne quid deterius huic ſit, q̃ quoi peſſume'ſt.
Ty. Cur ego te inuito me eſſe ſaluom poſtulem?
Periclum uitæ meæ tuo ſtat periculo
Poſt mortem in morte nihil eſt, quod metuam mali,
Et ſi peruiuo uſq; ad ſummam ætatem, tamen
Breue ſpacium eſt perferundi, quæ minitas mihi.
Vale, atq; ſalue, etſi aliter ut dicam, meres.
Tu Ariſtophontes, de me ut meruiſti, ita uale.
Nam mihi propter te hoc obtigit. Ae. abducite.
Ty. At unum hoc te quæſo ſi huc rebitet & Philocrate
Vt mihi eius facias conueniundi copiam.
Ae. Periſtis, niſi hunc iam è conſpectu abducitis.
Ty. Vis hæc quidem hercle'ſt, & trahi, & trudi ſimul.
Ae. Illic eſt abductus recta in phylacam, ut dignus eſt.
Ego illis captiuis alijs documentum dabo.
Ne tale quiſquam facinus incipere audeat.
Quod abſq; hoc eſſet, & qui mihi fecit palàm,
Vſq; offerre natum ſuis me ductarent dolis.
Nunc certu'ſt nulli poſt hæc quicquam credere.
Satis ſum ſemel deceptus. ſperaui miſer
Ex ſeruitute me exemiſſe filium.
Ea ſpes elapſa'ſt. perdidi unum filium
Puerum quadrimum, quem mihi ſeruos ſurripuit.
Neq; eum ſeruom unquam repperi, nec filium.

Maior potitus heſtium eſt, quod hoc eſt ſcelus?
Quaſi in orbitatem liberos produxerim.
Sequere hac, reducam te ubi fuiſti neminis
Miſereri certu'ſt. quia mei miſeret nemo,
Exauſpicaui ex uinculis. Nunc intellego
Redauſpicandum hunc eſſe in catenas denuo.

ACTVS QVARTVS.

Ergaſilus paraſitus. Aegio Senex.

Vpiter ſupreme ſeruas me, measq; auges opes.
Maxumas opimitates, atq; opiparas offers mihi.
Lucrum, ludum, iocum, feſtiuitatem, ferias,
Pompam, penum, potationes, ſaturitatem, gaudium.
Nec quoiq̃ homini, ſupplicare nunc certu'ſt mihi.
Nam prodeſſe amico poſſum, uel inimicum perdere.
Ita hic me amœnitate amœna amœnus onerat dies.
Sine ſacris hæreditatem ſum adeptus offertiſſumam.
Nunc curſum ad ſenem capeſſam hunc Aegionem, quoi boni
Tantum offero, quantum ipſe à Dis optat, atq; etiam amplius.
Nunc certa res eſt eodem pacto, ut comici ſerui ſolent,
Conijciam in collum pallium, primo ex me hanc rem ut audiat,
Speroq; me ob hunc nuncium æternum adepturum cibum.
Ae. Quanto in pectore hanc rem meo magis uoluto, tanto mihi
Aegritudo auctior eſt in animo. ad illum modum ſublitum os eſſe
Hodie mihi, neq; id perſpicere quiui. quod quom ſcibitur,
Per urbem irridebor, quom extemplo ad forum aduenero
Omnes de me loquentur, hic ille eſt ſenex, doctus
Quoi uerba data ſunt. ſed Ergaſilus eſt ne hic quem uideo procul?
Collecto quidem eſt pallio. quidnam acturus eſt?
Er. Moue abs te moram, atq; Ergaſile age hanc rem
Eminor, interminorq;, ne quis mihi obſtiterit obuiam.
Niſi quis ſat diu uixiſſe ſeſe homo arbitrabitur.
Nam qui obſtiterit, ore ſiſtet. Aeg. hic homo pugillatum incipit.
Er. Facere certu'ſt. proinde omnes itinera inſiſtant ſua.
Neu quis in hac platea negotij conferat quicquam ſui.
Nam meus eſt baliſta pugnus, cubitus catapulta'ſt mihi.
Humerus aries, tum genu ut quenq; icero, ad terram dabo.
Dentilegos omnes mortales faciam, quenq; offendero.

Aeg. Quæ illæc eminatio'ſt? nam nequeo mirari ſatis.
Er. Faciam huius diei, lociq́; meiq́; ſemper meminerit.
Qui mihi in curſu obſtiterit, faxo uitæ is obſtiterit ſuæ.
Aeg. Quid hic homo tantum incipeſſit facere cum tantis minis?
Er. Prius edico ne quis propter culpam capiatur ſuam.
Continete uos domi, prohibete à uobis uim meam.
Aeg. Mirum ædepol ni hic in uentrem ſumpſit confidentiam.
Væ miſero illi, quoius cibo iſte factu'ſt imperioſior.
Er. Tum piſtores ſcrophipaſci, qui alunt furfure ſues,
Quarum odore præterire nemo piſtrinum poteſt.
Eorum ſi quoius q̃ ſcropham in publico conſpexero,
Ex ipſis dominis meis pugnis exculcabo furfures.
Aeg. Baſilicas edictiones, atq; imperioſas habet.
Satur homo'ſt. habet profecto in uentre confidentiam.
Er. Tum piſcatores, qui præbent populo piſces fœtidos.
Qui aduehuntur quadrupedanti, crucianti cantherio.
Quorum odos ſubaſilicanos omnes abigit in forum.
Eis ora ego uerberabo ſurpiculis piſcarijs,
Vt ſciant alieno naſo quam exhibeant moleſtiam.
Tum lanij autem, qui concinnant liberis orbas oues.
Qui locant cædundos agnos, & duplam agninam danunt.
Qui petroni nomen indunt uerueci ſectario.
Eum ego ſi in uia petronem publicas conſpexero,
Et petronem, & dominum reddam mortaleis miſerrumos.
Aeg. Euge edictiones ædilicias hic quidem habet.
Mirumq́; adeo'ſt, niſi hunc fecerunt ſibi Aetoli agoranomum.
Er. Non ego nunc paraſitus ſum, ſed regum rex regalior.
Tantus uentri commeatus meo adeſt in portu cibus.
Sed ego ceſſo hunc Aegionem onerare lætitia ſenem?
Quoi hominum adæq; nemo uiuit fortunatior.
Aeg. Quæ illæc eſt lætitia, quam illic lætus largitur mihi.
Er. Heus heus ubi æſtis? ecquis hoc mihi aperit hoſtium?
Aeg. Hic homo ad cœnam recipit ſe ad me. Er. aperite haſce ambas foreis
Prius, quàm pultando aſſulatim foribus exitium affero.
Aeg. perlubet hunc hominẽ colloqui Ergaſile. Er. Ergaſilum qui uocat?
Aeg. Reſpice. Er. fortuna quod tibi nec facit, nec faciet, hoc
Me iubes. ſed tu qs es? Aeg. reſpice ad me, Aegio ſum. Er. ó mihi q̃t ũ'ſt.
Hominum optumorum, optume mihi in tempore aduenis.
Aeg. Neſcio quem ad portum nactus ubi cœnes, eo faſtidis? Er. cedo'-

Manum. Aeg. manum? Er. manũ inquã cedò tuã actutũ. Aeg. tene.
Er. gaude. Aeg. quid ego gaudeam? Er. qa ego impo. age gaude modo.
Aeg. Pol mœrores mihi anteuortunt gaudijs. Er. noli iraſcier.
Iam ego ex corpore exigam omneis maculas mœrorum tibi.
Gaude audacter. Aeg. gaudeo, etſi nihil ſciam, quod gaudeam.
Er. Bene facis. iube. Aeg. quid iubeam? Er. ignem ingentem fieri.
Aeg. Ignem ingentem? Er. ita dico, magnus ut ſit. Aeg. qd uolt uri? tuan
Cauſſa me ædeis incenſurum cenſes? Er. noli iraſcier.
Iuben, an non iubes aſtitui aulas? patinas elui?
Laridum, atq; epulas foueri foculis feruentibus?
Alium piſces præſtinatum abire? Aeg. hic uigilans ſomniat.
Er. Alium porcinam, atq; agninam, & pullos gallinaceos.
Aeg. Scis bene eſſe, ſi ſit unde. Er. pernam, atq; ophthalmiam,
Horæum, ſcombrum, & trygona, & cetum, & mollem caſeum.
Aeg. Nominandi iſtorum tibi erit magis, q̃ edundi copia
Hic apud me Ergaſile. Er. mean me cauſa hoc cenſes dicere?
Aeg. Nec nihil hodie, nec multo plus tu hic edes, ne fruſtra ſis.
Proin tu tui quotidiani uicti uentrem ad me afferas.
Er. Quin ita faciam & ut recupias facere ſumptum, etſi ego uetem.
Ae. Egóne? Er. tú ne? Aeg. tum tu mi igitur herus es? Er. imo bñ uolẽs.
Vin te faciam fortunatum? Aeg. malim, q̃miſerum quidem.
Er. Cedò manũ. Aeg. hem manũ. Er. Dij te oẽs adiuuãt. Ae. nihil ſentio.
Er. Non enim es in ſenticeto, eo non ſentis. ſed iube.
Vaſa tibi pura apparari ad rem diuinam cito,
Atq; agnum afferri proprium, pinguem. Aeg. cur? Er. ut ſacrufices.
Ae. Quoi deorũ? Er. mihi hercle. nã ego nũc tibi ſum ſummus Iupiter.
Idem ego ſum ſalus, fortuna, lux, lætitia, gaudium.
Proin tu deum hunc ſaturitate facias tranquillum tibi.
Ae. Eſurire mihi uidere. Er. mihi equidem eſurio, non tibi.
Ae. Tuo arbitratu facile patior. Er. conſuetus puer.
Ae. Iuppiter te, diq; perdant. Er. te hercle, mihi æquom'ſt gratias
Agere ob nuncium, tantum ego nunc porto à portu tibi boni.
Ae. Nunc tu mihi places. abi ſtultus, ſero poſt tempus uenis.
Er. Igitur ſi olim aduenissem? magis tu tum iſtuc diceres.
Nunc hanc lætitiam accipe à me, quam fero, nam filium tuum
Modo in portu Philopolemum uiuom, ſaluom, & ſoſpitem
Vidi in publica celoce, ibidemq; illum adoleſcentulum.
Alium unà, & tuum Stalagmum ſeruom, qui aufugit domo.
Qui tibi ſurripuit quadrimum puerum filiolum tuum.

Ae. Abi in rem malam, ludis me? Er. ita me amabit ſancta ſaturitas

Aegio, itaq; ſuo me ſemper condecor & cognomine,

Vt uidi. Aeg. meum gnatum? Er. tuum gnatum, & Genium meum.

Et capteuom illũ aulidẽſem. Aeg. μὰ τὸν ἀπόλλω? & ſeruolum.

Aeg. Stalagnum, meum qui gnatum ſubripuit? Er. νὴ τὸν κοράν.

Aeg. Iãdiu? Er. νὴ τὸν πραινέστην. Aeg. uenit. Er. νὴ τὸν σιγνίαν.

Aeg. Certon? Er. νὴ τὸν φρουσινῶνα? Aeg. uideſis. Er. νὴ τὸν ἀλάτριον.

Aeg. Quid tu barbaricas urbeis iuras? Er. quia enim item aſperæ

Sunt, ut tuum uictum autumabas eſſe. Aeg. uæ ætati tuæ.

Er. Quippe quando mihi nihil credis quod ego dico ſedulo.

Sed Stalagnus quoius erat tunc nationis, quom hinc abijt?

Aeg. Quoius & nunc. Er. ſi quoius nunc eſt, Boius Boiam terit.

Liberorum quærundorum cauſſa ei credo uxor data'ſt.

Aeg. Dic bonan fide tu mihi iſtæc uerba dixiſti? Er. bona.

Aeg. Di immortales, iterum gnatus uideor, ſi uera autumas.

Er. An tu dubium habebis etiam, ſancte quom ego iurem tibi?

Poſtremo Aegio, ſi parua iurijurando'ſt fides,

Viſe ad portum. Aeg. facere certu'ſt, tu intus cura quod opu'ſt.

Sume, poſce, prome quiduis, te facio cellarium.

Nam hercle niſi manticulatus probe hæc fuiſti, petito,

Aeternum tibi dapinato uictum, ſi uera autumas,

Er. Vnde id? Aeg. a me, meoq; gnato. Er. ſpõden tu iſtud? Aeg. ſpondeo,

Er. At ego tuum tibi aduenisse filium respondeo.

Aeg. Cura q̃ optume potes. Er. bene ambula, & redambula.

Ergaſilus.

Ilic hinc abit mihi rem ſummam credidit cibariam.

i Di i. mortales, ut ego collos detruncabo tergoribus.

Quanta pernis peſtis ueniet. quanta labes larido.

Quanta ſumini abſumedo. quanta collo calamitas.

Quanta lanijs laſſitudo. quanta porcinarijs.

Nam ſi alia memorem, quæ ad uentris uictum conducunt, mora'ſt.

Nunc ibi ad præfecturam, & ius dicam larido.

Et quæ pendent indemnatæ, pernis auxilium feram.

Aegionis puer.

Ieſpiter te Diq; Ergaſile perdant, & uentrem tuum,

d Paraſitoſq; omneis, & qui poſthac cœnam paraſitis dabit.

Clades, calamitas. q̃ item pies mó in noſtrã aduẽit domũ.

Quaſi lupus eſuriens, metui ne in me faceret impetum.
Nimiſq́; hercle ego illum male formidabam, ita frendebat dẽtibus.
Adueniens modo deturbauit totum cum carne carnarium.
Arripuit gladium, prætruncauit tribus tergoribus glandia.
Aulas caliceſq́; omneis confregit, niſi quæ modiales erant.
Coquum percontabatur, poſſent'ne ſeriaulæ refe rueſcere.
Cellas refregit. omneis intus, recluſitq́; armarium.
Aſſeruate iſtunc, ſultis, ſerui. ego ibo ut conueniam ſenem,
Dicam ut ſibi penum aliud ornet, ſiquidem ſeſe uti uolet.
Nam in hoc, ut hic quidem adornat, aut iã nihil eſt, aut iã nihil erit.

ACTVS QVINTVS.

Aegio. Philopolemus. Philocrates.

Oui Diſq́; ago gratias merito magnas, quom te reducem
Tuo patri reddideront. quomq́; ex miſerijs plurimis
Me exemeront, quæ adhuc te carens (dũ hic fui) ſuſtẽtabã.
Quomq́; hũc conſpicio in poteſtate noſtra. quomq́; hæc repertá'ſt fides
Firma nobis. Phil. ſatis iam dolui ex animo, & cura me ſatis
Et lachrumis maceraui hoc. ſatis iam audiui tuas
Erumnas ad portum, quas tu memorauiſti mihi,
Hoc agamus. Phi. quid nunc? quoniam tecum ſeruaui fidem,
Tibiq́; hunc reducem in libertatem feci? Aeg. feciſti ut tibi
Philocrates nunquam referre gratiam poſſim ſatis,
Perinde ut tu promeritus de me, & filio. Phil. immo potes
Pater, & poteris. & ego potero, & Di poteſtatem dabunt,
Vt beneficium benemerenti noſtro merito muneres,
Sicut tu huic potes pater mi facere merito maxume.
Aeg. Quid opus uerbis? lingua nulla'ſt, qua negem quicquid roges.
Philoc. Poſtulo abs te, ut mihi illũ reddas ſeruom, quẽ hic reliqueram
Pignus pro me. qui mihi melior, q̃ ſibi ſemper fuit.
Pro benefactis eius, uti precium poſſim reddere.
Aeg. Quod benefeciſti, refertur gratia. id quod poſtulas,
Et id, & aliud, quod me orabis, impetrabis. atq; te
Nolim ſuccenſere, quod ego iratus ei feci male.
Philoc. Quid feciſti? Aeg. in lapicidinas compeditum condidi,
Vbi reſciui mihi data eſſe uerba. Philoc. uæ miſero mihi,
Propter meum caput labores homini eueniſſe optumo.
Aeg. At ob eam rem mihi libellam pro eo argenti ne duis.
Gratis à me, ut ſit liber, abducito. Philoc. ædepol Aegio

Facis benigne, ſed quæſo hominem ut iubeas arceſſi. Aeg. licet.
Vbi eſtis uos? ite actutum Tyndarum huc arceſſite.
Vos ite intro, interibi ego ex hac ſtatua uerucea uolo
Erogitare meo minore quid ſit factum filio.
Vos lauate iteribi. Ph. ſequere hac Philocrates me itro. Ph. ſequor.

Aegio ſenex. Stalagmus fugitiuos.

Ge tu illuc procede bone uir, lepidum mancupium meum.
a St. Quid me oportet facere? ubi tu talis uir falſum autumas?
Fui ego lepidus, uel bonus uir nunquam, neq; frugi bonæ,
Neq; ero unquam, neq; ſpem ponas, me bonæ frugi fore.
Aeg. Propémodum ubi loci tuæ fortunæ ſint facile intellegis.
Si eris uerax, rem tuam facies ex mala meliuſculam.
Recte, & uera loquere. ſed neq; tu uere, neq; recte adhuc
Feciſti unq̃. St. quid ego fatear? credin pudeat quom autumes?
Aeg. At ego faciam, ut pudeat. nam in ruborem te totum dabo.
St. Eia credo ego imperito plagas minitaris mihi.
Tandem iſta aufer dic quid fers, ut feras hinc quod petis.
Aeg. Satis facundus, ſed fieri dictis compendium uolo.
St. Vt uis fiat. Aeg. bene morigerus fuit puer. nunc non decet.
Hoc agamus. iam animaduorte. hæc mihi, quæ dicam, ediſſere.
Si eris uerax, tuas res feceris meliuſculas.
St. Nugæ iſtæc. non me cenſes ſcire, quo dignus ſiem?
Aeg. At ea ſubterfugere potis es pauca, ſi non omnia.
St. Pauca effugiam ſcio, nam multa euenient, & merito meo,
Quia & fugi, & tibi ſurripui filium, & eum uendidi.
Aeg. Quoi homini? St. Theodoromedi in Aulide polyplusio,
Sex minis. Aeg. proh Di immortales, is quidem huius eſt pater
Philocratis. St. quin melius noui, q̃ te, & uidi ſæpius.
Aeg. Serua Iuppiter ſupreme & me, & meum gnatum.
Philocrates per tuum Genium obſecro exi, te uolo.

Philocrates. Aegio. Stalagmus.

Ego adſum, ſiquid me uis impera. Aeg. hic gnatum meum
a Tuo patri ait uendidiſſe ſex minis in Aulide.
Ph. Quãdiu id factu'ſt? St. hic annus incipit uiceſimus.
Ph. Falſa memorat. St. aut ego, aut tu. nam tibi quadrimulum
Tuus pater peculiarem paruolum puero dedit.
Ph. Quod erat ei nomen? ſi uera dicis, memoradum mihi.

St. Pægnium uocitatus eſt, poſt uos indidiſtis Tyndaro.
Ph. Cur ego te non noui? St. quia mos obliuiſci hominibus.
Neq; nouiſſe, quoius nihili ſit faciunda gratia.
Ph. Dic mihi, is ne iſtic fuit, quem uendidiſti meo patri,
Qui mihi peculiaris datus eſt, huius filius?
Viuit'ne is homo? St. argentum accæpi, nil curaui cæterum.
Aeg. Quid tu ais? Ph. quin iſtic ipſu'ſt Tyndarus tuus filius,
Vt quidem hic argumenta loquitur. nam is mecum à puero puer
Bene, pudiceq; educatus eſt uſq; ad adoleſcentiam.
Aeg. Et miſer, & fortunatus ſum ſi uera dicitis.
Eo ſum miſer, quia male illi feci, ſi gnatus meu'ſt.
Heheu quom ego plus, minus'q; feci illi q̃ æquom fuit.
Quod malefeci crucior, modo ſi infectum fieri poſſiet.
Sed eccum incedit huc ornatus audax ſuis uiribus.

Tyndarus. Aegio. Philocrates. Stalagmus.

Idi ego multa ſæpe picta, quæ ſub Acheronte fierent
Cruciamenta, uerũenimuero nullus adæque'ſt Acherons,
Atq; ubi ego fui in lapicidinis, illic ibi demu'ſt locus,
Vbi labore laſſitudo eſt omnis exigunda ex corpore.
Nam ubi illo adueni, quaſi patricijs pueris aut monedulæ,
Aut anates, aut coturnices dantur, quicum luſitent,
Itidem huc mihi aduenienti upupa, quæ me delectet, datu'ſt.
Sed herus eccum ante oſtium, & herus alter eccum ex Aulide
Redit. Aeg. ſalue exoptate gnate mi. Ty. hem quid gnate mi?
Attat ſcio cur te patrem aſſimules eſſe, & me filium,
Qui mihi item ut parentes, lucis das tuendæ copiam.
Ph. Salue Tyndare. Ty. & tu quoius cauſa hanc ærumnam exigo.
Ph. At nunc liber in diuitias faxo uenies. nam tibi
Pater hic eſt. hic ſeruos, qui te huc hinc quadrimum ſurpuit.
Vendidi patri meo te ſex minis, is te mihi
Paruolum peculiarem paruolo puero dedit.
Illic indicium fecit, nam hunc ex Aulide huc reducimus.
Ty. Quid, filium? Ph. intus eccum fratrem germanum tuum.
Ty. Quid tu ais? adduxtin illum huius captiuom filium?
Ph. Quin inquam intus hic eſt. Ty. feciſti ædepol & recte, & bene.
Ph. Nunc tibi pater hic eſt. hic fur tuus, qui paruom hinc te abſtulit.
Ty. At ego nunc grandis grandem ob furtum ad carnuficem dabo.
Ph. Meritus eſt. Ty. ergo ædepol meritam mercedem dabo.

Sed dic oro, pater meus tu'ne es? Aeg. ego ſum gnate mi.
Ty. Nunc demum in memoriam redeo, quom mecum cogito.
Nunc ædepol demum in memoriam regredior, audiſſe me
Quaſi per nebulam, Aegionem meum patrem uocarier.
Aeg Ego ſum. Ty. compedibus quæſo, ut tibi ſit leuior filius.
Atq; hic grauior ſeruos. Aeg. certu'ſt principium id præuortier.
Eamus intro, ut arceſſatur faber, qui iſtas compedes
Tibi adimam, huic dem. St. quoi peculi nihil eſt, recte feceris.

GREX.

Pectatores, ad pudicos mores facta hæc fabula'ſt.
s *Neq; in hac ſubitæ cogitationes ſunt, ulla'ue amatio,*
Nec pueri ſuppoſitio, nec argenti circumductio,
Neq; ubi amans adoleſcens ſcortum liberet clam ſuum patrem.
Huiuſmodi paucas poëtæ referunt comœdias,
Vbi boni meliores fiant. nunc uos, ſi nobis placet,
Et ſi placuimus, neq; odio fuimus, ſignum hoc mittite.
Qui pudicitiæ eſſe premium uoltis, plauſum date.

CVRCVLIO.

DRAMATIS PERSONAE.

PALINVRVS	SERVOS.
PHAEDROMVS	ADOLESCENS.
LENA	ANVS.
PLANESIVM	VIRGO.
CAPPADOX	LENO.
COQVVS.	
CVRCVLIO	PARASITVS.
LYCO	TRAPEZITA.
CHORAGVS.	
TERAPONTIGONVS	MILES.

ARGVMENTVM.

VRCVLIO *miſſus à* PHAEDROMO *it ĩ* CARIAM,
Vt petat argentum. ibi eludit anulo
c *Riualem. ſcribit, atq; obſignat litteras.*
Cognoſcit ſignum LYCO, *ubi uidit, militis.*
Vt amicam mittat, pretium lenoni dedit.
Lyconem miles, ac lenonem in ius rapit.

Ipſus ſororem, quam peribat, repperit.
Oratu quoius Phædromo nuptum locat.

ACTVS PRIMVS.

Palinurus ſeruos. Phædromus adoleſcens.

Vo te hoc noctis dicam proficiſci foras,
q *Cum iſtoc ornatu, cumq; hac pompa Phædrome?*
Ph. Quo Venus, Cupidoq; imperant, ſuadetq; amor.
Si media nox eſt, ſiue eſt prima ueſpera.
Si ſtatus condictus cum hoſte intercedit dies,
Tamen eſt eundum, quo imperant ingratijs.
Pa. At tandem tandem. Ph. tandem es odioſus mihi.
Pa. Iſtuc quidem nec bellum eſt, nec memorabile.
Tute tibi puer es lautus, luces cereum.
Ph. Egon apicularum opera congeſtum non feram?
Ex dulci oriundum melliculo dulci meo?
Pa. Nam quo te dicam ego ire? Ph. ſi tu me roges,
Dicam, ut ſcias. Pa. ſi rogitem, quid reſpondeas?
Ph. Hoc Aeſculapij phanum eſt. Pa. plus iam anno ſcio.
Ph. Huic proximum illud hoſtium oclusiſſumum.
Salue, ualuiſtin hoſtium oculiſſumum?
Pa. Caruit'ne febris te heri, uel nudiuſtertius?
Et heri cœnauiſti ne? Ph. derides'ne me?
Pa. Quid tu ergo inſane rogitas, ualeat ne oſtium?
Ph. Belliſſumum hercle uidi, & taciturniſſumum,
Nunquam ullum uerbum mutit. quom aperitur, tacet.
Quom illa noctu clanculum ad me exit, tacet.
Pa. Nunquid tu, quod te, aut genere indignum ſit tuo,
Facis, aut inceptas facinus facere Phædrome?
Num tu pudicæ quoipiam inſidias locas,
Aut quam pudicam eſſe oportet? Ph. nemini.
Nec me ille ſinat Iuppiter. Pa. ego item uolo.
Ita tuum conferto amorem ſemper, ſi ſapis,
Ne id quod ames, populus ſi ſciat, tibi ſit probro.
Semper curato, ne ſis inteſtabilis.
Quod amas, ama teſtibus præſentibus.
Ph. Quid iſtuc eſt? Pa. caute ut incedas uia.
Ph. Quin leno hic habitat. Pa. nemo hinc prohibet, nec uetat,
Quin quod palàm eſt uenale, ſi argentu'ſt emas.

Nemo ire

Nemo ire quenquam prohibet publica uia.
Dum ne per fundum ſeptum facias ſemitam.
Dum te abſtineas nupta, uidua, uirgine,
Iuuentute, & pueris liberis, ama quod lubet.
Ph. Lenonis hæ ſunt ædes. Pa. male iſtis eueniat.
Ph. Qui? Pa. quia ſceleſtam ſeruitutem ſeruiunt.
Ph. Obloquere. Pa. fiat maxume. Ph. etiam taces?
Pa. Nempe obloqui me iuſſeras. Ph. at nunc ueto.
Pa. Inducias occœpi dicere. Ph. ei ancillula'ſt.
Pa. Nempe huic lenoni, qui hic habitat? Ph. recte tenes.
Pa. Nimis formido, ne exedat. Ph. odioſus es.
Eam uolt meretricem facere, ea me deperit.
Ego autem cum illa facere nolo mutuum.
Pa. Quid ita? Ph. quia proprium facio, amo pariter ſimul.
Malus, clandeſtinus eſt amor. damnu'ſt merum.
Pa. Eſt hercle ut dicis ita, iam'ne ea fert iugum?
Ph. Tam à me pudica eſt, quaſi ſoror mea ſit, niſi
Si eſt oſculando quippiam impudicior.
Pa. Semper tu ſcito, flamma fumo eſt proxuma.
Fumo comburi nihil poteſt, flamma poteſt.
Qui è nuce nucleum eſſe uolt, frangit nucem.
Qui uolt cubare, pangit ſaltem ſauium.
Ph. At illa eſt pudica, neq; dum cubitat cum uiris.
Pa. Credam, pudor ſi quoipiam lenoni ſiet.
Ph. Immo ut illam cenſes, ut quæq; illi occaſio'ſt,
Surripere ſe ad me. ubi ſauium oppegit, fugit.
Id eo fit, quia hic leno ægrotus incubat
In Aeſculapi phano. is me excruciat. Pa. quid eſt?
Ph. Alias me poſcit pro illa triginta minas.
Alias talentum magnum, neq; quicquam queo
Aequi, boniq; ab eo impetrare. Pa. iniuriu'ſt.
Ph. Quid? Pa. quod lenoni nulli'ſt, id ab eo petis?
Ph. Nunc hinc paraſitum in Cariam miſi meum.
Petitum argentum à meo ſodale mutuum.
Quod ſi non affert, quo me uortam neſcio.
Pa. Si deos ſalutas dextrouorſum cenſeo.
Ph. Nunc ara Veneris hæc eſt ante horum fores,
Me inferre Veneri uoui iam ientaculum.
Pa. Quid ante pones Veneri à ientaculo?

Ph. Me, te, atq; hoſce omneis. Pa. tum tu Venerem uomere uis?
Ph. Cedo puere ſignum. Pa. quid facturus? Ph. iam ſcies.
Anus hic recubare ſolet cuſtos ianitrix.
Nomen eſt lenæ Multibiba, atq; Merobiba.
Pa. Quaſi tu lagenam dicas, ubi uinum ſolet
Chium eſſe. Ph. quid opus eſt uerbis? uinoſiſſima'ſt.
Eaq; extemplo ubi uino has conſperſi fores
De odore adeſſe me ſcit, aperit illico.
Pa. Ei'ne hic cum uino ſinus fertur? Ph. niſi ne uis.
Pa. Nolo hercle, nam iſtunc qui fert, afflictum uelim,
Ego nobis afferri cenſui. Ph. quin tu taces,
Siquid ſuper illi fuerit, id nobis ſat eſt.
Pa. Quiſnam hic fluuius eſt, quem non recipiat mare?
Ph. Sequere hac Palinure me ad fores, ſi mihi obſequeris.
Pa. Ita faciam. Ph. agite bibite feſtiuæ fores.
Potate, ſite mihi uolentes propiciæ.
P. Volti'ne oliuas, aut pulpamentum, aut caparim?
Ph. Exuſcitate uoſtram huc cuſtodem mihi.
Pa. Profundis uinum? quæ te res agitant? Ph. ſine,
Viden ut aperiuntur ædes feſtiuiſſumæ?
Non mutit cardo? eſt lepidus. Pa. quin das ſauium?
Ph. Tace, occultemus lumen, & uocem. Pa. licet.

Lena anus. Phædromus. Palinurus ſeruos.

Flos ueteris uini meis naribus obiectus eſt.
Eius amor cupidam huc me per tenebras prolicit,
Vbi ubi eſt, prope me eſt. euax habeo. ſalue anime mi
Liberi lepos. ut ueteris uetuſti cupida ſum.
Nam omnium odor unguentum præ tuo nautea'ſt.
Tu ſtacte, tu cinamum, tu roſa, tu crocum, & caſia es,
Tu petalium. nam ubi tu profuſus, ibi ego me
Peruelim ſepultam, ſed quom adhuc naſo odos meo.
Es obſecutus, da uiciſſim gutturi
Meo gaudium, nihil ago tecum, ubi eſt ipſus.
Ipſum expeto tangere, inuergere in me liquores tuos.
Sino ductim, ſed hac abijt, hac perſequar.
Ph. Sitit hæc anus. Pa. quantillum ſitit? Ph. modica eſt. capit
Quadrantal. Pa. pol, ut prædicas, uindemia hæc
Huic anui non ſatis eſt ſoli. canem eſſe hanc quidem

Magis

Magis par fuit, naſum ædepol ſagax habet.
An. Amabo quoia uox auribus ſonat procul?
Ph. Hanc appellandam anum cenſeo. adibo. redi.
Et reſpice huc ad me lena. An. imperator quis es?
Ph. Vini pollens lepidus liber, qui ſcreanti tibi
Siccæ, ſemiſomnæ potionem affert, atq; it.
Sedatum te. An. Quam longe à me abeſt? Ph. lumen hoc uide.
An. Sed grandiorem gradum ergo fac ad me obſecro.
Ph. Salue anus. An. egon ſalua ſim, quæ ſicca ſum ſiti?
Ph. At iam bibes. An. diu fit. Ph. hem tibi anus lepida.
An. Salue oculiſſime homo. Pa. age effunde hoc cito in baratrum,
Propere prolue cloacam. Ph. tace nolo huic
Maledici. Pa. faciam igitur male potius. An. Venus
De paulo paululum hoc tibi dabo haud lubenter.
Nam tibi amantes propinantes uinum danunt,
Mihi haud ſæpe tales hæreditates eueniunt.
Pa. Hoc uide ut ingurgitat impura in ſe merum auariter.
Plenis faucibus. Ph. perij hercle. huic quid dicam neſcio.
Pa. Hem iſtuc, quod mihi dixti. Ph. quid id eſt? Pa. periſſe ut te
Dicas. Ph. male tibi Di faciant. Pa. dic iſti. An. ah. Pa. quid eſt?
Ecquid lubet? An. lubet. Pa. etiam mihi quoq;
Stimulo fodere lubet te. Ph. tace, noli. Pa. taceo.
Ecce autem bibit arcus, pluet credo hercle hodie.
Ph. Iam'ne ego huic dicam? Pa. quid dices? Ph. me periſſe. Pa. age
Dice. Ph. Anus audi hoc uolo ſcire te. Perditus ſum miſer.
An. At pol ego oppido ſeruata. ſed quid eſt,
Quod lubet perditum dicere te? Ph. quia id, quod amo, careo.
An. Phædrome mi ne plora amabo, tu me ne ſitiam.
Curato, ego tibi quod amas, iam huc adducam. Ph. tibi
Næ ego, ſi fidem ſeruas mecum, uineam
Pro aurea ſtatua ſtatuam, quæ tuo gutturi
Sit monumentum. alter qui me in terra æque erit
Fortunatus Palinure, ſi illa ad me bitet?
Pa. Aedepol qui amat, ſi eget, miſera ærumna afficitur.
Ph. Non ita res eſt. nam confido paraſitum hodie
Aduenturum cum argento ad me. Pa. magnum incipis,
Si id expectas, quod nuſquã'ſt. Ph. quid, ſi adeam fores,
Atq; occentem? Pa. neq; ueto, neq; iubeo, quando te
Video immutatus moribus eſſe here atq; ingenio.

Ph. Peſſuli, heus peſſuli, uos ſaluto lubens,
Vos amo, uos uolo, uos peto, atq; obſecro.
Gerite amanti mihi morem amœniſſumi.
Site cauſſa mea lydi barbari.
Suſſilite obſecro, & mittite iſtanc foras.
Quæ mihi miſero amanti ebibit ſanguinem.
Hoc uide, ut dormiunt peſſuli peſſumi.
Nec mea gratia commouent ſe ocyus.
Reſpicio nihili uos meam gratiam facere.
Sed tace, tace. Pa. taceo hercle, quid eſt? Ph. ſentio ſonitum.
Tandem ædepol mihi morigeri peſſuli fiunt.

Anus. Palinurus. Planeſium uirgo. Phædromus.

P Lacide egredere, et ſonitũ prohibe foriũ, et crepitũ cardinũ.
Ne, quod hic agimus, herus percipiat fieri mea Planeſium.
Mane, ſuffundam aquulam. P. uiden ut anus medicinam facit?
Ea merum quom didicit bibere, foribus dat aquam, quam bibant.
Pl. Vbi tu es qui me conuadatus uenerijs uadimonijs?
Vbi tu es qui me libello uenerio citaſti,
Ecce me ſiſto, ades contra.
Siſto ego tibi me, & mihi contra itidem ut ſiſtas, ſuadeo.
Ph. Adſum, nam ſi abſim, haud recuſem, quin mihi male ſit mel meũ.
Pl. Anime mi. procul amantem abeſſe haud conſentaneum eſt.
Ph. Palinure, palinure. Pa. loquere, quid eſt, quod palinurum uoces?
Ph. Eſt lepida? P. nimiũ lepida. Ph. ſum deus. Pa. imo aliud magni pre-
Ph. Quid uidiſti? aut qd uidebis magis Diis equiparabile? (cij.
Pa. Male ualere te, quod mihi ægre'ſt. Ph. male mihi morigerus, tace.
Ph. Ipſus ſe excruciat, qui homo, quod amat, uidet, nec potiri licet.
Ph. Recte obiurgat. ſane haud quicquã'ſt, magis quod cupiam tamdiu.
Pl. Tene me. ergo amplectere. Ph. hoc etiam'ſt q̃obrem cupiam uiuere.
Quia te herus prohibet. clã hero potior. Pl. prohibet? nec prohibere
Nec prohibebit, niſi mors meũ animũ abs te abalienauerit. (quit.
Pa. Sed enim nequeo durare, quin ego herum accuſem meum.
Nam bonum eſt pauxillum amare ſane, inſane, non bonum eſt.
Verum totum inſanum amare, hoc eſt quod meus herus facit.
Pl. Sibi ſua habeant regna reges, ſibi diuitias diuites.
Sibi honores, ſibi uirtutes, ſibi pugnas, ſibi prælia.
Dum mihi abſtineant inuidere, ſibi quiſq; habeat, quod ſuũ'ſt.
Pa. Quid tu Venerin peruigilare te uouiſti Phædrome?

Nam hoc

Nam hoc quidem, ædepol haud multopoſt luce lucebit. Ph. tace.
Pa. Quid taceam? quin tu is dormitum? Ph. dormio. ne occlamites.
Pa. Tu quidẽ uigilas. Ph. at meo more dormio. hic ſomnus eſt mihi.
Pa. Heus tu mulier male mereri de immerenti inſcitia'ſt.
Pl. Iraſcere, ſi te edentem hic à cibo abigat. Pa. illicet
Pariter hos perire amando uideo, uterq; inſaniunt.
Viden ut miſere moliuntur. neq; queunt complecti ſatis.
Etiam diſpertimini? Pl. nulli eſt homini perpetuum bonum.
Iam huic uoluptati hoc adinuentum odiu'ſt. Pa. quid ais propudiũ?
Tun etiam cum nocturnis oculis odium me uocas?
Ebriola, perſolæ nugæ. Ph. tun Venerem uituperas meam?
Pl. Quod quidem mihi pollutus uirgis ſeruos ſermonem ferat?
Ph. At næ tu hercle cum cruciatu magno dixiſti tuo.
Hem tibi maledictis pro iſtis dictis, moderari ut queas.
Pa. Tuam fidem Venus. noctu uigila. Ph. pergin etiam uerbero?
Pl. Noli ámabo uerberare lapidem, ne perdas manum.
Pa. Magnum flagitium, probrumq; expergeficis Phædrome,
Bene monſtrantem pugnis cædis, hanc amas, nugas meras.
Hoci'ne fieri, ut immodeſtis hic, te moderere moribus?
Ph. Auro contra cedò modeſtum amatorem, à me aurum accipe.
Pa. Cedò mihi contra orichalco, quoi ego ſano ſeruiam.
Pl. Bene uale ocule mi, nam ſonitum, & crepitum clauſtrorum audio:
Aedituumq; aperire phanum. quouſq; quæſo ad hunc modum
Inter nos amore utimur ſemper ſurreptitio?
Ph. Minime. nam paraſitum miſi nudiuſquartus in Cariam.
Petere argentum. is hodie hic aderit. Pl. nimium conſultas diu.
Ph. Ita me Venus amet, ut ego te hoc triduum nunq̃ ſinam
In domo eſſe iſtac, quin ego te liberalem liberem.
Pl. Facito ut memineris, tene etiam prius, q̃ abeo hinc ſauium.
Ph. Siquidem hercle mihi regnum detur, nunq̃ id potius perſequar.
Quando ego te uidebo? Pl. hem iſtoc uerbo uindictam para.
Si amas, eme, ne rogites, facito ut pretio peruincas tuo,
Bene uale. Ph. iam'ne ego relinquor? pulchre Palinure occidi.
Pa. Ego quidem, qui & uapulando, & ſomno pereo. Ph. ſequere me.

ACTVS SECVNDVS.

Cappadox leno, & Palinurus ſeruos.

M Igrare certu'ſt iam nunc è phano foras.
Quando Aeſculapi ita ſentio ſententiam.

Vt qui me nihili faciat, nec ſaluom uelit.
Valetudo decreſcit. accreſcit labor.
Nam iam quaſi Zonaliene cinctus ambulo.
Geminos in uentre habere uideor filios.
Nihil metuo, niſi ne medius diſrumpar miſer.
Pa. Si recte facias Phædrome auſcultes mihi,
Atq; iſtam exturbes ex animo ægritudinem.
Paues, paraſitus quia non rediit Caria
Afferre argentum credo. nam ſi non ferat,
Tormento non retineri potuit ferreo.
Quin reciperet ſe huc eſum ad præſepem ſuam.
Ca. Quis hic eſt qui loquitur? Pa. quoiam uocem audio.
Ca. Eſt ne hic Palinurus Phædromi? Pa. qui hic eſt homo
Cum collatiuo uentre, atq; oculis herbeis?
De forma noui, de colore non queo
Noviſſe, iamiam noui. leno eſt cappadox,
Congrediar. Ca ſalue Palinure. Pa. o ſcelerum caput,
Salueto, quid agis? Ca. uiuo. Pa nempe, ut dignus es,
Sed quid tibi'ſt? Ca. lien necat, renes dolent,
Pulmones diſtrahuntur, cruciatur iecur,
Radices cordis pereunt, choriæ omnes dolent.
Pa. Tum te igitur morbus agitat hepatarius.
Ca. Facile'ſt miſerum irridere Pa. quin tu aliquot dies
Perdura, dum inteſtina exputreſcunt tibi.
Nunc dum ſaltura ſat bona'ſt, ſi id feceris,
Venire poteris inteſtinis uilius.
Ca. Lien diruptu'ſt. Pa. ambula. id lieni optumu'ſt.
Ca. Aufer iſtæc quæſo, atq; hoc reſponde, quod rogo.
Potin coniecturam facere, ſi narrem tibi?
Hac nocte quod ego ſomniaui dormiens?
Pa. Vah ſolus hic homo'ſt qui ſciat diuinitus.
Quin coniectores à me conſilium petunt.
Quod eis reſpondi, ea omnes ſtant ſententia.

Coquus. Palinurus. Cappadox. Phædromus.

PAlinure quid ſtas? quin depromuntur mihi,
Quæ opus ſunt paraſito, ut ſit paratum prandium,
Quom ueniat. Pa. maneſis dum huic coniicio ſomnium.
Co. Tute ipſe, ſiquid ſomniaſti, ad me refers,

Pa. Fateor. Co. abi deprome. Pa. age tu interea huic ſomnium
Narra, meliorem q̃ ego ſum, ſuppono tibi.
Nam quod ſcio, omne ex hoc ſcio. Ca. operam ut det. Pa. dabit.
Ca. Facit hic, quod pauci, ut ſit magiſtro obſequens.
Da mihi igitur operam. Co. tametſi non noui, dabo.
Ca. Hac noctu in ſomnis uiſus ſum uiderier,
Procul ſedere longe à me Aeſculapium.
Neq; eum ad me adire, neq; me magnipendere
Viſu'ſt. Co. item alios Deos facturos ſcilicet.
Sane illi inter ſe congruunt concorditer.
Nihil eſt mirandum, melius ſi nihil ſit tibi.
Nanq; incubare te ſatius fuerat Ioui,
Qui tibi auxilio in iureiurando fuit.
Ca. Siquidem incubare uelint, qui peierauerunt,
Locus non præberi potis eſt in capitolio.
Co. Huc animum aduorte, pacem ab Aeſculapio
Petas, ne forte tibi eueniat magnum malum.
Quod inquiete tibi portentu'ſt. Ca. bene facis,
Ibo, atq; orabo. Co. quæ res male uortat tibi.
Pa. Proh Di immortales quem conſpicio? quis illic eſt?
Eſt' ne hic paraſitus qui miſſus eſt in Cariam?
Heus Phædrome exi, exi inquam ocyus.
Ph. Qui iſtic clamorem tollis? Pa. paraſitum tuum
Vide occurrentem, ellum uſq; in platea ultima.
Hinc auſcultemus quid agit. Ph. ſanè cenſeo.

Curculio. Phædromus. Palinurus.

d Ate uiam mihi noti, atq; ignoti, dum ego hic officium meũ
Facio, fugite omnes, abite, & de uia ſecedite,
Ne quem in curſu, capite, aut cubito, aut pectore offendam, aut genu.
Ita nunc ſubito, propere, & celere obiectu'ſt mihi negocium.
Nec quiſquam fuerit tam opulentus, qui mihi obſiſtat in uia.
Nec ſtrategus, nec tyrannus quiſquam, nec agoranomus.
Nec demarchus, nec comarchus, nec cum tanta gloria,
Quin cadat, quin capite ſiſtat in uiam de ſemita.
Tum iſti græci palliati, capite operto qui ambulant,
Qui incedunt ſuffarcinati cum libris, cum ſportulis,
Conſtant, conferunt ſermones inter ſe tanquam drapetæ.
Obſtant, obſiſtunt, incedunt cum ſuis ſententijs.

Quos ſemper uideas bibentes eſſe in œnopolio:
Vbi quid ſurripuere operto capitulo calidum bibunt.
Triſtes atq; ebrioli incedunt. eos ego ſi offendero,
Ex uno quoq; eorum eijciam crepitum polentarium.
Tum iſti, qui ludunt datatim ſerui ſcurrarum in uia,
Et datores, & factores omnes ſubdam ſub ſolum.
Proin ſe domi contineant, uitent infortunia.
Ph. Recte hic monſtrat, ſi imperare poſſit, nam ita nunc mos uiget.
Ita nunc ſeruitu'ſt. profecto modus haberi non poteſt.
Cu. Ecquis eſt, qui mihi commonſtret & Phædromum genium meum?
Ita res ſubita'ſt, celeriter mihi hoc homine conuento'ſt opus.
Pa. Te ille quærit. Ph. quid ſi adeamus? heus Curculio, te uolo.
Cu. Quis uocat, quis nominat me? Ph. qui te conuentum cupit.
Cu. Haud magis cupis, q̃ ego te cupio. Ph. o mea opportunitas
Curculio exoptate ſalue. Cu. ſalue. Ph. ſaluem gaudeo
Te aduenisſe. cedo tuam mihi dextram, ubi ſunt ſpes meæ?
Eloquere obſecro hercle. Cu. eloquere te obſecro, ubi ſunt meæ?
Ph. Quid tibi'ſt? Cu. tenebræ oboriuntur, genua media ſuccidunt.
Ph. Laſſitudine hercle credo. Cu. retine, retine me obſecro.
Ph. Vide ut expalluit? datin iſti ſellam, ubi aſſidat cito?
Et aqualem cum aqua? properatin ocyus? Cu. animo male'ſt.
Ph. Vin aquam? Cu. ſi fruſtulenta'ſt, da obſecro hercle obſorbeam.
Ph. Væ capiti tuo. Cu. obſecro hercle facite uentum, ut gaudeam.
Pa. Maxume. Cu. quid facitis quæſo? Pa. uentum. Cu. nolo eqdem mihi
Fieri uentulum. Pa. quid igitur uis? Cu. eſſe, ut uentum gaudeam.
Ph. Iuppiter te, Diq; perdant. Cu. perij, proſpicio parum.
Os amarum habeo, dentes plenos, lippiunt fauces fame,
Ita cibi uacuitate uenio laſſis lactibus.
Ph. Iam edes aliqd. Cu. nolo hercle aliqd, certum q̃ aliquid mauolo.
Ph. In imo ſi ſcias reliquiæ quæ ſint. Cu. ſcire nimis lubet,
Vbi ſient. nam illis conuentis ſane opu'ſt meis dentibus.
Ph. Pernam, abdomẽ, ſuis glandium. Cu. ain tu omnia hæc?
In carnario fortaſſe dicis. Ph. immo in lancibus
Quæ tibi ſunt paratæ, poſt q̃ ſcimus uenturum. Cu. uide
Ne me ludas. Ph. Ita me amabit, quam ego amo, ut haud mentior.
Sed quo te miſi, nihilo ſum certior. Cu. nihil attuli.
Ph. Perdidiſti me. Cu. inuenire poſſim, ſi mihi operam dabis.
Poſt q̃ ſum tuo iuſſu profectus, perueni in Cariam.
Video tuum ſodalem. argenti rogo ut copiam faciat.

Scire uelles gratiam tuam noluit fruſtrarier.
Vt decet uelle hominem amicum amico, atq; opitularier.
Reſpondit mihi paucis uerbis, atq; adeo fideliter.
Quod tibi'ſt, item ſibi eſſe magnam argenti inopiam.
Ph. Perdis me tuis dictis. Cu. immo ſeruo, & ſeruatum uolo.
Poſtquam mihi reſponſu'ſt, abeo ab illo mœſtus ad forum,
Me illò fruſtra aduenisse. forte aſpicio militem.
Aggredior hominem. ſaluto adueniens. ſalue inquit mihi.
Prændit dextram, ſeducit. rogat quid ueniam Cariam.
Dico me illò aduenisse animi cauſſa. ibi me interrogat,
Ecquem in Epidauro trapezitam Lyconem nouerim.
Dico me nouiſſe. quid lenonem cappadocem? annuo
Viſitaſſe. ſed quid eum uis? quia de illo emi uirginem
Triginta minis, ueſtem, aurũ, & decem pro his accedunt minæ.
Dediſti argentum inquam, immo inquit apud trapezitam ſitu'ſt
Illum quem dixi, atq; ei mandaui, qui anulo meo
Tabellas obſignatas attuliſſet, daret operam
Vt mulierem à lenone cum auro, & ueſte abduceret.
Poſtquam hoc mihi narrauit, abeo ab illo. reuocat me ilico.
Vocat ad cœnam, religio fuit, denegare nolui.
Quid ſi adeamus, ac decumbamus inquit? conſilium placet.
Neq; diem decet me morari, neq; nocti nocerier.
Omnis res parata'ſt, & nos quibus paratu'ſt, aſſumus.
Poſtquam cœnati, atq; appoti, talos poſcit in manum.
Prouocat me in aleam, ut ego ludam. pono pallium.
Ille ſuum anulum oppoſuit, inuocat Planeſium. Ph. meos
Ne amores? Cu. tace parumper. iacit uoltorios quattuor.
Talos arripio, inuoco almam meam nutricem Herem.
Iacto baſilicum, propino magnum poculum, ille ebibit.
Caput deponit. quomodo dormiſcit, ei ſubduco anulum.
Deduco pedes de lecto clam, ne miles ſentiat.
Rogant me ſerui quo eam, dico ire quo ſaturi ſolent.
Hoſtium ubi conſpexi, exinde me illico protinam dedi.
Ph. Laudo. Cu. laudato, quando id quod cupis, effecero.
Eamus intro, ut tabellas conſignemus. Ph. non moror.
Cu. Atq; aliquid prius obtrudamus pernam, ſumen, glandium.
Hæc ſunt uentri ſtabilimenta, panis, & aſſa bubula.
Poculum grande, aula magna, ut ſatis conſilia ſuppetant.
Tu tabulas conſignato. hic miniſtrabit. ego edam.

Dicam quemadmodum conſcribas, ſequere me hac intro. Ph. ſequor.

ACTVS TERTIVS.

Lyco. Trapezita. Curculio. Leno.

Beatus uideor, ſubduxi ratiunculam,
b Quantum æris mihi ſit, quantum'q; alieni ſiet.
Diues ſum ſi non reddo eis, quibus debeo.
Si reddo illis, quibus debeo, plus alieni'ſt.
Verum hercle uero conuellere illis cogito.
Si magis me inſtabunt ad prætorem, ſufferam.
Habent hunc morem pleriq; argentarij,
Vt alius alium poſcant, reddant nemini.
Pugnis rem ſoluant, ſiquis poſcat durius.
Qui homo mature quæſiuit pecuniam,
Niſi eam mature parſit, mature eſurit.
Cupio aliquem emere puerum, qui uſurarius
Nunc mihi quæratur, uſu'ſt etiam pecunia.
Cu. Nil tu me ſaturum monueris, memini, & ſcio.
Ego hoc effectum lepide tibi tradam, tace.
Aedepol næ ego hic me intus expleui probe.
Et equidem reliqui in uentre cellæ uni locum,
Vbi reliquiarum reliquias reconderem.
Quis hic eſt qui operto capite æſculapium
Salutat, atat pol quem quærebam. ſequere me,
Simulabo quaſi non nouerim. heus tu, te uolo.
Ly. une ocule ſalue. Cu. quæſo derides'ne me?
Ly. De coclitum proſapia te eſſe arbitror,
Nam hi ſunt unoculi. Cur. Catapultæ hoc ictu'ſt mihi
Apud Sicyonem. Ly. nam quid id refert mea,
An aula quaſſa cum cinere effoſſus ſiet?
Cur. Superſtitioſus hic quidem eſt, uera prædicat,
Nam illæc ad me catapultæ crebro commeant,
Adoleſcens ob rempublicam, hoc intus mihi
Quod inſigne habeo, quæſo ne me incommities.
Ly. Licet'ne inforare, ſi incommitiare non licet? Cur. nõ inforabis
Me qdẽ. nõ mihi placet tuũ profecto nec forũ, nec comitium.
Sed hunc quem quæro, commonſtrare ſi potes
Inibis a me ſolidam & grandem gratiam,
Lyconem quæro ego trapezitam. Ly. dic mihi

Quid eum nunc quæris, aut quoiatis? Cu. eloquar
Ab Therapontigono platagidoro milite.
Ly. Noui ædepol nomen. nam mihi iſtoc nomine
Dum ſcribo, expleui totas ceras quattuor.
Sed quid Lyconem quæris? Cu. mandatu'ſt mihi.
Vt has tabellas ad eum feram. Ly. quis tu homo es?
Cu. Libertus illius, quem omnes Summanum uocant.
Ly. Summane ſalue. Qui Summanus? fac ſciam.
Cu. Quia ueſtimenta, ubi obdormiui ebrius,
Summano. ob eam rem me omnes Summanum uocant.
Ly. Alibi te meliu'ſt quærere hoſpitium tibi.
Apud me profecto nihil eſt Summano loci.
Sed iſtum, quem quæris, ego ſum. Cu. quæſo tu ne is es
Lyco trapezita? Ly. ego ſum. Cu. multam me tibi
Salutem iuſſit Therapontigonus dicere,
Et has tabellas dare me iuſſit. Ly. mihin? Cu. ita.
Cape, ſignum noſce, noſtin? Ly. quid ni nouerim?
Clypeatus elephantum ubi machæra diligit.
Cu. Quod iſthic ſcriptu'ſt, id te orare iuſſerat.
Profecto ut faceres, ſuam ſi uelles gratiam.
Ly. Concede inſpiciam quid ſit ſcriptum. Cu. maxume,
Tuo arbitratu, dum auferam abs te id, quod peto.
Ly. Miles Lyconi in Epidauro hoſpiti ſuo
Therapontigonus Platagidorus plurimam
Salutem dicit. cum eus hic eſt, hanum uorat.
Ly. Tecum oro, & quæſo, qui has tabellas afferet
Tibi. ut ei detur, quam iſthic emi uirginem.
Quod te præſente iſthic egi, teq; interprete.
Et aurum, & ueſtem, iam ſcis, ut conuenerit.
Argentum des lenoni, huic des uirginem.
Vbi ipſus? cur non uenit? Cur. ego dicam tibi.
Quia nudiusquartus uenimus in Cariam
Ex India, ibi nunc ſtatuam uolt dare auream,
Solidam faciundam ex auro philippéo, quæ ſiet
Septempedalis, factis monumentum ſuis.
Ly. Quamobrē iſtuc? Cu. dicam. quia enim Perſas, Paphlagonas,
Synopas, Arabes, Caras, Cretenos, Syros,
Rhodiam, atq; Lyciam, Perediam, & Bibeſiam,
Centauromachiam, Elatiam, unimammiam,

Libyamq́; oram omnem conterebromniam.
Dimidiam partem nationum uſq; omnium
Subegit ſolus intra uiginti dies.
Ly. Vah. Cu. quid miraré? Ly. quia enim in cauea ſi forent
Concluſi itidem, ut pulli gallinacei,
Ita non potuere uno anno circuirier.
Credo hercle te eſſe ab illo, nam ita nugas blatis.
Cu. Immo etiam porro (ſi uis) dicam. Ly. nihil moror.
Sequere hac, te redabſoluam, qua aduenisti gratia.
Atq; eccum uideo. Leno ſalue. Le. Di te ament.
Ly. Quid hoc, quod ad te uenio? Le. dicas quiuelis.
Ly. Argentum accipias, cum illo mittas uirginem.
Le. Quid quod iuratus ſum. Ly. quid id refert tua,
Dum argentum accipias? Le. qui monet, quaſi adiuuat.
Sequimini. Cu. Leno caue in te ſit morari mihi.

ACTVS QVARTVS.

Choragus.

Edepol nugatorē. lepidū lepide hūc nactus eſt Phædromus.
Halophantam, an ſycophantā, hūc magis dicam, neſcio.
Ornamenta, quæ locaui, metuo ut poſſim recipere.
Quanq̃ cum iſtoc mihi negocij nihil eſt, ipſi Phædromo
Credidi, tamen aſſeruabo, ſed hic dum egreditur foras,
Commoſtrabo quo in quenq; hominem inueniatis loco,
Ne nimio opere ſumat operam, qui quem conuentum uelit,
Vel uitioſum, uel ſine uitio, uel probum, uel improbum.
Qui periurum hominem uolt conuenire, mitto in comitium.
Qui mendacem & glorioſum, apud Cluacine ſacrum.
Ditis damnoſos maritos ſub baſilica quærito.
Ibidem erunt ſcorta exoleta, quiq; ſtipulari ſolent.
Symbolorum collatores. apud forum piſcarium.
In foro infimo boni homines, atq; dites ambulant.
In medio propter canalem, ibi oſtentatores meri,
Confidentes garruliq; & maleuoli. ſupra lacum
Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam.
Et qui ipſi ſat habent quod ipſis poſſit uere dicier.
Sub ueteribus, ibi ſunt qui dant, quiq; accipiunt fœnore.
Pone ædem Caſtoris, ibi ſunt quibus credas male.
In tuſco uico, ibi ſunt homines, qui ipſi ſeſe uenditant.

In uelabro,

In uelabro, uel piſtorem, uel lanium, uel haruſpicem.
Vel qui ipſi uortant, uel qui alij ſubuerſandos præbeant.
Ditis damnoſos maritos apud leucadiam oppiam,
Sed interim crepuere fores, linguæ moderandu'ſt mihi.

Curculio. Lyco. Cappadox.

Tu præ uirgo, non queo quod me pone'ſt ſeruare
i Et aurũ, & ueſtẽ omnẽ, ſuã eſſe aiebat, quicqd haberet.
Ly. Nemo it inficias. Cu. attamen meliuſculu'ſt monere.
Ly. Memento promiſiſſe te, ſi quiſquam hanc liberali
Cauſa manu aſſereret, mihi omne argentum redditum iri,
Minas triginta. Ca. meminero, de iſtoc quietus eſto.
Et nunc idem dico. Ly. & commeminiſſe ego hæc uolam te.
Ca. Memini & mancupio tibi dabo. Cu. egon ab lenone quicquam
Mancupio accipiam? quibus ſui nihil eſt, niſi una lingua.
Qui abiurant, ſiquid creditu'ſt, alienos mancupatis.
Alienos manumittitis, alieniſq; imperatis.
Nec uobis autor ullus eſt, nec uoſmet eſtis ulli.
Item genus eſt lenonum inter homines meo quidem animo
Vt muſcæ, culices, pedeſq;, puliceſq;, cimices,
Odio, & malo, & moleſtiæ, bono uſui eſtis nulli.
Nec uobiſcum quiſquam in foro frugi conſiſtere audet.
Qui conſtitit, culpant eum, conſputatur, uituperatur.
Eum rem fidemq; perdere, tametſi nihil fecit, aiunt.
Ly. Aedepol lenones meo animo noſti luſce lepide.
Cu. eodem hercle uos pono & paro. pariſſumi eſtis ijbus.
Hi ſaltem in occultis locis proſtant, uos in foro ipſo.
Vos fœnore, hi male ſuadendo, & luſtris lacerant homines.
Rogitationes plurimas propter uos populus ſciuit.
Quas uos rogatas rumpitis, aliquam reperitis rimam.
Quaſi aquam feruentem frigidam eſſe, ita uos putatis leges.
Ly. Tacuiſſe mallem. Ca. haud in male meditantem male dicaſſis.
Cu. Indignis ſi male dicitur, maledictum id eſſe dico.
Verum ſi dignis dicitur, benedictu'ſt meo quidem animo.
Ego mancupem te nihil moror, nec lenonem alium quenquam.
Tyco nunquid uis? Ly. bene uale. Cu. uale. Ca. heus tu, tibi ego dico.
Cu. Eloquere quid uis. Ca. quæſo ut hanc cures, ut bene ſit iſti.
Bene ego iſtam eduxi meæ domi, & pudice. Cu. ſi huius miſeret,

Ecquid das, quod bene ſit? Ca. malũ. Cu. tibi opu'ſt, quo te procures.
Ca. Quid ſtulta ploras? ne time, bene hercle uendidi ego te.
Fac ſis bonæ frugi ſies, ſequere iſtum bella belle.
Ly. Summane nunquid nunc iam me uis? Cu. uale, atq; ſalue.
Nam & operam mihi & pecuniam benigne præbuiſti.
Ly. Salutem multam dicito patrono. Cu. nunciabo.
Num quid uis leno? Ca. iſtas minas decem qui modo procures,
Dum melius ſit mihi, des. Cu. dabuntur, cras peti iubeto.
Ca. Quando bene geſſi rem, uolo hic in phano ſupplicare.
Nam illam minis olim decem puellam paruolam emi.
Sed eum, qui mihi uendidit illam, nunquam poſt illa uidi.
Periiſſe credo. quid id mea refert? Ego argentum habeo.
Quoi homini Di ſunt propicij, lucrum ei profecto obijciunt.
Nunc rei diuinæ operam dabo, certu'ſt bene me curare.

Terapontigonus miles. Lyco trapeZita.

Non ego nunc mediocri incedo iratus iracundia.
Sed eapſe illa, qua excidionem facere condidici oppidis.
Nunc, niſi tu mihi propere properas dare triginta minas,
Quas ego apud te depoſui, uitam propera ponere.
Ly. Non pol nunc ego te mediocri macto infortunio.
Sed eopſe illo, quo mactare ſoleo, quoi nihil debeo.
Mi. Ne te mihi facias ferocem, haud ſupplicare me cenſeas.
Ly. Nec tu me quidem unquam ſubiges, redditum ut reddam tibi.
Nec daturus ſum. Mi. idem ego iſtuc quom credebam, credidi
Te nihil eſſe redditurum. Ly. cur nunc a me igitur petis?
Mi. Scire uolo quoi reddidiſti. Ly. Luſco liberto tuo.
Is Summanum uocari ſe dixit, ei reddidi,
Qui has tabellas obſignatas attulit. Mi. quas tu mihi tabellas?
Quos tu mihi Luſcos libertos? quos Summanos ſomnias?
Nec mihi quidem libertu'ſt ullus. Ly. facis ſapientius.
Quam pars lenonum, libertos qui habent, & eos deſerunt.
Mi. Quid feciſti? Ly. quod mandaſti tui honoris gratia.
Qui tuum ſignum ad me attuliſſet, nuncium ne ſpernerem.
Mi. Stultior ſtulto fuiſti, qui iis tabellis crederes.
Ly. Quis reſpublica & priuata geritur, non iis crederem?
Ego habeo tibi res ſolutas recte, bellator uale.
Mi. Quid ualeam? Ly. at tu ægrota, ſed uiues per me ætatem quidem.

Mi. Quid

Mi. Quid ego nunc faciam? quid refert me feciſſe regibus,
Vt mihi obedirent, ſi me hodie hic umbraticus deriſerit?

Cappadox leno, & Miles.

Voi homini Di ſunt propicij, ei non eſſe iratos puto.
Poſtq̃ rem diuinam feci, uenit in mentem mihi.
Ne trapeZitæ exulatum abierit, argentum ut petam.
Vt ego potius comedam, q̃ ille. iuſſeram ſaluere te
Therapontigone Platægidôre, Salue ſaluus quom aduenis
In Epidaurum, hic hodie apud me nunquam delinges ſalem.
Mi. Bene uocas, uerum uocatæ res eſt. ut male ſit tibi.
Sed quid agit meum mercimonium apud te? Ca. nihil apud me qdẽ.
Ne facias teſteis, neq; equidem debeo quicquam. Mi. quid eſt?
Ca. Quod fui iuratus, feci. Mi. reddin, an non uirginem
Prius, q̃ te huic meæ machæræ obijcio maſtigia?
Ca. Vapulare ego te uehementer iubebo, ne me territes.
Illa abducta'ſt. tu auferère hinc a' me, ſi perges mihi
Male loqui profecto, quoi ego niſi malum, nihil debeo.
Mi. Mihin malum minitare? Ca atq; ædepol non minitabor,
Sed dabo, mihi ſi perges moleſtus eſſe. Mi. leno mihi
Minitatur? meæq; pugnæ præliares plurimæ
Obtritæ iacent? at ita me machæra, & clypeus bene iuuent
Pugnantem in acie, niſi mihi uirgo redditur. iam ego
Te faciam, ut hic formicæ fruſtillatim differant.
Ca. At ita me uolſellæ. pecten, ſpeculum, calamiſtrum meum,
Bene me amaſſint, meáq; axitia, linteumq; exterſum, ut ego
Tua magnifica uerba, neq; iſtas tuas magnas minas
Non pluris facio, q̃ ancillam meam, quæ latrinam lauat.
Ego illam reddidi, qui argentum attulit. Mi. quis is eſt homo?
Ca. Tuum libertum eſſe aiebat ſeſe Summanum. Mi. meum?
Atat Curculio hercle uerba mihi dedit, quom cogito.
Is mihi anulum ſurripuit. Ca. perdidiſtin tu anulum?
Miles pulchre centuriatus es expuncto in manipulo.
Mi. Vbi nunc Curculionem inueniam? Ca. in tritico facillume.
Vel quingentos curculiones pro uno faxo reperias.
Ego abeo, uale, atq; ſalue. Mi. male uale. male ſit tibi.
Quid ego faciam? maneam, an abeam? ſicci ne eſſe os mihi oblitũ?
Cupio dare mercedem, qui illunc ubi ſit, commonſtret mihi.

ACTVS QVINTVS.

Paraſitus.

ANtiquom poëtam audiui ſcripſiſſe in tragœdia,
Mulieres duas peiores eſſe, q̃ unam, res ita'ſt.
Verum mulierem peiorem, q̃ hæc amica eſt Phædromi,
Non uidi, neq; audiui, neq; pol dici, nec fingi poteſt
Peior, quæ ubi me hunc habere conſpicata'ſt anulum,
Rogat unde habeam. quid id tu quæris? q̃a mihi quæſito opu'ſt.
Nego me dicere, ut eum eriperet, manum arripuit mordicus.
Vix foras me arripui, atq; effugi, apage iſtanc caniculam.

Planeſium uirgo. Phædromus adoleſcens. Curculio miles.

PHædrome propera. Ph. qd properẽ? Pl. paraſitũ ne amiſeris.
Magna res eſt. Ph. nulla'ſt mihi. nã quã habui, abſumpſi cele-
Ph. Teneo. Ph. qd negoci? Pl. rogita iſtũc, unde habeat anulũ. (riter.
Cu. Pater iſtum meus geſtauit. Pl. at pol mea matertera.
Mater ei utendum dederat. Cu. at pater tuus rurſum tibi.
Pl. Nugas garris. Cu. ſoleo, nam propter eas uiuo facilius.
Quid nunc? Pl. obſecro parentes ne meos mihi prohibeas?
Cu. Quid? ego ſub gemma abſtruſos habeo tuam matrem & patrem?
Pl. libera ego ſum nata. Cu. & alij multi, qui nunc ſeruiunt.
Pl. At enim iraſcor. Cu. dixi equidem tibi, unde ad me hic peruenerit.
Quoties dicundu'ſt? eluſi militem inquam in alea.
Mi. Saluos ſum, eccum quem quærebã. quid agis bone uir? Cu. audio.
Si uis tribus bolis chlamydem. Mi. quin tu is malam in crucem
Cum bolis, cum bullis, redde mihi iam argentum, aut uirginem.
Cu. Quod argentum? quas tu mihi tricas narras? quam uirginem
Me repoſcis? Mi. quam ab lenone abduxiſti hodie ſcelus uiri.
Cu. Nullam abduxi. Mi. certe eccistam uideo. Ph. uirgo hæc libera'ſt.
Mi. Mea ancilla, libera ut ſit, quam ego nunquam emiſi manu?
Ph. Quis tibi hanc dedit mancupio? aut unde emiſti? fac ſciam.
Mi. Ego quidem pro iſtac rem ſolui ab trapeZita meo.
Quam ego pecuniam quadruplicem abs te, & lenone auferam.
Ph. Qui ſcias mercari furtiuas, atq; ingenuas uirgines,
Ambula in ius. Mi. non eo. Ph. licet anteſtari? Mi. non licet.
Ph. Iuppiter te male diſperdat miles inteſtatus uiuito.
Mi. At ego, quẽ licet. Ph. tu accede huc. Cu. ſeruon anteſtari? Mi. uide.

Cu. Hem

Cu.Hem ut ſcias me liberum eſſe.Mi.ergo ambulá in ius.hem tibi. Ter. 144
Cu.O ciues ciues.Mi.quid clamas? Ph.quid iſtum tibi tactio'ſt?
Mi.Quia mihi lubitum.Ph.accede huc tu,ego illum tibi dedam,tace.
Cu.Phædrome obſecro ſerua me.Ph.tanquam mei genium meum.
Miles,quæſo ut mihi dicas,unde illum habeas anulum,
Quem paraſitus hic te eluſit.Pl.per tua genua te obſecro,
Vt nos facias certiores.Mi.quid iſtuc ad uos attinet?
Quæratis chlamydem,& machæram.hanc,unde ad me peruenerit.
Cu.Vt faſtidit glorioſus.Mi.mitte iſtum.ego dicam omnia.
Cu.Nihil eſt,quod ille dicit.Ph fac me certiorem obſecro.
Mi.Ego dicam.ſurgite,hanc rem agite,atq; animum aduortite.
Pater meus habuit Periphanes Planeſium.
Is prius,q̃ moritur,hunc mihi dedit,tanquam ſuo,
Vt æquom fuerat,filio.Pl.proh Iuppiter.
Mi.Et iſte me hæredem fecit.Pl.pietas mea
Serua me.quando ego te ſeruaui ſedulo.
Frater mi ſalue.Mi.qui credam ego iſtuc cedò,
Si uera memoras,quæ fuit mater tua? Pl Cleobula.
Mi.Nutrix quæ fuit? Pl.Archeſtrata.ea me ſpectatum tulerat
Per dionyſia,poſtquam illò uentu'ſt iam,ut me collocarat,
Exoritur uentus,turbo,ſpectacula ibi ruunt,
Ego pertimeſco.tum ibi me neſcio quis arripit
Timidam atq; pauidam,nec uiuam,nec mortuam,
Nec quo me pacto abſtulerit poſſum dicere.
Mi.Meminiſtin hanc turbam fieri? ſed tu dic mihi
Vbi is eſt homo qui te ſurripuit? Pl.neſcio,
Verum hunc ſeruaui ſemper mecum unà anulum.
Cum hoc olim perij.Mi.cedò ut inſpiciam.Ph.ſanan es
Quæ iſti committas? Pl.ſine modo.Mi.proh Iuppiter.
Hic eſt,quem ego tibi miſi natali die.
Tam facile noui,q̃ me.ſalue mea ſoror.
Pl.Frater mi ſalue.deos uolo bene uortere
Iſtam rem nobis.Cu.& ego,nobis omnibus
Tu ut hodie aduenients cœnam des ſororiam,
Hic nuptialem cras dabit.Ph. promittimus.
Mi.Tace tu.Cu.non taceo,quandò res uortit bene,
Tu iſtanc deſponde huic miles,ego dotem dabo.
Ph.quid dotis? Cu.ego'ne? ut ſemper,dum uiuat,me alat.
Mi.Verum hercle dico me iubente feceris.

Et leno hic debet nobis triginta minas.
Ph. Quamobrem iſtuc? Mi. quia ille ita repromiſit mihi
Si quiſquam hanc liberali aſſeruiſſet manu.
Sine controuerſia omne argentum redderet.
Ph. Nunc eamus ad lenonem. Mi. laudo. Ph. hic prius uolo
Meam rem agere. Mi. quid id eſt? Ph. ut mihi hanc deſpondeas.
Cur. Quid ceſſas miles hanc huic uxorem dare?
Mi. Si hæc uolt. Pl. mi frater cupio. Mi. fiat. Cu. bene facis.
Ph. Spondes ne miles mihi hanc uxorem? Mi. ſpondeo.
Cu. Et ego hoc idem unum ſpondeo. Mi. lepide facis.
Sed eccum leno incedit, theſaurus meus.

Cappadox. Miles. Phædromus. Planeſium.

Rgentarijs male credi qui aiunt, nugas prædicant.
a Nā & bene, et male credi dico. id adeo hodie ego expertus
Nā male creditur, q nunq̄ reddūt, ſed profus perit. (ſum.
Velut hic decem minas dum ſoluit, omnis menſis tranſijt.
Poſt q̄ nihil fit clamore hominem poſco, ille me in ius uocat.
Peſſime metui, ne mihi hodie apud prætorem ſolueret.
Verum amici compulerunt. reddit argentum domo.
Nunc domum properare certu'ſt. Mi. heus tu leno, te uolo.
Ph. Et ego te uolo. Ca. at ego uos nolo ambos. Mi. ſta ſis illico,
Atq; argentum propere propera uomere. Ca. quid mecu'ſt tibi?
Aut tecum? Mi. quia ex te hodie faciam pilum catapultarium.
Atq; ita te neruo torquebo itidem, ut catapultæ ſolent.
Delicatum te hodie faciam, cum catello ut accubes,
Ferreo ego dico. Ca. at ego uos ambo in robuſto carcere
Vt pereatis. Mi. collum obſtringe. abduce iſtum in malam crucem.
Ph. Quicquid eſt, ipſe ibit potius. Ca. proh deûm atq; hominum fidem.
Hoccine pacto indemnatum, atq; inteſtatum me arripi?
Obſecro Planeſium, & te Phædrome, auxilium ut feras.
Pl. Frater obſecro te, noli hunc indemnatum perdere.
Bene & pudice domi me habuit. Mi. haud uoluntate id ſua.
Aeſculapio huic habeto, quod pudica es, gratiam,
Nam ſi uoluiſſet, iampridem quoq; poſſet mittere.
Ph. Animum aduorte, ſi poſſum hoc inter uos ſententia componere;
Mitte iſtunc. accede huc, dicam meam ſententiam.
Siquidem uoltis, quod decrero, facere. Ca. tibi permittimus.

Dum quidem

Dium quidē hercle ita iudices, ne quiſquam a me argentum auferat.
Mi. Quod ne promiſiſti? Ca. quod promiſi, lingua eadē nunc nego.
Dicendi, non rem perdundi hæc gratia nata'ſt mihi.
Mi. Nihil agit. collum obſtringe homini. Ca. iamiam faciam, ut iuſſeris.
Mi. Quando uir bonus es, reſponde quod rogo. Ca. roga quod lubet.
Mi. Promiſiſtin, ſi quiſquam hanc liberali aſſereret manu,
Te omne argentum redditurum? Ca. non commemini dicere.
Mi. Quid? negas? Ca. nego hercle uero. quo præſente? quo in loco?
Mi. Meipſo præſente, & Lycone trapeZita. Ca. non taces?
Mi. Non taceo. Ca. non ego te flocci facio, ne me territes.
Mi. Meipſo præſente, & Lycone factu'ſt. Ph. ſatis credo tibi.
Nunc adeo, ut tu ſcire poſſis leno meam ſententiam,
Libera hæc eſt. Hic huius frater eſt. hæc autem illius ſoror.
Hæc mihi nubet. tu huic argentum redde, hoc iudicium meu'ſt.
Mi. Tu autem in neruo iam iacebis, niſi mihi argentum redditur.
Ca. Hercle iſtam rem iudicaſti perfidioſe Phædrome,
Et tibi oberit, & te miles Di, Deæq; perduint,
Tu me ſequere. Mi. quo ſequar ego te? Ca. ad trapeZitam meum,
Ad prætorem. nam inde rem reſoluo omnibus, quibus debeo.
Mi. Ego te in neruom, haud ad prætorē hinc rapiā, ni argentū refers.
Ca. Ego te uehementer perire cupio, ne tu me neſcias.
Mi. Ita'ne uero? Ca. ita hercle uero. Mi. noui ego hos pugnos meos.
Ca. Quid tu? Mi. quid tu rogitas? hiſce ego, ſi tu me irritaueris,
Placidum hodie te reddam. Ca. age ergo recipe actutum. Mi. licet.
Ph. Tu miles apud me cœnabis, hodie fient nuptiæ.
Mi. Quæ res bene uortat mihi, & uobis ſpectatores, plaudite.

DRAMATIS. PROLOGVS. PERSONAE.

CHALINVS SERVOS.
OLYMPIO VILLICVS.
CLEOSTRATA VXOR.
PARDALISCA ANCILLA.
MYRINA MVLIER.
STALINO SENEX.
ALCESIMVS SENEX.
COQVVS.
ANCILLAE.
GREX.

ARGVMENTVM.

Onſeruam,uxorem duo conſerui expetunt.
Alium ſenex allegat,alium filius.
Sors ſenem adiuuat,uerum decipitur dolis,
Ita ei ſubijcitur pro puella ſeruolus
Neq̃,qui dominum mulctat atq; uillicum.
Adoleſcens ducit ciuem Caſinam cognitam.

PROLOGVS.

Aluere iubeo ſpectatores optumos
Fidem qui facitis maxumi,& uos fides,
Si uerum dixi,ſignum clarum date mihi
Vt uos mihi æquos iam inde à principio ſciam.
Qui utuntur uino uetere ſapienteis puto,
Et qui lubenter ueteres ſpectant fabulas.
Aequom'ſt placere ante ueteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multo ſunt nequiores,q̃ nummi noui.
Nos poſtq̃ populi rumore intelleximus,
Studioſe expetere nos plautinas fabulas.
Antiquam eius edimus comœdiam
Quam uos probaſtis,qui eſtis in ſenioribus.
Nam iuniorum qui ſunt,non norunt ſcio.
Verum ut cognoſcant,dabimus operam ſedulo.
Hæc quom prima acta'ſt uicit omneis fabulas,
Ea tempeſtate flos poëtarum fuit.

Qui nunc abierunt hinc in communem locum.
Abſentes proſunt, ſed tamen præſentibus.
Vos omnes opere magno oratos eſſe uolo.
Benigne ut operam detis ad noſtrum gregem.
Ducite ex animo curam, atq; alienum æs.
Ne quis formidet flagitatorem ſuum.
Ludi ſunt, ludus datus eſt argentarijs.
Tranquillum eſt, alcedonia ſunt circa forum.
Ratione utuntur. ludis neminem poſcunt.
Secundum ludos reddunt autem nemini,
Aures uocivæ ſi ſunt, animum aduortite.
Comœdiæ nomen huius dare uobis uolo.
CLERVMENE *hæc uocatur comœdia.*
Græce, latine ſortientes, Diphilus hanc
Scripſit, poſt id eam rurſum denuo
Latine PLAVTVS *cum latranti nomine.*
Senex hic maritus habitat. ei eſt filius.
Is una cum patre in illiſce habitat ædibus.
Eſt ei quidam ſeruos, qui in morbo cubat.
Immo hercle uero in lecto, ne quid mentiar.
Is ſeruos (ſed ab hinc annos factu'ſt ſexdecim)
Quom conſpicatus eſt primo crepuſculo
Puellam exponi, adit extemplo ad mulierem,
Quæ illam exponebat, orat ut eam det ſibi.
Exorat, aufert, detulit recta domum.
Dat heræ ſuæ, orat ut eam curet, educet.
Hera facit, educauit magna induſtria.
Quam ſi eſſet ex ſe nata, non multo ſecus.
Poſtquam hæc adoleuit ad eam ætatem, ut uiris
Placere poſſet, amare eam puellam hic ſenex
Efflictim occipit, & item contra filius.
Nunc ſibi uterq; contra legiones parat,
Pater, filiuſq; clam alter alterum.
Pater allegauit uillicum, qui poſceret,
Sibi iſtam uxorem. is ſperat, ſi ei ſit data,
Sibi fore paratas clam uxore excubias foris.
Filius autem armigerum allegauit ſuum,
Qui ſibi eam uxorem poſcat. ſcit ſi id impetret,
Futurum, quod amat intra præſepeis ſuas.

Senis uxor ſenſit amori uirum operam dare.
Propterea unà conſentit cum filio.
Ille autem poſtq̃ ſenſit filium ſuum
Eandem illam amare, & eſſe impedimento ſibi.
Hinc adoleſcentem peregre ablegauit pater.
Sciens mater ei dat operam abſenti tamen.
Is, ne expectetis hodie in hac comœdia,
In urbem non rediuit, Plautus noluit.
Pontem interrupit, qui erat in itinere.
Sunt hic, quos credo nunc inter ſe dicere.
Hercle quid iſtuc eſt? ſeruiles nuptiæ?
Serui ne uxorem ducent? aut poſcent ſibi?
Nouom attulerunt, quod fit nuſquam gentium.
At ego aio hoc fieri in Græcia, & Carthagini.
Et hic in noſtra terra, atq; in Apulia.
Maioreq́; opera ibi ſeruiles nuptiæ
Quam liberales etiam curari ſolent.
Id ni fit, mecum pignus ſiquis uolt dato
In urnam mulſi. pœnus dum iudex ſiet.
Vel græcus adeo, uel mea cauſſa apulus.
Quid, nunc nihil agitis, ſentio, nemo ſitit.
Reuortar ad illam puellam expoſiticiam.
Quam ſerui ſumma ui ſibi uxorem expetunt
Ea inuenietur & pudica, & libera
Ingenua athenienſis. neq; quicq̃ ſtupri
Faciet profecto in hac quidem comœdia.
Mox hercle uerò poſt, tranſacta fabula
Argentum ſiquis dederit, ut ego ſuſpicor,
Vltro ibit nuptum. non manebit auſpices.
Tantu'ſt, ualete. bene rem gerite, & uincite
Virtute uera, quod feciſtis antehac.

ACTVS PRIMVS.

Chalinus, & Olympio ſerui.

N On mihi licere meã rẽ me ſolum ut uolo loq, atq; cogitare,
Sine te arbitro? quid tu, malum, me ſequere?
Ol. decretum eſt mihi, quaſi umbra quoquo ibis te pſequi.
Quin ædepol etiam ſi in crucem uis pergere, ſequi decretu'ſt.
Dehinc conijcito cæterum, poſſis'ne, necne, clam ſuis tuis
Præripere Caſinam, uxorem proinde, ut poſtulas.

Ch. Quid tibi negocij mecu'ſt? Ol. quid ais impudens?
Ch. Quid in urbe reſtas uillicæ hinc magni precij?
Ol. Lubet. Ch. Quin ruri es in præfectura tua?
Quin potius quod legatu'ſt tibi negocium
Id curas, atq; urbanis rebus te abſtines?
Huc ueniſti ſponſam præreptum meam. abi rus,
Abi directus tuam in prouinciam.
Ol. Chaline non ſum ego oblitus officium meum,
Præfeci ruri recte, qui curet, tamen
Ego huc quod ueni in urbem, ubi impetrauero,
Vxorem ut iſtanc ducam, quam tu deperis,
Bellam, & tenellam Caſinam conſeruam tuam,
Quando ego eam mecum rus uxorem abduxero
Rure incubabo uſq; in præfectura mea.
Ch. Tu illam ducas? hercle me ſuſpendio
Quam tu eius potitor fias, ſatu'ſt mortuum.
Ol. Mea præda'ſt illa, proin tute in laqueum ne duas.
Ch. Ex ſterquilinio effoſſe tua illæc præda'ſt?
Ol. Scies hoc ita eſſe. Ch. uæ tibi. Ol. quod te modis,
Si uiuo, habebo in nuptijs miſerum meis?
Ch. Quid tu mihi facies? Ol. Ego'ne quid faciam tibi?
Primum omnium huic lucebis nouæ nuptæ facem.
Poſt illa ut ſemper improbus, nihil'q; ſis
Poſt id locorum, quando ad uillam ueneris
Dabitur tibi amphora una, & una ſemita,
Fons unus, unum aheum, & octo dolia,
Quæ niſi erunt ſemper plena, ego te implebo flagris.
Ita te aggerunda curuom aqua faciam, probe
Vt ex te poſtilena poſſiet fieri.
Poſt autem niſi ruri tu Eruum comederis,
Aut quaſi lumbricus terram, quod tu poſtules
Guſtare, quicquam nuſquam ædepol gentium,
Ieiunum æque'ſt, atq; ego te ruri reddibo.
Poſt id quom laſſus fueris & famelicus
Noctu ut condigne recubes, curabitur.
Ch. Quid facies? Ol. concludere in feneſtram firmiter,
Vnde auſcultare poſſis, quom ego illam oſculer,
Quom mihi illa dicet, mi animule, mi Olympio,
Mea uita, mea mellilla, mea feſtiuitas.

Sine tuos ocellos deoſculer uoluptas mea,
Sine ámabo te amari meus feſtus dies,
Meus pullus paſſer, mea columba, mi lepus.
Quom mihi iſtæc dicentur, tum tu furcifer,
Quaſi mus in medio parietis uorſabere.
Ch. Nunc, ne tu reſpondere poſtules, me tibi
Abéo intro, tædet ſermonis tui. Ol. te ſequor,
Hic quidem pol certe nihil ages ſine me arbitro.

ACTVS SECVNDVS.

Cleoſtrata coniunx, & Pardaliſca ancilla.

Bſignate cellas, referte anulum ad me.
o *Ego huc tranſeo in proximum*
Ad meã uicinã. uir ſiqd me uolet, facite hinc ne accerſatis.
Pa. Prandium iuſſerat ſenex ſibi parari. Cl. ſta, tace, atq; abi.
Neq; paro, neq; hodie coquetur, quando is mihi, & filio
Aduorſatur ſuo, animi, amoris'q; cauſſa ſui
Flagitium illud hominis, ego illum fame, ego illum ſiti,
Maledictis, malefactis, amatorem ulciſcar probe.
Ego illum incommodis angam, faciam pèrinde, uti dignu'ſt,
Vitam colat, Acherontis pabulum, flagitij perſequens,
Stabulum nequitiæ. nunc hinc fortunas meas eo queſtum
Ad uicinas, ſed foris concrepuit. atq; ea ipſa eccam foras
Egreditur, non pol hoc mihi per tempus incœptum eſt iter.

Myrina, & Cleoſtrata.

Equimini comites in proximum me huc, heus uos, ecqs hæc
s *Audit, quæ loquor? ego hic ero, uir ſi, aut quiſpiã quæret.*
Nam ubi domi ſola ſum, ſopor manus caluitur, iuſſin
Ferri mihi colum? Cl. Myrina ſalue. My. ſalue Cleoſtrata,
Sed quid tu es triſtis ámabo? Cl. ita ſolent omnes, quæ ſunt male
Nuptæ. domi & foris quod ægre ſit, ſatis ſemper eſt.
Nam ego ibam ad te. My. ædepol ego iſtuc ad te, ſed quid eſt,
Quod tuo nunc animo ægre'ſt? nam quod tibi eſt ægre, idem mihi
Dimidiæ. Cl. credo ecaſtor, nam uicinam neminem
Amo merito magis, q̃ te, nec q̃plura ſunt mihi,
Quæ ego ipſa uelim. My. amo te, atq; iſtuc ſcire expeto quid eſt.
Cl. Vir me peſſimis meus habet deſpicatam modis. nec mihi
Meum ius obtinendi optio eſt. My. hoc quid eſt? dic idem hoc

Oobſecro.nam pol haud ſatis meo corde accepi
Querelas tuas. Cl. uir me peſſumis habet deſpicatum modis.
My. Mira ſunt, ſi uera prædicas. nam ius uiri ſuum
Ad mulieres haud obtinere queunt. Cl. quin mihi ancillam
Ingratis poſtulat, quæ mea'ſt. quæ meo educata ſiet
Sumptu, ſuo ſe uillico dare, ſed ipſus eam amat.
My. Obſecro tace. nam nunc hic licet dicere, nos ſumus. Cl. ita'ſt.
My. Vnde ea tibi'ſt? nam peculi probam nihil habere addecet.
Clá uiro, et quæ habet partũ, ei haud cõmodi'ſt. qn uiro aut ſubtra-
Aut ſtupro inuenerit. hoc uiri cẽſeo eſſe omne, qcqd tuũ eſt. (hat.
Cl. Tu qdem aduorſum tuam amicam loqueris omnia. Mi. tace ſis
Stulta, & mihi auſculta. nolis ſis tu illi aduorſari,
Sine amet, ſine quod lubet, id faciat, quando tibi nil domi
Deliquom'ſt. Cl. ſatin ſana es? nam tu quidem aduorſus tuam.
Iſtam rem loquere. My. inſipiens ſemper tu huic uerbo uita
Ab tuo uiro. Cl. quoi uerbo? My. i foras. Cl. mulier es tu, tace.
My. Quid eſt. hẽ qs eſt, quẽ uides? Cl. uir eccũ it. intro abi, adpropera.
My. Age amabo impetras, abeo. Cl. mox magis quando ocium
Mihi, & tibi erit, igitur tecum loquar, nunc uale. My. ualeas.

Stalino ſenex, & Cleoſtrata uxor.

Mnibus rebus ego amorem credo, & nitoribus nitidis
O Anteuenire. Nec pote quicq̃ cõmemorari, quod plus ſalis.
Pluſq; lepôris habeat hodie. coquos equidem nimis
Demiror, qui tot utuntur condimentis, eos eo
Condimento uno non utier, quod præſtat omnibus.
Nam ubi amor condimentum inerit, quoiuis placiturum credo.
Neq; ſalſum prorſus, neq; ſuaue eſſe poteſt quicquam, ubi amor
Non admiſcetur. fel quod eſt amarum, id mel faciet.
Hominem ex triſti lepidum, & lenem. ego hanc de me coniecturã
Domi facio, magis q̃ ex auditis, qui poſtquam amo
Caſinam, magis iniicio mundicijs mundiciantis Deo.
Myropolas ſollicito omneis. ubicunq; unguetũ'ſt lepidum,
Vngör, illi ut placeam, & placeo, ut uideor. ſed uxor me excruciat,
Quia uiuit, triſtem aſtare aſpicio. blande hæc mihi mala res
Appellanda'ſt. uxor mea, mea amœnitas, quid tu agis?
Cl. Abi, atq; abſtine manum. St. Eia mea Iuno, non te eſſe decet
Tam triſtem tuo Ioui. quo nunc abis? Cl. mitte me. St. mane.
Cl. Non maneo. St. at pol ego te ſequar. Cl. obſecro ſanun es?

St. Sanus. q̃ te deamo. Cl. nolo ames. St. non potes impetraſſere.
Cl. Enicas. St. uera dicas uelim. Cl. credo ego iſtuc tibi. St. reſpice o mi lepos.
Cl. Nempe ita, ut tu mihi es. unde hic amabo unguẽta olẽt? St. oh peri.
Manufeſto miſer teneor. ceſſo caput pallio obtergere?
Vt te bonus Mercurius perdat myropola, qui hæc mihi.
Cl. Eho, ó, tu nihili, cana culex, uix teneor, quin quæ te decent.
Senecta ætate unguentis perlitus ignaue incedis?
St. Pol amico dedi quoidam operam, dum emit unguenta. Cl. ut cito
Commentatus eſt. ecquid te pudet? St. omnia, quæ tu uis. Cl. ubi
In luſtra iacuiſti? St. ego'ne in luſtra? Cl. ſcio plus, q̃ tu me
Arbitrare. St. quid id eſt, quod tu ſcis? Cl. te ſene omnium
Neminem eſſe ignauiorem. unde is nihili? ubi fuiſti? ubi
Luſtratus? ubi bibiſti? id eſt mecaſtor palliolum
Vide ut rugat. St. Di me, & te infelicitent, ſi ego in os meum
Vini guttam indidi. Cl. immo age ut lubet, ede, bibe, diſperde rem.
St. Ohe iam ſatis uxor eſt, comprime te. nimium tinnis. relinque
Aliquantum orationis, cras quod mecum litiges.
Sed quid ais? iam domuiſti animum, potius ut quid uir uelit
Fieri, id facias, q̃ aduorſere contra? Cl. qua de re? St. rogas?
Super ancilla Caſina, ut detur nuptum noſtro uillico,
Seruo frugi, ubi illi bene ſit, ligno, aqua calida, cibo,
Veſtimentis, ubiq; educet pueros, quos ea pariat,
Potius, q̃ illi ſeruo nequam, armigero nihili, atq; improbo.
Quoi homini hodie peculi nummus non eſt plumbeus.
Cl. Mirum ecaſtor, ſenecta ætate te officium tuum
Non meminiſſe? St. quid iam? Cl. quia ſi facias recte & commode,
Curare ſinas me ancillas, quæ mea'ſt curatio.
St. Qui, malum, homini ſcutigerulo lubet dare? Cl. quia enim
Filio nos oportet opitulari unico? St. at q̃q̃ unicus,
Nihilo magis unicus ille'ſt mihi filius, q̃ ego illi pater.
Illum mihi æquius eſt, q̃ me illi, quæ uolo, concedere.
Cl. Tu ecaſtor tibi homo malã rem quæris ſubolet ſentio. St. egon?
Cl. Tu. nam quid friguttis? quid iſtuc tam cupide cupis?
St. Vt enim frugi ſeruo detur potius, q̃ ſeruo improbo.
Cl. Quid ſi ego impetro, atq; exoro à uillico, cauſſa mea
Vt eam illi permittat? St. quid ſi ego autem ab armigero impetro,
Eam illi permittat? atq; hoc credo impetraſſere. Cl. conuenit.
Vis tuis Chalinum huc euocem uerbis foras? tu orato eum,
Ego autem orabo uillicum? St. ſane uolo. Cl. iam hic erit,

Nunc experiemur, noſtrum uter ſit blandior. St. hercules,
Diq́; iſtam perdant, quod mihi nunc liceat dicere.
Ego diſcrucior miſer amore. illa autem quaſi ob induſtriam
Mihi aduorſatur. ſubolet iam uxori, quod ego machinor.
Propter eam rem magis armigero dat operam de induſtria.

Stalino ſenex. Chalinus ſeruos.

T illum Di omnes perdant Deæq́;. Ch. uxor te aiebat tua
u Me uocare. St. ego. n. uocari iuſſi te. Ch. eloquere qd uelis.
St. Primum ego te porrectiore fronte uolo mecum loqui.
Stultitia'ſt ei te eſſe triſtem, quoius poteſtas plus poteſt.
Pol bonæ frugi hominem te iampridem eſſe arbitror. Ch. intellego.
Quin, ſi ita arbitrare, emittis me manu? St. quin id uolo.
Sed nihil eſt cupere me factum, niſi tu factis adiuuas.
Ch. Quod uelis modo, id uelim me ſcire. St. auſculta, ego loquar.
Caſinam ego uxorem promiſi uillico noſtro dare.
Ch. At tua uxor, filiusq́; promiſerunt mihi. St. ſcio,
Sed utrum nunc ea cælibem te mauis eſſe liberum,
An maritum ſeruom ætatem degere, & gnatos tuos?
Optio hæc tua'ſt. utram harum uis conditionem, accipe.
Ch. Liber ſi ſim, periclo meo uiuam, nunc uiuo tuo,
De Caſina certu'ſt concedere homini nato nemini.
St. Intro abi, atq; actutum uxorem huc euoca ante ædeis cito,
Et ſitulam huc tecum afferto cum aqua, & ſorteis. Ch. ſatis placet.
St. Ego pol iſtam iam aliquouorſum tragulam decidero.
Nam ſi ſic nihil impetrare potero, ſaltem ſortiar.
Ibi ego te, & ſuffragatores ulciſcar tuos. Ch. attamen
Mihi obtinget ſors. St. ut pol quidem pereas cruciatu malo.
Ch. Illa nubet mihi, machinare quod lubet quouis modo.
St. Abin hinc ab oculis? Ch. inuitus me uides, uiuam tamen.
St. Sum'ne ego miſer homo? ſatin omnes res ſunt aduorſæ mihi?
Iam metuo ne Olympionem mea uxor exorauerit,
Ne Caſinam ducat, ſi id factu'ſt? ecce me nullum ſenem.
Si non impetrauit, ſpicula etiam inſortita ſunt mihi.
Si ſors autem decollaſſit, gladium faciam culcitram.
Eumq́; incubam. ſed eccum optume progreditur Olympio.

Olympio uillicus. Stalino ſenex.

Na ædepol opera in furnum calidum condito,
Atq; ibi torreto me pro pane rubido hera,
Quam iſtanc operam a me impetres, quod poſtulas.
St. Saluos ſum, ſalua ſpes eſt, ut uerba audio.
Ol. Quid iſtuc tu me hera libertate territas?
Quid? ſi tu nolis, filius'q; etiam tuus,
Vobis inuitis, atq; amborum ingratijs,
Vna libella liber poſſum ego fieri.
St. Quid iſtuc eſt? qui cum litigas Olympio?
Ol. Cum eadem, qua tu ſemper. St. cum uxore ne hem mea?
Ol. Quam tu mihi uxorem? quaſi uenator tu quidem es,
Dies atq; noctes cum cane ætatem exigis.
St. Quid ait? quid tecum loquitur? Ol. orat, obſecrat,
Ne Caſinam uxorem ducam. St. quid tu poſtea?
Ol. Negaui enim ipſi me conceſſurum Ioui,
Si is mecum oraret. St. Di te ſeruaſſint mihi.
Nunc in fermento tota'ſt. ita turget mihi.
Aedepol ego illam mediam diruptam uelim.
Ol. Credo ædepol, ſi tu quidem frugi bonæ es.
Verum ædepol tua mihi odioſa'ſt amatio.
Inimica'ſt tua uxor mihi, inimicus filius,
Inimici familiares. St. quid id refert tua?
Vnus tibi hic dum propicius ſit Iuppiter,
Tu iſtos minutos Deos flocciſeceris.
Ol. Nugæ ſunt iſtæ magnæ, quaſi tu neſcias
Repente ut emoriantur humani Ioues.
Sed tandem ſi tu Iuppiter ſis emortuus,
Quom ad Deos minores redierit regnum tuum,
Quis mihi ſubueniet tergo, aut capiti, aut cruribus?
St. Opinione melius res tibi habeat tua,
Si hoc impetramus, ut ego cum Caſina cubem.
Ol. Non hercle opinor poſſe, ita uxor acriter
Tua inſtat, ne mihi detur. St. ego ſic agam,
Conijciam ſortes in ſitellam, & ſortiar
Tibi, & Chalino. ita ego rem natam intellego.
Neceſſu'ſt uorſis gladijs depugnarier.
Ol. Quid ſi ſors aliter, q̃ uoles euenerit?

St. Benedice.

St. Benedice. Dis ſum fretus, Deos ſperauimus.
Ol. Non ego iſtud uerbum empſitem titiuilicio.
Nam omnes mortales Dis ſunt freti, ſed tamen
Vidi ego Dis fretos ſæpe multos decipi.
St. Tace parumper tu. Ol. quid uis? St. eccum exit foras
Huc Chalinus intus, cum ſitella & ſortibus.
Nunc nos collatis ſignis depugnabimus.

Cleoſtrata. Chalinus. Stalino. Olympio.

f Ace Chaline me certiorem, quid meus uir me uelit.
Ch. Ille ædepol uidere te ardentem extra portam metiam
Credo caſtor uellet. Cl. at pol ego haud credo ſed certo ſcio.
St. Plus artificum eſt mi, q̃ rebar, hariolum hunc habeo domi.
Quid ſi propius attollamus ſigna, eamusq; obuiam?
Sequere, quid uos agitis? Ch. adſunt, quæ imperauiſti, omnia.
Vxor, ſortes, ſitula, atq; egomet. Ol. te uno adeſt plus, q̃ ego uolo.
Ch. Tibi quidem ædepol ita uidetur, ſtimulus ego nunc ſum tibi.
St. Eo corculum adſudaſſit iam ex metu maſtigia?
Cl. Tace Chaline, comprime iſtum. Ol. immo i, tunc, qui dicit clare.
St. Depone hic ſitellam, ſortes cedò mihi, animum aduortite.
Atqui ego cenſui abs te poſſe hoc mecum impetrare uxor mea,
Caſina ut uxor mihi daretur. & nunc etiam cenſeo.
Cl. Tibi daretur illa? St. mihi enim. ah non id uolui dicere.
Dum mihi uolui, huic dixi. atq; adeo dum mihi cupio, perperam
Iandudum hercle fabulor. Cl. pol id tu quidem, atq; etiam facis.
St. Huic, immo hercle mihi. uah, tandem redij, uix eram in uia.
Cl. Perpol ſæpe peccas. ita fit, ubi quid tanto opere expetas.
St. Sed te uterq; tuo pro iure, hic atq; ego oramus. Cl. quid eſt?
St. Dicam enim mea mulſa, de iſtac Caſina huic noſtro uillico
Gratiam facias. Cl. at pol ego neq; facio, neq; cenſeo.
St. Tum igitur ego ſortes utrinq; ponam. Cl. iam quis uetat?
St. Optumum, atq; æquiſſumum iſtud eſſe iure iudico.
Sin ſecus, patiemur animis æquis. tene ſortem tibi.
Vide quod ſcriptum. unde uillicus eſt. Ch. quia ſit prius, q̃ mihi.
St. Accipe hanc ſis. Ch. cedò, mane, unum uenit in mentem modo.
Vide ne qua illic ſit alia ſortis ſub aqua. St. uerbero.
Men te cenſes eſſe? nulla'ſt, habe quietum animum. modo
Quid bonum atq; fortunatum tuum ſit mihi magnum malum.

Ch. Tibi quidem credo eueniet, noui pietatem tuam.
Sed mane dum. num iſta aut populna ſors, aut abiegna'ſt tua?
Cl. Quid tu id curas? Ch. quia enim metuo, ne in aqua ſumma natet.
St. Age caue, conijcite ſorteis nunc iam ambo huc. eccere
Vxor æqua. Ol. noli uxori credere. St. habe animum bonum.
Ol. crede hercle hodie deuorabit ſorteis, ſi attigerit. Ch. tace.
Ol. Taceo. Deos quæſo, ut quidem hodie canum, & furcam feras.
Ch. Mihi ut ſortitio eueniat, ut quidem hercle pedibus pendeas.
Ol. At tu ut oculos emungare ex capite per naſum tuos.
Quid times? paratum oportet eſſe iam laqueum tibi,
Periſti. St. animum aduortite ambo. Ch. taceo. St. nunc tu Cleoſtrata,
Ne a me memores malitioſe de hac re factum, aut ſuſpices,
Tibi permitto, tute ſorti. Ol. perdis me. Ch. lucrum facit.
Cl. Benefacis. Ch. Deos quæſo, ut tua ſors ex ſitella effugerit.
Ol. Ain tu? quia tute es fugitiuos, omnes te imitari cupis.
Ch. Vtinam tua quidem, ſicut herculeis prædicant
Quondam prognatis, ita in ſortiendo ſors delicuerit.
Ch. Tu ut liqueſcas ipſe actutum, uirgis calefacto aëre.
St. Hoc agesis olympio. Ol. ſi hic literatus me ſinat,
Quod bonum, atq; fortunatum mihi ſit. Ch. ita uero mihi.
Ol. Nó immo hercle. Ch. imo mihi hercle. Cl. hic uincet, tu uiues miſer.
St. Præcide os tu illi hodie. age ecquid ſit, ne obleſis manum.
Ol. Compreſſa palma, an porrecta ferio? St. age ut uis. Ol. hem tibi.
Cl. Quid tibi iſtunc tactio'ſt? Ol. quia Iuppiter iuſſit meus.
Cl. Feri malam, ut ille rurſus. Ol. peri, pugnis cædor Iuppiter.
St. Quid tibi tactio hunc fuit? Ch. quia iuſſit hæc Iuno mea.
St. Patiundu'ſt, ſiquidem me uiuo, uxor imperium exhibet.
Cl. Tam huic loqui licere oportet, q̃ iſti. cur omine mihi
Vituperat malo? St. Chaline tibi cauendum cenſeo.
Ch. Tempori, poſtq̃ oppugnatũ eſt os. St. age uxor mea, iam nunc
Sorti, uos aduortite animum. præbe tu. Ol. ubi ſim neſcio.
Perij, cor lienoſum opinor habeo. iamdudum ſalit.
Delabor. pectus tundit. St. teneo ſortem. effer foras.
Ch. Iã'ne es mortuus? St. oñde. Ol. mea'ſt. Cl. mala! Ol. crucias, Ch. qd ẽ!
St. Victus es Chaline, tum nos diu uiuere Olympio, gaudeo.
Pietate factum eſt mea, atq; maiorum meũm.
Intro abi uxor, atq; adorna nuptias Cl. faciam ut iubes.
St. Scin tu ruri eſt ad uillam longe quo ducatur? Cl. ſcio. St. intro abi.
Et q̃q̃ hoc tibi'ſt ægre, tamen fac accures. Cl. licet.

St. Eamus nos quoq; intro, hortemur, ut properent. Ol. nihil
Moror. nam præſente hoc plura uerba non deſidero.

Chalinus ſeruus.

I nunc me ſiſpendam, meam operam luſerim.
Et præter operam, reſtim ſumpti fecerim. et meis inimicis
Voluptatem creauerim. quid opus eſt? q̃ ſic mortuus eqdē,
Tamen ſorti ſum uictus. Caſina nubet uillico.
Atq; id non tam ægre'ſt; iam uiciſſe uillicum,
Quam id expetiuiſſe opere tam magno ſenem,
Ne ea mihi daretur, atq; ut illi nuberet.
Vt ille trepidabat, ut feſtinabat miſer,
Vt ſuſſultabat, poſtquam uicit uillicus.
Atat concedam huc. audio aperiri fores,
Mihi beneuolenti, atque illi ad me prodeunt.
Hinc ex inſidijs his ego inſidias dabo.

Olympio. Stalino. Chalinus.

Ine modo rus eueniat, remittam ad te uirum
Cum ficat in urbem, tanquam carbonarium.
St. ita fieri oportet. Ol. factum, & curatum dabo.
St. Volui nunc Chalinum, ſi domi eſſet, mittere
Tecum obſonatum, ut etiam in mœrore inſuper
Inimico noſtro miſeriam hanc adiungerem.
Ch. Receſſim cedam ad parietem, imitabor nepam.
Captandu'ſt horum clanculum ſermo mihi.
Nam illorum me alter cruciat, alter macerat.
At candidatus cedit hic maſtigia,
Stimulorum loculi. protollo mortem mihi.
Certu'ſt hunc ad Acherontem præmittam prius.
Ol. Vt tibi ego inuentus ſum obſequens? quod maxime
Cupiebas, eius copiam feci tibi.
Erit tecum hodie, quod amas clàm uxorem. St. tace,
Ita me Di bene ament, ut ego uix reprimo
Labra ob iſtanc rem, quin te deoſculer uoluptas mea.
Ch. Quid deoſculer te? quæ res? quæ uoluptas tua?
Effodere hercle hic uolt credo ueſicam uillico.

Ol. Ecquid amas nunc me? St. immo ædepol me, q̃ te minus.
Licet'ne amplecti te? Ch. quid amplecti. Ol. licet.
St. Vt quia te tango, mel mihi uideor lingere.
Ol. Vltro te amator, apage te a dorſo meo.
Ch. Illuc eſt, hunc quod hic præfecit uillicum,
Et idem me pridem, quom ei aduorſum ueneram.
Facere atrienſem uoluerat ſub ianua.
Ol. Vt tibi morigerus hodie, ut uoluptati fui.
St. Vt tibi, dum uiuam, bene uelim plus, q̃ mihi.
Ch. Hodie hercle opinor is conturbabit pedes.
Solet hic barbatos ſane ſectari uiros.
St. Vt ego hodie Caſinam deoſculabor, ut mihi
Bona multa faciam clàm meam hanc uxorem. Ch. at at
Nunc pol ego demum in rectam redij ſemitam,
Hic ipſus Caſinam deperit, habeo uiros.
St. Iam hercle amplexari, iam oſculari geſtio.
Ol. Sine prius deduci. quid malum operas? St. amo.
Ol. At non opinor fieri hoc poſſe hodie. St. poteſt,
Siquidem cras cenſes poſſe te mitti manu.
Ch. Enimuero huc aures ſunt magis adhibendæ mihi,
Iam ego uno in ſaltu lepide apros capiam duos.
St. Apud hunc ſodalem meum, atq; uicinum mihi
Locus eſt paratus, ei ego amorem omnem meum
Concredui. is mihi ſe locum dixit dare.
Ol. Quid eius uxor? ubi erit? St. lepide repperi.
Mea uxor uocabit huc eam ad ſe in nuptias,
Vt hic ſit ſecum, ſe adiutet, ſecum cubet.
Ego iuſſi, & dixit ſe facturam uxor mea.
Illa hic cubabit, ſi uir abierit, faxo
Tu rus uxorem duces. id rus domus hæc erit
Tantiſper, dum ego cum Caſina faciam nuptias.
Hinc tu ante lucem rus cras duces poſtea.
Satin aſtute? Ch. age modo fabricamini,
Malo hercle uoſtro tam uorſuti uiuitis.
St. Scin quid nunc facias? Ol. loquere. St. tene marſupium,
Abi, atq; obſona, propera. ſed lepide uolo
Molliculas eſcas, ut ipſa mollicula'ſt. Ol. licet.
St. Emito ſepiolas lepidas, lolliguncuIas
Ordeias. Ch. immo triticeias, ſi ſapis.

Soleas. qui quæſo potius, q̃ ſculponeas,
Quibus batuatur tibi os ſenex nequiſſume.
Ol. Vin lingulacas? St. quid opus eſt? quando uxor domi'ſt?
Ea lingulaca eſt nobis, nam nunquam tacet.
Ol. In re præſenti, ex copia piſcaria
Conſulere licebit, quid emam. St. æquom oras, nunc abis?
Argento parci nolo, obſonato ampliter.
Nam mihi uicino hoc etiam conuento'ſt opus,
Vt quod mandaui, curet. Ol. iam'ne abeo? St. malo.
Ch. Tribus non conduci poſſum libertatibus,
Quin ego illis hodie comparem magnum malum,
Quinq; hanc omnem rem meæ heræ iam faciam palàm.
Manufeſte teneo in noxa inimicos meos.
Sed ſi nunc facere uolt hera officium ſuum,
Noſtra omnis lis eſt, pulchre præuortar uiros.
Noſtro omine it dies iam, uicti uicimus.
Ibo intro, ut id, quod alius condiuit coquus,
Ego uiciſſim alio nunc pacto condiam.
Quicquid paratu'ſt, ut paratum ne ſiet.
Sitq; ei paratum, quod paratum non erat.

ACTVS TERTIVS.

Stalino, & Alceſimus ſenes duo.

Vnc amici an'ne inimici ſis imago Alceſime mihi,
n Sciam. nunc ſpecimen ſpecitur, nunc certamen cernitur.
Curã erue, curã exime, caſtigate, id ponito ad compendiũ.
Cano capite, ætate aliena, eo addito ad compendium.
Quoi ſit uxor, id quoq; illuc ponito ad compendium.
Miſeriorem ego ex amore, q̃ te uidi neminem.
St. Fac uacent ædes. Al. quin ædepol ſeruos, & ancillas domo
Certu'ſt omneis mittere ad te. St. eho` nimium ſcite ſcitus es,
Sed facito dum memineris uerſus, quos cantat colax.
Cum cibo, tu quoq; eos facito ut ueniant, quaſi eant ſutrium.
Al. Meminero, hem nunc enim demum nullo ſcito ſcitus es.
St. Cura, ego ad forum modo ibo, iam hic ero. Al. bene ambula.
St. Fac habeãt linguã ædes tuæ. Al. qd ita? St. quom ueniam inuocent.
Al. Aetate cædundus tu homo es, nimias delicias facis.
St. Quid me amare refert, niſi ſum doctus? dicas uiuis, ſed tu
Caue in quæſitione mihi ſis. Al. uſq; adero domi.

Cleoſtrata. Alceſimus.

T properarem arceſſere hanc ad me uicinā meā, hoc erat
Ecaſtor id, quod me uir tanto opere orabat meus,
Libere ædes ut ſibi eſſent, Caſinam quo deducerent.
Nunc adeo nequaquam illam arceſſam ego, ignauiſſumis
Liberi loci poteſtas ne ſit uetulis ueruecibus.
Sed eccum egreditur ſenati columen, præſidium populi,
Meus uicinus, meo qui uiro liberum præbet locum.
Non ecaſtor uili emptus eſt modius, qui uenit ſalis.
Al. Miror huc iam non arceſſi in proximum uxorem meam,
Quæ iam ſi arceſſatur, dudum ornata expectat domi.
Sed eccam opinor arceſſit ſalue Cleoſtrata.
Cl. Et tu Alceſime, ubi tua uxor? Al. intus ſi ſe arceſſas, manet.
Nam tuus uir me orauit, eam iſtuc ad te adiutum mitterem.
Vin eam uocem? Cl. ſine, nolo, ſi occupata'ſt. Al. ocium eſt.
Cl. Nihil moror, moleſta eſſe nolo. poſt conuenero.
Al. Non ornatis iſtic apud uos nuptias? Cl. orno, & paro.
Al. Non ergo opus eſt adiutrice? Cl. ſatis domi'ſt. ubi nuptiæ
Fuerint, tum iſtam conuenibo. nunc uale, atq; iſtam iube.
Al. Quid ego nunc faciam, flagitium maxumum feci miſer.
Propter operam illius improbi hirci edentuli,
Qui hoc mihi contraxit, operam uxoris polliceor foras,
Quaſi catillatum flagitium hominis, qui dixit mihi
Suam uxorem hanc arceſſituram eſſe. ea ſe eam negat
Morarier. atq; ædepol mirum, ni ſubolet iam hoc huic
Vicinæ meæ. uerum autem altrouorſum quom eam mecum
Rationem puto, eius eſſet mecum poſtulatio.
Ibo intro, ut ſubducam nauim rurſum in poluinarium.
Cl. Iam hic eſt lepide ludificatus. miſeri ut feſtinant ſenes.
Nunc ego illum nihili meum decrepitum uirum ueniat uelim.
Vt eum ludificem uiciſſim, poſtquam hunc deluſi alterum.
Nam ego aliquid contrahere cupio litigi inter eos duos.
Sed eccum incedit. at quom aſpicias triſtem, frugi cenſeas.

Stalino, & Cleoſtrata.

Tultitia magna'ſt mea quidem ſententia,
Hominem amatorem ullum ad forum procedere,
In eum diem, quoi quod amet, in mundo ſiet.

Sicut

Sicut ego feci Iulius contriui diem,
Dum a, lo aduocatus quoidam cognato meo,
Quem hercle ego litem adeo perdidiſſe gaudeo,
Ne me nequicquam ſibi hodie aduocauerit.
Rogitare oportet prius, & percontarier,
Adſit'ne ei animus, necne adſit, ſibi quem aduocet.
Si neget adeſſe, exanimatum amittat domum.
Sed uxorem ante ædes eccam, hei miſero mihi,
Metuo ne non ſit ſurda, atq; hæc audiuerit.
Cl. Audiui ecaſtor cum malo magno tuo.
St. Accedam propius. quid agis mea feſtiuitas?
Cl. Te ecaſtor præſtolabar. St. iam'ne ornata'ſt res?
Iam'ne hanc traduxti huc ad nos uicinam tuam,
Quæ te adiutaret? Cl. accerſiui, ut iuſſeras,
Verum hic ſodalis tuus amicus optumus
Neſcio quid ſe ſufflauit uxori ſuæ.
Negauit poſſe, quando arceſſo, mittere.
St. Vitium tibi iſtuc maxumu'ſt, blanda es parum.
Cl. Non matronarum eſt officium, ſed meretricum,
Viris alienis mi uir ſubblandirier.
I tu, atq; arceſſe illam. ego intus quod facto'ſt opus,
Volo accurare mi uir. St. propera ergo. Cl. licet.
Iam pol ego huic aliquem in pectus inijciam metum.
Miſerrumum hunc hodie ego habeo amaſium.

Alceſimus, & Stalino.

Iſo huc amator ſi a foro rediit domum,
Qui me, atq; uxorem larua ludificatus eſt.
Sed eccum ante ædes. ad te hercle ibam. St. commodum,
Atq; hercle ego ad te. quid ais uir minimi preci?
Quid tibi mandaui? quid tecum oraui? Al. quid eſt?
St. Vt tu bene uacuas ædes feciſti mihi,
Vt traduxiſti huc ad nos uxorem tuam,
Satin propter te pereo ego, atq; occaſo?
Al. Quin tu ſuſpendis te? nempe tute dixeras
Tuam arceſſituram eſſe uxorem meam.
St. Ergo arceſſiuiſſe ait ſeſe, & dixiſſe te,
Eam non miſſurum. Al. quin ea ipſa ultro mihi
Negauit eius operam ſe morarier.

St. Quin ea ipſa me allegauit, qui iſtam arceſſerem.
Al. Quin nihili facio. St. quin me perdis. Al. quin bene'ſt.
St. Quin etiam diu morabor? Al. quin cupio tibi.
St. Quin aliquid ægre facere? Al. quin faciam lubens.
St. Nunquam tibi hodie quin erit plus, q̃ mihi.
Al. Quin hercle Di te perdant poſtremo quidem.
St. Quid nunc? miſſurus'ne ad me es uxorem tuam?
Al. Ducas, easq; in maxumam malam crucem,
Et cum hac, & cum iſtac, cumq; amica etiam tua.
Abi, & aliud cura. ego iam per hortum iuſſero
Meam iſtuc tranſire uxorem ad uxorem tuam.
St. Amicus nunc tu mihi es in germanum modum.
Sortem qua ego hunc amorem aut eſſe mihi dicam datum?
Aut quod ego unquam erga Venerem inique fecerim,
Quoi ſic tot amanti mihi obuiam eueniant moræ?
At quid illud clamoris obſecro in noſtra domo'ſt?

Pardaliſca ancilla. Stalino ſenex.

Vlla nulla ſum. tota tota occidi. cor mortuu'ſt metu,
Membra miſeræ tremunt, neſcio unde auxilij, præſidij,
Perfugij mihi, aut opum nunc copiã cõparem, aut expetã.
Tanta facta modo mira ueris modis intus uidi. nouam,
Atq; integram audaciam, caue tibi Cleoſtrata, abſcede
Ab iſta obſecro, ne quid in te mali faxit ira percita.
Eripite quæſo iſti gladium, quæ ſui eſt impos animi.
St. Nam quid eſt, quod hæc huc timida, atq; exanimata exiluit foras?
Pardaliſca? Pa. perij. unde uſurpant aures ſonitum meæ?
St. Reſpice mõ ad me. Pa. here mi. St. qd tibi'ſt? qd timida es? Pa. perij.
St. Quid periſti? Pa. perij. & tu periſti. St. aperi qd tibi. Pa. uæ tibi.
St. Immo iſtuc tibi ſit. Pa. ne cadam tene me. St. quicquid eſt,
Eloquere mihi cito. Pa. contine pectus, face uentulum,
Amabo pallio. St. timeo hoc negocium quidem,
Niſi hæc imera gloſſam uſpiam percuſſit flore liberi.
Pa. Obtine aureis amabo. St. in malam crucem pectus, aureis, caput,
Teq; Di perduint. nam niſi ex te ſcio quicquid hoc ſiet, iam
Tibi pol execrata iſtic cerebrum diſpertiam,
Ludibrio peſſima adhuc quæ me habuiſti. Pa. here mi. St. quid uis
Ancilla? Pa. nimium ſæuis. St. numero dicis? ſed hoc quicquid eſt,

Loquere.

Loquere. atq; in pauca refer. quid nam intus tumulti fuit?
Pa. Audi, ſcibis. malum, peſſimumq́; hic modo apud nos intus
Tua ancilla hoc pacto exordiri cœpit, quod haud atticam
Addecet diſciplinam. St. quid eſt id? Pa. timor præpedit dicta
Linguæ. St. quid eſt? poſſum ſcire ego iſtuc quid negoci ſit?
Pa. Dicam. tua ancilla, quam tuo uillico uis dare uxorem,
Ea intus. St. quid intus ea? quid eſt? Pa. imitatur malarum malam
Diſciplinam, uiro quæ interminatur ſuo uitam.
St. Quid ergo? Pa. ah. St. qd ẽ? Pa. interimere ait uelle ſe uitã, gladium.
St. Hem. Pa. gladium. St. quid eum gladium? Pa. habet. St. hei miſero
mihi, cur eum habet?
Pa. Inſectatur omneis domi per ædeis, nec quenquam prope.
Ita omnes ſub arcis, ſub lectis latentes metu muſſitant.
St. Occidi atq; interij, quid illi obiectu'ſt malitiæ repente?
Pa. Inſanit. St. ſceleſtiſſimum me credo eſſe. Pa. immo ſi ſcias
Dicta, quæ dixit hodie. St. iſtuc expeto ſcire, quid dixit?
Pa. Audi per omneis Deos, & Deas deiurauit hac eum
Nocte occiſurum, quicum cubaret. St. me occidet? Pa. an quippiam
Ad te attinet? St. uah. Pa. quid cum ea negocij tibi'ſt?
St. Peccaui. illunc dicere uillicum uolebam. Pa. ſciens de uia
In ſemitam regredere. St. nunquid mihi quoq; minatur,
Pa. Tibi ſoli infeſta'ſt plus, q̃ quoiq̃. St. quam ob rem? Pa. quia
Si ſe des uxorem Olympioni, neq; tuam, nec ſuam
Neq; uiri uitam ſinet in craſtinum protolli.
Id huc miſſa ſum, tibi ut dicerem, ab ea ut caueas tibi.
St. Perij hercle ego miſer. neque'ſt, neq; fuit me ſenex quiſquam
Amator, adæque miſer. Pa. ludo ego hunc facete. nam quæ omnia
Facta dixi huic, falſa dixi. hera dolum hunc, atq; hæc ex proximo
Protulerunt. ego huc miſſa ſum ludere.
St. Heus Pardaliſca. Pa. quid? St. eſt quod uolo
Exquirere à te. Pa. morã offers mihi. St. at tu mihi offers mœrorẽ.
Sed etiam'ne habet, & nunc Caſina gladium? Pa. habet, ſed duos.
St. Quid duos? Pa. altero te occiſurum ait. altero uillicum hodie.
St. Occiſiſſimus ſum omnium qui uiuont. loricam induam
Mihi optumum eſſe opinor. quid uxor mea? non eam adijt,
Atq; ademit? Pa. nemo audet prope accedere. St. exoret. Pa. orat, ne
Ponere alio modo ullo profecto, ni ſe ſciat uillico (gat
Non datum iri. St. atq; ingratis, quem non uolt, ei nubet hodie.
Nam cur non ego id perpetrem, quod occœpi, ut nubat mihi,

Illud quidem uolebam, non ſed noſtro uillico.

Pa. Sæpiuſcule peccas. St. timor præpedit uerba, uerum obſecro,
Dic me uxorem orare, ut exoret illam, gladium ut ponat, &
Redire me intro, ut liceat. Pa. nunciabo. St. & tu orato.

Pa. Et ego orabo. St. at blande orato, ut ſoles. ſed audin? ſi
Effexis hoc, ego ſoleas tibi dabo, & anulum
In digito aureũ, et bona plurima. Pa. operam dabo. St. face, ut impetres.

Pa. Sed nunc iam niſi quippiam remorare me. St. abi, & cura. Pa. redit.
Eccum tandem obſonatu eius adiutor, pompam ducit.

Olympio, Coquus, & Stalino.

Ide fur, ut ſentis, ſubſignum ducas. Co. qui uero ſentes?
Ol. Quia quæ tetigere, illico rapiũt. ſi eas ereptũ, illico ſcidũt.
Ita coq adueniũt. ubiubi ſunt, duplici dãno mulctãt. Co. eia.

Ol. Attat ceſſo magnifice, patriceq;, amiceq; hero meo
Ire aduorſum? St. bõe uir, ſalue. Ol. fateor. St. qd fit? Ol. tu amas ego
Eſurio, & ſitio. St. lepide inceſſiſti excurratus. Ol. ah hodie.

St. Mane uero, quãquã faſtidis. Ol. hei hei feret tuus mihi
Sermo. St. quæ res? Ol. hæc res. St. etiã ne aſtas, enimuero πράγματα
μοι παρέχεις. Ol. dabo τοῦ κακόν, ut ego opinor, niſi mihi reſiſtis, ὄζειν,
Potin, ut à me abeas, niſi me uis uomere hodie? St. mane. Ol. qd eſt?
Quis hic homo'ſt? St. herus ſum. Ol. q herus? St. quoius es ſeruos
tu. Ol. ſeruos ego?

St. Atq; meus. Ol. non ſum ego liber? memento. St. mane atq; aſta. Ol.
omitte, ſeruos ſum tuus.

St. Optume'ſt obſecro Olympiſce mi, mi pater, mi patrõe. Ol. hem ſapis.
Sane. St. tuus equidem ſum. Ol. quid mihi ſeruo opus eſt tam neq̃?

St. Quid nũc? q̃ mox recreas me. Ol. cœna mõ ſi ſit cocta. St. ergo abeãt
Propere, cito introite, & cito deproperate, iam intus ero, facite
Cœnam mihi. ut ebria ſit, lepide, nitideq; uolo, nihil moror
Barbarico ritu. ne etiã is is? Ol. ego hic habito. St. numqd eſt cæterũ
Quod moræ ſit? Ol. Caſinã itus hẽre aiũt, q me, atq; te imitat. St. ſcio
Sic habere ſine, nugas agunt. noui ego malas illas merces.

Ol. Quin tu i modo domũ mecũ. St. at pol metuo malũ. i tu modo, prius
Perſpicito quid intus agatur. Ol. tam mihi mea uita, q̃ tua
Tibi cara'ſt. St. uerum modo. Ol. ſi tu iubes, inibitur tecum.

Actus

ACTVS QVARTVS.

Ancilla.

Ec pol ego Nemeæ credo, neq; ego Olympiæ,
Neq; uſquam ludos tam feſtiuos fieri, q̃
Hic intus fiunt ludi ludificabiles
Seni noſtro, & noſtro Olympioni uillico.
Omnes feſtinant intus totis ædibus.
Senex in culina clamat, hortatur coquos,
Quin agitis hodie, quin datis, ſi quid datis
Properate. cœnam iam eſſe coctam oportuit.
Villicus hic autem cum corona candide,
Laute ueſtitus, exornatusq; ambulat.
Illæ autem in cubiculo armigerum ornant,
Quem dent pro Caſina nuptum noſtra. ſed nimium
Lepide diſſimulant fore hoc futurum huius quod eſt.
Condigne autem nimis lepide huc conducti coqui,
Ei rei dant operam, ne cœnet ſenex,
Aulas peruortunt. ignem reſtinguont aqua,
Illarum oratu faciunt. illæ autem ſenem
Incœnem extrudere cupiunt ex ædibus,
Vt ipſæ ſolæ uentres diſtendant ſuos.
Ego noui illas ambas eſtrices, corbitant,
Vbi comeſſe poſſunt. ſed aperitur oſtium.

Stalino, & Ancilla.

I ſapitis uxor, uos tamen cœnabitis,
Cœna ubi erit cocta. ego ruri cœnauero.
Nam nouom maritum hinc, & nouam nuptam uolo
Rus proſequi (noui hominum mores maleficos)
Ne quis eam arripiat. facite noſtro animo uolup.
Sed properate iſtum, atq; iſtam actutum emittere
Tandem, ut ueniamus luci, ego cras hic ero.
Cras habuero uxor ego tamen conuiuium.
An. Fit, quod futurum dixi, incœnatum ſenem
Foras extrudunt mulieres. St. quid tu hic agis?
An. Ego eo, quo me ipſa miſit. St. ueron? An. ſerio.
St. Quid ſpeculare? An. nihil equidem ſpeculor St. hinc abi,
Cunctas? intus alij feſtinant. An. eo.

St. Abi hinc ſis ergo peſſumarum peſſima.
Iam'ne abijt illæc? dicere hic quid uis licet.
Qui amat tamen, hercle ſi eſurit, nullum eſurit.
Sed eccum progreditur cum corona, & lampade
Meus ſocer, compar, conmaritus uillicus.

Olympio. Stalino.

Ce tibicen, dum illam educunt huc nouam nuptam foras,
a Suaui cantu concelebra omnem hanc plateolam hymenæo.
Io hymen hymenæe o'hymen. St. quid agis mea ſalus?
Ol. Eſurio hercle, atq; adeo nunc haud parum ſitio. St. at ego amo.
Ol. At ego hercle, nihil facio tibi amor pericli,
Mihi inanitate iamdudum inteſtina murmurant.
St. Nã quid illæc nunc tam'diu intus, remoratur quaſi ob induſtriã.
Quãto ego plus propero, tãto illa minus. Ol. qd ſi ẽt occentem hyme-(næũ?
St. Cenſeo, & ego te adiuuabo in nuptijs communibus.
Ol. Io hymen hymenæe o'hymen. St. perij hercle ego miſer.
Iam me ædepol dirumpi cantando hymenæum licet.
Illo morbo, quo dirumpi cupio, non eſt copia.
Ol. Aedepol næ tu ſi eſſes equos, eſſes indomabilis.
St. Quo argumento? Ol. nimis es tenax. St. nũ me expertus uſpiam.
Ol. Di melius faciant. ſed crepuit oſtium, exitur foras.
St. Di hercle me cupiunt ſeruatum. iam oboluit Caſina procul.

Ancillæ duæ. Olympio. Stalino.

Enſim ſuper attole limen pedes noua nupta.
s Soſpes iter incipe hoc, ut uiro tuo ſemper ſis ſuperſtes.
Atq; ut potior pollentia, ut uincas'q; uirum, uictrix'q; ſies.
Superet'q; tuum imperium, uir te ueſtiat, tu uirum deſpolies.
Et diu ut uiro ſubdola ſies obſecro memento.
Ol. Maxumo ſuo hercle illico, ubi tantulum peccaſſit,
Non taceo. St. quæ res? Ol. mala malæ male monſtrant.
Hanc rem mihi ex parata imparatam
Id quærunt. uolunt hæc ut infecta faciant.
An. Age Olympio, quando uis uxorem accipere hanc à nobis?
St. Date ergo, daturæ unquam ſi eſtis hodie uxorem, abite intro.
An. Amabo integræ, atq; imperitæ huic impera, atq;.
St. Futuru'ſt. ualete, ite iam ualete, iam'ne abſceſſit uxor?

Ol. Domi'ſt, ne time. St. euax, nunc pol demum ego ſum liber.
Meum corculum, melliculum, uerculum. Ol. heus tu malo, ſi ſapis,
Cauebis. mea'ſt hæc. St. ſcio, ſed meus fructus eſt prior.
Ol. Tene hanc lampadem. St. immo ego hanc tenebo.
Venus multipotens bonā uitā mihi dediſti. huius quom copiam mihi
Dediſti corpuſculum melliculum. Ol. eia uxorcula.
St. Quid eſt? Ol. inſtitit plantam. St. quaſi iacitur,
Nebula haud eſt mollis, atq; hæc eſt.
Aedepol papillam bellulam. Ol. hei miſero mihi.
St. Quid eſt? Ol. pectus mihi agit nunc cubito.
St. Quid tu ergo hanc quæſo tractas tam?
At mihi, qui belle hanc tracto. non. Ol. uahà.
St. Quid negoci eſt? Ol. obſecro ut ualentula'ſt,
Penè expoſuit cubito. St. cubitum ergo ire uolt.
Ol. quin imus ergo. St. bella bellatula Caſina.

ACTVS QVINTVS.

Myrina, & Pardaliſca ancilla.

Coeptæ bene, & commode, eximus intus
a Ludos uiſere huc in uia nuptiales.
Nunquam ecaſtor ullo die riſi adæque
Neq; hoc, quod reliquom'ſt, plus riſuram opinor.
Lubet Chalinum, quid agat ſcire nouom nuptum cum nouo marito.
Nec fallaciam aſtutiorem ullus fecit poëta, atq; ut hæc eſt,
Fabre facta à nobis. obtunſo ore nunc peruelim progrediri
Senem. quo ſenex nequior nullus uiuit. ne ullum quidem
Nequiorem arbitror eſſe, qui locum præbet illi nunc præſidem.
Hic Pardaliſca eſto, qui hinc exeat, eum ut
Ludibrio habeas. Pa. lubens fecero, & ſolens.
My. Spectato hinc omnia intus, quid intus agunt.
Pa. Pone, me ámabo, & ibi audacius licet
Quæuis libere prologui, tace, noſtra foris crepuit.

Olympio, & Cleoſtrata.

Neq; quo fugiā, neq; ubi lateā, neq; hoc dedecus quō celem,
n Scio, tm̄ herus, atq; ego flagitio ſu pauimus nuptijs noſtris.
Ita nunc pudeo, atq; ita nūc paueo, atq; ita in ridiculo ſumus ambo.
Sed ego inſipiēs noua nūc facio. pudet qđ prius nō puditū unqua'ſt.

Operam date, dum mea facta itero. eſt operæ auribus accipere.
Ita ridicula auditu, iteratu, ea ſunt, quæ ego intus tuli.
Vbi intro hanc nouam nuptam deduxi uia recta, clauem
Abduxi, ſed tamen tenebræ ibi erant, tanquam nox, apte decumbē
Colloco, fulcio, mollio, ut prior qua ſenex nuper;
Tardus eſſe illico cœpi. quoniam reſpecto identidem, ne ſenex
Illecebram ſtupri. principio eam ſauium poſco.
Reppulit mihi manum, neq; enim dare ſibi ſauium me ſinit.
Enim iam magis, iam appropero magis, iā lubet in Caſinā irruere.
Cupio illā opam ſeni ſurripe, forem obdo, ne ſenex me opprimeret.
Cl Agedum tu, adi huc obſecro, ubi tua noua nupta'ſt?
Ol. Perij hercle ego. manufeſta res eſt. Cl. omnem in ordine rem
Fatere. Ol. ergo acta'ſt. Cl. quid intus agitur? quid agit
Caſina? ſatin morigera'ſt? Ol pudet dicere me.

Cl. Memora ordine, ut occœpas. Ol. pudet hercle. Cl. age audacter
Quam debuiſti, inde uolo memorare quid eſt factum,
Ol. Flagitiu'ſt. Cl. cauebunt qui audierint, faciant.
Ol. Hoc magnu'ſt. Cl. perdis, quin tu pergis. Ol. ubi ubi ſumptus porto.

Cl. Quid? Ol. habet. Cl. quid? Ol. papæ.
Cl. Eſt. Ol oh. Cl. erat. Ol. maximum
Haberet, metui. id quærere occœpi
Dum gladium quæro ne habeat, arripio capulum.
Sed quom cogito, non habuit gladiū, nam eſſet frigidus. Cl. eloquere.
Ol. At pudet. Cl. num radix fuit? Ol. non fuit. Cl. num cucumis?
Ol. Profecto hercle non fuit quicquam olerum.
Niſi quicquid erat, calamitas profecto attigerat nanquam.
Ita quicquid erat, grande erat.
Cl. Quid fit deniq; ediſerta. Ol. ubi appello Caſinam, inquiens
Amabo mea uxorcula, cur uirum tuum ſic me ſpernis?
Nimis tu quidem hercle nunc immerito
Meo mihi hoc facis, quia mihi te expetiui.
Illa haud uerbum facit, & ſæpit ueſte id, qui eſtis.
Vbi illum ſaltum uideo obſeptum, rogo ut alterum ſinat adire.
Volo ut obuortat cubitiſſim, uerbm ullum mutite.
Surgo ut ineam, atq; illam in
Perlepide narrat ſauium,
Ita quaſi ſetis labra mihi compungit barba.

Continuo in genua aſtanti pectuſ mihi pedibus percutit.
Decido de lecto præceps, ſubſilit, obtundit os mihi.
Inde foras tacitus exeo cum ornatu quo uides,
Vt ſenex hoc eodem poculo, quo ego bibi, biberet. Cl. optume'ſt,
Sed ubi eſt palliolum tuum? Ol. hic intus reliqui.
Cl. Quid nunc? ſatin lepide adita uobis manus merito?
Sed concrepuerunt fores. num illa ſenem ſequitur?

Stalino, Cleoſtrata, & ſerui.

Maximo ego ardeo flagitio, nec quid agam meis rebus ſcio
Nec meam ut uxorem aſpiciam contra oculis, ita diſperij.
Quia paldm ſunt probra. omnibus modis occidi miſer,
Ita manifeſto faucibus teneor.
Neq; quibus modis purgem ſcio me meæ uxori, qui expalliatus
Sum miſer, clandeſtine nuptiæ cenſeo. mihi optumu'ſt.
adeunda ea, dux uxor hem meam rimam.
Sed ecquis eſt qui homo munus uelit fungier pro me?
Quid nunc agam? neſcio, niſi ut improbos famulos imiter, ac domo
Fugiam. nam ſalus nulla'ſt ſcapulis, ſi domum redeo.
Nugas iſtic dicere licet, uapulo hercle ego inuitus tamen,
Et ſi malum merui, hac dabo protinam, & fugiã. Cl. heus Stalino
Amator. St. occidi. reuocor, quaſi non audiam abibo.

Cleoſtrata. Stalino. Olympio. Myrina. Chalinus.

Bi tu es, qui colere mores maſſilienſes poſtulas?
Nunc tu ſi uenis ſubicitare me, proba'ſt occaſio.
Periſti hercle. age accede huc.
St. Hac ibo, caninam cœnam ſpero meliorem fore.
Cl. Quid agis tu marite, mi uir? unde ornatu hoc
Aduenis? quid feciſti ſcipionem, aut quod habuiſti pallium?
In adulterio, dum mœchiſſat Caſinam, credo perdidit.
St. Occidi. Cl. etiam'ne imus cubitũ? Caſina ſum. St. in malam crucem.
Cl. Non amas me? quin reſponde, tuo quid factu'ſt pallio.
St. Bacche ergo. hercle uxor. bacche bacche. hercle uxor.
Cl. Nugatur ſciens, nam ecaſtor. nunc bacchæ nullæ ludunt.
St. Oblitus fui. ſed tantum bacche. Cl. quid bacche? id fieri non poteſt.

Times caſtor.St.ego'ne? Ol.haud mentire hercle.nam pallium.
St.Non taces? Ol.non hercle uero taceo.nam tu maxume
Me obſecrauiſti Caſinam ut poſcerem uxorem mihi.
Tui amoris cauſſa ego iſtuc feci.St.immo hercle illius.
Te quidem oppreſſiſſet.feci ego iſta hæc dicta,quæ uos dicitis?
Cl.Rogitas etiam? St.& ſiquidem hercle feci, feci nequiter.
Cl.Redi modo huc intro.monebo,ſiquidem meminiſti minus.
St.Hercle opinor,potius uobis credam,quod uos dicitis.
Sed uxor,da uiro hanc ueniam.Myrina ora Cleoſtratam.
Si unquam poſthac aut amaſſo Caſinam,aut occœpſo modo.
Ne autem eam amaſſo,ſi ego unquam adeo poſthac tale admiſero,
Nulla cauſſa'ſt,quin pendentem me uxor uirgis uerberes.
My.Cenſeo caſtor ueniam hanc dandam.Cl.faciam,ut iubes.
Propter eam rem hanc tibi nunc ueniam minus grauate propero.
Hanc ex longa longiorem ne faciamus fabulam.
St.Non irata es? Cl.non ſum irata.St.tuæ fidei credo.Cl.meæ.
St.Lepidiorem uxorem nemo quiſq̃,quam ego habeo,hac habet.
Cl.Age tu redde huic ſcipionem,& pallium.Ch.tene.St.lubet.
Ch.Mihi quidem ædepol inſigniter facta'ſt magna iniuria.
Duobus nupſi,neuter fecit,quod nouæ nuptæ ſolet.

GREX.

Spectatores,quod futuru'ſt intus,id memorabimus.
Hæc Caſina huius reperietur filia eſſe ex proxumo.
Eaq; nubet Theutunico noſtro herili filio.
Nunc uos æquom'ſt manibus meritis meritam mercedem dare.
Qui faxit,clàm uxorem ducat ſemper ſcortum,quod uolet.
Verum qui non manibus clare,quantum poterit,plauſerit,
Ei pro ſcorto ſupponetur hircus unctus nautea.

Ciſtellaria

CISTELLARIA.

DRAMATIS PERSONAE.

SILENIVM MERETRIX.
GYMNASIVM MERETRIX.
LENA.
AVXILIVM. PROLOGVS.
MELENIS LENA.
ALCESIMARCHVS ADOLESCENS.
LAMPADIO SERVOS.
PHANOSRATA VXOR.
HALISEA ANCILLA.
DEMIPHO SENEX.
GREX.

ARGVMENTVM.

Omprimit adoleſcens Lemnius Sicyoniam.
Is redit in patriã, et gnatã generat nuptijs.
Sicyonia æque parit puellam.hanc ſeruolus
Tollit,atq; exponit,& ex inſidijs aucupat.
Eam ſublatam meretrix alij detulit.
Lemnius poſt rediens ducit,quam cõpreſſerat,
Lemniq; natam deſpondit adoleſcentulo
Amore capto illius proiectitiæ,
Requirens ſeruos reperit,quam proiecerat.
Itaq; hanc lege,& rite ciuem cognitam
ALCESIMARCHVS, *ut erat nactus,poſſidet.*

ACTVS PRIMVS.

Silenium & Gymnaſium meretrices. Lena.

Vm antehac te amaui, & mihi amicam eſſe creui mea
Gymnaſium.
Et matrẽ tuã,tũ id mihi hodie aperuiſtis,tu atq; hæc. ſoror
Si mea eſſes,qui mihi magis potueritis ire honorem habitum
Neſcio,ut meus eſt animus, fieri non poſſe arbitror,ita
Omnibus relictis mihi frequentem operam dediſtis.&
Ego uos amo,& eo a me magnam iniſtis gratiam.

Gy. Pol iſtoc quidem nos pretio facile eſt frequentare tibi
Vtileſq́; habere. ita lepide, nitideq́; in prandio
Accepiſti apud te, ut ſemper meminerim. Si. ædepol factum id eſt
Lubenti animo. fietq́;, ut quæ uos arbitrer uelle, ea expetam.
Le. Quod ille dixit, qui ſecundo uectus eſt mari;
Ventum gaudeo ad te, caſtor, ita hodie hic acceptæ ſumus.
Suauibus modis. hæc niſi diſciplina apud te quicquam fuit,
Quin mihi placeret. Si. quid ita ámabo? Le. raro nimium dabat, quod biberem,
Atq; id merum infuſcabat. Gy. ámabo hiccine iſtud decet?
Ius, fasq́; eſt? Le. nemo alienus hic eſt. Si. merito uoſtro amo uos,
Quia me colitis, & magnificitis. Le. decet mea Silenium
Hunc eſſe ordinem, beneuolentes inter ſe, beneq́; uter
Amicitia. ubi iſtas uideas ſummo genere natas
Summates matronas, ut ſancte amicitiam colunt,
Atq; ut eam uinctam bene habent inter ſe. ſi idem iſtuc nos
Facimus, ſi idem iſtuc imitamur, ita tamen uix uiuimus.
Cum inuidia ſumma opum ſuarum nos illæ uolunt
Eſſe indigentes, noſtra copia nihil poteſſe.
Suiq; omnium rerum nos indigere, ut ſibi ſimus ſupplices.
Eas ſi adeas, abitum q̃ aditum malis, ita noſtro ordini
Palàm blandiuntur. clam ſi occaſio uſq̃ eſt, frigidam
Subdole ſuffundunt. uiris cum ſuis nos ſolere prædicant.
Suas pellices eſſe aiunt, eunt depreſſum, quia nos ſumus
Libertinæ, & ego, & tua mater, ambæ meretrices fuimus.
Illa te, ego hanc mihi educaui ex patribus contiguis, ego
Neq; hanc ſuperbiæ cauſſa reppuli ad meretricium
Quæſtum, niſi ut ne eſurirem. Si. at ſatius fuerat eam uiro
Dare nuptum potius. Le. eia, hæc quidem caſtor quotidie uiro
Nubit, nupſitq́; hodie, nubet mox noctu, nunquam ego hanc
Viduam cubare ſiui. nam ſi hæc non nubat, lugubre
Fame familia pereat. Gy. neceſſe eſt, quo tu me modo
Voles eſſe, ita eſſe mater. Le. caſtor haud me pœnitet;
Si ut dicis, ita futura es. nam ſi quidem ita eris, ut uolo,
Nunquam Hecale fies, ſemperq́; iſtanc, quam habes, ætatulam
Obtinebis; multiſq́; damno, & mihi lucro ſine ſumptu eris.
Gy. Di faxint. Le. ſine tua opera nihil Di horum facere poſſunt.
Gy. Equidem hercle addam operam ſedulo, ſed tu inter hæc uerba
Meus oculus, mea Silenium nunquam triſtiorem te
Vidi eſſe,

Vidi eſſe, cedò quid tam abhorret hilaritudo te obſecro?
Neq; munda es adæq; ut ſoles. hoc ſis uide, ut ſuſpirium
Petiuit alte, & pallida es. eloquere nobis utrunq;.
Et quid tibi'ſt, & quid uelis noſtram operam, ut ſciamus nos.
Noli obſecro imperare lachrumis mihi excruciatum tuis.
Si. Male excrucior Gymnaſium mea, male mihi'ſt. male mæreor.
Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab ægritudine.
Quid dicam? niſi ſtulticia mea me in mærorem rapit?
Gy. Indidem unde oritur, facito ut facias ſtulticiam ſepelibilem.
Si. Quid faciam? Gy. in latebras abſcondas pectore penitiſſimo
Tuam ſtulticiam. ſola facito, ut ſcias ſine arbitris.
Si. At mihi cordolium eſt. Gy. qd id? unde eſt tibi, commemora obſecro.
Quod neq; ego habeo, neq; quiſquam alia mulier, ut perhibent uiri.
Si. Si quid eſt quod doleat, dolet, ſi autem non eſt, tamen hoc hic dolet.
Gy. Amat hæc mulier. Si. eho, an amare occipere, amarum eſt obſecro?
Gy. Nanq; ecaſtor amor & melle, & felle eſt fœcundiſſimus,
Guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem uſq; aggerit.
Si. Ad iſtam faciem eſt morbus, qui me Gymnaſium macerat.
Gy. Perfidioſus eſt amor. Si. ergo in me peculatum facit?
Gy. Bono animo es, erit iſti morbo melius. Si. confidam fore,
Si medicus ueniat, qui huic morbo facere medicinam poteſt.
Gy. Veniet. Si. ſpiſſum iſtud amanti'ſt uerbum, ueniet, niſi uenit.
Sed mea ego culpa, & ſtulticia peius miſera maceror,
Quia ego illum mihi unum exoptaui, quicum ætatem degerem.
Gy. Matronæ magis conducibile'ſt iſtuc mea Silenium,
Vnum amare, & ætatem cum illo exigere, quoi nupta'ſt ſemel.
Verum enim meretrix fortunati eſt oppidi ſimillima.
Non poteſt ſuam rem obtinere ſola ſine multis uiris.
Si. Hoc uolo agatis, qua accerſitæ cauſſa ad me eſtis, eloquar.
Nam mea mater, quia ego nolo me meretricem dicier,
Obſecutæ eſt, de ea re geſſit morem morigeræ mihi,
Vt me, quem ego amarem grauiter, ſineret cum eo uiuere.
Le. Stultæ ecaſtor fecit. ſed tu en unquam cum quiquam uiro
Conſueuiſti? Si. niſi quidem cum Alceſimarcho, nemine.
Neq; pudicitiam meam mihi alius imminuit quiſquam.
Le. Obſecro quo is homo inſinuauit pacto ad te? Si. per Dionyſia
Mater pompam me ſpectatum duxit. dum redeo domum,
Conſpicillo conſecutus eſt clanculum me uſq; ad fores.
Inde in amicitiam inſinuauit cum matre, & mecum ſimul

Blandicijs, muneribus, donis. Gy. mihi iſtum hominem uellem dari,
Vt ego illum uorſarem. Si. quid opus uerbis? conſuetudine
Cœpi amare contra ego illũ, & ille me. Le. o' mea Sileniũ. Si. q̃d eſt?
Aſſimulare amare oportet. nam ſi extemplo ames,
Melius illi multo, quem ames conſulas, q̃ rei tuæ.
Si. At ille conceptis iurauit uerbis apud matrem meam,
Me uxorem ducturum eſſe. ei nunc alia ducenda'ſt domum,
Sua cognata lenniensis quæ habitat hic in proximo.
Nam eum pater eius ſubegit. nunc mea mater mihi irata'ſt.
Quia non redierim domum ad ſe, poſtq̃ eam rem reſciuerim,
Eum uxorem ducturum eſſe aliam. Le. nihil amare iniurium eſt.
Si. Nunc ego te ámabo obſecro, ut hanc mecũ triduũ hoc ſolum ſinas
Eſſe, & hic ſeruare apud me, nam ad matrem accerſita ſum.
Le. Quanq̃ mihi iſtud erit moleſtum triduum, & damnum dabis,
Faciam. Si. facis benigne, ſed tu Gymnaſium mea,
Si me abſente Alceſimarchus ueniet, nolito acriter
Eum inclamare. & ut ut me erga'ſt meritus, tamen incordies.
Sed tranquille amabo, ne quid quod illi doleat, dixeris.
Accipias clauers. ſi quid tibi opus erit promptu, promito.
Ego uolo ire. Gy. ut excuiſti mihi lachrumas? Si. Gymnaſium mea
Bene uale. Gy. cura te ámabo. ſicine immunda obſecro abis?
Si. Immundas fortunas meas æquom'ſt ſqualorem ſequi.
Gy. Amiculum hoc ſuſtolle ſaltem. Si. ſine trahi, quom egomet trahor.
Gy. Quando' ita tibi iuuat, uale atq; ſalue. Si. ſi poſſim, uelim.
Gy. Nunquid me uis mater intro quin eam? ecaſtor mihi
Viſa amare. Le. iſtoc ergo aureis grauiter obtundo tuas,
Ne quẽ ames abi intro. Gy. nunq̃d me uis? Le. ut ualeas. Gy. uale.

Lena.

Đ mihi, magnæ quod parti eſt uitium mulierum,
i Quæ nunc quæſtum facimus, quæ ubi ſaburratæ ſumus,
Largiloquæ extemplo ſumus, plus loquimur, q̃ ſat eſt.
Nam ego illam olim, quæ flens hinc abijt, paruolam
Puellam proiectam ex angiportu ſuſtuli.
Adoleſcens quidam hinc eſt apprime nobilis.
Quin ego nunc quaſi ſum honeſta mea ex ſententia,
Quia quom adeo me compleui flore liberi,
Magis libera uti lingua collubitu'ſt mihi,

Tacere

Tacere nequeo miſera quod tacito uſus eſt.
Sicyone ſummo genere ei uiuit pater.
Is amore miſere hanc deperit mulierculam,
Quæ hinc modo flens abijt.contra amore eum hæc aperit.
Eam meæ ego amicæ dono huic meretrici dedi,
Quod ſæpe mecum mentionem fecerit,
Puerum,aut puellam alicunde ut reperirem ſibi
Recens natum, eapſe quod ſibi ſupponeret.
Vbi mihi poteſtas primum euenit,illico
Feci eius ei,quod orauit me,copiam.
Poſtq̃ puellam eam à me accepit,illico
Eandem puellam peperit,quam à me acceperat,
Sine obſtetricis opera,& ſine doloribus,
Item ut aliæ pariunt,quæ malum quærunt ſibi.
Nam amatorem aiebat eſſe peregrinum ſibi.
Suppoſitionem eius rei facere gratia.
Id duæ nos ſolæ ſcimus. ego quæ illi dedi,
Et illa quæ à me accepit,præter uos quidem.
Hæc ſic res geſta. ſi quid uſus uenerit,
Meminiſſe ego hanc rem uos uolo.ego abeo domum.

Auxilium Prologus.

Trunq; hæc,& multiloqua,& multibiba eſt anus.
N Satine? uix reliquit deo quod loqueretur loci,
Ita properauit de puellæ proloqui
Suppoſitione.quod ſi tacuiſſet,tamen
Ego eram dicturus Deus,qui poteram planius.
Nam mihi nomen eſt AVXILIO. nunc operam date,
Vt ego argumentum hoc uobis planè perputem.
Fuere SICYONE iamdiu Dionyſia,
Mercator uenit huc ad ludos Lemnius.
Iſq; hic compreſſit uirginem adoleſcentulus,
Vinolentus raptam multa nocte in uia.
Is ubi malam rem ſcit ſe meruiſſe,illico
Pedibus perfugium peperit,in Lemnum aufugit,
Vbi habitabat.tunc illa quam compreſſerat,
Decumo poſt menſe exacto hic peperit filiam.
Quoniam reum eius facti neſcit qui ſiet,

Paternum ſeruom ſui participat conſilij.
Dat eam puellam ei ſeruo exponendam ad necem.
Is eam proiecit. hæc puellam ſuſtulit.
Ille clam obſeruauit, quo hæc puellam deferat,
Vt eampſe uos audiſtis conſiterier,
Dat eam puellam meretrici MELAENIDI,
Eaq; educauit eam ſibi pro filia
Bene, ac pudice, tum illic autem Lemnius
Propinquam uxorem duxit cognatam ſuam.
Ea diem ſuum obijt, facta morigera'ſt uiro.
Poſtq̃ ille uxori iuſta fecit, illico
Huc commigrauit, duxit uxorem hic ſibi
Eandem, quam olim uirginem hic compreſſerat,
Et eam cognoſcit eſſe, quam compreſſerat.
Illa illi dicit eius ſe ex iniuria
Peperiſſe gnatam, atq; eam ſe ſeruo illico
Dediſſe exponendam, ille extemplo ſeruolum
Iubet illum eundem proſequi, ſi qua queat
Reperire, quæ ſuſtulerit. ei rei ſuam
Nunc operam ſeruos uſq; dat, ſi poſſiet
Meretricem illam inuenire, quam olim tollere,
Quom ipſe exponebat, ex inſidijs uiderat.
Nunc quod reliquom reſtat, uolo perſoluere,
Vt expungatur nomen, ne quid debeam.
Adoleſcens hic eſt Sicyone, ei uiuit pater.
Is amore proiecticiam illam deperit.
Quæ dudum flens hinc abijt ad matrem ſuam.
Et illa hunc contra, qui eſt amor ſuauiſſumus.
Vt ſunt humana, nihil eſt perpetuum datum.
Pater adoleſcenti dare uolt uxorem. hoc ubi
Mater reſciuit, iuſſit acerſi eam domum.
Hæc res geſta ſic eſt. bene ualete & uincite
Virtute uera, quod feciſtis antehac.
Seruate uoſtros ſocios, ueteres, & nouos.
Augete auxilia uoſtris uictis legionibus.
Perdite perduelles. parite laudem, & lauream.
Et uobis uicti pœni pœnas ſufferant.

ACTVS

ACTVS SECVNDVS.

Alcæſimarchus adoleſcens. Melænis lena.

Redo ego amorē primū apud hoīes carnuficinā cōmentum.
c Hanc de me coniecturam domi facio, ne foris quæram.
Qui omnes homines ſupero, atq; antideo cruciabilitatibus.
Iactor, crucior, agitor, ſtimulor, uerſor in amoris rota, miſer
Exanimor, feror, differor, diſtrahor, deripior, ita
Nullā mentē animi habeo. ubi ſum, ibi nō ſum. ubi nō ſum, ibi'ſt ani-
Ita mihi ingenia ſunt, quod lubet, nō lubet iā id continuo. (mus.
Ita me amor lapſum animi ludificat, fugat, agit, appetit,
Raptat, retinet, iactat, largitur, quod dat, non dat. eludit.
Modo quod ſuaſit, diſſuadet, quod diſſuaſit, id oſtentat.
Maritumis moribus mecum experitur, ita meum
Frangit amantem animum. neq; niſi quia miſer ne eo peſſum,
Mihi ulla abeſt iam perdito pernicies, ita pater
Apud uillam detinuit me hoſce ſex dies ruri
Continuos. neq; licitum interea'ſt meam amicam uiſere.
Eſt ne hoc miſerum memoratu? Me. eo facetus, quia tibi
Alia'ſt ſponſa locuples Lemnia, habeas neq; nos tanta
Factione ſumus, neq; opes noſtræ tam ſunt ualidæ, q̄ tuæ.
Verum haud metuo ne iurandum noſtrum quiſquam culpitet.
Tu iam ſi quid dolebit, ſcies qua doleat gratia.
Al. Di me perdant. Me. quodcunq; optes, tibi uelim contingere.
Al. Si illam uxorem duxero mihi unquam, quam deſpondit pater.
Me. Et me ſi unquam tibi uxorem filiam dedero meam.
Al. Periurare me patiere? Me. atq; q̄ me, aliquanto facilius,
Meamq; rem perire, & ludificare filiam.
Abi quærere ubi tuo iurando ſatis ſit ſubſidij,
Hic apud nos iam Alcæſimarche confregiſti teſſaram.
Al. Fac ſemel periculum. Me. ſæpe feci, quod factum queror.
Al. Redde mihi illam. Me. inter nouā rem uerbum uſurpabo uetus.
Quod tibi dedi, datum non uellem. quod reliquom'ſt, non dabo.
Al. Non remiſſura es mihi illam? Me. pro me reſponſa tibi.
Al. Non remittes? Me. ſcis iamdudum omnem meam ſententiam.
Al. Satin' iſtuc tibi in corde certu'ſt? Me. quin ego cōmentor quidem.
Non, ædepol iſtæc tua dicta nunc in aureis recipio.
Al. Non? hem q̄d agis. Me. igitur animaduerte iā, ut quod agis, ſcias.
Al. At ita me Di, Deæq; ſuperi, inferi, & medioxumi.

Itaq; me regina Iuno, & Iouis ſupremi filia.
Itaq; me Saturnus patruus eius. Me. ecaſtor pater.
Al. Itaq; Ops opulenta illius auia. Me. quinimmo mater quidem.
Al. Iuno filia, & Saturnus patruus eſt, ſummus Iuppiter.
Tu Melænis, nunc propter te hæc pecco. Me. perge dicere.
Al. An ne ut etiam quid conſulturaſis ſciam? Me. perge
Eloqui, non remittam. definitũ'ſt. Al. enimuero ita Iuppiter,
Itaq; me Iuno, & Saturnus rex. quid dicam neſcio,
Iam ſcio. immo mulier audi, meam ut ſcias ſententiam.
Dij me omnes magni, minutiq;, & patellarij
Faxint, ne ego uiuos dem ſauium Silenio,
Niſi ego te, tuamq; filiam, meq; hodie obtruncauero.
Poſtea autem cum primo luci cras niſi ambos occidero,
Et equidem hercle niſi perdam te tertio, omneis efflixero,
Niſi tu illam remittis ad me. dixi quæ uolui, uale.
Me. Abit intro iratus. quid ego nunc agam? ſi redierit
Illa ad hunc, ibidem loci res erit, ubi odium occœperit,
Illam extrudet, quom hanc uxorem Lemniam ducet domum.
Sed tamen ibo, & perſequar, amans, ne quid faciat, cauto opu'ſt.
Poſtremo, quando æqua lege pauperi cum diuite
Non licet, perdam operam potius, q̃ carebo filia.
Sed quis hic eſt qui recta platea curſum huc contendit ſuum?
Illud paueo, & hoc formido, ita tota ſum miſera in metu.

Lampadio ſeruos.

Num ſectatus ſum clamore per uias.
Miſerrumam habui. at illæc hodie quot modis
Sibi moderatrix fuit, atq; immemorabilis?
Quot illi blanditias? quid promiſi boni?
Quot admoui fabricas? & quot fallacias
In quæſtione? uix exculpſi ut diceret,
Quia ei promiſi modiolum uini dare.

Phanoſtratæ uxor. Lampadio. Melænis.

Vdire uocem uiſa ſum ante ædeis modo
Mei Lampadiſci ſerui. La. non ſurda hera es,
Recte audiuiſti. Ph. quid agis hic? La. quod gaudeas.

Ph. quid

Ph. quid id eſt? La. hinc ex hiſce ædibus paulo prius
Vidi exeuntem mulierem. Ph. illam, quæ meam
Gnatam ſuſtulerat? La. rem tenes. Ph. quid poſtea?
La. Dico ei quo pacto eam ab Hippodromo uiderim
Herilem filiam noſtram ſuſtollere.
Ph. Extimuit tum illam? Me. iam horret corpus, cor ſalit.
Nam mihi ab Hippodromo memini afferri paruolam
Puellam, eamq; me mihi ſupponere.
Ph. Age perge quæſo. nam animus audire expetit,
Vt res geſta ſit. Me. utinam audire non queas.
La. Pergo illò. ſubagito blandis, & benedicis
Dictis. illæc forti fortuna fortius
Aures obſerat. ego Lemniam foras uoco.
Nam illæc tibi nutrix eſt, ne matrem cenſeas.
Ego te reduco, & reuoco ad diuitias, ubi
Tu iam locere in luculentam familiam,
Vnde tibi talenta magna uiginti pater
Det dotis, non enim hic, ubi ex tuſco modo
Tute tibi indigne dotem quæras corpore.
Ph. An amabo meretrix illa'ſt, quæ illam ſuſtulit?
La. Immo meretrix fuit. ſed ut ſit de ea re, eloquar.
Iam perducebam illam ad me ſuadela mea,
Anus ei amplexa'ſt genua plorans, obſecrans
Ne deſerat ſe, eam ſuam eſſe filiam,
Seq; eam peperiſſe ſancte adiurabat mihi,
Iſtanc, quam quæris inquit. ego amicæ meæ
Dedi, quæ educeret eam pro filiola ſua.
Et uiuit inquit. ubi ea'ſt inquam extemplo?
Ph. Seruate Di me obſecro. Me. at me Di perditis.
Ph. Quo illam dediſſet, exquiſiſſe oportuit.
La. Quæſiui, & dixit meretrici Melænidi.
Me. Meum elocutu'ſt nomen, interij oppido.
La. Vbi elocuta'ſt, ego continuo anum interrogo,
Vbi habitat inquam? duc, ac demonſtra mihi.
Auecta'ſt inquit peregre hinc habitatum longius.
Me. Obſtipat aquulam. La. quo auecta'ſt, eo ſequimur.
Sicine agis nugas? periiſti hercle, non deſtiti
Inſtare uſq; adeo, donec adiurat ſe anus
Eam mihi monſtrare. Ph. ah non miſſam oportuit.

La. Seruatur: ſed ſe quandam aiebat mulierem
Suam beneuolentem conuenire etiam prius,
Commune qua cum id eſſet ſibi negocium,
Et ſcio uenturam. Me. me indicauit, & ſuas,
Ac meas miſerias alias faciam conſcias.
Ph. Quid nunc uis facere me? La. intro abi, atq; animo bono es.
Vir ſi tuus ueniet, iube domi opperier,
Ne quæſtioni mihi ſit, ſi quid eum uelim.
Ego ad anum recurro rurſum. Ph. Lampadio obſecro
Cura. La. perfectum ego hoc dabo negocium.
Ph. Deos, teq; ego ſpero. La. eoſdem ego, uti abeas domum.
Me. Adoleſcens aſta, atq; audi. La. men mulier uocas?
Me. Te. La. quid negoci'ſt? nam occupatus ſum ampliter,
Me. Quis iſtic habitat? La. Demipho dominus meus.
Me. Nempe iſtic eſt, qui Alceſimarcho filiam
Suam deſpondit in diuitias maxumas?
La. Is ipſus eſt. Me. eho tu, quam igitur filiam
Nunc quæritatis alteram? La. ego dicam tibi,
Non ex uxore gnatam, uxoris filiam.
Me. Quid iſtuc eſt uerbi? La. ex priore muliere
Natam inquam meo hero eſt filia. Me. certo modo
Huius quæ locuta'ſt, quærere aiebas filiam.
La. Huius ego quæro. Me. quo modo igitur obſecro
Hæc eſt prior, quæ nupta nunc eſt. La. conteris
Tu tua me oratione mulier, quiſquis es,
Medioxumam quam duxit uxorem, ex ea
Nata'ſt hæc uirgo, Alceſimarcho quæ datur,
Ea uxor diem obijt, ſcis? Me. teneo iſtuc ſatis.
Sed ego illud quæro confragoſum, quo modo
Prior poſterior ſit, poſterior ſit prior.
La. Prius hanc compreſſit, q̃ uxorem duxit domum.
Prius grauida facta'ſt, prius peperit filiam.
Ea poſtq̃ peperit, iuſſit paruam proijci.
Ego eam proieci, alia mulier illam ſuſtulit.
Ego inſpectaui, meus herus hanc duxit poſt ibi.
Eam nunc puellam, filiam eius quærimus,
Quid nunc ſupina ſurſum in cœlum conſpicis?
Me. I nunc iam iſtuc quod properabas, nihil moror,
Nunc intellexi. La. Dijs hercle habeo gratiam.

Nam ni intellexiſſes, nunquam credo amitteret.
Me. Nunc mihi bonæ neceſſu'ſt eſſe ingratijs,
Quanq̃ eſſe nolo, rem palàm eſſe intellego.
Nunc egomet potius hanc inibo gratiam
Ab illis, q̃ illæc indicet me, ibo domum,
Atq; ad parentes ſuos reducam Silenium.

ACTVS TERTIVS.

Melænis. Alceſimarchus. Silenium.

Em elocuta ſum tibi omnem. ſequere me mea Silenium,
Vt eorum, quoiam eſſe oportet te, ſis potius, q̃ mea.
Quanq̃ inuita te carebo. meũ animũ ego inducam tamen
Vt illud, quod tuam in rem bene conducat, conſulam.
Nam hic crepundia inſunt, quibus cum, te illa olim ad me detulit:
Quæ mihi dedit, parentes te ut cognoſcant facilius.
Accipe hanc ciſtellam Haliſca, atq; agedum pulta illas fores.
Dic me orare, ut aliquis intus prodeat. propera ocyus.
Al. Recipe me ad te mors amicum, & beneuolum. Si. mater mea
Perimus miſeræ. Al. utrum hac me feriam, an ab leua latus?
Me. Quid tibi'ſt? Si. Alceſimarchum ferrum tenentem non uides?
Al. Ecquid agis? ne morare. lumen linque. Si. accurrite,
Ne ſe interimat. Al. o ſalute mea ſalus ſalubrior.
Tu nunc ſi ego uolo, ſeu nolo, ſola me ut uiuam, facis.
Me. Hau uoluiſti iſtuc ſæuum facere. Al. nihil mecum tibi.
Mortuus tibi ſum, hanc ut habeo, certu'ſt non amittere.
Nam hercle iam ad me agglutinandum totam decretu'ſt dare.
Vbi eſtis? occludite ædeis peſſulis, repagulis.
Ibo, hanc ego tetulero intra limen. Me. abijt, abſtulit
Mulierem. ibo perſequar iam illum intro, ut hæc ex me ſciat
Eadem, ſi poſſum tranquillum facere ex irato mihi.

ACTVS QVARTVS.

Lampadio, & Phanoſtrata.

Vllam ego me uidiſſe credo magis anum excruciabilem,
Quã illæc eſt, quæ dudũ faſſa'ſt mihi, quæ'ue inficias eat.
Sed eccã heram uideo. ſed quid hoc eſt, q ciſtella hic iacet
Cum crepundijs? nec quenquam conſpicor alium in uia?
Faciundu'ſt puerile officium, conquiniſcam ad ciſtellam.

Ph. Quid agis Lãpadio? La. hæc ciſtella nũnã hinc ab nobis domo'ſt?
Nam hinc ab oſtio iacentem ſuſtuli. Ph. quid nuntias
Super anu? La. ſceleſtiorem in terra nullam eſſe alteram.
Omnia inficiatur ea, quæ dudum confeſſa'ſt mihi.
Nam hercle ego illam anum irridere me ut ſinam, ſatius mihi'ſt,
Quouis exitio interire. Ph. Di obſecro noſtram fidem.
La. Quid deos obſecras? Ph. ſeruate nos. La. quid eſt? Ph. crepundia
Hæc ſunt, quibuſcum extuliſti noſtram filiolam ad necem.
La. Sana'ne es? Ph. hæc ſunt profecto. La. pge hinc. Ph. hæc ſunt. La. ſi
Alia mulier iſtoc pacto dicat, dicam eſſe ebriam. (mihi
Ph. Non caſtor caſſa memoro, nam obſecro unde hæc gentium?
Aut quis deus obiecit hanc ante oſtium noſtrum? quaſi
Dedita opera in tempore ipſo Spes mihi ſancta ſubuenit.

Haliſca ancilla. Lampadio. Phanoſtrata.

Iſi quid mihi opis Dij dant, diſperij, neq;
Vnde auxilium mihi, aut præſidium expetam, habeo.
Itaq; petulantia mea me animi miſeram habet,
Quæ in tergum meum ne ueniat, formido male,
Si hera mea tam ſecordem eſſe me, q̃ ſum, ſciat.
Quam næ in manibus tenui, atq; accepi ciſtulam
Hic ante ædeis noſtras, ubi ea ſit, neſcio.
Niſi ut opinor, loca hæc circiter excidit mihi.
Mi homines, mi ſpectatores obſecro facite
Indicium, ſiquis uidit, ſi quis eam abſtulit,
Quis'ue ſuſtulit, & utrum hac an illac iter inſtitit.
Sed non'ne caſtor ego ſum multo inſcitior,
Hos quæ rogem, aut quæ fatigem, qui ſemper malo
Muliebri ſunt lubentes. nunc ueſtigia
Hic ſi qua ſunt, iam noſcitabo, nam niſi
Nemo hæc prætereijt, poſtq̃ intro abij, ciſtella hic
Iaceret, quid hic? hic perijt opinor, illicet
Actu'ſt. me infelicem & ſceleſtam, nulla hic eſt.
Atq; neq; ego ſum uſquam, perdita me perdidit.
Sed pergam, ut cœpi, quæritabo ego hic tamen.
Nam & intus paueo, & formido foris, ita metus
Nũc utrobiq; me agitat illos hominis miſeræ miſereri. ille nũc lætus ẽ,
Quiſquis eſt, qui illam habet,

Quæ neq; illa illi quicquam uſui'ſt,
Mihi poteſt eſſe. ſed nunc ego memet moror.
Quin hoc halisca, hoc inquam age, ad terram aſpice.
Et deſpice, oculis inueſtiga, aſtute augura.
La. Hera? hem tibi. Ph. qd eſt? La. hæc eſt. Ph. qs? La. quoi hæc excidit
Ciſtella. eccam locum ſignat, ubi ea excidit.
Ha. Sed is hac, aut hac. ſocii uideo ueſtigium
In puluere. perſequar hac. iam hoc loco cum altero conſtitit.
Meis hic oculis turba ſe obiecit modo.
Neq; prorſum ijt hac. hic ſtetit, hinc illuc exijt.
Hic concilium fuit, ad duos hoc attinet,
Si quis. atat ſingulum uideo ueſtigium.
Sed is hac abijt, contemplabor. is hinc huc ijt.
Hinc nuſquam abijt, actum rem ago. quod perijt, perijt.
Meumq; corium cum ciſtella. redeo intro.
Ph. Sunt qui uolunt te conuentum. Ha. quis me reuocat?
Ph. Bona fœmina, & malus maſculus hic te uolunt.
Ha. Plus qui uocat, ſcit, quod uelit, q̃ ego, quæ uocor,
Reuortor. ecquem tu uidiſti tollere hic,
Amabo in hac regione cum crepundijs
Ciſtellam, quam ego hic amiſi miſera? nam dudum
Vt ad Alceſimarchum iſtuc omnes accurrimus,
Capillo ſciſſo atq; exciſſatis auribus
Tumultuantem, ne ſe uita interimeret,
Timore puto excidiſſe ciſtellam mihi.
Diſperij miſera. quid ego heræ dicam meæ,
Quæ me opere tanto eam ſeruare iuſſerat,
Qui ſuos Silenium parentes facilius
Poſſet noſcere, quæ meæ heræ ſuppoſita'ſt parua,
Quam quædam dedit ei meretrix. La. hæc noſtram rem
Fabulatur. hanc ſcire oportet filia tua ubi ſit,
Signa ut dicit. Ha. nunc eam uolt ſuæ matri & patri,
Quibus nata'ſt, ultro reddere. mi homo obſecro
Alias res geris. ego tibi meas mando. La. iſtuc ago.
Atq; iſtic, quod tu fabulare mihi cibus eſt.
Sed inter rem agendam iſtam heræ huic reſpondi, quod rogat.
Nunc ad te redeo, ſi quid opu'ſt dic, impera.
Et tu quid quæritabas? Ha. mi homo, & mea mulier,
Ego uos ſaluto. Ph. & nos te. ſed quid quæritas?

Ha. Veſtigium hic requiro, qua aufugit mihi
Quædam. La. quid id eſt, quidnam eſt, quod quæris? neſcio.
Ph. Alienam'ne, an familiarem hanc ego memorem?
La. Mala merx hera hæc, & callida. Ph. ecaſtor mihi
Ita uidetur. La. imitatur nequam beſtiam,
Et damnificam. Ph. ſed quidnam ámabo? La. inuolucolum,
Quæ in pampini folio intorta implicat ſe. itidem hæc
Intortam orationem exorditur ſibi.
Quid quæritas? Ha. ciſtellam adoleſcens hic mihi
Euolauit. La. in cauea latam oportuit Ha. ædepol
Non præda magna'ſt. La. mirum quin grex uenalium
In ciſtella infuerit una. Ph. ſine ut dicat.
La. Si dicat quidem. Ph. age loquere tu, quid ibi infuerit.
Ha. Crepundia una. La. eſt quidam homo, qui illam ſe ait
Scire, ubi ſit. Ha. at pol ille à quadam muliere,
Si eam demonſtret, ineat magnam gratiam.
La. At pol ſibi ille quidam nolt mercedem dari.
Ha. At pol illa quædam, quæ illam ciſtellam perdidit,
Eam qui dat, ſibi eſſe quod ei det, negat.
La. At enim ille quidam ſibi dari argentum expetit.
Ha. At pol illa quædam mulier in nulla'ſt opera
Gratuita. La. commoda loquelam iam tuam,
Tibi nos prodimus, ac confitemur ciſtellam
Habere. Ha. at uos ſeruaſſit Salus, ubi ea nunc eſt?
Ph. Saluam earam, ſed ego rem meam magnam tecum
Confabulari uolo, ſociam te mihi opto
Ad meam ſalutem. Ha. quid iſtuc eſt negocij?
Aut quis tu nunc es? Ph. ego ſum mater illius,
Quæ hæc geſtitauit. Ha. hic ergo habitas? Ph. hariola es.
Sed queſo ambages mulier mitte, atq; hoc age.
Eloquere, unde hæc ſunt tibi cito crepundia.
La. Mea hæc herilis geſtitauit, non tua.
Ph. Ne obloquere. La. taceo, mulier perge dicere,
Vbi ea'ſt quæ geſtitauit? Ha. hic in proxumo.
Ph. Iſtic quidem ædepol mei uiri habitat gener.
La. Ne obloquere rurſus. perge porrò dicere.
Quot annos nata dicitur? Ha. ſeptemdecim.
Ph. Mea'ſt. La. equolam hanc ſoli ſi detur, poſſum ego.
Ita muſtulentus æſtus nares attigit.

Ph. Quod quæritabam, filiam inueni meam.
Ha. At æquom'ſt, per fidem quod creditum eſt tibi,
Ne bene merenti ſit malo benignitas
Noſtra, hæc alumna profecto eſt. filiam
Et redditura'ſt tibi tuam, & ea gratia
Domo profecta'ſt, cæterum ex ipſa obſecro
Exquiritote. ego ſerua ſum. Ph. æquom poſtulas.
Illius ego iſtam inceſſo malle gratiam.
Ha. Sed iſtanc ciſtellam te obſecro, ut reddas mihi.
Ph. Quid fit lampadio? La. quod tuu'ſt, teneas tuum.
Ph. At me huius miſeret. La. ſic faciundum cenſeo.
Da ciſtellam. tu intro hac abi cum iſtac ſimul.
Ph. Tibi auſcultabo. tene tu ciſtellam tibi.
Abeamus intro. ſed quod nomen eſt tuæ
Dominæ? Ha. Melænis. Ph. i præ, iam te ego ſequar.

ACTVS QVINTVS.

Demipho ſenex. Lampadio ſeruos.

Quid hoc negoci'ſt, quod homines fabulantur per uiam,
Mihi eſſe filiam inuentam, & Lampadionem me in foro
Quæſiuiſſe aiunt. La. here unde is? De. ex ſenatu. La. gau-
(deo
Tibi mea opera liberorũ eſſe amplius. De. & .n. non placet.
Nil moror aliena mihi opera fieri plureis liberos.
Sed quidnam iſtuc eſt? La. propera ire intro ad affinem tuum,
Filiam tuam iam cognoſces, intus ibidem uxor tua'ſt.
Abi cito. De. præuorti hoc certe'ſt rebus alijs omnibus.

GREX.

Ne expectetis ſpectatores, dum illi huc ad uos exeant.
Nemo exibit, omnes intus conficient negocium.
Vbi id erit factũ, ornamenta ponent. poſtidea loci.
Qui deliquerit, uapulabit. qui non delinquet, bibet.
Nunc ad uos ſpectatores, quod reliquom relinquitur.
More maiorum date plauſum poſtrema in comœdia.

DRAMATIS PERSONAE.

EPIDICVS SERVOS.
TESPRIO SERVOS.
STRATIPHOCLES ADOLESCENS.
CHOERIBOLVS ADOLESCENS.
APOECIDES SENEX.
PERIPHANES SENEX.
MILES.
FIDICINA.
MVLIER.
DANISTA.
VIRGO.
GREX.

ARGVMENTVM.

Mit fidicinam, filiam credens ſenex
Perſuaſu ſerui, atq; conductam conduxit am
Iterum pro amica ei ſubiecit filij.
e *Dat herili argentum, eo ſororem præſtinet,*
Imprudens iuuenis, mox cōpreſſæ, ac mulitis.
Cognoſcit opera ſibi ſenex os ſublitum,
Vt ille amicam, hæc inquirebat filiam.
Sed gnata inuenta, ſeruolum emittit manu.

PRIMVS ACTVS.

Epidicus, Teſprio, ſerui duo.

h *Eus adoleſcens.* Te. *qs properantē me prehēdit pallio.*
Ep. *Familiaris.* Te. *fateor, nā odio es nimiū familiariter.*
Ep. *Reſpice uero Teſprio.* Te. *ch. Epidicum'ne ego nunc conſpicor?*
Ep. *Certe oculis uteris.* Te. *ſalue.* Ep. *Dij dent quæ uelis.*
Venire ſaluom gaudeo. Te. *quid cæterum?* Ep. *eſſe quod aſſolet.*
Cœna tibi dabitur. Te. *ſpondeo.* Ep. *qd?* Te. *me accepturū ſi dabis.*
Ep. *Quid tu autem, agis ut uelis?* Te. *exemplum adeſſe intellego.*
Ep. *Euge, corpulentior uidere, atq; agilior.* Te. *hac gratia.*
Ep. *Quam quidem te iamdiu perdidiſſe oportuit.* Te. *minus*

Iam furtificus

Iam furtificus ſum, q̃ antehac. Ep. q̃d ita? Te. q̃d ita rapio pro palā.
Ep. Di immortales te infelicitent, ut tu is gradibus grandibus.
Nam ut apud portum te conſpexi, curriculo occœpi ſequi.
Vix adipiſcendi poteſtas modo fuit. Te. ſcurra es. Ep. ſcio.
Te eſſe quidem hominem militarem. Te. audacter quid uis dicito.
Ep. Quid agis? perpetuom ualuiſti? Te. uarie. Ep. qui uarie ualent,
Caprigenum hominum non placet mihi, neq; pantherinum genus.
Te. Quid uis dicam, niſi quod eſt? Ep. ut illa reſpondeas probe.
Quid herilis noſter filius ualet? Te. pugilice, atq; athletice.
Ep. Voluptabilem mihi tuo aduentu attuliſti nuntium.
Sed ubi is eſt? Te. adueni ſimul. Ep. ubi ergo'ſt. niſi ſi in uidulo,
Aut ſi in mellina attuliſti. Te. Di te perdant. Ep. te uolo
Percontari, operam da, opera reddetur tibi. Te. ius dicis.
Ep. Me decet quidem. Te. iam tu autem nobis praeturam geris?
Ep. Quem dices digniorem eſſe hominem hodie Athenis alterum?
Te. At unum à praetura tua Epidice abeſt. Ep. quidnam? Te ſcies,
Lictores duo, duo uiminei faſces uirgarum. Ep. uae tibi.
Sed quid ais? Te. quid rogas? Ep. ubi arma ſunt Stratiphocli?
Te. Pol illa ad hoſtes transfugere. Ep. arma'ne? Te. atq; quidem cito.
Ep. Serio'ne dicis tu. Te. ſerio'ne inquam, hoſtes habent.
Ep. Aedepol facinus improbum. Te. at iam ante alij fecerunt idem.
Erit illi illa res honori. Ep. qui? Te. quia ante, alijs fuit.
Mulciber credo arma fecit, quae in bello habuit Stratiphocles.
Tranſuolauerunt ad hoſtes. Ep. tum ille prognatus Theti,
Sine perdat, alia apportabunt ei Nerei filiae.
Id modo uidendum, ut materies ſuppetat ſcutarijs,
Si in ſingulis ſtipendijs ad hoſtes exuuias dabit.
Te. Superſede iſtis rebus iam. Ep. tu ipſe ubi lubet finem face.
Te. Deſiſte percunctari. Ep. loquere ubi ipſe eſt Stratiphocles.
Te. Eſt cauſſa, qua cauſſa mecum ire ueritu'ſt. Ep. quidnam id eſt?
Te. Patrem ſe uidere nõ uolt etiam nunc. Ep. quapropter? Te ſcies.
Quia forma lepida, & liberali captiuam adoleſcentulam
De praeda mercatu'ſt. Ep. q̃d ego ex te audio? Te. hoc, quod fabulor.
Ep. Cur eam emit? Te. animi cauſſa. Ep. quot illic homo animos hẽt,
Nam certo priuſquam hinc ad legionem abijt domo. ipſe mihi
Mandauit ab lenone ut fidicina, quam amabat ſibi
Emeretur. id ei ego impetratum reddidi. Te. utcunq;
In alto uentu'ſt Epidice, ex imo uelum uortitur.
Ep. Vae miſero mihi, male p̃didit me. Te. q̃d iſtuc? q̃dnã eſt? Ep. quid?

Iſtanc quã emit, quanti eam emit? Te. nili. Ep. haud ego iſtuc te rogo.
Te. Quid igitur? Ep. quot minis? Te. tot, quadraginta minis. Ep. id
Adeo argentum? Te. ab Daniſta apud thebas. Ep. ſumpſit fœnore?
Te. In dies minasq; argenti ſingulas nummis. Ep. papæ.
Te. Et is Daniſta aduenit una cum eo, qui argentum petit.
Ep. Di immortales ut ego interij baſilice. Te. quid iam, aut quid eſt
Epidice? Ep. perdidit me. Te. quis? Ep. ille, qui arma perdidit.
Te. Nam quid ita? Ep. quia quotidie ipſe ad me ab legiõe epiſtolas
Mittebat. ſed taceam optumum eſt. plus ſcire ſatius eſt,
Quam loqui ſeruom hominem, ea ſapientia eſt. Te. neſcio ædepol
Quid tu timidus es. trepidas Epidice. ita uoltum tuum
Videor uidere commeruiſſe hic me abſente aliquid mali.
Ep. Potin ut moleſtus ne ſis? Te. abeo. Ep. aſta, abire nunc non ſinam.
Te. Quid nũc me retines? Ep. amat'ne iſtã, quã emit de præda? Te. rogas?
Deperit. Ep. degetur corium de tergo meo. Te. plus te amat,
Quam unquam amauit. Ep. Iuppiter te perduit. Te. mitte nunc iã.
Nam ille me uetuit domum uenire. ad Chæribolum iuſſit huc
In proximum ibi manere. eò eſt ipſe uenturus. Ep. quid ita?
Te. Dicam. quia patrem prius conuenire ſe non uolt, neq;
Conſpicari q̃ id argentum, quod debet dinumerauerit.
Ep. Tu ædepol re es turbulentus. Te. mitte me, ut eam nunc iam.
Ep. Hæccine ubi ſcibit ſenex, iſtæc puppis pereunda'ſt probe.
Te. Quid iſtuc ad me attinet? uel quo tu intereas modo?
Ep. Quia perire ſolus nolo. te cupio perire ſimul
Beneuolens cum beneuolente. Te. abi à me in malam rem maximã
Cum iſtac conditione. Ep. i ſanè, ſi quid feſtinas magis.
Te. Nunquam hominem quẽquam conueni, unde abierim lubentius.
Ep. Illic hinc abijt. ſolus es nunc Epidice, quomodo
Me expeditum ex impedito faciam? conſilium placet.
Ego primum miſer perpuli meis dolis ſenem,
Vt cenſeret ſuam argento ſeſe emere filiam.
Is filio ſuo fidicinam emit, quam ipſe amat, quam abiens
Mandauit mihi. ſibi nunc ab legione alteram adduxit
Animi cauſſa, corium perdidi. nam ubi ſenex ſenſerit
Sibi data eſſe uerba, uirgis dorſum deſpoliet meum.
At enim tu præcaue, nihil eſt iſtuc planè hoc corruptu'ſt caput.
Nequam homo es Epidice, quoi tibi lubido'ſt male loqui?
Quoi tu te deſeris? quid faciam? men tu rogas? tu quidem
Ante hac alijs ſolebas dare conſilia mutua.

Quid?

Quid? aliquã reperiundu'ſt. ſed ego ceſſo ire obuiam
Adoleſcenti, ut quid negoci ſit, ſciam? atq; ipſe illic eſt.
Triſtis eſt. huc cum Chæribolo incedit æquali ſuo,
Huc concedam, orationem unde eorum placide perſequar.

Stratiphocles. Chæribolus adoleſcens. Epidicus.

Em tibi elocutus ſum omnẽ Chæribole iam, atq; admodũ
Meum mærorum, atq; amorum ſummam edictaui tibi.
Ch. Præter ætatem, & uirtutem ſtultus es Stratiphocles,
Id ne pudet te? quia captiuam genere prognatam bono
In præda es mercatus? quis erit, uitio qui id non uortat tibi?
St. Qui inuident omnes inimicos mihi illoc facto repperi,
At eius pudicitiæ nunquam nec uim, nec uitium attuli.
Ch. Iam iſtoc probior es meo quidem animo, cum in amore temperes.
St. Nihil agit qui diffidentem uerbis ſolatur ſuis.
Is amicus eſt, qui in re dubia re iuuat, ubi re eſt opus.
Ch. Quid tibi me uis facere? St. argenti dare quadraginta minas,
Quod Daniſtæ detur, unde ego illud ſumpſi fœnore.
Ch. Si haberem hercle. St. nam quid igitur te mihi eſſe rettulit
Beneficum oratione, ſi ad rem auxilium emortuu'ſt?
Ch. Quin ædepol egomet amore differor. St. malim
Iſtiuſmodi mihi amicos furno merſos, quã foro.
Sed operam Epidici nunc me emere pretio pretioſo uelim.
Quem quidem ego hominem irrigatum plagis piſtori dabo,
Niſi hodie prius comparaſſit mihi quadraginta minas,
Quam argenti fuero elocutus ei poſtremam ſyllabam.
Ep. Salua res eſt. bene promittit modo. ſpero ſeruabit id
Sine meo ſumptu. paratæ iam ſunt ſcapulis ſymbolæ.
Aggrediar hominem. aduenientem herum ſuum Stratiphoclem
Salua impertit ſalute Epidicus ſeruos. St. ubi is eſt? Ep. adeſt.
Saluom te gaudeo huc adueniſſe. St. tam tibi credo iſtuc, quã mihi.
Ep. Bene'ne uſq; ualuiſti? St. à morbo ualui, ab animo æger fui.
Ep. Quod ad me attinuit, ego curaui. quod mandaſti mihi,
Impetratum eſt. empta'ſt ancilla, quod tu te ad me literas
Miſſiculabas. St. perdidiſti omnem operam. Ep. nam qui perdidi?
St. Quia meo neq; cara cordi'ſt, neq; placet. Ep. quid retulit mihi
Tantopere te mandare, & mittere ad me epiſtolas?
St. Illam amabam olim, nunc iam alia cura impendet pectori.

Ep. Hercle miſeru'ſt, ingratum eſſe hominem id quod facias bene,
Ego quod benefeci, malefeci, quia amor mutauit locum.
St. Deſipiebam mentis, quom illas ſcriptas mittebam tibi.
Ep. Men piacularem oportet fieri ob ſtultitiam tuam,
Vt meum tergum ſtultitiæ tuæ ſubdas ſucidaneum?
St. Quid uerba facimus? homini huic opus eſt quadraginta minis
Celeriter calide, daniſtæ quas reſoluat, & cito.
Ep. Dic modo unde auferre me uis, à quo trapezita peto?
St. Vnde lubet, nam ni illas ante ſolis occaſum hodie ī.....
Meam domum tu ne imbites, tu te in piſtrinum.
Ep. Facile tu iſtuc ſine periculo, & cura corde libero
Fabulare Ioui, tergo noſtro ſed dolet quom ego uapulo.
St. Quid tu nunc? patierin ut ego me interimam? Ep. ne feceris;
Ego iſtuc accedam potius periclum, atq; audaciam.
St. Nunc places, nunc ego te laudo. Ep. patiar ego iſtuc, quod lubet.
St. Quid de illa fiet fidicina igitur? Ep. aliqua reperibitur,
Aliqua ope exoluam, extricabor aliqua. St. plenus conſili es.
Noui ego te. Ep. euboicus miles locuples multo auro potens.
Qui tibi quom iſtam emptam eſſe ſcibit, atq; hanc adductam alterā.
Continuo te orabit ultro, ut illam tranſmittas ſibi.
Sed ubi illa'ſt, quam tu adduxiſti tecum? St. iam faxo hic erit.
Ch. Quid hic nunc agimus? St. eamus intro ad te, ut hunc hodie diem
Luculente habeamus. Ep. ite intro, ego de re argentaria
Iam ſenatum conuocabo in corde conſiliarium,
Quoi potiſſimum indicatur bellum, unde argentum auferam.
Epidice uide quid agas, ita res ſubito hæc obiecta'ſt tibi.
Non enim nunc tibi dormitandum, neq; cunctandi copia'ſt.
Tibi audendum eſt. ſenem oppugnare certum eſt conſilium.
Abi intro, atq; adoleſcenti dic noſtro herili filio,
Ne hinc foras ambulet, ne'ue uſquam ueniat obuiam ſeni.

ACTVS SECVNDVS.

Apoecides, Periphanes, ſenes duo.

P Leriq; homines, quos quom nihil refert, pudet.
Vbi pudendu'ſt, ibi deſerit eos pudor,
Quom magis uſus eſt, ut pudeat. is tu adeo es, quid des
Quod pudendum ſiet, genere natam bono pauperem
Domum ducere uxorem, præſertim eam, qua ex tibi

Cōmemores

Commemores hanc, quæ domi'ſt, prognatam filiam.
Pe. Reuereor filium. Ap. at pol ego te credidi
Vxorem, quam extuliſti pudere te exequi.
Quoius, quoties uides ſepulchrum, ſacrufícas
Horco illico heſtias, neq; adeo iniuria.
Quia licitu'ſt eam tibi uiuendo uincere.
Pe. Oh hercules ego fui, dum illa mecum fuit!
Neq; ſextæ ærumna acerbior herculi, q̃ mihi
Illa obiecta'ſt. Ap. pulchra ædepol dos pecunia'ſt.
Pe. Quæ quidem ædepol eſt non maritæ Apoecide.

Epidicus. Apoecides. Periphanes.

Tat tacete, habete animum bonum, liquido exeo
Foras auſpicio, aui ſiniſtra. acutum cultrum habeo,
Qui ſeni exenterē marſupiū. ſed eccum ipſum ante ædeis
Conſpicor Apoecidæ, qualeis uolo uetulos duos.
Iam ego me uortam in hirudinem, atq; horum exugebo ſanguinem,
Senati qui columen cluent. Ap. ut continuo fiat
Maritus. Pe. laudo conſilium tuum, nam illum ego audiui
Hærere iuniorem apud neſcio quam fidicinam.
Id ego excrucior. Ep. Di hercle omnes me adiuuant, augent, amant.
Ipſi hi mihi dant uiam, quo pacto ab ſe argentum auferam.
Age nunc iam orna te Epidice, & palliolum in collum conijce,
Atq; aſſimulato quaſi per totam urbem hominem quæſieris,
Age ſi quid agis. Di immortales utinam conueniam domi
Periphanem, per omnem urbem quem ſum defeſſus quærere.
Per medicinas, tonſtrinas, in gymnaſio, atq; in foro.
Per myropolia, & lanienas, circumq; argentarias,
Rogitando ſum raucus factus, pene in curſu concidi.
Ap. Epidice. Ep. Epidicum qs eſt, qui reuocat? Pe. ego ſum Periphanes.
Ap. Et ego Apoecides ſum. Ep. et ego qdē ſum Epidicus, ſed hære optūa
Vos uideo ambo aduentare opportunitate. Pe. quid rei'ſt?
Ep. Mane, ſine reſpirem quæſo. Pe. immo adqeſce. Ep. animo male'ſt,
Recipiam anhelitum. Ap. clementer quieſce. Ep. animum aduortite,
A legione omnes remiſſi domum ſunt Thebis. Ap. ſic factum?
Ep: Ego ita factum eſſe dico. Pe. ſcin tu iſtuc certo? Ep. ſcio.
Pe. Qui tu ſcis? Ep. quia ego ire uidi milites plenis uijs.
Arma referunt. iumenta ducunt. Pe. nimis factum bene.

Ep. Tum captiuorum quid ducunt ſecum? pueros, uirgines,
Binos, ternos, alius quiſq;, fit concurſus per uias,
Filios ſuos quiſq; uiſit. Pe. hercle rem geſtam bene.
Ep. Tum meretricum numerus tantus, quantus in urbe omni fuit.
Obuiam ornatæ occurrebant ſuis quæq; amatoribus. eos
Captabant, id adeo ſcio, qui maxume animum aduorterim.
Pleræq; hæ ſub ueſtimentis ſecum habebant retia.
Quom ad portum uenio, atq; ego illam illi uideo præſtolarier.
Et cum ea tibicinæ ibant quattuor. Pe. quicum Epidice?
Ep. Cum illa, quam tuus gnatus annos multos deamat, deperit.
Vbi fidemq;, remq;, ſeq;, teq; properat perdere.
Ea præſtolabatur illum ad portum. Pe. uiden ueneficam?
Ep. Sed ueſtita aurata ornata ut lepide, ut concinne, ut noue?
Pe. Quid erat induta? an regillam induculam, an mendiculam?
Ep. Impluuiatam, ut iſtæc faciunt ueſtimentis nomina.
Vt impluuium erat induta? Pe. quid iſtuc mirabile'ſt?
Quaſi non fundis exornatæ multæ incedant per uias.
At tributus quom imperatus eſt, negant pendi poteſſe.
His quibus tributus maior penditur, pendi poteſt.
Quid iſtæ quæ quotannis nomina inueniunt noua,
Tunicam rallam, tunicam ſpiſſam, linteolum cæſicium.
Indusiatam, patagiatam, calthulam, aut crocotulam,
Supparum, aut ſubnimiam, ricam, baſilicum, aut exoticum.
Cumatile, aut plumatile, aut cerinum. gerræ maxumæ.
Cani quoq; ademptu'ſt nomen. Ep. qui? Pe. uocant laconicum.
Hæc uocabula auctiones ſubigunt, ut faciant uiri.
Pe. Quin tu, ut occœpiſti, loquere. Ep. occœpere aliæ mulieres
Duæ poſt me fabulari inter ſeſe, ego abſceſſi ſciens
Paulum ab illis. diſſimulabam me harum ſermoni operam dare.
Nec ſat exaudiebam, nec ſermonis fallebar tamen,
Quem loquerentur. Pe. id lubido'ſt ſcire. Ep. ibi illarum altera
Dixit illi, qui cum ipſa ibat. Pe. quid? Ep. tace ergo, ut audias.
Poſtquam illam ſunt conſpicatæ, quam tuus gnatus deperit,
Quam facile, & fortunate illi euenit obſecro mulieri,
Liberare quam uolt amator. quiſnam is eſt? inquit altera,
Illa ibi nominat Stratipoclem Periphanæ filium.
Pe. Perij hercle, qd ego ex te audio? Ep. hoc, qd actū. egomet poſt ubi
Cœpi rurſum uorſum ad illas pauxillatim accedere,
Quaſi retruderet hominum me uis inuitum. Pe. intellego.

Ep. Ibi illa interrogat illam, qui ſcis? qui id dixit tibi?
Quin hodie allatæ ſunt tabellæ ad eam à Stratiphocle, eum
Sumpſiſſe argentum apud Thebas ab Daniſta fœnore,
Id paratum, & ſeſe ob eam rem id ferre. Pe. ego occidi.
Ep. Hæc aiebat ſic audiuiſſe ſe abs ſe, atq; epiſtola.
Pe. Quid ego nunc faciam? conſilium à te expeteſſo Apoecides.
Reperiamus aliquid callidi, conducibilis conſili.
Nã ille aut iã hic aderit credo hercle, aut iã adeſt. Ep. ſi equom ſiet,
Me plus ſapere, q̃ uos, dederim uobis conſilium catum,
Quod laudetis (ut ego opinor) uterq;. Pe. ergo ubi id eſt Epidice?
Ep. Atq; eam ad rem conducibile. Ap. quid iſtud dubitas dicere.
Ep. Vos priores eſſe oportet, nos poſterius dicere,
Quod plus ſapitis. Ap. eia uero age dic. Ep. at deridebitis.
Ap. Non ædepol faciemus. Ep. ſi placebit, utiminor
Conſilium. ſi non placebit, reperitote rectius.
Mihi iſtic nec ſeritur, nec metitur. niſi ea, quæ uis, uolo.
Pe. Gratiam habeo, fac participes nos. Ep. nunc occaſio'ſt
Faciundi prius, in urbem q̃ aduenit. ſicut cras hic
Aderit, hodie non uenerit. Pe. qui ſcis? Ep. ſcio, quia
Mihi alius dixit, qui illinc uenit mane hic hunc adfore.
Pe. Quin tu eloquere, quid faciemus. Ep. ſic faciundum cenſeo.
Quaſi tu cupias liberare fidicinam animi gratia.
Quaſi quæ ames tu uehemẽter illam. Pe. quã ad rẽ iſtuc refert.
Ep. Vt ei præſtines argento, prinſquam ueniat filius,
Atq; ut eam te in libertatem dicas emere. Pe. intellego.
Ep. Vbi erit empta, ut aliquò ex urbe amoueas, niſi quid tua ſecus
Sententia'ſt. Pe. immo docte. Ep. quid tu autem Apoecides?
Ap. Quid ego iam, niſi te commentum nimis aſtute intellego.
Ep. Iam tum igitur amota ei erit omnis conſultatio
Nuptiarum, ne grauetur, quod uelis. Ap. ut ſapis, & placet.
Tum tu igitur callide iam, quicquid acturus es, age.
Pe. Rem hercle loquere. Ep. repperi & hæc te qui abſcedat, ſuſpitio.
Pe. Sine me ſcire. Ep. ſcibis, audi. Ap. ſapit hic pleno pectore.
Ep. Opus eſt homine, qui illo argentum deferat pro fidicina.
Nam te illò non æque opus facto'ſt. Pe. quid iam? Ep. ne te cenſeat
Filij cauſa facere. Pe. docte. Ep. quo illum ab illa prohibeas,
Ne qua ob eam ſuſpicionem difficultas eueniat.
Pe. Quẽ hominẽ inueniemus ad eã rem utilẽ? Ap. hic erit optumus,
Hic poterit cauere recte, iura qui, & leges tenet.

Pe.Epidice habeas gratiam.Ep.ſed ego iſtuc faciam ſedulo.
Ego conuentiam illum, atq; adducam ad te quoia'ſt fidicina.
Ap.Illa'ne? Ep.atq; argẽtũ ego cũ hoc ferã.Pe.q̃ti emi pót minimo?
Ep.Ad quadraginta fortaſſe eam poſſe emi minimo minas.
Verum ſi plus dederis, referam.nulla in ea re captio'ſt.
Atq; id non decem datum occupatum tibi erit argentum dies.
Pe.Quidum? Ep.quia n.mulierem illam alius adoleſcens deperit,
Auro opulentus, magnus miles rhodius, raptor hoſtium
Glorioſus.hic emet illam de te, & dabit aurum, iubeas,
Tace mõ, eſt lucrũ hic tibi amplũ.Pe.Deos q̃dem oro.Ep.impetra.
Ap.Quin tu is intro, atq; huc argentũ promis? ego uiſam ad forum.
Epidice eo' ueni.Ep.ne abeas prius, q̃ ad te uenero.
Ap.Vſq; oppiar.Pe.ſequere tu intro.Ep.i, numera, nihil ego moror.

Epidicus.

Vllum eſſe ego agrum opinor in agro attico
n Aeque feracem, q̃ hic noſter Periphanes.
Quin ex occluſo, atq; obſignato armario
Decutio argenti tantum, quantum mihi lubet.
Quod pol ego metuo, ſi ſenex reſciuerit,
Ne ulmos paraſitos faciat, atq; uſq; attondeat.
Sed me una turbat res, ratioq;, Apoecidi
Quam oſtendam fidicinam aliquam conducticiam?
Atq; id quoq; habeo.mane me iuſſit ſenex
Conducere aliquam fidicinam ſibi huc domum,
Dum rem diuinam faceret, cantaret ſibi.
Ea conducetur, atque ei præmonſtrabitur
Quo pacto fiat ſubdola aduerſus ſenem.
Ibo intro, argentum accipiam ab damnoſo ſene.

ACTVS TERTIVS.

Stratiphocles. Cheribolus.

Xpectando exedor miſer, atq; exenteror, quo mihi
e Epidici blanda dicta eueniant, nimis diu macror.
Sit'ne quid, nec ne ſit, ſcire cupio.Ch.per illam tibi copiam?
Copiam parare aliam licet, ſciui equidem in principio
Illico nullam tibi eſſe in illo copiam.St.interij
Hercle ego Ch.abſurde facis, q angis te ai.St.ſi hercle ego illũ ſemel
Prehẽdero.

Præhendero, nunquam irridere nos illum inultum ſinam
Seruom hominem. Ch. quid illũ facere uis. Sta. quid tibi, quoi diuitiæ
Domi maxumæ ſunt, nummum his nullum habes, nec ſodali tuo
In te copia'ſt. Ch. ſi hercle habeam, pollicear lubens. uerum
Aliquid aliqua, aliquo modo, alicunde, ab aliquibus, aliqua
Tibi ſpes eſt, fore mecum fortunam. St. ue tibi nugacide homo.
Ch. Qui tibi lubet mihi male loqui? St. quippe tu mihi
Aliquid aliqua, aliquo modo, alicunde, ab aliquibus blatis.
Quod nuſqua'ſt, neq; ego id immitto in meas aures. nec mihi
Plus adiumenti das, q̃ ille qui nunquam etiam natus eſt.

Epidicus. Stratiphocles. Chæribolus.

Ediſti officium iam tuum, me meum nunc facere oportet.
f Per hanc curã quieto tibi licet eſſe. hoc quidem iam periſt.
Niſi quid tibi hinc in ſpem referas, hoc oppido politũ eſt.
Crede modo mihi. ſic ego ago. ſic egere noſtri. proh Di
Immortales mihi hunc diem dediſtis luculentum,
Vt facilem, atq; impetrabilem. ſed ego hinc migrare ceſſo,
Vt importem in coloniam hunc, hunc auſpicio meo commeatum.
Mihi ceſſo, quom ſto. ſed quid hoc? ante ædeis duos ſodales,
Herum, & Chæribolum conſpicor, quid hic agitis? accipe hoc ſis.
St. Quantum hic ineſt? Ep. quantum ſat eſt, & plus ſatis ſuperſit.
Decem minis plus attuli, q̃ tu Daniſtæ debes.
Dum tibi ego placeam, atq; obſequar, meum ſiocifacio tergum.
St. Nam quid ita? Ep. quia ego tuum patrem faciam parenticidam.
St. Quid iſtuc eſt uerbi? Ep. nihil moror uetera, & uolgata uerba,
Para, tu ductare, atq; ego follitum ductitabo.
Nam leno omne argentum abſtulit pro fidicina. ego reſolui,
Manibus his denumeraui. pater ſuam gnatam, quã eſſe credit.
Nunc iterum ut fallatur pater, tibiq; auxilium apparetur,
Inueni iam. nam ita ſuaſi ſeni. atq; hanc habui orationem,
Vt quom rediſſes, ne tibi eius copia eſſet. St. euge
Ea iam puella domi'ſt, teneo. Ep. nunc cautorem mihi dedit
Ad hanc rem Apoeciden. is apud forum manet me, quaſi qui
Amare te caueat. haud male. iam cautor ipſe captu'ſt.
Ipſe meo in collo tuus pater crumenam collocauit.
Is adornat ueniens, ut domi extemplo maritus fias.
St. Vno perſuadebit modo, ſi illam, quæ adducta'ſt mecum,
Mihi ademptit Horcus. Ep. uerum nunc ego aſtutiam hanc inſtitui.

Deueniam ad lenonem domum egomet ſolus. eum docebo,
Siquidem ad eum deueniam, ut ſibi datum eſſe argentum dicat
Pro fidicina, argenti minas ſe habere quinquaginta,
Quippe ego quas nudiuſtertius meis manibus numeraui
Pro illa tua amica, quam pater ſuam filiam eſſe retur.
Ibi leno caput ſuum ſceleratum imprudens alligabit,
Quaſi pro illa argentum acceperit, quæ tecum nunc adducta'ſt.
Ch. Vorſutior es, q̃ rota figularis. Ep. ego aliquam parabo
Doloſam fidicinam, nummo conducta quæ ſit, quæ ſe
Emptam ſimulet, quæ ſenes duo docte ludificetur. eam
Ducet ſimul Apoëcides ad tuum patrem, ut parate
Eam præmeditatam meis dolis, aſtutijſq́;
Onuſtam mittam. ſed nimis longum loquor. diu me
Eſtis demorati. hæc ſcitis, ut futura ſint. abeo iam.
St. Bene ambulato. Ch. nimis eſt doctus ille ad malefaciendum.
St. Me quidem certo ſeruauit conſilijs ſuis. Ch. abeamus
Intro hinc ad me. St. atq; aliq̃to lubẽtius, q̃ abs te ſum egreſſus intus
Virtute, atq; auſpicio Epidici cum præda in caſtra redeo.

Periphanes. Apoëcides, & ſeruos unus.

Onoris cauſſa, modo homines æquom fuit
h Sibi habere ſpeculum, ubi os contemplarent ſuum,
Sibi qui perſpicere poſſent cor ſapientiæ,
Igitur perſpicere ut poſſint cordis copiam.
Vbi id inſpexiſſent, cogitarent poſtea
Vitam ut uixiſſent olim in adoleſcentia.
Vel quaſi egomet, qui filij cauſſa coeperam
Me excruciare animi, quaſi quid filius meus
Deliquiſſet medere, aut quaſi non plurimum
Malefacta mea eſſent ſolida in adoleſcentia.
Profecto deliramus interdum ſenes.
Fuit hoc conducibile mea ſententia.
Sed meus ſodalis it cum præda Apoëcides.
Venire ſaluom mercatorem gaudeo.
Quid fit? Ap. Di Deæq́; te adiuuant. res proſpere,
Omen placet iam; quom omini omnes ſuppetunt
Res proſperæ. ſed tu hanc intro abduci iube.
Pe. Heus intus uos, exite huc aliquis iam foras,

Duc iſtam intro mulierem, concludi uolo.
Atq; audin? Ser. quid uis? Pe. caueſis cum filia mea
Hanc copulari, neq; conſpicere, iam tenes.
In ædiculam ſeorſum iſtæc eat, iube.
Deuortunt mores uirginis longe, ac lupæ.
Ap. Docte, & ſapienter dicis. non nimis poteſt
Pudicitiam quiſquam ſeruare ſuæ filiæ.
Aedepol næ iſtum tempore ſuo gnato tuo
Sumus præmercati. Pe. quid iam? Ap. quia dixit mihi
Iamdudum alius, ſe tuum uidiſſe hic filium.
Pe. Hanc ædepol rem apparabat. Ap. plane hercle hoc quidem eſt.
Næ tu graphicum habes ſeruom, & quanti uis pretij.
Pe. Non carũ'ſt auro contra. Ap. ut ille fidicinam
Fecit neſcire prorſus ſe eſſe emptam tibi.
Illam ridibundam, atq; hilaram huc adduxit ſimul.
Pe. Mirum hoc qui potuit fieri. Ap. te pro filio
Facturum dixit rem eſſe diuinam domi.
Ego illic me autem aſſimulabam quaſi ſtolidum,
Quom bardum me faciebam. Pe. immo ita quidem decet.
Ap. Res magna amici apud forum agitur. ei uolo
Ire aduocatus. Pe. ito, atq; ubi erit otium,
Reuortere ad me extemplo. Ap. continuo hic ero.
Pe. Nihil homini amico'ſt opportuno amicius.
Sine tuo labore quod uelis actu'ſt tamen.
Ego ſi allegaſſem aliquem ad hoc negocium
Minus hominem q̃ doctum, minuſq; ad rem hanc callidum,
Os ſublitum eſſet, itaq; me albis dentibus
Meus derideret filius meritiſſimo.
Atq; hæc ſtultitia'ſt me illi uitio uortere.
Egomet quod factitaui in adoleſcentia,
Quom militabam, pugnis memorandis meis
Eradicabam hominum aureis, quando occœperam.
Sed hic quis eſt, quem huc aduenientem conſpicor,
Suam qui undantem chlamydem quaſſando facit?

Miles. Periphanes. Fidicina.

Aue præterbites ullas ædeis, quin roges,
c Senex hic ubi habitat Periphanes platenius?
Pe. Incertus ſum, quo ſe ad me retulit pedem.

Adoleſcens ſi iſtunc hominem, quem tu quæritas
Tibi commonſtraſſo, ecquam abs te inibo gratiam?
Mi. Virtute belli armatus promerui, ut mihi
Omnes mortaleis deceat agere gratias.
Pe. Non repperiſti adoleſcens tranquillum locum,
Vbi tuas uirtutes explices, ut poſtulas.
Nam ſtrenuiori deterior ſi prædicat
Suas pugnas, de illius ore fiunt ſordidæ.
Sed iſtum, quem quæris Periphanem platenium,
Ego ſum, ſi quid uis. Mi. nempe quem in adoleſcentia
Memorant apud reges armis, arte duellica
Diuitias magnas ſibi adeptum? Pe. immo, ſi audias
Meas pugnas, fugias manibus demiſſis domum.
Mi. Pol ego magis unum quæro, meas quoi prædicem,
Quam illum, qui memoret ſuas mihi. Pe. hic non eſt locus.
Quin tu alium quæras, quoi centones farcias.
Mi. Animum aduorte, ut quod ego ad te uenio, intellegas.
Meam ego amicam audiui mercatum te eſſe. Pe. attat
Nunc demum ſcio ego hunc qui ſit, quem dudum Epidicus
Mihi prædicauit militem. adoleſcens ita'ſt,
Vt dicis, emi. Mi. uolo te uerbis pauculis,
Si tibi moleſtum non eſt. Pe. non ædepol ſcio,
Moleſtum mihi non eſt, niſi dicis, quid uelis.
Mi. Mihi illam ut tramittas, atque argentum accipias,
Habeas. Nam quid ego apud te proloqui parem,
Ego illam hodie uolo facere libertam meam,
Mihi concubina quæ ſit. Pe. te abſoluam breui.
Argenti quinquaginta mihi illa empta'ſt minis.
Sexaginta mihi dinumerentur minæ,
Tuas poſſidebit mulier faxo ferias,
Atque ita profecto, ut eam ex hoc exoneres agro.
Mi. Eſt ne empta mihi hæc? Pe. iſtis legibus habeas licet.
Mi. Conciliauiſti pulchre. Pe. heus, foras educite
Quam introduxiſtis fidicinam. atque etiam fides,
Ei quæ acceſſere, tibi addam dono gratis.
Age accipe hanc ſis. Mi. quæ te intemperiæ tenent?
Quas tu mihi tenebras cudis? quin fidicinam
Produci intus iubes? Pe. hæc ergo eſt fidicina.
Hic alia nulla'ſt. Mi. non mihi nugari potes,

Quin tu huc producis fidicinam Eropoliſtidem.
Pe. Hæc inquam eſt. Mi. non hæc inquam eſt, non nouiſſe meam
Merere amicam poſſe? Pe. hanc inquam filius
Meus deperibat fidicinam. Mi. hæc non eſt ea.
Pe. Quid non eſt? Mi. non eſt. Pe. unde hæc igitur gentium eſt?
Equidem hercle argentum pro hac dedi. Mi. ſtulte datum
Reor, & peccatum largiter. Pe. immo eſt hæc ea.
Nam ſeruom miſi, qui ſolet gnatum meum
Sectari. ipſe hanc meo articulo emit fidicinam.
Mi. Hem iſtic homo te articulatim concidit ſenex
Tuus ſeruos. Pe. quid concidit? Mi. ſic ſuſpicio'ſt.
Nam pro fidicina illa hæc nunc ſuppoſita'ſt tibi
Senex tibi os eſt ſublitum plane & probe.
Pe. Ego illam requiram iam, ubi ubi eſt, bellator uale.
Euge frugi Epidice, frugi es, bene pugnaſti, homo es,
Qui me emunxiſti mucidum minimi precij.
Mercatus te hodie'ſt de lenone Apoëcides?
Fi. Ehodum iſtunc hominem nunquam audiui ante hunc diem,
Neq; me quidem emere quiſquam ulla pecunia
Potuit, quæ plus iam ſum libera quinquennium.
Pe. Quid tibi negoci'ſt meæ domi igitur? Fi. audies,
Conducta ueni, ut fidibus cantarem ſeni,
Dum rem diuinam faceret. Pe. fateor me omnium
Hominum eſſe Athenis atticis minimi precij.
Sed tu nouiſtin fidicinam Eropoliſtidem?
Fi. Tam facile, q̃ me. Pe. ubi habitat? Fi. poſtquam libera'ſt,
Vbi habitet, dum incerto ſcio. Pe. eho an aliquis eam
Liberauit? uolo ſcire, ſi ſcis. Fi. quod audiui, audies.
Stratiphoclem audiui Periphani filium
Abſentem curauiſſe, ut fieret libera.
Pe. Perij hercle ſi iſtæc uera ſunt. planiſſime
Meum exenterauit Epidicus marſupium.
Fi. Hæc ſic audiui. nunquid me uis cæterum.
Pe. Malo cruciatu ut pereas, atq; obeas cito.
Fi. Fides non reddit? Pe. neq; fides, neq; tibias.
Propera igitur hinc, ſi te Di amant, fugere. Fi. abiero,
Flagitio cum maiore poſt reddes tamen.
Pe. quid nunc qui in tantis poſitus ſum ſententijs,
Eum'ne ego ſinam impune? immo etiamſi alterum

Tantum perdundu'ſt, perdam potius, q̃ ſinam
Me impune irriſum eſſe habitum, depecuatum eis,
Sic datæ mihi eſſe uerba præſenti paldm,
Atq; me minoris factum præ illo, qui omnium
Legum, atq; iurum fictor, conditor cluet.
Is etiam ſeſe ſapere memorat malleum.
Sapientior eſt, ut malo hærens manubrio mulier.

ACTVS QVARTVS.

Mulier. Periphanes.

I qd homini eſt miſeriarũ, quo miſereſcat miſer, ex aio'ſt,
Id ego ex pior, quoi multa in unum confluunt locum, meũq;
Pectus pulſant ſimul, erumnam multiplex exercitum
Habet paupertas. territat pauor animi mentem. neq;
Vbi meas ego collocem ſpes, habeo uſquam munitum locum.
Ita gnata mea hoſtiu'ſt potita, neq; ea nunc ubi ſit, ſcio.
Pe. Quis illæc eſt mulier timido pectore pegre adueniens, quæ ipſa
Se miſeratur? Mu. in his dictus locis eſt habitare mihi Periphanes.
Pe. Me nominat hæc. credo illi ego hoſpitio uſus inerit. Mu. peruelim
Mercedem dare q monſtret nũc eum mihi hominẽ, aut ubi habitet.
Pe. Noſcito ego hanc? nam uideor, neſcio ubi me uidiſſe prius. eſt ne ea?
An non, quam animus retur meus? Dij boni uiſitaui antidhac.
Certe ea'ſt, quam in Epidauro pauperculã memini me comprimere.
Mu. Plane hic eſt qui mihi in Epidauro primus pudicitiam pepulit.
Pe. Quæ meo compreſſu peperit filiam, quam nunc habeo domi.
Mu. Quid ſi adeã? Pe. haud ſcio, an cõgrediar, ſi hæc ea'ſt. Mu. ſin ẽ is hõ-
Sic ut anni multi dubiam dant. Pe. longa dies animum incertat meũ.
Sin ea'ſt, quam incerto animo, hanc congrediar aſtu. Mu. muliebris
Adhibenda mihi malitia nunc eſt. Pe. compellabo.
Mu. Orationis aciem contra conferam. Pe. heus tu, ſalua ſis.
Mu. Salutem accipio mihi, & meis. Pe. quid cæterum? Mu. ſaluos ſies,
Quod credidiſti, reddo. Pe. haud accuſo fidem. noui n ego te?
Mu. Si ego te noui, animum inducam, uti noueris. Pe. ubi te uiſitaui?
Mu. Inique iniurius es. Pe. quid iam? Mu. quia tuæ memoriæ
Interpretari me æquom cenſes. Pe. commode. Mu. mira memoras.
Pe. Hẽ iſtuc rectius mẽiniſtin? Mu. memini id. Pe. i Epidauro. Mu. ah gut-
Pectus mihi ardens aſperſiſti. Pe. uirgini pauperculæ, (tula
Tuæq; matri me leuare paupertatem. Mu. tu ne is es

Qui per uoluptatem in me erumnas obſeuiſti grauiter?
Pe. Ego ſum, ſalue. Mu. ſalua ſum, quia te eſſe saluom ſentio.
Pe. Cedo manũ mihi. Mu. accipe. ærumnoſam & miſeriarum cópotem
Mulierem retines. Pe. quid id eſt, quod digitos interturbat tuos?
Tum filiam, quam ex te ſuſcepi, quid eam? Mu. eductam perdidi,
Atq; hoſtium eſt potita. Pe. habe animum lenem, & tranquillũ face,
Domi meæ eccam ſaluam, & ſanam. nam poſtquam audiui illico
Ex meo ſeruo, illam eſſe captam, continuo argentum dedi, ut emeret.
Ille eam rem adeo ſobrie, & frugaliter accurauit, ut alias
Res, ẽ impẽſe improbus. Mu. fac uideã ſit ne. Pe. ehò Cãthara, i ſtatĩ
Iube Eropoliſtidem prodire filiam ante ædeis meam,
Vt ſuam uideat matrem. Mu. remigrat animus nunc demum mihi.

Fidicina. Periphanes. Mulier.

Vid eſt pater, qđ me exciuiſti ante ædeis? Pe. tuã ut matrẽ
Videas, adeas, uenienti des ſalutem, atq; oſculum.
Fi. Quã meã matrẽ? Pe. quæ exaiata exequtur aſpectũ tuũ.
Mu. Quis iſtæc, quam tu oſculum mihi ferre iubes? Pe. tua filia.
Mu. Hæccine? Pe. Hæc. Mu. ego'ne oſculum huic dem? Pe. cur non, quæ ex te nata ſit?
Mu. Tu hõ inſanis. Pe. ego'ne? Mu. tu. Pe. cur? Mu. qa ego hãc, quæ ſiet,
Neq; ſcio, neq; noui, neq; ego hanc oculis uidi ante hunc diem.
Pe. Scio quid erres. quia ueſtitum, atq; ornatum immutabilem
Habet hæc. Mu. aliter catuli longe olent, aliter ſues, nego
Eam nouiſſe. Pe. proh Deûm, atq; hominum fidem. quid ego
Lenocinium facio, qui quidem habeam alienos domi,
Atq; argentum exgurgitem domo prorſum? quid tu, quæ patrem
Vocas me, atq; oſculare, quid ſtas ſtupida? quid taces?
Fi. Quid loquar uis? Pe. hæc negat ſe tuam eſſe matrem. Fi. ne fuat,
Si non uolt, equidem hac tamen inuita ero matris filia.
Non me iſtanc cogere æquom'ſt meam eſſe matrem, ſi non uolt.
Pe. Cur me igitur patrem uocabas? Fi. tua iſtæc culpa, non mea.
Non patrem ego nominem, ubi tu tuam me appellas filiam?
Hanc quoq; etiam ſi me appellet filiam, matrem uocem.
Negat hæc me filiam ſuam eſſe. non ergo hæc mater mea'ſt.
Poſtremo hæc mea culpa non eſt. quæ didici, dixi omnia.
Epidicus mihi magiſter fuit. Pe. perij. plauſtrum perculi.
Fi. Nunquid ego tibi fortaſſe? Pe. ſi hercle te unquam audiuero

Me patrem uocare, uitam tuam ego interimam. Fi. non uoco.
Vbi noles pater eſſe, ibi eſto. ubi noles, ne fueris pater.
Mu. Quid? ob eam rem hanc emiſti, quia tuam gnatam ratus?
Quibus ſignis agnoſcebas? Pe. nullis. Mu. quare filiam
Credidiſti noſtram? Pe. ſeruos Epidicus dixit mihi.
Mu. Quid ſi ſeruo aliter uiſum eſt, non poteras nouiſſe obſecro?
Pe. Quid ego, qui illam ut primum uidi, nunquam uidi poſtea?
Mu. Perii miſera. Pe. ne fle mulier. intro abi. habeto animum bonum.
Ego illam reperiam. Mu. hinc Athenis eſt ciuis atticus
Adoleſcentem equidem dicebant emiſſe. Pe. inueniam, tace,
Abi modo intro, atq; adſerua hanc Circem ſolis filiam.
Ego relictis rebus Epidicum operam quærendo dabo,
Si inueniam, exitiabilem ego illi faciam hunc ut ſciat diem.

ACTVS QVINTVS.

Stratiphocles. Epidicus. Daniſta. Virgo.

Ale morigerus mihi eſt Daniſta, ꝗ argentũ de me nõ petit,
m Neq; adducit illã quæ ex præda, ſed eccũ ĩcedit Epidicus.
Quid illuc eſt, quod illi caperat frons ſeueritudine?
Ep. Si undecim Deos præter ſe ſecum adducat Iuppiter,
Ita non omnes poterunt excruciatu eximere Epidicum.
Periphanem emere lora uidi. aderat ibi unà Apoëcides.
Nunc homines quæritare me credo. ſenſerunt, ſciunt
Sibi data eſſe uerba. St. quid agis mea cõmoditas? Ep. quod miſer.
St. quid eſt tibi? Ep. quin tu mihi adornas ad fugam uiaticum
Prius, ꝗ pereo? nam per urbem duo deſlocati ſenes
Quæritant me. in manibus geſtant copulas ſecum ſubueni.
St. Habe animum bonum. Ep. qppe ego quoi libertas in mundo ſita'ſt,
St. Ego ſeruabo te. Ep. ædepol me illi melius, ſi nacti fuant.
Sed quis eſt hæc muliercula, & ille rauiſtellus qui uenit?
St. Hic eſt Daniſta. hæc illa'ſt aũt, quã emi ex præda. Ep. hæccineſt?
St. Hæc eſt. eſt'ne, ut tibi dixi? aſpecta. Ep. hæc? St. cõtempla Epidice
Vſq; ab unguiculo ad capillũ ſummum. Ep. eſt. St. eſt? tu uiſe. eſt'ne?
Conſpice. nam ſignum pictum pulchre uideris. Ep. ex tuis
Verbis meum futurum corium pulchrum prædicas,
Quem Apelles, Zeuſis'q; duo pingent pigmentis ulmeis.
St. Di immortales, ſoccos iuſſi adimere pedibus. pulmo enim
(Quod perhibent) prius ueniſſet, ꝗ tu adueniſti mihi.

Da. Hæc ædepol remorata'ſt me. St. ſiquidem iſtius gratia id
Remoratus, quod iſta uoluit, nimium aduenſti cito.
Da. Age age abſolue, atq; argentum numera, ne comites morer.
St. Pernumerata'ſt. Ep. crumenam tene, huc inde. Da. ſapienter uenis.
St. Opperire, dum effero ad te argentum. Da. matura. St. domi'ſt.
Ep. Satin ego oculis utilitatem obtineo ſincere, an parum?
E Philippa matre natan Thebis, Epidauri ſatan?
Video'ne ego te Eropoliſtidem Periphani filiam?
Vi. Quis tu homo es, qui meum parentũ nomen memoras, & meum?
Ep. Non noſti me? Vi. quod quidem nunc ueniat in mentem mihi.
Ep. Lunulam, atq; anellum aureolũ in digito? Vi. memini mi homo.
Ep. Non meminiſti me inaurem ad te afferre natali die?
Vi. Tu'ne is es? Ep. ego ſum, iſtic frater tuu'ſt alia matre, uno patre.
Vi. Quid pater meus, uiuo'ſt? Ep. animo liqdo, et tranquillo es, tace.
Vi. Di me ex perdita ſeruatam uolunt, ſi uera autumas.
Ep. Non habeo ullam occaſionem, ut apud te falſa fabuler.
St. Accipe argentum hoc Daniſta. hic ſunt quadraginta minæ,
Si quid erit dubium, immutabo. Da. beneſeciſti, bene uale.
St. Nunc enim tu mea es. Vi. ſoror quidem ædepol, ut tu æque ſcias,
Salue frater. St. ſanan hæc eſt? Ep. ſana fratrem ſi appellat ſuum.
St. Quid ego modo huic frater factus, dum eo intro, atq; exeo?
Ep. Quod boni'ſt, id tacitus taceas tute tecum, & gaudeas.
St. Perdidiſti, & reperiſti me ſoror. Ep. ſtultus tace.
Tibi quidem quod ames, domi præſto'ſt fidicina opera mea,
Et ſororem in libertatem idem opera concilio mea.
St. Epidice fateor. Ep. abi intro, ac iube huic aquam calefieri.
Cætera ego poſterius faxo ſcibis, quom erit ocium.
St. Sequere hac me ſoror. Ep. ego ad uos Theſprionem iuſſero
Huc tranſire. ſed memento, ſi quid ſæuiunt ſenes,
Suppetias mihi cum ſorore ferre. St. facile iſtuc erit.
Ep. Theſprio exi iſtac per hortum. affer domum auxilium mihi.
Magna res eſt. minoris multo facto, quam dudum, ſenes.
Remeabo intro, ut accurentur aduenientes hoſpites.
Eadem hæc intus edocebo, quæ ego ſcio Stratiphoclem.
Non fugio. domi adeſſe certu'ſt, neq; ille haud obijciet mihi
Pedibus ſeſe prouocatum. abeo intro. nimis longum loquor.

Periphanes. Apoecides. Epidicus. Mulier.

Atine ille homo ludibrio nos uetulos decrepitos duos
Habet? Ap. immo ædepol tu quidem miſerum me habes miſeris modis.
Pe. Taceſis modo. ſine me hominē apiſci. Ap. dico ego tibi iam ut ſcias,
Alium tibi te comitem melius quærere. ita dum te ſequor,
Præ laſſitudine inuaſerunt miſerum in genua flegmina.
Pe. Quot illic hodie me exemplis eſt ludificatus, atq; te?
Vt illic autem exenterauit mihi opes argentarias?
Ap. Apage illum à me. nam ille quidem Volcani eſt irati filius.
Quaqua tangit, omne amburit. ſi propius aſtes, æſtu calefacit.
Ep. Duodecim ego Deis pluſq̃ placeo, deorum immortalium.
Mihi nunc auxilio adiutores ſunt, & mecum militant.
Quicquid ego maleſeci, auxilia mihi, & ſuppetiæ ſunt domi.
Ἀπολακτίζω inimicos omnes. Pe. ubi illum quæram gentium?
Ap. Dum ſine me quæras, hunc mea cauſſa, uel in medio mari.
Ep. Quid me quæris? quid laboras? uel quid hunc ſolicitas? ecce me.
Num te fugi? num abſum ab domo? num ab oculis conceſſi tuis?
Nec tibi quidem ſupplico, uincire ius eſt, oſtendo manus.
Tu lora habes. ego te emere uidi, quid nunc ceſſas? colliga.
Pe. Ilicet ut uadimonium mihi hic ultro facit. Ap. quid colligas?
Pe. Aedepol mancupium ſcele, tum. Ep. te profecto Apoecides,
Nihil moror mihi. Pe. de præfacili exoras Epidice. Ep. eho
Quid agis? Pe. tuo'ne arbitratu? Ep. meo hercle uerbo, atq; haud tuo
Colligandæ hæ ſunt tibi hodie manus. Pe. at non lubet, non colligo.
At mihi magis lubet ſolutum te rogitare. Ep. at nihil ſcies.
Ap. Tragulam in te inijcere adornat. neſcio quam fabricam facit.
Ep. Tibi moram facis, quom ego ſolutus aſto, alliga inquam, colliga.
Pe. At mihi magis lubet ſolutum te rogitare. Ep. at nihil ſcies.
Pe. Quid ego ago? Ap. qd agas? mos geratur Ep frugi es hó tu apoecides.
Pe. Cedo manus igitur tu. Ep. morantur nihil, atq; arcte colliga.
Pe. Nihil eas uero obnoxias. Ep. facto opere in me arbitrare nunc.
Bene hoc habet, age nunc iam ex me exquire. rogita, ſi quid lubet.
Pe. Qua fiducia auſus primum quæ empta'ſi nudiuſtertius mihi,
Meam eſſe filiam dicere? Ep. lubuit, ea fiducia.
Pe. Ain tu lubuit? Ep. aio. uel da pignus, ni ea ſit filia.
Pe. Quam negat noviſſe mater. Ep. non ergo matris ea filia'ſt.
Pe. In meum nummum, in tuum talentum pignus Daniſtæ captio'ſt.

Sed quis

Sed quis ea mulier eſt? Ep. tui gnati amica, ut omnem rem ſcias.
Pe. Dedin tibi minas triginta ob filiam? Ep. fateor datas.
Et eo me argento illam fidicinam emiſſe amicam filij
Pro filia tua, te iſtum ob rem tetigi triginta minis.
Pe. Quo me modo ludos feciſti de illa conductitia
Fidicina? Ep. fe. tum id hercle uero, & recte factum iudico.
Pe. Quid de poſtremo argento factu'ſt, quod dedi? Ep. dicã tibi, malũ?
Neq; malo homini, neq; benigno tuo dedi Stratiphocli.
Pe. Cur auſus es dare? Ep. qa mihi lubitu'ſt. Pe. quæ hæc uerba ſunt.
Ep. Etiam inclamitor, quaſi ſeruos. Pe. tum tu es igitur liber? gaudeo.
Ep. Merui, ut fierem. Pe. tu meruiſti? Ep. uiſe intro, ego faxo ſcies
Hoc ita eſſe. Pe. quid eſt negocij? Ep. iam id ipſa res dicet tibi.
Abi modo intro. Pe. hei non illuc temere'ſt, aſſerua iſtum Apoecides.
Ap. Quid illuc Epidice eſt negocij? Ep. maxuma hercle iniuria.
Vinctus aſto, quoius huic hodie opera eſt inuenta filia.
Ap. Ain tu te illius inueniſſe filiam? Ep. inueni, & domi'ſt.
Sed ut eſt acerbum, pro benefactis cum mali meſſem metas.
Ap. Quam'ne hodie nos per urbem uterq; ſumus defeſſi quærere?
Pe. Quid iſti oratis opere tanto? meruiſſe illum intellego,
Vt liceat merito eius facere. cedo quoi reſoluam iam manus.
Ep. Ne me attingas. Pe. oſtende uero. Ep. nolo. Pe. non æquom facis.
Ep. Nunq̃ hercle hodie niſi ſupplicium mihi das, reſolui me ſinam.
Pe. Quom optumum, atq; æquiſſumum oras. ſoccos, tunicam, pallium
Tibi dabo. Ep. quid deinde porro? Pe. libertatem. Ep. at poſtea?
Nouo liberto opus eſt quod pappet. Pe. dabitur. præbebo cibum.
Ep. Nunq̃ hercle hodie, niſi tu me oraſſis, ſolues. Pe. oro te Epidice
Mihi ut ignoſcas, ſi quid imprudens culpa peccaui mea.
At ob eam nunc rem liber eſto. Ep. inuitus do hanc ueniam tibi,
Niſi ego neceſſitate cogar. ſolue ſane ſi lubet.

GREX.

Hic is homo'ſt qui libertatem malicia inuenit ſua.
Plaudite. ualete. lumbos extollite, atq; exurgite.

DRAMATIS PERSONAE.

PISTOCLERVS	ADOLESCENS.
LYDVS	POEDAGOGVS.
BACCHIDES	MERETRICES.
CHRYSALVS	SERVOS.
NICOBOLVS	SENEX.
MNESILOCHVS	ADOLESCENS.
PARASITVS.	
MILITIS	PVER.
PHILOXENES	SENEX.
CLEOMACHVS	MILES.
GREX.	

Bacchides ſorores, & Piſtoclerus.

Vid ſi hoc potu'ſt, ut taceas, ego loquar? Ba. lepi
de, licet.
q *Ba. Vbi me effugerit memoria, ibi tu facito, ut ſub*
uenias ſoror.
Ba. Pol magis metuo, in monendo ne mihi de-
fuat oratio.
Ba. Pol ego quoq; metuo, Luſciniolæ ne defuat cantio.
Sequere hac. Pi. qd agunt germanæ duæ meretrices cognomines.
Quid in concilio conſuluiſtis? Ba. bene pol. Pi. haud meretricium eſt.
Ba. Miſerius nihil, q̃ mulier. Pi. quid eſſe dicis dignius?
Ba. Hæc ita me orat ſibi, qui caueat aliquẽ ut reperiam hominem,
Iſtoc milite ut ubi emeritum ſibi ſit, ſe reuehat domum.
Id ámabo te huic caueas. Pi. qd iſti caueam? Ba. ut reuehat domũ.
Vbi ei dederit operas, ne hanc ille habeat pro ancilla ſibi.
Nam ſi habeat aurum, quod illi renumeret, faciat lubens?
Pi. Vbi his homo'ſt? Ba. iam hic credo aderit. ſed hoc idẽ apud nos re-
Poteris agere. atq; is dum ueniat, ſedens ibi opperibere, (ctius
Eadem bibens. eadem dedero tibi, ut biberis, ſauium.
Pi. Viſcus merus ueſtra eſt blanditia. Ba. qd iam? Pi. qa. n. intellego.
Duæ unum expetitis palumbem, parua hirundo alas uerberat.
Non ego iſtuc facinus mihi mulier conducibile eſſe arbitror.
Ba. Qui ámabo? Pi. quia Bacchis bacchas metuo, & bacchanal tuum.
Ba. Quid eſt quid id metuis? ne tibi lectus malitiã apud me ſuadeat?

Pi. Magis

Pi. Magis illectum tuum, q̃ lectum metuo. mala es beſtia.
Nam huic ætati non conducit mulier latebroſus locus.
Ego'ne apud me quid ſtulte facere cupias, prohibeam?
Ba. Sed ego apud me te eſſe. ob eam rem, miles cum ueniat uolo.
Quia quom tu aderis huic, mihiq́; haud faciet quiſquam iniuriam.
Tu prohibebis. & eadem opera tuo ſodali operam dabis.
Et ille adueniens tuam me eſſe amicam ſuſpicabitur.
Quid ámabo obticuiſti? Pi. quia iſtæc lepida ſunt memoratu.
Eadem in uſu, atq; ubi periculum facias, aculeata ſunt,
Animum fodicant. bona diſſimulant facta, & famam ſauciant.
Apage à me, apage. Ba. ah nimiũ ferus es. Pi. mihi ſum. Ba. mala-
ciſſandus es.
Quid ab hac metuis? Pi. quid ego metuam rogitas? homo adoleſcens
Penetrem huiuſmodi in palæſtram, ubi damnis deſudaſcitur,
Vbi pro diſco damnum capiam, pro curſura dedecus?
Ba. Lepide memoras. Pi. ubi ego capiam pro machæra turturem,
Vbiq́; imponat in manu, alius mihi pro cæſtu, cantharum.
Pro galea, ſcaphium, pro inſigni, ſit crolla plectilis.
Pro haſta, talus. pro lorica, malacum capiam pallium.
Vbi mihi pro equo lectus detur. ſcortum pro ſcuto accubet.
Apage à me, apage. Ba. ah nimiũ ferus es? Pi. mihi ſum? Ba. mala-
ciſſandus es.
Equidem tibi dabo hanc operam. Pi. at nimiũ pretioſa operaria es.
Ba. Simulato me amare. Pi. utrum ego ioco aſſimulem iſtuc, an ſerio?
Ba. Eia hoc agere meliu'ſt, miles cum huc adueniat, te uolo
Me amplexari. Pi. quid eo opu'ſt? Ba. ut ille te uideat uolo.
Scio quid ago. Pi. & pol ego ſcio quid metuo. ſed quid ais? Ba. q̃d eſt?
Pi. Quid? ſi apud te ueniat deſubito prandium, aut potatio
Forte, aut cœna, ut ſolet in iſtis fieri conciliabulis,
Vbi ego tũ accũbã? Ba. apud me mi anime, ut lepidus cũ lepida ac-
Locus, hic nos apud, q̃uis ſubito uenias, ſemper liber eſt. (cubet.
Vbi lepide eſſe uoles tibi mea roſa, mihi dicito.
Dato qui bene ſit, ego ubi bene ſit tibi, locum lepidum dabo.
Pi. Rapidus fluuius eſt hic. non hac temere tranſiri poteſt.
Ba. Atq; ecaſtor apud hunc fluuium aliquid perdundu'ſt tibi.
Manum da, & conſequere. Pi. ahà minime. Ba. quid ita obſecro?
Pi. Quia iſtoc illecebroſius fieri nihil poteſt.
Nox. mulier. uinũ homini adoleſcentulo? Ba. age igitur equidem
Pol nihili facio niſi cauſſà tua, ille quidem abducet hanc,

Tu nullus affueris, ſi non lubet. Pi. ſum'ne ego nihili,
Qui nequeam ingenio meo moderari? Ba. quid eſt, quod tu metuas?
Pi Nihil eſt. nunc mulier tibi me emancupo, tuus ſum, tibi do operam.
Ba. Lepidus. nunc ego te facere hoc uolo. ego ſorori meæ cœnam
Hodie dare uolo uiaticam. ego tibi argentum iubeo
Iam intus efferri foras, tu facito opulentum obſonium,
Ego obſonabo. nam id flagitium meum ſit, mea gratia
Te operam dare mihi, & ad eam operam facere ſumptum de tuo.
Pi. At ego nolo dare te quicq̃, ſine. Ba ſino quidem, ſi lubet.
Propera amabo. Pi. prius hic adero, q̃ te amare deſinam.
Ba. Bene me accipis aduenientem mea ſoror. Ba. quid ita obſecro?
Ba. Quia piſcatus meo animo hic tibi hodie euenit bonus.
Ba. Meus ille quidem eſt. ibi nunc operã dabo. de Mneſilocho ſoror,
Vt hic accipias potius aurum, q̃ eas hinc cum milite.
Ba. Cupio. Ba. dabitur opera. aqua calet, eamus intro, ut laues.
Nam ut è naui uecta es, credo timida es aliquantum ſoror.
Simul hic neſcio quid turbeſt, quin hinc decedimus.
Sequere hac igitur me intro in lectum, ut ſedes laſſitudinem.

Lydus pædagogus. Piſtoclerus adoleſcens.

Andudum Piſtoclere tacitus te ſequor,
i Spectans quas tu res hoc ornatu geras, nanq;
Ita me Di ament, Lycurgus, ut mihi quidem
Videtur, poſſet hic ad nequitiam adducier.
Quo nunc capeſſis tu te hinc aduorſa uia
Cum tanta pompa? Pi. huc. Ly. quid tibi huc? qs iſtic habet?
Pi. Amor, uoluptas, uenus, uenuſtas, gaudium,
Iocus, ludus, ſermo, ſuauis ſauiatio.
Ly. Quid tibi commerci'ſt cum Dis damnoſiſſumus?
Pi. Mali ſunt homines, qui bonis dicunt male.
Tu Dis nec dicis recte, nec æquom facis.
Ly. An Deus eſt ullus ſuauis ſauiatio?
Pi. An non putaſti eſſe unquam? o Lyde es barbarus,
Quem ego ſapere nimio cenſui plus, q̃ Thalem,
Sed is ſtultior es barbaro poticio,
Qui tantus natu deorum neſcis nomina
Ly. Non hic placet mihi ornatus. Pi nemo ergo tibi
Hæc apparauit, mihi paratu'ſt, quoi placet.
Ly. Etiam me aduorſus exordire argutias?

Qui ſi

Qui ſi decem habeas linguas, mutum eſſe addecet.
Pi. Non omnis ætas Lyde ludo conuenit.
Magis unum in mente'ſt mihi nunc, ſatis ut commode
Pro dignitate obſonij hæc concuret coquus.
Ly. Iam perdidiſti te, atq; me, atq; operam meam,
Qui tibi nequicq̃ ſæpe monſtraui bene.
Pi. Ibidem meam operam perdidi, ubi tu tuam.
Tua diſciplina nec mihi prodeſt, nec tibi.
Ly. O' perligatum pectus. Pi. odioſus mihi es
Tace, atq; ſequere Lyde me. Ly. illuc ſis uide.
Non pædagogum iam me, ſed Lydum uocat.
Pi. Non par uidetur, neq; ſit conſentaneum,
Cum hic herus intus ſit, & cum amica is accubet,
Quomq; oſculetur, & conuiuæ ali accubent,
Præſentibus illis pædagogus una' ut ſiet.
Ly. An hoc ad eas res obſonatu'ſt obſecro?
Pi. Sperat quidem animus, quo eueniat Dijs in manu eſt.
Ly. Tu amicam habebis? Pi. cum uidebis, tum ſcies,
Ly. Immo neq; habebis, nec ſinam. iturus ſum domum.
Pi. Omitte Lyde, ac caue malo. Ly. quid caue malo?
Pi. Iam exceſſit mihi ætas ex magiſterio tuo.
Ly. O' baratrum, ubi nunc es, ut ego te uſurpem lubens.
Video nimio iam multo plus, q̃ uolueram.
Vixiſſe, nimio ſatius eſt, q̃ uiuere,
Magiſtron quenq̃ diſcipulum minitarier?
Nil moror diſcipulos mihi eſſe tam plenos ſanguinis.
Valens afflictat me nunc iam uacuum uirium.
Pi. Eia nunc eſſe ego opinor Hercules, tu autem Linus.
Ly. Pol metuo magis ne phœnix factis ſiam tuis.
Teq; ad patrem eſſe mortuum renuntiem.
Pi. Satis hiſtoriarum eſt? Ly. hic ueri perdidit
Compendium. ædepol haud ætati optabile
Feciſti, quom iſtanc nactus es impudentiam.
Occiſus hic homo'ſt. ecquid in mentem eſt tibi,
Patrem tibi eſſe? Pi. tibi ego, an tu mihi ſeruos es?
Ly. Peior magiſter te iſtæc docuit, non ego
Nimio es tu ad iſtas res diſcipulus docilior,
Quam ad illa, quæ te docui, ubi operam perdidi.
Pi. Iſthactenus tibi Lyde libertas data'ſt.

Orationis, ſatis eſt. ſequere me, ac tace.
Ly. Aedepol feciſti furtum ætati malum.
Quom iſtæc flagitia me celauiſti, & patrem.

ACTVS SECVNDVS.
Chryſalus ſeruos.

Erilis patria ſalue, quam ego biennio,
h Poſtq̃ hinc in Epheſum abij, nunc conſpicio lubens.
Saluto te uicine Apollo, qui ædibus
Propinquos noſtris accolis, ueneror'q; te
Ne Nicobolum ſinas noſtrum ſenem prius
Me conuenire, q̃ ſodalem uiderim
Mneſilochi Piſtoclêron. quem ad epiſtolam
Mneſilochus miſit ſuper amica Bacchide.

Piſtoclêrus. Chryſalus.

Iru'ſt me ut redeam te opere tanto quærere,
m Qui abire hinc nullo pacto poſſim, ſi uelim.
Ita me uadatum amore, uinctum'q; attines?
Ch. Proh Dij immortales Piſtoclêrum conſpicor.
O Piſtoclêre ſalue. Pi. ſalue Chryſale.
Ch. Compendio uerba multa iam faciam tibi.
Venire tu me gaudes, ego credo tibi,
Hoſpitium, & cœnam pollicere, ut conuenit,
Peregre aduenienti, ego autem uenturum adnuo.
Salutem tibi ab ſodali ſolidam nuncio.
Rogabis me, ubi ſit, uiuit. Pi. nempe recte ualet?
Ch. Iſtuc uolebam ego ex te percontarier.
Pi. Qui ſcire poſſum? Ch. nullus plus. Pi. quem nam admodum.
Ch. Quia ſi illa inuenta'ſt, quam amat, uiuit. recte ualet.
Si non inuenta'ſt, minus ualet, moribundus'q; eſt.
Anima eſt amica amanti. ſi ea abeſt, nullus eſt.
Si adeſt, res nulla'ſt. ipſus eſt nequam, & miſer.
Sed tu quid factitaſti mandatis ſuper?
Pi. Egon? ut quod attuliſſet ab illo nuncius
Non impetratum, id aduenienti redderem?
Regiones colere mauellem ego acheronticas.
Ch. Eho an inueniſti Bacchiden? Pi. ſamiam quidem.
Ch. Vide quæſo ne quis tractet illam indiligens.

Scis tu ut

Scis tu ut confringi uas cito ſamium ſolet?
Pi. Iam'ne ut ſoles? Ch. dic ubi ea nunc eſt obſecro?
Pi. Hic, exeuntem me unde aſpexiſti modo.
Ch. Vt iſtuc eſt lepidum, proxume uiciniæ
Habitat. ecquidnam meminit Mneſilochi? Pi. rogas?
Immo unice unum plurimi pendit. Ch. papæ?
Pi. Immo ut eum credis miſera amans deſiderat.
Ch. Dictum iſtuc? Pi. immo Chryſale hem non tantulum
Vnquam intermittit tempus, quin eum nominet.
Ch. Tanto hercle melior Bacchis. Pi. immo. Ch. immo abiero
Potius. Pi. num inuitus rem bene geſtam audis heri?
Ch. Non herus, ſed actor mihi cor odio ſauciat.
Etiam Epidicum, quam ego fabulam æque, ac me ipſum amo,
Nullam æque inuitus ſpecto, ſi eam agit Pellio,
Sed Bacchis etiam fortis tibi uiſa eſt? Pi. rogas?
Ni nactus Venerem eſſem, hanc Iunonem dicerem.
Ch. Aedepol Mneſiloche, ut rem hanc natam eſſe intellego,
Quod ames paratu'ſt, quod des inuento'ſt opus.
Nam iſtic fortaſſe auro opu'ſt. Pi. philippeo quidem.
Ch. Atq; eo fortaſſe iam opus eſt. Pi. immo etiam prius.
Nam iam huc adueniet miles, & miles quidem,
Qui de admittenda Bacchide aurum hic exigit.
Ch. Veniat quando uolt. atq; ita ne ſibi ſit moræ,
Domi'ſt. non metuo, nec quoiq̃ ſupplico,
Dum quidem hoc ualebit pectus perfidia meum,
Abi intro. ego hic curabo. tu intus dicito
Mneſilochum adeſſe Bacchidi. Pi. faciam ut iubes.
Ch. Negocium hoc ad me nunc attinet aurarium.
Mille, & ducentos philippos attulimus aureos
Epheſo, quos hoſpes debuit noſtro ſeni.
Inde ego hodie aliquam machinabor machinam,
Vnde aurum efficiam amanti herili filio.
Sed foris concrepuit noſtra. quin nam exit foras?

Nicobolus ſenex. Chryſalus ſeruos.

Bo in Pyreæum uiſam ecquæ aduenerit
In portum ex Epheſo nauis mercatoria.
Nam meus formidat animus, noſtrum tamdiu
Ibi deſidere, neq; redire filium.

Ch. Extexam ego illum pulchre iam ſi Di uolunt.
Haud dormitandu'ſt. opus eſt chryſo Chryſale.
Adhibo hunc, quem quidem ego hodie hic faciam arietem
Phryxi. itaq; tondebo auro uſq; ad uiuam cutem.
Seruos ſalutat Nicobolum te Chryſalus.
Ni. Proh Di immortales, Chryſale ubi mihi'ſt filius?
Ch. Quin tu primum ſalutem reddis, quam dedi?
Ni. Salue. ſed ubi nam eſt Mneſilochus? Ch. uiuit, ualet.
Ni. Venit'ne? Ch. uenit. Ni. euax, aſperſiſti aquam,
Bene'ne uſq; ualuit? Ch. pancratice, atq; athletice.
Ni. Quid hoc, qua ego cauſſa illum in Epheſum miſeram,
Accepit'ne aurum ab hoſpite Archidemide?
Ch. Heu cor meum, & cerebrum Nicobole finditur,
Iſtius hominis ubi fit quaq; mentio.
Tun hoſpitem illum nominas, hoſtem tuum?
Ni. Quid ita hercle obſecro? Ch. quia ædepol certo ſcio,
Volcanus, Sol, Dies, Luna, Dei quattuor
Scæleſtiorem nullum illuxere alterum.
Ni. Quem'ne Archidemidem? quem inquam Archidemidem?
Quid fecit? Ch. quid non fecit? quin tu id me rogas?
Primum dum inficias ire cœpit filio,
Negare ſeſe debere tibi triobolum,
Continuo antiquom ibi hoſpitem noſtrum ſibi
Mneſilochus aduocauit Pelagonem ſenem.
Eo præſente homini extemplo oſtendit ſymbolum,
Quem tute dederas ad eum, ut ferret filio.
Ni. Quid ubi ei oſtendit ſymbolum? Ch. infit dicere
Adulterinum, & non eum eſſe ſymbolum.
Quot'q; innocenti ei dixit contumelias,
Adulterare eum aiebat rebus exteris.
Ni. Habetin aurum? id mihi primum dici uolo.
Ch. Poſtq̃ quidem prætor recuperatores dedit,
Damnatus demum, ui coactus reddidit
Ducentos, & mille philippûm. Ni. tantum debuit?
Ch. Porro etiam auſculta pugnam, quam uoluit dare.
Ni. Etiam'ne eſt quid porro? Ch. hem accipe, trina hæc nunc erit.
Ni. Deceptus ſum. Autolico hoſpiti aurum credidi.
Ch. Quin tu audi. Ni. immo ingeniũ auidi haud pernoram hoſpitis.
Ch. Poſtq̃ aurum abſtulimus, in nauim conſcendimus

Domum cupientes. forte ut adſedi in geſtu,
Dum circumſpecto, atq; ego tum lembum conſpicor.
Longum eſt rigorem maleficum exornarier.
Ni. Perij hercle, lembus ille mihi lædit latus.
Ch. Is erat communis cum hoſpite & prædonibus.
Ni. Adeon me fuiſſe fungum, ut qui illi crederem,
Quom mihi ipſum nomen eius Archidemidis
Clamaret dempturum eſſe ſi quod crederem.
Ch. Is noſtræ naui lembus inſidias dabat.
Occœpi ego obſeruare eos, quam rem gerant.
Interea è portu noſtra nauis ſoluitur.
Vbi portu eximus, homines remuleo ſequi,
Neq; aues, neq; uenti citius, quoniam ſentio
Quæ res gereretur, nauim extemplo ſtatuimus.
Quoniam uident nos ſtare, occœperunt ratem
Turbare in portu. Ni. ædepol mortaleis malos.
Quid deniq; agitis? Ch. rurſum in portum recipimus.
Ni. Sapienter factum à uobis quid illi poſtea?
Ch. Reuorſionem ad terram faciunt uesperi.
Ni. Aurum hercle auferre uoluere ei rei operam dabant.
Ch. Non me fefellit. ſenſi. eo exanimatus fui.
Quom id uidimus, capimus conſilium continuo,
Poſtridie auferimus aurum omne ijs præſentibus,
Palàm atq; aperte, ut illi id factum ſciſcerent.
Ni. Scite hercle, cedò quid illi? Ch. triſtes illico
Quom extemplo à portu abire nos cum auro uident,
Subducunt lembum capitibus quaſſantibus.
Nos ibi apud Theotimum omne aurum depoſuimus,
Qui illic ſacerdos eſt in Dianæ ephœſiæ.
Ni. Qui iſtic Theotimus eſt? Ch. Megabyzi filius,
Qui nunc in Epheſo eſt epheſijs cariſſimus.
Ni. Næ ille hercle mihi ſit multo tanto carior,
Si me illoc auro tanto circunduxerit.
Ch. Quin ipſa in æde Dianæ conditu'ſt. ibi
Demum publicitus ſeruant. Ni. occidiſtis me,
Nimio hic priuatim ſeruaretur rectius.
Sed uos nihil'ne attuliſtis inde auri domum?
Ch. Immo etiam. uerum quantum attulerit neſcio.
Ni. Quid neſcis? Ch. quia Mneſilochus noctu clanculum

Deuenit ad Theotimum, nec mihi credere?
Nec quoiq̃ in naui uoluit. eo ego neſcio
Quantillum attulerit, uerum haud permultum attulit.
Ni. Etiam dimidium cenſes? Ch. non ædepol ſcio.
Verum haud opinor. Ni. feri'ne partem tertiam?
Ch. Non hercle opinor. uerum uerum neſcio.
Profecto de auro nihil ſcio, niſi neſcio.
Næ tibi met illuc naui capiundu'ſt iter,
Vt illud reportes aurum ab Theotimo domum.
Atq; heus tu? Ni. quid uis? Ch. anulum gnati tui
Facito, ut memineris ferre. Ni. quid opus eſt anulo?
Ch. Quia id ſignum eſt cum Theotimo, qui eum illi affert,
Ei aurum ut reddat. Ni. meminero, & recte mones.
Sed diues'ne eſt illic Theotimus? Ch. etiam rogas?
Qui ſoccis habeat auro ſuppactum ſolum.
Ni. Cur ita faſtidit? Ch. tantas diuitias habet,
Neſcit quid faciat auro. Ni. mihi dederit uelim.
Sed qui præſente id aurum Theotimo datum eſt?
Ch. Populo præſente. nullus eſt Epheſi, quin ſciat.
Ni. Iſtuc ſapienter ſaltem fecit filius
Quom diuiti homini id aurum ſeruandum dedit,
Ab eo licebit, quãuis ſubito, ſumere.
Ch. Immo hem tantiſper nunquam te morabitur,
Quin habeas illud, quo die illuc ueneris.
Ni. Cenſebam me effugiſſe à uita maritima,
Ne nauigarem tandem hoc ætatis ſenex.
Id mihi haud utrum uelim licere intellego.
Ita bellus hoſpes fecit Archidemides.
Vbi nunc eſt ergo meus Mneſilochus filius?
Ch. Deos, atq; amicos ijt ſalutatum ad forum.
Ni. At ego hinc ad illum, ut conueniam, quantum poteſt.
Ch. Ille eſt oneratus recte, & plus iuſto ſecum uehit.
Exorſa hæc tela non male eſt omnino mihi.
Vt amantem herilem copem facerem filium,
Ita feci, ut aurum quantum uellet, ſumeret.
Quantum autem lubeat reddere, ut reddat patri.
Senex in Epheſum ibit ſibi aurum arceſſere.
Hic noſtra agetur ætas in malacum modum,
Siquidem hic relinquet, nec ſecum abducet ſenex.

Me, nec Mneſilochum, quas ego hic turbas dabo.
Sed quid futuru'ſt, quom hoc ſenex reſciuerit?
Quom ſe excucurriſſe illuc fruſtra ſciuerit?
Noſq; aurum abuſos? quid mihi fiet poſtea?
Credo hercle aduenient nomen mutabit mihi.
Facietq; ex templo Cruciſalum me ex Chryſalo.
Aufugero hercle, ſi magis uſus uenerit.
Si ero repræhenſus, macto ego illum infortunio.
Si illi ſunt uirgæ ruri, at mihi tergum domi'ſt.
Nunc ibo, herili filio hanc fabricam dabo
Super auro, amicaq; eius inuenta Bacchide.

ACTVS TERTIVS.

Lydus pædagogus.

Andite, atq; aperite propere ianuam hanc Horci obſecro.
P Nã eqdẽ haud aliter eſſe duco. Quippe quoi nemo aduenit,
Niſi quem ſpes reliquere omnes, ex ſe ut frui poſſiet.
Bacchides, non bacchides, ſed bacchæ ſunt acerrumæ.
Apage iſtas a me ſorores. quæ hominum ſorbent ſanguinem.
Omnium ad perniciem inſtructa domus opime, atq; opipare.
Quæ ut aſpexi, me continuo contuli protinam in pedes.
Ego'ne ut hæc cluſa geſtem clanculum? ut celem patrem
Piſtoclêre tua flagitia, aut damna, aut dſpoliabula.
Quis patrem, & me, teq;, amicoſq; omneis affectas tuos
Ad probrum, damnum, flagitium appellare unà, & perdere?
Neq; mei, neq; te tui intus pudiui'ſt factis, quæ facis.
Quis tuum patrem, meq; unà, amicos, affines tuos
Tua infamia feciſti geruli figulos flagitij.
Nunc prius, q̃ malum iſtoc addis, certu'ſt iam dicam patri.
De me culpam hanc demolibor iam, & ſeni faciam palàm,
Vt eum ex lutulento cœno propere hinc eliciat foras.

Mneſilochus adoleſcens.

Vltis meditatus modis egomet mecũ ſum, et ita eſſe arbitror
m Homini amico qui eſt amicus, ita uti nomen poſſidet,
Niſi deos nihil præſtare. id opera expertus ſum eſſe ita.
Nam ut in Epheſum hinc abij, hoc factu'ſt fermè abhinc biennium,
Ex Epheſo huc ad Piſtoclêrum ſodalem meum litteras

Idq; ubi obtigerat, hoc etiam ad malum arceſſebatur malum.
Et diſcipulus, & magiſter perhibebantur improbi.
Ibi curſu, luctando, haſta, diſco, pugillatu, pila,
Saliendo ſe exercebant magis, q̃ ſcorto, aut ſauijs.
Ibi ſuam ætatem extendebant, non in latebroſis locis.
Inde de hippodromo, & palæſtra ubi reueniſſes demum,
Cincticulo præcinctus in ſella apud magiſtrum aſſideres,
Tum librum legeres, ſi unam peccauiſſes ſyllabam,
Fieret corium tam maculoſum, q̃ eſt nutricis pallium.
Mn. Propter me hæc meo nunc ſodali dici diſcrucior miſer,
Ille innocens ſuſpitionem hanc ſuſtinet cauſſa mea.
Ph. Alij Lyde nunc ſunt mores. Ly. id equidem ego certe ſcio.
Nam olim populi prius honorem capiebat ſuffragio,
Quam magiſtri deſinebat dicto eſſe obediens.
At nunc priusq̃ eſt ſeptuennis, ſi eum attingas manu,
Extemplo puer pædagogo tabula dirumpit caput.
Cum patrem adeas poſtulatum, puero ſic dicit pater,
Noſter eſto, dum te poteris defenſare iniuria.
Prouocatur pædagogus. eho ſenex minimi precij
Ne attingas puerum iſta cauſa, quando fecit ſtrenue.
It magiſter quaſi lucerna expletus uncto linteo.
Itur illinc iure dicto. uerum hoccine hic pacto poteſt
Inhibere imperium magiſter, ſi ipſus primus uapulet?
Mn. Acris poſtulatio hæc eſt. quom huius dicta intellego.
Mira ſunt, ni Piſtoclerus Lydum pugnis contudit.
Sed quis hic eſt, quẽ aſtantẽ uideo ante hoſtium? Ly. o Philoxene.
Mn. Deos me propitios uidere, q̃ illum mauellem mihi.
Ph. Quis illic eſt? Ly. Mneſilochus Piſtocleri ſodalis tui,
Haud conſimili ingenio, atq; ille eſt, qui in lupanari accubat.
Fortunatum Nicobolum, qui illum produxit ſibi.
Saluos ſis Mneſiloche. ſaluom te aduenire gaudeo.
Mn. Di te ament Philoxene. Ly. hic rite productus eſt patri.
In mare it, rem familiarem curat, cuſtodit domum,
Obſequens eſt, obediensq; mori, atq; imperijs patris.
Hic ſodalis Piſtoclero iam puer puero fuit.
Triduum non intereſt ætatis, uter maior ſiet.
Verum ingenium plus triginta annis maius eſt, q̃ alteri.
Ph. Caue malum, & compeſce in illum iniuſte dicere.
Ly. Tace, ſtultus es, qui illi ægre, male pati re, dici qui facit,

Nam illum meum promptare malum malim, q̃ peculium.
Ph. Qui dum? Ly. quia malum ſi promptet, in dies faciat minus.
Mn. Quid meum ſodalem caſtigas Lyde diſcipulum tuum?
Ly. perijt tibi ſodalis. Mn. ne dixeris. Ly. ſic eſt, ut loquor.
Quin ego quom peribat uidi, non ex audito arguo.
Mn. Quid factu'ſt? Ly. meretricem indigne deperit. Mn. non tu taces?
Ly. Atq; acerruma ea'ſt, abſorbet uiros, ubi quẽq; attigit.
Mn. Vbi ea mulier habitat? Ly. hic. Mn. unde eã eẽ aiũt? Ly. ex Samo.
Mn. Quæ uocatur? Ly. Bacchis. Mn. erras Lyde. nã ego omnẽ rẽ ſcio;
Quemadmodum eſt. tu Piſtoclẽrum falsò, atq; inſontem arguis.
Nam ille amico, & beneuolenti ſuo ſodali ſedulo
Rem mandatam exequitur. ipſus nec amat, nec tu creduas.
Ly. Ita'ne oportet rem mandatam gerere amici ſedulo,
Ipſus ut in gremio oſculantem mulierem teneat ſedens?
Nullo pacto res mandata poteſt agi. niſi identidem
Manus ferat ad papillas. labra ab labris nuſquam auferat?
Nam alia memorare, quæ illum facere uidi, diſpudet,
Quom manum ſub ueſtimenta ad corpus detulit Bacchidi,
Me præſente. neq; pudere quicquam, quid uerbis opus eſt?
Mihi diſcipulus, tibi ſodalis perijt, huic filius.
Nam ego illum periſſe duco, quoi quidem perijt pudor.
Quid opus eſt uerbis? ſi opperiri uellem pauliſper modo,
Vt opinor, inſpectandi mihi eſſet maior copia.
Plus uidiſſem, q̃ deceret, q̃ me, atq; illo æquom foret.
Mn. Perdidiſti me ſodalis. ego'ne ut illam mulierem
Capitis non perdam? perire me malis malim modis.
Satin, ut quem tu fidelem habeas, aut quoi credas, neſcias?
Ly. Viden, ut ægre patitur, gnatum eſſe corruptum tuum
Suum ſodalem? ut ipſus ſe cruciat ægritudine?
Ph. Mneſiloche hoc tecum oro, ut illius animũ, atq; ingenium regas.
Serua tibi ſodalem, & mihi filium. Mn. factum uolo.
Ph. In te ergo hoc onus omne impono. Lyde ſequere hac me. Ly. ſequor.
Melius eſſet me quoq; una ſi cum illo relinqueres.
Ph. Affatim eſt. Mneſiloche cura, & caſtiga hominem probe,
Qui dedecorat te, me, amicos, atq; alios flagitijs ſuis.

Mneſilochus adoleſcens.

Miciorem nunc utrum credam magis
Sodalem'ne eſſe, an Bacchidem, incertu'ſt, admodum

Illum

Illum exoptauit potius. Habeat optumum eſt.
Næ illa illud hercle cum malo fecit meo,
Nam mihi Diuûm nunquam quicquam creduat,
Ni ego illam exemplis plurimis, planéq; amo.
Ego faxo haud dicet nactam, quem derideat.
Nam iam domum ibo, atq; aliquid ſurripiam patri.
Id iſti dabo. ego iſtunc multis ulciſcar modis.
Adeo ego illam cogam, uſq; ut mendicet pater.
Sed ſatin ego animum mente ſincera gero,
Qui ad hunc modum hæc hic quæ futura fabulor?
Amo hercle, opinor, ut pote quod pro certo ſciam.
Verum quam illa unquam de mea pecunia
Ramenta fiat plumea propenſior.
Mendicum malim mendicando uiuere.
Nunquam ædepol uiua me irridebit, nam mihi
Decretu'ſt renumerare iam omne aurum patri.
Igitur mihi inani, atq; inopi ſubblandibitur,
Tum quom nihilo pluris ea res referet ſibi,
Quam ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum.
Sed ante, q̃ illa unquam meis opulentijs
Ramentæ fiat grauior, aut propenſior,
Mori me malim miſera excruciatum inopia.
Profecto ſtabile'ſt me patri aurum reddere.
Eadem exorabo Chryſalo cauſſa mea
Pater ne noceat, neu quid ei ſuccenſeat
Mea cauſſa de auro, quod eum ludificatus eſt.
Nam illi æquom'ſt me conſulere, qui cauſſa mea
Mendacium dixit. nunc uos me ſequimini.

Piſtoclerus.

Ebus alijs anteuortam Bacchis, quæ mandas mihi,
Mneſilochũ ut requirã, atq; ut eũ mecũ ad te adducã ſimul.
Nam illud animus miratur meus, ſi ad me tetigit nuncius,
Quid remoratur. ibo, & uiſam huc ad eum, ſi forte eſt domi.

Mneſilochus. Piſtoclerus.

Eddidi patri omne aurũ. nũc ego illã me cõuenire uelim,
Poſtquam inanis ſum, cõtemptricem meam, ſed ueniã mihi
Quam grauate pater dedit de Chryſalo. uerum poſtremo

Impetraui, ut ne quid ei ſuccenſeat. Pi. eſt'ne hic meus
Sodalis? Mn. eſt'ne hic hoſtis, quem aſpicio meus? Pi. certe is eſt.
Mn. Is eſt. adibo contra, & tollam gradum. Pi. ſaluos ſies
Mneſiloche. Mn. ſalue. Pi. ſaluos cum peregre aduenis, cœna
Detur. Mn. non placet mihi cœna, quæ bilem mouet. Pi. num quæ
Aduenienti ægritudo obiecta eſt? Mn. atq; acerruma.
Pi. Vnde? Mn. ab hoie qué mihi amicũ eſſe arbitratus ſum antidhac.
Pi. Multi more iſto atq; exemplo uiuont, quos cum cenſeas
Tibi amicos, reperiuntur falſi falſimonijs,
Lingua factioſi, inertes opera, ſubleſta fide.
Nullus eſt, qui non inuideat rem ſecundam obtingere,
Sibi ne inuideatur, ipſi ignaui cauent recte. Mn. ædepol
Næ tu illorum mores perquam meditate tenes. ſed etiam
Vnum hoc ex ingenio malo malum inueniunt ſuo.
Nulli amici ſunt, inimicos ipſi in ſeſe omneis habent.
Atq; eſſe cum fruſtrantur, fruſtari alios ſtolidi exiſtumant.
Sicut eſt hic, quem eſſe amicum ratus, ipſus iam ſum mihi.
Ipſe quod in ſe fuit, accuratum habuit, quod poſſet mali
Facere in me, inconciliare copias omneis meas.
Pi. Improbum iſtunc eſſe oportet hoiem. Mn. ego ita eum eſſe arbitror.
Pi. Obſequere hercle, loquere quis is eſt? Mn. bene ualens uiuit tibi.
Nam ni ita eſſet, tecum orarem, ut ei quod poſſes malefacere,
Faceres. Pi. dic modo hominem qui ſit. ſi non fecero ei male
Aliquo pacto, me etiam dicito ignauiſſumum. Mn. nequam homo'ſt.
Verum hercle amicus eſt tibi. Pi. tanto magis dic, quis eſt.
Nequam iſtiuſmodi hominis ego paruipendo gratiam.
Mn. Video non poſſe, quin tibi eius nomen eloquar.
Piſtoclêre perdidiſti me ſodalem funditus.
Pi. Qui iſtuc eſt? Mn. quid eſt? miſi'ne ego ad te ex Epheſo epiſtolam
Super amica, ut mihi inuenires? Pi. fateor factum, & repperi.
Mn. Quid, tibi non erat meretricum aliarum Athenis copia,
Quibus cum haberes rem, niſi illam quam ego mandaſſem tibi
Occiperes tu te amare, & me ires conſultum male?
Pi. Sanun es? Mn. rem repperi omnem ex tuo magiſtro. ne nega.
Perdidiſti me. Pi. etiam'ne ultro tuis me prolectas probris?
Quid amas? Mn. Bacchidẽ. Pi. duas ergo hic intus eccas Bacchides.
Mn. Quid duas? Pi. atq; ambas ſorores. Mn. loqueris nũc nugas ſciens.
Pi. Poſtremo ſi pergis parum mihi fidem arbitrarier,
Tollam ego te in collũ, atq; intro hinc auferã. Mn. immo ibo, mane,

Pi. Non

Pi. Non maneo. neq; tu me habebis falſò ſuſpectum. Mn. ſequor.

ACTVS QVARTVS.

Paraſitus puer.

Araſitus ego ſum nequam hominis atq; improbi.
p Militis, qui amicam ſecum auexit ex Samo.
Nunc me ire iuſſit ad eam, & percontarier,
Vtrum aurum reddat, an'ne eat ſecum ſimul,
I tu puer, qui dudum cum illa uſq; iſti ſimul.
Quæ harum ſunt ædes pulta. adi actutum ad fores.
Recede hinc dierecte. en ut pultat propudium.
Comeſſe panem treis pedes latum potes,
Fores pultare neſcis. ecquis his in ædibus eſt?
Heus, ecquis hic eſt? ecquis hoc aperit oſtium? ecquis exit.

Piſtoclerus, & Paraſitus.

Vid iſtuc eſt? quęnam iſtæc eſt pultatio?
q Quæ te mala crux agitat, qui ad iſtunc modum.
Alieno uires tuas extentes oſtio.
Fores pene effregiſti. quid nunc uis tibi?
Pa. Adoleſcens ſalue. Pi. ſalue, ſed quem quęritas?
Pa. Bacchidem. Pi. Vtram ergo? Pa. nihil ſcio, niſi bacchidem.
Paucis me miſit miles ad eam Cleomachus,
Vel ut ducentos philippos reddat aureos,
Vel ut hinc in Elatiam hodie eat ſecum ſimul.
Pi. Non it. negato eſſe ituram. abi, & renuntia.
Alium illa amat, non illum. duc te ab ædibus.
Pa. Nimis iracunde. Pi. at ſcin q̃ iracundus ſiem?
Ne tibi hercle haud longe eſt os ab infortunio.
Ita dentifrangibula hæc meis manibus geſtiunt.
Pa. Cum ego huius uerba interpretor, mihi cautio'ſt,
Ne nuncifrangibula excuſſit ex malis meis.
Tuo ego iſtæc igitur dicam illi periculo.
Pi. Quid ais tu? Pa. ego iſtuc illi dicam. Pi. dic mihi.
Quis es tu? Pa. illius ſum integumentum corporis.
Pi. Nequam eſſe oportet, cuoi tu integumentum improbus es.
Pa. Suffiatus ille huc ueniet. Pi. diruptum uelim.
Pa. Num quid uis? Pi. abeas celeriter. facto eſt opus.

Pa. Vale dentifrangibule. Pi. & tu integumentum uale.
In eum nunc reuenit res locum, ut quid conſilij
Dem meo ſodali ſuper amica, nuſciam,
Qui iratus renumerauit omne aurum patri.
Neq; nummus ulluſt, qui reddatur militi.
Sed huc concedam. nam concrepuerunt fores.
Mneſilochus eccum mœſtus progreditur foras.

Mneſilochus. Piſtoclerus.

Etulans, proteruo, iracundo animo, indomito, incogitato,
p Sine modo, & modeſtia ſum, ſine bono iure, atq; honore,
Incredibilis, impos animi, inamabilis. inlepidus uiuo.
Male uolente genio natus. poſtremo id mihi'ſt, quod nolo eſſe
Ego, alijs credibile hoc? nequior nemo, neq; indignior eſt
Quoi Di beneficiant, neq; quẽ homo quiſquam, aut amet, aut adeat.
Inimicos q̃ amicos æquom'ſt me habere, malos, q̃ bonos magis me
Iuuare, omnibus probris, quæ improbis uiris digna ſunt, dignior eſt
Nullus homo, qui patri reddidi omne aurum amẽs, quod mihi fuit
Præ manibus. ſum ne ego hõ miſer? ꝑdidi me, atq; operã Chryſali. Pi.
Conſolandus mihi eſt. ibo ad eum. Mneſiloche quid fit?
Mn. Perij. Pi. di melius faciant. Mn. perij. Pi. non taces inſipiens?
Mn. Taceam? Pi. ſanus ſatis non es. Mn. perij. multa mala mihi nunc
In pectore acra, atq; acerba eueniunt. criminin me
Habuiſſe fidem, immerito tibi iratus fui. Pi. eia.
Bonũ habe aĩum. Mn. unde hẽam mortuus pluris preti'ſt, q̃ ego ſum.
Pi. Militis Paraſitus uenerat modo aurum petere hinc. eum ego
Meis dictis malis, his foribus reppuli, reieci hominem.
Mn. Quid id mihi prodeſt? qd faciã, nihil habeo miſer. ille quidem hãc
Abducet ſcio. Pi. ſi mihi eſt, non polliceor. Mn. ſcio dares,
Noui. ſed niſi ames, non tibi habeam fidem tantam. nunc agitur,
Sat tute tuarum rerum. ego'ne ut opem mihi ferre putem poſſe.
Inopem te? Pi. tace modo, Deus reſpiciet nos aliquis.
Mn. Nugæ. Pi. mane. Mn. qd eſt? Pi. Chryſalum tuũ copiam eccum uideo.

Chryſalus. Mneſilochus. Piſtoclerus.

Vnc hoĩem decet auro expẽdi; huic decet ſtatuã ſtatui ex auro.
h Nam duplex hodie facinus feci, duplicibus ſpolijs
Affectus ſum. herum maiorẽ meum, ut ego hodie luſi lepide;

Vt ludi

Vt ludificatus eſt, ut ego hodie callidum ſenem
Callidis dolis compuli, & perpuli mihi omnia ut crederet?
Nunc amanti hero filio ſenis, qui cum bibo, edo, & amo,
Regias copias, aureaſq; obtuli, ut domo ſumeret, neu foris
Quæreret. non mihi placent iſti Parmenones ſyri,
Qui duas, aut tres minas auferunt heris. nequius nihil eſt,
Quam egens conſilij ſeruos. niſi habet pectus multipotens,
Vbicunq; uſus ſiet, pectore expromat. nullus frugi
Eſſe poteſt homo, niſi qui bene, & maleficere tenet. improbus
Cum improbis ſit, harpaget, furibus furetur, quod queat.
Verſipellem frugi conuenit eſſe hominem, pectus quoi ſapit.
Bonus ſit bonis, malis malus. utcunq; res ſit, ita animum
Habeat. ſed lubet ſcire q̃tum aurum herus ſibi dempſit, & quid ſuo
Reddidit patri. ſi frugi'ſt Herculem fecit ex patre.
Decumã partem ei dedit, ſibi nouẽ abſtulit. ſed quem quæro, optume
Obuiam eccæ mihi'ſt. num qui nummi exciderunt here tibi,
Quod ſic terram obtuere? quid uos mœſtos tam, triſteſq;
Eſſe conſpicor? non placet, nec temere'ſt. etiam quin mihi
Reſpõdetis? qa malũ parũ? Mn. imo uero nimio minus multo parũ
Chryſale. occidi. Ch. fortaſſis tu auri dempſiſti parum.
Quid igitur ſtulte? quoniam occaſio ad eam rem fuit
Virtute mea parta, ut quantum uelles, tantum ſumeres,
Sic hoc digitulis duobus ſumebas primoribus, an
Neſciebas, q̃ eiuſmodi homini rarò tempus ſe daret?
Mn. Erras. Ch. at qdẽ tute erraſti, quom parũ immerſiſti ampliter.
Mn. Pol tu q̃ nunc me accuſes magis, ſi magis rem noueris.
Ch. Occidi. iam animus iſte dicto plus præſagitur mali.
Mn. Perij. Ch. quid ita? Mn. quia patri omne cum ramento reddidi.
Ch. Reddidiſti? Mn. reddidi. Ch. oẽ ne? Mn. omne oppido. Ch. occiſi ſumus.
Qui in mentem uenit tibi iſtuc facinus facere tam malum?
Mn. Bacchidem, atq; hunc ſuſpicabar propter crimen Chryſale
Me male conſuluiſſe. ob eam rem omne aurum iratus reddidi
Meo patri. Ch. quid, ubi reddebas aurum, dixiſti patri?
Mn. Me id aurum accepiſſe extemplo ab hoſpite Archidemide.
Ch. Hem iſtoc dicto dediſti hodie in cruciatum Chryſalum,
Nam ubi me aſpiciet, ad carnuficem rapiet continuo ſenex.
Mn. Ego patrẽ exoraui. Ch. nempe ergo hoc ut faceret, quod loquor?
Mn. Immo tibi ne noceat, neu quid ob eam rem ſuccenſeat,
Atq; ægre impetraui. nunc hoc tibi curandũ'ſt Chryſale.

Ch. Quid uis curem? Mn. ut ad ſenem etiã alterã facias uiã, cõpara,
Fabricare, finge, quod lubet, conglutina, ut ſenem
Hodie doctum docte fallas, aurumq; ut auferas.
Ch. Vix uidetur fieri poſſe. Mn. perge hac, facile hæc feceris.
Ch. Qua (malum) facile? quem mendacij præhendi manufeſto modo.
Quem ſi orem, ut mihi nihil credat, id non auſit credere,
Mn. Immo ſi audias, quæ dicta dixit me aduorſum tibi.
Ch. Quid dixit? Mn. ſi tu illum ſolem, ſibi ſolem eſſe diceres
Se illum lunam credere eſſe, & noctem, qui nunc eſt dies.
Ch. Emungam hercle hominem probe hodie, ne id nequicquam dixerit.
Mn. Nunc qd nos uis facere? Ch enim nihil eſt, niſi ut ametis, impero.
Cæterum quamlubet me poſcatote aurum, ego dabo.
Quid mihi refert Chryſalo eſſe nomen, niſi factis probo,
Sed nunc quantulum uſu'ſt auri tibi Mneſiloche? dic mihi.
Mn. Militi nummus ducentis iam uſus eſt pro Bacchide.
Ch. Ego dabo. Mn. tum nobis opus eſt ſumptu. Ch. ah, placide uolo
Vnumquodq; agimus. hoc ubi ægero, tum iſtuc agam
De ducentis nummis. primum intendam baliſtam in ſenem,
Et baliſta ſi præuortam turrim, & propugnacula,
Recta porta inuadam extemplo in oppidum antiquom, & uetus.
Si id capſo, geritote amicis noſtris aurum corbibus.
Si quoi animus ſperat. Pi. apud te eſt animus noſter Chryſale.
Ch. Nunc tu abi intro Piſtoclêre ad Bacchidem, atq; effer cito.
Pi. Quid? Ch. ſtilum, ceram, tabellas, & linum. Pi. iam faxo hic erunt.
Mn. Quid nunc es facturus? id mihi dice. Ch. coctum prandium.
Vos duo eritis, atq; amica tua erit tecum tertia.
Mn. Sicut dicis. Ch. Piſtoclêro nulla amica'ſt. Mn. immo adeſt.
Alteram ille amat ſororem, ego alteram, ambas bacchides.
Ch. Quid tu loqueris? Mn. hoc ut futuri ſumus. Ch. ubi biclinium eſt
Vobis ſtratum? Mn. cur id exquiris? Ch. res ſi ita'ſt, dici uolo.
Neſcis quid ego acturus ſim, neq; facinus quantum exordiar.
Mn. Cedò manum, ac ſubſequere propius me ad fores. intro inſpice.
Ch. Eugax nimis bellus, atq; eſſe maxume optabam, locus.
Pi. Quæ impetrauiſti, impetratum bene bonis factum illico'ſt.
Ch. Quid paraſti? Pi. quæ parare tu mihi iuſſiſti omnia.
Ch. Cape ſtilum propere, & tabellas tu has tibi. Mn. quid poſtea?
Ch. Quod iubeo, ſcribito ſtic. nam propterea uolo ſcribere,
Vt pater cognoſcat litteras, quando legat, ſcribe.
Mn. Quid ſcribam? Ch. ſcribe ſalutem tuo patri uerbis tuis.

Pi. Quid

Pi. Quid ſi potius morbum, mortem ſcribat? id erit rectius.
Mn. Ne interturba. imperatum iam in cera'ſt. Ch. dic quemadmodum?
Mn. Mneſilochus ſalutem dicit ſuo patri. Ch. adſcribe hoc cito.
Chryſalus mihi uſquequaq; loquitur, nec recte pater,
Quia tibi reddidi aurum, & quia non te fraudauerim.
Pi. Mane dum ſcribit. Ch. celerem eſſe oportet amatoris manum.
Pi. Atq; idem hercle ad perdundum eſt magis, q̃ ad ſcribendum citus.
Mn. Loquere, hoc ſcriptu'ſt. Ch. nũc pater mi, proin tu ab eo ut caueas tibi.
Is ſycophantias componit, aurum ut abs te auferat,
Et profecto ſe ablaturum dixit, plane adſcribito.
Mn. Dic modo. Ch. atq; id pollicetur ſe daturum aurum mihi,
Quod dem ſcortis, quodq; in luſtris comœdim, et congrecem pater.
Sed mi pater, ne tibi hodie uerba det, quæſo caue.
Mn. Loquere porro. Ch. adſcribe dũ. Mn. ēt loquere dũ id ſcribã mó.
Ch. Sed pater, quod promiſiſti mihi, id te quæſo ut memineris,
Ne illum uerberes. uerum apud te uinctum aſſeruato domi.
Cedo tu ceram, ac linum aſtutum age obliga, obſigna cito.
Mn. Obſecro quid iſtis ad iſtunc uſus eſt conſcriptis modum?
Vt tibi ne quid credat, atq; ut uinctum te aſſeruet domi.
Ch. Quia mihi lubet. potin ut cures te, atq; ne parcas mihi?
Mea fiducia opus conduxi, & meo periculo
Rem gero. Mn. æquom dicis. Ch. cedo tabellas. Mn. accipe.
Ch. Animaduortite, Mneſiloche, & tu Piſtoclere iam facite,
In Bicclinio cum amica ſua uterq; accubitum eatis.
Ita negociu'ſt. atq; ibi in lectis ſtratis potetis cito.
Pi. Nunquid aliud. Ch. hoc, atq; etiam ubi erit accubitum ſemel,
Ne quoquam exurgatis, donec a me erit ſignum datum.
Pi. O imperatorem probum, iam bis bibiſſe oportuit.
Mn. Fugiamus. Ch. uoſtrum curate officium, ego efficiam meum.

Chryſalus.

Inſanum, magnum molior negocium.
Metuoq; ut hodie ne poſſim emolirier.
Sed nunc truculento mihi, atq; ſæuo uſus ſene'ſt.
Nam non conducit huic ſycophantiæ ſenem
Tranquillum eſſe ubi me aſpexerit,
Ego uorſabo illum hodie, ſi uiuo, probe.
Tam frictum ego illum reddam, q̃ frictu'ſt cicer,
Ambulabo ad hoſtium, ut quando exeat,

Extemplo aduenienti tabellas dem in manu.

Nicobolus. Chryſalus.

Immo illæc res eſt magnæ diuidiæ mihi.
n Subterfugiſſe ſic mihi hodie Chryſalum.
Ch.Saluos ſum,iratus eſt ſenex,nunc eſt mihi
Adeundi ad hominem tempus.Ni.quis hic loquitur prope,
Atq; hic quidem opinor Chryſalus.Ch.acceſſero.
Ni.Bone ſerue ſalue.quid fit? q̃ mox nauigo
In Epheſum,ut aurum repetam ab Theotimo domum?
Taces? per omneis deos adiuro,ut ni meum
Gnatum tam amem,atq; ei facta cupiam,quæ is uelit,
Vt tua iam uirgis latera lacerentur probe,
Ferratusq; in piſtrino ætatem conteras.
Omnia reſciui ſcelera ex Mneſilocho tua.
Ch.Men criminatus eſt? optume'ſt.ego ſum malus,
Ego ſum ſacer, ſceleſtus.ſpectare modo.ego
Verbum faciam? Ni.etiam minitare carnufex?
Ch.Noſces tu illum actutum qualis ſit,& ubi ſit.
Nunc haſce tabellas ferre me iuſſit tibi,
Orabat,quod iſtic eſt ſcriptum,fieret.Ni.cedo.
Ch.Sed noſce ſignum.Ni.noui.ubi ipſe? Ch.neſcio.
Nihil iam me oportet ſcire,oblitus ſum omnia.
Scio me eſſe ſeruom.neſcio etiam id,quod ſcio.
Nunc ab traſenna hic turdus lumbricum petit.
Pendebit hodie pulchre,ita intendi tenus.
Ni.Mane parumper dum,iam ad te exeo Chryſale.
Ch.Vt uerba mihi dat? ut neſcio quam rem gerat?
Seruos arceſſit intus,qui me uinciant.
Bene nauis agitatur.pulchre hæc confertur ratis.
Sed conticiſcam. nam audio aperiri fores.

Nicobolus. Chryſalus.

Onſtringe tu illi Artamo actutum manus.
e Ch.Quid feci? Ni.impinge pugnum.ſi muttiuerit.
Quid hæ loquontur litteræ? Ch.quid me rogas?
Vt ab illo accepi,ad te obſignatas attuli.
Ni.Eho tu loquitatus'ne es gnato meo male
Per ſermonem,quia mihi id aurum reddidit?

Et te

Et te dixiſti id aurum ablaturum tamen
Per ſycophantiam? Ch. ego'ne iſtuc dixi unquam? Ni. ita.
Ch. Quis homo'ſt qui dicat me dixiſſe iſtuc? Ni. tace,
Nullus homo dicat, hæ tabellæ te arguunt,
Quas tu attuliſti. hæ te uinciri iubent. Ch. aha'
Bellerophontem iam tuus me fecit filius.
Egomet tabellas detuli, ut uincirer? ſine.
Ni Propterea hoc facio, ut ſuadeas gnato meo,
Vt pergræcetur tecum ter uenefice.
Ch. O' ſtulte ſtulte, neſcis nunc uenire te,
Atq; in eo ipſo aſtas lapide, ubi præco prædicat?
Ni. Reſponde quis me uendit? Ch. quem Di diligunt,
Adoleſcens moritur, dum ualet, ſentit, ſapit.
Hunc ſi ullus deus amaret, plus annis decem,
Plus iam uiginti mortuum eſſe oportuit.
Terræ odium inambulat. Et iam nihil ſapit,
Nec ſentit. tanti eſt, quanti'ſt fungus putidus.
Ni. Tun terræ me odium eſſe autumas? abducite
Hunc intro, atq; adſtringite ad columnam fortiter.
Nunquam auferes hinc aurum. Ch. atqui ultro iam dabis.
Ni. Dabo? Ch. atq; orabis me quidem ultro, ut auferam,
Quom illum reſciſces criminatorem meum
Quanto in periculo, & quanta in pernicie ſiet.
Tum libertatem Chryſalo largibere,
Ego adeo nunquam accipiam. Ni. dic ſcelerum caput,
Dic quo in periclo eſt meus Mneſilochus filius.
Ch. Sequere hac me. Ni. quo gentium? Ch. treunos paſſus. Ni. uel decem.
Ch. Agedum tu Arteme hanc forem pauxillulum
Aperi placide, ne crepet, faxo iam ſcies.
Sat eſt accede huc tu. uiden conuiuium?
Ni. Video. ex aduorſum Piſtoclerum, & Bacchidem.
Ch. Qui ſunt in lecto illo altero? Ni. interij miſer.
Ch. Noviſti'ne hominem? Ni. noui. Ch. dic ſodes mihi,
Bellan uidetur ſpecie mulier? Ni. admodum.
Ch. Quid illam meretricem'ne eſſe cenſes? Ni. quippe ni.
Ch. Fruſtra es. Ni. quis igitur obſecro'ſt? Ch. inueneris,
Ex me quidem hodie nunquam fies certior.

Cleomachus. Nicobolus. Chryſalus.

Eam'ne hic Mneſilochus Nicoboli filius
m Per uim ut retineat mulierem? quae haec factio'ſt?
Ni. Quis illic eſt? Ch. per tempus hic uenit miles.
Cle. Non me arbitratur militem, ſed mulierem,
Qui me, meoſq; non queam defendere.
Nam neq; Bellona mihi unquam, neq; Mars creduat,
Ni illum exanimalem faxo, ſi conuenero.
Ni'ue exhaeredem fecero uitae ſuae.
Ni. Chryſale quis ille'ſt qui minatur filio?
Ch. Vir hic eſt illius mulieris, quacum accubat.
Ni. Quid uir? Ch. uir inquam. Ni. nupta'ne eſt illa obſecro?
Ch. Scies haud multo poſt. Ni. oppido interij miſer.
Ch. Quid, nunc ſcele, tus tibi uidetur chryſalus?
Age nunc, uincito me, auſcultato filio.
Dixin tibi illum inuenturum te, qualis ſiet?
Ni. Quid nunc ego faciam? Ch. iube ſis me exolui cito.
Nam ni exoluor ego, iam manufeſto hominem opprimet.
Cle. Nihil eſt lucri, quod me hodie facere mauelim,
Quam illum cubantem cum illa opprimere, ambo ut necem.
Ch. Audin quae loquitur, quin tu me exolui iubes?
Ni. Exoluite illum. perij, pertimui miſer.
Cle. Tum illam, quae corpus publicat uolgo ſuum
Faxo, ſe haud dicat nactam, quem derideat.
Ch. Paciſci cum illo paulula pecunia
Potes. Ni. paciſcere ergo obſecro quid tibi lubet,
Dum ne manufeſto hominem opprimat, ne'ue enecet.
Cle. Nunc niſi ducenti philippi redduntur mihi,
Iam illorum ego animam amborum exorbabo oppido.
Ch. Hem illoc paciſcere ſi potes perge obſecro,
Paciſcere quiduis. Ch. ibo, & faciam ſedulo.
Quid clamas? Cle. ubi herus tuus eſt? Ch. nuſquam, neſcio,
Vis tibi ducentos nummos iam promittier,
Ut ne clamorem hic facias, nec conuicium?
Cle. Nihil eſt, quod malim. Ch. atq; ut tibi mala multa ingeram?
Cle. Tuo arbitratu. Ni. ut ſubblanditur carnufex.
Ch. Pater hic Mneſilochi'ſt. ſequere, is promittet tibi,
Tu aurum rogato. caeterum uerbum ſat eſt.

Ni. Quid fit? Ch. ducentis philippeis rem pepigi. Ni. uah.
Salus mea ſeruaſti me quam mox dico, dabo.
Ch. Roga hunc tu. tu promitte huic. Ni. promitto. Ch. roga.
Cle. Ducentos nummos aureos philippos probos
Dabin? Ch. dabuntur inque, reſponde. Ni. dabo.
Ch. Quid nunc impure, nunquid debetur tibi?
Quid illi moleſtus, quid illum morte territas?
Et ego te, & ille mactamus infortunio,
Si tibi'ſt machæra, & nobis ueruina'ſt domi
Qua quidem te faciam, ſi tu me irritaueris
Confeſſiorem ſoricina nænia.
Iamdudum hercle equidem ſentio, ſuſpicio quæ,
Te ſollicitet, eum eſſe cum illa muliere.
Cle. Immo eſt quoq; Ch. ita me Iuppiter, Iuno, Ceres,
Minerua, Latona, Spes, Ops, Virtus, Venus,
Caſtor, Pollucis, Mars, Mercurius, Hercules,
Sumanus, Sol, Saturnus, Diiq; omnes ament,
Vt ille cum illa neq; cubat, neq; ambulat,
Neq; oſculatur, neq; illud, quod dici ſolet.
Ni. Vt iurat. ſeruat me ille ſuis periurijs.
Cle. Vbi nunc Mneſilochus ergo? Ch. rus miſit pater,
Illa autem in arcem abiuit ædem uiſere
Mineruæ. nunc aperta'ſt uiſe, eſt'ne ibi.
Cle. Abeo ad forum igitur. Ch. uel hercle in malam crucem.
Cle. Hodie exigam aurum hoc? Ch. exige, ac ſuſpende te,
Ne ſupplicare cenſeas homo nihili.
Ille'ſt amotus, ſine me, per te here obſecro
Deos immortaleis, ire huc intro ad filium.
Ni. Quid eo introibis? Ch. ut eum dictis plurimis
Caſtigem, cum hæc facta ſic adhuc faciat modum.
Ni. Immo oro Chryſale ut facias, & te obſecro,
Caue parſis in eum dicere. Ch. etiam me mones?
Satin eſt, ſi plura ex me audiet hodie mala,
Quam audiuit unquam Clinia ex Demetrio?
Ni. Lippi illic oculi. ſerues eſt ſimillumus,
Si non eſt, nolis eſſe, neq; deſideres.
Si eſt, abſtinere, quin attingas non queas.
Nam ni illic hodie forte fortuna hic foret,
Miles Mneſilochum cum uxore opprimeret ſua,

Atq; obtruncaret mœchum manifeſtarium.
Nunc quaſi ducentis philippis emi filium,
Quos dare promiſi militi, quos non dabo
Temere etiam prius, q̄ filium conuenero.
Nunquam ædepol quicquam temere credam Chryſalo.
Verum lubet etiam has perlegere denuo.
Aequom'ſt tabellis conſignatis credere.

Chryſalus. Nicobolus.

Tridæ duo fratres dicuntur feciſſe facinus maximum,
Quom Priami patriā Pergamū diuina mœnitum manu
Armis, equis, exercitu, atq; eximijs bellatoribus
Cum mille numero nauium decumo anno poſt ſubegerunt.
Non Pelides tormento fuit, prout ego herum expugnabo meum
Sine claſſe ſineq; exercitu, & tanto numero militum.
Cœpi, expugnaui amanti herili filio aurum ab ſuo patre.
Nunc prius, huc q̄ ſenex uenit, lubet lamentari, dum exeat.
O Troia, ó patria, o Pergamum, o Priame, nunc periiſti ſenex.
Qui miſere male mulctabere. quadringentis philippis aureis.
Nam ego has tabellas obſignatas, conſignatas, quas fero,
Non ſunt tabellæ, ſed equos, quem miſere achiui ligneum.
Epeius eſt Piſtoclerus. ab eo hæc ſumpta, Mneſilochus Sinon'ſt
Relictus. ille non in buſto Achilli, ſed lecto accubat.
Bacchidē habet ſecum. ille olim ut habuit ignem, qui ſignū daret,
Hunc ipſum exurit ego ſum Vlyſſes, quoius conſilio hæc gerunt.
Tum quæ ſunt hic ſcriptæ litteræ, hoc in equo inſunt milites
Armati. atq; animati. probe ita res ſucceſſit, meliuſq; adhuc.
Atq; hic equos non in arcem, uerum in arcam faciet impetum.
Excidium, exitium ex latebra fiet, hic equos hodie auro ſenis.
Noſtro ſeni huic ſtolido, ei profecto nomen facio ego Ilio,
Miles Menelaus. ego Agamemnon, idem Vlyſſes laërtius,
Mneſilochus Alexander, qui erit exitium rei patriæ ſuæ.
Is Helenam abduxit, quoius cauſſa nunc facio obſidium Ilio.
Nam illic audiui Vlyſſem, ut ego ſum, fuiſſe, & audacem, & malū.
Dolis ego deprenſus ſum, ille mendicans pene inuentus interijt,
Dum ſibi exquirit fata illorum. adſimiliter mihi hodie obtigit.
Vinctus ſum, ſed dolis me exemi. item ſe ille ſeruauit dolis.
Ilio tria audiui fuiſſe fata, quæ illi exitio forent.
Ex arce ſignum ſi periſſet. alterum etiam eſt mors Troili.

Tertium, quom portæ ſcææ limen ſuperum ſcinderetur,
Paria item tria tribus eis ſunt nunc fata noſtra huic ilio.
Nam dudum Priamo ut dixeram noſtro ſeni mendacium
Et de hoſpite, & de auro, & de lembo, ibi ſignum ex arce iã abſtuli.
Iam duo reſtabant fata, tum nec magis id cœperam oppidum.
Poſt ubi tabellas ad ſenem detuli, ibi occidi Troilum.
Quom cenſuit Mneſilochum cum uxore eſſe dudum militis,
Ibi me iniunxit ſolui. atq; id piclum aſſimulo, Vlyſſem ut prædicãt
Cognitũ ab Helena eſſe, proditũ Hecubæ. ſed ut & olim ille ſe ab ea
Blanditijs exemit, & ei perſuaſit, ut ſe amitteret.
Item ego dolis me illo expuli è periculo, & decœpi ſenem.
Poſt hæc cum magnifico milite, qui uerbis urbeis inermis capit,
Conflixi. atq; hominem reppuli, déin pugnam conſerui ſeni,
Eum ego adeo mendacio uno deuici, uno ictu extemplo
Cœpi ſpolia. is ducentos nunc nummos philippos militi
Quos dare ſe promiſit, dabit. nunc alteris etiam ducentis uſus eſt,
Qui diſpenſentur Ilio capto, ut ſit mulſum qui triumphent milites.
Sed Priamus hic multo illi præſtat, non quinquaginta modo,
Quadringentos filios habet, atq; equidem omnis lectos ſine probro.
Eos ego hodie omneis contruncabo duobus ſolis ictibus.
Nunc Priamo noſtro; ſi quis eſt emptor, comicialem ſenem
Vendã ego uenalem, quẽ habeo, extẽplo, ubi oppidũ expugnauero.
Sed Priamũ aſtantem eccũ ante portã uideo. adibo, atq; alloquar.
Ni. Quoianã uox prope me ſonat? Ch. ó Nicobole. Ni. qd fit Chryſale?
Quid qđ te miſi, ecqd nã egiſti? Ch. rogas? gradère nũc. Ni. gradior.
Ch. Optumus ſum orator, ad lachrumas coëgi hominem caſtigando,
Maléq; dictis, quæ qdẽ quiui cómmiſci. Ni. qd ille ait? Ch. uerbum
Nullum fecit. lachrumans, tacitus auſcultabat, quæ ego loquebar.
Tacitus cóſcripſit tabellas, obſignatas mihi has dedit, tibi me iuſſit da=
Sed metuo ne idem cantent quod priores. noſce ſignum eius. (re.
Ni. Noui, lubet pellegere has. Ch. pellege. nũc ſuperum limen ſcinditur,
Nunc exitium adeſt Ilio. turbat equos lepide ligneus.
Ni. Chryſale ades, dũ has ego pellego. Ch. qd me tibi adeſſe opus ẽ? Ni. uolo
Vt quod iubeo, facias, ut ſcias quæ hic ſcripta ſient. Ch. nihil moror,
Neq; ſcire uolo. Ni. tamen ades. Ch. qd opus ẽ? Ni. taceas, id qđ iubeo,
Facias. Ch. adero. Ni. heu literas minutas. Ch. q qdẽ uideat parum,
Verum qui ſatis uideat grandes ſatis ſunt. Ni. animum aduortito igitur.
Ch. Nolo inq̃. Ni. at uolo inq̃. Ch. qd opus eſt? Ni. at. n. id qđ te iubeo fa-
Ch. Iuſtum eſt, tuus tibi ſeruos tuo arbitratu ſeruiat. (cias.

Ni. Hoc age ſis iam nunc. Ch. ubi lubet, recita, aurium opam tibi dabo.
Ni. Ceræ quidem haud parſit, neq; ſtilo. ſed quicquid eſt pellegere'ſt certum
O' pater, ducentos philippos quæſo Chryſalo
Da, ſi eſſe ſaluom uis me, aut uitalem tibi.
Ch. Malum quidem hercle magnum tibi dico. Ni. quid eſt?
Ch. Non prius ſalutem ſcripſit. Ni. nuſquam ſentio.
Ch. Non dabis, ſi ſapies. uerum ſi das maxume.
Næ ille alium gerulum quærat, ſi ſapiet, ſibi.
Nam ego non laturus ſum, ſi iubeas maxume.
Sat ſic ſuſpectus ſum, cum careo noxia.
Ni. Auſculta porro', dum hoc quod ſcriptu'ſt, pellego.
Ch. Inde a' principio iam impudens epiſtola eſt.
Ni. Pudet prodire me ad te in conſpectum pater,
Tantum flagitium te ſcire audiui meum,
Quod cum peregrini cubui uxore militis.
Pol haud derides. nam ducentis aureis
Philippis redemi uitam ex flagitio tuam.
Ch. Nihil eſt illorum, quin ego illi dixerim.
Ni. Stulte feciſſe fateor, ſed quæſo pater,
Ne me in ſtultitia, ſi deliqui, deſeras.
Ego animo cupido, atq; oculis indomitis fui.
Perſuaſum eſt facere, quoius nunc me facti pudet.
Te prius cauiſſe ergo, q̄ pudere æquom fuit.
Ch. Eadem iſtæc uerba dudum illi dixi omnia.
Ni. Quæſo, ut ſat habeas id pater, quod Chryſalus
Obiurgauit me plurimis uerbis malis,
Et me meliorem fecit præceptis ſuis,
Vt ei te habere gratiam, æquom ſit, bonam.
Ch. Eſt'ne iſtuc iſtic ſcriptum? Ni. hem ſpecta, tum ſcies.
Ch. Vt qui deliquit, ſupplex eſt ultro omnibus.
Ni. Nunc ſi me fas eſt obſecrare abs te pater,
Da mihi ducentos nummos philippos te obſecro.
Ch. Ne unum quidem hercle ſi ſapis. Ni. ſine pellegam.
Ego iuſiurandum uerbis conceptis dedi,
Daturum id me hodie mulieri ante ueſperum
Prius, q̄ a' me abiret. nunc ne periurem pater
Cura, atq; abduce me hinc ab hac quantum potes,
Quam propter tantum damni feci, & flagitij.
Caue tibi ducenti nummi diuitiæ fuant,

Sexcenta tanta reddam, ſi uiuo, tibi.
Vale, atq; hæc cura. quid nunc cenſes Chryſale?
Ch. Nihil ego tibi conſilij hodie quicquam dabo,
Neq; ego haud committam, ut ſi quid peccatum ſiet,
Feciſſe dicas de mea ſententia.
Verum, ut ego opinor, ſi ego in iſtoc ſiem loco,
Dem potius aurum, q̃ illum corrumpi ſinam.
Duæ conditiones ſunt, utram tu accipias. uide.
Vel ut aurum perdas, uel ut amator periuret.
Ego neq; te iubeo, neq; ueto, neq; ſuadeo.
Ni. Miſeret me illius. Ch. tuus eſt, non mirum facis.
Si plus perdundum ſit, periſſe, ſuauius eſt,
Quàm illud flagitium uolgo diſpaleſcere.
Ni. Næ ille ædepol Epheſi multo mauellem foret,
Dum ſaluos eſſet, q̃ reueniſſet domum.
Quid ego iſtic, quod perdundu'ſt, properem perdere?
Binos ducentos philippos iam intus efferam.
Et militi quos dudum promiſi miſer,
Et iſtos. mane iſtic, iam exeo ad te Chryſale.
Ch. Fit uaſta Troia, ſcindunt proceres Pergamum
Sciui ego iamdudum, fore me exitium Pergamo.
Aedepol qui me eſſe dicat cruciatu malo
Dignum, næ ego cum illo pignus haud auſim dare.
Tantas turbellas facio. ſed crepuit foris.
Effertur præda ex Troia, taceam nunc iam.
Ni. Cape hoc tibi aurum Chryſale. i fer filio,
Ego ad forum autem hinc ibo, ut ſoluam militem.
Ch. Non equidem accipiam, proin tu quæras, qui ferat.
Nolo ego mihi credi. Ni. cape uero, odioſe facis.
Ch. Non equidem capiam. Ni. at quæſo. Ch. dico, ut res ſe habet.
Ni. Morare? Ch. nolo inquam aurum concredi mihi.
Ni. Ohè odioſe facis. Ch. cedò, ſi neceſſe eſt.
Ni. Cura hoc, ad uos iam ego huc à foro reuenero.
Ch. Curatu'ſt te eſſe ſenem omnium miſerrumum
Hoc eſt incœpta efficere pulchre, ueluti mihi
Euenit, ut ouans præda onuſtus incederem.
Salute noſtra, atq; urbe capta per dolum
Domum reduco integrum omnem exercitum.
Sed ſpectatores, uos nunc ne miremini,

Quod non triumpho. peruolgatu'ſt, nihil moror.
Verum tamen accipientur mulſo milites.
Nunc hanc prædam omnem ad quæſtorem deferam.

Philoxenes.

Quam magis in pectore meo foueo, quas meus filius turbas
Turbet, quã ſe aduitã, & quos ad mores præcipuẽ iſcitijs
Capeſſat, magis curæ eſt. magisq; adformido, ne is pereat,
Neu corrumpatur. ſcio, fui ego illa ætate, & feci illa omnia,
Sed more modeſto. neq; placitant mores, quibus uideo uolgo
Gnatis eſſe parentes. duxi, habui ſcortum, potaui, dedi,
Donaui. & enim id raro'. ego dare me ludum meo gnato
Inſtitui, ut obſequium animo ſumere poſſit, æquom puto.
Sed nimium nolo deſidiæ ei dare ludum. nunc Mneſilochum,
Quod mandaui, uiſo ecquid eũ ad uirtutẽ, aut ad frugẽ opera ſua
Compulerit. ſicut eum conuenit, ſcio feciſſe, eo ingeniu'ſt.

ACTVS QVINTVS.

Nicobolus. Philoxenes.

Quicunq; ubi ubi ſunt, qui fuere, quiq; futuri ſunt poſthac.
Stulti, ſtolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, ego
Longe anteeo ſtultitia, & moribus indoctis, perij. pudet.
Hoccine ætatis ludum his factum eſſe indigne. q̃ magis id repeto,
Tam magis uror, meus quem filius turbauit. perditus,
Atq; etiam eradicatus ſum. omnibus exemplis crucior. omnia
Me mala conſectantur. omnibus exitijs interij, Chryſalus
Me hodie lacerauit. Chryſalus me miſerum ſpoliauit. is me ſcelus
Auro uſq; attondit doctis indoctum dolis, ut lubitu'ſt,
Ita miles memorat meretricem eſſe, quam ille uxorem eſſe aiebat.
Omniaq;, ut quodq; actu'ſt, memorauit. eam ſibi hunc annum totum
Cõductam. reliquom auri id factum, quod ego ei ſtultiſſimus homo
Promiſiſſem. hoc hoc eſt. qđ peracceſcit. hoc demu'ſt quod percrucior,
Me hoc ætatis ludificari. immo ædepol ſic ludos factum
Cano capite, atq; alba barba, ſic miſerum me auro eſſe emunctum.
Perij. hoc ſeruom meum nõ nauci facere eſſe auſum? atq; ego ſi alibi
Plus perdiderim, minus ægre habeam, minusq; id mihi dãno ducã.
Ph. Certo hic prope me mihi neſcio quis loqui uiſus eſt. ſed quem uideo,
Hic quidem pater Mneſilochi'ſt Ni. euge, ſociũ ærumnæ, & mei mali
Video.

Video.ſalue Philoxene.Ph.& tu.unde agis? Ni. unde homo miſer, atq; infortunatus.Ph.at

Pol ego ubi ſum,eſſe ibi miſerum hominem decet,atq; infortunatum.

Ni.Igitur pari fortuna,ætate ut ſumus,utimur.Ph.ſic eſt.ſed tu,

Quid tibi'ſt?.Ni pol mihi par idẽ,qđ eſt tibi.Ph.nunqd,nã ad filiũ

Hæc ægritudo attinet? Ni.admodum.Ph.idem mihi morbus in pectore'ſt.Ni. at mihi

Chryſalus optumus hõ ꝑdidit filiũ,me,atq; rẽ omnẽ meã Ph.qd tibi

Ex filio,nam obſecro ægre'ſt? Ni.ſcies.is perijt cum tuo, (hi;

Atq; ambo unà,nã amicas æque habẽt.Ph.qſcis? Ni uidi.Ph.hei mi

Diſperij.Ni. qd dubitamus pultare atq; huc euocare ambas foras?

Ph Haud moror.Ni heus bacchis,iube ſis actutum aperiri

Niſi mauoltis fores,& poſtes comminui ſecuribus.

Bacchis. Nicobolus. Bacchis. Philoxenes.

Vis ſonitu ac tumultu tanto nominat me,atq; pultat fores?

q Ni.Ego,atq; hic.Ba.quid hoc eſt negocij. nam ámabo quis has huc oues

Adegit? Ni.oues nos uocãt peſſumæ.Ba.paſtor harũ dormit,cũ hæ

Sic à pecu balitantes.Ba.& pol nitent. haud ſordidæ (eunt

Videntur ambæ.Ba.at tonſæ hæ quidem ambæ à nobis uſq; ſunt.

Ni.Vt uidentur deridere nos? Ph.ſine uſq; arbitratu ſuo.

Ba.Rerin ter in anno tu has tonſitari? Ba.pol hodie altera

Iam bis detonſa certo'ſt.Ba.uetulæ ſunt,thymianæ.at bonas

Fuiſſe credo uiden limulis ut,obſecro,intuentur? Ba. caſtor ſine

Omni arbitror malitia eſſe.Ph.merito hoc nobis fit,qui quidem

Huc uenerimus.Ba.cogantur intro qdẽ.Ba.hauđſcio qd eo opus ſit,

Quæ nec lactem,nec lanam ullã habent.ſic ſines aſtent. exoluere

Quanti fuere,omnis fructus iam illis decidit.an non uides

Vt ſolæ libere craſſentur.quin ætate eas iam

Credo eſſe mutas.ne balant quidem quom à cætero pecu

Abſunt.Ph.ſtultæ atq; malæ uidentur.

Ba.Reuertamur intro ſoror.Ba.ambæ.Ni.manete. hæ oues uos uolunt.

Ba.Prodigium hoc quidem eſt.humana nos uoce appellant oues.

Ph.Hæ oues uobis malam rem,magnam quom debent, dabunt.

Ba.Si quam debes,te condono,tibi habe.nunq̃ abs te petam.

Sed quid eſt,qua propter nobis uos malum minitamini?

Ph.Quia noſtros agnos concluſos iſthic eſſe aiunt duos.

Ni. Et præter eos agnos, meus eſt iſtic clam mordax canis:
Qui niſi nobis producuntur, iamq; emittuntur foras,
Arietes truces nos erimus, iamq; in nos incurſabimus.
Ba. Soror eſt, quod te uolo ſecreto. Ba. eho amabo. Ni. quo illæ abeunt?
Ba. Senem illum ego tibi dedo ueteriorem ſoror,
Lepide ut lenitum reddas, ego adhunc iratum aggrediar.
Ba. Poſſumus nos hos intro illicere huc? Ba. ego penſum meum
Lepide accurabo, q̄q̄ odioſum eſt mortem amplexarier.
Ba. Facito ut facias. Ba. taceas. tu tuum facito, ego quod dixi,
Haud mutabo. Ni. quid illæc illic in conſilio duæ
Secretæ conſultant? Ph. quid ais tu homo? Ni. qd me uis? Ph. pudet
Me dicere quiddã. Ni. qd eſt, quod pudeat? Ph. ſed amico homini tibi
Quod uolo credere, certu'ſt. nihili ſum. Ni. iſtuc iampridem ſcio.
Sed quid nihili ſis memora. Ph. tactus ſum uehementer uiſco.
Cor ſtimulo foditur. Ni. pol tibi multo æquius eſt coxendicem.
Sed quid iſtuc eſt? & ſi iam ego ipſe quid ſiet, prope
Scire puto. me uerum audire etiam ex te ſtudeo. Ph. uiden hanc?
Ni. Video. Ph. haud mala'ſt mulier. Ni. pol uero iſta mala, & tu nihili.
Ph. Quid multa? ego amo. Ni. an amas? Ph. necas. Ni. tun homo putide
Amator iſtac fieri ætate audes? Ph. qui non? Ni. quia
Flagitium eſt. Ph. quid opus uerbis eſt? ego meo filio
Non ſum iratus, neq; te tuo eſt æquom eſſe iratum. ſi amant,
Sapienter faciunt. ſequere, hac eunt. Ni. eccas tandem, probri
Perlecebræ, & perſuaſtrices, quid nunc etiam redditis
Nobis & filios, & ſeruom? an ego experior tecum
Vi maiore? Ph. abin hinc. non homo tu quidem es. qui iſthoc pacto
Tam lepidam illepide appelles. Ba. ſenex optume q̄tum in terra eſt,
Sine hoc exorare me obſecro abs te, ut iſtuc delictum
Deſiſtas tantopere ire oppugnatum. Ni. niſi hinc abeas,
Quanq̄ tu bella es, malum tibi magnum dabo iam. Ba. patiar,
Non metuo, ne quid doleat, quod ferias. Ni. ut blandiloqua'ſt?
Hei mihi metuo. Ba. hic magis tranquillu'ſt. i hac mecũ intro, atq; ibi,
Si quid uis, filium concaſtigato. Ni. abin a me ſcelus?
Ba. Sine mea pietas, exorem. Ni. exores tu me? Ba. ego quidem
Ab hoc certe exorabo. Ph. immo ego te oro, ut me intro abducas.
Ba. Lepidũ te. Ph. at ſcin quo pacto me ad te ĩtro abducas? Ba. mecũ ut ſis.
Ph. Omnia quæ cupio, commemoras. Ni. uidi ego hominem nequam,
Verum te neminem deteriorem. Ph. ita ſum. Ba. i hac mecũ intro.
Vbi tibi ſit lepide uictibus, uino, atq; unguentis.

Satis iam

Satis iã ſatis uos triſtes. Ph. conuiuij me nihil pœnitet, ut ſum acceptus.
Ni. Quadringentis philippis filius me, & Chryſalus circũduxerunt.
Quem quidem ego ut non excruciem, alterũ tantum auri non me=
reã. Ba. quid tandem ſi dimidium
Auri redditur, in hac mecũ itro, atq; ut eis delicta ignoſcas. Ph. faciet.
Ni. Minime, nolo, nihil moror ſint ſic, malo illos ulciſci ambo.
Etiam tu homo nihili? Ph. quod Di dant boni, caue culpa amiſſis tua.
Dimidiũ auri datur, accipias, potes'q; & ſcortum accumbas. Ni. egon
Vbi filius corrumpatur meus, ibi potem? Ba. potandum eſt.
Ni. Age iã id, utut eſt, et ſi eſt dedecorũ, patiar facere, inducã animum.
Egon, quom hæc cum illo accumbet, inſpectem? Ba. immo equidem
ædepol tecum accumbam,
Te amabo, et te amplexabor. Ni. caput prurit, perij, uix q̃dẽ negito.
Ba. Non tibi uenit in mentem amabo, ſi dum uiuas, tibi bene facias,
Iam pol id q̃dẽ eſſe haud plonginquom? neq; ſi hoc hodie amiſeris,
Poſt in morte id euẽturũ eſſe unq̃? Ni. q̃d ago. Ph. q̃d agas, etiã rogas?
Ni. Lubet, & metuo. Ba. q̃d metuis? Ni. ne obnoxius ſim filio, & ſeruo.
Ba. Mel meũ amabo, iſtæc fiunt. tuus eſt, unde illum cenſes ſumere,
Niſi quod tu te illi dederis? hanc ueniam illis te exorem ſine.
Ni. Vt terebrat? ſatin ut offirmatum quod mihi erat, id me exorat.
Tua ſum opera, & propter te improbior. Ba. nuſq̃ me auelles ſatin
Ego iſtuc habeo offirmatum. Ni. quod dixi ſemel, haud mutabo.
Ba. It dies, ite intro accubitum, filij uos expectant intus.
Ni. Quam nos q̃dẽ actutum emorimur. Ba. hic ueſper eſt, uos ſeq̃mini.
Ph. Ducite nos quocunq; lubet, tanquam uobis addictos quidem.
Ba. Lepide ipſi hi ſunt capti, ſuis filijs qui fecere inſidias.

GREX.

I ſenes, niſi fuiſſent nihili iam inde ab adoleſcentia,
h Non hic tantum flagitij facerent canis capitibus,
Neq; adeo hæc faceremus, ni antehac uidiſſemus fieri,
Vt apud lenones riuales filijs fierent patres.
Spectatores, uos ualere uolumus, & clare applaudere.

DRAMATIS PERSONAE.

TRANIO SERVOS.
GRVNIO SERVOS.
PHILOLACHES ADOLESCENS.
PHILEMATIVM MERETRIX.
SCAPHA ANCILLA.
CALLIDATES ADOLESCENS.
DELPHIVM MERETRIX.
TEVROPIDES SENEX.
SIMO SENEX.
DANISCVS SERVOS.
DANISTA.
ADVORSITOR.
LORARII.

ARGVMENTVM.

Anumiſit emptos ſuos amores PHIlolaches,
Omnemq́; abſente rem ſuo abſumit patre.
Senem, ut reuenit, ludificatur TRANIO.
Terrifica monſtra dicit ſentiri in ædibus,
Et inde primum emigratum eſſe. interuenit
Lucripeta fœnus fœnerator poſtulans.
Ludosq́; rurſum fit ſenex, nam mutuum.
Acceptum inde dicit ſeruos emptis ædibus.
Requirit quæ ſunt, ait uicini proxumè,
Inſpectat illas, poſt ſe deriſum dolet.
Ab ſui ſodale gnati exoratur tamen.

ACTVS PRIMVS.

Grunio, Tranio, ſerui duo.

Xi è culina ſis foras maſtiga,
Qui mihi inter patinas exhibes argutias.
Gr. Egredere herilis pernicies ex ædibus.
Tr. Ego? pol te, ruri ſi uiuam, ulciſcar probe.

Exi inquam

Exi inquam nidor e' culina. quid lates?
Tr. Quid tibi, malum, hic ante ædeis clamitas?
An ruri cenſes te eſſe, abſcede ab ædibus.
Abi rus. abi directe. abſcede ab ianua.
En hoccine uolebas? Gr. perij, cur me uerberas?
Tr. Quia lubet nimis. Gr. patiar. ſine modo adueniat ſenex.
Sine modo uenire ſaluom, quem abſentem comes.
Tr. Nec uériſimile loquere, nec uerum frutex,
Comeſſe quenquã ut quiſquam abſentem poſſiet.
Gr. Tu urbanus uero ſcurra, delitiæ populi,
Rus mihi tu obiectas? ſane credo Tranio
Quod te in piſtrinum ſcis actutum tradier.
Cis hercle paucas tempeſtates Tranio
Augebis ruri numerum genus ferratile.
Nunc dum tibi lubet, licetq;, pota, perde rem,
Corrumpe herilem filium adoleſcentem optumum.
Dies noctesq; bibite, pergræcamini,
Amicas emite, liberate, paſcite
Paraſitos, obſonate pollucibiliter.
Hæc ne mandauit tibi cum peregre hinc ijt ſenex?
Hoccine modo hic rem curatam offendet ſuam?
Hoccine boni eſſe officium ſerui exiſtumas,
Vt heri ſui corrumpat abſentis filium?
Nam ego illum corruptum duco, quom his factis ſtudet.
Quo nemo adæque iuuentute ex omni attica
Antehac eſt habitus parcus, nec magis continens.
Is nunc in aliam partem palmam poſſidet,
Virtute id factum tua & magiſterio tuo.
Tr. Quid tibi, malum, mea, ut quid ego agam curatio'ſt?
An ruri quæſo non ſunt quos cures boues?
Lubet potare, amare, ſcorta ducere.
Mei tergi facio hoc, non tui fiducia.
Gr. Quam confidenter loquitur fur. Tr. at te iupiter
Diq; omnes perdant, obcluſti allium
Germana illuuies, ruſticus, hircus, hara ſuis,
Canem, capram commiſtam. Gr. quid tu uis fieri.
Non omnes poſſunt olere unguenta exotica,
Sicut tu oles, neq; ſuperior accumbere,
Neq; tam ſelectis, q̃ tu uiuere, uictibus.

Tu tibi iſtos habeas turtures, piſces, aueis,
Sine me alliato fungi fortunas meas.
Tu fortunatus, ego miſer. Tra. *patiunda ſunt.*
Meum bonum me, te tuum maneat malum.
Quaſi inuidere mihi hoc uidere Grumio,
Quia mihi bene eſt, & tibi male eſt, digniſſimum eſt,
Licet me amare, & te bubulcitarier.
Me uictitare pulchre, te miſeris modis.
Gr. *O' carnificium cribrum quod credo fore,*
Ita te forabunt patibulatum per uias
Stimulis, huc ſi reueniat quamprimum ſenex.
Tr. *Qui ſcis an tibi iſtuc eueniat priusq̃ mihi?*
Gr. *Quia nunq̃ merui, tu meruiſti, & nunc meres.*
Tr. *Orationis operam compendi facito,*
Niſi te mala re magna mactari cupis.
Gr. *Eruom daturin eſtis bubus quod feram?*
Date æs inhoneſtis. agite porro, pergite
Quo modo occœpiſtis. bibite, pergræcamini,
Eſte, ac ferite uobis ſaginam, cedite.
Tr. *Tace atq; abiturus, ego ire in pyræum uolo*
In ueſperum parare piſcatum mihi.
Eruom tibi aliquis cras faxo ad uillam afferat.
Quid eſt? quid tu me nunc obtuere furcifer?
Gr. *Pol tibi iſtuc credo nomen actutum fore,*
Dum intereas. Tr. *ſic ſit iſtuc actutum ſino.*
Gr. *Ita'ſt. ſed unum hoc ſcito nimio celerius*
Venire quod moleſtum eſt, q̃ id quod cupide petas.
Tr. *Moleſtus ne ſis. nunc iam i rus, hinc te amoue.*
Gr. *Ne tu erres hercle mihi præter hanc non facies moram.*
Tr. *Satin abijt? neq; quod dixi flocci æſtumat.*
Gr. *Proh Di immortales obſecro uoſtram fidem,*
Facite huc ut redeat noſter q̃primum ſenex.
Triennium qui iam hinc abeſt, priusq̃ omnia
Perierint. & ædeis & ager, qui niſi huc redit,
Paucorum menſium ſunt relictæ reliquiæ.
Nunc rus abibo. nam eccum herilem filium
Video corruptum hic ex adoleſcente optumo.

Philolaches adoleſcens.

Recordatus multum & diu cogitaui, argumentaq; multa
In pectus inſtitui ego atq; in corde meo, ſi quod eſt mihi
Cor, eã rem uolutaui & diu diſputaui, hominẽ quoius rei,
Quando natus eſt, ſimilẽ eſſe arbitrarer, ſimulacrumq; habere, iam
Id repperi exemplum. nouarum eſſe ædium arbitror ſimilem.
Ego hominem quando hic natus eſt, ei argumenta rei dicam.
Atq; hoc uidetur haud ueriſimile uobis. at ego faciam
Id eſſe ita ut credatis. & profecto ita eſſe, ut prædico,
Vero uincam. atq; hoc uoſmetipſi ſcio, perinde ut nunc ego
Eſſe autumo quando dicta audietis mea. haud uos aliter id
Dicetis. auſcultate donec argumenta dixero.
Simul autem gnauos eſſe ad hanc rem mecum uos omnes uolo.
Aedes quom extẽplo paratæ, expolitæ, factæ probe, examuſſim
Laudant fabrum, atq; ædes probãt. ſibi quiſq; inde exẽplũ expetũt.
Sibi quiſq; ſimile ſumit, ſumptu ſuo operam poſcunt ſuam.
Atq; ubi illo immigrat neq̃ homo indiligens cum pigra familia,
Immundus, inſtrenuus, hic iam ædibus uitium additur, bonæ
Quom curantur male. atq; illud fit ſæpe. tempeſtas uenit.
Confringit tegulas, imbriceſq;. ibi dominus indiligens
Reddere alias ne uolt. uenit imber. lauat parietes. perpluunt
Tigna, putrefacitq; operam fabri. nequior iam factus eſt
Vſus ædium. atq; haud fabri culpa, ſed magna pars morã hãc ſibi
Induxerunt. quod nummo poteſt ſarciri, uſq; mantent, neq; id faciũt,
Donicum parietes ruunt, ædificantur ædes totæ denuo.
Hæc argumenta ego ædificijs dixi. nunc etiam uolo
Dicere, ut uos homines ædium eſſe ſimiles arbitremini.
Primum dum parentes fabri liberûm ſunt, & fundamentum
Liberorum ſubſtruunt, extollunt. parant ſedulo infirmitatem, et ut
In uſum boni, & in ſpeciem populo ſint, ſibiq; & materiem
Reparant, nec ſumptus ſibi ſumptui eſſe ducunt, expoliunt, docent
Litteras, iura & leges. ſumptu ſuo, & labore nituntur,
Vt alij ſibi eſſe illorum ſimiles expetant ad legionem
Quom itur, adminiculũ eis dantunt tum iam aliquẽ cognatum ſuũ.
Eatenus abeunt à fabris, unum ubi emeritum eſt ſtipendium.
Igitur tum ſpecimen cernitur, quo eueniat ædificatio.
Nam ego ad id frugi uſq;, et probus fui, in fabrorum poteſtate dũ fui.
Poſteaq̃ immigraui in ingenium meum, perdidi operam fabrorum

Illico oppidoq; uenit ignauia. ea mihi tempeſtas fuit.
Ea mihi aduentu ſuo q̃ primum grandinem, imbremq́; attulit.
Hæc uerecundiam mihi & uirtutis modum deturbauit. texit.
Detexitq; me illico. poſt illa obtexere eam neglegens fui.
Continuo pro imbre amor aduenit. is uſq; in pectus permanauit,
Permadefecit cor meum nunc ſimul res, fides, fama, decuſq; et uirtus
Deſeruerunt. ego ſum in uſu factus nimio nequior.
Atq; ædepol ita hæc tigna humida putrent. non uideo mihi
Sarcire poſſe ædeis meas, quin totæ perpetue ruant.
Quin cum fundamento perierint. nec quiſq̃ eſſe auxilio queat.
Cor dolet mihi. quom ſcio nunc ut ſum, atq; ut fui olim, quo neq;
Induſtrior de iuuentute erat arte gymnaſtica, diſco, haſtis, pila,
Curſu, armis, equo. uictitabam uolupe parſimonia, & duricia.
Diſciplinæ alijs eram. optumi quiq; expetebant eam ſibi.
Nunc poſtq̃ nihili ſum, id uero meopte ingenio repperi.

Philematium mulier. Scapha ancilla. Philolaches.

Am pridem mecaſtor frigida non laui magis lubenter.
Nec unde me melius mea Scapha rerer ædificatam.
Sc. Euentus rebus in oĩbus, uelut in horreo horna meſſis
Magnifit. Ph. quid ea meſſis attinet ad meam lauationem?
Sc. Nihilo plus, q̃ lauatio tua ad meſſim. Philo. o uenus uenuſta,
Hæc illa eſt tempeſtas mea, mihi quæ modeſtiam omnem
Detexit, tectus qua fui. quam mihi amor & cupido
In pectus perpluit meum, neq; iam unquam obtegere poſſum.
Madent iam in corde parietes. periere hæc oppido ædes.
Ph. Contempla amabo mea Scapha ſatin hæc me ueſtis deceat.
Volo placere Philolacheti meo ocello, meo patrono.
Sc. Quin tu te exornas moribus lepidis, quom lepida tu te es.
Non ueſtem amatores mulieris amant, ſed ueſtis fartum.
Philo. Ita me Di ament, ut lepida Scapha ſapit ſceleſta multum.
Vt lepide omnes res tenet, ſententiaſq; amantium. Ph. qui nunc?
Sc. Quid eſt? Ph. quin me aſpice et cõtempla, ut hoc me deceat amiculũ.
Sc. Virtute formæ id euenit, te ut deceat, quicquid habeas.
Philo. Ergo ob hoc ædepol uerbũ te Scapha donabo ego hodie aliqui,
Neq; patiar te gratis hanc laudaſſe, quæ mihi placet.
Ph. Nolo ego te aſſentari mihi. Sc. nimis quidem tu ſtulta es mulier.
Eho mauis uituperari falſo, q̃ uero extolli?

Ph. Equidem

Ph. Equidem pol uel falſo, tamen laudari multo malo,
Quam uero culpari. ain alios meam ſpeciem irridere,
Ego uerum amo. uerum uolo mihi dici. mendacem odi.
Sc. Ita tu me ames, ita Philolaches tuus te amet. ut uenuſta es.
Philo. Quid ais ſceleſta? quomodo adiuraſti? ita ego iſtam amarem?
Quid ita hæc me? id cur non additum eſt. infecta dona facio.
Perijt. quod iam promiſeram tibi, dona perdidiſti.
Sc. Equidem pol miror tam catam, tam doctam te, & bene doctam,
Non ſcire, & tam ſtulte facere. Ph. quin mone quæſo ſi quid erro.
Sc. Tu caſtor erras. quæ illum expectes unum, atq; illi morem
Præcipue ſic geras, atq; alios omnes aſperneris.
Matronæ, non meretricium eſt, unum inſeruire amantem.
Philo. Proh iuppiter. nam quod malũ uerſatur meæ dom? ut Dij
Deæq; omnes me peſſumis exemplis interficiant,
Niſi ego illam anum interfecero ſiti, fameq; atq; gelu.
Ph. Nolo ego mihi male te Scapha præcipere. Sc. ſtulta es tu planè,
Quæ illum tibi æternum putas fore amicum, & beneuolentem.
Moneo ego te. te deſeret ille ætate, & ſacietate.
Ph. Non ſpero. Sc. inſperata accidunt magis ſæpe, quam quæ ſperes.
Poſtremo ſi dictis nequis perduci, ut uera hæc credas
Mea dicta, ex factis noſce rem. uides quæ ſim, & quæ fui ante?
Nihilo ego, q̃ nunc tu amata ſum, atq; uni modo geſſi morem.
Qui pol me ubi ætate hoc caput colorem commutauit,
Reliquit, deſeruitq; me, tibi idem futurum credo.
Philo. Vix comprimor, quin inuolem illi in oculos ſtimulatrici.
Ph. Solam illi meo ſoli cenſeo eſſe oportere obſequentem,
Solam ille me ſoli ſibi ſuo quom liberauit.
Philo. Proh Dij immortales mulierem lepidam & pudico ingenio,
Bene hercle factum, & gaudeo mihi nihili eſſe huius cauſſa.
Sc. Inſcita caſtor tu qdem es. Ph. quapropter? Sc. quæ iſtuc cures,
Vt te ille amet. Ph. cur obſecro non curem? Sc. libera es iam,
Tu iam, quod quærebas habes. ille te niſi amabit ultro,
Id pro capite tuo quod dedit, perdiderit tantum argenti.
Philo. Perij hercle, ni ego illam peſſumis exemplis enicaſſo.
Illa hanc corrumpit mulierem male ſuada uolgi lena.
Phi. Nunq̃ ego illi poſſum gratiam referre, ut meritu'ſt de me
Scapha, id tu mihi ne ſuadeas, ut illum minoris pendam.
Sc. Et hoc unum facito cogites, ſi illum inſeruibis ſolum,
Dum tibi nunc hæc ætatula eſt, in ſenecta male querere.

Philo. In agnam ego nunc me uelim uerti, ut ueneficæ illi
Fauces prehendam, atq; enicem ſceleſtam ſimulatricem.
Ph. Eundem animum oportet nunc mihi eſſe gratum, ut impetraui,
Atq; olim, priusq̃ id extudi, quom illi ſubblandiebar.
Philo. Dij me faciant quod uolunt, ni ob iſtam orationem
Te liberaſſo denuo, & ni Scapham ego enicaſſo.
Sc. Si tibi acceptum eſt illum fore unicum tibi ſempiternum,
Atq; illum amatorem tibi proprium futurum in uita,
Soli gerundum cenſeo morem, & capiundos crines,
Vt fama eſt, homini exinde ſole pecuniam inuenire.
Ph. Ego ſi bonam famam mihi ſeruaſſo, ſat ero diues.
Philo. Si quidem hercle uendundum ſit, pater uenibit multo potius,
Quam te, me uiuo, unq̃ ſinam egere, aut mendicare. Sc. quid illis
Futurum eſt cæteris, q te amant? Ph. magis amabunt quom uidebũt
Gratiam referentem. Philo. utinã nũc meus mortuus pater nũcietur,
Vt ego exhæredem meis me bonis faciam, atq; hæc ſit hæres.
Sc. Iam iſta quidem abſumpta res erit. quãdo dies noctesq; eſtur,
Bibitur. neq; quisq̃ parſimoniam adhibet. ſagina plane eſt.
Philo. In te hercle certu'ſt principium, ut ſim parcus, experiri,
Nam neq; edes quicq̃, neq; bibes apud me ijs diebus.
Ph. Si quid tu in illum bene uoles loqui, id loqui licebit.
Nec recte ſi illi dixeris, iam ecaſtor napulabis.
Philo. Aedepol ſummo Ioui ſi uiuo argento ſacrufic aſſem,
Pro illius capite, quod dedi, nunq̃ æque id bene collocaſſem,
Vt uideas eam medullitus me amare. oh probus homo ſum.
Qui pro me cauſam diceret, patronum liberaui.
Sc Video te nihilipendere omneis homines præ Philolache.
Nunc ne eius cauſſa uapulem, tibi potius aſſentabor.
Is acceptus ſat habes tibi fore illum amicum ſempiternum.
Ph. Cedo mihi ſpeculum & cũ ornamentis arculã actutũ Scapha,
Ornata ut ſim, quom ueniat huc Philolaches mea uoluptas.
Sc. Mulier quæ ſe, ſuamq; ætatem ſpernit, ſpeculo eluſa eſt,
Quid opus ſpeculo tibi, quæ tute ſpeculo ſpeculum es maxumum?
Philo. Ob iſtuc uerbum, nequicq̃ tam lepide dixeris,
Dabo aliquid hodie. Sc. pertuli tibi Philematium mea.
Ph. Suo quiq; loco uide an capillus compoſitu'ſt commode.
Sc. Vbi tu commodes, capillum commodum eſſe credito.
Philo. Vah quid illa poteſt peius quicq̃ muliere memorarier?
Nunc aſſentatrix ſceleſta eſt, dudum aduerſatrix erat.

Ph. Cedo ceruſam. Sc. quid ceruſa opus eſt? Ph. nã q malas oblinam.
Sc. Vna opera ebur atramento candefacere poſtules.
Philo. Lepide dictum de atramento atq; ebore. euge plaudo Scaphæ.
Ph. Tum tu igitur cedo purpuriſſum. Sc. non do. ſcita es tu quidem
Noua pictura, interpolare uis opus lepidiſſimum.
Non iſtanc ætatem oportet pigmentum ullum attingere.
Neq; ceruſam, neq; melinum, neq; aliam ullam offuciam.
Cape igitur ſpeculum. Philo. hei mihi miſero ſauium ſpeculo dedit.
Nimis uelim lapidem, qui ego illi ſpeculo imminuam caput.
Sc. Linteum cape. tuq; exterge tibi manus. Ph. quid ita obſecro?
Sc. Vt ſpeculum tenuiſti, metuo ne oleant argentum manus.
Ne uſquã argentum te accepiſſe ſuſpicetur Philolaches.
Philo. Non uideor uidiſſe lenam callidiorem ullam alteram,
Vt lepide atq; aſtute in mentem uenit de ſpeculo. Ph. mane,
Etiam ne unguentis unguendam cenſes? Sc. minime feceris.
Ph. Qua propter? Sc. quia caſtor mulier recte olet, ubi nihil olet.
Nam iſtæc ueteres quæ ſe unguentis unctitant interpoles,
Vetulæ, edentulæ, quæ uitia corporis fuco occultant,
Vbi ſeſe ſudor cum unguentis conſociauit, illico
Itidem olent, quaſi quom una multa iura confundit coquos.
Quid oleas neſcias. niſi id unum male olere intellegas.
Philo. Vt perdocte cuncta callet. nihil hac docta doctius.
Verum illic eſſe maxima pars noſtrorum intellegit,
Quibus anus domi ſunt uxores, quæ uos dote meruerunt.
Ph. Agedum contempla aurum, & pallam. ſatin hæc decent Scapha?
Sc. Non me curare iſtuc oportet. Ph. quẽ obſecro igitur? Sc. eloquar.
Philolaches nequid emat, niſi quod tibi placere cenſeat.
Nam amator meretricis mores ſibi emit, auro & purpura.
Quid opus eſt, quod ſuum eſſe nolit, ei ultro oſtentarier?
Purpura ætas occultanda eſt. aurum turpi mulieri.
Pulchra mulier nuda erit, quã purpurata, pulchrior.
Poſtea nequicquã exornata eſt bene, ſi morata eſt male.
Pulchrum ornatum, turpes mores peius cœno collinunt.
Nam næ ſi pulchra eſt, nimis ornata eſt. Philo. nimis diu
Abſtineo manum. quid hic uos tam diu agitis? Ph. ego tibi
Me exorno, ut placeam. Philo. at mihi quidem ſic ornata es ſatis.
Abi tu intro. atq; ornamenta hæc aufer. ſed uoluptas mea
Mea Philematium potare tecum collubitum eſt mihi.
Ph. Lubet & ædepol mihi tecum, nam quod tibi, idem mihi lubet

Mea uoluptas. Philo. iam iſtuc uerbum uile'ſt uiginti minis.
Cedo' amabo decumbe. emptum tibi dare hoc uerbum uolo.
Etiam nunc decem minæ apud te ſunt. uel rationem puta,
Triginta mnas pro capite tuo dedi. Ph. cur exprobras?
Philo. Ego'ne id exprobrem, qui mihimet cupio id opprobrier?
Nec quicquam argenti locaui tamdiu uſquam æque bene.
Ph. Certe ego, ꝙ te amo, operam nuſquam melius potui ponere.
Philo. Bene igitur ratio accepti, atq; expenſi inter nos conuenit.
Tu me amas, ego te amo, merito id fieri uterq; exiſtumat.
Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuo ſuo ſemper bono. Ph. age
Accumbe igitur. cedo' aquam manibus puer. appone hic menſulam.
Qui inuident, ne unq̃ eorum quiſq̃ inuideat prorſus commodis.
Sc. Vide tu an ibi ſint unguenta. Philo. q̃d opus eſt, cũ ſtacte accubo.
Sed eſt ne hic meus ſodalis. qui huc incedit cum amica ſua?
Is eſt Callidates cum amica eccum incedit. euge oculus meus.
Conueniunt manipulares, eccos prædam participes petunt.

Callidates. Scapha. Delphium. Philolaches. Philematium.

Duorſum mihi uenire ad Philolachem uolo tempori.
a Audi, en tibi ĩpetratũ eſt. Ca. nã illi ubi ſunt. effugi foras,
Ita me ibi male conuiuij, ſermoniſq; pertæſum.
Nunc comeſſatum ibo ad Philolacheten. ubi nos hilari
Ingenio & lepido accipiet. ecquid tibi uideor mammam
Adire? De. ſemper hoc modo moratis debebas
Vti. Ca. uis'ne ego te, ac tu me amplectare? De. ſi tibi eſt cordi
Facere, licet. Ca. lepida es, duce me amabo. De. caue'ne cadas,
Aſta. Ca. oh oh ocellus es meus. tuus ſum alumnus. mel meum.
De. Caue modo'ne prius in uia accumbas, q̃ illic, ubi
Lectus eſt ſtratus, quo imus. Ca ſine ſine cadere me, ſines
Et hoc quod mihi in manu eſt? De. ſi cades, nõ cades qn cadam tecũ.
Iacenteis tollet nos poſtea ambos aliquis. Sc. madet homo.
Ca. Tun mea uis mammam adire? De. cedo' manum. nolo equidem te
Affligi. Ca. en tene, age ſimul quo ego eam an ſcis? De. ſcio. Ca. in
mentem uenit.
De. Modo. Ca. nẽpe domũ eo comeſſatũ. De. immo iſtuc qdẽ memini.
Philo. Num non uis me obuiã hiſce ire anime mi? Ph. illico ex oĩbus
Optume uolo. Philo. iam reuortar. Ph. diu eſt iam id mihi. Ca. ecquis
hic eſt? Philolaches adeſt.

Cal. En Philolaches, ſalue amiciſſume mihi hoĩum oĩum. Ph. Dij te amēt,
Accuba Callidates, unde agis te? Ca. unde homo ebrius. Ph. probe,
Quin ámabo accubas Delphium mea. Ca. da illi quod bibat,
Dormiam ego iam. De. num mirum hic, aut nouom quippiã facit?
Philo. Quid ego hoc faciam poſtea mea. Ph. ſic ſine eum quieſcere.
Age tu interim da Delphio cito cantharum Erotium.

ACTVS SECVNDVS.

Tranio. Philolaches. Callidates. Delphium. Philematium.

Vppiter ſupremus ſummis opibus atq; induſtrijs
i Me periſſe, & Philolachetem cupit herilem filium.
Occidit ſpes noſtra. nuſquam ſtabulum eſt confidentiæ:
Nec ſalus nobis ſaluti iam eſſe, ſi cupiat, poteſt.
Ita altum erroris montem maxumum ad portum modo
Conſpicatus ſum. herus aduenit peregre. perijt Tranio.
Ecquis homo eſt, qui facere argenti cupiat aliquantum lucri?
Qui hodie ſeſe excruciari meam uicem poſſit pati?
Vbi ſunt iſti plagipatidæ ferritribaces uiri?
Vel iſti qui trium nummorum cauſſa ſubeunt ſub haſtas?
Vbi qui dindymeneis haſtis corpus transfigi ſolent?
Ego dabo ei talentum, primus qui in crucem excurrerit:
Sed ea lege ut offigantur bis pedes, bis brachia.
Vbi id erit factum, à me argentum petito præſentarium.
Sed ego ſum næ infelix, qui non curro curriculo domum.
Philo. Adeſt obſonium. eccum Tranio à portu uenit.
Tr. Philolaches. Philo. quid eſt? Tr. ego & tu. Philo. quid? Tr. & ego & tu perijmus.
Philo. Quid ita? Tr pater adeſt. Philo. quid ego ex te audio? Tr. abſumpti ſumus.
Pater inquam uenit tuus. Philo. ubi eſt is obſecro? Tr. hic adeſt.
Philo. Quis id ait? quis uidit? Tr. egomet inquã uidi. Philo. uæ mihi.
Quid ego agam nunc? Tr. nunquid tu, malum, me rogitas qd agas?
Accumbas. Philo. tu en uidiſti? Tr. egomet inquã. Philo. certe inquã occidi
Si tu uera memoras. Tr. quid mihi ſit boni, ſi mentiar?
Philo. Quid ego nunc faciam? Tr iube hæc hinc omnia amolirier.
Quis iſtic dormit? Philo. Callidates. Tr. ſuſcita iſtum Delphium.
De. Callidates, callidates uigila. Ca. uigilo. cedò ut bibam.
De. Vigila, pater aduenit peregre Philolachis. Ca. ualeat pater.

Philo. Valet ille quidem. atq; ego diſperij. Ca. diſperiſti? qui poteſt?
Philo. Quæſo exurge. pater aduenit. Ca. tuus uenit pater?
  Iube abire rurſum. quidnam illi reditio etiam huc fuit?
Philo. Quid ego agã? pater iã hic me offendet miſerũ adueniens ebriũ,
  Ades plenas conuiuarum, & mulierum. miſerum eſt opus,
  Sicut ego aduentu patris, nunc quæro, quid faciam miſer.
Tr. Ecce autem hic depoſuit caput, & dormit, ſuſcita.
Philo. Etiam uigilas? pater inq̃ aderit iam hic meus. Ca. ain tu pater?
Cedò ſoleas mihi, ut arma capiam. ego pol iam occidam patrem.
Philo. Perdis rẽ. tace ámabo. abripite huc intro actutũ inter manus.
Ca. Iam hercle ego uos pro matula habebo, niſi matulam datis.
Philo. Perij. Tr. habe bonũ animũ. ego iſtũ lepide medicabor metum.
Ph. Nullus ſum. Tr. taceas. quin ego iſta hæc ſedens medicabor tibi.
  Satin habes, ſi ego ita aduenientem patrem faciam tuum,
  Non modo ne introeat, uerum etiam ut fugiat longe ab ædibus?
  Vos modo hinc abite intro, atq; hæc hinc propere amolimini.
Philo. Vbi ego ero? Tr. ubi maxume eſſe uis, cũ hac, tu cum iſtac eris.
De. Quid eſt igitur? abeamus hinc nos. Ca. non hoc, non Delphium
  Metuas potare, haud tantillo hac quidem cauſſa minus.
Philo. Hei mihi, cõmiſſa hæc blanda dicta quo eueniant madeo metu.
Tr. Potin animo ut ſis quieto, & facias quod iubeo? Phi. poteſt.
Tr. Omnium primum Philematium intro abi. & tu Delphium.
Ph. Morigeræ tibi erimus ambæ. Tr. ita ille faxit Iuppiter.
  Animum aduorte nunc tu iam quæ uolo accurarier.
  Omnium primum dum ædes iam fac occluſæ ſient. intus
  Caue mutire quenq̃ ſiueris. Philo. curabitur.
Tr. Tanq̃ ſi intus natus nemo in ædibus habitet. Philo. licet.
Tr. Neu quiſq̃ reſponſet, quando haſce ædeis pultabit ſenex.
Philo. Nunquid aliud? Tr. clauim mihi harunſce ædium nunc iam
  Iube efferri intus. haſce ego ædeis occludam hinc foris.
Philo. In tuam cuſtodiam me, & meas ſpes, trado Tranio.
Tr. Pluma haud intereſt patronus, an cliens fiat
  Homini, quoi nulla in pectore eſt audacia.
  Nam quoiuis homini, uel optumo uel peſſumo,
  Quamuis de ſubito facile eſt facere nequiter.
  Clauim cedò. atq; ibi intro. atq; occlude oſtium.
  Verum id uidendu'ſt. id uiri docti eſt opus,
  Quæ deſignata ſint, & facta nequitia,
  Nequid patiantur, quamobrem pigeat uiuere.

Tranquille cuncta, & ut proueniant ſine malo,
Sicut ego efficiam, quæ facta hic turbabimus,
Profecto ut liqueant omnia & tranquilla ſint,
Neq; quicq̃ nobis pariant ex eo incommodi.
Sed quid tu egrederis? at ſpero iam iam optume
Præceptis paru ſti. Ph. iuſſit maxumo
Opere orare, patrem aliquo ut abſterreres modo,
Ne introiret ad ſe. Tr. quin etiam hoc illi dicito
Facturum me, ut ne etiam aſpicere ædeis audeat.
Capite obuoluto ut fugiat ſummo cum metu.
Clauim cedo. atq; abi hinc intro. atq; occlude oſtium,
Et ego hinc occludam. iube uenire nunc iam.
Ludos ego hodie uiuo præſenti huic ſeni
Faciam, quod credo mortuo nunquam fore.
Concedam à foribus huc. hinc ſpeculabor procul,
Vnde aduenienti ſarcinam imponam ſeni.

Teuropides ſenex. Tranio ſeruos.

Abeo Neptune gratiam magnam tibi,
h Quom me amiſiſti uix à te uiuom modo.
Verum ſi poſthac me pedem latum modo,
Scies impoſuiſſe in undam, haud cauſſa'ſt illico,
Quod nunc uoluiſti facere, quin facias mihi.
Apage, apage te à me. nunc iam ego poſt hunc diem
Quod crediturus tibi fui, omne credidi.
Tr. Aedepol Neptunne peccauiſti largiter,
Qui occaſionem hanc amiſiſti tam bonam.
Te. Triennio poſt ægypto aduenio domum,
Credo expectatus ueniam familiaribus.
Tr. Nimio pol ille potuit expectatior
Venire, qui te nunciaret mortuum.
Te. Sed quid hoc? occluſa ianua eſt interdius.
Pultabo. heus ecquis iſtas hic aperit fores?
Tr. Quis homo eſt, qui noſtras ædeis acceſſit prope?
Te. Meus ſeruos hic quidem eſt Tranio? Tr. o Teuropides,
Here ſalue. ſaluom te aduteniſſe gaudeo.
Vſq; inualuiſti? Te. uſq; ut uides. Tr. factum optume.
Te. Quid uos inſani ne eſtis? Tr. Quidum? Te. ſic quia

Foris ambulatis. natus nemo in ædibus
Seruat, neq; qui recludat, neq; qui reſpondeat.
Pultando pedibus penè confregi haſce ambas.
Tr. Ehò, an tu tetigiſti has ædes? Te. cur non tangerem?
Quin pultando inq̃ penè confregi fores.
Tr. Tetigiſtin? Te. tetigi inq̃, & pultaui. Tr. uah. Te. quid eſt?
Tr. Male hercle factum. Te. quid eſt negocij? Tr. non poteſt
Dici q̃ indignum facinus feciſti, & malum.
Te. Quid iam? Tr. fuge obſecro atq; abſcede ab ædibus.
Fuge huc. fuge ad me propius. tetigiſtin fores?
Te. Quomodo pultare potui, ſi non tangerem?
Tr. Occidiſti hercle. Te. quem mortalem? Tr. omnes tuos.
Te. Di te deæq; omnes perduaxint cum iſto omine.
Tr. Metuo, te atq; iſtos expiare ut poſſies.
Te. Quamobrem, aut quam ſubito rem mihi apportas nouam?
Tr. Et heus iube illos illinc àmabo abſcedere.
Te. Abſcedite. Tr. ædes ne attingite quin tangite
Vos quoq; terram. Te. obſecro hercle, quin eloquere iam.
Tr. Quia ſeptem menſes ſunt, cum in haſce ædes pedem
Nemo intro tetulit, ſemel ut emigrauimus.
Te. Eloquere quid ita. Tr. circumſpice dum, nūquis eſt
Sermonem noſtrum qui aucupet? Te. tutum probe.
Tr. Circumſpice etiam. Te. nemo eſt, eloquere nunc iam.
Tr. Capitalis ædis facta eſt. Te. quid eſt? non intellego.
Tr. Scelus inquam factū'ſt iamdiu antiquom, & uetus,
Antiquom id adeo, nos nunc factum inuenimus.
Te. Quid iſtuc eſt ſceleſte? aut quis id fecit? cedò.
Tr. Hoſpes necauit hoſpitem captum manu,
Iſte, ut ego opinor, qui has tibi ædes uendidit.
Te. Necauit? Tr. aurumq; ipſi ademit hoſpiti,
Eumq; hic defodit hoſpitem ibidem in ædibus.
Te. Qua propter id uos factum ſuſpicamini?
Tr. Ego dicam, auſculta ut foris cœnauerat
Tuus gnatus, poſtq̃ redit à cœna domum,
Abimus omnes cubitum, condormiuimus.
Lucernam forte oblitus fueram extinguere,
Atq; ille exclamat de repente maxumum.
Te. Quis homo? an gnatus meus? Tr. ſic, tace. auſculta modo.
Ait ueniſſe illum inſomnis ad ſe mortuum.

Te. Nempe

Te. Nempe ergo inſomnis? Tr. ita. ſed auſculta modo.
Ait illum hoc pacto ſibi dixiſſe mortuum.
Te. Inſomnis? Tr. mirum quin uigilanti diceret,
Qui ab hinc ſexaginta annis occiſus foret.
Interdum inepte ſtultus es. Te. taceo. Tr. ecce quæ ait.
Ego transmarinus hoſpes ſum Diapontius.
Hic habito. hæc mihi dedita eſt habitatio,
Nam me in Acheruntem recipere Horcus noluit.
Quia præmature uita careo. per fidem
Deceptus ſum. hoſpes hic me necauit. iſq; me
Defodit inſepultum, clàm ibidem in hiſce ædibus
Sceleſtus auri cauſſa. nunc tu hinc emigra.
Sceleſtæ hæ ſunt ædes, ſimpla eſt habitatio.
Quæ hic monſtra fiunt, anno uix poſſum eloqui.
Secede. Te. quid obſecro factu'ſt? Tr. concrepuit foris.
Hic me percuſſit. Te. guttam haud habeo ſanguinis.
Viuom me accerſunt ad Acherontem mortui.
Perij hiſce hodie hanc confabulabunt fabulam.
Nimis q̃ formido'ne manufeſto hic me opprimant.
Tr. Quid tute tecum loquere? abſcede ab ianua.
Fuge obſecro hercle. Te. quo fugiam? etiam tu fuge.
Tr. Nihil ego formido. pax mihi eſt cum mortuis.
Te. Heus Tranio. Tr. non me appellabis, ſi ſapis.
Nihil ego commerui, neq; has percuſſi fores.
Te. Quæſo quid egre eſt, qui te agitat Tranio?
Qui cum iſtæc loquere? Tr. an quæſo tu appellaueras?
Ita me Di amabunt, mortuum illum credidi
Expoſtulare, quia percuſſiſſes fores,
Sed tu etiam ne aſtas, nec quod dico obtemperas?
Te. Quid faciam? Tr. caue reſpexis. fuge atq; operi caput.
Te. Cur non fugis tu? Tr. pax mihi eſt cum mortuis.
Te. Scio. modo igitur cur tantopere extimueras?
Tr. Nihil me curaſſis inquam, ego mihi prouidero.
Tu ut occœpiſti, tantum quantum quis, fuge.
Atq; herculem inuocabis. Te. hercules te inuoco.
Tr. Et ego hodie ut det ſenex magnum malum.
Proh Di immortales, obſecro ueſtram fidem.
Quid ego hodie negocij confeci, malum.

ACTVS TERTIVS.

Daniſta. Tranio. Teuropides.

Celeſtiorem ego annum locando argento fœnori
Nunquam ullum uidi, q̃ hic mihi annus obtigit.
A mane ad noctem totum uſq; in foro ago diem,
Locare argenti nemini nummum queo.
Tr. Nunc pol ego peri plane in perpetuum modum.
Daniſta adeſt, qui dedit, qui amica eſt empta quoq;.
Manifeſta res eſt, niſi quid occurro prius,
Ne hoc ſenex reſciſcat, ibo huic obuiam.
Sed quid nam hic ſeſe tam cito recipit domum?
Vt metuo ne de hac re quippiam inaudiuerit.
Accedam atq; appellabo. at q̃ timeo miſer.
Nihil eſt miſerius q̃ animus hominis conſcius,
Sicut me nunc habet. uerum ut ut res hæc ſeſe habet,
Pergam turbare porro. ita hæc res poſtulat.
Vnde is? Te. conueni illum unde haſce ædes emeram.
Tr. Num quid dixiſti de illo, quod dixi tibi?
Te. Dixi hercle uero illi omnia. Tr. hei miſero mihi.
Etiam fatetur de hoſpite? Te. immo pernegat.
Tr. Cape hercle te obſecro cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias, qui credat mihi.
Tam facile uinces, q̃ pirum uolpes comeſt.
Metuo ne technæ meæ perpetuo perierint.
Te. Quid tu te tecum? Tr. nihil enim. ſed dic mihi.
Dixtin quæſo? Te. dixi inquam atq; ordine omnia.
Tr. Etiam fatetur de hoſpite? Te. immo pernegat.
Tr. Negat? quem rogitas? Te. dicam ſi confeſſus ſiet,
Quid nunc faciundum cenſes? Tr. egon quid cenſeam?
Cape obſecro hercle te cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias qui credat mihi.
Tam facile uinces, q̃ pirum uolpes comeſt.
Da. Miſericordias tandem habere hominem oportet.
Illi bucedæ erunt multo potius q̃ ego
Sim reſtio, mane tu atq; aſſiſte ilico.
Sed philolachetis eccum ſeruum Tranium,
Qui mihi neq; fœnus neq; ſortem argenti danunt.
Te. Quo nunc te agis? Tr. nequoq̃ abeo. næ ego ſim miſer

Scæleſtus

Scæleſtus natus. Deis inimicis omnibus.
Iam illo præſente adibit me. næ ego ſum miſer.
Ita & hinc & illinc mihi exhibent negocium.
Sed occupabo adire. Da. hic ad me it. ſaluos ſum.
Spes eſt de argento. hic hilarus eſt. Tr. fruſtra eſt homo.
Saluere iubeo te mi Saturites bene.
Da. Salue et tu. qd de argẽto? Tr. moleſtus ne ſis, nemo dat age qd lubet.
Tu ſolus credo fœnore argentum datas. abi ſis belua.
Continuo adueniens pilum miciſti mihi.
Da. Hic homo eſt inanis. Tr. hic homo eſt certe hariolus.
Da. Quin tu iſtas mutiſcis tricas? Tr. quin quid uis cedo?
Da. Vbi Philolaches eſt? Tr. nunquam potuiſti mihi
Magis opportunus aduenire, q̃ nunc aduenis.
Da. Quid eſt? Tr. concede huc. Da. quin mihi argentum redditur?
Tr. Scio te bona eſſe uoce. ne clama. Da. hercle ego
Vero clamabo. Tr. ahah morem mihi gere.
Da. Quid tibi ego morem uis geram? Tr. abi queſo hinc domum.
Da. Abeam? Tr. redito huc circiter meridiem.
Da. Reddetur ne igitur fœnus? Tr. reddetur, nunc abi.
Da. Quid ego huc recurſem? aut operam ſumam, aut conteram?
Quid ſi hic manebo potius ad meridiem?
Tr. Immo abi domum. uerum hercle dico. abi modo.
Da. Quin uos mihi fœnus date. quid hic nugamini?
Tr. Tu hercle, næ tu. hinc abi modo. auſculta mihi.
Da. Iam ego hercle nominabo illum. Tr. euge ſtrenue.
Beatus uero es nunc quom clamas me ut puto.
Da. Multos me hoc pacto iam dies fruſtramini.
Moleſtus ſi ſum, reddite argentum. abiero.
Tr. Reſponſiones omnes hoc uerbo eripit.
Sortem accipe. Da. immo fœnus id primum uolo.
Tr. Quid tu nunc hominum te omnium deterrume
Veniſti huc extentatum? agas quod in manu eſt.
Non dat. non debet. Da. non debet? Tr. nec erit quidem.
Ferre hoc potes. an id mauis, ut abeat foras
Vrbem, exuletq; à patria ſua cauſſa tui?
Quin ſortem potius dare licebit. Da. quin non peto.
Cedò fœnus, redde fœnus, fœnus reddite,
Daturin eſtis actutum mihi? date fœnus.
Tr. Fœnus illic fœnus, hic neſcit quidem niſi fœnus fabularier,

Vero, te neq; ego teteriorem beluam
Vidiſſe me unquam, neq; peiorem cenſeo.
Da. Non ædepol nunc me iſtis tu uerbis territas.
Tr. Calidum hoc eſt, & ſi procul abeſt uritat male.
Te. Quid illud eſt fœnus? Tr. at etiam & ſortem dabit.
Pater cum aduenict peregre iam multo prius,
Is tibi & fœnus & ſortem dabit,
Næ inconciliate quid nos porrò poſtules,
Vide num moratur. Da. quin feram ſiquid datur.
Tr. Daniſta etiam reſpicis. Da. mihi moleſtus ne ſis.
Tr. Vide ut faſtidit ſimia. Da. mihi ſum ſic ſum,
Libet eſſe quid id tu curas? manes tu ne illico
Impure paraſite? Tr. quin paraſitus ſum.
Da. Ego enim dicam, cibo perduci potes quouis.
Tr. Ferocem facis, quia te æratus amat. Da. num oculi dolent.
Tr. Cur? Da. quia fumus moleſtus eſt. Tr. tace ſis faber,
Qui cudere ſoles plumbeos nummos. Da. non potes
Tu cogere me ut tibi male dicam. Tr. noui te.
Is me ſuam quidem pol optat culcitrulam.
Da. Si ſobrius ſis, male non dicas. Tr. tibi obtemperem,
Quom tu mihi nequeas? Da. at tu mecum peſſume.
Tr. Aduorſus quæſo hercle abſtine iam ſermonem de rebus iſtis.
Te. Quid ais tu. Tr. quid uis. Te. quis illic eſt, quid illic petit?
Quid Philolacheten gnatum compellat ferox?
Sic & præſenti tibi facit conuitium?
Quid illi debetur? Tr. obſecro hercle te, iube
Obtrudi argentum ob os impurum belluæ.
Te. Iubeam? Tr. iube homini argento os uerberarier?
Da. Perfacile ego ictus perpetior argenteos.
Te. Quod illud argentum eſt? Tr. huic debet Philolaches
Paulum. Te. quantillum. Tr. quaſi quadraginta minas
Ne ſanè id multum cenſeas. Te. paululum id quidem eſt?
Tr. Audin? uidetur obſecro hercle idoneus,
Daniſta qui ſit genus quod improbiſſimum eſt.
Te. Non ego iſtuc curo qui ſit unde ſit, id uolo
Mihi dici, atq; id me primum ſcire expeto.
Ab eo etiam argenti fœnus creditum audio.
Tr. Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Dic te daturum ut abeat. Te. egon dicam dare?

Tr. Dic

Tr. Dic. Te. ego ne? Tr. tu ipſus dic, modo auſculta mihi.
Promitte age inquam ego iubeo. Te. reſponde mihi.
Quid eo eſt argento factum? Tr. saluom eſt. Te. ſoluite
Voſmet igitur ſi ſaluom eſt. Tr. ædes filius
Tuus emit. Te. ædeis? Tr. ædeis. Te. euge Philolaches.
Patrizat, & iam homo in mercatum auortitur.
Ain tu ædeis? Tr. aio inquam. Te. ſed quoiuſmodi?
Tr. Qui ſcire poſſum? Te. nah. Tr. quid eſt? Te. ne me roga.
Tr. Nam quid ita ſpecula clamas clamorem merum?
Te. Bene hercle factum. quid eas quanti deſtinat?
Tr. Talentis magnis totidem, quot ego, & tu ſumus.
Sed Arraboni has dedit quadraginta minas,
Hinc ſumpſit illi quas dedimus. ſatin intellegis?
Nam poſtquam hic ædeis uiderat, ut dixi tibi,
Continuo eſt alias ædeis mercatus ſibi.
Te. Bene hercle factum. Da. heus iam appetit meridies.
Tr. Abſolue hunc quæſo uomitum. ne hic nos enicet
Quatuor quadraginta illi debentur minæ.
Et ſors. & fœnus. tantum eſt. Da. nihilo plus peto.
Tr. Velim quidem hercle ut uno nummo plus petas.
Te. Adoleſcens mecum habe rem. Tr. nempe abs te petet.
Petito ab eo cras. Da. ſat habeo. ſi cras fero.
Tr. Malum quod iſti Dij deæq; omnes duint.
Ita mea conſilia perturbat planiſſume.
Nullum ædepol hodie genus eſt hominum tetrius;
Nec minus bono cum iure, q̃ daniſticum.
Te. Qua in regione iſtas ædeis emit filius?
Tr. Ecce autem perij. Te. dicis ne hoc quod te rogo?
Tr. Dicam. ſed nomen domini quæro quod ſiet.
Te. Age comminiſcere ergo. Tr. quid agam nunc iam?
Niſi in uicinum hunc proxumum mendacium
Eas emiſſe ædeis dicam huius filium.
Calidum hercle audiui eſſe optumum mendacium.
Quicquid Dij dicunt, id decretum eſt dicere.
Te. Quid igitur iam commentus? Tr. Dij iſtum perduint.
Immo iſtunc potius. de uicino hoc proxumo
Tuus emit ædeis filius. Te. bona fide?
Tr. Siquidem es argentum redditurus, tum bona,
Si redditurus non es, non emit bona.

Te. Non in loco emit perbono. Tr. immo peroptumo.

Te. Cupio hercle inſpicere has ædeis. pulta dum fores,
Atq; euocato aliquem intus ad te Tranio.

Tr. Ecce autem nunc iterum quid dicam neſcio.
Iterum iam ad unum ſaxum me fluctus efferunt
Quid nunc? non hercle, quid nunc faciam? ecce
Manifeſto teneor. Te. euoca dum aliquem foras,
Roga circunducat. Tr. heus tu. at hic ſunt mulieres,
Videndum eſt primum, utrum eæ uelint ne, an non uelint.

Te. Bonum tu æquomq; oras. percontare, & roga,
Ego hic tantiſper dum exis, te opperiar foris.

Tr. Dij te deæq; omnes funditus perdant ſenex.
Ita mea conſilia undiq; oppugnas mala.
Faciam & pultabo fores,
Heus ecquis hic eſt, maxumam qui his iniuriam
Foribus defendat? Ecquis huc exit, atq; aperit?
Nemo hinc quidem foras exit, ut eſſe addecet,
Nequam homines ita ſunt. ſed eo magis cauto eſt opus,
Ne quiſquam huc exeat qui me mulctet male.
Fuge. optume eccum dominus ædium foras.
Simo progreditur ipſus. huc conceſſero
Dum mi ſenatum conſilij in cor conuoco.
Igitur tum accedam huc, quando quid agam inuenero.

Simo ſenex. Tranio ſeruus.

Elius hoc anno non mihi fuit domi.
Nec qui eſca una ſibi me demeruerit magis
Vxor. nam prandium mihi perbonum dedit.
Nunc illa dormitum iubet me ire, minime.
Non bonus eſt ſomnus homini de prandio. apage.
Ex ædibus me clanculum edidi foras.
Tota mihi turget uxor nunc domi ſcio.

Tr. Parata res mala eſt in ueſperum huic ſeni.
Nam & cœnandum, & cubandum, ſi intrabit, male.

Si. Quom magis ac magis ego cogito cum meo animo,
Si quis domi dotatum uxorem habet male,
Neminem ſollicitat ire dormitum ſopor.
Odioſa hæc. exequi certa res eſt, ut abeam
Potius hinc ad forum, q̃ nunc domi cubem.

Atque

Atq; ego pol neſcio ut moribus uoſtræ ſient,
Hæc ſcio q̃ me habeat male. peius poſthac fore, q̃ fuit mihi.
Tr. Abitus tuus tibi ſenex fecerit male.
Nihil erit, quod deorum nullum accuſites.
Te ipſum iure optumo merito incuſes licet,
Sed tempus hunc eſt me ſenem nunc alloqui.
Hoc habeo. repperi ſenem qui ducerem,
Quoq; dolo à me procul dolorem pellerem.
Accedam. Di omnes plurimum te ament Simo.
Si. Saluos ſis Tranio. Tr. ut uales? Si. ego, non male.
Quid agis? Tr. hominem optumum teneo. Si. amice facis,
Quom me laudas. Tr. decet certe. Si. hercle ego haud bonum
Te teneo ſeruom. Tr. qui dum? Si. eia maſtigia
Nunquid ad merendam iſtic ero? quid nunc? q̃ mox?
Tr. Quid eſt? Si. quid hic ſolet fieri? Tr. quid id eſt? Si. loquar.
Sic decet, abſente ut hero, filio morem geras.
Vita q̃ ſit breuis ſimul cogitas? Tr. hem tandem quidem
Percepi ſuper his rebus noſtris te loqui.
Si. Muſice hercle agitis ætatem. itaq; uti uos decet,
Vino, & uictu, piſcatuq; probo electili
Vitam colitis. Tr. immo ſic uita antehac erat.
Nunc nobis iſtæc exciderunt omnia.
Si. Qui dum? Tr. quia oppido occidimus omnes Simo.
Si. Non tu taces? proſpere uobis cuncta uſq; adhuc
Processerunt. Tr. ita ut dicis facta haud nego.
Profecto nos probe, ut uolumus, uiximus.
Sed ita Simo nunc uentus nauem deſeruit.
Si. Quid eſt? quo peſſume modo? quæ ne ſubducta erat
Tuto in terram? Tr. hei. Si. quid eſt? Tr. hei. me miſerum occidi.
Si. Qui? Tr. quia uenit nauis, noſtræ quæ frangat ratem.
Si. Velim ut tu uelles Tranio. ſed quid negocij eſt?
Tr. Eloquar. herus peregre uenit. Si. tuus ne herus?
Tr. Cor tenditur, inde ferit iterum. poſt hem obſecro
Ne indicium hero facias meo. Si. è me, ne quidem
Metuas, nihil ſciet. Tr. patrone ſalue. Si. nihil
Moror mihi clientis iſtiuſmodi.
Tr. Nunc hoc, quod ad te noſter me miſit ſenex.
Si. Hoc mihi reſponde primum, quod ego te rogo.
Iam de iſtis rebus uoſter quid ſenſit ſenex?

Tr. Nihil quicquam. Si. nunquid increpitauit filium?
Tr. Tam liquidum eſt, q̃ liquida eſſe tempeſtas ſolet.
Nunc hoc te orare iuſſit opere maxumo,
Vt ſibi liceret inſpicere haſce ædeis tuas.
Si. Non ſunt uenales. Tr. ſcio equidem iſtuc, ſed ſenex
Gynæceum ædificare uolt hic in ſuis,
Et balneas, & ambulacrum, & porticum.
Si. Quid is conſomniauit? Tr. ego dicam tibi.
Dare uolt uxorem filio quantum poteſt.
Ad eam rem facere uolt nouom gynæceum,
Nam ſibi laudaſſe ædeis ait architectorem
Neſcio quem, eſſe ædificatas has ſanè bene.
Nunc hinc exemplum capere uolt, niſi tu'ne uis.
Si. Næ ille malo quidem ab opere ſibi exemplum petit.
Quia hic æſtatem conſtat eſſe per bonam.
Nam ſubdiu ſol agit hic perpetuum diem.
Immo ædepol uero quom uſquequaq; umbra eſt, tamen
Sol ſemper hic eſt. uſq; à mane ad ueſperum,
Quaſi flagitator aſtat uſq; ad oſtium,
Nec umbra mihi uſquam eſt, niſi ſi in puteo quæpiam eſt.
Tr. Quid ſarſinatis ecqua eſt? ſi umbram non habes?
Si. Moleſtus'ne ſis. hæc ſunt ſicut prædico.
Tr. Attamen inſpicere uolt. Si. inſpiciat ſi lubet,
Si quid erit quod illi placeat de exemplo meo,
Ipſe ædificato. Tr. con? uoco huc hominem? Si. uoca.
Tr. Alexandrum magnum atq; Agathoclem aiunt maxumas
Duo res geſſiſſe. quid mihi fiet tertio,
Qui ſolus facio facinora immortalia?
Vehit clitellas, uehit hic autem alter ſenex.
Nouicium mihi quæſtum inſtitui, non malum.
Nam muliones mulos clitellarios
Habent. ego homines habeo clitellarios.
Magni ſunt oneris, quicquid imponas uehunt.

Tranio. Teuropides. Simo.

Vnc illum ego hinc ex inſidijs auſculto, an colloquar?
Congrediar. heus Teuropides. Te. hem qs me nominat?
Tr. Seruos hero multum ſuo. quo me miſeras, omne affero
Impetratum. Te. Quid illic deſtitiſti obſecro tam diu?

Tr. Seni

Tr. Seni non otium erat. id ſum opperitus. Te. antiquom obtines.
Hoc tuum, tardus ut ſis. Tr. heus tu, ſi uerbum hoc cogitare uoles,
Simul flare, ſorbereq́; haud factu facile eſt. ego hic eſſe,
Et illic ſimul haud potui. Te. quid nunc? Tr. uiſe, ſpecta tuo
Arbitratu. Te. age. duc me. non moror. te ſubſequor. Tr. ſenex
Ipſe ante oſtium eccum opperitur. ſed mœſtus eſt, uendidiſſe has ſe.
Te. Quid tandē? Tr. orat ut ſuadeā Philolacheti, ut iſtas remittat ſibi.
Te. Haud opinor. ſibi quiſq; in iure cauet, ſi male emptæ forent.
Nobis iſtas redhibere haud placeret. lucri quicquid eſt,
Id domum trahere oportet. Tr. ſatius demum eſt. operæ pretium
Nunc eſt iuiſſe. morare hercle, atq; illi indignum facis.
Te. Quin tu recte ædepol mones, ſubſequere me. Tr. fiat.
Do tibi ego operam. ſenex illic eſt. hem adduxi hominem tibi.
Si. Saluom te aduenisſe peregre gaudeo Teuropides.
Te. Di te ament. Si. inſpicere ædeis te has uelle aiebat mihi.
Te. Niſi tibi incōmodum eſt. Si. imo eſt commodum. i intro, atq; inſpice.
Tr. Et enim mulieres? Si. caue tu ullam flocciſaxis mulierum.
Qualibet perambula ædes oppido tanquam tuas.
Te. Tanquam. Tr. ha caue'ne illi obiectes nunc in ægritudine
Te has emiſſe. non tu uides hunc uoltu triſti ut eſt ſenex?
Te. Video. Tr. ergo irridere ne uideare, & geſtire admodum,
Noli facere ei mentionem te emiſſe. Te. intellego,
Et bene monitum duco, ac eſſe exiſtumo humani ingenij.
Quid nunc? Si. quin tu is intro, atq; otioſe perſpecta, ut lubet.
Te. Bene boniq; arbitror te facere. factum ædepol uolo.
Si. Vin qui perducat? Te. apage iſtum perductorem. non placet.
Si. Quid eſt? Te. errabo potius q̄ perducat quiſpiam.
Tr. Viden ueſtibulum ante ædeis, & ambulacrum quoiuſmodi?
Te. Luculentum ædepol. Tr. age ſpecta poſtes quoiuſmodi,
Quanta firmitate facti, & quanta craſſitudine.
Te. Non uideor uidiſſe poſteis pulchriores. Si. pol mihi
Eo pretio empti fuerant olim. Tr. audin fuerant dicere?
Vix uidetur continere lachrumas. Te. quanti hoſce emeras?
Si. Tris minas pro iſtis duobus præter uecturam dedi.
Tr. Hercle quin multo improbiores ſunt, quām à primo credidi.
Te. Quapropter? Tr. quod ædepol ambo ab infimo terram ſecant.
Si. Intempeſtiuos excifos credo, id eis uitium nocet.
Atq; etiam nunc ſatis ſunt boni, ſi ſunt induti pice.
Non enim hæc pultifagus opifex opera fecit barbarus.

Eho' iſtum puer circumduce haſce ædeis, & conclauia.
Nam egomet ductarem, niſi eſſet mihi ad forum negocium.
Te. Apage iſtum a' me. nihil moror ductarier quicquid eſt.
Si. Perductet quiſpiam per ædes dico. Te. ego eo intro igitur
Sine ullo perductore. Si. licet. Te. ibo intro igitur. Tr. ſed eſt?
Mane ſis uideam ne canis. Te. age dum uide. eſt? Si. abi. Te. canis eſt?
Si. Abi directa. Tr. eſt? Si. abi hinc in malā crucem. at etiam reſtas?
Tr. Eſt? Si. abi hinc nihil pericli eſt. Tr. age tam placida eſt, q̄ fæta.
Si. Quando uis ire intro, audacter licet. ego eo hinc ad forum.
Tr. Feciſti commode. bene ambula. Te. Tranio age canem
Iſtam a' foribus face abducat, & ſi non metuenda eſt.
Tr. Quin tu iſtam aſpice queſo, ut placide accubat. niſi moleſtum
Vis uideri te, atq; ignauum, iam ut lubet. Te. ſequere hac me igitur.
Tr. Equidem ego haud uſquam ab ædibus abſcedam tuis. uiden
Coagmenta in foribus? Te. uideo. Tr. ſpecta q̄ arte dormiunt.
Te. Dormiunt? Tr. illæ quidem, ut conniuent uolui dicere.
Te. Satin habes. ut quicquid magis contemplor, magis placet?
Tr. Viden pictum ubi ludificatur cornix uolturios duo?
Cornix aſtat. ea uolturios duo uicisſim uellicat?
Quæſo huc ad me ſpecta, cornicem ut conſpicere poſſis.
Iam uides? Te. profecto nullam equidem illic cornicem intuor.
Tr. At tu iſtac aduorſum obtuere, quoniam cornicem nequis
Conſpicari, ſi uolturios forte duos poſſis contui.
Te. Omnino, ut te abſoluam, nullam pictam conſpicio hic auem.
Tr. Age iam mitto, ignoſco ætati, non quis obtuerier.
Te. Hæc, quæ poſſum, ea mihi profecto cuncta uehementer placent.

Tranio ſeruus. Teuropides ſenex.

Vid tibi uiſum eſt hoc mercimonij? Te. totus gaudeo.
¶ Tr. Nū nimis emptæ tibi uidentur. Te. nūq̄ ædepol me ſcio
Vidiſſe unq̄ abiectas ædes niſi mó haſce. Tr. ecqd placent?
Te. Ecquid placent me rogas? immo hercle uero perplacent.
Tr. Quoiuſmodi gynæceum? quā & porticum? Te. inſanum bonam,
Non equidem ullam in publico eſſe maiorem hac exiſtumo.
Tr. Quin ego ipſe, & Philolaches in publico omneis porticus
Commenſi ſumus. Te. quid igitur? Tr. longe omnium longisſima eſt.
Te. Dij im mortales mercimonij lepidi, hercle nunc ferat
Sex talenta magna argenti pro iſtis præſentaria,
Nam nunquam acciperem. Tr. ſi hercle accipere cupies, ego nunquā ſinā.

Te. Bene res noſtra collocata eſt iſtoc mercimonio.
Tr. Me ſuaſore atq; impulſore id factum audacter dicito.
Qui ſubegi fœnore argentum ab Daniſta ut ſumeret,
Quod iſti dedimus Arraboni. Te. ſeruaſti omnem ratem.
Nempe octoginta debentur huic minæ? Tr. haud nummo amplius.
Te. Hodie accipiat. Tr. ita enim uero, ne qua cauſa ſubſiet.
Vel mihi denumerato. ego illi porrò denumerauero.
Te. At enim nequid captioni mihi ſit, ſi dederim tibi.
Tr. Ego'ne te ioculo modo auſim dicto aut facto fallere?
Te. Egon abs te auſim non cauere, ne quid committam tibi?
Tr. Quin tibi nunquam quicq̃, poſtq̃ ſum tuus, uerborum dedi.
Te. Ego enim caui recte. Tr. eandem iuis gratiam. Te. atq; animo meo
Sat ſapio, ſi abs te modo uno caueo. Tr. tecum ſentio.
Te. Nunc abi rus. dic me aduenisſe filio. Tr. faciam ut uoles.
Te. Curriculo abi. iube in urbem ueniat iam tecum ſimul.
Tr. Nunc ego me illac per poſticum ad congerrones conferam.
Dicam ut hic res quietæ ſunt, atq; ut hunc hinc amouerim.

ACTVS QVARTVS.

Aduorſitor ſeruos.

Erui, qui quom culpa carent, tum malum metuunt,
Hi ſolent eſſe heris utibiles. nam qui nihil metuunt,
Poſtquam ſunt malum meriti, ſtulta ſibi conſilia
Expetunt, exercent ſe ad curſuram, fugiunt, ſed hi
Si repreſi ſunt, faciunt a malo peculium.
Quod nequeunt, augent ex pauxillulo.
At illud ſuperat adhuc mihi in pectore conſili,
Malam rem prius cauendam multo eſſe, q̃ ut meum
Tergum ſubiciam culcitram uibicibus.
Vt adhuc mihi fuit corium, eſſe oportet ſincerum,
Atq; ut uetem uerberari. ſi huic imperabo, prope
Tectum habebo, malam, quom impluit cæteros, ne impluat mihi.
Nam ut ſerui ſuum uolunt herum eſſe, ita ille ſolet.
Bonus cum probis eſt. malus cum malis. nam nunc domi
Noſtræ tot peſſumi uiuont, peculij
Sui prodigi plagigeruli. ubi aduorſum ut eant hero
Vocantur, non eo, moleſtus'ne ſis, ſcio
Quo properas, geſtis, aliquo iam hercle ire paſtum foras.

Bene merens hoc pretium ubi auſcultaui, foras.
Solus eo nunc aduorſum hero ex plurimus ſeruis.
Hanc rem die craſtinu quom herus reſciuerit,
Mane caſtigabit eos exuuijs bubulis.
Minoris pendo tergum illorum, q̃ meum.

Aduorſitor. Daniſcus. Teuropides.

Ic q̃dem neq; conuiuarum ſonitus itidem, ut antehac fuit,
h Neq; tibicinam cantantem, neq; alium quẽquam audio.
Te. Quæ illæc res ẽ? q̃d illi hoĩes quærũt apud ædeis me-
Quid nolũt? q̃d intro ſpectant? Da. p̃gam pultare oſtiũ. as?
Heus reclude, heus Tranio etiam aperis? Te. quæ hæc eſt fabula?
Da. Etiam'ne aperis? Callidati noſtro aduorſum uenimus.
Te. Heus pueri. quid iſtic agitis? quid iſtas ædeis frangitis?
Da. Herus hic noſter potat. Te. herus hic noſter potat? Da. ita loquor.
Te. Puer nimium delicatus es. Da. ei aduorſum uenimus.
Te. Quoi homini? Da. hero noſtro. quæſo quoties dicendum eſt tibi?
Te. Puer hic nemo habitat. nam te eſſe arbitror puerum probum.
Da. Non hic Philolaches adoleſcens habitat in hiſce ædibus?
Ad. Senex hic cerebroſus eſt certe. Da. erras peruerſe pater.
Nam niſi hic hodie emigrauit, aut heri certo ſcio
Hic habitare. Te. quin ſex menſes iã hic nemo habitat. Da. ſomnias.
Te. Ego'ne? Ad. tu tu. Te. ne moleſtus, ſine me cum puero loqui,
Nemo habitat hic. Da. habitat profecto. nam heri, et nudius tertius,
Quartus, quintus, ſextus, uſq; poſtquam hinc peregre eius pater
Abijt, nunquam hic triduum deſitum eſſe, & bibi. Te. quid ais?
Da. Triduum profecto unum eſt haud intermiſſum, hic eſſe, & bibi,
Scorta duci. pergræcari, fidicinas, tibicinas
Ducere. Te. quis faciebat iſtæc? Da. Philolaches. Te. qui Philolaches?
Quo is patre? Da. quoi patrẽ Teuropidẽ eſſe opinor. Te. hei occidi,
Si hæc hic uera memorat. pergam porro percontarier.
Ain tu iſtic potare ſolitum Philolachem iſtum, qui eſt
Cum hero noſtro? Da. hic inq̃. Te. puere præter ſpeciem ſtultus es.
Videſis'ne forte ad merendam quopiam diuorteris,
Atq; ibi melius, q̃ tibi ſatis fuerit, biberis? Da. quid eſt?
Te. Ita dico ad alias ædeis perperam ne ueneris.
Da. Scio quo me ire oportet. & quo uenerim noui loqui.
Philolaches hic habitat, quoius eſt pater Teuropides.

Qui poſtquàm ad mercatum abijt, hic tibicinam
Liberauit. Te. Philolaches ergo? Da. ita Philematium quidem.
Te. Quanti? Da. triginta talentis. Te. μὰ τὸν ἀπόλλω. Da. ſeu minis.
Te. Ain minis triginta amicam deſtinatum Philolachem?
Da. Aio. Te. atq; eã emiſiſſe manu? Da. aio. Te. et poſtq̃ eius hinc pater
Sit profectus peregre, perpotaſſe aſſiduo cum tuo
Domino. Da. aio. Te. quid ais, emit ædeis uicini hic proximas?
Da. Non aio. Te. quadraginta etiam dedit huicuſq; pignori?
Da. Neq; illud aio. Te. hei perdis. Da. immo ſuum illic patrem perdidit.
Te. Vera cantas. uana uellem patris amicus uidelicet.
Heu ædepol patrem eum miſerum prædicas. Da. nihil hoc quidem eſt
Triginta minæ. præterq; alios dapſiles ſumptus facit.
Perdidit patrem unus iſtic ſeruos ſacerrimus Tranio.
Is uel Herculi conterere quæſtum poſſet. Te. ædepol.
Me eius patris miſeret, qui quom iſtæc facta ſciet, ita
Amburetur miſero ei corculum, ut carbunculus,
Siquidem iſtæc uera ſunt. Da. quid merear, quamobrem mentiar?
Heus uos ecquis haſce aperit? Te. quid ita pultas, ubi nemo intus eſt?
Alio credo comeſſatum abiiſſe. Da. abeamus nunc iam,
Te. Puer iam'ne abis? libertas penula eſt tergo tuo.
Da. Mihi niſi herum ut metuam & curem, nihil eſt qui tergum tegam.

Teuropides, & Simo ſenex.

Eri hercle, quid opus eſt uerbis? ut audio.
p Non equidem in ægyptum modo hinc uectus fui.
Sed etiam in terras ſolas, oraſq; ultimas
Sum circumuectus. ita ubi nunc ſim, neſcio.
Verum iam ſcibo. nam eccum, ædeis unde filius
Meus emit. quid agis tu? Si. à foro incedo domum.
Te. Num quid proceſſit ad forum forte hodie noui?
Si. Etiam. Te. quid tandem? Si. uidi efferri mortuum? Te. hem.
Si. Nouom unum uidi efferri mortuum foras,
Modo eum uixiſſe aiebant. Te. uæ capiti tuo.
Si. Quid tu ocioſus res nouas requiritas?
Te. Quia hodie adueni peregre. Si. promiſi foras.
Ad cœnam me ne te euocare cenſeas.
Te. Haud poſtulo ædepol. Si. uerum cras, niſi prius
Vocauerit me quis, apud te cœnauero.
Te. Ne iſtuc quidem ædepol poſtulo. niſi quid magis

Es occupatus,operam mihi da.Si.maxume.
Te.Minas quadraginta accepiſti iam,quas ſciam,
A' Philolachete? Si.nunquam nummum quod ſciam.
Te.Quid a' Tranione ſeruo? Si.multo equidem id minus.
Te.Quas arraboni tibi dedit.Si.quid ſomnias?
Te.Ego'ne? Si.at quidem tu.Te.qui iſtoc te ſperas modo
Poteſſe diſſimulando infectum hoc reddere?
Si.Quid autem? Te.quod me abſente hic tecum filius
Negocij geſſit.Si.mecum ut ille hic geſſerit,
Dum tu hinc abes,negocij? quidnam,aut quo die?
Te.Minas tibi octoginta argenti debeo.
Si.Non mihi quidem hercle.uerum ſi debes,cedo'.
Fides ſeruanda eſt,ne ire inficias poſtules.
Te.Profecto non negabo debere,& dabo.
Tu caue quadraginta accepiſſe hinc ne neges.
Si. Quæſo ædepol huc me aſpecta,& reſponde mihi.
Te uelle uxorem aiebat tuo nato dare.
Ideo ædificare hoc uelle aiebat in tuis.
Te.Hæc ſatis.ædificare uolui? Si.ſic dixit mihi.
Te.Hei mihi diſperi.uos o' uicini.peri.interi.
Si.Nunquid Tranio turbat? Te.immo exturbauit omnia.
Si. Te ludificatus eſt? Te.me hodie indignis modis.
Si.Quid tu ais? Te.hæc res ſic eſt,ut narro tibi.
Deludificatus eſt me hodie in perpetuum modum.
Nunc te obſecro,ut me bene iuues,operamq; des.
Si.Quid uis? Te.i mecum hercle obſecro te,una' ſimul.
Si. Fiat.Te.ſeruorumq; operam,& lora mihi cedo'.
Si.Sume.Te.atq; eadem opera hæc tibi narrauero,
Quibus me exemplis hodie ludificatus eſt.

ACTVS QVINTVS.

Tranio. Teuropides lorarij.

Vi homo timidus erit in dubijs rebus,is nauci non erit.
q Atq; equidem,quid id eſſe dicam uerbum nauci,neſcio.
Nam herus me poſtq̃ rus miſit,ut filium ſuum accerſerem
Ab illo per angiportum ad ortum noſtrum clanculum
Oſtium.quod in angiportu eſt ortu,pateſeci fores.

Eaq; eduxi omnem legionem, & mareis, & fœminas.
Poſtquam ex obſidione in tutum eduxi manipulares meos.
Capio conſilium, ut ſenatum congerronem conuocem.
Quem quom uocaui, atq; illi me è ſenatu ſegregant.
Vbi ego uideo rem uorti in meo foro, quantum poteſt,
Facio idem, quod plurimi, quibus res timida aut turbida eſt.
Pergunt turbare uſq;, ut quod ſit, cœpit conquieſcere.
Nam ſcio equidem nullo pacto iam eſſe poſſe clam ſenem.
Sed quid hoc, quod foris concrepuit proxuma uicinia?
Herus meus hic quidem eſt. guſtare eius ſermonem uolo.
Te. Illic uos intra limen aſtate, ut quom extemplo uocem,
Continuo exiliatis, manicas celeriter connectite.
Ego illum ante ædeis præſtabo ludificatorem meum.
Quoius ego hic ludificabo corium, ſi uiuo. Tr. res palàm eſt.
Nunc te uidere melius eſt quid agas cum illoc Tranio.
Te. Docte atq; a lute mihi captandu'ſt, ubi huc aduenerit.
Non ego ita extemplo meum oſtendam ſenſum. mittam lineam.
Diſſimulabo me horum quicquam ſcire. Tr. ô mortalem malum.
Alter hoc athenis nemo doctior dici poteſt.
Verba illi non magis hodie quiſquam, q̃ lapidi poteſt.
Aggrediar hominẽ. appellabo. Te. nũc ego ille huc ueniat uelim.
Tr. Si quidem pol me quæris, adſum præſens præſenti tibi.
Te. Euge Tranio quid agitur? Tr. ueniunt ruri ruſtici.
Philolaches iam hic aderit. Te. ædepol mihi opportune aduenit.
Noſtrum ego hunc uicinum opinor eſſe hominem audacem, & malũ.
Tr. Quidum? Te. qui negat nouiſſe uos. Tr. negat? Te. nec uos ſibi
Nummum unq̃ argenti dediſſe. Tr. abi. ludis me, credo, haud negat.
Te. Immo ædepol negat profecto, neq; ædeis Philolachi
Vendidiſſe. Tr. eho an negauit ſibi datum argentum obſecro?
Te. Quin iuſiurandum pollicitus eſt dare, ſi uellem, mihi.
Neq; ſe haſce ædeis uendidiſſe. neq; ſibi argentum datum.
Dixi ego iſtuc idem illi. Tr. quid ait? Te. ſeruos pollicitu'ſt dare
Suos mihi omnes quæſtioni. nugas nunquam mihi
Aedepol dabit. Tr. dat profecto Te. quin illum in ius conueniam.
Mane experiar, ut opinor, certum eſt. Tr. mihi. hominem cedo.
Te. Quid ſi igitur ego accerſam homines? Tr. factum eſſe iã oportuit.
Vel hominem iube ædeis mancupi poſcere. Te. immo primum uolo
Quæſtioni accipere ſeruos. Tr. faciundum ædepol cenſeo.
Interim ego hanc aram occupabo. Te. quid ita? Tr. nullam rẽ ſapis.

Ne enim illi huc confugere poſſint, quæſtioni quos dabit
Hic ego tibi præſidebo, ne ulla interbitet quæſtio.
Te. Surge. Tr. minime. Te. ne occupaſſis obſecro aram. Tr. cur? Te. ſcies.
Quia enim id ita maxume uolo, illi iſtoc confugiant ſine.
Tanto apud iudicem hunc argenti condemnabo facilius.
Tr. Quod agis, id agas. quid tu porro uis ſerere negocium?
Neſcis q̃ meticuloſa res ſit ire ad iudicem?
Te. Surge dum huc. eſt conſulere igitur quiddam, quod tecum uolo.
Tr. Sic tamen hinc conſilium dedero, nimio plus ſapio ſedens.
Tum conſilia firmiora ſunt de diuinis locis.
Te. Surge, ne nugare, aſpice dum contra me. Tr. aſpexi. Te. uides?
Tr. Video. huc ſi quis intercedat tertius, pereat fame.
Te. Qui dum? Tr. quia nihil quæſti ſit. mali hercle ambo ſumus.
Te. Perij? Tr. quid tibi eſt? Te. dediſti uerba, qui tandem probe
Me emunxti? Tr. uide ſis ſatine recte nummi huic aſſiunt.
Te. Immo etiam cerebrum quoq; omnem è capite emunxiſti meo.
Nam omnia malefacta ueſtra repperi radicitus.
Non radicitus quidem hercle, uerum etiam eradicitus.
Nunquam ædepol hodie inultus deſtinauerim tibi.
Iam iubebo ignem, & ſarmenta carnufex circundari.
Tr. Ne faxis, nam elixus eſſe, q̃ aſſus ſoleo ſuauior.
Te. Exempla ædepol faciam ego in te. Tr. quod placeo exẽplũ expetis.
Te. Loquere quoiuſmodi, quom hinc abibam, reliqui filium?
Tr. Cum pedibus, manibus, cum digitis, auribus, oculis, labris.
Te. Aliud te rogo. Tr. aliud ego nunc tibi reſpondebo.
Sed eccum tui gnati ſodalem uideo huc incedere
Callidatem. illo præſente mecum agito, ſi quid uoles.

Callidates adol. Teuropides ſenex. Tranio ſer.

Bi ſomnum ſepeliui, omnemq́; obdormiui crapulam,
u Philolaches ueniſſe mihi ſuum peregre huc dixit patrem.
Quoq; modo hominem aduenientem ſeruos ludificatus ſiet.
Ait ſe metuere in conſpectum illius accedere.
Nunc ego de ſodalitate ſolus ſum orator datus,
Qui à patre eius conciliarem pacem. atq; eccum optume.
Iubeo te ſaluere. & ſaluos, quom aduenis, Teuropides
Peregre gaudeo. hic apud nos hodie cœnes. Te. Salue & tu
Callidate. Dij te ament, de cœna facio gratiam.

Ca. Quin

Ca. Quin uenis? Tr. promitte. ego ibo pro te, ſi ire non lubet.
Te, Verbero etiam irrides? Tr. quin me pro te ire ad cœnã autumo.
Te. Non enim ibis. ego ferare faxo, ut meru ſti, in crucem.
Tr. Age mitte iſta hæc. & me ad cœnam dic iturum. quid taces?
Ca. Sed tu iſtic quid confugiſti in aram hanc inſcitiſſimus?
Tr. Aduenlens perterruit me loquere nunc quid fecerim.
Nunc utriuſq; diſceptator eccum adeſt. age diſputa.
Te. Filium corrupiſſe aio te meum. Ca. auſculta modo.
Fateor peccauiſſe. amicam liberaſſe abſente te.
Fœnori argentum ſumpſiſſe. id eſſe abſumptum prædico.
Nunquid aliud fecit, niſi quod faciunt ſummi gnati.
Te. Hercle mihi cauendum eſt. nimis orator cluet catus.
Sine me iſtuc iudicare. ſurge ego iſtic aſſedero
Maxume. & accipiam hanc ad me litem. enim iſtic captio eſt.
Tr. Fac ego ne metuam. ut tu meam timeas uicem.
Iam minoris fecero prædem. Te. quid iam quibus modis
Me ludificatus es? Tr. bene factum hercle. & factum gaudeo.
Sapere iſta ætate oportet. quis capite candido capi?
Te. Quid ego nunc faciam? ſi amicus Dephilo aut Philemonties.
Tr. Dicito his quo pacto tuus te ſeruos ludificauerit.
Optumas fruſtrationes dederis in comœdijs.
Ca. Tace parumper. ſine me uiciſſim loqui, auſculta. Te. licet.
Ca. Omnium primum ſodalem me eſſe ſcis gnato tuo.
Is me adijt. nam illum prodire pudet in conſpectum tuum.
Propterea q; fecit, quæ te ſcire ſcit. nunc te obſecro.
Stultitiæ atq; adoleſcentiæ eius ignoſcas tuus eſt.
Scis ſolere illanc ætatem tali ludo ludere.
Quicquid fecit unà nobiſcum fecit. non delinquimus.
Fœnus, ſortem, ſumptumq; omnem, qui amicæ eſt. omnia
Nos dabimus. nos conferemus noſtro ſumptu, non tuo.
Te. Non potuit uenire orator magis ad me impetrabilis,
Quàm tu. neq; illi ſum iratus. neq; quoiq̃ ſuccenſeo.
Immo me præſente amato, bibito, facito quod lubet.
Si hoc pudet, feciſſe ſumptum, ſumptum ſupplicij habeo ſatis.
Ca. Diſpudet iſtum ueniam. Tr. quid me fiet nunciam?
Te. Verberibus cædere dudum pendens, tametſi me pudet,
Interimam hercle. Ca. ego iubeo. fac iſtum cunctam gratiam,
Tranioni remitte remitte, quæſo hanc noxiam cauſſa mea.
Te. Aliud quid uis impetrari à me, facilius perferam.

Quam ut non iſtunc ego ſuis pro factis peſſumis
Peſſum premam. Tr. *mitte quæſo.* Te. *uiden ut reſtat furcifer?*
Ca. *Tranio?* Te. *quin tu ſi ſapis quieſce hanc rem modo petere.*
Ego illum uerberibus, ut ſit quietus, ſubegero.
Tr. *Nihil opus eſt profecto.* Ca. *age iam ſine te exorarier.*
Te. *Nolo.* Ca. *quæſo hercle.* Te. *nolo inquã, ne ores, nequicq̃ uenit.*
Ca. *Hanc modo unam noxiam unam. quæſo fac cauſſa mea.*
Quid grauaris, quaſi gratiam non commeream? ſi aliam noxiam,
Ibi utrunq; & hoc & illud poteris ulciſci probe.
Sine te exorem. Te. *age habe. abi impune. hem huic habeto gratiã.*
Spectatores fabula hæc eſt acta. uos plauſum date.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

PENICVLVS	PARASITVS.
MENAEHMVS	SVRREPTVS.
EROTIVM	MERETRIX.
CYLINDRVS	COQVVS.
MENAEHMVS	SOSIDES.
MESSENIO	SERVOS.
MVLIER	VXOR.
SACERVS	SERVOS.

ANCILLA.
SENEX.
MEDICVS.
LORARII.

ARGVMENTVM.

Mercator ſiculus, quoi erant gemini filij,
Ei ſurrepto clam altero, mors obtigit.
Nomen ſurrepti illius illi indit, qui domi eſt,
Auos paternus, facit Menæhmum Soſidem.
Et is germanum, poſtq̃ adoleuit, quæritat.
Hic fuerat alitus, ille ſurrepticius.
Menæhmum ciuem credunt omnes aduenam.
Eumq; appellant meretrix, uxor, & ſocer.
Ii ſe cognoſcunt fratres poſtremo inuicem.

PROLOGVS.

PROLOGVS.

Alutem primum iam a principio propiciam
s Mihi atq; uobis ſpectatores nuncio.
Adporto uobis Plautum lingua, non manu,
Quæſo ut benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentum accipite, atq; animum aduortite.
Quam potero in uerba conferam pauciſſima.
Atq; hoc poëtæ faciunt in comœdijs.
Omnes res geſtas eſſe Athenis autumant.
Quo uobis illud græcum uideatur magis.
Ego nusq̃ dicam, niſi ubi factum dicitur.
Atq; adeo hoc argumentum græciſſat tamen,
Non atticiſſat, uerum ſiciliciſſitat.
Nunc argumentum uobis demenſum dabo,
Non modio, neq; trimodio, uerum ipſo horreo.
Tantum ad narrandum noſtra adeſt benignitas.
Mercator quidam fuit SYRACVSIS ſenex.
Ei ſunt nati filij duo gemini.
Ita ſimili forma pueri, ut mater ſua
Non internoſſe poſſet, quæ mammam dabat.
Neq; adeo mater ipſa, quæ illos pepererat.
Vt quidem ille mihi dixit, qui pueros uiderat.
Poſtq iam pueri ſeptuennes ſunt, pater
Onerauit nauem magnam multis mercibus.
Imponit alterum geminum in nauim pater.
TARENTVM auexit ſecum ad mercatum ſimul.
Illum reliquit alterum apud matrem domi.
Tarenti ludi forte erant, quom illuc uenit.
Mortales multi ut ad ludos conuenerant.
Puer inter homines aberrauit a patre.
Epidamnenſis quidam ibi mercator fuit.
Is puerum tollit, auehitq; in Epidamnum.
Pater eius, poſtq̃ puerum perdidit,
Animum deſpondit, atq; is ægritudine
Paucis diebus poſt Tarenti emortuu'ſt.
Poſtq̃ Syracuſas de re ea redijt nuncius
Ad auom puerorum, puerum ſurreptum alterum,
Patremq; pueri poſt Tarenti eſſe mortuum.

Immutat nomen huic auos gemino alteri.
Ita illum dilexit, qui ſurreptus eſt, alterum.
Illius nomen indit illi, qui domi eſt.
MENAEHMO idem quod alteri nomen fuit.
Et ipſus eſt eodem uocatus nomine.
Propterea illius nomen memini facilius,
Quia illum clamore uidi ſiagitarier.
Ne mox erretis, iam nunc prædico prius.
Idem eſt ambobus nomen geminis fratribus.
Nunc in Epidamnum pedibus redeundum eſt mihi,
Vt hanc rem uobis examuſſim diſputem.
Siquis quid uoſtrum Epidamni curari ſibi uolt,
Audacter imperato, & dicito, ſed ita
Vt det mihi unde curari id poſſit ſibi.
Nam niſi qui argentum dederit, nugas egerit.
Qui dederit, magis maiores nugas egerit.
Verum illuc redeo, unde abij atq; uno aſto in loco.
Epidamnenſis ille, quem uobis dudum dixeram,
Geminum illum puerum, qui ſurripuit alterum.
Et liberorum, niſi diuitiæ, nihil erat.
Adoptat illum puerum ſurrepticium
Sibi filium, eiq; uxorem dotatam dedit.
Eumq; hæredem fecit, quom ipſe obijt diem.
Nam rus ut ibat, ut multum forte pluerat,
Ingreſſum fluuium rapidum ab urbe haud longule,
Rapide raptorem pueri ſubduxit fides.
Abſtraxitq; hominem in maxumam malam crucem.
Ita illi diuitiæ euenerunt maxumæ.
Atq; iſtic habitat geminus ſubrutipcius.
Nunc ille geminus qui Syracuſis habet,
Hodie in Epidamnum uenit cum ſeruo ſuo
Hunc quæritatum geminum germanum ſuum.
Hæc urbs EPIDAMNVS eſt, dum hæc agitur fabula.
Quando alia agetur, aliud fiet oppidum.
Sicut familiæ mutari ſolent quoq;.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

Peniculus paraſitus.

Iuuentus nomen fecit Peniculo mihi,
i Ideo quia menſam, quando edo, detergeo,
Homines captiuos, qui catthenis uinciunt,
Et qui fugitiuis ſeruis indunt compedes,
Nimis ſtultè faciunt, mea quidem ſententia.
Nam homini miſero malum ſi accedit ad malum,
Maior lubido eſt fugere, & facere nequiter.
Nam ſe ex catthenis eximunt aliquo modo.
Tum compediti ianuam lima perterunt.
Aut lapide excutiunt clauom. nugæ ſunt meræ.
Quem tu aſſeruare rectè ne aufugiat uoles,
Eſca atq; potione uinciri debet.
Apud menſam plenam homini roſtrum deliges.
Dum tu illi quod edat, & quod potet, præbeas,
Arbitratu ſuo affatim quotidie,
Nunq̃ ædepol fugiet, tametſi capital fecerit,
Facile aſſeruabis, dum illo uinclo uincies.
Ita iſtæc nimis lenta uincla ſunt eſcaria.
Quam magis extendas, tanto aſtringunt arctius.
Nam ego ad Menæchmum nunc eo, quoi iam diu
Sum iudicatus. ultro eo ut me uinciat.
Nam illic homo homines non alit, uerum educat.
Recreatq;. nullus melius medicinam facit.
Ita eſt adoleſcens ipſus eſcæ maxumæ.
Cereales cœnas dat. ita menſas extruit.
Tanta is ſtruices concinnat patinarias.
Standum eſt in lecto, ſi quid de ſummo petas.
Sed mihi interuallum iam hos dies multos fuit.
Domi ſum domitus uſq; cum caris meis.
Nam neq; edo, neq; emo, niſi quod eſt cariſſimum.
Ii quoq; iam cari qui inſtruxerunt, deſerunt.
Nunc ad eum inuiſo. ſed aperitur oſtium.
Menæchmum eccum ipſum uideo progreditur foras.

Menæhmus ſubreptus. Peniculus paraſitus.

I mala, ni ſtulta, ni indomita, impoſq; animi, quod uiro
n Eſſe odio uides, tu te tibi odio habeas, præter hac ſi mihi
Tale poſt hunc diem faxis, faxo foris uidua uiſas patrem.
Nam quoties ire uolo, me retines, reuocas, rogitas quo eam,
Quam rem ego agam, quid negocij geratur, quid detur,
Quid dicam, quid faciam, quid foris egerim, quid dixerim.
Portitorem duxi domum. ita omnem mihi rem neceſſe eſt loqui,
Quicquid egi, atq; ago. nimium te habui delicatam, nunc adeo
Vt facturus dicam. quando ego tibi ancillas, penum,
Lanam, aurum, ueſtem, purpuram bene præbeo, nec quicq̃ eges.
Malo cauebis, ſi ſapis, obſeruare uirum deſines,
Atq; adeo ne me nequicq̃ ſerues, ob eam induſtriam
Hodie ducam ſcortum ad cœnam. atq; alio conducam foras.
Pe. Illic ſe homo uxori ſimulat male loqui. loquitur mihi.
Nam ſi foris cœnat, me profecto, haud uxorem ulciſcitur.
Me. Euáx, iurgio hercle tandem uxorem abegi ab ianua.
Vbi ſunt amatores mariti. quid dona ceſſant mihi
Conferre omnes gratulantes, quia pugnaui fortiter.
Hanc modo uxori intus pallam ſubripui. ad ſcortum fero.
Sic decet dari. facete uerba. cuſtodi catte.
Hoc facinus pulchrũ eſt. hoc probũ. hoc lepidũ eſt. hoc factũ eſt fabre.
Meo malo à mala abſtuli. hoc ad damnum defertur.
Auorti prædam ab hoſtibus noſtrũm ſalute ſociũm.
Pe. Heus adoleſcens, ecqua in iſtac pars mihi eſt præmij. Me. perij.
In inſidias deueni. Pe. immo in præſidium, ne time.
Me. Quis hõ eſt? Pe. ego ſum. Me. ó mea cõmoditas. ó mea opportunitas.
Salue. Pe. ſalue. Me. quid agis? Pe. teneo dextra genium meum.
Me. Non potuiſti per tempus magis aduenire, q̃ aduenis.
Pe. Ita ego ſoleo. commoditatis omnis articulos ſcio.
Me. Vis tu facinus luculentum inſpicere? Pe. quis id coxit coquos?
Iam ſciam ſiquid titubatum eſt, ubi reliquias uidero.
Me. Dic mihi nunquid uidiſti unq̃ tabulam pictam in pariete,
Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi uenus adoneum?
Pe. Sæpe. ſed quid iſtæ picturæ ad me attinent? Me. age me aſpice.
Ecquid aſſimulo ſimiliter? Pe. quid iſtic eſt ornatus tuus?
Me. Dic hominem me lepidiſſumum eſſe. Pe. ubi eſuri ſumus?
Me. Dic modo hoc, quod ego te iubeo. Pe. dico, homo lepidiſſume.

Me. Ecquid audes de tuo iſtuc addere? Pe. atq; hilariſſume.
Me. Perge porró. Pe. non pergo hercle, niſi ſcio qua gratia
Litigium tibi eſt cum uxore. Me. hoc mihi abs te caueo cautius,
Clam uxorē ubi ſepulchrum habeamus, atq; hūc cōburamus diem.
Pe. Age ſanè igitur. quando æquom oras. q̄ mox incendo rogum.
Me. Dies quidem iam ad umbilicum eſt dimidiatus mortuus.
Remorare, mihi quom obloquere. Pe. oculū effodito perſolum mihi
Menæchme, ſi ullum uerbum faxo, niſi quod iuſſeris.
Me. Concede huc à foribus. Pe. fiat. Me. etiam concede huc. Pe. licet.
Me. Etiam nunc concede audacter ab leonino cauo.
Pe. Heu ædepol. næ tu, ego opinor, eſſes agitator probus.
Me. Quidum. Pe. ne te uxor ſequatur, reſpectas identidem.
Me. Sed qd ais? Pe. ego ne? id enim, quid tu uis? id aio, atq; id nego.
Me. Ecquid tu de odore poſſis, ſiquid forte olfeceris,
Facere coniecturam? captumſit collegium augurum.
Age dum odorare hanc quam ego habeo pallam quid olet,
Vt ſummum olfactare abſtines? Pe. ueſtimentum muliebre.
Næ ex iſtoc loco ſpur tur naſum odore illutibili.
Me. Olfacta igitur hinc Penicule lepide, ut faſtidis? Pe. decet.
Me. Quid igitur? quid olet reſponde. Pe. furtum, ſcortum, prandium.
Me. Nunc ad amicam deferetur hanc meretricem Erotium.
Mihi, tibi, atq; illi iubebo iam apparari prandium.
Inde uſq; ad diurnam ſtellam craſtinam potabimus.
Pe. Expedite fabulatus. iam fores ferio. Me. feri
Vel mane etiam mille paſſum commoratus cantharum.
Placide pulta. Pe. metuis credo, ne fores ſamiæ ſient,
Me. Mane mane obſecro hercle ab ſe eccā exit. Pe. o ſolem uides
Statim ut occæcatu'ſt præ huius corporis candoribus?

Erotium. Peniculus. Menæchmus ſubreptus.

Nime mi Menæchme ſalue, qd ergo extra numerū es mihi?
Me. Idem iſtuc alijs aſcriptiuis ad legionem ſolet.
Ego iſtuc mihi apparari iuſſi apud te prælium.
Hodie aliud feci. næ uterq; pro illo potabimus.
Vter ibi melior bellator erit inuentus cantharo.
Tua legio eſt. adiudicato cum utro hanc noctem ſies.
Vt ego uxorem mea uoluptas, ubi te aſpicio, odi male.
Er. Interim nequis quin eius aliquid indutus ſies.
Quid hoc eſt? Me. induuiæ tuæ, atq; uxoris exuuiæ, roſa.

Er.Superas facile,ut ſuperior ſis mihi,q̃ quiſq; qui imperat.
Pe.Meretrix tantiſper blanditur,dum illud quod rapiat,uidet.
Nam ſi amabas,oportebat iam naſum abreptum mordicus.
Me.Suſtine has Penicule exuuias facere,dum ſuauium uolo.
Pe.Cedo'.Me. ſed obſecro hercle ſalta ſic cum palla poſtea.
Pe.Ego ſaltabo? Me.ſanus hercle non es.Pe.ego ne,an tu magis?
Me.Si non ſaltas,exiigitur.nimio ego hanc periculo
Surripui hodie meo animo,ab Hippolyta ſubcingulum
Haud Hercules æquæ magno unq̃ abſtulit periculo.
Cape tibi hanc,quom una` uiuis meis morigera moribus.
Pe.Hoc animo decet animatos eſſe amatores probos,
Qui quidem ad mendicitatem ſe properent detrudere.
Me.Quattuor minis ego emi iſtanc anno iam uxori meæ.
Pe.Quattuor minæ periere planè,ut ratio redditur.
Me.Scin quid uolo ego te accurare? Ero.ſcio.curabo quæ uoles.
Me.Iube nobis tribus apud te prandium accurarier,
Atq; aliquid ſitomentorum de foro obſonarier.
Glandulam ſuillam,laridum,pernam itidem,aut ſinciput,
Aut polimenta porcina.aut aliquid aliud ad eum modum,
Madida quæ mihi apposita menſam miluinam ſuggerant,
Atq; actutum.Ero.licet ecaſtor.Me.nos prodimus ad forum.
Iam hic nos erimus.dum coquitur,interim potabimus.
Er.Quando uis ueni,parata res erit.Me.propera modo.
Sequere tu.Pe.ego hercle uero te & ſeruabo,& te ſequar.
Neq; hodie ut te perdam,meream deûm diuitias mihi.
Er.Euocate intus Cylindrum mihi quoquom actutum foras.

Erotium meretrix. Cylindrus coquus.

Portulam cape atq; argentum. eccos treis nummos habes?
Cy.Habeo.Er.abi atq; obſoniũ affer,tribus uide qđ ſit ſatis.
Neq; defiat,neq; ſuperſit.Cy. quoiuſmodi homines erunt?
Er.Ego & Menæhmus,& paraſitus eius.Cy.iam iſti ſunt decem.
Nam paraſitus hominum octo munus facile fungitur.
Er.Elocuta ſum conuiuas.cæterum cura tu,eſſe.
Cy.Cocta ſunt.iube ire accubitũ.Er.redi cito.Cy.iam ego hic ero.

Actus

ACTVS SECVNDVS.

Menæhmus Soſides. Meſſenio ſeruus.

Vlla eſt uoluptas nauitis Meſſenio
n Maior meo animo, q̃ quom illi ex alto procul
Terram conſpiciunt. Meſ. maior non dicam dolo,
Quam ſi adueniens terram uideas, quæ fuerit tua.
Sed quæſo quamobrem nunc Epidamnum uenimus?
Iam quaſi mare, omneis circuimus inſulas.
Me. Fratrem quæſitum geminum germanum meum.
Meſ. Nam quid modi futurum eſt illum quærere?
Hic annus ſextu'ſt, poſtq̃ rei huic operam damus.
Iſtros, hiſpanos, maſſilienſeis, illyricos,
Mare ſuperum omne, græciamq; exoticam,
Oraſq; italicas omneis, quas adgreditur mare,
Sumus circumuecti. ſi acum credo quæreres,
Acum inueniſſes, ſi appareret tam diu.
Hominem inter uiuos quæritamus mortuum.
Nam inueniſſemus iam diu, ſi uiueret.
Me. Ergo iſtuc quæro certum qui faciat mihi.
Qui ſeſe dicat, ſcire eum eſſe mortuum.
Operam prætereanunquam ſumam quærere.
Verum inter uiuos nunquam deſiſtam exequi.
Ego illum ſcio, q̃ cordi ſit carus meo.
Meſ. In ſcyrpo nodum quæris, quin nos hinc domum
Redimus. niſi ſi hiſtoriam ſcripturi ſumus.
Me. Dictum faceſſe elatum, & diſcaueas malo.
Moleſtus ne ſis, non tuo hoc fiet modo. Meſ. hem
Illoc enim uerbo eſſe me ſeruom ſcio.
Non potuit paucis plura planè proloqui.
Veruntamen me nequeo continere quin loquar.
Audin Menæhme, quom inſpicio marſupium
Viaticati hercle admodum æſtiue ſumus.
Næ tu hercle opinor niſi domum reuorteris,
Vbi nihil habebis, geminum dum quæris, gemes.
Nanq; epidamnea natio eſt hæc ita hominum,
Voluptarij atq; potatores maxumi,
Tum ſycophantæ, & palpatores plurimi
In urbe hac habitant, tum meretrices mulieres,

Quæ nusq̃ perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum eſt,
Quia nemo fermè huc ſine damno diuortitur.
Me. Ego iſtuc cauebo. cedò dum mihi huc marſupium.
Meſ. Quid eo uis? Me. iam abs te metuo de uerbis tuis.
Meſ. Quid metuis? Me. ne mihi damnum in Epidamno duas.
Tu magnus amator mulierum es Meſſenio.
Ego autem homo iracundus animi perditi.
Id utrunq; argentum quando habebo, cauero.
Ne tu delinquas, ne'ue ego iraſcar tibi.
Meſ. Cape, atq; ſerua. me lubente feceris.

Cylindrus. Menæhmus ſoſides. Meſſenio.

Ene obſonaui. atq; ex mea ſententia
b Bonum anteponam prandium pranſoribus.
Sed eccum Menæhmum uideo a tergo meo,
Prius iam conuiuæ ambulant ante oſtium,
Quàm ego obſonatu redeo adibo, atq; colloquar. Menæhme ſaluos ſis.
Me. Dij te amabunt quiſquis es. ſcis quis ego ſum?
Cy. Non hercle uero. ubi ſunt conuiuæ ceteri?
Me. Quos tu conuiuas quæris? Cy. paraſitum tuum.
Me. Meum paraſitum? certe hic inſanus eſt homo.
Meſ. Dixtin tibi eſſe hic ſycophantas plurimos?
Quem tu paraſitum quæris adoleſcens? Cy. tuum
Peniculum. Meſ. eccum in uidulo ego ſaluom fero.
Cy. Menæhme numero huc aduenis ad prandium.
Me. Nunc ipſo naturæ deo mihi reſponde
Adoleſcens. quibus hic pretijs porci ueneunt
Sacres, ſinceri. nummum unum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia,
Nam ego quidem inſanum eſſe te certo ſcio,
Qui mihi moleſtus homini ignoto, quiſquis es.
Cy. Cylindrus ego ſum. non noſti nomen meum?
Me. Seu tu Cylindrus, ſeu Choriendrus, perieris.
Ego te non noui. neq; nouiſſe adeo uolo.
Cy. Eſt tibi Menæhmi nomen tantum, quod ſciam.
Me. Pro ſano loqueris, qui me meo appellas nomine.
Sed ubi nou ſti tu me. Cy. ubi ego te nouerim,
Qui amicam habes heram meam hanc Erotium?

Me. Neq; hercle habeo, neq; ego te, quis homo ſis, ſcio.
Cy. Non ſcis quis ego ſim, qui tibi ſæpiſſime
Cyathiſſo apud nos, quando potas? Meſ. hei mihi
Quom nihil eſt, qui cum illi homini diminuam caput.
Me. Tun cyathiſſare mihi ſoles? qui ante hunc diem
Epidamnum nunq̃ uidi, neq; ueni. Cy. negas?
Me. Nego hercle uero. Cy. non tu in illiſce ædibus.
Habitas? Me. dij illos homines, qui illic habitant perduint.
Cy. Inſanit hic equidem, qui ipſe maledicit ſibi.
Audin Menæhme? Me. quid uis? Cy. ſi me conſulas,
Nummum illum, quem mihi dudum pollicitus dare,
(Nam tu quidem hercle certo non ſanus ſatis
Menæhme, qui nunc ipſus maledicas tibi,
Iubeas, ſi ſapias, porculum afferri tibi.)
Meſ. Tu hercle inſanus homo es, multum & odioſus mihi.
Cy. Solet iocari ſæpe mecum illo modo,
Quamuis ridiculus eſt, ubi uxor non adeſt.
Me. Quid ais tu? Cy. quiduis inquam? ſatin hoc, quod uides,
Tribus uobis obſonatus, an obſono amplius
Tibi, & paraſito, & mulieri? Me. quas mulieres,
Quos tu paraſitos loquere? Meſ. quod te urget ſcelus,
Qui huic ſis moleſtus? Cy. quid tibi mecum eſt rei?
Ego te non noui, cum hoc quem noui, fabulor.
Me. Non ædepol tu homo ſanus es, certo ſcio.
Cy. Iam ergo hæc mandentur ſaxo. nihil morabitur.
Proin tu ne quò longius abeas ab ædibus.
Nunquid uis? Me. ut eas maxumam in malam crucem.
Cy. Ire hercle melius eſt te intro, atq; accumbere.
Dum ego hæc appono ad uolcani uiolentiam,
Ibo intro, & dicam te hic aſtare Erotio.
Vt te hinc abducat potius, q̃ hic adſtes foris.
Me. Iam ne abijt ille? ædepol haud mendacia
Tua uerba. Meſ. exterior ſis. obſeruato modo
Nam iſtic meretricem credo habitare mulierem,
Vt quidem inſanus ille dixit, qui hinc abijt modo.
Me. Sed miror qui ille nouerit nomen meum.
Meſ. Minime hercle mirum. morem hunc meretrices habent,
Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas,
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,

Rogitant quoiatis ſit, quid ei nomen ſiet,
Poſt ille extemplo ſe applicant, agglutinant,
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.
Me. Sanè cenſeo. Meſ. nunc in iſtoc portu ſtat nauis,
Abs qua cauendum eſt nobis, prædatoria.
Me. Mones quidem hercle recte. Meſ. tum demum ſciam
Recte monuiſſe, ſi tu recte caueris.
Me. Tace dum parumper, nam concrepuit hoſtium.
Videamus qui hinc egreditur. Meſ. hoc ponam interim.
Adſeruatote hæc ſultis nauales pedes.

Erotium. Cylindrus. Menæhmus. Soſides. Meſſenio.

Ine fores ſic. abi. nolo opperirier intus, para,
Cura tu quod opu'ſt. Cy. fiat. Er. ſternite lectos. incendite
Odores. mundicia illecebra animo eſt amantium.
Amanti amœnitas malo, ſed nobis eſt lucro.
Sed ubi nam eſt ille, quem coquos mihi ante ædeis eſſe ait.
Atq; eccum uideo, qui mihi uſui eſt. & plurimum
Prodeſt. item huic ultro fit ut meret, potiſſimus
Vt noſtræ domui ſit. nunc eum adibo, atq; ultro alloquar.
Animule mi Menæhme cur uideo te ſtare hic foris?
Fores quoi pateant magis, q̄ domus tua, domus quom hæc tua ſit?
Prandium, ut iuſſiſti, hic curatum, ubi lubet, ire accubitum licet.
Me. Qui cū hæc mulier loquitur? Er. eqdē tecum. Me. qd mecum tibi
Fuit unq̄, aut nunc eſt negocij? Er. quia pol te unum ex omnibus
Venus uoluit me magnificare, neq; id immerito tuo.
Nam ecaſtor ſolus bene factis me florentem facis.
Me. Certo hæc mulier aut inſana, aut ebria eſt Meſſenio.
Quæ hominem ignotum compellet me tam familiariter.
Meſ. Dixin ego iſtæc hic ſolere fieri. folia nunc cadunt.
Præut ſi triduum hoc hic erimus, tum arbores in te cadent.
Nam ita ſunt hic meretrices omnes illecebræ argentariæ.
Sed ſine me dum hanc compellare. heus mulier tibi dico. Er. qd eſt?
Meſ. Vbi tu hunc hominem noviſti? Er. ibidem, ubi hic me, iam diu
In Epidamno. Meſ. in Epidamno? qui huc in hanc urbem pedem
Niſi hodie nunq̄ intro tetulit? Er. eia delicias facis
Mi Menæhme. quin amabo is intro? hic tibi erit rectius.
Me. Hæc equidem ædepol recte appellat me meo mulier nomine.
Nimis miror, quid hoc ſit negoci. Meſ. oboluit marſupium

Huic iſtuc, quod habet. Me. atq; ædepol monuiſti probe.
Accipe dum hoc. iam ſcibo utrum hæc me mage amet, an marſupiũ.
Er. Eamus intro ut prandeamus. Me. bene uocas, tum gratia eſt.
Er. Cur igitur tibi me iuſſiſti coquere dudum prandium?
Me. Egone te iuſſi coquere? Er. certo tibi, & paraſito tuo.
Me. Quoi, malum, paraſito? certe hæc mulier non ſana eſt ſatis.
Er. Peniculo. Me. quis is eſt peniculus? qui extergentur baxeæ?
Er. Scilicet qui dudum tecum uenit, quom pallam mihi
Detuliſti, quam uxori ſurripuiſſe aiebas tuæ.
Me. Tibi pallam dedi, quam uxori meæ ſurripui? ſana ne es?
Certe hæc mulier canterino ritu aſtans ſomniat.
Er. Qui lubet ludibrio habere me, atq; ire infitias mihi,
Facta quæ ſunt? Me. dic quid eſt id quod negem quod fecerim?
Er. Pallam te hodie mihi dediſſe uxoris. Me. iam nunc nego
Ego quidem. neq; unq̃ uxorem habui, neq; habeo, neq; huc unquam
Poſtq̃ ſum natus, intra portam penetraui pedem.
Prandi in naui. inde huc ſum egreſſus. te conueni. ecce rem.
Er. Perij miſera. quam tu nunc mihi nauem narras. Me. ligneam
Sæpe tritam, ſæpe fixam, ſæpe excuſſam malleo.
Quaſi ſupellex pellionis, palus palo proximus eſt.
Er. Iam ámabo deſine ludos facere. atq; i hac mecum ſimul.
Me. Nam quem mulier alium hominem, non tu me quæritas.
Er. Non ego te noui Menæchmum Moſcho prognatum patre,
Qui Syracuſis perhibere natus eſſe in Sicilia,
Vbi rex Agathocles regnator fuit. & iterum Pythia,
Tertium Olympia, qui in morte regnum Hieroni tradidit.
Me. Nunc heroas haud falſò mulier prædicas. Meſ. proh iupiter
Nunc iſtæc mulier illinc uenit, quæ te nouit tam cate.
Me. Hercle opinor pernegari non poteſt. Meſ. ne feceris.
Periſti, ſi intraſſis intra limen. Me. quin tu tace modo.
Bene res geritur. aſſentabor quicquid dicet mulier.
Si poſſem hoſpitium nanciſci. iam dudum mulier tibi
Non imprudens aduerſabar. hunc metuebam, ne meæ
Vxori renunciaret de palla, & de prandio.
Nunc quando uis eamus intro. Er. etiam paraſitum manes?
Me. Neq; ego illum maneo, neq; flocci facio. neq; ſi uenerit
Eum intromitti uolo. Er. ecaſtor haud inuita fecero.
Me. Sed ſcin quid te ámabo ut facias impero? Er. quid uis modo?
Me. Pallam illam quam dudum dederam, ad phrygionẽ ut deferam.

Vt reconcinnetur. atq; ut opera addantur, quæ uolo.
Er. Hercle quin tu recte dicis. Me. eadem ignorabitur,
Ne uxor cognoſcat te habere, ſi in uia conſpexerit.
Er. Ergo mox auferto tecum quando abibis. Me. maxume.
Er. Eamus intro. Me. iam ſequar te. hunc uolo etiam colloqui.
Eho Meſſenio accede huc. Meſ. quid negocij eſt ſtſcari?
Quid eo opus eſt? Me. ſcio, ut me dicas tanto nequiorem.
Habeo prædam. tantum incœpi operis. & quantum potes,
Abduc iſtos in tabernam actutum diuerſoriam.
Tu facito ante ſolis occaſum ut uenias aduorſum mihi.
Meſ. Non tu iſtas meretrices nouiſti here. Me. tace inquam, mihi
Dolebit, non tibi, ſi quid ego ſtulte fecero.
Mulier hæc ſtulta; atq; inſcita eſt. quantum perſpexi modo.
Eſt hic præda nobis. Meſ. peri. Me. iam ne abis. Meſ. peri. tibi probe
Ducit lembum dierectum nauis prædatoria.
Sed ego inſcitus, qui hero me poſtulem moderarier,
Dicto me emit audientem, haud imperatorem ſibi.
Sequimini, ut quod imperatum eſt, ueniam aduorſum tempori.

ACTVS TERTIVS.

Peniculus paraſitus.

Plus triginta annis natus ſum, quom ego interea loci
Nunq̃ quicq̃ facinus feci peius, neq; ſceleſtius,
Quam hodie, quom in cõtionẽ mediã, me immerſi miſer.
Vbi, Dij, mihi menæhmus ſe ſubtraxit mihi.
Atq; abijt ad amicam credo. neq; me uoluit ducere.
Vt illum Dij omnes perduint, qui primus commentus eſt
Contionem habere, quæ homines occupatos occupat.
Nanq; ad eam rem ocioſos homines decuit deligi,
Qui niſi adſint, quom citentur, cenſus capiant illico.
Ad forum eſt hominum indies, qui ſingulas eſcas edunt.
Quis negoci nihil eſt. qui eſum neq; uocantur, neq; uocant.
Hos oportet concioni dare operam, atq; comitijs.
Si id ita eſſet, non ego hodie perdidiſſem prandium,
Quoi tam credo datum uoluiſſe, q̃ me uideo uiuere.
Ibo etiamnum relliquiarum ſpes animum oblectat meum.
Sed quid ego uideo Menæhmum? cum corona exit foras.
Sublatum eſt conuiuium, edepol uenio aduorſum tempori.

Menæhmus Soſides. Peniculus.

Otin ut quieſcas, ſi ego tibi hanc hodie probe
Lepideq́; concinnatam referam tempori?
Non faxo eam eſſe dicas, ita ignorabitur.

Pe. Pallam ad phrygionem fert confecto prandio
Vinoq́; epoto, paraſito excluſo foras.
Non hercule is ſum, qui ſum, ni hanc iniuriam,
Meq́; ultus pulchre fuero. obſeruabo quid agat
Hinc primum. poſt hunc hominem adibo, atq; alloquar.

Me. Pro dij immortales. quoi homini unq̃ uno die
Boni dediſtis plus, qui minus ſperauerit?
Prandi. potaui. ſcortum accubui, atq; abſtuli
Hanc, quoius hæres unq̃ erit poſt hunc diem.

Pe. Nequeo quæ loquitur exaudire clanculum.
Satur nunc loquitur de me, & de parti mea.

Me. Ait hanc dediſſe me ſibi, atq; eam meæ
Vxori ſurripuiſſe, quoniam ſentio
Errare, extemplo, quaſi res cum ea eſſet mihi,
Cœpi aſſentari, mulier quicquid dixerat,
Idem ego dicebam. quid multis uerbis opu'ſt?
Minore nuſq̃ bene fui diſpendio.

Pe. Adibo ad hominem. nam turbare geſtio.

Me. Quis hic eſt, qui aduorſum fit mihi? Pe. quid ais homo
Leuior q̃ pluma, peſſume, & nequiſſume,
Hominis flagitium, ſubdole, ac minimi pretij?
Quid de te merui, qua me cauſſa perderes?
Vt ſurripuiſti te mihi dudum de foro?
Feciſti funus abſenti me prandio.
Cur auſus facere, quom ego ea, qua tu eras, eram?

Me. Adoleſcens quæſo quid tibi mecum eſt rei?
Qui mihi maledicas ignoto inſciens? an tibi
Malam rem uis pro maledictis dari poſtea?

Pe. Eam quid eſt? ædepol te dediſſe intellego.

Me. Reſponde adoleſcens quæſo quid tibi nomen ſit?

Pe. Etiam derides, quaſi nomen non noueris?

Me. Non ædepol ego te, quod ſciam, unq̃ ante hunc diem
Vidi, neq; noui. uerum te hortor quiſquis es.
Si æquum facias, ut mihi odioſus ne ſies.

Pe. Non me noui'ſti? Me. non negem, ſi nouerim.
Pe. Menæhme uigila. Me. uigilo hercle quidem, quod ſciam.
Pe. Tuum paraſitum non noui'ſti? Me. non tibi ſanu'ſt
Adoleſcens ſinciput, intellego. Pe. reſpondeas.
Surripuiſti uxori tuæ pallam iſtanc hodie?
Atq; dediſti Erotio? Me. neq; ego uxorem habeo, neq;
Ego Erotio dedi, nec pallam ſurripui.
Pe. Satin ſanus es? occiſa eſt hæc res. non ego
Te indutum palla exire uidi iſthinc foras?
Me. Væ capiti tuo. omnes cinædos cenſes nunc, quia tu es.
Tun me indutum fuiſſe pallam prædicas?
Pe. Ego hercle uero. Me. non tu hinc abis quo dignus es?
Aut te piari iubes homo inſaniſſume?
Pe. Nunquam ædepol quiſquam me exorabit, quin tuæ
Vxori rem omnem iam, geſta ut ſit, eloquar.
Omnes in te iſtæc recident contumeliæ.
Faxo haud inultum prandium comederis.
Me. Quid hoc eſt negocij? ſatine ut quenq; conſpicor,
Ita me ludificant? ſed concrepuit oſtium.

Ancilla. Menæhmus. Soſicles.

M Enæhme orare ait te multum Erotium.
Vt hoc una opera ad aurificem deferas;
Atq; huic ut addas auri pondo unciam,
Iubeasq; ſpinther nouom reconcinnarier.
Me. Et iſtuc, & aliud, ſi quid curari uolet,
Me curaturum dicito quicquid uolet.
An. Scin quod hoc ſit ſpinther? Me. neſcio, niſi aureum.
An. Hoc eſt quod olim clanculum ex armario
Te ſurripuiſſe aiebas uxori tuæ.
Me. Nunquam hercle factum. An. non tu meminiſti obſecro?
Redde igitur ſpinther, ſi non meminiſti. Me. mane.
Immo equidem memini. nempe hoc eſt, quod illi dedi,
Iſtuc. ubi hercle armillæ ſunt, quas unà dedi?
An. Nunquam dediſti. Me. nam pol una dedi die.
An. At te accurare dicit. Me. accurabitur.
Hæc palla, & ſpinther faxo referantur ſimul.
An. Amabo mi Menæhme in aureis da mihi

Facienda

Facunda pondo duûm nummum ſtalagmia.
Vt te lubenter uideam, quom ad nos ueneris.
Me Fiat, cedo aurum, ego manu pretium dabo.
An. Da ſodes abs te. poſt reddidero tibi.
Me. Imo cedo abs te. An. ego poſt tibi reddam duplex.
Me. Non habeo. An. at tu quando habebis, tum dato.
Nunquid me uis? Me. hæc me curaturum dicito.
Vt quamtum poſſit, quanq̃ liceat, reueniant.
Iam ne abijt intro abijt. obtrudit fores.
Dij me quidem omnes adiuuant, augent, amant.
Sed quid ego ceſſo, dum datur mihi occaſio?
Tempu'ſt abire ab his locis lenonijs.
Propera Menæhme. fer pedem. confer gradum.
Demam coronam. atq; abijciam ad leuam manum.
Vt qui ſequantur, hac me abijſſe cenſeant.
Ibo, & conueniam ſeruom, ſi potero, meum.
Vt hæc, quæ bona dij mihi dant, ex me ſciat.

ACTVS QVARTVS.

Mulier uxor. Peniculus.

Go ne hic mendiciar in matrimonio,
Vbi uir compilet clanculum quicquid domi eſt,
Atq; ad amicam deferat? Pe. quin tu taces?
Manifeſto faxo iam opprimes, ſequere hac modo,
Pallam ad phrygionem cum corona hinc
Ferebat hodie, tibi quam ſurripuit domo.
Sed eccam, quam coronam habuit. num mentior?
Mu. Hem hac abijt. Pe. ſi uis perſequi ueſtigijs.
Atq; ædepol eccum optume reuortitur.
Sed pallam non fert. Mu. quid ego nunc cum illoc agam?
Pe. Idem quod ſemper. male habeas. Mu. ſic cenſeo.
Pe. Huc concedamus. ex inſidijs aucupa.

Menæhmus ſubreptus. Mulier uxor. Peniculus.

T hoc utitur more morum moleſto maxume omnium,
Atq; uti quiq; optumi ſunt maxumi, morē hunc habent.
Clientis ſibi oēs uolunt eſſe multos. boni ne an mali ſient,
Id haud quæritant. res quæritur magis, q̃ clientum fides
Quoiuſmodi cluat. ſi pauper eſt, atq; haud malus

Nequam habetur. ſin diues malus eſt, habetur is cliens
Frugi, qui neq; leges, neq; æquom, neq; bonum uſquam colunt,
Solicitos patronos habent, datum denegant, quod datum eſt.
Litium pleni, rapaces, fraudulenti ſunt uiri.
Qui aut fœnore, aut periurijs paratam rem habent.
Mens in querelis. iuris ubi dicitur dies, ſimul
Patronis dicitur, quippe qui pro illis, quæ maleficerint
Loquantur, aut ad populum, aut in iure, aut ad iudicem res eſt
Sicut me hodie nimis ſolicitum quidam habuit cliens.
Neq; quod uoluit agere, quicquam licitum eſt ita me adtinuit,
Ita detinuit apud ædiles prælijs factis plurimis,
Peſſumis'q;. dixi cauſſam, conditiones retuli
Tortas, confragoſas. plus minus opus q̃ erat multo dixeram
Controuerſiam. ut ſponſio fieret, quid ille, prædem dedit.
Nec magis ego manifeſto teneri hominem unquam ullum uidi
Omnibus malefactis. teſtes tres aderant acerrum.
Di illum omnes perdant. ita mihi hunc hodie corrupit diem.
Me'q; adeo, qui hodie forum oculis unquam inſpexi meis.
Iuſſi apparari prandium. amica expectat me, ſcio.
Vbi primum eſt licitum, illico properaui abire de foro.
Irata eſt credo nunc mihi. placabit palla, quam dedi,
Quam hodie uxori abſtuli, atq; huic detuli. Pe. quid ais? Vx. uiro
Me malo male nuptam. Pe. ſatin audis, quæ illic loquitur? Mu. ſatis.
Me. Si ſapiã, hinc intro abeã, ubi mihi bñ ſit. Mu. mane male erit potius.
Næ illam mecaſtor fœnerato abſtuliſti? ſic datur?
Clanculum te iſtæc flagitia facere cenſebas poteſſe?
Me. Quid illuc uxor negocij? Mu. men rogas? Me. uin hunc rogem?
Pe. Aufer hinc palpationes. Me. perge tu. quid tu mihi
Triſtis es? ſcire oportet. Pe. ſcit. ſed diſſimulat malus.
Me. Quid negocij eſt? Vx. pallam. Me. pallã, qd? Vx. pallã. qd paues?
Me. Nihil equidem, niſi unum, palla pallorem incutit.
Pe. An tu næ etiam mecum eſſes prandium? perge in uirum.
Me. Non taces? Pe. non hercle uero taceo. nutat, ne loquar.
Me. Non hercle ego quidem uſquam quicquam nuto, neq; nicto tibi.
Vx. Næ ego caſtor mulier miſera. Me. qui tu miſera es? mihi expedi.
Pe. Nihil hoc confidentius, qui quæ uides, ea pernegat.
Me. per Iouem, deos'q; omneis adiuro uxor. ſatin hoc eſt tibi?
Me iſti num nutaſſe. credis? Vx. iam tibi de iſtis. illuc redi.
Me. Quo ego redeam. Vx. equidẽ ad phrygionẽ cenſeo. & pallã refer.

Me. Quæ

Me. Quæ iſtæc palla eſt? Vx. taceo iam, quãdo nec rem meminit ſuam.
Me. Num quis ſeruorum deliquit? num ancillæ, aut ſeruæ tibi?
Reſponſa, aut loquere, impune non erit. Vx. nugas agis.
Me. Triſtis admodum es. non mihi iſtuc ſatis placet. Vx. nugas agis.
Me. Certe familiarium aliquoi irata es. Vx. nugas agis.
Me. Num mihi es irata ſaltem? Vx. nunc tu non nugas agis.
Me. Dic mea uxor, quid tibi ægre eſt? Pe. bellus blanditur tibi.
Me. Potin ut moleſtus ne ſis? non te appello. Pe. aufer manum.
Sic datur. properato abſente me comeſſe prandium.
Poſt ante ædeis cum corona hederæ huc intro tetuliſti pedem.
Me. Neq; pol ego prandi. neq; hodie huc intro tetuli pedem.
Pe. Tun negas? Me. nego hercle uero. Pe. nihil hoc homine audacius.
Non ego te modo hic ante ædeis cum corona florea
Vidi aſtare quom negabas mihi eſſe ſanum ſinciput?
Et me negabas nouiſſe? peregrinum aiebas eſſe te?
Me. Quin ut dudum diuerti abs te, redeo nunc demum domum.
Pe. Noui ego te. non mihi cenſebas eſſe, qui te ulciſcerer.
Omnia hercle uxori dixi. Me. quid dixiſti? Pe. neſcio.
Eam ipſius roga. Me. quid hoc eſt uxor? quid nam hic narrauit tibi?
Quid id eſt? quid taces, quin dicis quid ſit? Vx. quaſi tu neſcias.
Palla eſt mihi domo ſubrepta. Me. palla ſubrepta eſt tibi?
Vx. Men rogas? Me. pol haud rogem te, ſi ſciam. Pe. o hominem malum.
Vt diſſimulat? Vx. non potes celare. rem noui probe.
Pe. Omnia hercle ego edictaui. Me. qd id eſt? Vx. quando nihil pudet.
Neq; uis tua uoluntate ipſe profiteri, audi, atq; ades.
Et quid ſim triſtis, & quid mihi hic dixerit, faxo ſcias.
Palla eſt mihi domo ſubrepta. Me. palla ſubrepta eſt tibi?
Pe. Viden ut ſcelestus captat? huic ſubrepta eſt, non tibi.
Nam profecto tibi ſubrepta ſi eſſet, ſalua non foret?
Me. Nihil mihi tecum eſt. ſed quid tu ais? Vx. palla inquã perit domo.
Me. Quis eam ſurripuit? Vx. pol iſtuc ille ſcit, qui illam abſtulit.
Me. Quis hõ eſt? Vx. menæhmus qdam. Me. ædepol factum nequiter.
Quis is menæhmus ẽ? Vx. tu iſtic. Me. ego ne. Vx. tu. Me. qs arguit?
Vx. egomet. Pe. & ego. atq; huic amicæ detuliſti Erotio.
Me. Egon dedi? Pe. tu, tu inquam. uin afferri noctuam,
Quæ tu, tu uſq; dicat tibi. nam nos iam nos defeſſi ſumus.
Me. Per Iouem deoſq; omneis adiuro uxor, ſatin hoc eſt tibi?
Non dediſſe. Pe. immo hercle uero nos non falſum dicere.
Me. Ego illam non condonaui. ſed ſic utendam dedi.

Vx. Equidem tuam nec chlamydem defero, nec pallium quoiquam
Vtendum mulierem æquom eſt ueſtimentum muliebre
Dare foras, uirum uirile. quin refers pallam domum?
Me. Ego faxo referetur. Vx ex re tua, ut opinor, feceris.
Nam domum nunquam introibis, niſi feres pallam ſimul.
Me. Ego domũ? Pe. quid mihi futurum eſt, qui tibi hanc operam dedi?
Vx. Opera reddetur, quando quid tibi erit ſubreptum domo.
Pe. Id quidem ædepol nunq̃ erit. nam nihil eſt, quod perdam domi
Commune cum uxore, Dij uos perdant, properabo ad forum.
Nam ex hac familia me plane excidiſſe intellego.
Me. Male uxor mihi ſe feciſſe cenſet, quom excludit foras.
Quaſi non habeam, quo intromittar, alium meliorem locum.
Si tibi diſpliceo patiundum. at placuero huic Erotio.
Quæ me non excludet à ſe, ſed apud ſe occludet domi.
Nunc ibo, orabo, ut mihi pallam reddat, quam dudum dedi.
Aliam illi redimam meliorem. eequis hic eſt ianitor?
Aperite. atq; Erotium aliquis euocate ante oſt um.

Erotium meretrix. Menæhmus ſubreptus.

Vis à me hic quærit inimicitias ſibi, atq; ætati ſuæ?
Mi menæhme cur añ ædeis aſtas, ſequere intro. Me. mane.
Scin qd ẽ, qđ ego ad te uẽio? Ero ſcio, ut tibi ex me ſit uolu-
Me. Immo ædepol pallam illam amabo, quam tibi dudum dedi, (ptas
Mihi eam redde. uxor reſciuit rem omnem, ut factum eſt, ordine.
Ego tibi redimam bis tanto pluris pallam, quam uoles.
Er. Tibi dedi equidem illam, ad phrygionem ut ferres, paulo prius,
Et ſpinther, ut ad aurificem ferres, ut fieret nouom.
Me. Mihi tu dederis pallam, & ſpinther? nunquam factum reperies.
Nam ego quidem poſtq̃ illam dudum tibi dedi, atq; abij ad forum,
Nunc redeo nunc te poſt illa uideo. Er. uideo quam rem agis,
Quia commiſi, ut me defrudes, ad ea rem affectas uiam.
Me. Neq; pol te defrudandi cauſſa poſco. quin tibi dico
Vxorem reſciuiſſe. Er. nec te ultro oraui, ut dares,
Tu te ultro ad me detuliſti. dediſti eam dono mihi.
Eandem nunc repoſcis. patiar. tibi habe. aufer. utere
Vel tu, uel tua uxor, uel etiam in oculos compingite.
Tu huc poſt hunc diem pedem intro non feres, ne fruſtra ſis,
Quando tu me benemerentem tibi habes deſpicatui,
Niſi feres argentum, fruſtra me ductare non potes.

Aliam

Aliam poſthac tibi inuenito. quam habeas fruſtratui.
Me. Nimis iracunde hercle. tandem heus tu tibi dico mane.
Redi. Er. etiam ne aſtas? etiam audes mea reuorti gratia?
Me. Abijt intro ocyus in ædeis. nunc ego ſum excluſiſſimus.
Neq; domi, neq; apud amicam mihi iam quicquam creditur.
Ibo, & conſulam hanc rem amicos, quid faciundum cenſeant.

ACTVS QVINTVS.

Menæhmus Soſides. Mulier.

Imis ſtulte dudum feci, quom marſupium
n Meſſenioni cum argento concredidi,
Immerſit aliquo ſeſe credo in ganeum.
Mu. Prouiſam q̃ mox uir meus redeat domum.
Sed eccum uideo, ſalua ſum, pallam refert.
Me. Demiror ubi nunc ambulet Meſſenio.
Mu. Adibo, atq; hominem accipiam quibus dictis meret.
Non te pudet prodire in conſpectum meum
Flagitium hominis cum iſtoc ornatu? Me. quid illud eſt.
Quæ res te agitat mulier? Mu. etiam tu ne impudens
Mutire unum uerbum audes, aut mecum loqui?
Me. Quid tandem admiſi in te, ut loqui non audeam?
Mu. Rogas me? o' hominis impudentem audaciam.
Me. Non tu ſcis mulier Hecobam quapropter canem
Græci eſſe prædicabant. Mu. non equidem ſcio.
Me. Quia idem faciebat Hecoba, quod tu nunc facis.
Omnia mala ingerebat, quemq; aſpexerat.
Itaq; adeo iure cœpta appellari canis.
Mu. Non iſtæc ego flagitia poſſum perpeti.
Nam me ætatem meam uiduam eſſe mauelim,
Quam iſtæc flagitia tua pati, quæ tu facis.
Me. Quid id ad me? tu te nuptam poſſis perpeti.
An ſis abitura à tuo uiro, an non? Mu. mes ita eſt.
Me. Hæc peregrino ut aduenienti narrat fabulas.
Mu. Quas fabulas? non inquam patiar præter hac,
Quin uidua uiuam, q̃ tuos mores perferam.
Me. Mea quidem hercle cauſſa uidua uiuito.
Vel uſq; dum regnum obtinebit iuppiter.
Mu. At mihi negabas dudum ſurripuiſſe te.

Nunc eandem ante oculos attines. num te pudet?
Me. Heu hercle mulier multum & audax & mala es.
Tun tibi hanc ſubreptam dicere audes, quam mihi
Dedit alia mulier, ut concinnandam darem?
Mu. Næ iſtuc mecaſtor iam patrem accerſam meum,
Atq; enarrabo tua flagitia, quæ facis.
Heus Decio. quære meum patrem, tecum ſimul
Vt ueniat huc ad me. ita rem illi eſſe dicito.
Iam ego aperiam iſtæc tua flagitia. Me. ſanan es,
Quæ mea flagitia? Mu. pallam atq; aurum meum domo
Quom ſuppilas tuæ uxori, atq; illud tuæ
Degeris amicæ. ſatin hæc recte fabulor?
Me. Quæſo hercle mulier, ſi ſcis, monſtra, quod bibam
Tuam qui poſſim perpeti petulantiam.
Quem tu hominem me arbitrare? Mu. neſcio te ego?
Me. Scis tu me? Mu. non te noui? quom Parthaon es,
Me derides. at pol illum iam non potes
Patrem meum, qui huc aduenit. quin reſpicis?
Nouiſtin tu illum? Me. noui cum Calcha ſimul.
Eodem die uidi illum, quo te ante hunc diem.
Mu. Negas nouiſſe me? negas patrem meum?
Me. Idem hercle dicam, aucm ſi uis adducere.
Mu. Ecaſtor pariter hoc, atq; alias res ſoles.

Senex. Mulier. Menæhmus ſoſides.

T ætas mea eſt, atq; ut hic uſus facto eſt, gradū proferam.
u Progredi properabo, ſed id quam facile ſit, haud mihi
ſum falſus.
Nam pernicitas deſerit. conſitus ſum ſenectute. onuſtum gero
Corpus, uires reliquere. ut ætas mala eſt merx. mala eſt ergo,
Nam res plurimas peſſumas cum aduenit affert, quas ſi autumem
Omneis, nimis longus ſermo eſt, ſed ea res mihi
In pectore, & corde dura eſt, quid nam hoc ſit negocij.
Quod filia ſic repente expetit me, ut ad ſe irem. nec quid
Id ſit mihi certius facit, quid uelit, quid me accerſit,
Verum propemodum iam ſcio quid ſiet rei. credo
Cum uiro litigium natum eſſe aliquod ita iſtæc ſolent, quæ uiros
Subſeruire ſibi poſtulant, fretæ, dote feroces.

Et illi

Et illi quoq; haud abſtinent ſæpe culpa.uerum eſt modus tamen.
Quo id pati uxorem oportet.nec pol filia unquam aduerſit patrem
Ad ſe,niſi quid commiſſi adiurgij eſt cauſſa.ſed quicquid eſt,
Iam ſciam. atq; eccam eã ipſam ante ædeis,& eius triſtẽ uirũ uideo.
Id eſt quod ſuſpicabar.ibo aduorſum.appellabo hanc.
Mu.Salue multum mi pater. Se.ſalua ſis.ſed cur ab tuo ſeruo
Accerſi iubes? quid tu es triſtis? quid ille abs te iratus
Deſtitit? neſcio quid uos uelitati eſtis inter uos duos.
Loquere,uter meruiſtis culpam,paucis,non longos logos.
Mu.Nuſquam equidem quicq̃ deliqui.hoc primum te abſoluo pater.
Verum uiuere hic non poſſum.neq; durare ullo modo.
Proin tu me hinc abducas.Se.quid iſtuc eſt? Mu.ludibrio pater
Habeor.Se.unde? Mu.ab illo quoi mandauiſti meo uiro.
Se.Ecce autem litigium.quoties tandem edixi tibi,
Vt caueres,neuter ad me iretis cum querimonia?
Mu.Qui ego iſtuc mi pater cauere poſſum? Se.me interrogas?
Niſi non uis.quoties monſtraui tibi,uiro ut morem geras?
Quid ille faciat,ne id obſerues,quo eat,quid rerum gerat.
Mu.At enim ille hanc amat meretricem ex proxumo.Se.ſanè ſapit.
Ob iſtanc induſtriam etiam faxo amabit amplius.
Mu.Atq; ibi potat.Se.tuan ille cauſſa potabit minus,
Siue illic,ſiue alibi lubebit,quæ hæc(malum)impudentia eſt?
Vna opera prohibere ad cœnam ne promittat,poſtules,
Neue quenquam accipiat alienum.apud te ſeruiren tibi
Poſtules uiros? dare una illi opera penſum poſtules,
Inter ancillas ſedere iubeas,lanam carpere.
Mu.Non quidem mihi aduocatum pater adduxi.ſed uiro.
Hinc ſtas,illinc cauſam dicis,ſi ille quid deliquerit.
Se.Multo tanto illum accuſabo,q̃ te accuſaui amplius.
Quando te auratam & ueſtitam bene habet.ancillas,penum
Recte præbet,melius ſanam eſt mulier mentem ſumere.
Mu.At ille mihi ſuppilat aurum,& pallas ex arcis modo
Me deſpoliat.mea ornamenta ad meretrices degerit.
Se.Malefacit,ſi iſtuc facit.ſi non facit,tu male facis,
Quæ inſontem inſimules.Mu.quin etiam nunc habet pallam pater,
Et ſpinther,quod ad hanc detulerat.nunc quia reſciuit,refert.
Se.Iam ego ex hoc,ut factum eſt,ſcibo.hominem adibo,atq; alloquar.
Dic mihi iſtuc Menæhme,quod uos diſſertatis,ut ſciam,
Quid tu triſtis es? quid illam autem iratam abs te deſtituis?

Me. Quiſquis es, quicquid tibi nomen eſt ſenex. ſummum Iouem,
Deoſq; deteſtor. Se. qua de re, aut quoi omnium rei?
Me. Me neq; iſti male feciſſe mulieri, neq; quod me arguit,
Hanc domo ab ſe ſurripuiſſe, atq; abſtuliſſe. delirat.
Si ergo intra ædeis huius unquam, ubi habitat, penetraui pedem,
Omnium hominum exopto ut fiam miſerorum miſerrumus.
Se. Sanun es, qui iſtuc exoptes, aut neges te unquam pedem
In eas ædeis intuliſſe? ubi habitas inſaniſſume?
Me. Tun ſenex ais habitare me in illiſce ædibus? Se. tu negas?
Me. Nego hercle uero. immo ſi non hæc eludere neget.
Mu. Niſi ex quo nocte emigraſti. Se. concede hoc filia.
Quid tu ais? nó hinc emigraſti? Me. quẽ in locũ? aut quã ob rẽ obſe-
Se. Nó ædepol ſcio. Mu. profecto ludit te hic. non tu te tenes? (cro?
Se. Iam uero Menæhme ſatis iocatus. nunc ad rem age redi.
Me. Quæſo quid mihi tecum eſt? unde, aut quis homo tu es, quid nocui
Tibi, aut adeo iſti, quæ mihi moleſta eſt quoquo modo?
Mu. Viden tu illi oculos urier? ut uiridis exoritur color.
Ex temporibus, atq; fronte? ut oculi ſcintillant uide.
Me. Quid, mihi melius eſt, quando illi me inſanire prædicant,
Ego me aſſimulem inſanire. ut illos à me abſterream.
Mu. Vt pandiculans oſcitatur. quid nunc faciam mi pater?
Se. Concede huc mea nata ab iſtoc q̃ potes longiſſime.
Me. Euhoe atq; heu bromie. quo me in ſiluam uenatum uocas?
Audio, ſed non abire poſſum ab his regionibus.
Ita me illa ab leua rabioſa fœmina obſeruat canis.
Poſt autem illic hircus alius, qui ſæpe ætate in ſua
Perdidit ciuem innocentem falſo teſtimonio.
Se. Væ capiti tuo? Me. ecce Apollo mihi ex oraculo imperat,
Vt illi oculos exuram lampadibus ardentibus.
Mu. Peri mi pater. minatur mihi oculos exurere.
Me. Hei mihi inſanire me aiunt ultro. quom ipſi inſaniunt.
Se. Filia. Mu heus quid eſt? quid agimus? Se. qd ſi ego huc ſeruos cito?
Ibo, adducam, qui hunc hinc tollant, & domi deuinciant.
Prius q̃ turbatum quid faciat. Me. amplius enim hæreo.
Ni occupo aliquid mihi conſilium, hi domum me ad ſe auferent
Pugnis cæſum. Mu. notas in huius ore quicquam pater?
Se. Ne iam his oculis abſcedat in malam magnam crucem.
Me. Faciam, quod iubes. Apollo Se. fuge domum quantum potes,
Ne hic te obtundat. Mu. fugio ámabo. obſerua iſtunc mi pater.

Ne quo

Ne quo hinc abeat. ſum ne ego mulier miſera, quæ illæc audio?
Aut male illunc amo? Me. uirum hunc ego perimā impuriſſimum,
Barbatum, tremulum, titanum, cycno prognatum patre.
Me. Ita mihi imperas, ut ego huius membra atq; oſſa atq; artua
Comminuam illo ſcipione, quem ipſe habet. dabitur malum.
Se. Me quidem ſi attigeris, aut ſi propius ad me acceſſeris.
Me. Faciam quod iubes. ſecurim capiam ancipitem. atq; hunc ego
Senem exoſſem reddam. dedolabo aſſulatim uiſcera.
Se. Enimuero illud præcauendum. atq; accurandum mihi.
Sane ego illum metuo, ut minatur, nequid male faxit mihi.
Me. Multa mihi imperas Apollo. nunc equos iunctos iubes
Capere me indomitos feroces, atq; currum inſcendere,
Vt ego hunc proteram leonem gætulum olentem edentulum.
Iam aſcendo in currum. iam lora teneo. iam ſtimulus in manu eſt.
Agite equi. facitote ſonitus ungularum appareant
Curſu celeri. facitote in flexu ſit pernicitas
Pedum. malim equis iunctis manere, & ecce Apollo denuo
Me iubes facere impetum in eum, qui ſtat, atq; occidere.
Sed quis hic eſt, qui capillo me hinc de curru deripit.
Imperium tuum demutat, atq; edictum Apollinis?
Se. Heu hercle morbum acrem & durum. Dij ueſtram fidem.
Vel hic qui nunc inſanit, quam ualuit paulo prius.
Ei ecce derepente tantus morbus incidit.
Ibo atq; acerſam, adducamq; medicum iam quantum poteſt.

Menæchmus Soſides. Sacerus ſeruus.

Am ne iſti abiere quæſo ex conſpectu meo?
Qui me ui cogunt, ut ualidus inſaniam.
Quid ceſſo abire ad nauem, dum ſaluo licet?
Vos omnes quæſo ſi ſenex reuenerit,
Ne me indicetis qua platea hinc aufugerim.
Sa. Lumbi ſedendo, oculi ſpectando dolent,
Manendo medicum, dum ſe ex opere recipiat.
Odioſus tandem uix ab ægrotis uenit.
Ait ſe obligaſſe crus fractum Aeſculapio,
Apollini autem brachium. nunc cogito
Vtrum me dicam ducere medicum, an fabrum.
Atq; eccum incedit, mouet formicinum gradum.

Medicus. Senex.

Vid eſſe illi morbi dixeras? narra ſenex.
q Num laruatus erat, aut cœritus? fac ſciam.
Num eum ueternus, aut aqua intercus tenet?
Se. Quin ea cauſa duco te, ut id dicas mihi.
Atq; illum ut ſanum facias. Me. perfacile id quidem eſt
Sanum futurum, mea ego id promitto fide.
Se. Magna cum cura ego illum curari uolo.
Me. Quin ſuſpirabo plus ſexcentum dies,
Ita ego eum cum cura magna curabo tibi.
Se. Atq; eccum ipſum hominem. obſeruemus quam rem gerat.

Menæchmus ſubreptus. Senex. Medicus.

Edepol næ hic dies peruorſus, atq; aduorſus mihi
a Obtigit. quæ me clàm ratus facere, ea omnia fecit palàm
Paraſitus, qui me compleuit flagitij & formidinis.
Meus ulyſſes, qui ſuo regi tantum conciuit mali.
Quem ego hominem, ſiquidem uiuo, ita ſoluam ſua.
Sed ego ſtultus ſum, qui illius eſſe dico, quæ mea ſit.
Meo cibo & ſumptu eductus eſt, anima priuabo uirum.
Condigne autem hæc meretrix fecit, ut mos eſt meretricius,
Quia rogo pallam ut referatur rurſum ad uxorem meam,
Mihi ſe ait dediſſe. heu ædepol næ ego homo uiuo miſer.
Se. Audin quæ loquitur? Med. ſe miſerum prædicat. Se. adeas uelim.
Med. Saluos ſis Menæchme. quæſo cur apertas brachium?
Non tu ſcis quantum iſti morbo nunc tu te facias mali?
Me. Quin te tu ſuſpendis? Med. ecquid ſentis? Me. quidni ſentiam?
Med. Non poteſt hæc res ellebori iugere obtinerier.
Sed qd ais Menæchme? Me. qd uis? Med. dic mihi hoc quod te rogo.
Album an atrum uinum potas? Me. quin tu is in malam crucem?
Se. Iam hercle occœptat inſanire primulum. Me. quin me interrogas
Purpureum panem an puniceum ſoleam ego eſſe. an luteum?
Soleam ne eſſe aueis ſquamoſas, piſceis pennatos? Se. papæ.
Audin tu ut deliramenta loquitur, quid ceſſas dare
Potionis aliquid, priuſquam percitus inſania?
Med. Mane uero etiam percontabor alia. Se. occidis iam.
Med. Dic mihi hoc etiam, ſolent tibi unquam oculi duri fieri?

Me. Quid tu me locuſtam cenſes eſſe homo ignauiſſime?
Med. Dic mihi, en unquam inteſtina tibi crepant, quod ſentias?
Me. Vbi ſatur ſum, nulla crepitant. quando eſurio crepant.
Med. Hoc quidem ædepol haud pro inſano uerbum reſpondit mihi.
Perdormiſcin uſq; ad lucem? Me. facilin tu dormis curans?
Med. Ego perdormiſco, ſi reſolui argentum quoi debeo.
Me. Quin te iuppiter diq; omnes percunctator perduint.
Se. Nunc homo inſanire incœptat. de illis uerbis caue tibi.
Modeſtior nunc quidem eſt de uerbis, præ ut dudum fuit.
Nam dudum uxorem ſuam eſſe aiebat rabioſam canem.
Me. Quid ego dixi? Se. inſanis inquam. Me. ego ne? Se. tu iſtic, qui mihi
Etiam me iunctis quadrigis minitatus proſternere.
Egomet ecce uidi facere. egomet ecce arguo.
Me. At ego te ſacram coronam ſurripuiſſe ioui ſcio.
Et ob eam rem te in carcerem eſſe compactum ſcio.
Et poſtquam es emiſſus, cæſum uirgis ſub furca ſcio.
Tum patrem occidiſſe. & matrem uendidiſſe etiam ſcio.
Satin hæc pro ſano maledicta maledictis reſpondeo?
Se. Obſecro hercle medice propere quicquid ſis facturus face.
Non uides hominem inſanire? Med. ſcin quid facias optumum?
Ad me face ut efferatur. Se. itan cenſes? Med. quippini
Ibi meo arbitratu potero curare hominem. Se. age ut lubet.
Me. At ego te pendentem fodiam ſtimulis triginta dies,
Med. Elleborum potabis faxo aliquot uiginti dies.
Accerſe homines qui illum ad me deferant Se. quot ſunt ſatis?
Me. Proinde ut inſanire uideor. Med. quatuor nihilominus.
Se. Iam hic erunt. adſerua tu iſtunc medice. Med. immo ibo ego domũ,
Vt parentur, quibus paratis opus eſt. tu ſeruos iube hunc
Ad me ferant. Se. iam ego illic faxo erit? Med. abeo. Se. uale.
Me. Abijt ſocerus. abijt medicus. nunc ſolus ſum. proh iuppiter.
Quid illuc eſt, quod me hi homines inſanire prædicant?
Neq; ego inſanio, neq; pugnas, neq; ego lites cœpio.
Saluos ſaluos alios uideo. noui homines. alloquor.
An qui perperam inſanire me uolunt, ipſi inſaniunt?
Quid ego nunc faciam? domum ire cupio. ſed uxor non ſinit.
Huc autem intromittit nemo. nimis prouentum eſt nequiter.
Hic ero uſq; ad noctem. ſaltem credo intromittar domum.

Meſſenio ſeruus.

Rectamen bono ſeruo id eſt, qui rem herilẽ procurat, uidet,
ſ *Collocat, cogitatq́; ut abſente hero diligenter rem tutet.*
Quã ſi ipſe adſit, aut rectius tergum, q̃ gulã, crura, q̃ uẽtrẽ
Oportet potiora eſſe, quoi cor eſt modeſte ſitum.
Recordetur id, qui nihili ſunt, quid ijs pretij detur
Ab ſuis heris, ignauis, improbis uiris, uerbera,
Compedes, molæ, magna laſſitudo, fames, frigus durum.
Hæc prætia ſunt ignauiæ, id ego male malum metuo.
Propterea bonum eſſe certum eſt potius, q̃ malum.
Nam magis multo patior facilius uerba, q̃ uerbera,
Nimioq́; edo lubentius molitum, quam molitum præbeo.
Propterea heri imperium exequor bene, & ſedulo ſeruio.
Atq; id mihi prodeſt. alij ſunt ita, ut in rem eſſe ducunt ſuam.
Ego ero ita, ut me eſſe oportet. metum comitem mihi adhibeam,
Vt culpa abſtineam, hero ut omnibus in locis præſto ſiem.
Serui qui culpa carent, & metuunt, ij ſolent heris
Eſſe utibiles. nam illi qui nihil metuunt, poſtquam malum
Promeriti ſunt, tunc metuunt, metuam ego haud multum quidem.
Prope eſt quando herus qui quod faciam, pretium exoluet mihi.
Ego extemplo ſeruio. tergi ut in rem eſſe arbitror. poſtquam
In tabernam uaſa, & ſeruos collocaui, ut iuſſerat,
Venio aduorſum. nunc fores pultabo, adeſſe ut me ſciat.
Sed metuo, ne ſero ueniam depugnato prælio.

Senex. Menæhmus ſubreptus. Lorarij. Meſſenio ſeruus.

Et ego uobis deos atq; homines dico, ut imperium meum
p *Sapienter habeatis curæ, quæq́; imperaui atq; impero,*
Facite. illic homo iam in medicinas ablatus ſublimis ſiet,
Niſi quidem uos uoſtra crura, aut latera nihilipenditis.
Cauete quiſquam, quod illic minitetur uoſtrum flocciſecerit.
Quid ſtatis? quid dubitatis? iam ſublimem raptum oportuit.
Ego ibo ad medicum. præſto ero illic, ut uenietis. Me. occidi.
Quid hoc eſt negocij? quid illic homines ad me currunt obſecro?
Quid uoltis uos, quid quæritatis? quid me circumſiſtitis?
Quo rapitis me? quo fertis me? perij. obſecro ueſtram fidem.
Epidamnenſes ſubuenite quæſo ciues. quin me mittitis?
Meſ. Pro dij immortales obſecro, quid ego oculis aſpicio meis?
Herum meum indigniſſime neſcio quid ſublimem ferunt.
Me. Ecquis ſuppetias mihi audet nunc aſferre? Meſ. ego here audaciſſime.

O' facinus indignum & malum epidannij ciues. herum meum
Hoc in pacato oppido luci deripier in uia, qui ad nos
Liber uenerit, mittitis? Me. nunc obſecro te, quiſquis es, opam mihi
Vt des, neu ſinas in me inſignite fieri tantam iniuriam.
Meſ. Immo & operam dabo, & defendam, & ſubuenibo ſedulo.
Ac nunquam te patiar perire. me perire ſatius eſt.
Eripe oculum iſti actutum ab humero qui tenet here te, obſecro.
Ego hiſce iam ſementem in ore faciam, pugnoſq; obſeram.
Maxumo hodie malo hercle uoſtro ſertis iſtunc mittite.
Me. Teneo ego huic oculum. Meſ. face ei ut oculi locus in capite appeat,
Vos ſceleſti. uos rapaces. uos prædones. Lor. perimus. tuam fidem.
Obſecro hercle. Meſ. mittite iſtunc ergo. Me. quid me uobis tactio'ſt?
Plecte illos pugnis. Meſ. agite. abite. fugite hinc in malam crucem.
Hem tibi etiam, quia poſtremus cedis, hinc hoc præmi feres.
Nimis haud bene ora commetaui, atq; ex mea ſententia.
Aedepol here næ tibi ſuppetias tempore adueni modo.
Me. Et tibi dij ſemper adoleſcens, quiſquis es, faciant bene.
Nam ſi abſq; te fuiſſem hodie, nunquam ad ſolem occaſum uiuerem.
Meſ. Ergo ædepol ſi recte facias here, nunc me emittas manu.
Me. Liberem ego te? Meſ. uerum, quādo qdem ego here te ſeruauerim.
Me. Quid eſt adoleſcens? erras. Meſ. qd erro? Me. ꝑ Iouē adiuro patrē
Me herum tuū non eſſe? Meſ. non taces? Me. non mentior. nec meus
Seruos unquam tale fecit, quale tu mihi. Meſ. ſic ſine igitur.
Si tuum negas me eſſe ſeruom, abire liberum eum uiatico.
Me. Mea quidem hercle cauſa liber eſto, atq; abito quo uoles.
Meſ. Nempe iubes? Me. iubeo hercle, uero ſi qd imperij eſt in te mihi.
Meſ. Salue mi patrōe. Me. quō tu liber es adoleſcēs, gaudeo. Meſ. credo her(cle.
Sed patrone te obſecro ne minus imperes mihi, q̄ quom tuus
Soruos fui. apud te habitabo, & quando ibis, una tecum ibo domum.
Me. Minime. Meſ. nūc ibo in tabernam, uaſa & argentum tibi referam.
Recte obſignatum in uidulo eſt marſupium, id tibi iam nunc afferā.
Me. Affer ſtrenue. Meſ. ſaluom tibi ut dediſti redhibeo. hic me mane.
Me. Nimia mira mihi quidem hodie hic exorta ſunt multis modis.
Alij me pernegant eum eſſe qui ſum, atq; excludunt foras.
Etiam hic ſeruom eſſe ſe meum aiebat, quem ego emiſi manu.
Is ait ſe allaturum cum argento marſupium. id ſi is attulerit,
Dicam ut a me abeat liber quo uolet. ne dū quādo ſanus factus ſit,
Argentum petat. ſocer & medicus me inſanire dicebant. quid ſit?
Mira ſunt hæc. nihilo mihi eſſe uidentur ſecius, q̄ in ſomnia.

Nunc ibo intro huc ad hanc meretricem, quăquàm ſucenſet mihi:
Si poſſum eam exorare, ut pallam reddat, quam referam domũ.

Menæhmus Soſides. Meſſenio.

En hodie uſquam conueniſſe audax audes dicere,
Poſtq̃ aduorsũ impaui mihi ut huc uenires.? Meſ. q̃n modo:
Eripui homines, qui te ferebant ſublimem quattuor
Apud haſce ædeis, tu clamabas deum fidem atq; hominum.
Quin ego accurro, teq́; eripio oppugnando ingratijs.
Ob eam rem, quia te ſeruaui, me amiſiſti liberum.
Quom argentum dixi me petere & uaſa, tu, quantum poteſt,
Percurriſti obuiam, ut quæ feciſti, inficias eas.
Me. Liberum ego te iuſſi abire.? Meſ. certo. Me. quoi certiſſimũ'ſt
Me à te potius fieri ſeruom, q̃ te unquam emittam manu.

Menæhmus ſubreptus. Meſſenio. Menæhmus Soſides.

Vltis oculos iurare, nihilo hercle ea cauſſa magis
Facietis, ut ego hodie abſtulerim pallă, et ſpither peſſumæ
Meſ. Proh dij ímortales, q̃d uideo? Me. q̃d uides? Meſ. ſpeculũ
Me. Quid negocij ẽ.? Meſ. tua ẽ imago, tam cóſimilis eſt, q̃ poteſt. (nũ.
Me. Pol profecto haud diſſimilis. meam formam quom noſcito.
Me. O' adoleſcens ſalue qui me ſeruaſti, quiſquis es.
Me. Adoleſcens quæſo loquere tuum mihi nomen, niſi piget.
Me. Non me ædepol promeruiſti de me, ut pigeat quæ uelis.
Mihi eſt Menæhmus nomen. Me. immo id ædepol mihi.
Me. Siculus ſum ſiracuſanus. Me. ea domus & patria eſt mihi.
Me. Quid ego ex te audio.? Me. hoc quod res eſt. Meſ. noui noui
Equidem hunc. herus eſt meus.
Ego quidem huius ſeruos ſum. ſed me eſſe huius credidi.
Ego hunc cenſebam eſſe te. huic etiam exhibui negocium.
Quæſo ignoſcas. ſiquid ſtulte dixi atq; imprudens tibi.
Me. Delirare mihi uidere. non commemniſti ſimul
Te hodie mecum exire è naui.? Meſ. quin tu æquom poſtulas.
Tu herus es. tu ſeruom quære. ſalueto tu. tu uale.
Hunc ego eſſe aio Menæhmum. Me. at ego me. Me. quæ hæc eſt fabula
Tu es Menæhmus.? Me. me eſſe dico Moſco prognatum patre.
Me. Tun meo patre es prognatus.? Me. immo quidem adoleſcens neq;
Tuum tibi occupare, neq; præripere poſtulo.
Meſ. Dij immortales ſpem inſperatam date mihi, quam ſuſpicor.

Nam niſi me animus fallit, hi ſunt gemini germani duo,
Nam & patrem & matrem commemorant pariter, q̄ fuerunt ſibi.
Sed uocabo herum. Menæhme. Me. quid uis? Meſ. non ambos uolo.
Sed uter uoſtrum eſt aduectus naui mecum. Me. non ego.
Meſ. At ego te uolo igitur. huc concede. Me. conceſſi. quid eſt?
Meſ. Illic homo aut ſycophanta, aut geminus eſt frater tuus.
Nam ego hominem homini ſimiliorem nunquam uidi alterum.
Nec aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi, uſquam ſimilius,
Qua hic tui eſt. tuq; huius. poſtea autem eandem patriam ac patrē
Memorat. melius nos eſt adire atq; hunc percontarier.
Me. Hercle quin tu me admonuiſti recte & habeo gratiam.
Perge operam dare obſecro hercle. liber eſto, ſi inuenitis.
Hunc fratrem meum eſſe ſpero. Meſ. & ego pol idem ſpero fore.
Quid ais tu? Menæhmum opinor te uocari dixeras.
Me. Ita uero. Meſ. huic item Menæhmo nomen eſt. in Sicilia
Syracuſis natum eſſe dixiſti. hic natus eſt ibi.
Moſcum tibi patrem fuiſſe dixti. huic itidem fuit.
Nunc operam poteſtis amabo mihi dare. & uobis ſimul.
Me. Promeruiſti ut nequid ores, quod uelis. quin impetres.
Tanquam ſi emeris me argento, liber ſeruibo tibi.
Meſ. Spes mihi eſt uos inuenturos fratres germanos duos
Geminos, una matre natos, & patre uno, uno die.
Me. Mira memoras. utinam efficere quod pollicitus, poſſis.
Meſ. Poſſum. ſed nunc agite uterq; id quod rogabo. dicite.
Me. Vbi lubet, roga. reſpondebo. nil reticebo, quod ſciam.
Meſ. Eſt tibi nomen Menæhmus? Me. fateor. Meſ. eſt idem tibi?
Me. Eſt. Meſ patrem fuiſſe Moſcū tibi ais? Me. ita uero. Me. & mihi.
Meſ. Es ne tu ſyracuſanus? Me. certo. Meſ. quid tu? Me. quippini
Meſ. Optume. uſq; adhuc conueniunt ſigna. porro operam date.
Quid longiſſime meminiſti dic mihi in patria tua?
Me. Cum patre ut abij olim Tarentum ad mercatum. poſtea
Inter homines me deerrare à patre. atq; inde auehi.
Me. Iupiter ſupreme ſerua me. Meſ. quid clamas? quin taces?
Quod eras annos gnatus, quom te pater à patria auehit?
Me. Septuennis, nam tum dentes mihi cadebant primulum,
Neq; patrem unquam poſt illa uidi. Meſ. quid, uoſtrum patri
Filij quot eratis? Me. ut nunc maxume memini. duo.
Meſ. Vter eratis, tun aut ille maior? Me. æque ambo pares.
Meſ. Qui pós? Me. gemini ambo eramus. Me. dij me ſeruatum uolunt.

Meſ. Si interpellas, ego tacebo. Me. potius tacebo ego.
Meſ. Dic mihi, uno nomine ambo eratis? Me. minime. nam mihi erat,
Quod nunc eſt, Menæhmus. illum tum uocabant Soſidem.
Me. Signa cognoui, contineri quin complectar non queo.
Mi germane, gemine frater, ſalue ego ſum Soſides.
Me. Quomodo igitur poſt Menæhmo nomen eſt factum tibi?
Me. Poſtquam ad nos renuntiatum eſt, te & patrem eſſe mortuum,
Auos noſter mutauit, quod nomen eſt tibi, fecit mihi.
Meſ. Hercle ita factum eſt, ut dicit. Me. ſed mihi hoc reſponde. Me. rogo.
Me. Quod erat nomen noſtræ matri? Me. Theuſimarcæ. Me. conuenit.
O ſalue inſperate multis annis, poſtquam conſpicor,
Frater. So. & tu frater quem multis miſeris laboribus
Vſq; adhuc quæſiui, quemq; ego eſſe inuentum gaudeo.
Meſ. Hoc erat quod hæc te meretrix huius uocabat nomine.
Hunc cenſebat te eſſe credo. quom uocat te ad prandium.
Me. Nanq; ædepol mihi hodie hic iuſſi apparari prandium
Clàm meam uxorem. quia pallam ſurripui dudum domo.
Eam dedi huic So. hanc dicis frater pallam, quam ego habeo?
Me. Quo nã modo hæc ad te peruenit? So. meretrix hæc ad prãdium
Me adduxit. me ſibi dediſſe aiebat. prandi perbene.
Potaui atq; accubui. ſcortum, pallam, & aurum hoc. Me. gaudeo
Aedepol ſiquid propter me tibi euenit boni.
Nam illa quidem quom te ad ſe uocabat, me eſſe credidit.
Meſ. Nunquid memorare, quin ego liber, ut iuſſiſti, eam?
Me. Optumum atq; æquiſſumum orat frater, fac cauſſa mea.
So. Liber eſto. Me. quom tu es liber gaudeo Meſſenio.
Meſ. Sed meliore eſt opus auſpicio, liber perpetuo ut ſiem.
So. Quoniam hæc euenerunt frater noſtra ex ſententia,
In patriam redeamus ambo. Me. faciam frater, ut uoles.
Auctionem hic faciam. & uendam quicquid eſt mihi. interim
Eamus intro. So. fiat. Meſ. ſcitin quid ego uos rogo?
So. Quid? Meſ. præconium ut mihi detis. Me. dabitur ergo nunc iam.
Meſ. Vis conclamari auctionem fore quidem. Me. die ſeptimi
Auctio fiet. Meſ. menæhme. Me. mane ſane` die ſeptimi
Venibunt ſerui, ſupellex, fundi, ædes, omnia
Venibunt. quiqui licebunt præſenti pecunia.
Venibit uxor quoq; etiam, ſiquis emptor uenerit.
Vix credo tota auctione capiet quinquageſies.
Nunc ſpectatores ualete. & nobis clare applaudite.

Miles

DRAMATIS PERSONAE.

PHYRGOPOLYNICES	MILES.
ARTOTROGVS	PARASITVS.
PALESTIO	SERVOS.
PERIPLECTOMENVS	SENEX.
SCELEDRVS	SERVOS.
PHILOCOMASIVM	MERETRIX.
PLEVSIDES	ADOLESCENS.
LVCRIO	PVER.
MELPHIDIPPA.	
ACROTELEVTIVM.	
PVER.	
CARIO	COQVVS.

ARGVMENTVM.

Eretricem Athenis EPHESVM *miles auehit.*
Id dum ſeruos hero amanti nunciare uolt,
Legato peregre, captus ipſu'ſt in mari,
m *Et illi eidem militi dono datu'ſt.*
Suum arceſſit herũ Athenis, atq; inde adforat
Geminis communem parietem ſuum ædibus.
Licere ut quiret conuenire amantibus.
Obhærentem cuſtos hos uidit de tegulis.
Ridiculus autem quaſi ſit, alia deluditur.
Itemq; impellit militem PALESTRIO.
Omiſſam facit concubinam, quando ei
Senis uicini cupiat uxor nubere.
Vltro abeat, orat. donat multa. ipſe in domo
Senis prehenſus, pœnas pro mœcho luit.

ALIVD ARGVMENTVM.

Eretricem ingenuam deperibat mutuo
m *Athenienſis iuuenis. Naupactum is domo*
Legatus abijt. miles in eandem incidit.
Deportat Epheſum inuitam ſeruos attici
Vt nunciaret domino facta, nauigat.

Capitur, donatur illic captus militi.
Ad herum, ut ueniret Epheſum, ſcribit. aduolat
Adoleſcens, atq; in proxumo deuortitur
Apud hoſpitem paternum. medium parietem
Perfodit ſeruos, commeatus clanculum
Qua foret amantum. geminam fingit mulier
Sororem adeſſe. mox et dominus ædium
Suam clientem ſolicitandum ad militem
Subornat. capitur ille. ſperat nuptias.
Dimittit concubinam, & mœchus uapulat.

ACTVS PRIMVS.

Pyrgopolynices miles. Artotrogus paraſitus.

Vrate ut ſplendor meo ſit clypeo clarior,
c Quam ſolis radij eſſe olim, cum ſudu'ſt, ſolent.
Vt ubi uſus ueniat, contra conſerta manu,
Oculorum præſtringat aciem in acie hoſtibus.
Nam ego hanc machæram mihi conſolari uolo,
Ne lamentetur, ne'ue animum deſpondeat,
Quia ſe iampridem feriatam geſtitem.
Quæ miſera geſtitet fractum facere ex hoſtibus.
Sed ubi Artotrogus? Ar. hic eſt. ſtat propter uirum
Fortem, atq; fortunatum, & forma regia,
Cum quo bellator Mars haud auſit dicere,
Neq; æquiparare ſuas uirtutes ad tuas.
Py. Quem ne ego ſeruaui in campis cuticulindonijs
Vbi bombomachides cluninſtarides Archides
Erat imperator ſummus Neptuni nepos?
Ar. Memini, nempe illum dicis cum armis aureis,
Quoius tu legiones diffilauiſti ſpiritu,
Quaſi uentus folia, aut penniculum tectorium.
Py. Iſtuc quidem ædepol nihil eſt. Ar. nihil hercle hoc quidem.
Præut alia dicam, tu quæ nunquam feceris.
Periuriorem hoc homine ſiquis uiderit,
Aut gloriarum pleniorem, q̃ illic eſt,
Me ſibi habeto. & ego me illi mancupi dabo.
Si unum epityrum edam apud illum eſuriens inſane.
Py. Vbi tu es? Ar. eccum ædepol elephanto in India.

Quo pacto

Quo pacto pugno præfregiſti brachium.
Py. Quid brachium? Ar. illud dicere uolui, femur.
At diligenter hic eram. pol ſiquidem
Conniſus eſſes, per corium, per uiſcera,
Per'q; os elephanti brachium tranſmitteres.
Py. Nolo iſtæc hic nunc. Ar. ne hercle operæpretium quidem
Mihi id enarrare, tuas qui uirtutes ſciam.
Venter creat omneis has ærumnas, auribus
Peraudienda ſunt, ne dentes dentiant.
Et aſſentandum eſt, quicquid hic mentibitur.
Py. Quid illuc quod dico. Ar. hem ſcio quid uis dicere,
Factum hercle. memini fieri. Py. quid id eſt? Ar. quicquid eſt.
Py. Habes tabellas? Ar. uis rogare, habeo & ſtilum.
Py. Facete aduortis tuum animum ad animam meam.
Ar. Nouiſſe mores me tuos meditate decet,
Curam'q; adhibere, ut præuolet mihi, quo tu uelis.
Py. Ecquid meminiſti? Ar. memini centum in Cilicia,
Et quinquaginta centum in ſiclo latrones.
Triginta Sardis, ſexaginta macedones.
Sunt homines, tu quos occidiſti uno die.
Py. Quanta iſtæc hominum ſumma eſt. Ar. ſeptem millia.
Py. Tantum eſſe oportet, recte rationem tenes.
Ar. At nullos habeo ſcriptos, ſic memini tamen.
Py. Aedepol memoria optima eſt. Ar. offa emonet.
Py. Dum tale facies, quale adhuc aſſiduo ædeis,
Communicabo te ſemper menſa mea.
Ar. Quid in Cappadocia, ubi tu quingentos ſimul,
Ni hebes machæra foret, uno ictu occideres.
At pedites tibi reliquia erant, ſi uiuerent.
Quid tibi ego dicam, quod omnes mortales ſciunt.
Pyrgo poliniciem te unum in terra uiuere
Virtute, & forma, & factis inuictiſſimus?
Amant te omnes mulieres, neq; iniuria,
Qui ſis tam pulcher, uel here illæ quæ pallio
Me deprehendére. Py. quid here dixerunt tibi?
Ar. Rogitabant, hic ne Achilles eſt inquit tibi?
Immo eius frater inquam. illarum altera
Ergo mecaſtor pulcher eſt inquit mihi,
Et liberalis. uide cæſaries quam decet.

Næ illæ ſunt fortunatæ, quæ cum iſto cubant.
Py. Ita'ne dicunt tandem? Ar. quæ me ambæ obſecrauerint,
Vt te hodie quaſi pompam illac præterducerem.
Py. Nimia eſt miſeria, pulchrum eſſe hominem nimis.
Ar. Moleſtæ ſunt, accedunt, orant, obſecrant
Videre ut liceat. ad ſeſe accerſi iubent.
Vt tuo non liceat dare operam negocio.
Py. Videtur tempus eſſe, ut eamus ad forum,
Vt in tabellis, quas conſignaui hic heri
Latronibus ego denumerem ſtipendium.
Nam Rex Seleucus me opere orauit maxumo,
Vt ſibi latrones cogerem, & conſcriberem.
Regi hunc diem mihi operam decretum eſt dare.
Ar. Age eamus ergo. Py. ſequimini ſatellites.

ACTVS SECVNDVS.
Paleſtrio ſeruos.

Ibi ad enarrandum hoc argumentum eſt comitas,
Si ad auſcultandum ueſtra erit benignitas.
Qui autem auſcultare nollet, exurgat foras,
Vt ſit ubi ſedeat ille, qui auſcultare uolt.
Nunc qua aſſediſtis cauſa in feſtiuo loco,
Comœdiæ huius, quam nos acturi ſumus,
Et argumentum & nomen uobis eloquar.
ALAZON græce huic nomen eſt comœdiæ,
Id nos latine GLORIOSVM dicimus.
Hoc oppidum Epheſus eſt, miles meus eſt herus,
Qui hinc ad forum abijt glorioſus, impudens,
Stercoreus, plenus periurij atq; adulteri.
Ait ſeſe ultro omnes mulieres ſectarier.
Is eſt deriſui, quaqua incedit, omnibus.
Itaq; hic meretrices labijs dum ducunt eum,
Maiorem partem uideas ualgis ſauijs.
Nam ego iamdiu apud hunc ſeruitutem ſeruio.
Id uolo uos ſcire quomodo ad hunc deuenerim
In ſeruitutem ab eo, quoi ſeruiui prius.
Date operam. nam nunc argumentum exordiar.
Erat herus Athenis mihi adoleſcens optumus.
Is amabat meretricem macte Athenis atticis,

Et illa

Et illa illum contra, qui eſt amor cultu optumus.
Is publice legatus Naupactum fuit.
Interim iuit hinc miles. forte Athenas aduenit.
Inſinuat ſeſe ad illam amicam heri mei,
Occœpit eius matris culpa pariter, &
Vino, ornamentis, opiparisq́; obſonijs.
Itaq; intumum ibi ſe miles apud lenam facit.
Vbi primum euenit militi huic occaſio,
Sublinit os illi lenæ matri mulieris,
Quam herus meus amabat. nam is illius filiam
Compegit in nauem miles clam matre ſua.
Eamq; inuitam huc mulierem in Epheſum auehit.
Ego quantum unus poſſum, mihi nauem paro,
Vbi amicam herilem Athenis auectam ſcio.
Inſcendo, ut eam rem Naupactum ad herum nunciem.
Vbi ſumus prouecti in altum, ſicut uolunt.
Capiunt prædones nauem illam, ubi uectus fui.
Prius perij, q̃ ad herum ueni, quo ire occœperam.
Ille qui me cœpit, dat me huic dono militi.
Hic poſtq̃ in ædeis me ad ſeſe duxit domum,
Video illam amicam herilem, Athenis quæ fuit.
Vbi contra aſpexit me, oculis mihi ſignum dedit,
Ne ſe appellarem. deinde, poſtq̃ occaſio eſt,
Conqueritur mecum mulier fortunas ſuas.
Ait ſeſe Athenas fugere cupere ex hac domu.
Seſe illum amare meum herum, Athenis qui fuit.
Neq; peius quenq̃ odiſſe, q̃ iſtum militem.
Ego quoniam inſpexi mulieris ſententiam,
Cæpi tabellas, conſignaui clanculum,
Dedi mercatori quoidam, qui ad illum deferat
Meum herum, qui Athenis fuerat, qui hanc amauerat,
Vt is huc ueniret. is non ſpreuit nuncium.
Nam & uenit. & is in proxumo hic diuortitur
Apud ſuum paternum hoſpitem, lepidum ſenem.
Itaq; ille amanti ſuo hoſpiti morem gerit.
Nosq́; opera conſilioq́; adhortatur, iuuat.
Itaq; ego paraui hic intus magnas machinas.
Qui amantes unà inter ſe faciam, ut conueniant,
Nam unum conclaue, concubinæ quod dedit

Miles, quo nemo niſi ea ipſa inſerret pedem.
In eo conclaui ego perfodi parietem.
Qua commeatus clam eſſet hic huic mulieri.
Et ſene ſciente hoc feci, is conſilium dedit.
Nam meus conſeruos eſt homo haud magni pretij.
Quem concubinæ miles cuſtodem addidit.
Ei nos facetijs fabricis, & doctis dolis,
Glaucomam ob oculos obijciemus, eumq́; ita
Faciemus, ut quid uiderit, non uiderit.
Et mox ne erretis, hæc duarum hodie uicem
Et hinc, & illinc, mulier fert imaginem.
Atq; eadem erit. uerum alia eſſe aſſimulabitur.
Itaq; ſublinitur os cuſtodi mulieris.
Sed foris concrepuit hinc a uicino ſenis.
Ipſe exit. hic ille eſt lepidus, quem dixi, ſenex.

Periplectomenus ſenex. Paleſtrio ſeruos.

I hercle defregeritis talos, poſthac quẽq; in tegulis
Videritis alienum, ego ueſtra faciam latera lorea.
Mihi quidem iam arbitri uiſunt meæ quid fiat domi.
Ita per impluuium introſpectant. nunc adeo edico omnibus,
Quẽq; a milite hic uideritis hominem in noſtris tegulis,
Extra unum Paleſtrionem, hunc deturbatote in uia.
Quod ille columbam aut gallinam ſe ſectari, aut ſimiam
Dicat, periſtis, niſi uſq; ad mortem mulctatis male.
Atq; adeo ut ne legi fraudem faciant talariæ.
Accuratote ut ſine talis domi agitent conuiuium.
Pa. Neſcio quid malefactum noſtra huic familia eſt, quantum audio.
Ita ſenex talos elidi iuſſit conſeruis meis.
Sed me excepit, nihil facio quid faciat cæteris.
Aggrediar hominem, eſt'ne aduorſum mihi? eſt quaſi. quid agis
Periplectomene? Pe. haud multos homines ſi optandum fuerit mihi
Nunc uidere, & inuenire, q̃ te mauellem. Pa. quid eſt?
Quid negocij eſt? Pe. res palàm eſt. Pa. quæ res palàm eſt? Pe. de te=
Modo neſcio quis inſpectauit uoſtrum familiarium (gulis
Per noſtrum impluuium intus apud nos Philocomaſiũ atq; hoſpitẽ
Oſculanteis. Pa. qs homo uidit? Pe. tuus cõſeruos. Pa. qs is eſt homo?
Pe. Neſcio, ita abripuit repente ſeſe ſubito. Pa. ſuſpicor

Me periſſe.

Me periſſe. Pe. ubi abijt, conclamo. heus quid agis tu inq̃ in tegulis?
Ille mihi abiens ita reſpondit, ſe ſectari ſimiam.
Pa. Væ mihi miſero, quoi pereundum eſt propter nihili beſtiam.
Sed Philocomaſium hiccine etiam eſt nũc? Pe. cum exibam, hic erat.
Pa. Si eſt, iube tranſire huc quantum poſſit, ſe ut uideant domi
Familiares, niſi quidem illa nos uolt, qui ſerui ſumus.
Propter ſuum amorem omneis crucibus contubernaleis dari.
Pe. Dixi iam ego iſtuc, niſi quid aliud uis. Pa. uolo. hoc dicito.
Parumper artem, & diſciplinam obtineat, colorẽ, et quemadmodum
Roget eum qui hic ſe uidit, utrum iunctam uiderit.
Si quidem centies hic uiſa ſit, tamen inficias eat.
Pe. Os habet, linguam, perfidiam, malitiam, atq; audaciam,
Confidentiam, confirmitatem, fraudulentiam.
Qui arguat ſe, eum contra uincat iureiurando ſuo.
Domi habet animum falſiloquom, falſificum, falſiiurium.
Domi dolos, delenifica facta, domi fallacias.
Nam mulier olitori nunquam ſupplicat, ſiqua eſt mala,
Domi habet hortum, & condimenta ad omnis molis mellificat.
Ego iſtæc ſi erit hic, nunciabo, ſed quid Paleſtrio eſt,
Quod uoluis aſtute tecum in corde? Pa. paulſper tace,
Dum ego mihi conſilia in animum conuoco, & dum conſulo
Quid agam, quem dolum doloſo contra conſeruo parem.
Qui illam hic uidit oſculantem, id uiſum ne uiſum ſiet
Quæro. Pe. ego hinc abſceſſero abs te huc, interim illuc ſis uide
Quemadmodum aſtitit ſeuera fronte, curas cogitans,
Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus leua, in femore habet manum.
Dextera digitis rationem computat feriens femur
Dexterum, ita uehementer quod facto opus ſt ægre ſuppetit.
Concrepuit digitis, laborat cerebro, commutat ſtatus.
Ecce autem capite nutat, non placet quod repperit.
Quicquid eſt incoctum non expromit, bene coctum aliquid dabit.
Ecce autem ædificat, columnam mento ſuffulſit ſuo.
Apage, non placet mihi profecto illa ædificatio.
Nam os columnatum poetæ inaudiui eſſe barbaro.
Quoi uini cuſtodes ſemper totis horis accubant.
Euge ἀσχημόνως hercle aſtitit, & dulce, & comœdice.
Nunq̃ hodie quieſcet prius, q̃ id, quod petit, perfecerit.
Habet opinor. age ſiquid agis uigila, ne ſomno ſtude,

Niſi quidem hic agitari mauis uirgis, uigila, tibi ego
Dico, feriatus'ne ſis. heus te alloquor Paleſtrio,
Vigla, expergiſcere inq̃, lucet, hoc inq̃. Pa. audio.
Pe. Viden hoſtis tibi adeſſe? tuóq; tergo obſidium? tibi conſule.
Arripe opem, auxiliumq́; ad hãc rẽ propere, hoc nõ placide decet.
Anteueni aliqua, aliquos mitte, circũduce exercitum.
Curre in obſidium perduellis, noſtris præſidium para,
Intercludе inimicis commeatum. tibi muni uiam,
Qua cibatus commeatuſq; ad te, & legiones tuas
Tuto poſſit peruenire, hanc agerem, res ſubitaria eſt.
Repperi, comminiſcere, cedò callidum conſilium cito.
Quæ hic eſt uiſa, ut uiſa non ſiet, facta infecta ut ſient.
Magnum illic honorem incipis, ſi magna munus mœnia.
Pa. Tu te unus ſi hoc recipere ad te dicis, confidentia eſt,
Nos inimicos profligare poſſe. Pe. dico & recipio
Ad me. & ego imperatorem dico me ad id, quod petis. Pa. at te
Iuppiter bene amet. Pe. at me imperti quod commentus. Pa. tace
Dum in regionem aſtutiarum mearum te induco, ut ſcias
Iuxta mecum mea conſilia. Pe. ſalua ſumes indidem.
Pa. Meus herus elephanti corio circũtectus, non ſuo'ſt.
Neq; plus habet ſapientiæ, q̃ lapis. Pe. ego iſtuc ſcio.
Pa. Nunc ſic rationem incipiens, hanc inſtituam aſtutiam.
Vt Philocomaſio huic ſororem geminam germanam alteram
Dicam aduenisse Athenis, & cum amatore aliquo ſuo,
Tam ſimilem, q̃ lacte lacti eſt. apud te eos hic diuortier
Hoſpitio. Pe. euge euge lepide laudo commentum tuum.
Pa. Vt ſi illic concriminatus ſiet aduorſum militem
Meus conſeruos, eam uidiſſe oſculantem hic cum alieno, eum
Ego contra arguam, illam uidiſſe apud te cum ſuo
Amatore amplexantem, atq; obſculantem. Pe. immo ut optume,
Idem ego dicam ſi me exquiret miles. Pa. ſed ſimillimas
Dicito eſſe. & Philocomaſio id præcipiendum eſt, ut ſciat,
Ne titubet ſi quæret ex ea miles. Pe. nimis doctum dolum.
Sed ſi ambas uidere in uno miles concilio uolet,
Quid agimus? Pa. facile eſt. trecentæ poſſunt cauſæ conciни.
Non domi'ſt, abijt ambulatum, dormit, ornatur, lauat,
Prandet, potat, occupata'ſt opere, non eſt, non poteſt.
Quantum uis prolationum, dummodo nunc prima uia
Pe. Inducamus, uera ut eſſe credat, quæ mentibimur.

Pe. Placet

Placet ut dicis. Pa. intro abi ergo, & ſi iſtic eſt mulier, iube eam
Cito domum tranſire, atq; hoc ei præmonſtra. & præcipe.
Vt teneat conſilia noſtra, quemadmodum exorſi ſumus
De gemina ſorore. Pe. docte tibi illam perdoctam dabo.
Nunquid aliud uis? Pa. intro ut abeas. Pe. abeo equidem igitur.
Pa. Ego ibo domum. atq; hominem inueſtigabo, operã hanc diſſimulans
Qui conſeruos hodie fuerit ſectatus ſimiam.
Nam non potuit quin ſuo ſermoni aliquem familiarium
Participauerit de heri amica, qui uidiſſet eam hic in proxumo
Oſculantem cum alieno adoleſcentulo. noui morem ego,
Et tacere ſolus ſcio. ſi inuenio qui uidit, ad eum
Vineas pluteoſq; agam. res parata'ſt, impugnandóq;
Capere certa res eſt. ſi ita non repperio, ibo odorans quaſi
Venaticus uſq;, donec perſecutus uolpem ero.
Sed fores concrepuerunt noſtræ. ego uoce moderabo me.
Nam Philocomaſio cuſtos meus conſeruos it foras.

Sceledrus, Paleſtrio ſerui.

Iſi quidem ego hodie ambulaui dormiens in tegulis,
n Certo ædepol ſcio uidiſſe, hic proxumæ uiciniæ
Philocomaſiũ herilẽ amicã ſibi aliũ quærere. Pa. hic illam
Vidit oſculantem, quantum hunc audio loquentem. Sc. quis hic eſt?
Pa. Tuus conſeruos. quid agis Sceledre? Sc. te Paleſtrio
Volupe'ſt conueniſſe. Pa. quid negocij, fac ſciam.
Sc. Metuo. Pa. qd metuis? Sc. ne hercle hodie quantũ hic familiariũ eſt,
Maxumum in malum cruciatum inſiliamus. Pa. tu ſali ſolus,
Nam ego iſtam inſulturam, & deſulturam nihil hic moror.
Sc. Neſcis tu fortaſſe apud nos facinus quod natum eſt nouom?
Pa. Quod id eſt facinus? Sc. impudicum. Pa. tu te ſcis, ſoli te tibi,
Mihi ne dixis, ſcire nolo. Sc. non enim faciam, quin ſcias.
Simiam hodie ſum ſectatus noſtram in horum tegulis.
Pa. Adepol Sceledre homo ſectatus nihili nequam beſtiam.
Sc. Di te perdant. Pa. te iſtuc equom quomodo occœpiſti eloqui.
Sc. Forte fortuna per impluuium huc deſpexi proxumum.
Atq; ego hic aſpicio oſculantem Philocomaſium cum altero
Neſcio quo adoleſcente. Pa. quod ego Sceledre ſcelus ex te audio?
Sc. Profecto uidi. Pa. tu'ne? Sc. egomet his duobus oculis meis.
Pa. Abi non ueriſimile eſt, neq; uidiſti. Sc. num tibi

Lippus uideor. Pa. medicum iſtuc tibi melius percontarier.
Verum enim ſi te di ament, temere haud tollas fabulam, tuis
Nunc cruribus, capitiq; fraudem capitalem hinc creas
Tibi iam, ut pereas, paratum eſt dupliciter, ni reprimas tuum
Stultiloquium. Sc. qui uero dupliciter? Pa. id dicam tibi
Primum dum ſi falſum inſimulas Philocomaſium, hoc perieris.
Iterum ſi id uerum eſt, tu cuſtos ei additus perieris.
Sc. Quid ad me? Pa. at neſcio. Sc. hæc me uidiſſe ego certo ſcio.
Pa. Pergin infelix? Sc. quid tibi uis dicam, niſi quod uiderim?
Quin etiã nunc intus hic in proximo eſt. Pa. ehò an non domi eſt?
Sc. Viſe, abi intro tute, nam ego mihi nihil credi poſtulo.
Pa. Certum eſt facere. Sc. hic te opperiar. Pa. eidem hinc inſidias dabo
Quam mox ad ſtabulum iunix recipiat ſe pabulo.
Sc. Quid ego nunc faciam? cuſtodem me illi miles tradidit.
Nunc ſi indicium facio, interij, ſi taceo, ſic tamen
Hoc palàm fuerit, quod peius muliere atq; audacius?
Dum ego in tegulis ſum, illæc relicto hoſpitio exijt foras.
Aedepol facinus audax, hoccine ſi miles ſciat?
Credo hercle has tollat ædeis totas, tollat atq; hic crucem.
Hercle quicquid eſt, muſſitabo, potius q̃ intercam male.
Non ego poſſum, quæ ipſa ſeſe uenditat, tutarier.
Pa. Scèledre Scèledre. Sc. quis homo interminat. Pa. eſt alter audacior,
Qui magis inimicitias acquirat ſibi, q̃ tu? Sc. quid eſt?
Pa. Iube nunc tibi oculos effodi, quibus id quod nuſq̃ eſt uides.
Sc. Quid nuſq̃? Pa. non ego emam nunc uitam tuam uitioſa nuce.
Sc. Quid negoci eſt? Pa. quid negoci ſit rogas? Sc. cur non rogem?
Pa. Non'ne tibi iſtam prætruncari linguam largiloquam iubes?
Sc. Quamobrẽ iubeam? Pa. Philocomaſiũ eccam domi, quã in proximo
Vidiſſe ais te oſculantem, atq; amplexantem cum altero.
Sc. Miru'ſt lolio uictitare te, tam uili tritico.
Pa. Quid iam? Sc. quia luſcioſus. Pa. uerbero, ædepol tu quidem
Cæcus, non luſcioſus, nam illam quidem uidi domi.
Sc. Quid domi? Pa. domi hercle uero. Sc. abi ludis me Paleſtrio.
Pa. Tam mihi ſunt manus inquinatæ? Sc. quidũ? Pa. quia ludam luto.
Sc. Væ capiti tuo. Pa. iſtuc Scèledre promitto fore, niſi oculos
Orationemq; aliam commutas tibi, ſed fores
Concrepuerunt noſtræ. Sc. at ago illas obſeruaſſo fores.
Nam nihil eſt, qua hinc huc tranſire ea poſſit, niſi recto oſtio.
Pa. Quin domi eccam. Sc. neſcio utiq. Pa. Scèledre Scèledre te ſuſcita.

Sc. Mihi ego uideo, mihi ego ſapio, mihi ego credo plurimum.
Me homo nemo deterreat, quin ea ſit in his ædibus.
Hic obſiſtam, ne imprudenti hic ea ſe ſubrepſit mihi.
Pa. Meus illic homo eſt, deturbabo ego iam illum de pugnaculis.
Vin iam te faciam, ut ſtultum dum fateare? Sc. age, uolo, face.
Pa. Neq; te quicquam ſapere corde, neq; oculis uti? Sc. ſcio
Neq; ſolarium, neq; hortum, niſi per impluuium ſcio.
Pa. Quid nunc ſi domi eſt. ſi facio ut eam hinc exire uideas domo,
Dignus es uerberibus multis? Sc. dignus. Pa. ſerua iſtas fores,
Ne tibi clam ſe ſubterducat iſtinc, atq; huc tranſeat.
Sc. Conſilium eſt ita facere. Pa. ego iam illam huc tibi ſiſtam in uiam.
Sc. Agedum ergo face, uolo ſcire utrũ ego id, quod mihi uidi uiderim,
An illic faciat, quod facturum dicit, ea ut ſit domi.
Nam ego quidem meos oculos habeo, nec rogo utendos foris.
Sed hic illi ſupparaſitatur ſemper, hic ei proxumus.
Primus ad cibum uocatur, primo pulmentum datur.
Nam illic noſter eſt fortaſſe circiter triennium,
Neq; quoiq̃, q̃ illi in noſtra melius famulo familia.
Sed quid ego ago? quod me agere oportet, hoc obſeruare oſtium.
Hic obſiſtam. hac quidem pol uerba mihi nunq̃ dabunt.

Paleſtrio. Philocomaſium. Scaledrus.

P Ræcepta facito ut memineris. Ph. mirũ ẽ, tolle monere, memini.
Pa. At metuo, ut ſatis ſis ſubdola. Ph. ne doceto malas, ut ſint malæ
Mihi ſola ego ſuperſum. Pa. age igitur nunc iam inſiſte in dolos.
Ego iſtinc abs te procul recedã. o q̃d aſtas Scaledre? Sc. hãc rẽ gero.
Habeo aureis, loquere quid uis. Pa. credo ego iſtuc extemplo tibi
Eſſe eundum actutum extra portam diſpeſſis manibus, patibulum
Quom habebis. Sc. quã nã ob rẽ. Pa. reſpice dũ ad leuã. qs illæc eſt
Sc. Pro Di immortales noſtra herilis cõcubina eſt hæc qdẽ. (mulier?
Pa. Mihi quoq; pol ita uidetur. age nunc iam quãdo tibi lubet.
Sc. Quid agam? Pa. peri propere. Ph. ubi iſte bonus ſeruos, qui prodit
Me maxume innocentem tibi falſò inſimulatam? Pa. uæ tibi,
Hic dixit mihi. Ph. quem dixti tu te me uidiſſe in proxumo.
Scæleſte hic oſculantem? Pa. atq; id alieno cum adoleſcentulo,
Dixit. Sc. dixi hercle uero. Ph. tun me uidiſti? Sc. atq; his qdẽ oculis.
Ph. Carebis credo. qui plus ecaſtor uident, q̃ quod uident.
Sc. Nunq̃ hercle deterrebor. quin ego uiderim id, quod uiderim.
Ph. Ego uero ſtulta moror multum, quæ cum hoc inſano fabulem,

Quem pol ego capitis perdam. Sc. noli minitari. ſcio crucem
Futuram mihi ſepulchrum. ibi enim mei maiores ſunt ſiti,
Pater, auos, proauos, abauos, non mihi poſſunt minacijs tuis
Hiſce oculi fodiri. ſed paucis uerbis te uolo Paleſtrio. (uides.
Obſecro unde exit hæc? Pa. unde, niſi domo? Sc. domo? Pa. te uidēte
Sc. Niſi mirum eſt facinus, quomodo hæc nunc hinc tranſire potuerit.
Nam certo neq; ſolarium apud nos eſt, neq; ortus ullus, neq;
Feneſtra, niſi clatrata. nam certo ego te hic intus uideram.
Pa. Pergin ſceleſte intendere, & hanc arguere? Ph. ecaſtor ergo mihi
Haud falſum euenit ſomnium, quod noctu hac ſomniauerim.
Pa. Quid ſomniaſti? Ph. ego tibi eloquar, ſed amabo aduortito
Animum. hac nocte in ſomnis ſoror mea gemina & germana mihi
Viſa eſt ueniſſe Athenis, in Epheſum cum amatore quodam ſuo,
Hi ambo hoſpitio huc in proxumum mihi diuorti ſunt uiſi.
Sc. Paleſtrioni ſomnium narratur. Pa. perge porro. Ph. ego
Læta uiſa, quia ſoror ueniſſet. propter eandem maxumam
Suſpicionem uiſa ſum ſuſtinere. nam arguere in ſomnis meus
Me familiaris mihi uiſus eſt. me cum alieno adoleſcentulo
Quaſi nunc eſt, oſculatam. quom tamen illa oſculata mea ſoror
Gemina ſuum eſſet illum amicum. ita me inſimulatam perperam
Fuiſſe ſomniaui. Pa. ſatin ut eadem uigilanti expetunt,
Quæ in ſomnis uiſa memoras, heus hercle præſenti iam omnia.
Abi intro, & comprecatre. narrandum ego militi iſtuc cenſebo.
Ph. Facere certum mihi, neq; ego prodi me quidem impune patiar
Ab iſtoc falſo inſimulatam. Sc. timeo quid rerum geſſerim,
Ita dorſum totum prurit. Pa. ſcin te periſſe nunc quidem domu?
Sc. Certo. ſed certa res eſt, noſtrum nunc obſeruare oſtium.
Vbi eſſet? Pa. at Sceledre quæſo, ut ad id exemplum ſomnium
Quaſi ſimile ſomniauit illa, atq; ut tu ſuſpicatus es
Eam uidiſſe oſculantem. Sc. me eam non uidiſſe arbitraris tu?
Pa. Næ tu hercle opinor obſecro reſpice, ſi ad herum hæc res peruenit,
Periſti pulchre. Sc. nunc demum experior ob oculos caliginem
Prius mihi obtigiſſe. Pa. dudum ædepol planum eſt hoc quidem,
Quæ hucuſq; fuerit intus. Sc. nihil habeo, quod loquar. nō uiderim,
Et ſi uidi. Pa. næ te ædepol ſtultitia tua penè perdidit,
Dum te fidelem facere hero uoluiſti, penè abſumptus es.
Sed fores uicini proxumi concrepuerunt. conticeſcam iam.

Nde ignem in aram, ut Epheſiæ Dianæ lætas laudes,
I Grateſq; agam, eiq; ut arabico fumificem odore,
Amœne quæ me in locis Neptunijs, templiſq; turbulentis
Seruauit ſæuis fluctibus, ubi ſum afflictata multum.
Sc. Paleſtrio o' Paleſtrio. Pa. o' Scœledre, Scœledre, quid uis?
Sc. Hæc mulier, quæ hinc exit modo, eſt'ne herilis concubina
Philocomaſium, an non eſt iſta? Pa. hercle opinor, ea uidetur.
Sed facinus mirum eſt, quomodo hæc hinc potuerit tranſire,
Siquidem ea eſt. Sc. an dubiũ tibi eſt, eam eſſe hanc? Pa. ea uidetur.
Adeamus, appellemus. Sc. heus, quid iſtuc Philocomaſium?
Quid iſtic tibi in hiſce ædibus debetur? quid negocij eſt?
Quid nunc taces? tecum loquor. Pa. immo ædepol tute tecum,
Nam hæc nihil reſpondet. Sc. te alloquor, uitij probriq; plena
Quæ circum uicinos uages. Ph. qui cum tu fabularis?
Sc. Qui cum, niſi tecum? Ph. qs tu homo es? aut mecũ qd eſt negocij?
Sc. Men rogas hem, q ſiem? Ph. q? num hũc ego rogẽ, quẽ neſciam ego?
Pa. Quis ego ſum igitur, ſi hũc ignoras? Ph. mihi odioſus quiſquis es, tu
Et hic. Sc. nõ nos noſti? Ph. neutrũ. Sc. metuo maxume. Pa. qd metuis?
Sc. Enim ne noſmet perdiderimus uſpiam, nam neq; te, neq; me
Nouiſſe ait hæc. Pa. perſcrutari hic uolo Scœledre, nos noſtri,
An alieni ſimus, ne dum quiſpiam nos uicinorum
Imprudentes aliquis immutauerit. Sc. certe equidem noſter
Sum. Pa. et pol ego, quæris mulier malũ, tibi dico, heus Philocomaſiũ?
Ph. Quæ te intemperiæ tenent, q me perperam perplexo appelles
Nomine? Pa. eho' qui igitur uocare, Philocomaſium dicere nomen
Si iniuria eſt? falſum nomen poſſidere Philocomaſium
Poſtulas? at iſtuc non decet, & meo hero facis iniuriam. Ph. egon?
Pa. Tu. Ph. quæ heri Athenis Epheſum adueni ueſperi cũ meo amatore
Adoleſcente Athenienſi? Pa. dic mihi, quid tibi hic in Epheſo eſt
Negocij? Pa. geminam germanam hic eſſe meam ſororem audiui,
Eam ueni quæſitum. Pa. mala es. Ph. immo ecaſtor ſtulta multum,
Quæ uobiſcum fabulem, habeo. Sc. abire non ſinam te. Pa. mitte
Scœledre, manifeſtaria res eſt. Sc. non omitto. Ph. at iam crepabunt
Manus malæ tibi, niſi me omittis. Sc. quid (malum) illic adſtas?
Quin retines altrinſecus? Pa. nihil moror, negocioſum
Mihi eſſe tergum qui ſcio, an iſta non ſit Philocomaſium?
Atq; alia eius ſimilis ſit? Ph. mittis me, an non mittis? Sc. immo

Vi atq; inuitam, atq; ingratijs uolutatim domum te rapiam.
Ph. Non hoſtium hoc mihi eſt domicilium, Athenis domus, ac herus eſt.
Ego iſtam domum neq; moror, neq; uos qui homines ſitis noui,
Neq; ſcio. Sc. lege agito, te nuſq̃ mittam, niſi mihi das
Firmatam fidem, te huc, ſi emiſero, intro ituram. Ph. ui me cogis
Quiſquis es, do tibi fidem, ſi omittis, iſtuc me intro ituram,
Quo iubes. Sc. ecce ergo mitto. Ph. at ego abeo miſſa. Sc. muliebri
Feciſti fide. Pa. Sceledre manibus amiſiſti prædam.
Sc. Si queam, tam ea eſt noſtra, q̃ poteſt herilis concubina.
Vin tu facere hoc ſtrenue? Pa. qd faciã? Sc. mihi affer machærã huc
Pa. Quid facies ea? Sc. itroruũpá recta in ædeis, quẽq; hic intus (intus.
Videro cum Philocomaſio oſculantem, eum ego obtruncabo extemplo.
Pa. Viſa'ne ea eſt? immo ædepol plane ea eſt. Pa. ſed quomodo
Diſſimulabat? Sc. abi, machæram huc affer. Pa. iam faxo hic erit,
Neq; eques, neq; pedes præfectus quiſq̃ tanta audacia eſt,
Qui æque faciat confidenter, q̃ mulieres faciunt,
Vt utrobiq; orationem docte diuine, nam ut ſubliniter
Os cuſtodi cauto conſeruo meo, nimis beat,
Quod commeatus eſt trans parietem. Sc. heus Paleſtrio,
Machæra mihi nihil'opus eſt. Pa. qd iam? aut qd opus eſt? Sc. domi
Eccam herilem concubinam. Pa. quid domi. Sc. in lecto cubat.
Pa. Adepol næ tibi malam rem repperiſti, ut prædicas.
Sc. Qui iam? Pa. quia hanc attingere auſus mulierẽ hic in proximo.
Sc. Magis herele metuo. ſed nunq̃ quiſq̃ faciet, quin ſoror
Iſta ſit germana huius. Pa. eam pol tu oſculantem hic uideras,
Et quidem paldm eſt. eam eſſe ut dicis. Sc. quid propius fuit,
Quam ut perirem, ſi locutus fuiſſem hero? Pa. ergo ſi ſapis,
Muſſitabis. plus oportet ſcire ſeruom, q̃ loqui.
Ego abeo, ne quid tecum conſilij commiſceam,
Atq; apud hunc uicinum. tuæ mihi turbæ non placent.
Herus ſi ueniet, ſi quæret me, hic ero. hinc me accerſito.

Sceledrus. Periplectomenus.

Atin abijt hinc ille, neq; herile negocium
Plus curat, q̃ ſi non ſeruitutem ſeruiat.
Certo quidem illa hic noſtra intus eſt in ædibus.
Nam ego excubantem eam modo offendi domi.
Certu'ſt nunc obſeruationi operam dare.

Pe. Non hercle hiſce homines me marem, ſed fœminam
Vicini rentur eſſe ſerui militis.
Ita me ludificant. mea ne hic in uia hoſpita,
Quæ heri huc Athenis cum hoſpite aduenit meo
Tracta & ludificata eſt ingenua & libera?
Sc. Perij hercle hic ad me recta nunc abit uia.
Metuo illæc mihi res ne malo magno fuat.
Quantum hunc audiui facere uerborum ſenem,
Accedam ad hominem. Pe. tun Sceledre hic ſcelerum caput,
Meam ludificaſti hoſpitam ante ædeis modo?
Sc. Vicine auſculta quæſo. Pe. ego auſcultem tibi?
Sc. Expurgare uolo me. Pe. tu ne expurges mihi,
Qui facinus tantum, tam'q; indignum feceris?
An quia latrocinaris, arbitramini
Quid uis licere facere nobis uerbero?
Sc. Licet'ne. Pe. at ita di me deæ'q; omnes ament,
Niſi mihi ſupplicium uirgarum de te datur
Longum, diutinum'q; à mane uſq; ad ueſperum.
Quod meas confregiſti imbrices & tegulas
Ibi, dum condignam te ſectaris ſimiam.
Quod'q; inde inſpectauiſti meum apud me hoſpitem
Amplexum, amicam quom oſculabatur ſuam.
Quod'q; concubinam herilem inſimulare auſus es
Probri pudicam, me'q; ſummi flagitij.
Tum quod tractauiſti hoſpitem ante ædeis meas,
Niſi tibi ſupplicium ſtimuleum dedit̃ur,
Dedecoris pleniorem herum faciam tuum,
Quam magno uento plenum eſt undarum mare.
Sc. Ita ſum coactus Periplectomene, ut neſciam
Vtrum me poſtulare tecum æquo'ſt prius.
Si iſtæc non eſt iſtæc, neq; iſtæc eſt mihi.
An me expurgare hoc tibi uidetur æquius,
Sicut etiam nunc, neſcio quid uiderim.
Ita eſt iſtæc huius ſimilis noſtræ tua,
Siquidem non eadem eſt. Pe. uiſe ad me intro, iam ſcies.
Sc. Licet'ne? Pe. neq; te inhibeo, placide noſcita.
Sc. Ita facere certum eſt. Pe. heus Philocomaſium cito
Tranſcurre curriculo ad nos, ita negocium eſt.
Poſt quando exierit Sceledrus à nobis, cito

Tranſcurrito ad uos rurſum curriculo domum.
Nunc pol ego metuo,ne quid infucauerit.
Si hic non uidebit mulierem,aperitur dolus.
Sc.Proh di immortales ſimiliorem mulierem,
Magis'q; eandem quã noſtræ eſt ea,non reor
Deos facere poſſe.Pe.quid nunc? Sc.commerui malum.
Pe.Quid igitur,ean eſt? Sc.& ſi ea eſt,non eſt ea.
Pe.Vidiſtin iſtam? Sc.uidi & illam & hoſpitem
Complexam atq; oſculantem.Pe.ea'ne hæc eſt? Sc.neſcio.
Pe.Vin ſcire plane? Sc.cupio.Pe.abi intro ad uos domum.
Continuo uide ſit ne iſta hæc domum uoſtram intus.Sc.licet,
Pulchre admonuiſti.iam ego ad te exibo foras.
Pe.Nunquã ædepol hominem quenquã ludificarier
Magis facete uidi,& magis miris modis.
Sed eccum egreditur.Sc.Periplectomene te obſecro
Per deos,atq; homines,per'q; ſtultitiam meam,
Per'q; tuam gratiam.Pe.quid? Sc.meæ ut inſcitiæ,
Meæ ſtultitiæ ignoſcas.nunc demum ſcio
Me fuiſſe excordem,cæcum,incogitabilem.
Nam Philocomaſium eccam intus.Pe.quid nunc furcifer
Vidiſti ambas? Sc.uidi.Pe.exhibeas herum uolo.
Sc.Meruiſſe equidem me maximum fateor malum,
Et tuæ feciſſe me hoſpitæ aio iniuriam.
Sed meam eſſe herilem concubinam cenſui,
Quoi me cuſtodem herus addidit miles meus.
Nam e ſummo puteo ſimilior nunquã poteſt
Aqua aquæ ſumi,quã hæc eſt,atq; iſta eſt hoſpita.
Et me deſpexiſſe ad te per impluuium tuum
Fateor.Pe.quid ni fateare,ego qui uiderim.
Sc.Sed Philocomaſium me uidiſſe cenſui.
Pe.Ratus'ne iſtic me hominem eſſe omnium minimi pretij,
Si ego me ſciente paterer uicino meo
Inferri apud me ita inſignite iniuriam?
Sc.Nunc demum a me inſipienter factum eſſe arbitror,
Quom rem cognoſco,at non malitioſe tamen
Feci.Pe.immo equidem indigne.nam homini ſeruo ſuei
Domitos habere oportet oculos,& manus,
Orationem'q;.Sc.ego'ne? ſi poſt hunc diem
Mutiuero,etiam quod ego me certo ſciam,

Dato excruciatum me, egomet me dedam tibi.
Nunc hoc mihi ignoſcas quæſo. Pe. uincam animum meum.
Ne malitioſe factum id eſſe abs te arbitrer,
Ignoſcam tibi iſtuc. Sc. at dij tibi faciant bene.
Pe. Næ tu hercle ſi te di amabunt, linguam comprimas,
Poſt hac etiam illud, quod ſcies, neſcieris.
Ne uideris, quod uideris. Sc. bene me mones.
Ita facere certum eſt. ſed ſatin ne oratus abit?
Nunquid nunc aliud me uis? Pe. ne me noueris.
Sc. Dedit hic mihi uerba, qua benigne gratia
Fecit, ne iratus eſſet. ſcio quam rem gerat.
Vt me quom extemplo adueniat à foro domum.
Domi comprendat una hic & paleſtrio,
Me habent uenalem, ſenſi, & iamdudum ſcio.
Nunquam hercle ex iſta naſſa ego hodie eſcam petam.
Nam iam aliquò aufugiam, & occultabo aliquot dies.
Dum hæ conſileſcunt turbæ, atq; iræ leniunt,
Nam iam nunc ſatis & plus nimio merui mali,
Veruntamen de me quicquid eſt, ibo hinc domum.
Pe. Ille hinc abſceſſit. ſat ædepol certo ſcio.
Occiſam ſæpe ſapere plus multo ſuem,
Quom manducatur, ne id quod uidit, uiderit?
Nam illius oculi, atq; auris, atq; opinio,
Transfugere ad nos, uſq; adhuc actum eſt probe.
Nimium feſtiua mulier operam præbuit.
Redeo in ſenatum rurſus. nam Palæſtrio
Frequens ſenatus, Scœledrus nunc autem foras,
Illic domi apud me poterit nunc haberier.
Ibo intro, ne dum abſum, illi in ſortito ſiem.

ACTVS TERTIVS.

Palæſtrio. Pleuſides adoleſc. Periplectomenus.

O hibete intra limen etiam uos parumper Pleuſides,
e Sinite me prius perſpectare, ne uſpiam inſidiæ ſient.
Conciliumq; habere uolumus. nam opus eſt nunc tuto loco,
Inimicus ne quis noſtris ſpolia capiat conſilijs,
Atq; unde inimicus nequis ſpolia capiat auribus.
Nam bene conſultum, inconſultum ſi ſit inimicis uſu eſſe poteſt.

Si minus cum cura, aut catalogę loquendi lectum ſiet.
Quin ſi inimicas uſu eſt, obſit mihi
Nam bene conſultum ſurripitur ſæpiſſime,
Quippe ſi reſciuere inimici conſilium tuum, tibi
Tuopte conſilio occludunt linguam, & conſtringunt manus,
Atq; eadem quæ illis uoluiſti facere, faciunt tibi.
Sed ſpeculabor nequis aut hinc ab leua, aut ab dextera
Noſtro conſilio uenator aſſit cum auritis plagis.
Sterilis hinc proſpectus uſq; ad ultimam plateam probe eſt,
Euocabo. heus Periplectomene & Pleuſides progredimini.
Pe. Ecce nos tibi obedienteis. Pa. facile eſt imperium in bonis.
Sed uolo ſcire eodem conſilio, quod meditati intus ſumus.
Si gerimus rem. Pe. magis ad rem non poteſt eſſe utibile.
Pa. Immo qd tibi Pleuſides? Pl. quod ne uobis placet, diſpliceat mihi?
Pe. Quis homo ſit magis meus, q̃ tu es? Pl. loquere lepide & commode.
Pa. Pol ita decet hunc facere. Pl. at hoc me facinus miſerum macerat.
Meumq; cor, corpusq; cruciat. Pe. quid id eſt quod cruciat te?
Pl. Me tibi iſtuc ætatis homini facinora puerilia
Obijcere, neq; te decora, neq; tuis uirtutibus.
Eaq; expetere te opibus ſummis mei amoris gratia.
Mihiq; amanti ire opitulatum, atq; ea facere facinora,
Quæ iſtæc ætas fugere facta magis, q̃ ſectari ſolet.
Eam me pudet tibi in ſenecta obijcere ſollicitudinem.
Pe. Nouo modo tu homo amas, ſiquidem te quicquam, quod faxis, pudet.
Nihil amas, umbra es amantum, magis q̃ amator Pleuſides.
Pl. Hancine me ætatem exercere mei amoris gratia?
Pe. Quid ais tu, ita ne tibi ego uideor oppido acheronticus.
Tam capulari ſtamine, tibi diu uideor uiuere.
Nam equidẽ haud ſum natus annos præter qnquagnta et quatuor.
Clare oculis uideo, pernix ſum manibus, ſum pedes mobilis.
Pa. Si albus capillus hic uidetur, ne utiquam ibi ingenio ſenex ineſt.
In hoc amuſſitata ſua ſibi ingenua indoles.
Pl. Pol id quidem ita experior eſſe ut prædicas Paleſtrio.
Nam benignitas quidem huius oppido ut adoleſcentuli.
Pe. Immo hoſpes magis quom periclum facies, magis noſces meam
Comitatem merito te amantem. Pl. quid opus nota noſcere.
Pe. Quom apud te exemplum experiundi habeas, non eges foris.
Nam qui ipſe amauit, amantis ægre ingenium inſpicit, & ego
Amatoris aliquantum habeo, humorisq; etiam in corpore,

Neq; dum exarui ex amore, rebusq́; uoluptarijs,
Cauillator facetus, uel commodus conuiua item ero.
Neq; ego oblocutor unquam ſum alteri in conuiuio:
Incommoditate abſtinere me apud conuiuas commode
Commemini, & meæ orationis iuſtam partem perſequi.
Et meam partem itidem tacere, quom aliena eſt oratio.
Minime ſputator, ſcreator ſum itidem, minime ſucidus.
Poſt Epheſi ſum natus, non enim in apulis, non ſum in umbria.
Pa. O' lepidum ſemiſeneum, næ ſi quas memorat, uirtutes habet.
Atq; equidem planè eductum in nutricatu uenerio.
Pe. Plus dabo q̃ prædicabo ex me uenuſtatis tibi.
Neq; ego unquam alienum ſcortum ſubagito in conuiuium.
Neq; præripio pulpamentum, neq; præuorto poculum.
Neq; per uinum unquam ex me exoritur diſcidium in conuiuio.
Siquis ibi eſt odioſus, abeo domum, ſermonem ſegrego.
Venerem, amorem, amœnitatemq́; accubans exerceo.
Et quidem ædepol omneis mores ad uenuſtatem ingiter.
Pl. Cedò treis mihi homines contra auricalco emptos iſtis moribus.
Pa. At quidem illuc ætatis qui ſit, non inuenies alterum
Lepidiorem ad omneis res, nec qui amicus amico ſit magis.
Pe. Tu te me ut fateare faciam, eſſe adoleſcentem moribus.
Ita apud omneis comparebo tibi res benefactis frequens.
Opus erit ne tibi aduocato triſti, iracundo? ecce me.
Opus leni? leniorem dices, q̃ mutum eſt mare.
Liquidus cinesq́; ero, q̃ uentus eſt fauonius.
Vel hilariſſimum conuiuam me extimandum exprimam tibi.
Vel primarium paraſitum, atq; obſonatorem optumum.
Tum ad ſaltandum, non cinædus magis uſquam ſaltat, q̃ ego,
Pa. Quid ad illas arteis optes ſi optio eueniat tibi?
Pl. Huius pro meritis ut referri pariter poſſit gratia,
Tibiq́;, quibus eſſe me experior ſummæ ſolicitudini.
At tibi tanto ſumptui eſſe mihi moleſtum eſt. Pe. mortuus es.
Nam in mala uxore, atq; inimico ſiquid ſumatur, ſumptus eſt.
In bono hoſpite atq; amico, quæſtus eſt, quod ſumitur.
Et quod in diuinis rebus ſumas ſumptus, ſapienti lucro eſt.
Dein deûm uirtute euntem hoſpitio accipere, apud me eſt comitas.
Es, bibe, animo obſequere mecum, atq; onerato hilaritus me.
Liberæ ſunt ædes, liber ſum autem ego, me uti uolo libere.
Nam mihi, uirtute deûm dicam, propter diuitias datas,

Licuit uxorem dotatam genere ſummo ducere.
Sed nolo mihi oblatratricem in ædeis intromittere.
Pl. *Cur non uis? nam procreare liberos lepidum eſt onus.*
Pe. *Hercle uero liberum hominem eſſe, id multo eſt lepidius.*
Pl. *Tu homo & alteri ſapienter potis es conſulere, & tibi.*
Pe. *Nam bona uxor, ſi ea quidem deducta eſt uſquam gentium,*
Vbi ea poſſit inueniri? uerum ego ne eum ducam domum,
Quæ mihi hæc dicat, eme mi uir lanam, unde tibi pallium
Malachum, & calidum, conficiantur tunicæ mihi hibernæ bonæ,
Ne algeam hac hyeme, hoc, hoc nunq̃ uerbum ex uxore audiam.
Et prius q̃ Galli cantent, quæ me ſomno ſuſcitet.
Da mihi uir calendis quæ mittam, quom martiæ uenerint,
Da qui faciat, qui condiat, da quod dem quinquatribus
Precantatrici, collectrici, ariolæ, atq; haruſpicæ.
Flagitium eſt ſi nil mittetur, quo ſupercilio ſpicit.
Tum patrita clementer, non potis eſt inquit munere.
Iampridem, quia nihil abſtulerit, ſuccenſet celaria.
Tum obſtetrix expoſtulauit mecum parum miſſum ſibi.
Quid, nutrici non miſſurus quicquam, quæ uernas alit.
Hæc atq; huius ſimilia alia damna multa mulierum.
Nunc uxorem prohibent mihi, & quæ huius ſermonis erant.
Pa. *Dij tibi ſunt propicij hercle, nam ſi iſtam ſemel amiſeris*
Libertatem, haud facile te in eundem reſtitues locum.
Pl. *At illa laus eſt magno in genere & diuitijs maximis.*
Liberum hominem educare generi monimentum & ſibi.
Pe. *Quando habeo multos cognatos, quid opus ſit mihi liberis?*
Nunc bene uiuo, & fortunate, atq; ut uolo, atq; animo ut lubet.
Mea bona mea morte cognatis dicam, inter eos partiant.
Illi apud me edunt, me curant, uiſunt quid agam, ecquid uelim.
Prius q̃ lucet, aſſunt, rogitant, noctu an ſomnum cœperim.
Eos pro liberis habeo, quin mittunt munera,
Sacruficant, dant inde partem mihi maiorem, q̃ ſibi.
Abducunt ad exta me, ad ſe ad prandium, ad cœnam uocant.
Ille miſerrimum ſe retur, minimum qui miſit mihi.
Illi inter ſe certant donis, ego mecum muſſito.
Bona mea inhiant, certatim nutricant & munere.
Pa. *Nimis ratione bona nimiumq; apte tu multa uides.*
Et tibi ſunt gemini, & tergemini, ſi te bene habes, filij.
Pe. *Pol ſi habuiſſem, cœpiſſem ſatis miſeriarum, liberis*

Cenſerem

Cenſerem emori, cecidiſſet'ne ebrius, aut de equo uſpiam,
Metuerem, ne ibi defregiſſet crura, aut ceruices ſibi.
Ea mihi inſignitos pueros pariat poſtea.
Aut uarum, aut ualgum, aut compernem, aut pætum, aut brocchum.
Pa. Huic homini dignum eſt diuitias eſſe, diu uitam dare,
Qui ægre ſeruat, & qui bene habet, ſuiſq; amicis uolt uolup.
O' lepidum caput, ita me dij deæq; ament, æquum fuit
Deos paraſſe, uno exemplo ne omnes uitam uiuerent.
Sicuti merci pretium ſtat, pro uirtute ut ueneat.
Quæ improba eſt, pro mercis uitio dominum pretio pauperat,
Itidem diuos diſpertiſſe uitam humanam æquom fuit.
Qui lepide ingenuatus eſſet, uitam longinquam darent.
At qui improbi, & ſceleſti, ijs adimerent animam cito.
Si hoc parauiſſent, homines eſſent minus multi mali.
Et minus audacter ſceleſta facerent facta, & poſtea
Qui homines probi eſſent, eſſet his annona uilior.
Pe. Quid deorum conſilia culpes ſtultus inſcitusq; ſic
Qui deos uituperes? nunc iam iſtis rebus deſiti decet.
Nunc uolo obſonare uel ut hoſpes te tua ex uirtute mea
Domi accipiam benigne, lepide, & lepidis uictibus.
Pl. Nihil me pœnitet iam quanto ſumptu fuerim tibi.
Nam hoſpes nullus tam in amici hoſpitium deuorti poteſt,
Quin ubi triduum continuum fuerit, iam odioſus ſiet,
Verum ubi dies decem continuos ire ad eundem inſtat,
Tametſi dominus non inuitus patitur, ſerui murmurant.
Pe. Seruientes ſeruitutem ego ſeruos introduxi mihi
Hoſpes, non qui imperarent mihi, quibus ego eſſem obnoxius.
Si illud ægre'ſt, mihi quod uolupe eſt, meo animo morem gero.
Quod tamen odioſe faciundum, ſit malum atq; ingratijs.
Nunc quod occœpi, obſonatum pergam. Pl. ſi certu'ſt tibi,
Commodum obſona, nec magno ſumptu, mihi quod uis ſat eſt.
Pe. Quin tu iſtanc orationem hinc ueterem atq; antiquam amoues?
Nam proletario ſermone nunc quidem hoſpes utere.
Nam hi ſolent, quando accubuere, ubi cœna appoſita eſt, dicere,
Quid tibi opus fuit hoc ſumptu tanto noſtra gratia?
Inſaniuiſti hercle, nam idem hoc hominibus ſat erat decem.
Quod eorum cauſa obſonatum eſt, culpant, & comedunt tamen.
Pa. Et pol illud ad illud exemplum, ut docte & perſpecte ſapit.
Pe. Sed idem homines nunquam dicunt, q̃ appoſitum eſt ampliter.

Iube illud demi, tolle hanc patinam, pernam nihil moror:
Aufer hinc illam offam penitam, probus hic conger frigidus.
Remoue, abi, aufer, neminem eorum hæc aſſeuerare audias.
Sed percellunt, ſed producunt, dimidiatim dum appetunt.
Pa. Bonus hercle ut malos deſcripſit mores. Pe. haud centeſimam
partem dixi, atq; otium rei ſi ſit, poſſum expromere.
Pa. Igitur id quod agitur, nunc hoc primum præuorti decet.
Nunc huc animum aduortite ambo, mihi opus eſt opera tua
Periplectomene, nam ego inueni lepide ſyncophantiam.
Qui miles admutiletur cæſariatus, atq; uti
Huic amanti ad Philocomaſium hanc efficiamus copiam.
Vt eam hinc abducat, abeatq́;. Pe. dari iſtanc rationem uolo.
Pa. At ego mihi annulum dari iſtunc tuum uolo. Pe. quam ad rem uis?
Pa. Quando habebo igitur rationem mearum fabricarum dabo.
Pe. Vtere? accipe. Pa. accipe à me rurſum rationem doli,
Quam inſtitui. Pl. perpurgatis ambo damus tibi operam auribus.
Pa. Herus meus ita magnus mœchu'ſt mulierum, ut neminem
Fuiſſe æque, neq; futurum credo. Pl. credo ego iſtuc idem.
Pa. Itaq; Alexandri præſtare prædicat formam ſuam.
Itaq; ſe omnes ultro ſectari in Epheſo memorat mulieres.
Pe. Aedepol quid de iſto multa? ſcio te non mentirier.
Sed ego ita eſſe, ut dicis teneo pulchre, proin Paleſtrio
Quam potes, tam uerba confer maxume ad compendium.
Pa. Ecquam tu potes reperire forma lepida mulierem,
Quoi fallaciarum mens, corpusq; ſit plenum & doli.
Pe. Ingenuam an libertinam? Pa. parui iſtuc facio, dummodo
Eam des, quæ ſit quæſtuoſa, quæ alat corpus corpore.
Quoiq; ſapiat pectus, nam cor non poteſt, quod nulla habet.
Pe. Lautam uis? an quæ nondum ſit lauta? Pa. ſicco ſuccidam,
Quam lepidiſſumam potes, quãq; adoleſcentem maxume.
Pe. Habeo eccillam clientam meam, meretricem adoleſcentulam.
Sed quid ea uſus eſt? Pa. ut ad te eam iam deducas domum.
Itaq; eam huc ornatam adducas matronarum modo,
Capite compto, crines uittasq; habeat, aſſimuletq; ſe
Tuam eſſe uxorem, ita præcipiendum. Pl. erro quã inſiſtas uiam.
Pa. At ſcietis poſtea, ſed ecquæ ancilla eſt illi? Pe. eſt primum.
Pa. Ea quoq; opu'ſt ita præcipio mulieri, atq; ancillulæ
Vt ſimulet ſe eſſe tuam uxorem, & deperire hunc militem.
Quaſiq; hunc annulum Fameſæ ancillæ dederit, ea porrò mihi,

Militi

Mili ut darem, quaſiq; ego rei ſim interpres. Pe. audio.
Pa. Ne me ſurdum uerbera, tu ſi audis, ego recte militi
Dabo, tua mihi uxore dicam delatum, & datum,
Vt ſe ad eum conciliarem, ille eiuſmodi eſt, cupiet miſer.
Qui niſi adulterio ſtudioſus, nulli aliæ rei eſt improbus.
Pe. Non potuit repperire, ſi ipſi ſoli quærendas dares,
Lepidiores duas ad hanc rem, q̃ ego, habe animum bonum.
Pa. Ergo accura & propera, nunc tu auſculta mi Pleuſides.
Pl. Tibi ſum obediens hoc facto. Pa. miles domum ubi aduenerit,
Memineris ne Philocomaſium nomines. Pl. quam nominem?
Pa. Dic eam. Pl. nempe eandem, quæ dudum conſtituta eſt. Pa. pax, abi.
Pl. Meminero, ſed quid meminiſſe id refert? Pa. ego enim dicam
Tibi tum demum, quando uſus poſcat, interea tace.
Vt quom etiam hic agit, actuum partem defendas tuas.
Pl. Ego eo intro igitur. Pa. hæc præcepta, ſobrie ut cures, face.

Paleſtrio. Lucrio puer.

Quantas res turbo, quantas moueo machinas.
Eripiam ego hodie concubinam militi.
Si centuriati bene ſunt manipulares mei.
Sed illum uocabo, heus Scæledre, niſi negocium,
Progredere ante ædeis, te uocat Paleſtrio.
Lu. Non opera eſt Scæledro. Pa. quid iam? Lu. ſorbet dormiens.
Pa. Quid ſorbet? Lu. illud, ſtertit uolui dicere,
Sed quia conſimile eſt, quod ſtertas, quaſi ſorbeas.
Pa. Ehò an dormit Scæledrus intus? Lu. non naſo quidem.
Nam eo magnum clamat, tetigit calicem, clanculum
Dimiſit nardini unam amphoram cellarius.
Pa. Ehò tu ſceleſte, qui illi ſuppromus, ehò tu.
Lu. Quid uis? Pa. qui libitum eſt illi condormiſcere?
Lu. Oculis opinor. Pa. non te iſtuc rogito ſcelus.
Procede huc, periiſti iam niſi uerum ſcio.
Prompſiſti tu illi uinum? Lu. non prompſi. Pa. negas?
Lu. Nego hercle uero, nam ille me uetuit dicere.
Neq; equidem heminas octo exprompſi in urceum.
Neq; illæ hic calidum exuxit in prandium.
Pa. Neq; tu bibiſti? Lu. dij me perdant, ſi bibi.
Pa. Qui iam? Lu. quia enim obſorbui, nam mihi nimius calor

Comburebat gutturem, alij ſunt ebrij,
Poſtquam potarunt. Pa. bono cella ſupromo credita.
Lu. Tu hercle faceres idem, ſi tibi eſſet credita.
Quoniam æmulari non licet, nunc inuides.
Pa. Eho an nunquam promſi antehac? reſponde ſcelus.
Atq; ut tu ſcire poſſis, ego dico tibi.
Si falſa dicis, faxo iam excruciabere.
Ita uero ut tu ipſe me dixiſſe dictites.
Lu Poſt hæc ſagina ego eiciar cellaria
Vt tibi qui prompſeris, alium ſupprommum pares.
Pa. Non ædepol faciam, age loquere audacter mihi.
Lu. Nunquam ædepol uidi promere, uerum hoc erat.
Mihi imperabas, ego promebam, poſtea
Hic illi Sceledro capite ſiſtebas cadum.
Non hercle tam iſtoc ualide quaſſabant cadi.
Sed in cella paululum erat loculi lubrici.
Ibi erat bilibris aqualis hic propter cados.
Eaq; ſæpe decies complebatur die.
Eam plenam atq; inanem fieri, plenam à ſummo,
Vbi bacchabatur auia, quaſſabant cadi.
Pa. Abi abi intro iam, uos in cella uinaria
Bacchanal facitis, iam hercle ego herum adducam à foro.
Lu. Perij excruciabit me herus, domum ſi uenerit,
Quom hæc facta ſcibit, quia ſibi non dixerim.
Fugiam hercle aliquò, atq; hoc in die extollam malum.
Ne dixeritis huic obſecro, uoſtram fidem.
Pa. Quo te agis? Lu. ſum miſſus aliò, iam huc reuenero.
Pa. Quis miſit? Lu. Philocomaſium. Pa. abi, actutum redi.
Lu. Quæſo tamen tu meam partem infortunij,
Si diuidetur me abſente, accipito tamen.
Pa. Modo intellexi quam rem mulier geſſerit.
Quia Sceledrus dormit, hunc ſubcuſtodem ſuum
Foris ablegauit. dum eapſe tranſire huc placet.
Sed Periplectomenus, quam ei mandaui, mulierem
Nimis lepida forma ducit. Di hercle hanc rem ut iuuant.
Quam digne ornata incedit, haud meretricie.
Lepide hoc ſuccedit ſub manus negocium.

Periplectomenus.

Periplectomenus. Milphidippa. Acroteleutium. Palestrio.

Em oẽm hanc edere uos ut uelim, tibi mea Milphidippa
r Domĩ demonſtraui ordine, hanc fabricam, fallaciaſq;
Minus ſi tenetis, denuo uolo percipiatis plane'.
Satis ſi intelligitis, aliud eſt quod potius fabulem.
Mi. Stultitia magna atq; inſipientia, non fallacia hæc ſit,
Me ire in opus alienum, aut tibi meam operam polliciteri,
Si ea opificina neſciam aut mala eſſe aut fraudulenta.
Pe. At melius eſt monerier. Mi. Meretricem commoneri,
Quam ſane` magni referat, nihil clàm eſt, quin ego fruſtro.
Poſtquam adhibere meas aureis ad tuam moror orationem,
Tibi dixi, miles quemadmodum potis eſſet deartuari.
Pe. At nemo ſolus ſatis ſapit, nam ego multos ſæpe uidi
Regionem fugere conſilij, prius q̃ repertam habere.
Ac. Siquid faciundum eſt mulieri malæ atq; malitioſæ,
Ea ſibi immortalis memoria eſt, meminiſſe, & ſempiterna.
Sin bene aut fideliter quid faciundum ſit, eadem ueniunt,
Obliuioſæ extemplo ut fiant, & meminiſſe nequeant.
Pe. Ergo iſtuc mecum conuenit, uobis faciundum utrunq;.
Nam id proderit mihi, malitia male quod facietis ambæ.
Ac. Dum neſcientes quid bonum faciamus, ne formida.
Pe. Mala nulla meretrix eſt. Ac. ne paue, peioribus conueniunt.
Pe. Ita uos decet, conſequimini. Pa. ceſſo ego illis obuiam ire?
Venire ſaluom gaudeo. lepide ornatus hercle incedis.
Pe. Bene, opportuneq; obuiam is Paleſtrio, tibi adſunt
Quas me iuſſiſti adducere, & quo ornatu. Ac. heus noſter. Pa. eſto.
Paleſtrio Acroteleutium ſalutat. Ac. quis nam homo eſt hic,
Qui tam pro nota me nominat? Pe. hic noſter architectu'ſt.
Ac. Salue architecte. Pa. ſalua ſis, ſed dic mihi ecquid hic te
Onerauit præceptis? Pe. probe meditatam utranq; duco.
Pa. Audire cupio quemadmodum, ne quid peccetis paueo.
Pe. At tua præcepta, de meo nihil his nouom ipſe appoſui.
Ac. Nempe ludificari militem tuum herum uis? Pa. exlocuta es.
Ac. Lepide, & ſapienter, commode, & facete res paratæ.
Pa. Atq; huius nunc uxorem te uolo aſſimulare. Ac. fiat.
Pa. Quaſi militi animum adieceris, ſimulare ſic futurum.
Quaſi quæ hæc res per me interpretem & tuam ancillam curetur.
Ac. Bonus uates poteras eſſe, quom quæ ſunt futura, uideas.

Pa. Quaſi quæ annulum hunc ancillula tua abs te detulerit ad me;
Quem ego militi darem tuis uerbis. Ac. nunc uera dicis.
Pa. Quid iſtis nunc memoratis opus eſt commeminere melius?
Ac. Nam mi patrone hoc cogitato, ubi probus eſt architectus,
Bene liniatam ſi ſemel carinam collocauit,
Facile eſſe nauem facere, ubi fundata & conſtituta'ſt.
Nunc hic carina ſatis & fundata eſt bene, & ſtatuta.
Pa. Adſunt fabri, architectiq;, eam quidem ad rem haud imperiti.
Ac. Si non nos materiarius remoratur, quod quidem opus eſt.
Noui indolem noſtri ingenij, cito erit parata nauis.
Pa. Nempe tu nouiſti militem meum herum? Ac. rogare, miru'ſt.
Populi odium quid ni nouerim? magnum illum cincinnatum,
Mœchum unguentatum. Pa. num ille etiam te nouit? Ac. nunquam uidit;
Qui nouerit me, quis ego ſum? Pa. nimis lepide fabulare.
Eo poterit uerum lepidius fieri. Ac. potine ut hominem
Mihi des? quieſcas cætera, ni illum ludificata lepide.
Culpam omnem poſt in me impingito. Pa. age igitur uos intro abite,
Inſiſtite hoc negocium ſapienter. Ac. alia cura.
Pa. Age Periplectomene duc has nunc intro, ego ad forum illum
Conueniam, atq; illi hunc annulum dabo, atq; prædicabo
A' tua mihi uxore eſſe datum, eamq; illum deperire.
Hanc ad nos, quam extemplo à foro ueniemus, mittito tu,
Quaſi clanculum ad eum miſſa ſit. Pe. faciemus, alia cura.
Pa. Vos modo curate, ego illum probe iam oneratum huc acciebo.
Pe. Bene ambula, bene rem gere, at ego hoc nunc efficiam plané.
Vt concubinam militis meus hoſpes habeat hodie.
Atq; hinc Athenas abeat hodie, hunc nos dolum dolamus,
Quid tibi ego mittam muneris? Ac. des ne aliæ mulieri operam. a
Pa. Lepidæ ſunt, & comes ſunt. Ac. at confido iam futurum,
Vbi facta erit collatio noſtrarum malitiarum,
Haud uereor ne nos ſubdola perfidia peruincamur.
Abimus ergo intro, hæc uti meditemur. Pe. cogitate
Ne quid ubi miles uenerit, titubetur. Ac. tu morare.
Vt accurate & commode hoc quod agendum eſt, exequamur.

ACTVS QVARTVS.

Pyrgopolynices. Paleſtrio.

Olupe'ſt quod agas ſi id procedit lepide ex ſententia.
a Nam ego hodie ad Seleucum Regem miſi paraſitum meum.
Vt latrones, quos conduxi hinc ad Seleucum, duceret.

Qui eius regnum tutarentur, mihi dum fieret otium.
Pa. Quin tu rem tuam cura potius, q̃ Seleuci, quæ tibi
Conditio noua, & luculenta fertur per me interpretem.
Py. Immo omneis res poſteriores pono, atq; operam do tibi.
Loquere, aureis meas profecto dedo in ditionem tuam.
Pa. Circumſpicito dum, nequis noſtro auceps ſermoni ſiet.
Nam hoc negocij clandeſtino ut agerem, mandatur mihi.
Py. Nemo adeſt. Pa. hunc Arrabonem amoris primum à me accipe.
Py. Quid hic, aut unde eſt? Pa. à luculenta atq; feſtiua fœmina,
Quæ te amat, tuam quæ expetiſcit pulchram pulchritudinem.
Eius hunc annulum ad te ancilla porrò ut afferrem, dedit.
Py. Quid ea, ingenua, an feſtuca facta, ſerua an libera eſt?
Pa. Vah, ego'ne ut ad te ab libertina eſſe auderem internuncius?
Qui ingenuis factis reſponſaret? te eapſe cupit uti.
Py. Nupta iſta, an uidua? Pa. et nupta, & uidua. Py. quo pacto potis
Vidua & nupta eſſe eadẽ? Pa. quæ adoleſcens nupta ſit cum ſene.
Py. Euge. Pa. lepida & liberali forma eſt? Py. atue mendacium.
Pa. Ad tuam formam illa una digna eſt. Py. hercle pulchrum prædicas.
Sed quis ea eſt? Pa. ſenis huius uxor Periplectomenis. Py. proxumi?
Pa. Ea demoritur te, atq; ab illo cœpit abire, odit ſenem.
Nunc te orare atq; obſecrare iuſſit, ut tui copiam
Sibi, poteſtatem'q; facias. Py. cupio hercle equidem, ſi illa uolt.
Pa. Quæ cupit? Py. quid illa faciemus concubina, quæ domi eſt?
Pa. Quin tu illam iube abs te abire quo lubet, ſicut ſoror
Eius gemina uenit Epheſum, & mater, arceſſunt'q; eam.
Py. Ain tu aduenit Epheſum eius mater? Pa. aiunt, qui ſciunt.
Py. Hercle occaſionem lepidam ut mulierem excludam foras.
Pa. Immo uin tu lepide facere? Py. loquere, & conſilium cedò.
Pa. Vin tu illam actutum amouere à te, ut abeat per gratiam?
Py. Cupio. Pa. tum hoc facere oportet, tibi diuitiarum affatim eſt.
Iube ſis aurum atq; ornamenta, quæ illi inſtruxiſti,
Mulierem dono habere, auferre abs te quod lubeat ſibi.
Py. Placet, ut dicis, ſed ne iſtam amittam, & hæc mutet fidem
Vide modo. Pa. uah delicatus, quæ te tanquam oculos amet.
Py. Venus me amat? Pa. at tace, aperiuntur fores, concede huc iam.
Hæc celox illius eſt, quæ hic egreditur internuncia.
Py. Quæ hæc celox? Pa. ancillula illius eſt, quæ hic egreditur foras.
Quæ annulum iſtunc attulit, quem tibi dedi. Py. ædepol equidem
Bellula eſt. Pa. pithecium hæc eſt præ illa & ſpinthurnicium.

Viden tu illam oculis maure facere, atq; aucupium auribus?

Milphidippa. Pyrgopolinices. Palestrio.

Am ne eſt ante ædeis hircus? ubi ludificandus mihi eſt.
i Diſſimulabo, hos quaſi nó uideã, neq; eſſe hic etiã dum ſciã.
Py. Tace ſubauſcultemus, ecqua de me fiat mentio.
Mi. Nũc quis nam hic propè adeſt, q rem alienã potius curet q̃ ſuam?
Qui aucupetur, tanquam quidem qui ueſperi uiuat ſuo?
Eos nunc homines metuo mihi, ne obſint, ne'ue obſtent uſſ iam,
Domo ſi ibit, ac dum huc tranſibit, nãq; huius cupiens corporis eſt.
Atq; amat hũc hominem nimium lepidum, et nimia pulchritudine,
Militem Pyrgopolynicem. Py. ſatin hæc quoq; me deperit? meam.
Laudat ſpeciem, ædepol huius ſermones, haud cinerem quæritant.
Pa. Quo hoc argumento? Py qa enim loqtur laute & minime ſordide.
Tum autem illa ipſa eſt nimium lepida, nimisq; nitida fœmina.
Hercle uero iam mihi adlubeſcat primulum Paleſtrio.
Pa. Prius ne q̃ illam oculis tuis uides? Py. uideo. id quod credo tibi.
Tum hæc elocutio, illa aũt abſens ſubigit me, ut amẽ hercle hãc qdẽ.
Pa. Nihil tu amaſſis, mihi hæc deſponſata'ſt. tibi ſi illa hodie nupſerit,
Ego hanc continuo uxorẽ ducã. Py. qd ergo hanc dubitas colloqui?
Pa. Sequere hac me ergo. Py. pediſequos tibi ſum. Mi. utinã quoius cauſſa
Egreſſa ſum, conueniundi mihi poteſtas eueniat. (foras
Pa. Erit, & tibi exoptatum obtinget, bonum habe animũ, ne formida.
Mi. Homo qdẽ eſt. Pa. q ſcit, qđ quæris, ubi ſit? Mi. quẽ ego hic audiui?
Pa Socium tuorum conſiliorum, & participem conſiliarium.
Mi. Tum pol igitur id quod cælo, haud cælo. Pa. immo ẽt, ſed nó cælas.
Mi Quo argumento? Pa. infido cælas, ego ſum firme tibi fidelis.
Mi. Cedo mihi ſignum, ſi hoc uerũ ẽ. Pa. amat mulier quædã quẽdam.
Mi. Pol iſtuc quidem multæ. Pa. at non multæ de digito domũ mittunt.
Mi. Enim cognoui nunc, feciſti modo mihi ex procliuo parem.
Sed hic nũ qs adeſt? Pa. uel adeſt, uel nó. Mi. cedò te mihi ſolæ ſolũ.
Pa. Breuin an lóginquo ſermóe? Mi. tribus uerbis? Pa. iã iã ad te redeo.
Py. Quid ego hic aſtabo tãtiſper cũ hac forma, & factis, ſic fruſtror?
Pa. Patere atq; aſta, tibi ego do hãc operã. Py. properando excrucior mi-
Pa. Pedetẽtim tu hæc ſcis, tractari ſolere haſce huiuſmodi merites (ser.
Py. Age age ut tibi maxume cócinnius. Pa. nullum eſt hoc ſtolidius ſaxũ.
Redeo nunc ad te, conſilium quaſi hunc depereat. Mi. teneo iſtuc.
Pa. Collaudato huius formam, & faciem, & uirtutes commemorato.

Mi. Ad eam rem habeo omnem faciem, ut dudum iam tibi demóſtraui,
Tu contra cura & contempla, & de uerbis meis uenator.
Py. Aliquam mihi partem hodie opæ des, deniq; iam tandem ades illico.
Pa. Aſſum. impera ſi qd uis. Py. qd illa hæc narrat tibi? Pa. lamentari
Ait illam miſeram, cruciari, & lachrumantem ſe afflictare, quia
Tis egeat, quia te careat, ob eam rem huc ad me miſſa'ſt. Py. iube
Adire. Pa. at ſcin quid tu facias? facias faſtidij plenum.
Quaſi non lubeat, & me inclamato, quia ſic te uolgo uolgem.
Py. Memini, & præceptis parebo. Pa. uoco ergo hanc huc, quæ te quærit.
Py. Adeat ſi quid uolt. Pa. ſi quid uis, adi mulier. Mi. pulcher ſalue.
Py. Meum cognomentum commemorauit, dij dent, quæcunq; optes.
Mi. Tecum ut ætatem exigere liceat. Py. nimium optas. Mi. non me dico,
Sed heram meam quæ te demoritur. Py. multæ aliæ idẽ iſtuc cupiũt,
Quibus copia non eſt. Mi. ecaſtor haud mirum ſi te habes carum,
Hominẽ tam pulchrũ, & præclara uirtute, & forma, factisq;, heus
Dignior fuit quiſq̃ homo, q̃ eſſet. Pa. non hercle humanũ ẽ hoc, credo.
Nam uolturio plus humani credo eſt. Py. magnum me faciam nunc,
Quoniã illæc me collaudauit. Pa. uiden tu ignauom ut ſeſe inferat?
Quin tu huic reſponde, hæc illæc eſt, ab illa quam dudum tibi.
Py. Qua ab illarũ? nã ita me occurſant multæ, haud meminiſſe oẽs poſſũ.
Mi. Ab illa quæ digitos deſpoliat ſuos, & tuos digitos decorat.
Nam hunc annulum ab tui cupiente huc detuli huic porro'.
Py. Quid nũc tibi uis mulier? memora. Mi. ut quæ te cupit, eã ne ſpnas,
Quæ per tuam nunc uitam uiuit. ſit, nec ſit ſpes, in te uno eſt.
Py. Quid ea nũc uolt? Mi. te compellare, & complecti, & cõtrectare.
Nam niſi tu fers illi ſuppetias, iam illa animum deſpondebit.
Age mi Achilles, fiat quod te oro, ſerua illam pulchram pulcher.
Exprome benignum ex te ingenium urbium captor, occiſor regum.
Py. Heu hercle odioſas res, quoties hoc tibi uerbero ego interdixi,
Meam ne ſic uolgo polliciteris operam? Pa. audin tu mulier.
Dixi hoc tibi dudum, & nunc dico niſi huic uerri affertur merces.
Non hic ſeminio ſuo quanq; porculenam parturu'ſt.
Mi. Dabitur q̃tũ ipſus pretij poſcet. Pa. talẽtũ philippũ huic opus auri ẽ.
Minus hic à nemine accipiet. Mi. heu ecaſtor nimis uile eſt tandem.
Py. Non mihi auaritia unquam innata eſt, ſatis habeo diuitiarum.
Plus mihi auri mille eſt modiorum philippi. Pa. præter theſaurum.
Tum argenti montes, non maſſas habet, ætna mons non æque altus.
Mi. Heu ecaſtor hominẽ periurum. Pa. ut ludo? Mi. qd ergo tu ſubleſtus?
Pa. Scite. Mi. ſed ámabo mitte me actutum. Pa. qn tu huic reſponde aliqd,

Aut facturum, aut nõ facturum, quid illã miſerã animi excrucias?
Quæ nunq̃ male de te merita ẽ. Py. iube ipſe eam exire huc ad nos,
Dic me oia, quæ uolt, facturũ. My. facis nunc, ut facere eſt æquom,
Quæ te uolt, & eandem tu uis. Pa. non hic inſulſum hẽt ingeniũ.
Mi. Quomq́; me oratricem non ſpreuiſti, ut exorarem ex te, qd eſt?
Vt ludo? Pa. nequeo hercle quidem riſu meo moderarier.
Ob eam cauſam huc abs te auorti. Py. non ædepol tu ſcis mulier
Quãtum ego honorẽ nũc illi habeo. Mi. ſcio, et iſtuc ei dicã. Pa. cõtra
Auro alij hanc uendere potuit operam. Mi. pol iſtuc tibi credo.
Pa. Meri bellatores gignuntur, quas hic prægnanteis fecit.
Et pueri, annos octingentos qui uiuont. Mi. uæ tibi nugator.
Py. Quin mille annorum perpetuo uiuont ab ſæculo ad ſæculum.
Pa. Minus eo dixi, ne hæc cenſeret me aduorſum ſe mentiri.
Mi. Perij, quot hic annos uiuet, quoius filij tam diu uiuont?
Py. Poſtriduo natus ſum ego mulier, q̃ Iuppiter ex ope natus eſt.
Pa. Si hic pridie foret, quàm ille eſt, hic regnum haberet in cœlo.
Mi. Iam iam ſat ámabo eſt. ſinite ut abeam, ſi poſſum uiua à uobis.
Pa. Quin ergo abis, quando reſponſu'ſt. Mi. ibo, atq; illam adducam,
Quã propter opa ẽ mihi, nũqd uis? Py. ne ſim magis pulcher q̃ ſum.
Ita me mea forma hẽt ſollicitũ. Pa. qd hic nũc ſtas? qn abis. Mi. abeo.
Pa. Atq; adeo audin tu? dicito docte & cordate, ut cor ei ſaliat.
Philocomaſio dic ſi ẽ hic, domũ ut trãſeat, hũc hic eẽ. Mi. hic cũ hera ẽ,
Clàm noſtrum hũc illæ ſublegerunt ſermonem. Pa. lepide factũ eſt.
Iam ex ſermone hoc gubernabunt doctius. porrò remorare me.
Mi. Abeo neq; te remoror. neq; te tango. neq; te taceo. Py. iube
Maturate illam exire huc. iam nos iſti rei præuortemur.

Pyrgopolinyces. Paleſtrio.

Quid mihi nunc es author, ut faciam Paleſtrio
De concubina noſtra? nullo pacto poteſt
Prius hæc in ædeis recipi, q̃ illam omiſerim.
Pa. Quid me conſultas, quid agas? dixi equidem tibi
Quo id pacto fieri poſſit clementiſſume.
Aurum atq; ueſtem omnem muliebrem habeat ſibi,
Quæ illi inſtruxiſti, ſumat. habeat, auferat.
Dicatq́; tempus maxumum eſſe, ut eat domum.
Sororem hic eius geminam eſſe, & matrem dicito,
Quibus cum comitata recte deueniat domum.

Py. Quid tu ſcis eas adeſſe? Pa. quia oculis meis
Vidi hic ſororem eſſe eius. Py. conuenit ne ea?
Pa. Conuenit. Py. ecquid fortis uiſa eſt tibi? Pa. omnia
Vis opinare. Py. ubi matrem eſſe aiebat ſoror?
Pa. Cubare in naui lippam, atq; oculis turgidis
Nauclerus dixit, qui illas aduexit, mihi.
Py. Is ad hos nauclerus hoſpitio diuortitur?
Pa. Quid is? Py. ecquid fortis? Pa. abi ſis hinc, nam tu quidem
Aeque fuiſti ſcitus emiſſarius,
Qui conſectare, qui mares, quæ fœminæ.
Py. Hoc age nunc iſtuc, quod das conſilium mihi?
Tecum illa uerba facere de iſta re uolo.
Nam cum illa ſanè congruit ſermo tibi.
Pa. Quin potius cum tu te ades, tuam rem tute agas.
Dicas uxorem tibi neceſſum eſſe ducere.
Cognatos perſuadere, amicos cogere.
Py. Ita ne tu cenſes? Pa quin ego nunc ita cenſeam?
Py. Ibo igitur intro, tu hic ante ædeis interim
Speculare, ut ubi illæc prodeat, me prouoces.
Pa. Tu modo iſtuc cura, quod agis. Py. curatum id quidem eſt.
Quin ſi uoluntate nolet, ui extrudam foris.
Pa. Iſtuc caue faxis, quin potius per gratiam
Bonam abeat abs te, atq; illæc quæ dixi, dato.
Aurum ornamentáq;, quæ illi inſtruxiſti, ferat.
Py. Cupio. Pa. hercle credo te facile impetratum iri,
Sed intro abi, noli ſtare. Py. tibi ſum obediens.
Pa. Nunquid uidetur demutare, aut utiq;
Dixi uobis dudum hunc eſſe meum militem.
Nunc ad me ut ueniat uſu'ſt Acroteleutium,
Ancillula eius, & Pleuſides. proh Iuppiter,
Satine ut commoditas me uſquequaq; adiuuat?
Nam quos uidere exoptabam me maxume,
Vnà exeunteis hinc uideo de proxumo.

Acroteleutium. Milphidippa. Pleuſides. Paleſtrio.

Eqmini ſimul circuſpicite neqs adſit arbiter. (go uocat.
Mi. Neminē pol uideo, niſi hūc quē uolumus conuētu. Ac. er
Mi. Quid agis noſter architecte? Pa ego ne architectus?
uah. Mi. quid eſt?

Pa. Quid enim non ſim dignus præ te, ut figam palum in parietem.
Ea nimis facete, nimisq; facunde mala eſt.
Vt lepide deruncinauit militem. Mi. at etiam parum.
Bono animo es, negocium omne iam ſuccedit ſub manus.
Pa. Vos modo porrò, ut occœpiſtis, operam date amicabilem.
Nam ipſe miles concubinam intro abijt oratum ſuam,
Vt hinc ab ſe abeat cum ſorore & matre Athenas. Pl. probe.
Pa. Quin etiam aurum, atq; ornamenta, quæ ipſe inſtruxit, mulieri
Omnia dat dono, ab ſe ut abeat, ita ego conſilium ei dedi.
Pl. Facile iſtuc quidem eſt, ſi & illa uolt, & ille autem cupit.
Pa. Non tu ſcis cum alto ex puteo ſurſum ad ſummum deſcenderis,
Maximum periculum inde etiam ab ſummo, ne rurſum cadas?
Nunc hæc res apud ſummum puteum geritur. ſi præſenſerit
Miles, nihil hanc ferre poterit, huius nunc q̃ maxime
Opus eſt dolis. Pl. domi etiam ad eam rem uideo ſalis ſatis.
Mulieres treis, quartus tute es, quintus ego, ſextus ſenex.
Pa. Quod apud nos fallaciarum, ſeptimu'ſt certo ſcio.
Oppidum quod uis uidetur poſſe expugnari dolis.
Date modo operam. Ac. id nos ad te, ut ſiquid uelles, uenimus.
Pa. Lepide facitis, nunc hoc tibi ego impero. Ac. quid uoles?
Pa. Militem lepide & facete ludificarier uolo.
Ac. Voluptatem mecaſtor mihi imperas. Pa. & ſcin' quemadmodum?
Ac. Nempe ut aſſimulem me amore iſtius differri Athenis.
Quaſiq; iſtius cauſa amoris ex hoc matrimonio
Abierim, cupiens iſtius omen nuptiarum ordinis.
Pa. Niſi modo unum hoc, haſce ædeis dicas dotaleis tuas.
Hinc ſenem abs te abiſſe, poſtquam feceris diuortium,
Ne ille mox uereatur introire in alienam domum.
Ac. Bene mones. Pa. ſed ubi ille exierit intus, iſtic te procul.
Ita uolo aſſimulare, præ illius forma quaſi ſpernas tuam,
Quaſiq; eius opulentitatem reuerearis, & ſimul
Formam amœnitatis illius faciem, pulchritudinem
Collaudato, ſatin præcepti'ſt? Ac. teneo. ſatin eſt, ſi tibi
Meum opus ita dabo expolitum, ut improbare non queas?
Pa. Sat habeo, nunc tibi uiciſſim quæ imperabo, diſcito,
Quã extemplo hoc erit factum? intro ubi hæc abierit, tu illico
Facito ut uenias ornatu huc naucleriaco, cauſiam
Habeas ferrugineam, culturam ad oculos laneam.
Palliolum habeas ferrugineum, nam is color thalaſſicus.

Idem

Idem & cum nexu in humero læuo expapillato brachio
Præcinctus, aliquid ſimulato quaſi gubernator ſies.
Atq; apud hunc ſenem omnia hæc ſunt. nam is piſcatores habet.
Pl. Quid ubi ero exornatus? quin dicis quid facturus ſim.
Pa. Huc uenito, & matris uerbis Philocomaſium accerſito.
Vt ſi itura Athenas eſt, eat tecum ad portum cito.
Atq; adiuuet ferri in nauim, ſi quid imponi uelit.
Niſi eat, te ſoluturum eſſe nauim, uentum operam dare.
Pl. Satis placet pictura, perge. Pa. illa extemplo nihil
Iam morabitur, ut eat, ut properet, ne ſit matri moræ.
Pl. Multis tu quidem modis ſapis. Pa. uerum illi poſt hæc ego
Dicam, ut me adiutorem, qui onus feram ad portum, roget.
Ille iubebit me ire cum illa ad portum, ego adeo, ut tu ſcias,
Prorſum Athenas protinus abibo tecum. Pl. atq; ubi illo ueneris,
Triduum ſeruire nunq̃ te, quin liber ſis, ſinam.
Pa. Abi cito adorna te. Pl. nunquid aliud? Pa. hæc ut memineris.
Pl. Abeo. Pa. & uos intro abite actutum, nam illum huc ſat ſcio
Iam iam exiturum eſſe intus. Ac. apud nos imperium tuum eſt.
Pa. Agite, abſcedite ergo, ecce autem commodum aperitur foris.
Hilarus exit, impetrauit, inhiat quod nuſquam eſt, miſer.

Pyrgopolynices. Paleſtrio.

Q Vod uolui, ut uolo, impetraui per amicitiam & gratiam
A Philocomaſio. Pa. quid nam tam intus fuiſſe dicam diu?
Py. Nunq̃ ego tam ſenſi amari, q̃ nunc ab illa muliere.
Pa. Quid iam? Py. ut multa uerba fecit, ut lenta materies fuit,
Verum poſtremo impetraui, ut uolui, donaui ei
Quæ uoluit, quæ poſtulauit, te quoq; ei dono dedi.
Pa. Etiam me? quomodo ego uiuam ſine te? Py. age animo bono es.
Idem ego te liberabo, nam ſi poſſet ullo modo
Impetrari, ne te abduceret, operam dedi, uerum
Oppreſſit. Pa. Deos ſpero, teq; poſtremo, tametſi iſtud mihi
Acerbum nunc eſt, quia hero te carendum eſt optumo,
Saltem id uolupe eſt. cum ex uirtute formæ uenit tibi
Mea opera ſuper hac uicina, quam ego nunc concilio tibi.
Py. Quid opus uerbis? libertatem tibi ego & diuitias dabo,
Si impetras. Pa. reddã impetratum. Py. at geſtio. Pa. at modico diſce
Moderare animo, ne ſis cupidus, ſed eccam egreditur foras.

Milphidippa. Acroteleutium. Pyrgopolynices. Paleſtio.

h Era eccũ præſto militẽ. Ac. ubi is eſt? Mi. ad leuã. Ac. uideo.
Mi. Aſpice limis oculis, ne ille nos ſe uidere ſentiat. Ac. uideo.
Mi. Aedepol nunc tempus eſt, e` malis nos peioris fieri.
Ac. Tuũ eſt initiũ obſecro, tu te ipſum conueniſti. (lubitũ eſt mihi.
Mi. Ne parce uoci, ut audiat. Ac. cũ ipſum pol ſum ſecuta placide ipſa, ut
Ocioſe meo arbitratu. Py. audin quæ loqtur. Pa. audio.
Quam læta eſt, quia te adit. Mi. o' fortunata mulier.
Py. Vt uideor amari. Pa. dignus es. Ac. permirum caſtor prædicas.
Te adiſſe, atq; exoraſſe, per epiſtolam aut per nuncium,
Quaſi regem, adiri eum aiunt. Mi. nam ædepol uix fuit copia
Adeundi, atq; impetrandi. Pa. ut tu inclytus apud mulieres.
Py. Patiar quando ita Venus uolt. Ac. Veneri pol habeo gratiam.
Tandem'q; exoro & quæſo, ut eius mihi ſit copia,
Quem amo, quem'q; expetiſſo, benignus'q; erga me ut ſiet.
Quod cupiam, ne grauetur. Mi. ſpero ita futurum, q̃q̃
Illum multæ ſibi expetiſſunt, ille illas ſpernit,
Segregat ab ſeſe omneis, extra te unam. Ac. ergo iſtius metus
Me macerat, ꝙ ille faſtidioſus eſt iam,
Ne oculi eius ſententiam mutent, ubi me uiderint
Atq; eius elegantia, meam extemplo ſpeciem ſpernat.
Mi. Non faciet, bonum animum habe. Py. ut ipſa ſeſe cõtẽnit. Ac. metuo
Ne prædicatio tua nunc meam formam exuperet.
Mi. Iſtuc curaui ut opinione illius pulchrior ſies.
Ac. Si pol me uolet uxorem ducere, genua amplectar,
Atq; obſecrabo aliquo modo, ſi impetrare non quibo,
Conſciſcam letum, ſine illo ſcio uiuere me non poſſe.
Py. Prohibendã mortẽ huic mulieri uideo, mulierẽ adibo? Pa. minime
Nam tu te uilem feceris, ſi te ultro largibere.
Sine ultro ueniat ad te, quæritet, deſideret,
Expectet, ſi non perdere iſtam gloriam tu uis,
Quam habes, caue ſis faxis, nam nulli mortali ſcio
Obtigiſſe hoc niſi duobus, tibi & Phaoni Leſbio,
Tam nimie ut amarentur. Ac. eo intro, abi tu illunc euocatum foras
Mea Milphiddipa. Mi. immo opperiamur, dum exeat aliquis.
Ac. Durare nequeo, quin eam intro. Mi. occluſæ ſunt fores.
Ac. Effringam. Mi. ſana non es, ſimula inq̃. Ac. parem ſapientiam
Si hic habet ad formam, per amorem ſiquid ego fecero,

Clementi animo ignoſcet. Pa. ut queſo amore perdita eſt miſera.
Py. Mutuum fit. Pa. tace ne audiat Mi. quid aſtitiſti obſtupida? cur
Nó pultas? Ac. quia non eſt intus, quẽ ego uolo Pa. qui ſcis? Ac. ſcio
Aedepol, olfacio, nam odorem naſus ſentiet,
Si intus ſiet. Py. ariolatur, quia me amat, propterea Venus
Fecit ut diuinaret. Ac. neſcio ubi hic prope adeſt, quem expeto
Videre, olet profecto. Py. naſo pol iam hæc quidem plus uidet,
Quã oculis. Pa. cæca hercle eſt. Ac. tene me obſecro. Mi. cur? Ac. ne ca
Ac. Quia ſtare nequeo, ita animus p oculos meos defit. (dã. Mi. qd ita?
Mi. Militem pol tu aſpexiſti? Ac. ita. Mi. at non uideo, ubi eſt?
Ac. Videres pol ſi amares. Mi. non ædepol tu illum magis
Amas, q̃ egomet, ſi aperte liceat. Pa. omnes profecto mulieres
Te amant, ut quæq; aſpexit. Py. neſcio, tu me ex hoc audieris, an non
Nepos ſum Veneris. Ac. mea Milphidippa adi obſecro, et cógredere.
Py. Vt me ueretur. Pa. illa ad nos pergit. Mi. nos uolo. Py. & nos te.
Mi. Vt iuſſiſti, heram meam eduxi foras. Py. uideo. Mi. iube ergo adire.
Py. Induxi animum ne oderim item, ut alias, quando oraſti.
Mi. Verbum hercle facere non potis, ſi acceſſerit prope ad te.
Dum te obtuetur, linguã oculi præciderunt. Py. leuandũ morbum
Mulieri uideo. Mi. uiden ut tremit, atq; extimuit, poſt q̃ te aſpexit?
Py. Viri quoq; armati idem iſtuc faciunt, iube domum ire.
Mi. Næ tu mirere melius mulierem. Py. ſed quid uolt me agere?
Mi. ad ſe ut eas, tecum uiuere uolt, atq; ætatem exigere.
Py. Egon illam adeam, quæ nupta ſit, uirum eius metuere æquom eſt.
Mi. Quin tua cauſa exegit uirum à ſe. Py. qui id facere potuit?
Mi. Quia ædes dotales huius ſunt. Py. ita ne? Mi. ita pol dicã domũ ire.
Py. Ita ego illic ero. Mi. uide ne ſis i expectatióe, ne illã animi excrucies.
Py. Nó ero profecto, abite. Mi. abimus. Py. ſed qd ego uideo? Pa. qd uides?
Py. Nſcio qs eccum incedit ornatu qdem thalaſſico. Pa. is nos uolt.
Eſt profecto nauclerus, hic qdẽ eſt, uidelicet accerſit acutã hinc credo.

Pleuſides. Paleſtrio. Pyrgopolynices.

Lium alio pacto propter amorem neſciam
a Feciſſe multa nequiter, uerear magis
Me amoris cauſſa cum hoc ornatu incedere,
Verum quom multos multa admiſiſſe acceperim
Inhoneſta propter amorem, atq; alienum à bonis,
Mitto iam, ut occidit Achilles, quiuis paſſus eſt,
Sed eccum Paleſtrionem, ſtat cum milite.

Oratio illo mihi demutanda eſt mea.
Mulier profecto nata'ſt ex ipſa mora.
Nam quæuis alia, quæ mora eſt, æque mora.
Minor ea uidetur, q̃ quæ propter mulierem eſt.
Hoc adeo fieri credo conſuetudine.
Nunc ego hanc accerſam Philocomaſium, ſed fores
Pultabo, heus ecquis hic eſt? Pa. adoleſcens quid eſt?
Quis tu es? quid pultas? Pl. Philocomaſium quærito.
A matre illius uenio, ſi eſt itura, eat.
Omnis moratur, nauim cupimus abſoluere.
Py. Iamdudum res parata eſt, heus Paleſtrio
Aurum, ornamenta, ueſtem, pretioſum omne ut ferat,
Duc adiutores tecum ad nauim, qui ferant.
Omnia compoſita ſunt, quæ donaui, ut ferat.
Pa. Eo. Pl. quæſo hercle propera Py. non morabitur.
Quid iſtuc quæſo, quod oculo factum eſt tuo?
Pl. Habeo quidem hercle oculum. Py. ad læuum dico. Pl. eloquar
Maris cauſſa hercle hoc ego oculo utor minime.
Nam ſi abſtinuiſſem a mari, tanquam hoc uterer.
Sed nimis morantur me diu. Py. eccos exeunt.

Paleſtrio. Philocomaſium. Pleuſides. Pyrgopolynices.

Quid modi flendo quæſo hodie facies? Ph qd ego ne fleam?
Vbi pulcherrime egi ætatẽ, inde abeo. Pa. uiden hoiem tibi,
Qui a matre et ſorore uenit? Ph. uideo. Py. audiſtin Paleſtrio?
Pa. Quid uis? Py. quin tu iubes efferri omnia, quæ iſti dedi?
Pl. Philocomaſium ſalue. Ph. & tu ſalue. Pl. materq; & ſoror
Tibi ſalutem me iuſſerunt dicere. Ph. ſaluæ ſient.
Pl. Orant te, ut eas, uentus operam dum dat, ut uelum explicent.
Nam matri oculi ſi ualerent, mecum ueniſſet ſimul.
Ph. Ibo, q̃q̃ inuita facio omnia, pietas ſic cohibet. Pl ſapis.
Py. Si non mecum ætatem egiſſet, hodie ſtulta uiueret.
Ph. Iſtuc crucior a uiro me tali abalienarier.
Nam tu quemuis potis es facere, ut fluat facetijs.
Et quia tecum eram, propterea animo eram ferocior.
Eam nobilitatem, uide omnia. Py. ne fle. Ph. non queo,
Quom te uideo. Pa. habe bonũ animum, ſcio ego et qd doleat mihi.
Nam nihil miror ſi tu libenter Philocomaſium hic eras.

Forma

Forma huius, mores, uirtus, animum attinerent hic tuum.
Quom ego ſeruos, quando aſpicio hunc, lachrumor qui abiungitur.
Ph. Obſecro liceat complecti, priusq̃ proficiſcor. Py. licet.
Ph. O' mei oculi. o' anime mi. Pa. obſecro te, mulierem ſine,
Ne affligatur. Py. quid iſtuc? Pa. poſtq̃ abs te abijt, animo male
Factum eſt huic repente miſeræ. Py. accurrite intro, atq; efferte aquã,
Pa. Nihil moror aquam. Py. quor. Pa. malo ne interueneris quæſo.
Dum reſipiſcit. captæ inter ſe nimis. noxam hinc habet.
Non placet. labra labellis ferrumnauit acre malum.
Pl. Tentabam ſpirarent an non auræ. at nos iam oportuit.
Sin magis uis, ambos mittam. Py. nolo retineat. Pl. flet miſer.
Py. Exite, atq; hæc efferte huc intus omnia, quæ iſti dedi.
Pa. Etiam nunc ſaluto te familiaris, prius q̃ eo.
Conſerui conſeruæq; omnes bene ualete, & uiuite.
Bene quæſo inter uos dicatis, & mi abſenti tamen.
Py. Age Paleſtrio bono animo es. Pa. heu mihi nequeo quin fleam,
Quom abs te abeam. Py. fer animo æquo. Pa ſcio quid doleat mihi.
Pl. Sed quid hoc eſt Philocomaſium? qd quereris? Ph. quid uideo?
Lux ſalue. Pl. iam reſipiſti? Ph. obſecro quẽ amplexa ſum hominẽ,
Perij, ſed ſum'ne ego apud me? Py. ne timeas uoluptas mea.
Pa. Quid iſtuc eſt negoci? Py. animus hanc modo hic reliquerat.
Pa. Metuoq; & timeo, ne hoc tandem paldm fiat nimis.
Py. Quid illud eſt? Pa. nos paldm ferre nunc per urbẽ hæc omnia,
Ne quis tibi hoc uitio uortat. Py. mea, non illorum dedi.
Parui ego illos facio, agite ite cum dis bene uolentibus.
Pa. Tua ego hoc cauſa dico. Py. credo. Pa. iam uale. Py. & tu bene uale.
Pa. Ite cito, iam ego uos aſſequar, cum hero paucα eloquar.
Quanq̃ alios fideliores ſemper habuiſti tibi,
Tamen tibi habeo magnam gratiam rerum omnium.
Et ſi ita ſententia eſſet, tibi ſeruire mauelim
Multo, q̃ alij libertus eſſe. Py. habe bonum animum. Pa. ah ah
Cum uenit in mentem, mores ut mihi mutandi ſient,
Muliebres mores diſcendi, obliuiſcendi tui.
Py. Fac ſis frugis. Pa. iam non poſſum, amiſi omnem lubidinem.
Py. I ſequere illos, ne morere. Pa. bene uale. Py. & tu bene uale.
Pa. Quæſo ut memineris, ſi forte liber fieri occœperim,
Mittam nuntium ad te, ne me deſeras. Py. non eſt meum.
Pa. Cogitato identidem, tibi q̃ fidelis fuerim, ſi id
Facies, tum demum ſcibis, tibi qui bonus ſit, qui malus.

Py. Scio & perſpexi uerum, cum ante hac, tum hodie maxume.
Pa. Scies immo hodie meum factum, faxo poſt dices magis.
Py. Vix reprimor, quin te manere iubeam. Pa. caue iſtuc feceris.
Dicent te mendacem, nec uerum eſſe, fide nulla eſſe te.
Dicant ſeruorum præter me eſſe fidelem neminem.
Nam ſi honeſte cenſeam te facere poſſe, ſuadeam.
Verum non poteſt, caue faxis. Py. abi, iam patiar, quicquid eſt.
Bene uale igitur. Pa. ire melius eſt. Py. ſtrenue. Pa. etiam nunc uale.
Py. Ante hoc factum, hunc ſum arbitratus ſemper ſeruom peſſumum.
Eum fidelem mihi eſſe inuenio, quom ego mecum cogito.
Stulte feci, qui hunc amiſi, ibo hinc intro nunc iam
Ad amores meos, quis exit hinc? ſonitum fecere fores.

Puer. Pyrgopolynices.

N E me moneatis, memini ego officium meum.
Ego nam conueniam illum, ubiubi erit gentium,
Inueſtigabo, operæ ego non parco meæ.
Py. Me quærit illic, ibo puero huic obuiam.
Pu. Hem te ipſum quæro, commodum uir, lepidiſſime
Cumulate commoditate præter cæteros.
Duo di quem curant. Py. qui duo? Pu. Mars & Venus.
Py. Facetum puerum. Pu. intro te, ut eas illa obſecrat.
Te uolt, te quærit, teq́; expectans deperit.
Amanti fer opem, quid ſtas? quin intro is. Py. eo.
Pu. Ipſus illic ſeſe iam impediuit in plagas.
Paratæ inſidiæ ſunt, nanq; in ſtatione ſtat ſenex.
Vt adoriatur mœchum, qui forma eſt ferox.
Qui omnes ſe amare credit, quasq́; aſpexerit
Mulieres, eum odere tam uiri q̃ mulieres.
Nunc in tumultum ibo, intus clamorem audio.

ACTVS QVINTVS.

Periplectomenus. Pyrgopo. Coquus. Cario. Sceledrus.

D Ucite iſtum, ſi non ſequitur, rapite ſub limen foras,
Facite eum inter terram atq; cœlum ut ſit, diſcindite.
Py. Obſecro hercle Periplectomene Pe. ne quicq̃ hercle obſecras.
Vide ut tibi iſtic ſit acutus Cario culter probe.
Ca. Quin iamdudum geſtit mœcho hoc abdomem adimere,
Vt faciam quaſi puero in collo pendeant crepundia.

Py. Perij.

Py.Perij.Ca.haud etiamdum uero hic dicis, iam'ne in hominē inuolo?
Pe.Immo etiam prius uerberetur fuſtibus multum quidem.
Cur es auſus ſubagitare alienam uxorem impudens? Py.ita me
Dij ament, ultro uentum eſt ad me.Pe.mentitur.feri.Py.mane
Dum narro.Pe.quid ceſſatis? Py.non licet mihi dicere?
Pe.Dic.Py.oratus ſum ad te huc uenire.Pe.quare auſus? Py.hem tibi
Hodie ſum ſatis uerberatus, obſecro.Pe.quam mox ergo,
Vbi lubet, diſpennite hominem diuorſum, & diſtendite.
Py.obſecro hercle te, ut mea uerba audias, priusq̄ ſecer.
Pa.Loquere, nondum donec factum eſt.Py.uiduam eſſe cenſui.
Itaq; eſſe ancilla conciliatrix dicebat mihi.
Pe.Iura te non nociturum eſſe hominem de hac re neminem,
Quod tu hodie hic uerberatus, aut quod uerberare ſi
Te ſaluom hinc mittimus ire uenerium nepotulum.
Py.Iuro per Venerem & Martem me nociturum neminem,
Quod ego hic hodie uapulo, ſed mihi id æque factum arbitror.
Et ſi inteſtatus non abeo hinc, bene agitur pro noxia.
Pe.Quid ſi id non faxis? Py.ut uiuam ſemper inteſtabilis.
Ca.Verberetur etiam.poſt tibi amittendum cenſeo.
Py.Dij tibi bene faciant ſemper, quom aduocatus mihi bene es.
Ca.Ergo des minam auri nobis.Py.quamobrem? Pa.ſaluis teſtibus.
Vt te hodie hinc amittamus uenerium nepotulum.
Pe.Magis ſapis, de tunica chlamyde, & mucrone, qui ſperes.
Ca.Non feret uebero, etiam'ne animā amittis? Py.mitis ſum equidem
Fuſtibus, obſecro uos.Pe.ſoluite iſtum.Py gratiam habeo tibi.
Pe.Si poſt hac te prehendero hic, arcebo teſtibus.
Py.Cauſam haud dico.Pe.eamus intro.Py.ſeruos meos eccos uideo.
Philocomaſium iam profecta eſt? dic mihi.Se.iamdudū.Py.hei mihi.
Se.Magis dicas ſi ſcias, quod ego ſcio, nam ille, qui lanam
Ob oculum habebat, nauta non erat.Py.quis erat igitur?
Se.Philocomaſio amator.Py.ſed quid tu ſcis iſtuc? Se.ſcio.
Nam poſtq̄ exierunt porta, nihil ceſſarunt illico
Oſculari atq; amplexari inter ſe.Py.uæ miſero mihi.
Verba mihi data eſſe uideo, ſcelus uir Paleſtrio,
Is me hac illexit fraude.iure factum iudico.
Si ſic alijs mœchis fiat, minus hic mœchorum ſiet:
Magis metuant, minus has res ſtudeant, eamus, plaudite.

DRAMATIS PERSONAE.

CHARINVS ADOLESCENS.
ACANTHIO SERVOS.
DEMIPHO SENEX.
LYSIMACHVS SENEX.
LORARII.
EVTHYCVS ADOLESCENS.
PASICOMPSA MERETRIX.
DORIPPA VXOR.
SYRA ANVS SERVA.
COQVVS.
PERISTRATA. DEMIPHO. VXOR.
LYCISSA ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Iſſus mercatum adoleſcens ab ſuo patre,
Emit, atq; portat ſcita forma mulierem.
Requirit quæ ſit, poſtq̃ eam uidit, ſenex.
Confingit ſeruos emptam matri pediſequam.
Amat ſenex hanc, ſe'q; aſſimulans uendere,
Tradit uicino, illum, computat uxor domum
Obduxiſſe ſibi ſcortũ, tum Charinum ex fuga
Retrahit ſodalis, poſtquam amicam inuenit.

ALIVD ARGVMENTVM.

Ercatum à ſe dum filium extrudit pater,
Is peregre militis redimit ancillam hoſpitis.
Amore captus, ut uexit, naui exilit.
Pater aduolat, uiſam ancillam deperit.
Quoius ſit percontatur, ſeruos pediſequam
Ab adoleſcente ait matri emptam ipſius.
Senex ſibi proſpiciens, ut amico ſuo
Veniret, natum orabat, natus, ut ſuo.
Hic filium ſubdiderat uicini, pater
Vicinum, præmercatur ancillam ſenex.
Eam domi deprehenſam coniunx illius

Vicini ſcortum inſimulat, protelat uirum.
MERCATOR expers patriæ fugere deſtinat.
Prohibetur à ſodale, qui patrem illius
Orat, ſuo cum patre, nato ut cederet.

ACTVS PRIMVS.
Charinus.

Vas res ſimul nunc agere decretu'ſt mihi,
d Et argumentum & meos amores eloquar.
Non ego idem facio, ut alios in comœdijs
Amanteis uidi facere, qui aut nocti, aut diei,
Aut ſoli, aut lunæ miſerias narrant ſuas.
Quos pol ego credo humanis querimonijs.
Non tanti facere quid uelint, aut quid non uelint.
Vobis narrabo potius nunc miſerias meas.
Græce hæc uocatur, Emporos Philemonis.
Eadem latine, mercator Marci Accij.
Pater ad mercatum hinc me meus miſit Rhodum.
Biennium iam factum eſt, poſtq̃ abij domo.
Occœpi amare forma eximia mulierem.
Sed eam, ut ſimplicius dicam, ſi opera eſt auribus,
Atq; aduortendum huc animum adeſt benignitas.
Et hoc parum eſſe more maiorum inſtiti.
Per me percontatus ſum, ſineq; indice aliquo,
Nam amorem hæc cuncta uitia ſectari ſolent.
Cura, ægritudo, dolor, nimiaq; elegantia.
Hæc non illum modo qui amat, ſed quenq; attigit,
Magno atq; ſolido mulctat infortunio.
Nec pol profecto quisq̃ ſine grandi malo,
Præterq̃ res patitur ſtudet elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam ultra hæc, quæ diximus,
Inſomnia, ærumna, error, & terror, & fuga,
Ineptia, ſtultitiaq; adeo, & temeritas,
Incogitantia, excors immodeſtia,
Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.
Inhæret etiam auiditas, deſidia, iniuria,
Inopia, contumelia, & diſpendium,
Multiloquium, pauciloquium. hoc ideo fit, quia

Quæ nihil attingunt ad rem, nec ſumptus uidet;
Tum amator profert ſæpe aduorſo tempore.
Hoc paucíloquium rurſum idarco prædico,
Quia nullus unq̃ amator adeo callidus
Facundusq; in re inſit ſua, ut poſſit loqui.
Nunc uos mihi iraſci ob multiloquium non decet.
Eodem quo amorem Venus hanc mihi leganit diem.
Illuc reuerti certum, & conata eloquar.
Principio atq; animus ephebis ætate exijt,
Atq; animus ſtudio amotus puerili eſt meus,
Amare ualide cœpi hic meretricem. illico
Res exulatum ad illam abibat iam patris.
Leno importunus dominus eius mulieris
Vi ſumma quicquid poterat rapiebat domum.
Obiurgare pater, ob hæc me noctes & dies,
Perfidiam, iniuſtitiam lenonum expromere.
Lacerari ualide ſuam rem, illius augerier.
Summo hoc clamore muſſans interdum loqui.
Abnuere, negitare adeo me natum ſuum.
Conclamitare tota urbe, & prædicare
Omnes tenerent mutuitanti credere.
Amorem multos illexiſſe in diſpendium.
Intemperantem, non modeſtum, iniurium
Trahere, eſurire me, quod quirem ab ſe domum,
Ratione peſſuma, eaq; ipſius optuma.
Omni q modo, quoi iuuenis ipſe parſerit,
Me rem uideret funditare, ac perdere.
Conuictum me tot annos iam ſic paſceret.
Quod niſi non puderet, ne luberet uiuere.
Seſe extemplo ex ephebis poſtquam exceſſerit,
Non ut ego amori, neq; deſidiæ in ocio
Operam dediſſe, neq; poteſtatem ſibi
Fuiſſe, adeo arcte cohibitum ſe eſſe à patre.
Multopere in mundo ruſtico ſe exercitum.
Neq; niſi quinto quoq; anno poſſe tum uiſere
Vrbem, atq; extemplo inde, ut ſpectauiſſet populum,
Rus rurſum confeſtim exigi ſolitum à patre.
Ibi multo primum ſeſe familiarium
Laborauiſſe, quom hæc pater ſibi diceret.

Tibi aras,

Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis,
Tibi deniq; iſte lætitiam pariet obex.
Poſtquam receſſit uita patrio corpore
Agrum ſe uendidiſſe, atq; ea pecunia
Nauim metretas quæ trecentas tolleret,
Paraſſe, atq; ea ſeſe cis uectatum undiq;.
Adeo dum quæſtum haberet, peperiſſet bona.
Me idem decere ſi, ut deceret me, forem.
Ego me ubi inuiſum meo patri eſſe intellego,
Atq; odioſum, quod ei placeret æquom fuit.
Amens amansq;, utut animum offirmo meum,
Dico eſſe iturum me mercatum, ſi uelit.
Amorem miſſum facere me, dum illi obſequar.
Agit gratias mihi, atq; ingenium adlaudat meum.
Sed mea promiſſa non neglexit perſequi.
Aedificat nauim gerariam, & merces emit.
Paratam naui imponit, præterea mihi
Talentum argenti ipſe adnumerat ſua manu.
Seruom una mittit, qui olim à puero paruolo
Mihi pædagogus fuerat, quaſi uti mihi foret
Cuſtos, hiſceq; confeſtim nauim ſoluimus.
Rhodum uenimus, ubi quas merces uexeram
Omneis, ut uolui, uendidi ex ſententia.
Lucrum ingens facio, præterquam mihi meus pater
Dedit, æſtimatas merces, ita peculium
Conficio grande, ſed dum in portu ibi ambulo,
Hoſpes me quidam agnouit, ad cœnam uocat.
Venio, decumbo, acceptus hilare atq; ampliter.
Diſcubitum noctu ut imus, ecce ad me aduenit
Mulier, qua mulier alia nulla eſt pulchrior.
Ea nocte mecum illa hoſpitis iuſſu fuit.
Voſmet uidete, quam mihi ualde placuerit.
Poſtridie hoſpitem adeo, oro ut uendat mihi.
Dico eius pro meritis gratum me, & munem fore.
Quid uerbis opus eſt, mihi dedit, atq; aduexi heri.
Eam me aduexiſſe nolo reſciſcat pater.
Modo eam reliqui ad portum in naui, & ſeruolum.
Sed quid currentem ſeruom à portu conſpicor?
Quem naui abire uetui, timeo quid ſiet.

Acanthio. Charinus.

X ſummis opibus uiribusq; uſq; experire, nitere,
e Herus ut minor opera tua ſeruetur, agedum Acanthio
Abige abs te laſſitudinem, caue pigritiæ præuortier.
Simul enicat me ſpiritus, uix ſuffiro hercle anhelitum.
Simul autem pleniſſume eos qui aduorſum te eunt, aſpellito,
Detrude, deturba in uiam, nam hæc diſciplina hic peſſuma eſt.
Currenti atq; properanti haud quiſpiam dignum habet decedere.
Ita tres ſimul tibi res agendæ ſunt, quando unam occœperis.
Et currendum eſt, & pugnandũ eſt, et ante etiam iurgandũ in uia.
Ch. Quid id eſt, ꝙ ille tam expedite exquirit curſuram ſibi.
Cura eſt negoci quid ſit, aut quid nuntiet. Ac. nugas ago.
Quam maxume reſiſto, tam res in periculo uortitur.
Ch. Mali neſcio quid nuntiat. Ac. genua hunc curſorem deſerunt.
Perij, ſeditionem facit lien. occupat præcordia.
Perij, animam nequeo uortere. Ch. nimis nihil tibi cenſiem.
At tu ædepol ſume laciniam, atq; abſterge ſudorem tibi.
Ac. Nunq̃ ædepol omnes balneæ mihi hanc laſſitudinem eximent.
Domin an foris dicam eſſe herum charinũ? Ch. ego animi pendeo.
Quid illud ſit negoci lubet ſcire me, ex hoc ut ſim certus metu.
Ac. At etiam aſſiſto, at etiam ceſſo foribus facere his aſſulas?
Aperite hoc aliquis, ubi Charinus herus, domi'ne eſt, an foris?
Num quiſq̃ adire ad hoſtium dignum arbitratur? Ch. ecce me
Achanthio quem queris. Ac. nuſq̃ eſt diſciplina ignauior.
Ch. Quæ te male res agitãt? Ac. multæ here te atq; me. Ch. qd eſt negoci?
Ac. Perimus. Ch. principiũ inimicis dato. Ac. at tibi ſortito id obtigit.
Ch. Loquere id negocij quid eſt. Ac. placide uolo acquieſcere.
Tua cauſa rupi ramices, iamdudum ſputo ſanguinem.
Ch. Reſinam ex melle ægyptiam uorato, ſaluom feceris.
Ac. At ædepol tu calidam picem, bibito, ægritudo abſceſſerit.
Ch. Hominem pol iracundiorem, q̃ te noui neminem.
Ac. At ego pol maledicentiorem, q̃ te noui neminem.
Ch. Sin ego saluti quod tibi eſſe cenſeo, id conſuadeo.
Ac. Apage iſtius modi ſalutem, cum cruciatu, quæ aduenit.
Ch. Dic mihi an boni quid uſq̃ eſt? quo qſq̃ uti poſſit ſine omni malo?
Aut ne laborem capias cum illo uti uoles? Ac neſcio ego iſtæc.
Philoſophari nunq̃ didici, neq; ſcio, ego bonum, malum
Quo accedit, mihi dari haud deſidero. Ch. cedo tuã mihi dexteram

Agedũ Achanthio. Ac. en dabitur, tene. Ch. uin mihi te obſequẽtẽ eſſe,
Ac. Opera licet experiri, q me rupi currendo tua (an'ne uis?
Cauſa, ut quæ ſcirem, ſcire aſtutum tibi liceret. Ch. liberum
Caput tibi faciam paucos menſeis. Ac. palpo me percutis.
Ch. Ego'ne auſim tibi usq̃ quicq̃ facinus falſum proloqui?
Quin iam priusq̃ ſim elocutus, ſciſſe, mentiri uolo.
Ac. Ah laſſitudinem hercle uerba tua mihi addunt, enicas.
Ch. Sicine mihi obſequens es? Ac. qd uis faciã? Ch. tu'ne? id quod uolo.
Ac. Quid eſt id igitur quod uis? Ch. dicã. Ac. dic. Ch. at. n. placide uolo.
Ac. An dormienteis ſpectatores metuis, ne e'ſomno excites?
Ch. Væ tibi. Ac. tibi eqdẽ à portu apporto hoc. Ch. qd fers? dic mihi. Ac.
Cruciatũ, curã, iurgiũ, atq; inopiã. Ch. perij, tu qdẽ (uim, metũ;
Theſaurum huc apportauiſti mali, nullus ſum. Ac. immo es. Ch. ſcio,
Iam miſerum dices. Ac. tu dixiſti, ego taceo. Ch. quid iſtuc eſt mali?
Ac. Ne rogites, maximum infortunium eſt. Ch. obſecro diſſolue iam
Me, nimis diu animi pendeo. Ac. placide, multa exquirere etiam
Prius uolo, q̃ uapulem. Ch. hercle uero uapulabis, niſi
Iam loquere, aut hinc abis. Ac. hoc ſis uide, ut palpator nullus eſt;
Quom occœpit, blandior. Ch. obſecro hercle, oroq; ut iſtuc quid ſiet
Actutum indices, quando quidem mihi ſupplicandum ſeruolo
Video meo. Ac. tandẽ indignus uideor? Ch. immo dignus. Ac. eqdẽ
Credidi. Ch. obſecro num nauis perijt? Ac. ſalua eſt nauis, ne time.
Ch. Quid alia armamẽta. Ac. ſalua et ſana ſunt. Ch. qn igitur tu expe-
Quid id ſiet, quod me per urbẽ currens quærebas modo. (dis.
Ac. Orationem ex ore tu quidem mihi eripis, tace.
Ch. Taceo. Ac. credo, ſi boni quid ad te nuntiem, inſtes acriter.
Qui nunc, malum quom eſt audiundum flagitas me, ut eloquar.
Ch. Obſecro hercle te, iſtuc uti tu mihi malum facias palàm.
Ac. Eloquar. quando quidem me oras, tuus pater. Ch. quid meus pater?
Ac. Tuã amicã. Ch. qd eã? Ac. uidit. Ch. uidit eã pater? uæ miſero mihi.
Hoc quod te interrogo reſponde. Ac. quin tu, ſi quid uis, roga.
Ch. Qui potuit eã uidere pater? Ac. oculis. Ch. quo pacto? Ac. hiãtibus.
Ch. Abi hinc dierectus à me, nugare in re capitali mea.
Ac. Qui (malum) ego nugor, ſi tibi, quod me rogas, reſpondeo.
Ch. Certen uidit? Ac. tam hercle certe, q̃ ego nunc te, ac tu me uides.
Ch. Dic ubi eá uidit pater? Ac. intus ibi intra nauim, ut proræ aſtitit,
Et cum ea confabulatus eſt. Ch. perdidiſti me pater, ehò tu,
Ehò tu quin cauiſti ne'ue eam uideret uerbero?
Sceleſte, quin abſtrudebas, ne conſpiceret eam pater?

Ac. Quia enim negocioſi eramus nos noſtris negocijs,
Armamentis componendis, & complicandis ſtuduimus.
Dum aguntur hæc, lembo aduehitur tuus pater pauxillulo.
Neq; hominem quiſq̃ conſpicatu'ſt, donec in naui ſuper.
Ch. Nequicquam ego mare ſubterfugi ſæuis tempeſtatibus.
At equidem iam me cenſebam eſſe in terra, atq; in tuto loco.
Verum me uideo nunc ad ſaxa ferri ſæuis fluctibus.
Loquere porrò quid ſit actum tum. Ac. poſtq̃ ille aſpexit mulierẽ,
Rogitare occœpit, quoius eſſet. Ch. quis reſpondit? Ac. illico
Occurri, atq; interpello, dico matri te ancillam tuæ emiſſe illam.
Ch. Quid dixit? uiſus tibi credere id? Ac. etiam rogas,
Sed eam ſcelestus ſubagitare occœpit. Ch. illam'ne obſecro?
Ac. Mirum quin me ſubagitaret. Ch. cor ædepol miſerum meum
Quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam tu indideris ſalem.
Perij. Ac. hem nunc iſtuc unum uerbum dixiſti uerissimum.
Ch. Stultitia iſtæc eſt, quid faciam cedò, nam non credet pater,
Si illam matri meæ me emiſſe dicam, poſt autem mihi
Scelus uidetur, me parenti proloqui mendacium.
Neq; ille credet, neq; credibile eſt forma eximia mulierem
Eam me emiſſe ancillam matri. Ac. non taces ſtultiſſume.
Ac credet hercle, nam credebat iam mihi. Ch. metuo miſer,
Ne patrem prendat, ut ſit geſta res, ſuſpicio, hoc quod te rogo,
Reſponde. Ac. quid rogas? Ch. num eſſe amicam ſuſpicari uiſus eſt.
Ac. Non, ſed credebat. Ch. uæ mihi miſero, nullus ſum, ſed q̃d ego hic
In lamentando pereo, ad nauim eo, ſequere. Ac. ſi iſtac ibis,
Commodum obuiam uenies patri, poſtq̃ aſpiciet te timidum eſſe,
Atq; exanimatum, illico retinebit, rogitabit unde illam emeris.
Quanti emeris, timidũ tentabit te. Ch. quin hac ibo potius.
Iam cenſes patrẽ abijſſe à portu? Ac. quin precucurri hac gratia.
Ne te hic opprimeret imprudentem, atq; eiectaret. Ch. optume.

ACTVS SECVNDVS.

Demipho ſenex.

Miris modis dij ludos faciunt hominibus,
Miriſq; exemplis ſomnia in ſomnis danunt.
Velut ego nocte hac, quæ præterijt proxuma.
In ſomnis egi ſatis, & fui homo exercitus.
Mercari mihi uiſus ſum formoſam capram.

Ei ne noceret, quam domi ante habui capram,
Neu diſcordarent, ſi ambæ in uno eſſent loco,
Poſterius q̃ mercatus fueram, uiſus ſum
Mihi eam in cuſtodiam ſimiæ concredere.
Ea ſimia adeo poſt haud multo ad me uenit.
Male mihi precatur, & facit conuitium.
Ait ſeſe illius opera, atq; aduentu capræ,
Flagitum & damnum feciſſe haud mediocriter.
Dicit capram, quam dederam ſeruandam ſibi,
Suæ uxoris dotem ambediſſe, oppido mihi
Illud uideri mirum, & una illæc capra
Vxoris ſimiæ dotem ambederit.
Inſtare factum ſimia, atq; hoc deniq;
Reſpondet, ni properem illam ab ſeſe abducere
Ad me domum, intro ad uxorem ducturum meam.
Aſt non habere, quoi commendarem capram,
Atq; oppido hercle bene uelle illi uiſus ſum.
Quid agis? quid facerem? cura cruciabar miſer.
Interea ad me hædus uiſu'ſt aggredirier.
Infit mihi prædicare, ſeſe ab ſimia
Capram abduxiſſe, & cœpit irridere me.
Ego enim lugere. atq; illam abductam conqueri.
Hoc quam ad rem credam pertinere ſomnium
Nequeo inuenire, niſi capram illam ſuſpicor
Iam me inueniſſe quæ ſit, aut quid uoluerit.
Ad portum hinc abij mane cum lucu ſimul.
Poſtq̃ hic id, quod uolui tranſegi, atq; ego conſpicor
Nauim, ex Rhodo qua eſt aduectus heri filius.
Collibitum eſt illud mihi neſcio qui uiſere.
Aſcendi in lembum, atq; ad nauim aduehor, atq; ego
Illic aſpicio forma eximia mulierem,
Filius quam aduexit meus matri ancillam ſuæ.
Quam ego poſtq̃ aſpexi, non ita amo, ut ſani ſolent
Homines, ſed eodem pacto, ut inſani ſolent.
Amaui hercle equidem ego olim in adoleſcentia,
Verum ad hoc exemplum nunquam, ut nunc inſanio.
Vnum quidem hercle iam ſcio periiſſe me.
Voſmet uidete cæterum quanti ſiem.
Nunc hoc profecto ſic eſt, hæc illa eſt capra,

Sed ſimia illa atq; hædus timeo quid uelint,
Sed conticeſcam, uicinum eccum exit foras.

Lyſimachus. Demipho. Lorarij.

Profecto ego illum hircum caſtrari uolo,
Ruri qui nobis exhibet negocium.
De. Nec omen illud mihi nec auſpicium placet.
Quaſi hircum metuo ne uxor me caſtret mea.
Atq; illius hæc nunc ſimiæ parteis ferat.
Ly. I tu hinc ad uillam, atq; iſtos raſtros uillico
Præſto ipſi facito coram ut tradas in manum.
Vxori facito ut nunties, negocium
Mihi eſſe in urbe, ne me expectet, nam mihi
Treis hodie lites iudicandas dicito.
Ei & hoc memento dicere. Lo. nunquid amplius?
Ly. Tantum eſt. De. Lyſimache ſalue. Ly. euge mihi, Demipho
Salue, o' quid agitur? quid fit? De. quod miſerrumus.
Ly. Dij melius faxint. De. di hoc quidem faciant. Ly. quid eſt?
De. Dicam, ſi uideam tibi operam eſſe, aut ocium.
Ly. Quanq̃ negocium eſt, ſi quid uis, Demipho
Non ſum occupatus unq̃ amico operam dare.
De. Benignitatem tuam mihi experto prædicas.
Quid ego tibi ætatis uideor? Ly. acheronticus
Senex, uietus, decrepitus. De. peruorſe uides.
Puer ſum Lyſimache ſeptuennis Ly. ſanun es,
Qui puerum te eſſe dicas? De. uera prædico.
Ly. Modo hercle in mentem uenit, quid tu diceres.
Senex quom extemplo eſt, iam nec ſentit, nec ſapit.
Aiunt ſolere eum rurſum repueraſcere.
De. Immo bis tanto ualeo, q̃ ualui prius.
Ly Bene hercle factum, & gaudeo. De. immo ſcias,
Oculis quoq; etiam plus iam uideo, q̃ prius.
Ly Bene eſt. De. malam rem dico. Ly. iam iſtuc non bonum eſt.
De. Sed auſim ne ego tibi eloqui, quid uelim?
Ly. Audacter. De. animum aduorte. Ly fiet ſedulo.
De. Hodie ire in ludum occœpi litterarium
Lyſimache, ternas ſcio iam. Ly. quid ternas? De. amo.
Ly. Tun capite cano amas ſenex nequiſſume?
De. Seu canum iſtuc, ſeu rutilum, ſiue atru'ſt, amo.

Ly. Ludificas

Ly. Ludificas nunc tu me hic opinor Demipho.
De. Decide mihi collum, ſi falſum ad te loquar,
Vel ut ſcias me amare, cape cultrum, ſeca
Digitum, uel aurem, uel tu naſum, uel labrum,
Si mouero me, ſeu ſecari ſenſero
Lyſimache, author tibi ſum, ut amando me enices.
Ly. Si unquam uidiſti pictum amatorem, hem illic eſt.
Nam meo quidem animo uetulus, decrepitus, ſenex
Tantundem eſt, quaſi ſit ſignum pictum in pariete.
De. Nunc tu me credo caſtigare cogitas.
Ly. Egon te? De. nihil eſt iam, quod tu mihi ſuccenſeas,
Facere tale ante alij ſpectati uiri.
Humanum amare'ſt, humanum autem ignoſcere eſt.
Neſcis? ne obiurga hoc, non uoluntas me impulit.
Ly. Quin non obiurgo. De. at ne deteriorem tamen
Hoc facto ducas. Ly. ego'ne te? Athenæ deſiuerint.
De. Vide ſis me etiam. Ly. uiſu'ſt. De. certen? Ly. perdis me, hic
Homo ex amore inſanit, nunquid uis. De. uale.
Ly. Ad portum propero, nam ibi mihi negocium eſt.
De. Bene ambulato. Ly. bene ualeto. De. bene ſit tibi.
Quin mihi quoq; etiam eſt ad portum negocium.
Nunc adeo illuc ibo, ſed optume gnatum
Meum uideo, eccum opperiar hominem, hoc nunc mihi
Viſo opu'ſt, huic perſuadere quomodo ſim potis,
Vt illam uendat, ne'ue det matri ſuæ.
Nam ei dono aduexe audiui, ſed præcauto opu'ſt,
Ne ad illam me animum adieciſſe aliqua ſentiat.

Charinus. Demipho.

hOmo me miſerior nullus eſt æque opinor, neq; aduorſa quoi
Plura ſint ſempiterna, ſatin eſt, ut quicquid agere occœpi,
Proprium nequit mihi euenire quod cupio, ita mihi
Mala res aliqua obijcitur, bonum'q; meum conſilium opprimut.
Miſer mihi amicam paraui animi cauſſa, eripui pretio,
Ratus clam patrem meum poſſe habere, is reſciuit, & uidit.
Et perdidit me, neq; is quom roget, quid loquar cogitatu'ſt mihi.
Ita animi decem pectore incerti certant, nec quid corde nunc
Conſilij capere poſſim ſcio, tantus cum cura meo eſt
Error animo, dum mei ſerui perplacet mihi conſilium,

Dum rurſum haud placet, nec pater potis uidetur induci.
Vt putet matri ancillam emptam eſſe illam ſi dico, ut res eſt.
Atq; illam mihi me emiſſe indico, quemadmodum me exiſtumet?
Atq; illam continuo abſtrahat, trans mare hinc uenum aſportet.
Scio ſæuus q̃ ſit homo, & durus, igitur hoccine eſt amare?
Arare mauelim, q̃ ſic amare, iam hinc olim
Inuitum domo extruſit ab ſe, mercatum iuſſit ire, ibi
Hoc malum ego inueni, ubi ægritudo uoluptatem uincit.
Quid ibi ineſt amœni? neqquam abdidi, abſtruſam habebã illam.
Muſcæ eſt meus pater, nihil poteſt clàm haberi illum.
Nec ſacrum, nec tam prophanum quicquam eſt, quin adſit ibi illico.
Nec qui rebus meis confidam mihi, ulla in corde eſt ſpes.
De. Quid illud quod ſolus ſecum fabulatur filius?
Solicitus mihi neſcio quare uidetur. Ch. atat meus
Hic quidem pater eſt, quem uideo, ibo, alloquar, quid fit pater?
De. Vnde incedis? quid feſtinas gnate mi? Ch. recte pater.
De. Ita uolo, ſed iſtuc quid eſt tibi, quod commutatus color eſt?
Num quid tibi dolet? Ch. neſcio quid animo meo ægre eſt pater,
Poſtea nocte hac quieui non ſatis ex ſententia.
De. Per mare ut uectus, nunc oculi terram mirantur tui.
Ch. Magis opinor. De. ideſt profecto, uerum actutum abſceſſerit.
Ergo ædepol, ſi ſapias, eas, ac decumbas domi.
Ch. Ocium non eſt, mandatis rebus præuorti uolo.
De. Cras agito, perendie agito. Ch. ſæpe ex te audiui pater
Mandatæ rei omneis ſapienteis primum præuorti decet.
De. Age igitur, nolo tuam aduorſari aduorſus ſententiam.
Ch. Saluos ſum, ſiquidem iſti dicto ſolida, & perpetua eſt fides.
De. Quid illud, quod ille à me ſolus ſe in conſilium ſeuocat.
Iam non uereor, ne illam amare me hic potuerit reſciſcere.
Quippe haud etiam quicquam inepte feci, amantes ut ſolent.
Ch. Res adhuc quidem hercle in tuto'ſt, nam hunc neſcire ſat ſcio
De illa amicæ, quod ſi ſciret, eſſet alia oratio.
De. Quin ego hunc aggredior de illa? Ch. quin ego hinc me amolior.
Eo ego, ut quæ mandat amicus, amicis tradam. De. immo mane.
Paucula etiam ſciſcitare prius uolo. Ch. dic quid uelis.
De. Vſq; ne ualuiſti? Ch. perpetuo recte, dun quidem illic fui.
Verum in portum ut huc ſum aduectus, neſcio qui animus dolet.
De. Nauſea ædepol factum credo, uerum actutum abſceſſerit.
Sed quid ais? ecquam aduexti tuæ matri ancillam è Rhodo?
Ch. Aduexi.

Ch. Aduexi. De. quid ea? ut uidetur mulier? Ch. non ædepol mala.
De. Vt moratæ eſt? Ch. nulla ut melius, mea ſententia.
De. Sic quidem ædepol uiſa'ſt, cum illam uidi. Ch. eho an uidiſti pater?
De. Vidi uerum non ex uſu noſtro'ſt, neq; adeo placet.
Ch. Qui uero? De. quia non noſtra formam habet dignam domo.
Nihil opus nobis ancillæ, niſi quæ texat, quæ molat,
Lignum cædat, penſum faciat, ædes uerrat, uapulet.
Quæq; habeat quotidianum familiæ coctum cibum.
Horum illa nihilum quicquam facere poterit admodum.
Ch. Ea cauſſa equidem illam emi, dono darem quam matri meæ.
De. Ne des, ne'ue te aduexiſſe dixeris. Ch. dij me adiuuant.
De. Labefacto paulatim, uerum quod præterij dicere,
Neq; matrem illa ſatis honeſte tuam ſequi poterit comes,
Neq; ſinam. Ch. qui non? De. quia illa forma matrem familias
Flagitium eſt, ſi ſequatur, quando incedat per uias.
Contemplent, conſpiciant, nutent, nictent, ſibilent, uellicent,
Vocent, moleſti ſint, occentent noctu ad hoſtium.
Meæ impleantur carbonibus elegiorum fores,
Atq; ut nunc ſunt maledicentes, homines uxori meæ,
Mihiq; obiectent lenocinium facere, nam quid eo eſt opus?
Ch. Hercle quin tu recte dicis, & tibi ego aſſentior,
Sed quid illa nunc fiet? De. recte ego emero matri tuæ
Ancillam uiraginem aliquam non malam, forma mala,
Vt matrem addecet familias, aut Syram, aut Aegyptiam,
Ea molet, conficiet penſum, pinſetur flagro, neq;
Propter eam quicquam eueniet noſtris foribus flagitium.
Ch. Quid ſi igitur reddatur illi, unde empta eſt? De. minime gentium.
Ch. Dixit ſe redhibere, ſi non placeat. De. nihil iſtoc opu'ſt.
Litigare nolo ego uos, quam tuam autem accuſari fidem,
Multo ædepol, ſiquid faciundum eſt damni facere, mauolo,
Quam approbramentum aut flagitium muliebre efferri domo.
Me tibi poſſe illam opinor luculente uendere.
Ch. Dum quidem hercle ne minoris uendas, q̃ emi ego pater.
De. Tace modo ſenex eſt quidam, qui illam mandauit mihi,
Vt emerem, ad iſtanc faciem. Ch. at mihi quidam adoleſcens pater
Mandauit, ad illam faciem, ita ut illa eſt, ut emerem ſibi.
De. Viginti minis opinor poſſe me illam uendere.
Ch. At ego, ſi uelim, iam dantur ſeptem & uiginti minæ.
De. At ego. Ch. quin ego inquam. De. at neſcis quid dicturus ſum, tace.

Tres minas accudere etiam poſſum, ut trigınta ſient.
Ch. Quo uortiſti? De. ad illum qui emit. Ch. ubi nam eſt is homo gẽtiũ?
De. Eccillum uideo, iubet quinq; me addere etiam nunc minas.
Ch. Hercle illunc dij infelicitent, quiſquis eſt. De. ibidem mihi
Etiam nunc adnutat, addam ſex minas. Ch. ſeptem mihi,
Nunquam ædepol me uincet, hic commodius poſcit pater.
De. Nequicquam poſcit, ego habeo. Ch. at illic pollicitu'ſt prior.
De. Nihili facio. Ch. quinquaginta poſcit. De. non, centum dantur,
Potin ut ne litigere aduorſum animi ſententiam?
Maxumam hercle habebis prædam, ita ille eſt quoi emitur ſenex,
Sanus non eſt, ex amore illius, quod poſces, feres.
Ch. Certo ædepol adoleſcens ille, quoi emo, efflictim perit
Eius amore. De. multo hercle ille magis ſenex, ſi tu ſcias.
Ch. Nunquam ædepol fuit, neq; fiet ſenex inſanior
Ex amore, q̃ ille adoleſcens, quoi ego do hanc operam pater.
De. Quieſce inq̃, iſtanc rem ego recte uidero. Ch. quid agis? De. qd eſt?
Ch. Non ego illam mancupio accepi, ille illam accepit. De. ſine.
Ch. Non potes tu lege uendere illam. De. ego aliquid uidero.
Ch. Poſt autem communis mihi illa eſt cum alio, quid ſcio
Quid ſit ei animi, uenire ne eam uelit, an non uelit. De. ego
Scio uelle. Ch. at pol ego eſſe credo aliquem, qui non uelit.
De. Quid mea id refert? Ch. quia illi ſuã rem eſſe æquom eſt in manu.
De. Quid ais? Ch. cõmunis mihi illa eſt cum illo, is nunc hic non adeſt.
De. Prius reſpondes, q̃ rogo. Ch. prius tu emis, q̃ uendo pater.
Neſcio inquam uelit ille illam nec'ne abalienarier.
De. Quid? illic quidem qui mandauit, cum ille nolet, nihil agis.
Nunquam ædepol quiſquam illam habebit, potius q̃ ille quem ego
Volo, certum eſt. Ch. cenſes certum eſſe? De. qn ad nauim iã hinc eo;
Ibi uenibit. Ch. uin me tecum illo' ire? De. nolo. Ch. non placet.
De. Meliu'ſt te, quæ ſunt mandatæ res tibi, præuortier.
Ch. Tu prohibes. De. at tu excuſato me feciſſe ſedulo
Ad portum ne ires, dico iam tibi. Ch. auſcultabitur.
De. Ibo ad portum, & ne hic reſciſcat cauto opu'ſt, non ipſe emam.
Sed Lyſimacho amico mandabo, is ſe ad portum ire dixerat
Dudum, ſed me moror, cum hic adſto. Ch. nullus ſum, occidi.

Charinus. Eutychus.

P Entheum diripuiſſe aiunt bacchas, nugas maxumas
Fuiſſe credo, præ ut quo pacto ego diuorſus diſtrahor.

Cur ego uiuo? cur non morior? quid mihi'ſt in uita boni?
Certu'ſt, ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.
Quando mihi adimitur, qua cauſſa uitam cupio uiuere.
Eu. Mane mane obſecro Charine. Ch. qui me reuocat? Eu. Eutychus
Tuus amicus & ſodalis, ſimul uicinus proxumus.
Ch. Non tu ſcis, quantum malarum rerum ſuſtineam. Eu. ſcio
Omnia ego iſtæc, auſcultaui ab oſtio, omnem rem ſcio.
Ch. Quid id eſt quod ſcis? Eu. tuus pater uolt uendere. Ch. rem tenes.
Eu. Tuam amicam. Ch. nimium multum ſcis. Eu. tuis ingratijs.
Ch. Plurimum tu ſcis, ſed qui ſcis eſſe amicam illam meam?
Eu. Tu te ipſus heri mihi. Ch. ſatin ut oblitus ſui tibi
Me narrauiſſe? Eu. haud mirum factum eſt. Ch. te nunc conſulo.
Reſponde quo læto cenſes me ut peream potiſſimum?
Eu. Non taces? caue iſtuc dixeris. Ch. quid uis me igitur dicere?
Eu. Vin patri ſublinire pulchre os tuo? Ch. ſane uolo.
Eu. Vis ne eam ad portum? Ch. quid potius quam uoles? Eu. atque eximam
Mulierem pretio? Ch. quid potius quam auro expendas? Eu. unde at id?
Ch. Achillem orabo mihi aurum ut det, Hector qui expenſus fuit.
Eu. Sanun es? Ch. pol ſanus ſi ſim, præ te medicum mihi expetam.
Eu. Tanti, quanti poſcit, uin tanti emi illam? Ch. auctarium
Adijcito uel mille nummûm, plusquam poſcet. Eu. iam tace,
Sed quid ais? unde erit argentum, quod des, quom poſcet pater?
Ch. Inuenietur, exquiretur, aliquid fiet. Eu. enicas.
Iam iſtuc aliquid fiet metuo. Ch. quin taces? Eu. muto imperas.
Ch. Satin iſtuc mandatu'ſt? Eu. potin ut aliud cures? Ch. non poteſt.
Eu. Bene uale. Ch. non poſſum, prius q̃ tu ad me redieris.
Eu. Melius ſanus ſis. Ch. uale, uince, & me ſerua. Eu. ego fecero.
Maneto domi me ergo. Ch. aſtutum fice, prædam ut recipias.

ACTVS TERTIVS.

Lyſimachus. Paſicompſa.

Mica amico operam dedi, uicinus quod rogauit.
a Hoc emi mercimonium, mea es tu, ſequere ſane.
Ne plora, nimium ſtulte facis, oculos corrumpis tales,

Quin tibi quidem quod rideas magis eſt,q̃ ut lamentere.
Pa. Amabo caſtor mi ſenex eloquere. Ly. exquire quid uis.
Pa. Cur emeris me? Ly. te'ne ego? ut quod imperetur facias
Item. Pa. quin ſi imperes tu mihi ego faciam, facere certum
Pro copia & ſapientia, quæ te uelle arbitrabor.
Ly. Laborioſi nihil tibi quicquam operis imperabo.
Pa. Nam ædepol equidem mi ſenex, non didici baiulare,
Nec pecua ruri paſcere, neq; pueros nutricare.
Ly. Bona ſi eſſe uis, bene erit tibi. Pa. tum pol ego peri miſera.
Ly. Qui? Pa. quia ibi, unde huc aducta ſum, malis bene eſſe ſolitu'ſt,
Nec mos meu'ſt, ut prædicem, quod ego omneis ſcire credam.
Ly. Oratio ædepol pluris eſt huius, quàm quanti hæc empta eſt.
Quaſi dicas nullam mulierem bonam eſſe. Pa. haud equidem dico.
Ly. Rogare hoc unum te uolo. Pa. roganti reſpondebo.
Ly. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam eſſe? Pa. Paſicompſæ.
Ly. Ex forma nomen inditum eſt, ſed quid uis Paſicompſa?
Poſſin tu, ſi uſus uenerit, ſubtegmen tenue nere?
Pa. Poſſim. Ly. ſi tenue ſcis, ſcio te uberius poſſe nere.
Pa. De lanificio neminem metuo, una ætate quæ ſit.
Ly. Bonam hercle te & frugi arbitror natura, iam inde ætate,
Quom ſcis facere officium tuum. Pa. à muliere docta didici.
Operam accuſari non ſinam meam. Ly. hem iſtæc hercle res eſt.
Quin tibi ecce illam dabo, natam annos ſexaginta
Peculiarem. Pa. mi ſenex tam uetulam? Ly. generis grati'ſt.
Eam ſi curabis perbona eſt, tondetur nimium ſcite.
Pa. Honoris cauſſa quicquid eſt, quod dabitur, gratum habebo.
Ly. Nunc mulier ne tu fruſtra ſis, mea non es, ne arbitrere.
Pa. Dic igitur quæſo quoia ſum? Ly. tuo hero redempta es rurſum.
Ego te redimerem, ille me orauit. Pa. animus iam rediit,
Si mecum ſeruatur fides. Ly. bono animo es, liberabit
Illic te, homo ædepol deperit, atque hodie primum uidit.
Pa. Ecaſtor iam biennium eſt, quom mecum rem ille cœpit.
Nunc quando amicum te ſcio eſſe illius, indicabo.
Ly. Quid ais tu iam biennium eſt, quom tecum habet rem? Pa. certe.
Et inter nos coniurauimus, ego cum illo, & ille mecum.
Ego cum uiro, & ille cum muliere, niſi cum illo, aut ille mecum,

Neuter

Neuter ſtupri cauſa caput limaret. Ly. di immortales,
Etiam cum uxore non cubet? Pa. amabo an maritus eſt is?
Neque eſt, neque erit. Lyſimachus. nolim quidem, uerum homo hercle periurauit.
Pa. Nullum adoleſcentem plus amo. Ly. puer eſt ille, quidem ſtultus;
Nam illi quidem haud ſanè diu'ſt, cum dentes exciderunt.
Pa. Quid dentes? Ly. nihil eſt, ſequere ſis huc me. diem unum orauit,
Vt apud me perhiberem ſibi locum, ideo quia uxor ruri eſt.

Demipho.

Andem impetrauiut egomet me corrumperem.
t Empta eſt amica mihi clàm uxore, & filio.
Certu'ſt antiqua recolam, ut ſeruibo mihi
Decurſo in ſpatio, breue quod uitæ reliquo'ſt.
Voluptate, uino, & amore delectauero.
Nam hanc ſe bene habere ætatem nimio eſt æquius.
Adoleſcens quom ſis, tum quom eſt ſanguis integer,
Rei quærundæ tuæ conuenit operam dare.
Demum igitur quom ſenex ſis, tunc in otium
Te colloces, dum potes, ſi uales, id iam lucro'ſt,
Quominus hoc ut ego dico factis perſequar?
Interea tamen huc intro ad me inuiſam domum.
Vxor me expectat iamdudum eſuriens domi.
Iam iurgio enicabit ſi intro rediero.
Verum hercle poſtremo ut ut eſt, non ibo tamen.
Sed hunc uicinum prius conueniam, quàm domum
Redeam, ut mihi ædes aliquas conducat uolo.
Vbi habitet iſtæc mulier, atque eccum it foras.

Lyſimachus. Demipho.

Dducam ego illum iam ad te, ſi conuenero.
De. a Me dicit. Ly. quid ais Demipho? De. eſt mulier domi?
Ly. Quid cenſes? Dempho. quid ſi uiſam? Lyſimachus. quid properas? mane.
De. Quid faciam? Ly. quid? quod opus eſt facto, ut cogites.
De. Quid cogitem equidem, hercle opus hoc facto exiſtumo, ut

Quæ nihil attingunt ad rem, nec ſumptus uidet,
Tum amator profert ſæpe aduorſo tempore.
Hoc pauciloquium rurſum idcirco prædico,
Quia nullus unquã amator adeo callidus
Facundus'q; in re inſit ſua, ut poſſit loqui.
Nunc uos mihi iraſci ob multiloquium non decet.
Eodem quo amorem Venus hanc mihi legauit diem.
Illuc reuerti certum, & conata eloquar.
Principio atq; animus ephebis ætate exijt,
Atq; animus ſtudio amotus puerili eſt meus,
Amare ualide cœpi hic meretricem. illico
Res exulatum ad illam abibat iam patris.
Leno importunus dominus eius mulieris
Vi ſumma quicquid poterat rapiebat domum.
Obiurgare pater, ob hæc me noctes & dies,
Perfidiam, iniuſtitiam lenonum expromere.
Lacerari ualide ſuam rem, illius augerier.
Summo hoc clamore muſſans interdum loqui.
Abnuere, negitare adeo me natum ſuum.
Conclamitare tota urbe, & prædicare
Omnes tenerent mutuitanti credere.
Amorem multos illexiſſe in diſpendium.
Intemperantem, non modeſtum, iniurium
Trahere, eſurire me, quod quirem ab ſe domum,
Ratione peſſuma, eaq; ipſius optuma.
Omni ꝙ modo, quoi iuuenis ipſe parſerit,
Me rem uideret funditare, ac perdere.
Conuictum me tot annos iam ſic paſceret.
Quod niſi non puderet, ne luberet uiuere.
Seſe extemplo ex ephebis poſtquam exceſſerit,
Non ut ego amori, neq; deſidiæ in ocio
Operam dediſſe, neq; poteſtatem ſibi
Fuiſſe, adeo arcte cohibitum ſe eſſe à patre.
Multopere in mundo ruſtico ſe exercitum.
Neq; niſi quinto quoq; anno poſſe tum uiſere
Vrbem, atq; extemplo inde, ut ſpectauiſſet populum,
Rus rurſum confeſtim exigi ſolitum à patre.
Ibi multo primum ſeſe familiarium
Laborauiſſe, quom hæc pater ſibi diceret.

Tibi aras,

Tibi aras, tibi occas, tibi ſeris, tibi eidem metis,
Tibi deniq; iſte lætitiam pariet obex.
Poſtquam receſſit uita patrio corpore
Agrum ſe uendidiſſe, atq; ea pecunia
Nauim metretas quæ trecentas tolleret,
Paraſſe, atq; ea ſeſe cis uectatum undiq;.
Adeo dum quæſtum haberet, peperiſſet bona.
Me idem decere ſi, ut deceret me, forem.
Ego me ubi inuiſum meo patri eſſe intellego,
Atq; odioſum, quod ei placeret æquom fuit.
Amens amanſq;, utut animam offirmo meum,
Dico eſſe iturum me mercatum, ſi uelit.
Amorem miſſum facere me, dum illi obſequar.
Agit gratias mihi, atq; ingenium adlaudat meum.
Sed mea promiſſa non neglexit perſequi.
Aedificat nauim gerariam, & merces emit.
Parata naui imponit, præterea mihi
Talentum argenti ipſe adnumerat ſua manu.
Seruom una mittit, qui olim a puero paruolo
Mihi pædagogus fuerat, quaſi uti mihi foret
Cuſtos, hiſceq; confeſtim nauim ſoluimus.
Rhodum uenimus, ubi quas merces uexeram
Omneis, ut uolui, uendidi ex ſententia.
Lucrum ingens facio, præterq̃ mihi meus pater
Dedit, æſtimatas merces, ita peculium
Conficio grande, ſed dum in portu ibi ambulo,
Hoſpes me quidam agnouit, ad cœnam uocat.
Venio, decumbo, acceptus hilare atq; ampliter.
Diſcubitum noctu ut imus, ecce ad me aduenit
Mulier, qua mulier alia nulla eſt pulchrior.
Ea nocte mecum illa hoſpitis iuſſu fuit.
Voſmet uidete, q̃ mihi ualde placuerit.
Poſtridie hoſpitem adeo, oro ut uendat mihi.
Dico eius pro meritis gratum me, & munem fore.
Quid uerbis opus eſt, mihi dedit, atq; aduexi heri.
Eam me aduexiſſe nolo reſciſcat pater.
Modo eam reliqui ad portum in naui, & ſeruolum.
Sed quid currentem ſeruom a portu conſpicor?
Quem naui abire uetui, timeo quid ſiet.

Acanthio. Charinus.

X ſummis opibus uiribuſq; uſq; experire, nitere,
e Herus ut minor opera tua ſeruetur, agedum Acanthio
Abige abs te laſſitudinem, caue pigriciæ præuortier.
Simul enicat me ſpiritus, uix ſuffero hercle anhelitum.
Simul autem pleniſſume eos qui aduorſum te eunt, aſpellito,
Detrude, deturba in uiam, nam hæc diſciplina hic peſſuma eſt.
Currenti atq; properanti haud quiſpiam dignum habet decedere.
Ita tres ſimul tibi res agendæ ſunt, quando unam occœperis.
Et currendum eſt, & pugnandũ eſt, et ante etiam iurgandũ in uia.
Ch. Quid id eſt, ꝙ ille tam expedite exquirit curſuram ſibi?
Cura eſt negoci quid ſit, aut quid nuntiet. Ac. nugas ago.
Quam maxume reſiſto, tam res in periculo uortitur.
Ch. Mali neſcio quid nuntiat. Ac. genua hunc curſorem deſerunt.
Perij, ſeditionem facit lien. occupat præcordia.
Perij, animam nequeo uortere. Ch. nimis nihil tibi cenſiem.
At tu ædepol ſume laciniam, atq; abſterge ſudorem tibi.
Ac. Nunq̃ ædepol omnes balneæ mihi hanc laſſitudinem eximent.
Domin an foris dicam eſſe herum charinũ? Ch. ego animi pendeo.
Quid illud ſit negoci lubet ſcire me, ex hoc ut ſim certus metu.
Ac. At etiam aſſiſto, at etiam ceſſo foribus facere his aſſulas?
Aperite hoc aliquis, ubi Charinus herus, domi'ne eſt, an foris?
Num quiſq̃ adire ad hoſtium dignum arbitratur? Ch. ecce me
Achanthio quem queris. Ac. nuſq̃ eſt diſciplina ignauior.
Ch. Quæ te male res agitãt? Ac. multæ here te atq; me. Ch. qd eſt negoci?
Ac. Perimus. Ch. principiũ inimicis dato. Ac. at tibi ſortito id obtigit.
Ch. Loquere id negocij quid eſt. Ac. placide uolo acquieſcere.
Tua cauſa rupi ramices, iamdudum ſputo ſanguinem.
Ch. Reſinam ex melle ægiptiam uorato, ſaluom feceris.
Ac. At ædepol tu calidam picem, bibito, ægritudo abſceſſerit.
Ch. Hominem pol iracundiorem, q̃ te noui neminem.
Ac. At ego pol maledicentiorem, q̃ te noui neminem.
Ch. Sin ego ſaluti quod tibi eſſe cenſeo, id conſuadeo.
Ac. Apage iſtius modi ſalutem, cum cruciatu, quæ aduenit.
Ch. Dic mihi an boni quid uſq̃ eſt? quo qſq̃ uti poſſit ſine omni malo?
Aut ne laborem capias cum illo uti uoles? Ac neſcio ego iſtæc.
Philoſophari nunq̃ didici, neq; ſcio, ego bonum, malum
Quo accedit, mihi dari haud deſidero. Ch. cedo tuã mihi dexteram

Agedũ Achanthio. Ac. en dabitur, tene. Ch. uin mihi te obſequẽtẽ eſſe,
Ac. Opera licet experiri, q me rupi currendo tua (an'ne uis?
Cauſa, ut quæſcirem, ſcire actutum tibi liceret. Ch. liberum
Caput tibi faciam paucos menſes. Ac. palpo me percutis.
Ch. Ego'ne auſim tibi usq̃ quicq̃ facinus falſum proloqui?
Quin iam priusq̃ ſim elocutus, ſciſſe, mentiri uolo.
Ac. Ah laſſitudinem hercle uerba tua mihi addunt, enicas.
Ch. Sicine mihi obſequens es? Ac. qd uis faciã? Ch. tu'ne? id quod uolo.
Ac. Quid eſt id igitur quod uis? Ch. dicã. Ac. dice. Ch. at n. placide uolo.
Ac. An dormientes ſpectatores metuis, ne e'ſomno excites?
Ch. Væ tibi. Ac. tibi eqdẽ à portu apporto hoc. Ch. qd fers? dic mihi. Ac.
Cruciatũ, curã, iurgiũ, atq; inopiã. Ch. perij, tu qdẽ (uim, metũ;
Theſaurum huc apportauiſti mali, nullus ſum. Ac. immo es. Ch. ſcio,
Iam miſerum dices. Ac. tu dixiſti, ego taceo. Ch. quid iſtuc eſt mali?
Ac. Ne rogites, maxumum infortunium eſt. Ch. obſecro diſſolue iam
Me, nimis diu animi pendeo. Ac. placide, multa exquirere etiam
Prius uolo, q̃ uapulem. Ch. hercle uero uapulabis, niſi
Iam loquere, aut hinc abis. Ac. hoc ſis uide, ut palpator nullus eſt;
Quom occœpit, blandior. Ch. obſecro hercle, oroq́; ut iſtuc quid ſiet
Acturum indices, quando quidem mihi ſupplicandum ſeruolo
Video meo. Ac. tandẽ indignus uideor? Ch. immo dignus. Ac. eqdẽ
Credidi. Ch. obſecro num nauis perijt? Ac. ſalua eſt nauis, ne time.
Ch. Quid alia armamẽta. Ac. ſalua et ſana ſunt. Ch. qn igitur tu expe-
Quid id ſiet, quod me per urbẽ currens quærebas modo. (dis.
Ac. Orationem ex ore tu quidem mihi eripis, tace.
Ch. Taceo. Ac. credo, ſi boni quid ad te nuntiem, inſtes acriter.
Qui nunc, malum quom eſt audiundum flagitas me, ut eloquar.
Ch. Obſecro hercle te, iſtuc uti tu mihi malum facias palàm.
Ac. Eloquar. quando quidem me oras, tuus pater. Ch. quid meus pater?
Ac. Tuã amicã. Ch. qd eã? Ac. uidit. Ch. uidit eã pater? uæ miſero mihi.
Hoc quod te interrogo reſponde. Ac. quin tu, ſi quid uis, roga.
Ch. Qui potuit eã uidere pater? Ac. oculis. Ch. quo pacto? Ac. hiãtibus.
Ch. Abi hinc directus à me, nugare in re capitali mea.
Ac. Qui (malum) ego nugor, ſi tibi, quod me rogas, reſpondeo.
Ch. Certen uidit? Ac. tam hercle certe, q̃ ego nunc te, ac tu me uides.
Ch. Dic ubi eã uidit pater? Ac. intus ibi intra nauim, ut proræ aſtitit,
Et cum ea confabulatus eſt. Ch. perdidiſti me pater, ehò tu,
Ehò tu quin cauiſti ne'ue eam uideret uerbero?
Sceleſte, quin abſtrudebas, ne conſpiceret eam pater?

Ac. Quia enim negocioſi eramus nos noſtris negocijs,
Armamentis componendis, & complicandis ſtuduimus.
Dum aguntur hæc, lembo aduehitur tuus pater pauxillulo.
Neq; hominem quiſquã conſpicatu'ſt, donec in naui ſuper.
Ch. Nequicquam ego mare ſubterfugi ſæuis tempeſtatibus.
At equidem iam me cenſebam eſſe in terra, atq; in tuto loco.
Verum me uideo nunc ad ſaxa ferri ſæuis fluctibus.
Loquere porro quid ſit actum tum. Ac. poſtquã ille aſpexit mulierẽ,
Rogitare occœpit, quoius eſſet. Ch. quis reſpondit? Ac. illico
Occurri, atq; interpello, dico matri te ancillam tuæ emiſſe illam.
Ch. Quid dixit? uiſus tibi credere id? Ac. etiam rogas,
Sed eam ſceleſtus ſubagitare occœpit. Ch. illam'ne obſecro?
Ac. Mirum quin me ſubagitaret. Ch. cor ædepol miſerum meum
Quod guttatim contabeſcit, quaſi in aquam tu indideris ſalem.
Perij. Ac. hem nunc iſtuc unum uerbum dixiſti uerissumum.
Ch. Stultitia iſtæc eſt, quid faciam cedo, nam non credet pater,
Si illam matri meæ me emiſſe dicam, poſt autem mihi
Scelus uidetur, me parenti proloqui mendacium.
Neq; ille credet, neq; credibile eſt forma eximia mulierem
Eam me emiſſe ancillam matri. Ac. non taces ſtultiſſume.
Ac credet hercle, nam credebat iam mihi. Ch. metuo miſer,
Ne patrem prendat, ut ſit geſta res, ſuſpicio, hoc quod te rogo,
Reſponde. Ac. quid rogas? Ch. num eſſe amicam ſuſpicari uiſus eſt.
Ac. Non, ſed credebat. Ch. uæ mihi miſero, nullus ſum, ſed qd ego hic
In lamentando pereo, ad nauim eo, ſequere. Ac. ſi iſtac ibis,
Commodum obuiam uenies patri, poſtquã aſpiciet te timidum eſſe,
Atq; exanimatum, illico retinebit, rogitabit unde illam emeris.
Quanti emeris, timidũ tentabit te. Ch. quin hac ibo potius.
Iam cenſes patrẽ abijſſe à portu? Ac. quin precucurri hac gratia.
Ne te hic opprimeret imprudentem, atq; eiectaret. Ch. optume.

ACTVS SECVNDVS.

Demipho ſenex.

Tris modis dij ludos faciunt hominibus,
Miriſq; exemplis ſomnia in ſomnis danunt.
Velut ego nocte hac, quæ præterijt proxuma.
In ſomnis egi ſatis, & fui homo exercitus.
Mercari mihi uiſus ſum formoſam capram.

Ei ne

Ei ne noceret, quam domi ante habui capram,
Neu diſcordarent, ſi ambæ in uno eſſent loco,
Poſterius q̃ mercatus fueram, uiſus ſum
Mihi eam in cuſtodiam ſimiæ concredere.
Ea ſimia adeo poſt haud multo ad me uenit.
Male mihi precatur, & facit conuitium.
Ait ſeſe illius opera, atq; aduentu capræ,
Flagitium & damnum feciſſe haud mediocriter.
Dicit capram, quam dederam ſeruandam ſibi,
Suæ uxoris dotem ambediſſe, oppido mihi
Illud uideri mirum, & una illæc capra
Vxoris ſimiæ dotem ambederit.
Inſtare factum ſimia, atq; hoc deniq;
Reſpondet, ni properem illam ab ſeſe abducere
Ad me domum, intro ad uxorem ducturum meam.
Aſt non habere, quoi commendarem capram,
Atq; oppido hercle bene uelle illi uiſus ſum.
Quid agis? quid facerem? cura cruciabar miſer.
Interea ad me hædus uiſu'ſt aggredirier.
Infit mihi prædicare, ſeſe ab ſimia
Capram abduxiſſe, & cœpit irridere me.
Ego enim lugere. atq; illam abductam conqueri.
Hoc quam ad rem credam pertinere ſomnium
Nequeo inuenire, niſi capram illam ſuſpicor
Iam me inueniſſe quæ ſit, aut quid uoluerit.
Ad portum hinc abij mane cum luci ſimul.
Poſtq̃ hic id, quod uolui tranſegi, atq; ego conſpicor
Nauim, ex Rhodo qua eſt aduectus heri filius.
Collibitum eſt illud mihi neſcio qui uiſere.
Aſcendi in lembum, atq; ad nauim aduehor, atq; ego
Illic aſpicio forma eximia mulierem,
Filius quam aduexit meus matri ancillam ſuæ.
Quam ego poſtq̃ aſpexi, non ita amo, ut ſani ſolent
Homines, ſed eodem pacto, ut inſani ſolent.
Amaui hercle equidem ego olim in adoleſcentia,
Verum ad hoc exemplum nunquam, ut nunc inſanio.
Vnum quidem hercle iam ſcio periſſe me.
Voſmet uidete cæterum quanti ſiem.
Nunc hoc profecto ſic eſt, hæc illa eſt capra,

Sed ſimia illa atq; hædus timeo quid uelint,
Sed conticeſcam, uicinum eccum exit foras.

Lyſimachus. Dempho. Lorarij.

PRofecto ego illum hircum caſtrari uolo,
Ruri qui nobis exhibet negocium.
De. Nec omen illud mihi nec auſpicium placet.
Quaſi hircum metuo ne uxor me caſtret mea.
Atq; illius hæc nunc ſimiæ parteis ferat.
Ly. I tu hinc ad uillam, atq; iſtos raſtros uillico
Præſto ipſi facito coram ut tradas in manum.
Vxori facito ut nunties, negocium
Mihi eſſe in urbe, ne me expectet, nam mihi
Treis hodie lites iudicandas dicito.
Ei & hoc memento dicere. Lo. nunquid amplius?
Ly. Tantum eſt. De. Lyſimache ſalue. Ly. euge mihi Dempho
Salue, o' quid agitur? quid fit? De. quod miſerrimus.
Ly. Dij melius faxint. De. di hoc quidem faciant. Ly. quid eſt?
De. Dicam, ſi uideam tibi operam eſſe, aut ocium.
Ly. Quanq̃ negocium eſt, ſi quid uis, Dempho
Non ſum occupatus unq̃ amico operam dare.
De. Benignitatem tuam mihi experto prædicas.
Quid ego tibi ætatis uideor? Ly. acheronticus
Senex, uietus, decrepitus. De. peruorſe uides.
Puer ſum Lyſimache ſeptuennis Ly. ſanun es,
Qui puerum te eſſe dicas? De. uera prædico.
Ly. Modo hercle in mentem uenit, quid tu diceres.
Senex quom extemplo eſt, iam nec ſentit, nec ſapit.
Aiunt ſolere eum rurſum repueraſcere.
De. Immo bis tanto ualeo, q̃ ualui prius.
Ly Bene hercle factum, & gaudeo. De. immo ſcias,
Oculis quoq; etiam plus iam uideo, q̃ prius.
Ly Bene eſt. De. malam rem dico. Ly. iam iſtuc non bonum eſt.
De. Sed auſim ne ego tibi eloqui, quid uelim?
Ly. Audacter. De. animum aduorte. Ly fiet ſedulo.
De. Hodie ire in ludum occœpi litterarium
Lyſimache, ternas ſcio iam. Ly. quid ternas? De. amo.
Ly. Tun capite cano amas ſenex nequiſſume?
De. Seu canum iſtuc, ſeu rutilum, ſiue atrū'ſt, amo.

Ly. Ludificas

Ly. Ludificas nunc tu me hic opinor Dempho.
De. Decide mihi collum, ſi falſum ad te loquar,
Vel ut ſcias me amare, cape cultrum, ſeca
Digitum, uel aurem, uel tu naſum, uel labrum,
Si mouero me, ſeu ſecari ſenſero
Lyſimache, author tibi ſum, ut amando me enices.
Ly. Si unquam uidiſti pictum amatorem, hem illic eſt.
Nam meo quidem animo uetulus, decrepitus, ſenex
Tantundem eſt, quaſi ſit ſignum pictum in pariete.
De. Nunc tu me credo caſtigare cogitas.
Ly. Egon te? De. nihil eſt iam, quod tu mihi ſuccenſeas,
Fecere tale ante alij ſpectati uiri.
Humanum amare'ſt, humanum autem ignoſcere eſt.
Neſcis? ne obiurga hoc, non uoluntas me impulit.
Ly. Quin non obiurgo. De. at ne deteriorem tamen
Hoc facto ducas. Ly. ego'ne te? Athenæ deſiuerint.
De. Vide ſis me etiam. Ly. uiſu'ſt. De. certen? Ly. perdis me, hic
Homo ex amore inſanit, nunquid uis. De. uale.
Ly. Ad portum propero, nam ibi mihi negocium eſt.
De. Bene ambulato. Ly. bene ualeto. De. bene ſit tibi.
Quin mihi quoq; etiam eſt ad portum negocium.
Nunc adeo illuc ibo, ſed optume gnatum
Meum uideo, eccum opperiar hominem, hoc nunc mihi
Viſo opu'ſt, huic perſuadere quomodo ſim potis,
Vt illam uendat, ne'ue det matri ſuæ.
Nam ei dono aduexe audiui, ſed præcauto opu'ſt,
Ne ad illam me animum adieciſſe aliqua ſentiat.

Charinus. Dempho.

h Omo me miſerior nullus eſt æque opinor, neq; aduorſa quoi
Plura ſint ſempiterna, ſatin eſt, ut quicquid agere occœpi,
Proprium nequit mihi euenire quod cupio, ita mihi
Mala res aliqua obijcitur, bonum'q; meum conſilium opprimit.
Miſer mihi amicam paraui animi cauſſa, eripui pretio,
Ratus eādm patrem meum poſſe habere, is reſciuit, & uidit.
Et perdidit me, neq; is quom roget, quid loquar cogitatu'ſt mihi.
Ita animi decem pectore incerti certant, nec quid corde nunc
Conſilij capere poſſim ſcio, tantus cum cura meo eſt
Error animo, dum mei ſerui perplacet mihi conſilium,

Dum rurſum haud placet, nec pater potis uidetur induci.
Vt putet matri ancillam emptam eſſe illam. ſi dico, ut res eſt.
Atq; illam mihi me emiſſe indico, quemadmodum me exiſtumet?
Atq; illam continuo abſtrahat, trans mare hinc uenum aſportet.
Scio ſæuus q̃ ſit homo, & durus, igitur hoccine eſt amare?
Arare mauelim, q̃ ſic amare, iam hinc olim
Inuitum domo extruſit ab ſe, mercatum iuſſit ire, ibi
Hoc malum ego inueni, ubi ægritudo uoluptatem uincit.
Quid ibi ineſt amœni? nequicquam abdidi, abſtruſam habebã illam.
Muſca eſt meus pater, nihil poteſt clàm haberi illum.
Nec ſacrum, nec tam prophanum quicquam eſt, quin adſit ibi illico.
Nec qui rebus meis confidam mihi, ulla in corde eſt ſpes.
De. Quid illud quod ſolus ſecum fabulatur filius?
Solicitus mihi neſcio quare uidetur. Ch. attat meus
Hic quidem pater eſt, quem uideo, ibo, alloquar, quid fit pater?
De. Vnde incedis? quid feſtinas gnate mi? Ch. recte pater.
De. Ita uolo, ſed iſtuc quid eſt tibi, quod commutatus color eſt?
Num quid tibi dolet? Ch. neſcio quid animo meo ægre eſt pater,
Poſtea nocte hac quieui non ſatis ex ſententia.
De. Per mare ut uectus, nunc oculi terram mirantur tui.
Ch. Magis opinor. De. ideſt profecto, uerum actutum abſceſſerit.
Ergo ædepol, ſi ſapias, eas, ac decumbas domi.
Ch. Ocium non eſt, mandatis rebus præuorti uolo.
De. Cras agito, perendie agito. Ch. ſæpe ex te audiui pater
Mandatæ rei omneis ſapienteis primum præuorti decet.
De. Age igitur, nolo tuam aduorſari aduorſus ſententiam.
Ch. Saluos ſum, ſiquidem iſti dicto ſolida, & perpetua eſt fides.
De. Quid illud, quod ille à me ſolus ſe in conſilium ſeuocat.
Iam non uereor, ne illam amare me hic potuerit reſciſcere.
Quippe haud etiam quicquam inepte feci, amantes ut ſolent.
Ch. Res adhuc quidem hercle in tuto'ſt, nam hunc neſcire ſat ſcio
De illa amica, quod ſi ſciret, eſſet alia oratio.
De. Quin ego hunc aggredior de illa? Ch. quin ego hinc me amolior.
Eo ego, ut quæ mandat amicus, amicis tradam. De. immo mane.
Paucula etiam ſciſcitare prius uolo. Ch. dic quid uelis.
De. Vſq; ne ualuiſti? Ch. perpetuo recte, dun quidem illic fui.
Verum in portum ut huc ſum aduectus, neſcio qui animus dolet.
De. Nauſea ædepol factum credo, uerum actutum abſceſſerit.
Sed quid ais? ecquam aduexti tuæ matri ancillam è Rhodo?
Ch. Aduexi.

Ch. Aduexi. De. quid ea? ut uidetur mulier? Ch. non ædepol mala.
De. Vt morata eſt? Ch. nulla ut melius, mea ſententia.
De. Sic quidem ædepol uiſa'ſt, cum illam uidi. Ch. eho an uidiſti pater?
De. Vidi uerum non ex uſu noſtro'ſt, neq; adeo placet.
Ch. Qui uero? De. quia non noſtra formam habet dignam domo.
Nihil opus nobis ancilla, niſi quæ texat, quæ molat,
Lignum cædat, penſum faciat, ædeis uerrat, uapulet.
Quæq; habeat quotidianum familiæ coctum cibum.
Horum illa nihilum quicquam facere poterit admodum.
Ch. Ea cauſſa equidem illam emi, dono darem quam matri meæ.
De. Ne des, ne'ue te aduexiſſe dixeris. Ch. dij me adiuuant.
De. Labefacto paulatim, uerum quod præterij dicere,
Neq; matrem illa ſatis honeſte tuam ſequi poterit comes,
Neq; ſinam. Ch. qui non? De. quia illa forma matrem familias
Flagitium eſt, ſi ſequatur, quando incedat per uias.
Contemplent, conſpiciant, nutent, nictent, ſibilent, uellicent,
Vocent, moleſti ſint, occentent noctu ad hoſtium.
Meæ impleantur carbonibus elegiorum fores,
Atq; ut nunc ſunt maledicentes homines uxori meæ,
Mihiq; obiectent lenocinium facere, nam quid eo eſt opus?
Ch. Hercle quin tu recte dicis, & tibi ego aſſentior,
Sed quid illa nunc fiet? De. recte ego emero matri tuæ
Ancillam uiraginem aliquam non malam, forma mala,
Vt matrem addecet familias, aut Syram, aut Aegyptiam,
Ea molet, conficiet penſum, pinſetur flagro, neq;
Propter eam quicquam eueniet noſtris foribus flagitium.
Ch. Quid ſi igitur reddatur illi, unde empta eſt? De. minime gentium.
Ch. Dixit ſe redhibere, ſi non placeat. De. nihil iſtoc opu'ſt.
Litigare nolo ego uos, quam tuam autem accuſari fidem,
Multo ædepol, ſiquid faciundum eſt damni facere, mauolo,
Quam approbramentum aut flagitium muliebre efferri domo.
Me tibi poſſe illam opinor luculente uendere.
Ch. Dum quidem hercle ne minoris uendas, q̃ emi ego pater.
De. Tace modo ſenex eſt quidam, qui illam mandauit mihi,
Vt emerem, ad iſtanc faciem. Ch. at mihi quidam adoleſcens pater
Mandauit, ad illam faciem, ita ut illa eſt, ut emerem ſibi.
De. Viginti minis opinor poſſe me illam uendere.
Ch. At ego, ſi uelim, iam dantur ſeptem & uiginti minæ.
De. At ego. Ch. quin ego inquam. De. at neſcis quid dicturus ſum, tace.

Treis minas accudere etiam poſſum, ut triginta ſient.
Ch. Quo uortiſti? De. ad illum qui emit. Ch. ubi nam eſt is homo gẽtiũ?
De. Eccillum uideo, iubet quinq; me addere etiam nunc minas.
Ch. Hercle illunc dij infelicitent, quiſquis eſt. De. ibidem mihi
Etiam nunc adnutat, addam ſex minas. Ch. ſeptem mihi,
Nunquam ædepol me uincet, hic commodius poſcit pater.
De. Nequicquam poſcit, ego habeo. Ch. at illic pollicitu'ſt prior.
De. Nihili facio. Ch. quinquaginta poſcit. De. non, centum dantur,
Potin ut ne litigere aduorſum animi ſententiam?
Maxumam hercle habebis prædam, ita ille eſt quoi emitur ſenex,
Sanus non eſt, ex amore illius, quod poſces, feres.
Ch. Certo ædepol adoleſcens ille, quoi emo, efflictim perit
Eius amore. De. multo hercle ille magis ſenex, ſi tu ſcias.
Ch. Nunquam ædepol fuit, neq; fiet ſenex inſanior
Ex amore, q̃ ille adoleſcens, quoi ego do hanc operam pater.
De. Quieſce inq̃, iſtanc rem ego recte uidero. Ch. quid agis? De. q̃d eſt?
Ch. Non ego illam mancupio accepi, ille illam accepit. De. ſine.
Ch. Non potes tu lege uendere illam. De. ego aliquid uidero.
Ch. Poſt autem communis mihi illa eſt cum alio, quid ſcio
Quid ſit ei animi, uenire ne eam uelit, an non uelit. De. ego
Scio uelle. Ch. at pol ego eſſe credo aliquem, qui non uelit.
De. Quid mea id refert? Ch. quia illi ſuã rem eſſe æquom eſt in manu.
De. Quid ais? Ch. cõmunis mihi illa eſt cum illo, is nunc hic non adeſt.
De. Prius reſpondes, q̃ rogo. Ch. prius tu emis, q̃ uendo pater.
Neſcio inquam uelit ille illam nec'ne abalienarier.
De. Quid? illic quidem qui mandauit, cum ille nolet, nihil agis.
Nunquam ædepol quiſquam illam habebit, potius q̃ ille quem ego
Volo, certum eſt. Ch. cenſes certum eſſe? De. q̃n ad nauim iã hinc eo,
Ibi uenibit. Ch. uin me tecum illò ire? De. nolo. Ch. non placet.
De. Meliu'ſt te, quæ ſunt mandatæ res tibi, præuortier.
Ch. Tu prohibes. De. at tu excuſato me feciſſe ſedulo
Ad portum ne ires, dico iam tibi. Ch. auſcultabitur.
De. Ibo ad portum, & ne hic reſciſcat cauto opu'ſt, non ipſe emam.
Sed Lyſimacho amico mandabo, is ſe ad portum ire dixerat
Dudum, ſed me moror, cum hic adſto. Ch. nullus ſum, occidi.

Charinus. Eutychus.

PEntheum diripuiſſe aiunt bacchas, nugas maxumas
Fuiſſe credo, præ ut quo pacto ego diuorſus diſtrahor.

Cur

Cur ego uiuo? cur non morior? quid mihi'ſt in uita boni?
Certu'ſt, ibo ad medicum, atq; ibi me toxico morti dabo.
Quando mihi adimitur, qua cauſſa uitam cupio uiuere.
Eu. Mane mane obſecro Charine. Ch. qui me reuocat? Eu. Eutychus
Tuus amicus & ſodalis, ſimul uicinus proximus.
Ch. Non tu ſcis, quantum malarum rerum ſuſtineam. Eu. ſcio
Omnia ego iſtæc, auſcultaui ab oſtio, omnem rem ſcio.
Ch. Quid id eſt quod ſcis? Eu. tuus pater uolt uendere. Ch. rem tenes.
Eu. Tuam amicam. Ch. nimium multum ſcis. Eu. tuis ingratijs.
Ch. Plurimum tu ſcis, ſed qui ſcis eſſe amicam illam meam?
Eu. Tu te ipſus heri mihi. Ch. ſatin ut oblitus fui tibi
Me narrauiſſe? Eu. haud mirum factum eſt. Ch. te nunc conſulo.
Reſponde quo læto cenſes me ut peream potiſſimum?
Eu. Non taces? caue iſtuc dixeris. Ch. quid uis me igitur dicere?
Eu. Vin patri ſublinire pulchre os tuo? Ch. ſane uolo.
Eu. Vis'ne eam ad portum? Ch. quid potius quàm uoles? Eu. atque eximiam
Mulierem pretio? Ch. quid potius quam auro expendas? Eu. unde at id?
Ch. Achillem orabo mihi aurum ut det, Hector qui expenſus fuit.
Eu. Satin es? Ch. pol ſanus ſi ſim, præ te medicum mihi expetam.
Eu. Tanti, quanti poſcit, uin tanti emi illam? Ch. auctarium
Adijcito uel mille nummûm, plusquam poſcet. Eu. iam tace,
Sed quid ais? unde erit argentum, quod des, quom poſcet pater?
Ch. Inuenietur, exquiretur, aliquid fiet. Eu. enicas.
Iam iſtuc aliquid fiet metuo. Ch. quin taces? Eu. muto imperas.
Ch. Satin iſtuc mandatu'ſt? Eu. potin ut aliud cures? Ch. non poteſt.
Eu. Bene uale. Ch. non poſſum, prius ꝙ̃ tu ad me redieris.
Eu. Melius ſanus ſis. Ch. uale, uince, & me ſerua. Eu. ego fecero.
Maneto domi me ergo. Ch. aſtutum fac, prædam ut recipias.

ACTVS TERTIVS.

Lyſimachus. Paſicompſa.

Mico amico operam dedi, uicinus quod rogauit.
Hoc emi mercimonium, mea es tu, ſequere ſane.
Ne plora, nimium ſtulte facis, oculos corrumpis tales,

Quin tibi quidem quod rideas magis eſt, q̃ ut lamentere.
Pa. Amabo caſtor mi ſenex eloquere. Ly. exquire quid uis.
Pa. Cur emeris me? Ly. te'ne ego? ut quod imperetur facias
Item. Pa. quin ſi imperes tu mihi ego faciam, facere certum
Pro copia & ſapientia, quæ te uelle arbitrabor.
Ly. Laborioſi nihil tibi quicquam operis imperabo.
Pa. Nam ædepol equidem mi ſenex, non didici baiulare,
Nec pecua ruri paſcere, neq; pueros nutricare.
Ly. Bona ſi eſſe uis, bene erit tibi. Pa. tum pol ego peri miſera.
Ly. Qui? Pa. quia ibi, unde huc aduecta ſum, malis bene eſſe ſolitu'ſt,
Nec mos meu'ſt, ut prædicem, quod ego omneis ſcire credam.
Ly. Oratio ædepol pluris eſt huius, quàm quanti hæc empta eſt.
Quaſi dicas nullam mulierem bonam eſſe. Pa. haud equidem dico.
Ly. Rogare hoc unum te uolo. Pa. roganti reſpondebo.
Ly. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam eſſe? Pa. Paſicompſæ.
Ly. Ex forma nomen inditum eſt, ſed quid uis Paſicompſa?
Poſſin tu, ſi uſus uenerit, ſubtegmen tenue nere?
Pa. Poſſim. Ly. ſi tenue ſcis, ſcio te uberius poſſe nere.
Pa. De lanificio neminem metuo, una ætate quæ ſit.
Ly. Bonam hercle te & frugi arbitror natura, iam inde ætate,
Quom ſcis facere officium tuum. Pa. à muliere docta didici.
Operam accuſari non ſinam meam. Ly. hem iſtæc hercle res eſt.
Quin tibi ecce illam dabo, natam annos ſexaginta
Peculiarem. Pa. mi ſenex tum uetulam? Ly. generis grati'ſt.
Eam ſi curabis perbona eſt, tondetur nimium ſcite.
Pa. Honoris cauſſa quicquid eſt, quod dabitur, gratum habebo.
Ly. Nunc mulier ne tu fruſtra ſis, mea non es, ne arbitrere.
Pa. Dic igitur quæſo quoia ſum? Ly. tuo hero redempta es rurſum.
Ego te redimerem, ille me orauit. Pa. animus iam rediit,
Si mecum ſeruatur fides. Ly. bono animo es, liberabit
Illic te, homo ædepol deperit, atque hodie primum uidit.
Pa. Caſtor iam biennium eſt, quom mecum rem ille cœpit.
Nunc quando amicum te ſcio eſſe illius, indicabo.
Ly. Quid ais tu iam biennium eſt, quom tecum habet rem? Pa. certe.
Et inter nos coniurauimus, ego cum illo, & ille mecum.
Ego cum uiro, & ille cum muliere, niſi cum illo, aut ille mecum,

Neuter

Neuter ſtupri cauſa caput limaret. Ly. di immortales,
Etiam cum uxore non cubet? Pa. amabo an maritus eſt is?
Neque eſt, neque erit. Lyſimachus. nolim quidem, uerum homo hercle periurauit.
Pa. Nullum adoleſcentem plus amo. Ly. puer eſt ille, quidem ſtulte;
Nam illi quidem haud ſane diu'ſt, cum dentes exciderunt.
Pa. Quid dentes? Ly. nihil eſt, ſequere ſis huc me. diem unum orauit,
Vt apud me perhiberem ſibi locum, ideo quia uxor ruri eſt.

Dempho.

Andem impetraui ut egomet me corrumperem.
Empta eſt amica mihi clam uxore, & filio.
Certu'ſt antiqua recolam, ut ſeruibo mihi
Decurſo in ſpatio, breue quod uitæ reliquo'ſt.
Voluptate, uino, & amore delectauero.
Nam hanc ſe bene habere ætatem nimio eſt æquius.
Adoleſcens quom ſis, tum quom eſt ſanguis integer,
Rei quærundæ tuæ conuenit operam dare.
Demum igitur quom ſenex ſis, tunc in otium
Te colloces, dum potes, ſi uales, id iam lucro'ſt,
Quominus hoc ut ego dico factis perſequar?
Interea tamen huc intro ad me inuiſam domum.
Vxor me expectat iamdudum eſuriens domi.
Iam iurgio enicabit ſi intro rediero.
Verum hercle poſtremo ut ut eſt, non ibo tamen.
Sed hunc uicinum prius conueniam, quam domum
Redeam, ut mihi ædeis aliquas conducat uolo.
Vbi habitet iſtæc mulier, atque eccum it foras.

Lyſimachus. Dempho.

Dducam ego illum iam ad te, ſi conuenero.
De. Me dicit. Ly. quid ais Dempho? De. eſt mulier domi?
Ly. Quid cenſes? Dempho. quid ſi uiſam? Lyſimachus. quid properas? mane.
De. Quid faciam? Ly. quid? quod opus eſt facto, ut cogites.
De. Quid cogitem equidem, hercle opus hoc facto exiſtumo, ut

Illuc introeam. Ly. ita ne uero uerbex introeas?
De. Quid aliud faciam? Ly. prius hoc auſculta, atque hic ades,
Prius etiam eſt quod te facere ego æquom cenſeo.
Nam nunc ſi illò introires, amplecti uoles.
Confabulari atq; oſculari. De. tu quidem
Meum animum geſtas, ſcis quod acturus ſiem.
Ly. Peruorſe facies. De. quod ne amem? Ly. tanto minus
Quom ſis iam ætatis plenus, anima fœtida,
Senex hircoſus, tu oſculere mulierem,
Vti ne ei aduenient uomitum excutias mulieri.
De. Scio pol te amare, quom iſtæc præmonſtras mihi.
Ly. Quid ſi igitur cœnam faciam? De. hoc ſi cenſes, coquom
Aliquem arripiamus, prandium qui percoquat
Apud te hic uſq; ad ueſperum. Ly. hem iſtuc cenſeo,
Nunc tu ſapienter loqueris, atq; amatorie.
De. Quid ſtamus, quin ergo imus, atq; obſonium
Curemus, pulchre ut ſimus. Ly. equidem te ſequor,
Atq; hercle inuenies tu locum illi, ſi ſapis.
Nullum hercle præter hunc diem, illa apud me erit.
Metuo ego uxorem, cras ſi rure redierit,
Ne illam hic offendat. De. res parata'ſt, ſequere me.

Charinus. Eutychus.

Vm'ne ego miſer, qui nuſquam bene queo quieſcere?
5 Si domi ſum, foris eſt animus, ſin foris ſum, animus domi ē.
Ita mihi in pectore atq; in corde facit amor incendium.
Ni ex oculis lachrumæ deſcendant, iam ardeat credo caput.
Spem teneo, ſalutem amiſi, redeat an non, neſcio.
Si opprimit pater, quod dixit, exulatum abijt ſalus.
Sin ſodalis, quod promiſit fecit, non abijt ſalus.
Sed tandem ſi podagroſis pedibus eſſet Eutychus,
Iam à portu rediſſe potuit, id illi uitium maximu'ſt,
Quod nimis tardus eſt aduorſum mei animi ſententiam.
Sed is ne eſt, quem currentem uideo? ipſus eſt, ibo obuiam.
Diuom atque hominum, quæ ſpectatrix atque hera eadem es hominibus.
Spem ſperatam cum obtuliſti hunc mihi, tibi grates ago.

Nunquid

Nunquid reſtat? & hei diſperij,uoltus neutiquam huius placet.
Triſtis incedit,pectus ardet,hæreo,quaſſat caput.
Eutyche. Eu. heu Charine. Ch. prius q̃ recipias anhelitum.
Vno uerbo eloquere,ubi ego ſum,hiccine an apud mortuos?
Eu. Neq; apud mortuos,neq; hic es. Ch. Saluos ſum,immortalitas
Mihi data eſt,hic emit illam,pulchre os ſubleuit patri.
Impetrabilior qui uiuat nullus eſt,dico,obſecro,
Si neq; hic,neq; Acheronti ſum,ubi ſum? Eu. nuſquam gentium.
Ch. Diſperij,nam illæc interemit modo me oratio.
Odioſa næ oratio eſt,quom rem agis longinquum loqui,
Equidem ad capita rerum peruenias. Eu. primum perijmus.
Ch. Quin tu illud potius nuntias, quod neſcio.
Eu. Mulier alienata eſt abs te. Ch. Eutiche capital facis.
Eu. Qui? Ch. quia æqualem & ſodalem ciuem liberum eniças.
Eu. Ne dixeris. Ch. demiſiſti gladium in gulam,iam cadam.
Eu. Quæſo hercle animum ne deſponde. Ch. nullus eſt quem deſpondeam,
Loquere porrò aliam rem(malum)quoi eſt empta? Eu. neſcio.
Iam addicta,atq; abducta erat,cum ad portum uenio. Ch. uæ mihi,
Monteis tu quidem mali in me ardenteis iamdudum iacis.
Perge,excrucia carnufex, quandoquidem occœpiſti ſemel.
Eu. Nec tibi iſtuc magis diuidiæ eſt,q̃ mihi fuit hodie.
Ch. Dic quis emit? Eu. neſcio hercle. Ch. hem iſtuc ineſt,operam dare
Bonum ſodalem? Eu. quid me facere uis? Ch. id quod me uis,
Vt pereas, quin percontatus hominis quæ facies foret,
Qui illam emiſſet,eo ſi pacto poſſet indagarier,
Mulier,heu me miſerum Eu. fiet. Ch. omitto iſtuc,quod nunc agis.
Eu. Quid ego feci? Ch. perdidiſti me,& fidem meum tuam.
Eu. Dij ſciunt culpam meam iſtanc non eſſe ullam. Ch. Eutyche
Deos abſentes teſteis memoras,qui ego iſtuc credam tibi?
Eu. Quia tibi in manu eſt,quod credas,at ego quod dicam,id mihi
Mea in manu eſt. Ch. de hac re es argutus,ut par pari reſpondeas,
Ad mandata,claudus,cæcus,mutus,mancus,debilis,
Promittebas te os ſublinire patri meo,egomet
Credidi,homini docto rem mandans,lapidi maxumo.
Eu. Quid ego facerem? Ch. quid faceres? men rogas? requireres,
Rogitares quis eſſet, aut unde eſſet? qua proſapia.
Ciuis ne eſſet an peregrinus? Eu. ciuem eſſe aiebant Atticum.

Ch. Vbi habitaret inuenires ſaltem, ſi nomen nequires.
Eu. Nemo aiebat ſcire. Charinus. at ſaltem hominis faciem exquireres.
Eu. Feci. Ch. qua forma eſſe aiebant? Eu. ego dicam tibi.
Canum, uarum, uentrioſum, bucculentum, breuiculum,
Subnigris oculis, oblongis malis, panſum aliquantulum.
Ch. Non hominem mihi, ſed theſaurum neſcio quem memoras mali.
Nunquid eſt, quod dicas aliud de illo? Eu. tantum quod ſciam.
Ch. Aedepol næ ille oblongis malis dedit mihi magnum malum.
Non poſſum durare, certu'ſt exulatum hinc ire me.
Sed quam capiam ciuitatem cogito potiſſimum.
Megara, Eretriam, Corinthum, Chalcidem, Cretam, Cyprum,
Sicyonem, Cnidum, Zacynthum, Lesbiam, Bœotiam.
Eu. Cur iſtuc cœptas conſilium? Charinus. quia enim me afflictat amor.
Eu. Quid tu ais, qui cum illuc, quo nunc ire paritas, ueneris,
Si ibi amare forte occipias, atq; item eius ſit inopia,
Iam tu inde porro aufugies, deinde item illinc, ſi item euenerit.
Quis modus tibi exilio tandem eueniet? qui finis fugæ?
Quæ patria aut domus tibi ſtabilis eſſe poterit? dic mihi.
Cedo ſi hac urbe abis, amorem te hic relicturum putas?
Si id forte ita ſat animo acceptum eſt, certum id profecto ſi habes,
Quanto ſatius eſt rus aliquo abire? ibi eſſe, ibi uiuere,
Adeo dum illius te cupiditas, atq; amor miſſum facit?
Ch. Iam dixiſti? Eutychus. dixi. Charinus. fruſtra dixti, hoc mihi certiſſimum eſt.
Eo domum, patrem atq; matrem ut meos ſalutem, poſtea
Clàm patrem patria hac effugiam, aut aliquid capiam conſilij.
Eu. Vt corripuit ſe repente atq; abijt, heu miſero mihi
Si ille abierit, mea omnes dicent eſſe ignauia.
Certu'ſt præconum iam iubere quantum eſt conducier.
Qui illam inueſtigent, qui inueniant, poſt ad prætorem illico
Orabo, ut conquiſitores det mihi in uicis omnibus.
Nam mihi nihil reliqui quicquam aliud iam eſſe intellego.

ACTVS QVARTVS.

Dorippa mulier. Syra anus.

q Voniam a uiro ad me rus aduenit nuntius,
Rus non iturum, feci ego ingenium meum.
Reueni ut illum perſequar, qui me fugit.
Sed anum nunc uideo conſequi noſtram Syram,
Atq; incedit, eccam tandem, quin is ocyus?
Sy. nequeo mecaſtor, tantum hoc oneris eſt, quod fero.
Do. Quid oneris? Sy. annos octoginta & quatuor.
Et eodem accedit ſeruitus, ſudor, ſitis.
Simul hæc etiam, quæ mecum porto, deprimunt.
Do. Aliquid cedò, qui hanc uicini noſtri aram augeam.
Sy. Da ſane hanc uirgam lauri. Do. abi iam tu intro. Sy. eo.
Do. Apollo quæſo te ut des pacem propitius,
Salutem & ſanitatem noſtræ familiæ.
Meóq; ut parcas gnato parce propitius.
Sy. Diſperij, perij miſera, uæ miſeræ mihi.
Do. Satin tu ſana es obſecro? quid eiulas?
Sy. Dorippa, mea Dorippa. Do. quid clamas obſecro?
Sy. Neſcio quæ mulier eſt hic intus in ædibus.
Do. Quid mulier? Sy. mulier meretrix. Do. ueron ſerio?
Sy. Nimium ſcis ſapere, ruri quæ non manſeris.
Quam inſipiens quæ non poteras perſentiſcere
Illam eſſe amicam tui uiri belliſſimi.
Do. Credo mecaſtor. Sy. i hac mecum, ut uideam ſimul.
Tuam Alcumenam pellicem Iuno mea.
Do. Eaſtor uero iſtuc eo, quantum poteſt.

Lyſimachus.

p Arum ne eſt male rei quod amat hic Demipho,
Ni ſumptuoſus inſuper etiam ſiet?
Decem uocaſſet ſi ad cœnam ſummos uiros,
Nimium obſonauit, ſed coquos, quaſi in mari
Solitu'ſt hortator remiges hortarier,

Ita hortabatur, egomet conduxi coquom.
Sed eum demiror non uenire, ut iuſſeram.
Sed quis nam hinc à nobis exit? aperitur foris.

Dorippa mulier. Lyſimachus uir.

I ſerior mulier me nec fiet, nec fuit,
m Tali uiro quæ nupſerim, heu miſeræ mihi.
Hem quoi te, & quæ tu habeas commendes uiro,
Hem quoi decem talenta dotis detuli.
Hæc ut uiderem, ut ferrem has contumelias.
Ly. Perij hercle, rure iam rediijt uxor mea.
Vidiſſe credo mulierem hanc in ædibus.
Sed quæ loquatur, exaudire hinc non queo.
Accedam propius. Do uæ miſeræ mihi. Ly. immo mihi.
Do. Diſperij. Ly. ego equidem hercle oppido perij miſer.
Vtinam di te omnes Dempho diſperduint.
Do. Pol hoc eſt, ire quod rus meus uir noluit.
Ly. Quid nunc ego faciam, niſi ut adeam, atq; eloquar?
Iubet ſaluere ſuus uir uxorem ſuam.
Vrbani fiunt ruſtici? Do. pudicius
Ii faciunt q̃ illi, qui non fiunt ruſtici.
Ly. Nunquid delinquont ruſtici? Do. ecaſtor minus
Quam urbani, & multo minus malum quærunt ſibi.
Ly. Quid autem urbani deliquerunt, dic mihi?
Do. Quia illa mulier intus eſt. Ly. uidiſti'ne eam?
Do. Vidi. Ly. quoia ea ſit cogitas? Do. reſciſcam tamen,
Cupio hercle ſcire, ſed tu me tentas ſciens?
Ly. Vin dicam quoia eſt illa? ædepol, uæ mihi,
Neſcio quid huic dicam. Do. hæres? Ly. haud uidi magis.
Do. Quin dicis? Ly. quin ſi liceat. Do. dictum oportuit.
Ly. Non poſſum, ita inſtas, urges, quaſi pro noxio.
Do. Scio innoxius, audacter quid uis dicito.
Dic igitur. Ly. dicam. Do. atqui tibi dicundum eſt tamen.
Ly. Illa eſt ſcin? etiam uis ut nomen tibi dicam?
Do. Nihil magis manufeſto teneo, innoxia es.
Ly. Qua noxia? iſta quidem illa eſt. Do. quæ illa eſt? Ly. illa. Do. io,
Illa. Ly. iam ſi nihil uſus eſſet, iam non dicerem.

Do.Non tu ſcis quæ ſit illa? Ly.immo etiam iam ſcio,
De iſtuc ſum iudex captus. Do.iudex? iam ſcio
Nunc tu in conſilium iſtanc huc aduocaſti tibi.
Ly.Immo ſic ſequeſtro mihi data'ſt. Do.intellego.
Nihil hercle iſtius quicquam numero purgitas.
Ly.Nimium negocij repperi, eninuero hæreo.

Coquus. Lyſimachus. Dorippa. Syra.

Cite, ite actutum, nam mihi amatori ſeni
Coquenda'ſt cœna, atqui mecum cum cogito
Nobis coquenda'ſt, non ei cui ducti ſumus.
Nam qui amat, ſi quod amat habet, id ſatis habet ſibi
Pro cibo uidere, amplecti, oſculari, atque alloqui.
Sed nos confido onuſtosredituros domum.
Ite hac, ſed eccum, qui nos conduxit ſenex.
Ly.Ecce autem, perij, coquos adeſt. Co.aduenimus.
Ly.Abi. Co.quo uis abeam? Ly.abi. Co.quo uis abeam? Ly.abi.
Co.Non eſtis cœnaturi? Ly.iam ſaturi ſumus.
Sed interij. Do.quid ais tu? etiam'ne hæc illi tibi
Iuſſerunt ferri, quos inter iudex datus?
Co.Hæccine tua eſt amica, quam dudum mihi
Te dixiſti amare, cum obſonabas? Ly.non taces?
Co.Satis ſcitum filum mulieris, uerum hercle an net hoc?
Ly.Abin directus? Co.haud mala eſt. Ly.at tu malus.
Co.Scitam hercle opinor ſatis concubinam. Ly.non abis?
Non ego ſum, qui te dudum conduxi. Co.quid eſt?
Immo hercle tu iſtic ipſus. Ly.uæ miſero mihi.
Co.Nempe uxor ruri'ſt tua, quam dudum dixeras
Te odiſſe æque, atque angueis. Ly.ego'ne iſtuc dixi tibi?
Co.Mihi quidem hercle. Ly.ita uero me amabit Iuppiter
Vxor, ut ego illud nunquam dixi. Co.etiam negas?
Non te odiſſe aiebat, uxorem uerum ſuam.
Do.palàm iſtæc fiunt, te me odiſſe. Ly.quin nego.
Co.Et ſuam uxorem ruri eſſe aiebat. Ly.hæc ea eſt?
Quid mihi moleſtus es? Co.quia me non nouiſſe ais,
Ni metuis tu iſtanc. Ly.ſapio. nam mihi unica eſt.
Co.Vin me experiri? Ly.nolo. Co.mercedem mihi dato. Ly.cras petito,
Dabitur, nunc abi, heu miſero mihi.
Nunc ego uerum illud uerbum eſſe experior uetus,

Aliquid mali eſſe propter uicinum malum.
Co. Cur hic aſtamus? quin abimus? incommodi
Siquid tibi euenit, id non eſt culpa mea.
Ly. Quin me eradicas miſerum. Co. ſcio iam quid uelis,
Nempe me hinc abire uis. Ly. uolo inquam. Co. abibitur,
Drachmam dato. Ly. dabitur. Co. dari ergo ſis iube.
Dari interea poteſt, dum illi ponunt. Ly. quin abis?
Potine ut moleſtus ne ſis. Co. agite apponite
Obſonium iſtuc ante pedes illi ſeni.
Hæc uaſa aut mox, aut cras iubebo abs te peti.
Sequimini. Ly. fortaſſe te illum mirari coquom
Quod uenit, atq; hæc attulit, dicam quid eſt.
Do. Non miror, ſi quid damni facis aut flagitij.
Nec pol ego patiar ſic me nuptam tam male,
Meaſq; in ædeis ſic ſcorta obductarier.
Syra i rogato meum patrem meis uerbis,
Vt ueniat huc ad me iam tecum ſimul. Sy. eo.
Ly. Neſcis negocij quid ſit uxor obſecro
Conceptis uerbis iam iuſiurandum dabo.
Me nunquam quicquam cum illa, iam ne abijt Syra?
Perij hercle, ecce autem hæc abijt, uæ miſero mihi,
At te uicine di deæq; perduint
Cum tua hac amica, cumq; amationibus.
Quæ ſuſpitione impleuit me indigniſſume
Conciuit mihi domi hoſtis, uxor acerrima eſt.
Ibo ad forum, atq; Demiphoni hæc eloquar,
Me iſtanc capillo pertracturum eſſe in uiam,
Niſi hinc abducit quo uolt ex hiſce ædibus.
Vxor heus, heus uxor, quamquam tu irata es mihi,
Iubeas ſi ſapias, hæc intro hinc auferrier,
Eadem licebit mox cœnare rectius.

Syra ſerua. Eutychus adoleſcens.

Era quo me miſit ad patrem, non eſt domi,
Rus abijſſe aiebant, nunc domum renuncio.
Eu. Defeſſus ſum urbem totam peruenarier,
Nihil inueſtigo quicquam de illa muliere.
Sed mater rure redijt, nam uideo Syram
Aſtare ante ædeis, Syra? Sy. quis eſt, qui me nominat?

Eu.Herus atq; alumnus tuus ſum.Sy.ſalue alumne mi.
Eu.Iam mater rure rediјt? reſponde mihi.
Sy.Cum quidem ſalute à familia omni maxuma.
Eu.Quid iſtuc negoci eſt? Sy.tuus pater belliſſumus
Amicam adduxit intro in ædeis.Eu.quomodo?
Sy.Aduenıens mater rure eam offendit domi.
Eu.Pol haud cenſebam iſtarum eſſe operarum patrem.
Etiamq; nunc mulier intuſ eſt? Sy.etiam.Eu.ſequere me.
Quid? Periſtratam hic Demphonis contuor?
Gradus grandit,emittit oculos,circunfert ſe,obſtipat uerticem.
Aſſeruabo hinc rerum quid gerat,magnum eſt quicquid quæritat.

Periſtrata. Syra. Lyciſſa.

Iua Aſtarte hoium,deorūq; uis,uita,ſalus,rurſus eadē q̄ ē
d Pernicies,mors,interitus,mare,tellus,cœlum,ſydera,
Iouis q̄cūq; tēpla colimus,eius ducūtur nutu,illi obtē pant,
Eam ſpectant,quod illi diſplicet,facile excludunt cæteri.
Quicquid complacitum,id ſequontur,quæ uiuont oia,atq; ſentiunt.
Alios eniat,extiguit,alios ſuo lacte fouet,atq; erigit,ſed quos eniat,
Hi uiuunt,& ſapiunt,quos properat alere,ac erigere,
Hi quidem confeſtim pereunt,atq; male ſapiunt miſeri.
Iacent beneuolentes odioſi,humum mordent,caput reptant,
Fremunt,perſtrepuntq;,cūq; putant uiuere,tunc ruunt maxume.
Tunc,tunc ſtudent perſequi,labant iuuenes,itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſe amant,quod amant,amatum uolunt,atq; cognitum.
Illi uero ſi amare ea ætate occœperunt,multo inſaniunt acrius.
Verum ſi non amant,oderunt,moleſti itidem,atq; difficiles,
Garruli,oſores,infenſi,iracundi ſibi ſuiſq;,inuidi.
Quod in ſe olim admiſere turpiter,id ſi fiat modeſtius,
Nec tolerāt,ut æquom eſt patres,ſed clamant,indecenter obſtrepūt.
Sy.Quantum intellego,& hanc male habet Dempho.Pe.id uerum?
Amat filius & perit,id quom reſciſcit pater,inſanit uehementius.
Quæ iſtæc item piæ? abegit uir meus olim ipſe ad mercatū Rhodū,
Nunc,ut fert Acanthio,ipſe ſibimet faciet exilium. (filium
O iniquom patrem,o infortunatum filium,quo te recipies?
Vbi matrem relinques? ſola degam? filium amittam? non patiar.
Vendidit pater,ubiubi erit inuenta,mater redimet.
Dic tu Lyciſſa num in hanc uiciniam adductam autumant?
Ly.In hāc opior,i amici ſenis cuiuſdā ædeis.Pe.hic præter Lyſimachū,

Nullus quem ſciam. Sy. Lyſimachum nominant.
Mirum ni ſenes uicini in unum nidum conſpirauerint.
Pe. Dorippam eius uxorē conueniam. Ly. quid conuenias? nō eā uides?
Pe. Video equidem, auſcultemus, neſcio quid ſecum iracunda muſſitat.

Doryppa. Syra. Lyciſſa. Periſtrata.

Yra non redit, quā accerſitum patrē iā diu eſt ꝙ miſeram:
5 Tarda nimium, aut lapis obriguit, aut angue demorſa ceſſauit turgida.
Sy. Nulla ſum, adeſt hera, me quærit. Do. domi manere nequeo
Bellulam iſtanc pellicem mei non patiuntur oculi, excluſiſſem foras,
At me meus continuit Eutychus, ſed omnino quod fert non creduā.
Ly. Audin hera? Pe. audio, ſine pergat. Ly. ſino. Do. amica inquit ſenis
Gratia huc ad nos ueniſſe, habes uenalē amanti dū detrahat filio.
Hæc quidem aut uiri, aut gnati fallacia, diſſident ſententiæ.
Sequeſtro uir ait datam, eandem uero uenalem dicit filius.
Sy. Ibo de improuiſo obuiam, ne ceſſaſſe intellegat. Do. iſtæc filio
Non credam, qui obſequitur patri: huic uero ut mero cuculo
Id certum eſt mentiri ampliter, equidem coquo creduam.
Eccam Syram, ut currit uenefica, Syra? Sy. quis me uocat?
Do. Malum quod di tibi dauunt. Sy. hera, ſi ſapis, hoc potius
Tuæ pellici, & marito dato. Do. iſtuc dictum tibi nō amplius iraſcor.
Sed ubi pater? quid ceſſat? an hominem podagra impedit?
Sy. Nec podagricus, nec articularius eſt, quem rus ducunt pedes.
Do. Non domi? Sy. non. Do. ubi? Sy. rure eſſe autumant.
Atq; nunquid redeat incertum hodie, cum uillico rationis ſatit.
Do. Omnia mihi hodie eueniunt præter ſententiam, non unam ueſperi:
Niſi illanc à me ſceleſtam abigam, eo domum. Ly. hera abit
Dorippa. Pe. hem abit compello, Dorippa? Do. quid moleſtiæ
Hoc eſt? quis me reuocat? Pe. non ſum moleſta, ſed beneuolens,
Et amica te compellat tua Periſtrata, mane quæſo.
Do. Hem Periſtrata, te pol non noram, mala bilis cruciat
Me, atq; exagitat. Pe. iſtuc uolo quæſo ne neges.
Te audiui modo, dic mihi, quæ te nunc habet ſolicitudo?
Do. Periſtrata, Di tibi unicū gnatum ſoſpitent, da mihi benignius opam
Nulla dari mihi poterit melius. Par eſt ætas, unà creuimus,
Pares ætate habemus uiros, nulli colloquor lubentius.
Sollicitor merito quidem, quid tibi animi eſſe nunc poſſiet
Si amicam hac ætate ante oculos tuus adduxerit Dempho?

Pe. Adduxit

Pe. Adduxit? Do. factum. Pe. domi eſt? Do. domi, immo coqui
Conducti, parabatur conuiuiũ, ni meus diſturbaſſet aduẽtus omnia.
Senem miſerum Venus, & Cupido alieno ſatis uexant tempore.
Pe. Sed iſta leuia ſunt Dorippa, utinam non ego eſſem miſerior.
Do. Leuia? Pe. leuia quidem. Do. quæ peiora tibi tuus faceret?
Pe. Immo peioribus peiora. Do. quæ iſtæc ſunt? quæſo loquere,
Vt tu mihi, ego tibi, quæ facto opus ſunt, demus conſilium.
Vetus id dictum eſt, feliciter is ſapit, qui periculo alieno ſapit.
Pe. Vnicus mihi Dorippa eſt gnatus ſcis. Do. ſcio. Pe. hunc pater
Olim à ſe extruſit Rhodum. Do. quare? Pe. quoniam amaret.
Do. Ob id ipſum? Pe. id quidem nunc quoq; quom ancillam domum
Adduxiſſet, hanc reſciſcens pater produxit, uenalem præbuit.
Do. Atat noui, uerum dixerat filius, ego mariti amicam putabam mei,
Quoi data eſt? Pe. ſeni quoidam in hac amico uicinia.
Credo hic alium, præter tuum, amicum habere neminem.
Do. Ea quidem eſt, quid filius? Pe. urbem hanc ſe deſerturũ autumat.
Do. In portu res eſt, quid ſi inuenerit? Pe. manſurum credito.
Do. Præter ſpem ſaluæ ſumus, ne dubita, apud me ea eſt.
Pe. Apud te? ea erat opinor, de qua loqui te audiui modo.
Do. Ea. Pe. o factum bene, merito te amo, reſtituiſti filium.
Fac uideam. Do. eamus intro. Pe. eamus, Lyciſſa ades,
Acanthioni hæc nuncia, ego ad Dorippam huc deuortum.

Syra anus.

Caſtor lege dura uiuont mulieres,
e Multoq; iniquiore miſeræ q̃ uiri.
Nam ſi uir ſcortum duxit clam uxorem ſuam,
Id ſi reſciuit uxor, impune eſt uiro.
Vxor uiro ſi clam domo egreſſa eſt foras,
Viro fit cauſſa, exigitur matrimonio
Vtinam lex eſſet eadem quæ uxori eſt, uiro.
Nam uxor contenta eſt, quæ bona eſt, uno uiro.
Qui minus uir una uxore contentus ſiet?
Ecaſtor faxim, ſi itidem plectantur uiri,
Si quis clam uxorem duxerit ſcortum ſuam,
Vt illæ exiguntur, quæ in ſe culpam commerent.
Plures uiri ſint uidui, q̃ nunc mulieres.

ACTVS QVINTVS.

Charinus.

Imen ſuperum inferumq; ſalue, ſimul autem uale.
t Hunc hodie poſtremũ extollo mea domo patria pedem
Vſus, fructus, uictus, cultus, iam mihi harunce ædium
Interemptu'ſt, interfectu'ſt, alienatu'ſt, occidi.
Dij penates meum parentum, familiæ lar pater.
Vobis mando parentum meum rem bene ut tutemini.
Ego mihi alios penates deos perſequar, alium larem.
Aliam urbem, aliam ciuitatem, ab atticis abhorreo.
Nam ubi mores deteriores increbreſcunt in dies,
Vbiq; amici qui infideles ſient, nequeas pernoſcere.
Vbi quid eripiatur, animo tuo quod placet maxume,
Ibi quidem ſi regnum detur, non eſt cupita ciuitas.

Eutychus. Charinus.

Iuom atq; hominũ quæ ſpectatrix, atq; hera eadẽ es hoībus
d Spem ſperatam quom hanc obtuliſti mihi, grates ago.
Ecquis nam deu'ſt, qui mea nunc lætus lætitia fiat?
Domi erat, quod quæritabam, ſex ſodales repperi,
Vitam, amicitiam, ciuitatem, lætitiam, ludum, iocum.
Eorum inuenturus ſim, ita peſſumas peſſundedi.
Iram, inimicitiam, lachrumas, mœrorem, exilium, inopiam.
Solitudinem, ſtultitiam, exitium, pertinaciam.
Date di quæſo conueniundi mihi eius celerem copiam.
Apparatus ſum, ut uidetis, abijcio ſuperbiam,
Egomet mihi comes clauator, equos, agaſo, armiger.
Egomet ſum mihi imperator, idem egomet mihi obedio.
Egomet mihi fero quod uſu'ſt, Cupido quantus es?
Nam quemuis confidentem facile tuis factis facis.
Eundem ex confidente actutum diffidentem denuo.
Cogito quo nam illum curram quæritatum. Ch. certa eſt res.
Mens'q; mihi illam quærere, qu quo hinc abducta eſt gentium,
Neq; mihi ulla obſiſtat amnis, neq; mons, neq; adeo mare
Nec calorem, nec frigus metuo, neq; uentum, neq; grandinem.
Imbrem perpetiar, laborem ſuffcram, ſolem, ſitim.
Non concedam, neq; quieſcam usq̃ noctu, neq; dius,
Prius profecto q̃ aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Eu. Neſcio

Eu. Neſcio quoia uox ad aurem mihi aduolauit. Ch. inuoco
Vos diales ut me bene tutetis lares. Eu. o' Iuppiter,
Eſt'ne illic Charinus? Ch. o' ciues bene ualete. Eu. illico
Sta Charine. Ch. qui me reuocat? Eu. ſpes, ſalus, uictoria.
Ch. Quid me uoltis? Eu. ire tecum Ch. alium comitem uobis querite.
Non amittunt hi me comites, qui tenent. Eu qui ſunt ij?
Ch. Cura, miſeria, ægritudo, lachrumæ, lamentatio.
Eu. Repudia iſtos comites, atq; huc reſpice, & reuortere.
Ch. Siquidem mecum fabulari uis, ſubſequere. Eu. ſta illico.
Ch. Maleficis, properantem qui me commorare, ſol abit.
Eu. Si huc item properes, ut iſtuc properas, facias rectius.
Hic uentus nunc ſecundus eſt, cape modo uorſoriam.
Hic fauonius ſerenus eſt, hic auſter imbricus.
Hic facit tranquillitatem, iſte omnes fluctus conciet.
Reſpice huc ad dextram Charine, non'ne ex aduorſo uides?
Nubis atra imberq; inſtat, aſpice nunc ad ſiniſtram huc, atq; uides
Cælum ut ſplendore eſt plenum, non'ne ex aduorſo uides?
Ch. Relligionem ille obiecit, recipiam me illuc. Eu. ſapis
O' Charine, contra pariter fer gradum, & confer pedem,
Porrige brachium, prehende, iam tenes? Ch. teneo. Eu. tene.
Quo nūc ibas? Ch. exulatum. Eu. qd ibi facere uis? Ch. quod miſer.
Eu. Ne paue, reſtituam iam ego te in gaudiū utiq;, ut ſis maxume.
Quod uis audire, id audi, quod gaudeas, ſta illico, amicus
Aduenio, multum beneuolens, tuam amicam. Ch. quid eam? Eu. ubi
Sit ego ſcio. Ch. tun eam, tun obſecro? Eu. ſanam & ſaluam.
Ch. Sed ubi eam ſanam & ſaluam? Eu. ego ſcio. Ch. ego me mauelim.
Eu. Potin ut animo ſis tranquillo? Ch. quid ſi animus fluctuat?
Eu. Ego iſtum in tranſquieto tuto ſiſtam, ne time.
Ch. Obſecro te loquere ubi ſit, ubi eam uideris, quid taces?
Dic, eniças me miſerum tua reticentia. Eu. non longe
Hinc abeſt a' nobis. Ch. quin ergo commoſtras, ſi tu uides.
Eu. Non uideo hercle nunc, modo uidi. Ch. quin ego uideam, facis?
Eu. Faciam Ch. longinquom amanti iſtuc. Eu. etiam cenutis? omnia
Commoſtrabo, amicior mihi nullus uiuit, atq; is eſt,
Qui illam habet, neq; eſt quoi magis me uelle melius æquom ſiet.
Ch. Non curam de iſto ullam quæro. Eu. de illa ergo ego dico tibi.
Sane` hoc non in mentem uenit, dudum ut urbem obambulo.
Ch. Dic igitur ubi illa eſt? Eu. in noſtris ædibus. Ch. ædeis probas;
Si tu uera dicis, & pulchra ædificatas arbitror.

Sed qui ego iſtuc credam? uidiſtin? an tu audito nuncias?
Eu. Egomet uidi. Ch. quis eam adduxit ad uos? Eu. iniq; rogas.
Ch. Vera dicis. Eu. nihil Charine te quidem quicq̃ pudet.
Quid tua refert, qui cum iſtuc uenerit, dum iſtuc? Ch. ſic eſt
Profecto, opta ergo ob iſtunc nuntium, quid uis tibi.
Eu. Quid ſi optabo? Ch. deos orabo, eius ut faciant copiam.
Eu. Derides? Ch. ſeruata res eſt demum, ſi illam uidero.
Sed quin ornatum hunc reijcio, heus aliquis actutum huc foras
Exite, illinc pallium mihi huc ferte. Eu. hem nunc mihi places.
Ch. Optume adueniens puere cape chlamydem, atq; hic ſine illico
Vt ſi hæc non ſint uera, incœptum hoc itiner perficere exequar.
Eu. Non mihi credis? Ch. omnia equidem credo, quæ dicis mihi.
Sed quin introducis me ad eam, ut uideam? Eu. pauliſper mane.
Ch. Quid manebo? Eu. tempus non eſt nunc introeundi. Ch. enicas.
Eu. Non opus eſt inquam nunc intro te ire. Ch. reſponde mihi
Qua cauſa? Eu. operæ non eſt. Ch. cur? Eu. q̃a non eſt illi cõmodũ.
Ch. Ita ne commodum illi nõ eſt, quæ me amat, quam ego cõtra amo?
Omnibus hic ludificatur me dolis, ego ſtultior
Qui iſtic credam, commoratur, chlamydem ſumam denuo.
Eu. Mane parumper, atq; hoc audi. Ch. cape puer hoc pallium.
Eu. Mater irata eſt patri uehementer, quia ſcortum ſibi
Ob oculos adduxerit in ædeis, dum ruri ipſa abeſt,
Suſpicatur illam amicam eſſe illi. Ch. zonam ſuſtuli.
Eu. Eam nunc rem exquirit intus. Ch. iam machæra'ſt in manu.
Eu. Nam ſi te eò introducam. Ch. tollo ampullam, atq; hinc eo.
Eu. Mane, mane Charine. Ch. erras, me decipere haud potes.
Eu Neq; uolo ædepol. Ch. quin tu ergo itiner meum exequi me ſinis?
Eu. Non ſino. Ch. ego me moror, tu puer abi hinc intro ocyus.
Iam in currum conſcendi, iam lora in manus cœpi meas.
Eu. Sanus non es. Ch. quin pedes uos in curriculum conijcitis?
In Cyprum recta, quando quidem pater mihi exilium parat.
Eu. Stultus es, noli iſtuc quæſo dicere. Ch. certum eſt exequi,
Operam ut ſumam ad perueſtigandũ ubi ſit illæc. Eu. quin domi'ſt.
Ch. Nam id quod dixit, id mentitu'ſt. Eu. uera dico equidem tibi.
Ch. Iam Cyprum ueni Eu. quin ſequere, ut illam uideas, quã expetis.
Ch. Percontatus non inueni. Eu. matris iam iram neglego.
Ch. Porrò proficiſcor quæſitum, nunc perueni Chaladem.
Video hoſpitem Zacyntho, dico quid eò aduenerim.
Rogito quis eam uexerit, quis habeat, ſi ibi inaudiuerit.

Eu. Quin

Eu. Quin tu iſtas omittis nugas, ac mecum huc intro ambulas.
Ch. Hoſpes reſpondit Zacyntho ficos fieri non malas.
Eu. Nihil mentitus eſt. Ch. ſed de amica ſe inaudiiſſe autumat
Hic Athenis eſſe. Eu. Chalcas iſte quidem Zacynthiu'ſt.
Ch. Nauim conſcendo, proficiſcor illico, iam ſum domi.
Iam redij exilio, ſalue mihi ſodalis Eutiche
Vt ualuiſti? quid parentes mei? ualent? tibi gratia eſt,
Bene uocas, benigne dicis, cras apud te cœnauero.
Nunc domi ſic decet. ſic fieri oportet. Eu. io quæ inſomnia.
Hic homo non ſanus eſt. Ch. medicari amicus quin properas?
Eu. Sequere ſis. Ch. ſequor. Eu. clementer quæſo, calces deteris,
Audin tu? Ch. iamdudum audiui. Eu. pacem componi uolo
Meo patri cum matre, nam nunc eſt irata. Ch. i modo.
Eu. Propter iſtanc. Ch. i modo. Eu. ergo cura. Ch. quin tu ergo i modo.
Tam propiciam reddam, q̃ cum propicia eſt iuno Ioui.

Lyſimachus. Demipho.

Emipho ſapientum illud dictum te audiſſe reor ſæpius
d Voluptas eſt malorum eſca, q ea non minus homines,
Quam hamo capiantur piſces, hæc quom fugiant ſenes,
Tu tamen ſenectuti gratiam non habeas, quoniam hæc tibi
Non abſtulit modo, ſed in amorem coniecit fortius,
Quo te, conſiliumq; tuum atq; mentem perdit funditus,
Atq; oculorum tibi preſtringit aciem, me quoq;
In magnum conieciſti malum, nec quid faciam ſcio.
De. Lyſimache deûm hoc arbitrium eſt, non hominum, tute hoc tecum
Si cogites, non æquom te facere arbitrabere,
Quom amico homini, tuiq; conſcio ita ſuccenſeas miſere
Quaſi tu nunq̃ quicquam aſſimile huius facti feceris.
Ly. Nam mea uxor propter illam tota in fermento iacet.
Pol nunq̃ caui quid facerem, uix uiuos ſum miſer.
De. At ego expurgationem habebo, ut ne ſuccenſeat.
Sequere me, ſed exeuntem filium uideo meum.

Eutychus. Demipho. Lyſimachus. Charinus.

D patrem ibo, ut matris iram ſibi eſſe ſedatam ſciat,
a De. Iam credo, placet principiũ, qd agis, qd fit Eutyche?
Eu. Optuma opportunitate ambo autẽ ueniſtis. Ly. qd rei ẽ?
Eu. Vxor tibi placida & placata'ſt. date dextras nunc iam.

Ly. Dij me ſeruant. Eu. tibi amicam nullam eſſe nuncio:

De. Di te perdant. Ly. quid negocij eſt nam quæſo iſtuc? Eu. eloquar,
Animum aduortite igitur ambo. Ly. quin tibi ambo operā damus.

Eu. Qui bono ſunt genere nati, præditi ingenio malo
Suapte culpa ex genere capiunt genus, ingenium improbant.

De. Verum hic dicit. Ly. tibi ergo dicit. Eu. eo illud uerum eſt magis.
Nam te iſtac ætate haud æquom fuerat filio tuo
Adoleſcenti amanti amicam emptam argento eripere ſuo.

De. Quid tu ais? an Charini amica'ſt illi? Eu. ut diſſimulat malus.

De. Ille quidem illam ſeſe ancillam matri emiſſe dixerat.

Eu. Propterea igitur tu mercatus nouos amator, uetus
Puer. Ch. optume hercle, perge, ego aſſiſtam hinc altrinſecus,
Quibus eſt dictis dignus uſq; oneremus ambo. De. nullus ſum.

Eu. Filio ſuo qui innocenti fecit tantam iniuriam,
Quem quidem hercle hodie ego, in exiliū cum iret, reduxi domū,
Nam ibat exulatum. De. an is abijt? Eu. etiam loquere larua?
Temperare iſtac ætate iſtis decebat te artibus.

De. Fateor nunc, deliqui profecto. Eu. etiam loquere larua?
Vacuum eſſe iſtac ætate his te decebat noxijs.
Itidem ut tempus anni, ætatem aliam aliud factum conuenit.
Nam ſi iſtuc ius eſt ſenecta ætate ſcortari ſenes,
Vbi loci res ſumma noſtra publica? De. hei perij miſer.
Adoleſcentes rei agendæ iſti magis dare operam ſolent.
Iam obſecro hercle uobis habete cum porcis, cum fiſcina,

Eu. Redde filio, ſi habeas, iam uolt. De. per me ſibi habeat licet
Semper ædepol. Eu. quoniam ut aliter facias non eſt copiæ.

De. Supplicij ſumat quid uolt ipſe ob hanc iniuriam.
Modo pacem faciatis, oro ut ne mihi iratus ſiet.
Si hercle ſciuiſſem, ſiue adeo ioculo dixiſſet mihi,
Se illam amare, nunq̄ facerem, ut illam amati abducerem,

Ly. Eutyche te oro ſodalis eius es, ſerua, & ſubueni
Hunc ſenem, para me clientem, memorem dices beneficij.

Eu. Ora ignoſcat delictis tuis, atq; adoleſcentiæ.

Ch. Pergin tu autem, eia ſuperbe inuehere, ſpero ego mihi quoq;
Tempus tale euenturum, ut tibi gratiam referam parem.

De. Miſſas iam ego iſtas artes feci, & quidē ego dehinc iam. Eu. nihil.
Conſuetudine animus rurſus te huc inducet. De. obſecro
Satis ut iam habeatis, quin loris cædite etiam, ſi lubet.

Eu. Recte dicis, iſtuc ſed uxor faciet, cum hoc reſciuerit.

De. Nihil

De. Nihil opu'ſt reſciſcat. Eu. quid iſtuc? non reſciſcet, ne time.
Eamus intro, non utibile hic locus factis tuis.
Dum memoramus, arbitri ut ſint, qui prætereant per uias.
De. Hercle quin tu recte dicis, eadem breuior fabula
Erit, eamus. Ly. hic eſt intus filius apud nos tuus.
De. Optume eſt, illac per hortum nos domum tranſibimus.
Ly. Eutiche hanc uolo prius rem agi, q̃ meum intro refero pedem.
Eu. Quid iſtuc eſt? Ly. ſuam quiſq; homo rem meminit, reſponde.
Mihi certon ſcis, non ſuccenſere tuam matrem? Eu. ſcio.
Ly. Vide. Eu. me uide. Ly. ſatis habeo, id quæſo hercle etiam uide.
Eu. Non mihi credis? Ly. immo credo, ſed tamen metuo miſer.
Ch. Eamus intro. Eu. immo dicamus ſenibus leges. Ch. cenſeo.
Prius habeamus quas leges teneant, contentiq; ſint.
Eu. Annos natus ſexaginta qui erit, ſi quem ſcibimus,
Seu maritum, ſiue hercle adeo celibem ſcortarier,
Cum eo nos hic lege agemus, inſcitum arbitrabitur
Et per nos quidem hercle egebit, qui ſuum prodegerit.
Neu quiſq̃ poſthac prohibeto adoleſcentem filium,
Quin amet, & ſcortum ducat, quod bono fiat modo.
Si prohibuerit, plus perdet clam, q̃ ſi non prohibuerit.
Hæc adeo ut ex hac nocte primum lex teneat ſenes.
Bebe ualete, atq; adoleſcentes, hæc ſi uobis lex placet,
Ob ſenum hercle induſtriam, uos, æquom eſt, clare plaudite.

PSEVDOLVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PSEVDOLVS	SERVOS.
CALLIDORVS	ADOLESCENS.
BALLIO	LENO.
LORARII	QVATVOR.
SIMO	SENEX.
CALLIPHO	SENEX.
HARPAX	CACVLA.
CHARINVS	ADOLESCENS.
PVER.	
COQVVS.	
SIMIA	SYCOPHANTA.
PHOENICIVM.	MERETRIX.

PROLOGVS.

Tudete hodie mihi, bona in ſcænam affero.
Nam bona bonis ferri reor æquom maxume,
Vt mala malis, ut q̃ mali ſunt, habeant mala.
Qui boni, bona, bonos quod oderint mali,
Sunt mali, malos quod oderint boni, bonos
Eſſe oportet, uosq́; ideo eſtis boni, quãdo q̃dem
Semper odiſtis malos, & lege, & legionibus
Hos fugitaſtis, qui rite ſucceſſit bonis,
Huic uos nunc pariter bonam boni operam date gregi.
Qui bonus eſt, & hodie ad bonos affert bona.
Aures, oculi, animus ampliter fient ſaturi.
In ſcænam qui ieiunus uenerit, aut ſitiens,
Is riſu & uentre raſo uigilabit ſedulo.
Dumq́; ridebunt ſaturi, mordebunt famelici.
Nunc ſi ſapitis, cedite ieiuni, atq; diſcedite.
Vos ſtate ſaturi, immo ſedete, atq; attendite.
Non argumentum, neq; huius nomen fabulæ
Nunc proloquar ego, ſatis id faciet Pſeudolus.
Satis id dictum uobis puto iam, atq; deputo.
Vbi lepos, ioci, riſus, uinum, ebrietas decent,
Gratiæ, decor, hilaritas, atq; delectatio.
Qui quærit alia, is malum uidetur quærere.
Curas malas abijcite iam, ut ocioſi hodie,
Exporgi meliu'ſt lombos, atq; exurgier.
Plautina longa fabula in ſcænam uenit.

ARGVMENTVM.

Ræſenteis numerat quindecim miles minas.
Simul conſignat ſymbolum, ut PHOENICIVM
Ei det Leno, ſibi qui eum cum reliquo afferat,
Venientem Caculam interuortit ſymbolo
Dicens Syrum ſe Ballionis PSEVDOLVS.
Opemq́; herili is ita tulit, nam Simiæ
Leno mulierem, quem ipſe ſuppoſuit, tradidit,
Venit Harpax uerus, res palam cognoſcitur.
Senexq́; argentum, quod erat pactus reddidit.

ACTVS PRIMVS.

Pſeudolus ſeruus. Calidorus adoleſcens.

I ex te tacente fieri poſſem certior
s Here, quæ miſeriæ te tam miſere macerant,
Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens,
Mei, te rogandi, & tui reſpondendi mihi.
Nunc quoniam id fieri non poteſt, neceſſitas
Me ſubigit, ut te rogitem, reſponde mihi,
Quid eſt quod tu exanimatus iam hos multos dies
Geſtas tabellas tecum, eas lachrumis lauis.
Neq; tui participem conſilij quenq̃ facis?
Eloquere, ut quod ego neſcio, id tecum ſciam.
Ca. Miſere miſer ſum Pſeudole. Pſ. id te Iupiter
Prohibeſſit. Ca nihil hoc Iouis ad iudicium attinet.
Sub Veneris regno uapulo, non ſub Iouis.
Pſ. Licet me id ſcire quid ſit? nam tu me antidhac
Supremum habuiſti comitem conſilijs tuis.
Ca. Idem animus nunc eſt. Pſ. fac me certum, quid tibi ſit.
Iuuabo aut re, aut opera, aut conſilio bono.
Ca. Cape has tabellas, tute hinc narrato tibi
Quæ me miſeria & cura contabefacit.
Pſ. Mos tibi geretur, ſed quid hoc quæſo? Ca. quid eſt?
Pſ. Vt opinor quærunt litteræ hæ ſibi liberos.
Alia aliam ſcandit. Ca. ludis me ludo tuo.
Pſ. Has quidem pol credo, niſi Sibylla legerit,
Interpretari alium poſſe reor neminem.
Ca. Cur inclementer dicis lepidis litteris,
Lepidis tabellis, lepida conſcriptis manu?
Pſ. An obſecro hercle habent quoq; gallinæ manus?
Nam has quidem gallina ſcripſit. Ca. odioſus mihi es.
Lege, uel tabellas redde. Pſ. immo enim eas pellegam.
Aduortito animum. Ca. non adeſt. Pſ. at tu cita.
Ca. Immo ego tacebo, tu hinc quidem ex cera cita.
Nam iſtic meus animus nunc eſt, non in pectore.
Pſ. Tuam amicam uideo Calidore Ca. ubi ea eſt obſecro?
Pſ. Eccam in tabellis porrectam, in cera cubat.
Ca. At te dij deæq; quantus es. Pſ. ſeruaſſint quidem.
Ca. Quaſi ſolſticialis herba paulisper fui,

Repente exortus ſum, repentino occidi.
Pſ. Tace dum tabellas pellego. Ca. ergo quin legis.
Pſ. Phœnicium Callidoro amatori ſuo
Per ceram & linum litteraſq; interpretes
Salutem mittit, & ſalutem abs te expetit.
Lachrumans animo titubanti, corde & pectore.
Ca. Perij, ſalutem nuſq̃ inuenio Pſeudole?
Quam illi remittam. Pſ. quam ſalutem. Ca. argenteam.
Pſ. Pro lignea ſalute, uis argenteam
Remittere illi? uideſis quam tu rem geras.
Ca. Recita modo, ex tabellis iam faxo ſcies
Quam ſubito argento mihi uſus inuento ſiet.
Pſ. Leno me peregre militi Macedonico
Minis uiginti uendidit uoluptas mea.
Et priuſq̃ hinc abijt, quindecim miles minas
Dederat, nunc unæ quinq; remorantur minæ.
Ea cauſſa miles hic reliquit ſymbolum,
Expreſſam in cera ex annulo ſuam imaginem,
Vt qui huc afferret eius ſimilem ſymbolum
Cum eo ſimul me mitteret, ei rei dies
Hæc præſtituta eſt proxuma Dionyſia.
Cras ea quidem ſunt. Ca. prope adeſt exitium mihi,
Niſi quid mihi in te eſt auxilij. Pſ. ſine pellegam.
Ca. Sino, nam mihi uideor cum ea fabularier.
Lege, dulce amarumq; una nunc miſcens mihi.
Pſ. Nunc noſtri amores, mores, conſuetudines,
Iocus, ludus, ſermo ſuauis, ſauiatio.
Compreſſiones arctæ amantum compares,
Teneris labellis molles morſiunculæ.
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.
Harum mihi uoluptatum omnium, atq; itidem tibi
Diſtractio, diſſidium, uaſtities uenit,
Niſi quæ mihi in te'ſt, aut tibi eſt in me ſalus.
Hæc ego, quæ ſciui, ut ſcires, curaui omnia.
Nunc ego te experiar quid ames, quid ſimules, uale.
Ca. Eſt miſere ſcriptum Pſeudole. Pſ. o' miſerrime.
Ca. Quin fles? Pſ. pumiceos oculos habeo, non queo
Lachrumam exorare ut expuant unam modo.
Ca. Quid ita? Pſ. genus noſtrum ſemper ſiccoculum fuit.

Ca. Nihil ne adiuuare me audes? Pſ. quid faciam tibi? Ch. heu.
Pſ. Heu? id quidem tibi hercle ne parſis, dabo.
Ca. Miſer ſum, argentum nuſq̃ inuenio mutuum
Pſeudole. Pſ. heu. Ca. neq; intus nummus ullus eſt. Pſ. heu.
Ca. Ille abducturus eſt mulierem cras. Pſ. heu.
Ca. Iſtoccine pacto me adiutas? Pſ. do id quod mihi eſt,
Nam is mihi theſaurus iugis in noſtra eſt domo.
Ca. Actum hodie de me eſt, ſed potes nunc mutuam
Drachmam dare mihi unam, quam cras reddam tibi?
Pſ. Vix hercle opinor, ſi me opponam pignori.
Sed quid de Drachma facere uis? Ca. reſtim uolo
Mihi emere. Pſ. quamobrem? Ca. qui me faciam penſilem.
Certum eſt mihi ante tenebras perſequi tenebras.
Pſ. Quis mihi igitur drachmam reddet, ſi dederim tibi?
An tu te. ea cauſſa uis ſciens ſuſpendere,
Vt me defrudes drachma, ſi dederim tibi?
Ca. Profecto nullo pacto poſſum uiuere,
Si illa à me abalienatur, atq; abducitur.
Pſ. Quid fles? cucule? uiues. Ca. quid ego ni fleam?
Quoi nec paratus nummus argenti ſiet,
Neq; libellæ ulla ſpes ſit uſquam gentium.
Pſ. Vt litterarum ego harum ſermonem audio,
Niſi tu illi drachmis fleueris argenteis,
Quod tu iſtis lachrumis te probare poſtulas.
Non pluris refert, q̃ ſi imbrem in cribrum geras.
Verum ego te amantem, ne paue, non deſeram,
Spero aliunde hodie me bona opera, aut mala
Tibi inuenturum eſſe auxilium argentarium.
Ca. At id futurum unde? Pſ. unde? unde dicam? neſcio
Niſi quia futurum eſt, ita ſupercilium ſalit.
Ca. Vtinam quæ dicis, dictis facta ſuppetant.
Pſ. Scis tu quidem hercle mea ſi commoui ſacra
Quo pacto & quantas ſoleam turbellas dare?
Ca. In te nunc ſunt omnes ſpes ætati meæ.
Pſ. Satin eſt ſi hanc hodie mulierem efficio tibi
Tua ut ſit? aut ſi tibi do uiginti minas?
Ca. Satis, ſi futurum eſt. Pſ. roga me uiginti minas.
Vt me effecturum tibi, quod promiſi, ſcias,
Roga. Ca. obſecro hercle. Pſ. gaſtio promittere,

Ca. Dabis ne argenti mihi hodie uiginti mnas?
Pſ. Dabo, moleſtus nunc iam tu ne ſis mihi,
Atq; hoc ne dictum tibi neges, dico prius,
Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.
Ca. Dij te omnes mihi ſeruent, uerum ſi potes,
Pietatis cauſſa, uel etiam matrem quoq;.
Pſ. De iſtac re in oculum utrumuis conquieſcito.
Ca. Oculum utrum, an ne in aurē? Pſ. at hoc peruolgatum eſt minus.
Nunc nequis dictum ſibi neget, dico omnibus,
Præſenti pube, in concione, omni populo,
Omnibus amicis, notiſq; edico meis,
In hunc diem à me ut caueant, ne credant mihi.
Ca. Tace obſecro hercle. Pſ. quid negocij eſt? Ca. oſtium
Lenonis crepuit Pſ. crura mauellem modo.
Ca. Atq; ipſe egreditur, penitus periurum caput.

Ballio leno. Lorarij. iiij. Pſeudolus. Callidorus.

e
Xite hinc agite, ite ignaui, male habiti, & male conciliati.
Quorum nunq̃ quicquam quoiquam uenit in mentem, ut recte faciant.
Quis niſi ad hoc exemplum experior, nō poteſt uſura uſurpari.
Neq; homines magis aſinos unq̃ uidi, ita plagis coſtæ callent,
Quos dū ferias, tibi plus noceas, eo enim ingenio hi ſunt flagritribæ.
Qui hæc habēt cōſilia, ubi data occaſio eſt, rape, clepe, tene, harpaga.
Bibe, es, fuge. opus hoc eorū, ut malis lupos apud oueis linquere,
Quā hos domi cuſtodes, at faciē quom aſpicias eorū, haud uidentur
Opera fallūt, nūc adeo hāc edictionē animo oēs aduortite. (mali.
Niſi ſomnum ſecordiamq; ex pectore, oculiſq; amouebitis,
Ita uoſtra ego latera loris faciam, ut ualide uaria ſient,
Vt ne periſtromata quidem æque picta ſint campanica.
Neq; Alexandrina belluata, conſutaq; tapetia.
Atq; here ante dixeram omnibus, dederamq; eas prouincias.
Verum ita uos eſtis perditi, neglegentes, ingenio improbo,
Officium uoſtrum ut uos malo cogatis commonerier.
Nempe ita animati eſtis, uos uincere hoc duricia tergi, atq; me.
Hoc, uide ſis, ut alias res agunt, hoc agite, huc animum aduortite.
Huc adhibete aureis, quæ ego loquar, plagigera genera hoīum, nunq̃
Aedepol uoſtrum durius tergum erit, q̃ tergimum hoc meum.

Quin nunc dolet'ne? hem, ſic datur, ſi quis herũ ſeruos ſpreuerit,
Aſſiſtite omnes contra me, & quæ loquor, aduortite huc animum.
Tu qui urnam habes, aquam ingere, face plenum ahenum ſit cito:
Te cum ſecuri, caudicali præficio prouinciæ.
Lo. At hæc retonſa eſt. Le. ſine ſiet, itidem quoq; uos eſtis plagis
Omnes, num qui minus ea gratia tamen omnium opera utor?
Tibi hoc præcipio, ut niteant ædes, habes qđ facias, propera, itro abi.
Tu eſto lectiſterniator, tu argentum eluito, atq; id extruito.
Hæc, quom ego à foro reuortor, facite ut offendam parata omnia,
Vorſa, preſterga, ſtrata, lautaq;, coctaq; omnia uti ſint, nam mihi
Hodie natalis dies' eſt, decet eum omnes uos concelebrare.
Pernam, callum, glandium, ſumen, facito in aqua iaceant, ſatin?
Magnifice uolo enim ſummos uiros accipere, ut mihi rē eſſe reantur.
Intro abite, atq; hæc cito celebrate, ne mora quæ ſit, quom coquos
Veniat mihi, ego eo in macellum, ut piſcium qcqd eſt pretio præſtinē.
I puere præ, ne quiſq̃ pertundat crumenam, cautio eſt,
Vel opperire, etiam eſt quod domi dicere pene oblitus fui,
Auditin? heus uobis mulieres hanc edictionem habeo,
Vos quæ in mundicijs, mollicijs, delicijsq; ætatulam agitis
Viris cum ſummis inclytæ amicæ, nunc ego ſcibo, atq; hodie
Experiar, quæ capiti, quæ uentri operam det, quæq; ſuæ rei,
Quæ ſomno ſtudeat, quã libertã fore mihi credã, et quã uenalem,
Hodie experiar, facite hodie ut mihi munera multa huc ab amato-
Conueniant, nã niſi penus annuus hodie conuenerit, (ribus
Cras populo proſtituam uos, natalem ſcitis mihi eſſe diem hunc.
Vbi iſti ſunt, quibus uos oculi eſtis? quibus uitæ? quibus
Deliciæ eſtis, quibus ſuauia mellitæ? manipulatim mihi
Munigeruli facite ante ædeis iam hic adſint, cur ego ueſtem,
Aurum, atq; ea quibus eſt uobis uſui perhibeo? quid mihi
Domi niſi malum, ueſtra opera eſt improbæ? uino modo cupidæ
Eſtis, eo uos panticeſq; adeo madefactis, quom ſim ego hic ſiccus.
Nunc adeo hoc factum eſt optumum, ut nomine quãq; appellē ſuo.
Ne dictum eſſe acturum ſibi quæpiam ueſtrarum mihi neget.
Aduortite huc animum cunctæ, principio Hedillum tecum ago
Quæ amica eſt frumentarijs,
Quibus cunctis montes maxumi acerui frumenti ſunt domi.
Fac ſis ſit delatum ut mihi frumentum, hunc annum quod ſatis
Mihi, & familiæ omni meæ ſit, atq; adeo ut frumento affluam,
Vt ciuitas nomen mihi commutet, meq; ut prædicet

Lenone ex Ballione Regem Iaſonem. Ca. audin furcifer
Quæ loquitur? ſatin magnificus hic tibi uidetur? Pſ. pol iſte
Ita uidetur, atq; etiam maleficus, ſed tace, atq; hanc rem gere.
Le. Aeſchrodora, tu quæ amicos tibi habes lenonum æmulos lanios,
Qui item, ut nos, iureiurando malo quærunt rem, audi, niſi
Carnaria tria grauida tergoribus onerata, uberi hodie
Mihi erunt, cras te quaſi Dircem olim (ut memorant) duo gnati Iouis
Ad taurum deuinxere, item hodie te ſtringam ad carnarium.
Id tibi profecto taurus fiet. Ca. nimis ego ſermone huius
Ira incendor. Pſ. hũccine hic hominẽ pati colere iuuentam atticam?
Vbi ſunt, ubi latent, quibus ætas integra eſt, qui amant à lenone.
Quin conueniunt? quin omnes una peſte hac populũ hũc liberant,
Sed nimis ſum ſtultus, nimium fui indoctus, illi ne audeant
Illis id facere, quibus ut ſeruiant ſuus amor cogit ſimul,
Simul aũt prohibet, faciãt aduorsũ eos q ꝓ uolũt? Ca. nah tace. Pſ. qd ẽ?
Ca. Male morigerus male facis mihi, quem ſermone huic obſonas. Pſ. taceo.
Ca. At taceas malo, q̃ tacere te dicas. Le. tu autem Xyſtilis
Fac ut animum aduortas, quoius amatores domi Oliuinam habent
Maximam, ſi mihi non iam huc culleus olini deportabitur,
Te ego ipſam culleo cras faciam deportere in pergulam.
Ibi tibi adeo lectus dabitur, ubi tu haud capias ſomnium.
Sed ubi langorem ad uſq;, tenes hæc quorſum tendant quæ loquor?
En exergato, quæ tibi amicos tot habes tam probe onuſtos oleo.
Nunc tua etiam eſt mihi hodie & tuorum opera conſeruorũ caput
Nitidiſſimum, ac non ipſe ego pulmento utor magis unctiuſculo,
Sed ſcio tu haud oleum magnipendis, uino te deuincis.
Sine modo, rependam ego cuncta ob hæc hercle una opera,
Niſi quidem hodie tu omnia facis ſceleſta ita, hæc ut ego loquor.
Tu autem quæ pro capite argentum mihi iam iamq; ſæpe numeras,
Eáq; paciſci modo ſcis, ſed quæ pacta es, non ſcis ſoluere.
Phœnicium, nunc tibi hæc ego loquor, deliciæ ſummatum uirum,
Niſi hodie ex fundis mihi tuorum amicorum omnis huc penus
Affertur cras Phœnicium Phenicio corio inuiſes pergulam.

Calidorus. Pſeudolus. Ballio leno.

PSeudole non audis quæ loquitur hic? Pſ. audio here eqdẽ,
Atq; animũ aduorto. Ca. qd mihi author es huic ut mittã,
Ne amicã hic meã proſtituat. Pſ. bene curaſſis, liqdo aio es.
Ego pro me & pro te curabo, iandiu ego huic bene, & hic mihi

Volumus, & amicitia eſt antiqua, mittam hodie huic ſuo
Die natali malam rem magnam & maturam. Ca. quid opu'ſt?
Pſ. potin aliam rem ut cures? Ca. at. Pſ. bat. Ca. crucior. Pſ. cor dura.
Ca. Non poſſum. Pſ. fac poſſis. Ca. quo pacto poſſim animum uincere?
Pſ. In rem, quod ſit præuortas, quam rem aduorſo animo auſcultes.
Ca. Nugæ iſta hæc ſunt, non iucundum eſt niſi amans facit ſtulte.
Pſ. Pergin. Ca. o' Pſeudole mi ſine ſim nihili. Pſ. mitte me ſis. Ca. ſino.
Pſ. Modo ego aberam. Ca. mane mane iam ut uoles eſſe me, ita ero.
Pſ. Nunc tu ſapis? Ba. it dies, ego mihi ceſſo, i præ puere.
Ca. Heus abijt, quin reuocas? Pſ. quid properas? placide. Ca. at, priuſquam abeat.
Quod hoc malum? tam placidus? puere hodie. Pſ. nate heus, hodie
Nate, tibi ego dico, heus hodie nate, redi, & ad nos reſpice,
Tametſi occupatus, moramur, mane, ſunt qui colloqui te uolunt.
Ba. Quid hoc eſt? quis eſt, qui moram occupato moleſtam obtulit? Pſ. qui tibi.
Soſpitalis fuit. Ba. mortuus eſt, qui fuit, qui eſt, uiuos eſt.
Pſ. Nimis ſuperbe. Ba. nimis moleſtus. Ca. reprehende hominem adſequere.
Ba. I puere Pſ. accedamus hac obuiam. Ba. Iupiter te quiſquis es,
Perdat. Pſ. te uolo. Ba. at uos ego ambos, uorte hac te puere. Pſ. non licet.
Colloqui te? Ba. at mihi non lubet. Ca. ſin eſt tuam in rem quippiam?
Ba. Licet ne obſecro uiuere, an non licet? Pſ. uah manta. Ba. omitte me.
Ca. Ballio audi Ba. ſurdus ſum, profecto inanilogus es Ca. dedi
Dum fuit. Ba. non peto quod tu dediſti. Ca. dabo quando erit.
Ba. Ducito quando habebis. Ca. heu heu quam ego malis perdidi modis
Quod tibi detuli, & quod dedi. Ba. mortuo uerba fabulare nunc.
Satis ſtultus es, rem actam agis, Pſ. noſce hunc ſaltem qui es. Ba. iamdiu
Scio qui fuit, nunc qui eſt is ipſus ſciat, ambula tu modo.
Pſ. Potin ut ſemel modo Ballio hunc cum lucro reſpicias?
Ba. Reſpiciam iſtoc pretio, nam ſi ſacruficem ſummo Ioui
Atq; in manibus exta teneam ut porriciam, interea loci
Si lucri quid detur, potius rem diuinam deſeram.
Pſ. Non poteſt pietati obſiſti huic, ut ut res ſunt cæteræ.
Deos quos maxume æquom eſt metuere, eos minimi facit.
Ba. Compellabo, ſalue multum ſerue Athenis peſſume,
Pſ. Di deæq; ament te, uel huius arbitratu, uel meo,
Vel ſi dignus alio pacto, neq; ament, neq; faciant bene.
Ba. Quid agitur Callidore? Ca. amatur, atq; egetur acriter.
Ba. Misereat, ſi familiam alere poſſim miſericordia.
Pſ. Eia ſcimus nos quidem te, qualis ſis, ne prædices.
Sed ſcin quid nos uolumus? Ba. pol ego prope modum male ſit mihi.

Pſ. Et id, & hoc quod te reuocamus, quæſo animũ aduorte? Ba. audio.
Atq; in pauca ut occupatus nunc ſum, confer quid uelis.
Pſ. Hunc pudet quod tibi promiſit, quaq; id promiſit die,
Quia tibi minas uiginti pro amica etiam non dedit.
Ba. Nimio id quod pudet, facilius fertur, q̃ illud, quod piget.
Non dediſſe, iſtum pudet, me quia non accepi, piget.
Pſ. At dabit, parabit aliquid hos dies, manta modo.
Nam hic id metuit, ne illam uendas ob ſimultatem ſuam.
Ba. Fuit occaſio, ſi uellet iampridem argentum ut daret.
Ca. Quid ſi non habui? Ba. iam haberes, inuenires mutuum.
Ad Daniſtam deuenires, adderes fœnuſculum.
Surriperes patri. Pſ. ſurriperet hic patri audaciſſume?
Non periculũ eſt, ne q̃d recte monſtres. Ba. non lenonium eſt?
Ca. Egon patri ſurripere poſſim quicquam cauto ſeni?
Atq; adeo ſi facere poſſem, pietas prohibet. Ba. audio.
Pietatem ergo iſtam amplexator noctu pro Phœnicio.
Sed quom pietatem amori uideo tuo præuortere,
Omnes tibi patres ſunt, nullus eſt tibi quem roges mutuum
Argentum. Ca. quin nomen quoq; interijt iam mutuum.
Ba. Heus tu, poſtq̃ hercle iſti à menſa ſurgunt ſaturi, poti.
Alienum reddunt nato nemini, qui ſuum repetunt
Ab alienis, cautiores ſunt, ne credant alteri.
Ca. Nimis ſum miſer, nummum nuſq̃ reperire argenti queo.
Ita miſer & amore pereo, & inopia argentaria.
Ba. Eme die cæca hercle oliuum, id uendito oculata die.
Iam hercle uel ducentæ fieri poſſunt præſentes minæ.
Ca. Perij an non tum lex me perdit. quina uicenaria
Metuunt credere omnes. Ba. eadem eſt mihi lex, metuo credere.
Pſ. Credere autem eho an pœnitet te, quando hic fuerit uſui?
Ba. Non eſt iuſtus quiſq̃ amator, niſi qui perpetuat data,
Det'q; uſq;, quando nihil ſit, ſimul amare deſinat.
Ca. Nihil ne te mei miſeret? Ba. inanis accedas?
Dicta non ſonant, atq; ego te uiuom ſaluom'q; uellem. Pſ. eho' an
Mortuus iam eſt? Ba. illico uixit amator, ubi lenoni placet.
Semper tu ad me cum argentata accedito querimonia.
Nam iſtuc quod nunc clamitare, non eſſe argentum tibi,
Apud nouercam querere. Pſ. eho' an unq̃ huius nupſiſti patri?
Ba. Di melius faciant. Pſ. fac hoc, quod te rogamus Ballio
Mea fide, ſi iſti formidas credere, ego hoc triduo

Aut terra

Aut terra aut mari alicunde euoluam id argentum tibi.
Ba. Tibi ego credam? Ps. cur non? Ba. quia pol qua opera credam tibi.
Vna opera alligem canem fugitiuam agninis lactibus.
Ca. Sicine mihi abs te bene merenti male refertur gratia?
Ba. Quid nunc uis? Ca. ut opperiare hos ſex dies ſaltem modo,
Ne illam uendas, neu perdas me hominem amantem. Ba. bono aio et
Vel ſex opperibor menſes. Ca. euge homo lepidiſſume.
Ba. Immo uin etiam te faciam ex læto lætantem magis?
Ca. Quid iam? Ba. quia enim non uenalem ego habeo Phœnicium.
Ca. Non habes? Ba. non hercle uero. Ca. Pſeudole accerſi hoſtias,
Victimas, lanios, ut ego nunc huic ſacrufícem ſummo Ioui.
Nam hic mihi nunc eſt multo potior Iuppiter, quã Iuppiter.
Ba. Nolo uictimas, agninis me extis placari uolo.
Ca. Propera, quid ſtas? Accerſe agnos, audin quid ait Iuppiter?
Pſ. Iam hic ero, uerum extra portam metiam currendũ'ſt prius.
Ca. Quid eo? Pſ. lanios inde accerſam duo cum tintinnabulis,
Eadem duo greges uirgarum inde ulmearum adegero,
Vt hodie ad litationem huic ſuppetat ſatis Ioui.
In malam crucem iſtic ibit Iuppiter lenonius.
Ba. Ex tua re non eſt ut ego emoriar. Pſ. qui dum? Ba. ego dicam tibi.
Quia ædepol dum ego uiuam, nunquam eris frugi bonæ.
Si ego emortuus ſim, Athenis te ſit nemo nequior.
Ca. Dic mihi obſecro, uerum hercle ſerio hoc quod te rogo, eſt,
Non habes uenalem amicam tu meam Phœnicium?
Ba. Non ædepol habeo profecto, nam eam pridem uendidi.
Ca. Quo modo? Ba. ſine ornamentis, cum intrſtinis omnibus.
Ca. Meam amicam tu uendidiſti? Ba. ualde, uiginti minis.
Ca. Viginti minis? Ba. utrum uis, uel quater quinis minis
Militi quoidam Macedonico, & iam quindecim habeo minas.
Ca. Quid ego ex te audio? Ba. amicam tuam eſſe factam argenteam.
Ca. Cur id auſus facere? Ba. libuit, mea fuit. Ca. eho Pſeudole
I gladium affer. Pſ. quid opus gladio? Ca. qui hunc occidam, atq; me.
Pſ. Quin tu te occides potius, nam fames hunc iam occiderit.
Ca. Quid ais, quantum terra tegit hominum, periuriſſume
Iuraſtin te illam nulli uenditurum, niſi mihi?
Ba. Fateor. Ca. nempe conceptis uerbis. Ba. etiam conſultis quoq;.
Ca. Periurauiſti ſceleſte. Ba. at argentum intus condidi
Ego ſceleſtus, nunc argentum promere poſſum domo,
Tu qui ſis iſtoc genere gnatus, nummum non habes.

Ca. Pſeudole aſſiſte altrinſecus atq; onera hunc maledictis. Pſ. licet.
Nunquam ad prætorem æque curſim curram, licet utar manu?
Ca. Ingere mala multa. Pſ. iam ego te differam dictis meis
Impudice. Ba. ita eſt. Pſ. ſceleſte. Ba. dicis uera. Pſ. uerbero.
Ba. Quippini. Ca. Buſtirape. Ba. certe. Ca. furcifer. Ba. factum optume.
Ca. Sociofraude. Ba. ſunt mea hæc iſta. Pſ. parricida. Ba. perge tu.
Pſ. Sacrilege. Ba. fateor. Ca. periure. Ba. uetera uaticinamini.
Ca. Legirupa. Ba. ualide. Pſ. Pernicies adoleſcentum. Ba. acerrume.
Ca. Fur. Ba. babæ. Pſ. fugitiue. Ba. bõbax. Ca. fraus populi. Ba. planiſſime.
Pſ. Fraudulente. Ca. impure leno. Pſ. cœnum. Ba. cantores probos.
Ca. Verberauiſti patrem atq; matrem. Ba. atq; occidi quoq;,
Potuſquam cibum perhiberem, num peccaui quippiam?
Pſ. In pertuſum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.
Ba. Nunquid aliud etiam uoltis dicere? Ca. ecquid te pudet?
Ba. Te amatorem inuentum eſſe inanem quaſi caſſam nucem.
Sed quanquam multa mala in me dicta, dixiſtis modo,
Niſi mihi attulerit miles quinq;, quas debet minas,
Sicut hæc eſt præſtituta ſummæ argentariæ dies,
Si is non aderit, opinor poſſe facere officium meum.
Ca. Quid id eſt? Ba. ſi tu argentum attuleris, cum illo perdiderim fidẽ.
Hoc meum eſt officium, ego operæ ſi ſit plus, tecum loquar.
Sed ſine argento, fruſtra eſt, quod tui me miſereri poſtulas.
Hæc mea ſententia eſt, ut hinc porrò quid agas, conſulas.
Ca. Iam ne abis? Ba. negocij ſum plenus. Pſ. paulo poſt magis.
Ille homo meus eſt, niſi omnes di me, atq; homines deſerunt.
Exoſſabo ego illum, ſimulter itidem ut murenam coquos.
Sed nunc Callidore operam mihi te uolo dare. Ca. ecquid imperas?
Pſ. Hoc ego oppidum admœnire, ut hodie capiatur uolo.
Ad eam rem uſu'ſt hominem, a lutum, doctum, ſcitum, & callidũ,
Qui imperata hæc facta reddat, non qui uigilans dormiat.
Ca. Cedò mihi, quid es facturus? Pſ. tempori ego faxo ſcies.
Nolo bis iterare, ſat ſic longæ fiunt fabulæ.
Ca. Optumum, atq; æquiſſumum oras? Pſ. propera, adhuc hominem cito.
Pauci ex multis amici ſunt homini, qui certi ſient.
Ca. Ego ſcio iſtuc. Pſ. ergo utrinq; tibi nunc delectum para.
Ex multis exquire illis unum, qui certus ſiet.
Ca. Iam hic faxo aderit. Pſ. potin ut abeas? tibi moram dictis creas.

Pſeudolus.

P Oſtquam illic hinc abijt, tu aſtas ſolus Pſeudole,
Quid nunc acturus? poſtquam herili filio
Largitus dictis dapſilis? ubi ſunt ea
Quoi neq; parata gutta certi conſilij,
Neq; adeo argenti, neq; nunc quid faciam ſcio,
Neq; exordiri primum, unde occipias, habeas
Neq; ad detexundam telam certos terminos.
Sed quaſi poëta, fabulas cum cœpit, ſibi
Quærit quod nuſquam eſt gentium, repperit tamen.
Facit illud ueriſimile quod mendacium eſt.
Nunc ego poëta fiam, uiginti minæ
Quæ nuſquam nunc ſunt gentium, inueniam tamen.
Atq; ego, huic iampridem me daturum dixeram.
At uolui inijcere tragulam in noſtrum ſenem,
Verum is neſcio quo pacto præſenſit prius.
Sed comprimenda eſt mihi uox atq; oratio.
Herum eccum uideo iſtuc Simonem una' ſimul
Cum ſuo uicino Calliphone incedere.
Ex hoc ſepulchro uetere uiginti minas
Effodiam ego hodie, quas dem herili filio.
Nunc huc concedam, ut horum ſermonem legam.

Simo, Callipho ſenes. Pſeudolus.

S I de damnoſis natis, aut de amatoribus
Dictator fiat nunc Athenis atticis,
Nemo antecedat filio credo meo.
Ita nunc per urbem ſolus ſermo eſt omnibus
Eum uelle amicam liberare, & quærere
Argentum ad eam rem, hoc alij mihi renunciant,
Atq; id iampridem ſenſi ego, & ſubolet mihi
Pſ. Occiſa eſt hæc res, hæret hoc negocium.
Quom commeatum uolui argentarium proficiſci,
Ibi nunc oppido oppoſitæ obſtacula.
Præſenſit, nihil eſt prædæ prædatoribus.
Ca. Homines qui geſtant, quiq; auſcultant crimina
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant,

Geſtores linguis, auditores auribus.
Nam iſta quæ tibi renunciantur, filium
Te uelle amantem argento circunducere,
Forſitan ea tibi dicta ſunt mendacia.
Sed ea ſi uera ſunt, ut nunc eſt maxume,
Quid mirum fecit? quid nouom? adoleſcens homo
Si amat, ſi amicam liberat? Pſ. lepidum ſenem.
Si. Vetus nolo faciat. Ca. autem enim nequicquam uis.
Vel tu ne faceres tale in adoleſcentia.
Probum patrem eſſe oportet, qui gnatum ſuum
Eſſe probiorem, q̃ ipſus fuerit, poſtulet.
Nam tu quod damni, & quod feciſti flagitij,
Populo uiritim potuit diſpartirier.
Id ne tu miraris ſi patriſſat filius?
Pſ. ὦ Ζεῦ quàm uere pauci eſtis homines commodi,
Hem illuc eſt patrem eſſe, ut æquior ſis filio.
Si. Sed quis hic loquitur? meus hic eſt quidem ſeruos Pſeudolus.
Hic mihi corrumpit filium, ſcelerum caput,
Hic dux, hic ille eſt pædagogus, hunc ego
Cupio excruciari. Ca. iam iſtæc inſipientia'ſt,
Iram in promptu gerere, nam quanto ſatius eſt
Adire blandis uerbis, atq; exquirere
Sint illa, nec'ne ſint, quæ tibi renunciant?
Bonus animus in mala re dimidium eſt mali.
Si. Tibi auſcultabo igitur. Pſ. itur ad te Pſeudole,
Orationem tibi para aduorſum ſenem.
Herum ſaluto primum, ut æquom eſt; poſtea
Siquid ſuperſit uicinos impartio.
Si. Salue, quid agitur? Pſ. ſtatur hic ad hunc modum.
Si. Statum uide hominis Callipho, quaſi baſilicum,
Ca. Bene, confidenter'q; te aſtitiſſe intellego.
Pſ. Decet equidem innocens qui ſit atq; innoxius,
Seruom ſuperbum eſſe apud herum potiſſumum.
Ca. Sunt quæ te uolumus percontari, quæ quaſi
Per nebulam nos met ſcimus, atque audiuimus.
Si. Conficiet iam te hic uerbis, ut tu cenſeas
Non Pſeudolum, ſed Socratem tecum loqui.
Pſ. Ita eſt, iampridem tu me ſpernis, ſentio.
Paruam eſſe apud te mihi fidem ipſe intellego.

Cupis

Cupis me eſſe nequam, tamen ero frugi bonæ.
Si. Fac ſis iam uacuas Pſeudole ædeis aurium,
Mea ut migrare dicta poſſint quo uolo.
Pſ. Age loquere quid uis, tametſi tibi ſuccenſeo.
Si. Mihin domino ſeruos tu ſuccenſes? Pſ. iam tibi
Mirum id uidetur? Si. hercle, quin ut tu prædicas
Cauendu'ſt mihi abs te irato, atque alio tu modo
Me uerberare, atq; ego te ſoleo, cogitas.
Ca. Quid cenſes? ædepol merito eſſe iratum arbitror
Quom apud te ſtet parum fides. Si. iam ſic ſino
Iratus ſit, ego ne quid noceat, cauero.
Sed quid ais? quid hoc, quod te rogo? Pſ. ſi quid uis roga.
Quod ſcribo, Delphis tibi reſponſum dicito.
Si. Aduorte ergo animum, & fac ſis promiſſi memor.
Quid ais? ecquam ſcis filium tibicinam
Meum amare? Pſ. negare mea eſt. Si liberare quam uelit.
Pſ. Γρῖφον καὶ τοῦτο negari. Si. ecquas uiginti mnas
Per ſycophantiam, atq; per doctos dolos
Paritas ut à me auferas? Pſ. ego abs te ut auferam?
Si. Ita quas meo gnato des, qui amicam liberet,
Fatere πέπρατο, ἵνα καὶ αὐτὸς ἐυρώμεν.
Si. Dixin Callipho dudum tibi?
Ca. Memini. Si. cur hæc ubi tu reſciuiſti illico
Celata me ſunt? cur non reſciui? Pſ. eloquar.
Quia nolebam ex me morem prægigni malum,
Herum ut ego ſeruos criminarer apud herum.
Si. Iuberes hunc præcipitem in piſtrinum trahi?
Ca. Nunquid peccatum eſt hic Simo? Si. immo maxume.
Pſ. Deſiſte, recte ego meam rem ſapio Callipho.
Peccata mea ſunt, animum aduorte, nunc iam
Quapropter expertem amoris nati te habuerim,
Piſtrinum ineundum ſcibam, ſi id faxem, mihi.
Si. Non à me ſcibas piſtrinum ineundum tibi
Quom ea muſſitabas? Pſ. ſcibam. Si. cur non dictum eſt mihi?
Pſ. Quia aliud malum aderat, iſtuc aberat longius.
Illud erat præſens, huic erant dieculæ.
Si. Quid nunc agetis? nam hinc quidem à me non poteſt
Argentum auferri, qui præſertim ſenſerim.
Ne quiſquam credat nummum, iam ediam omnibus.

Pſ. Nunquam ædepol quoiquam ſupplicabo, dum quidem
Tu uiues, tu mihi hercle argentum, tu dabis.
Abs te equidem ſumam. Si. tu à me ſumes? Pſ. ſtrenue.
Si. Excludito mihi hercle oculum, ſi dedero. Pſ. ſi dabis?
Iam dico ut à me caueas. Ca. certe ædepol ſcio,
Si abſtuleris, mirum, & magnum feceris facinus.
Pſ. Faciam. Si. ſi non abſtuleris? Pſ. uirgis cædito.
Sed quid ſi abſtulero? Si. do Iouem teſtem tibi,
Te ætatem impune habiturum. Pſ. facito ut memineris.
Si. Egon ut cauere nequeam, quoi prædicitur?
Pſ. Prædico ut caueas, dico inquam ut caueas, caue.
Hem iſtis mihi tu hodie manibus argentum dabis.
Ca. Aedepol mortalem graphicum, ſi ſeruat fidem.
Pſ. Seruitum tibi me adducato, ni fecero.
Si. Bene, atq; amice dicis, nam nunc iam meus es.
Pſ. Vin etiam dicam, quod uos magis miremini?
Ca. Studeo hercle audire, nam te auſcultabo lubens.
Si. Agédum, nam ſatis lubenter te auſculto loqui.
Pſ. Priusquam iſtam pugnam pugnabo, ego etiam prius
Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.
Si. Quam pugnam? Pſ. hem ab hoc lenone uicino tuo
Per ſycophantiam, atq; per doctos dolos
Tibicinam illam, tuus quam gnatus deperit,
Eam circunducam lepidule. Si. mirum quidem eſt.
Pſ. Effectum hoc hodie reddam utrunq; ad ueſperum.
Si. Siquidem iſtæc opera, ut prædicas, perfeceris,
Virtutem regis Agathocli antecceſſeris,
Sed ſi non faxis, nunquid cauſſa eſt, illico
Quin te in piſtrinum condam? Pſ. non unum quidem
Diem modo, uerum in omneis hercle, quantum poteſt.
Sed here, ſi itidem ego quod iam dixi, effecero,
Dabin mihi argentum, quod dem lenoni illico
Tua uoluntate? Ca. ius bonum orat Pſeudolus,
Dabo inq. Si. at enim ſcin, quid mihi in mentem uenit?
Quid ſi hiſce inter ſe conſenſerunt Callipho,
Aut de compacto faciunt conſutis dolis
Qui me argento circumuortant? Pſ. quis me audacior,
Si iſtuc facinus audeam? immo ſic Simo, ſi ſumus
Conſpecti, ſeu conſilium unquam inimus de iſtac re,

Aut ſi de ea re unquam inter nos conuenimus,
Quaſi in libro cum ſcribuntur litteræ calamo,
Stilis me totum uſq; ulmeis conſcribito.
Si. *Indice ludos nunc iam, quando lubet.*
Pſ. *Da, in hunc diem operam Callipho, quæſo mihi.*
Ne quo te ad aliud occupes negocium?
Ca. *Quin rus hodie ut irem, iam here conſtitueram.*
Pſ. *At nunc diſturba quas ſtatuiſti machinas.*
Ca. *Nunc non abire certum eſt iſtæc gratia,*
Lubido eſt ludos tuos ſpectare Pſeudole
Et ſi hunc uidebo non dare argentum tibi,
Quod dixti, potius, q̃ id non fiat, ego dabo,
Non demutabo. Pſ. *nanq; ædepol ſi non dabis,*
Clamore magno, & multum flagitabere.
Agite amouemini hinc uos intro nunc iam,
Ac meis uiciſſim date locum fallacijs.
Si. *Fiat, geratur mos tibi.* Pſ. *ſed te uolo*
Domi uſq; adeſſe. Ca. *quin tibi hanc operam dico.*
Si. *At ego ad forum ibo, iam hic adero.* Pſ. *actutum redi.*
Suſpicio mihi nunc eſt uos ſuſpicarier,
Me hæc iccirco tanta facinora promittere,
Qui uos oblectem, hanc fabulam dum tranſigam,
Neq; ſim facturus, quod facturum dixeram.
Non demutabo, atq; etiam certum quod ſciam
Quo ſim facturus pacto, nihil etiam ſcio.
Niſi quia futurum eſt, nam qui in ſcenam prouenit
Nouo modo, aliquid nouom inuentum afferre addecet.
Si id facere nequeat, det locum illi, qui queat.
Concedere aliquantiſper hinc mihi intro lubet.
Dum concenturio in corde ſycophantias.
Tibicen uos interea hic delectauerit.

ACTVS SECVNDVS.

Pſeudolus.

P*Roh Iuppiter, ut mihi quicquid ago, lepide oĩa, proſpereq;*
Veniunt, neq; q̃cq̃ eſt, quod dubitem, neq; q̃d timeã aggredi,
Ita meo conditum nunc eſt in pectore conſilium.

Nam ea ſtultitia eſt, facinus magnum timido cordi credere.
Nam omnes res perinde ſunt, ut agis, ut eas magnificias,
Nam ego in meo pectore prius ita paraui copias
Duplices, triplices dolos, perfidias, ut ubiq; cum hoſtibus
Congrediar, maiorum meum fretus uirtute, ne mei
Dicam induſtria, & malitia fraudulenti, ut facile uincam,
Vt facile ſpoliem meos perduelles perfidijs meis.
Nũc inimicum ego hunc communem meum, atq; noſtrorũ omnium.
Ballionem exbaliſtabo lepide, date operam modo.
Hoc ego oppidum admœnire, ut hoc die capiatur, uolo.
Atq; ad hoc meas legiones adducam, ſi ego hoc
Expugno, facilem hanc rem meis ciuibus faciam.
Poſt ad oppidum hoc uetus continuo meum exercitum
Protinus obducam, inde me & ſimul participes omnes meos
Præda onerabo, atque opplebo ſpolijs, tum metum, & fugam
Perduellibus meis inijciam, eſſe me ut ſciant natum,
Quo ſum genere gnatus, magna me facinora efficere decet.
Quæ poſt mihi clara, & diu cluant, ſed hunc quem uideo quis?
Quis hic eſt qui oculis obuiam ignorabilis obijcitur? lubet
Scire qd hic uelit, cũ machæra, & hic quã rẽ agit, hic dabo iſidias?

Harpax. Cacula. Pſeudolus.

I loci ſunt, atq; hæ regiones, quæ mihi ab hero ſunt meo
h Demonſtratæ, ut ego oculis rationem capio, quam mihi
Ita dixit herus meus miles ædeis eſſe ſeptumas
A porta, ubi ille habitat leno, quoi iuſſit ſymbolum
Me ferre, & hoc argentum, nimis uelim, qui certum mihi
Faciat Ballion hic leno ubi habitat. Pſ. ſed tace tace
Meus hic eſt homo, ni omnes dij me atq; homines deſerunt,
Nouo conſilio nunc mihi opus eſt, noua res ſubito mihi
Hæc obiecta eſt, hoc præuortar principio, illa omnia
Miſſa habeo nunc, quæ ante agere occœpi. nam pol hunc ego
Stratioticum nuncium aduenientem percutiam probe.
Ha. Hoſtium pultabo, atq; intus euocabo aliquem foras.
Pſ. Quisquis es, compendium ego te facere pultandi uolo.
Nam ego præcautor, & patronus foribus proceſſi foras.
Ha. Tu ne es Ballio? Pſ. immo uero ego eius ſum ſubballio.
Ha. Quid iſtuc uerbi eſt? Pſ. condus, promus, procurator peni.

Ha. Quaſi

Ha. Quaſi te dicas Atrienſem. Pſ. ego? immo Atrienſi ego impero.
Ha. Quid tu ſeruos ne es, an liber? Pſ. nunc quidem etiam ſeruio.
Ha. Ita uidere, & non uidere dignus qui liber ſies.
Pſ. Non ſoles reſpicere te, quom dicas iniuſte alteri?
Ha. Hunc hominem malum eſſe oportet. Pſ. di me ſeruant, atq; amant.
Nam meus hic eſt, procudam ego hinc hodie multos dolos.
Ha. Quid ſecum illic ſolus loquitur? Pſ. qd ais tu adoleſcens? Ha. qd eſt?
Pſ. Et tu ne, an non es ab illo milite Macedonico
Seruos eius, qui hinc à nobis eſt mercatus mulierem?
Qui argenti meo hero lenoni quindecim minas dedit,
Quinq; debet? Ha. ſum, ſed ubi tu me nouiſti gentium,
Aut uidiſti, aut collocutus? nam equidem Athenis antidhac
Nunquam adueni, neq; te uidi ante hunc diem unquam oculis meis.
Pſ. Quia uidere inde eſſe, nam olim cum abijt, argento hic dies
Præſtituta eſt, quoad referret nobis, neq; dum rettulit?
Ha. Immo adeſt. Pſ. tun attuliſti? Ha. ego met. Pſ. quid dubitas dare?
Ha. Tibi ego dem? Pſ. mihi hercle uero, qui res, rationeſq; heri
Ballionis curo, argentum accepto, & quoi debet dato.
Ha. Siquidem hercle etiam ſupremi promptas theſauros Iouis,
Tibi libellam argenti nunquam credam, dum tu ſtrenuas.
Pſ. Res erit ſoluta. Ha. nunc iam potius ſic ſeruauero.
Pſ. Væ tibi, tu inuentus uero meam qui ſlocces fidem?
Quaſi mihi non ſexcenta tanta ſoleant credier.
Ha. Poteſt, ut alij ita arbitrentur, ego ut ne credam tibi.
Pſ. Quaſi tu dicas me te uelle argento circumducere?
Ha. Immo uero quaſi tu dicas, quaſiq; ego autem id ſuſpicer.
Sed quid eſt tibi nomen? Pſ. ſeruos eſt huic lenoni Syrus,
Eum eſſe me dicam, Syrus ſum. Ha. Syrus? Pſ. id nomen mihi eſt.
Ha. Verba multa facimus. herus ſi domi eſt tuus, quin prouocas?
Vt id agam, quo miſſus hic ſum. Pſ. quid, quid eſt nomen tibi?
Si intus eſſet, euocarem, uerum ſi dare uis mihi,
Magis erit ſolutum, q̃ ipſi dederis. Ha. at enim ſcin quid eſt?
Reddere hoc, non perdere herus me miſit, nunc certo ſcio,
Hoc febrim tibi eſſe, quia non licet huc inijcere ungulas.
Pſ. Ego niſi ipſi Ballioni, nummum credam nemini.
At illic nunc negocioſus eſt, res agitur apud iudicem.
Ha. Di bene uortant, at ego quando eum eſſe cenſebo domi,
Rediero, tu epiſtolam hanc à me accipe, atq; illi dato.
Nam iſtic ſymbolum eſt inter herum meum, & tuum de muliere.

Pſ. Scio equidem, ut qui argentum afferret, atque expreſſam imaginem
Suam huc ad nos, cum eo aiebat uelle mitti mulierem.
Nam hic quoque exemplum reliquit eius. Ha. omnem rem tenes.
Pſ. Quid ego ni teneam? Ha. dato ergo iſtum illi ſymbolum. Pſ. licet.
Sed qd eſt tibi nomẽ? Ha. Harpax. Pſ. apage te Harpax, haud places,
Huc quidem hercle haud ibis intro, ne quid Harpax feceris.
Ha. Hoſtes uiuos rapere ſoleo ex acie, hoc nomen mihi eſt.
Pſ. Pol te multo magis opinor uaſa aenea ex aedibus.
Ha. Non ita eſt, ſed ſcin quid te orem ſcire? Pſ. ſciam ſi dixeris.
Ha. Ego deuortor extra portam huc in tabernam tertiam,
Apud anum illam doliarem, claudam, craſſam, Chryſidem.
Pſ. Quid uis? Ha. inde ut me arceſſas, herus tuus ubi uenerit.
Pſ. Tuo arbitratu maxume? Ha. nam ut laſſus ueni de uia,
Me uolo curare. Pſ. ſane ſapis, & conſilium placet.
Sed uideſis ne in quaeſtione ſis, quando arceſſam te ibi.
Ha. Quin ubi prandero, dabo operam ſomno. Pſ. ſane cenſeo.
Ha. Nũc qd uis? Pſ. dormitũ ut abeas. Ha. abeo. Pſ. atque audin Harpage?
Iube ſis te operiri, beatus ſi conſudaueris.

Pſeudolus ſeruus.

I immortales, me conſeruauit illic homo aduentu ſuo.
d Suo reduxit uiatico me uſque ex errore in uiam.
Nam ipſa mihi opportunitas non potuit opportunius
Aduenire, quam haec atuata eſt mihi opportune epiſtola.
Nam haec illa ea cornu copiae eſt, ubi ineſt quicquid uolo.
Hic doli, hic fallacia omnes ſunt, hic ſunt ſycophantiae,
Hic argentum, hic amica amanti herili filio.
Atque ego nunc me glorioſum faciam, & copi pectore.
Quo modo quidque agerẽ, ut lenoni ſurripiam mulierculam?
Iam inſtituta, ornata cuncta in ordine habeo, ut uolueram.
Certe deformata habebam, ſed profecto hoc ſic erit.
Centum doctum hominum conſilia haec una deuincit dea
Fortuna, atque hoc uerum eſt, perinde, ut quiſque ea utitur,
Ita praecellet, atque exinde ſapere eum omnes dicimus,
Bene ubi quid diſcimus conſilium accidiſſe, hominem catum eum
Eſſe declaramus, ſtultum autem illum, quoi uortit male.
Stulti haud ſcimus, fruſtra ut ſimus, quom quod cupienter dari
Petimus nobis, quaſi quid in rem ſit poſſimus noſcere,
Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit

In labore atq; in dolore, ut mors obrepat interim.
Sed ſatis eſt philoſophatum, nimis diu & longum loquor.
Di immortales, aurichalco contra non carum fuit
Meum mendacium hic modo, quod ſubito commentus fui.
Quia lenonis me eſſe dixi, nunc ego hac epiſtola
Tres deludam, herum, & lenonem, et qui hãc mihi dedit epiſtolã.
Euge par pari, aliud autem quod cupiebam contingit.
Venit eccum Callidorus, ducit neſcio quem ſecum ſimul.

Callidorus. Carinus adoleſcens. Pſeudolus.

Vlcia atq; amara apud te ſum elocutus omnia.
d Scis amorem ſcis laborem, ſcis egeſtatem meam.
Car. Commemini omnia, dic tu modo, me quid uis facere, faciam.
Ca. Cum hoc tibi alia ſum elocutus, ut ſcires, de ſymbolo.
Car. Omnia inquam, tu modo quæ me facere uis, fac ut ſciam.
Ca. Pſeudolus ita mihi imperauit, ut aliquem hominem ſtrenuum
Beneuolentem adducerem ad ſe. Car. ſeruas imperium probe.
Nam & amicum & beneuolentem ducis, ſed iſtic Pſeudolus
Nouos mihi eſt. Ca. nimium eſt mortalis graphicus mihi heuretes.
Is mihi hæc eſſe effecturum dixit, quæ dixi tibi.
Pſ. Magnifice hominem compellabo. Cal. quoia nam uox ſonat? Pſ. io,
Io te tyranne, te rogo qui imperitas Pſeudolo.
Ca. Quæro quoi ter? Pſ. trina, triplicia, tribus modis, tria gaudia.
Artibus tribus, ter demeritas dein lætitias, de tribus
Fraude partas, per maliciam, & per dolum, & fallaciam,
In libello hoc obſignato ad te attuli pauxillulo.
Ca. Illic homo eſt, uide ut paratragœdiat carnufex.
Confer gradum contra. Pſ. affero ad te ſalutem, brachium.
Ca. Dic utrum ſpem ne, an matrem te reſalutem Pſeudole?
Pſ. Immo utrunq;. Ca. utrunq; ſalue, ſed quid actum eſt? Pſ. qd times?
Ca. Attuli hunc. Pſ. quid attuliſti? Ca. adduxi uolui dicere.
Pſ. Quid iſtic eſt? Ca. Carinus. Pſ. euge, iam Carinum uolo.
Car. Quin tu quicquid opus eſt, mihi hic audacter imperas.
Pſ. Bene ſit Carine, nolo tibi moleſtos eſſe nos?
Ca. Vos moleſtos mihi? moleſtum eſt id quidem. Pſ. tum igitur mane.
Car. Quid iſtuc eſt? Pſ. modo epiſtolam hanc intercepi, & ſymbolum.
Ca. Symbolum? quem ſymbolum. Pſ. qui a milite alienatu'ſt modo,
Eius ſeruos, qui hunc ferebat cum quinq; argenti minis,
Tuam qui amicam hinc accerſebat, ei os ſubleui modo.

Ca. Quo modo? Pſ. horum cauſa hæc agitur ſpectatorum fabula.
Hi ſciunt, qui hic affuerunt, uobis poſt narrauero.
Ca. Quid nunc agimus? Pſ. liberam hodie tuã amicam amplexabere.
Ca. Ego ne? Pſ. tu te. Ca. ego ipſus inquã. Pſ. ſiquidem hoc uiuet caput.
Si modo mihi hominem inuenietis prope. Car. qua facie. Pſ. malum,
Callidum, doctum, qui quando principium prehenderit,
Porrò uirtute ſua teneat, quid ſe facere oporteat.
Atq; eum qui hic non uſitatus ſæpe ſit. Car. ſi ſeruos eſt
Nunquid refert? Pſ. immo multo mauolo, q̃ liberum.
Car. Poſſe opinor me dare hominem tibi malum & doctum, modo
Qui à patre aduenit Chariſto, nec dum exijt ex ædibus
Quoq̃, neq; Athenas aduenit unquam ante heſternum diem.
Pſ. Bene iubes, ſed quinq; inuentis opus eſt argenti minis
Mutuis, quas hodie reddam, nam unam huius mihi debet pater.
Car. Ego dabo, ne quære aliunde. Pſ. ó hominem opportunum mihi.
Etiã opu'ſt chlamyde, & machæra, & petaſo. Car. à me poſſũ dare.
Pſ. Di immortales, non Charinus mihi hic quidem eſt, ſed copia,
Sed iſtic ſeruos ex Chariſto hic, qui aduenit, quid ſapit?
Car. Vſq; à cunabulis. Pſ. manuleatam tunicam habere hominem decet.
Ecquid habet is homo aceti in pectore? Car. atq; acidiſſimi.
Pſ. Quid ſi opus ſit, ut dulce promat indidem, ecquid habet? Car. rogas?
Murrhinam, paſſum, defrutum, mellinam, mel quoiuſmodi.
Quid in corde inſtruere quondam cœpit œnopolium.
Pſ. Euge pellepide Charine, me meo ludo iam beas.
Sed quod nomen eſſe dicam ego iſti ſeruo? Car. Simiæ.
Pſ. Scit ne in re aduorſa uorſari? Car. turbo non æque eſt citus.
Pſ. Ecquid argutus eſt? Car. malorum facinorum ſæpiſſume.
Pſ. Quid quom manifeſto tenetur? Car. anguilla'ſt, elabitur.
Pſ. Ecquid is homo ſcitus? Car. plebiſcitum non æque ſcitum eſt.
Pſ. Probus homo eſt, ut prædicatre te audio. Car. immo ſi ſcias
Vbi te aſpexerit, narrabit ultro quid eſſe uelis.
Sed quid es acturus? Pſ. dicam, ubi hominem exornauero,
Subditicium fieri ego illum militis ſeruom uolo.
Symbolum hunc ferat lenoni cum quinq; argenti minis.
Mulierem ab lenone abducat, hem tibi omnem fabulam.
Cæterum quo quicq; pacto faciat, ipſi dixero.
Car. Quid nunc igitur ſtamus? Pſ. hominem cum ornamentis omnibus
Exornatum adducite ad me, iam ad trapezitam Aeſchinum.
Sed properate. Car. prius illic erimus, q̃ tu. Pſ. ergo abite ocyus

Quicquid incerti mihi in animo prius, aut ambiguum fuit,
Nunc liquet, nunc defæcatum, ſi cor mihi nunc per uiam eſt;
Omnes ordines ſub ſignis ducam, legiones meas
Aui ſiniſtra, auſpicio liquido, atq; ex ſententia
Confidentia eſt inimicos meos me poſſe perdere.
Nunc ibo ad forum, atq; onerabo meis præceptis Simiam,
Quid agat, nequid titubet, docte ut hanc ferat fallaciam.
Iam hoc ipſum oppidum expugnatum faxo erit lenonium.

ACTVS TERTIVS.

Puer.

Quoi ſeruitutem Di danunt lenoniam
q Puero, atq; eidem ſi addunt turpitudinem;
Næ illi, quantum ego nunc corde conſpicio meo,
Malam rem magnam, multaſq; ærumnas danunt.
Velut hæc mihi euenit ſeruitus, ubi ego omnibus
Paruis magniſq; miſerijs præfulcior,
Neq; ego amatorem mihi inuenire ullum queo;
Qui amet me, ut curet tandem nitidiuſcule.
Nunc huic lenoni eſt hodie natalis dies,
Interminatus eſt à minimo ad maxumum;
Si quis non hodie munus miſiſſet ſibi,
Eum cras cruciatu maxumo ſe præbitere;
Nunc neſcio hercle rebus quid faciam meis.
Neq; ego illud poſſum, quod illi, qui poſſunt, ſolent.
Nunc niſi lenoni munus hodie miſero,
Cras mihi potandus fructus eſt fullonius.
Heu quã illic eſt hercle, ego etiam nunc ſum paruolus.
Atque ædepol ut nunc male eum metuo miſer.
Si quiſpiam det, quoi manus grauior ſiet.
Quanquam illud aiunt magno cum gemitu fieri,
Comprimere dentes uideor poſſe aliquo modo,
Sed comprimenda eſt mihi uox, atque oratio.
Herus eccum recipit ſe domum, & ducit coquum.

Ballio leno. Coquus puer.

Orum coquinum qui uocant, ſtulte uocant.
f Nam non coquinum eſt, uerum furinum eſt forum.
Nam ſi ego iuratus peiorem hominem quærerem

Coquom, non potui, quàm hunc, quem duco, ducere.
Multiloquom, glorioſum, inſulſum, inutilem.
Quin ob eam rem Horcus recipere hunc ad ſe noluit.
Vt eſſet hic, qui mortuis cœnam coquat.
Nam hic ſolus illis coquere quod placeat, poteſt.
Co. Si me arbitrabare iſto pacto, ut prædicas,
Cur conducebas? Ba. inopia, alius non erat.
Sed cur ſedebas in foro, ſi eras coquos,
Tu ſolus præter alios. Co. ego dico tibi,
Hominum auaritia factus ſum improbior coquos,
Non meopte ingenio. Ba. qua iſtuc ratione? Co. eloquar.
Quia enim quom extemplo ueniunt conductum coquom,
Non illum quærunt, qui optumus & carisſumu'ſt,
Illum conducunt potius qui uiliſſumu'ſt.
Hoc ego fui hodie ſolus obſeſſor fori.
Illi iſſent Drachmis miſeri, me nemo poteſt
Minoris quiſquam nummo, ut ſurgam, ſubigere.
Non ego item cœnam condio, ut alij coqui.
Qui mihi condita prata in patinis proferunt.
Boues qui conuiuas faciunt, herbaſq; aggerunt.
Eas herbas herbis alijs porrò condiunt,
Indunt coriandrum, feniculum, allium, atrum holus,
Apponunt rumicem, braſſicam, betam, blitum.
Eo laſerpicij libram pondo diluunt.
Teritur ſinapis ſcelerata cum illis, qui terunt
Priuſquam triuerunt, oculi ut extillent facit.
Ei homines cœnas ſibi coquont, quom condiunt.
Non condimentis condiunt, ſed ſtrygibus,
Viuis conuiuis inteſtina quæ exedunt.
Hoc hic quidem homines tam breuem uitam colunt,
Quom haſce herbas huiuſmodi in ſuum aluum congerunt
Formidoloſas dictu, non eſu modo.
Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.
Ba. Quid tu diuinis condimentis utere,
Qui prorogare uitam poſſis hominibus,
Qui ea culpes condimenta? Co. audacter dicito.
Nam uel ducenos annos poterunt uiuere,
Meas qui eſitabunt eſcas, quas ego condiero.
Nam ego Cicilendrum quando in patina ſcindidi.

Aut ſi Polindrum, aut Meacidem, aut ſane Captidem,
Eæ ipſæ ſe patinæ ferueſiaunt illico.
Hæc ad Neptuni pecudes condimenta ſunt.
Terreſtres pecudes Cecmandro condio.
Aut Paropſide, ac Atharathrio. Ba. at te Iuppiter,
Dijq; omnes perdant cum condimentis tuis,
Cumq; tuis iſtis omnibus mendacijs.
Co. Sine ſis loqui me. Ba. loquere, atq; in malam crucem.
Co. Vbi omnes patinæ feruent, omneis aperio.
Is odos dimiſſis pedibus in cœlum uolat
Eum in odorem cœnat Iuppiter quotidie.
Ba. Odor dimiſſis pedibus? Co. peccaui inſciens.
Ba. Quid eſt? Co. quia dimiſſis manibus uolui dicere.
Ba. Si nuſquam is coctum, quidnam cœnat Iuppiter?
Co. It incœnatus cubitum. Ba. i hinc in malam crucem.
Iſtaccine cauſa tibi hodie nummum dabo?
Co. Fateor equidem eſſe me coquom carisſimum.
Verum pro pretio facio, ut opera appareat.
Nunc quo conductus ueni? Ba. ad furandum quidem.
Co. An tu inuenire poſtulas quenquam coquom,
Niſi ſit miluinis aut aquilinis ungulis?
Ba. An tu coquinatum ire quoquam poſtulas,
Quin ibi conſtrictis ungulis cœnam coquas?
Nunc adeo tu qui meus es, iam edico tibi,
Vt noſtra properes amoliri hinc omnia.
Tum ut huius oculos in oculis habeas tuis.
Quoquo hic ſpectabit, eo tu ſpectato ſimul.
Si hic quo progredietur, pariter progredimini.
Manum ſi protollet, & pariter proferto manum.
Suum ſiquid ſumet, & id tu ſinito ſumere.
Si noſtrum ſumet, tu teneto altrinſecus.
Si iſte ibit, ito, ſtabit, aſtato ſimul.
Si conquiniſcet, conquiniſcito ſimul.
Item diſcipulis his prius cuſtodes dabo.
Co. Habe modo animum bonum. Ba. quæſo qui poſſim, doce,
Animum bonum habere, qui te ad me adducam domum.
Co. Quia ſorbitione faciam ego te hodie mea
Item, ut Medea Peliam concoxit ſenem,
Quem medicamento, & ſuis uenenis dicitur

Feciſſe rurſus ex ſene adoleſcentulum,
Item te ego faciam. Ba. eho an tu etiam ueneficus?
Co. Immo ædepol uero hominum ſeruator magis.
Ba. Hem mane quanti iſtuc unum coquinare perdoces?
Co. Quid? Ba. ut te ſeruem, ne quid ſurripias mihi?
Co. Si reddis nummos mihi meos, ne metuas quidem.
Sed utrum amicis hodie, an inimicis tuis
Daturus cœnam? Ba. pol ego amicis ſcilicet.
Co. Quin tu illos inimicos potius, quàm amicos uocas?
Nam ego ita conuiuis cœnam conditam dabo
Hodie, atque ita ſuauiter conditam,
Vt quiſque quicquid conditum guſtauerit,
Ipſos ſibi faciam ut digitos prærodat ſuos.
Ba. Quæſo hercle priusquàm quicquam conuiuis dabis,
Guſta tute prius, & tuis diſcipulis dato.
Vt prærodatis ueſtras furtificas manus.
Co. Fortaſſe hæc tu nunc mihi non credis, quæ loquor.
Ba. Moleſtus ne ſis nimium, iam tu mihi non places.
Hem illic ego habito, intro abiſis, & cœnam coque
Propere. Co. quin is accubitum, & conuiuas cedò,
Corrumpitur iam cœna, hem ſubolet ſis uide.
Ba. Iam hic quoque ſceleſtus eſt coquos, ut hinc conniicio.
Profecto quid nunc primum caueam neſcio.
Ita in ædibus ſunt fures, prædo in proximo eſt.
Iam hic uicinus apud forum paulo prius
Pater huius Calidori opere fecit maximo
Vt mihi cauerem à Pſeudolo ſeruo ſuo.
Neu fidem ei haberem, nam eum circumire in hunc diem,
Vt me, ſi poſſet, muliere interuorteret.
Eum promiſiſſe firmiter dixit ſibi,
Seſe abducturum à me dolis Phœnicium.
Nunc ibo intro, atq; ediram familiaribus.
Profecto ne quis quicquam credat Pſeudolo.

ACTVS QVARTVS.

Pſeudolus ſeruos. Simia ſycophanta.

I unquam quẽquam di immortales uoluere eſſe auxilio
1 Adiutum, tum me, & Callidorum ſeruatum eſſe uolunt,
Et lenonem extinctum, quom mihi adiutorem genuere te

Tam

Tam doctum hominem atq; aſtutum, ſed ubi illic eſt? ſum'ne ego
Homo inſipiens qui nunc hæc mecum ego met loquar ſolus?
Dedit uerba mihi hercle, ut opinor, uæ mihi, malus cum malo
Stulte caui, tum pol ego interij, homo ſi ille abijt,
Neq; hoc opus, quod uolui, ego hodie efficiam, ſed uideo
Eaum uerbeream ſtatuam, at ut magnificæ infert ſeſe.
Hem te hercle ego circumſpectabam, nimis metuebam, male
Ne abijſſes. Sy. fuit meum officium fateor, ut id facerem.
Pſ. Vbi reſtiteras? Sy. ubi mihi libitum eſt. Pſ iſtuc ego ſat ſcio.
Sy. Cur ergo quod ſcis, me rogas? Pſ. at hoc uolo monere te.
Sy. Monendus ne me moneat. Pſ. nimis tandem ego abs te contemnor.
Sy. Quid ni ego te contemnam, Stratioticus homo qui cluear?
Pſ. Iam hoc uolo quod cœpti'ſt agi. Sy. nunqd agere aliud me uides?
Pſ. Ambula ergo cito. Sy. immo otioſe uolo. Pſ. hæc ea eſt occaſio,
Dum ille dormit, uolo ut prior tu occupes adire. Sy. quid properas?
Placide, ne time, ita ille faxit Iuppiter ut ille palàm ibi
Dentiat quiſquis ille eſt, qui adeſt à milite, ut nunq̃ ædepol
Erit ille potior Harpax, q̃ ego, habe modo animum bonum.
Pulchre hanc ego explicatam tibi rem dabo, ſic ego illum dolis
Atq; mendacijs dabo in timorem militarem aduenam,
Ipſe ſeſe ut neget eum eſſe, qui ſiet, meq; ut eſſe autumet,
Qui ipſus eſt. Pſ. q potest? Sy. occidis me, cũ iſtuc rogitas. Pſ. o hoiem
Lepidum, te quoq; etiam dolus, atq; etiam mendacijs
Iuppiter mihi ſeruet. Sy immo mihi, ſed uide an ornatus hic
Me ſatis condecet? Pſ optume habet. Sy. eſto. Pſ. tantum tibi boni
Di immortales duint, quantum tibi optes, nane ſi ego
Exoptem quantum dignus, tantum dent, minus nihilo eſt,
Neq; unq̃ ego hoc homine quenq̃ uidi magis malum,
Et maleficum. Sy. tun id mihi? Pſ. taceo, ſed ego quæ tibi
Dona dabo, & faciam ſi quidem hanc rem accuraſſis ſobrie?
Sy. Potin ut taceas? memorem immemorem facit, q monet quod memor.
Meminit, teneo, omnia in pectore condita ſunt, meditati
Sunt doli docte. Pſ. probus hic eſt homo. Sy. neq; hic eſt probus, neq; ego.
Pſ. At tu uide ne titubes. Sy. potin ut taceas? Pſ. ita me dij ament.
Sy. Ita non facient, mera iam mendacia fundis. Pſ. ut ego ob tuam
Simia perfidiam te amo, te metuo, te magnifacio.
Sy. Ego iſtuc alijs dare condidici, mihi obtrudere non potes
Palpum. Pſ. ut ego te hodie accipiã lepide, ubi effeceris hoc opus.
Sy. Ha ha he. Pſ. lepido uictu, unguentis, uino, et inter pocula pulpamẽtis

Ibidem aderit mulier lepida, ſauia ſuper ſauia
Quæ det. Sy. lepide accipis me. Pſ. immo ſi efficis, tum faxo magis
Dicas. Sy. niſi effecero, cruciatu me accipito carnufex.
Sed propera mihi monſtrare ubi ſit lenonis ædium
Oſtium. Pſ. tertiũ hoc eſt. Sy. tace ædes hiſcunt. Pſ. credo animo male'ſt
Aedibus. Sy. qd iam? Pſ. quia ædepol ipſum lenonem euomunt.
Sy. Illiccine eſt? Pſ illic eſt. Sy. mala merx eſt. Pſ. illuc ſis uide
Non prorſus, uerum ex tranſuerſo cedit, quaſi cancer ſolet.

Ballio. Pſeudolus. Sycophanta.

Intus hunc malũ hominẽ eſſe opinor, q̃ eſſe cenſebã coquom.
Nã nihil etiã dũ harpagauit præter cyathũ, et cantharũ.
Pſ. Heus tu nunc occaſio eſt, & tempus. Sy. tecum ſentio.
Pſ. Ingredere in uiam dolis, & ego hic in inſidijs ero.
Sy. Habui numerum ſedulo, hoc eſt ſextum à porta proximum
Angiportum, in id angiportum me deuorti iuſſerat.
Quotas ædeis dixerit, id ego admodum incerto ſcio.
Ba. Quis hic homo chlamydatu'ſt, aut unde eſt, aut quem quæritat?
Peregrina facies uidetur hominis, atq; ignobilis.
Sy. Sed eccum certo qui faciet mihi, quod quæro, certius.
Ba. Ad me adit recta, unde ego hominem hunc eſſe dicam gentium?
Sy Heus tu qui cum hirquina ſtas barba, reſponde quod rogo.
Ba. Eho' an non prius ſalutas? Sy. nulla eſt ſalus mihi dataria.
Ba. Nam pol hinc tantundem accipies. Pſ. iam inde à principio probus.
Sy. Ecquem in angiporto hoc hominem tu nouiſti, te rogo?
Ba. Egomet me. Sy. pauci iſtuc faciunt homines, quod tu prædicas.
Nam in foro uix decumus quiſq; eſt, qui ipſus ſeſe nouerit.
Pſ. Saluos ſum, iam philoſophatur. Sy hominem ego hic quæro malum,
Legirupam, impium, periurum, atq; improbum. Ba. me quæritat.
Nam illa ſunt cognomenta mihi, nomen ſi memoret modo,
Quod eſt ei homini nomen? Sy. leno Ballio. Ba. ſum ego,
Ipſe ego ſum adoleſcens, quem tu quæritas. Sy. tu ne es Ballio?
Ba. Ego enim uero is ſum. Sy. ut ueſtitus eſt perfoſſor parietum.
Ba. Credo in tenebris, conſpicatus ſi ſis me, abſtineas manum?
Sy. Herus me tibi ſalutem multam uoluit dicere.
Hanc epiſtolam accipe à me, hanc me tibi iuſſit dare.
Ba. Quis is homo'ſt qui iuſſit? Pſ perij, nunc homo in medio luto eſt.
Nomen neſcit, hæret hæc res. Ba. quem hanc miſiſſe ad me autumas?

Sy. Noſce

Sy. Noſce imaginem, tute eius nomen memorato mihi,
Vt ſciam Ballionem te eſſe ipſum. Ba. cedo mihi epiſtolam.
Sy. Accipe & cognoſce ſignum. Ba. oho Polymachæroplacides,
Purus, putus eſt ipſus, noui, heus Polymachæroplacides.
Sy. Placides eſt, ſcio iam tibi me recte dediſſe epiſtolam.
Poſtq̃ Polymachæroplacidæ elocutus nomen es.
Ba. Sed quid agit is? Sy. quod homo ædepol fortis, ac bellator probus.
Sed propera hanc pellegere quæſo epiſtolam, ita negocium eſt,
Atq; accipere argentum actutum, mulieremq; emittere.
Nam neceſſe'ſt hodie Sicyoni me eſſe, aut cras mortem exequi,
Ita herus meus eſt imperioſus. Ba. noui, notis prædicas.
Sy. Propera pellegere epiſtolã ergo? Ba. id ago ſi taceas modo, miles le-
Conſcriptã mittit Polymachæroplacides imaginem (noni Ballioni
Obſignatam, quæ inter nos duo olim conuenit, & ſymbolum.
Sy. Symbolum eſt in epiſtola. Ba. uideo, & cognoſco ſymbolum,
Sed in epiſtola nullam ſalutem mittere ſcriptam ſolet?
Sy. Ita militaris diſciplina eſt Ballio.
Manu ſalutem mittunt beneuolentibus.
Eadem malam rem mittunt maleuolentibus.
Sed ut occœpiſti, perge opera experirier,
Quid epiſtola iſta narret. Ba. auſculta modo.
Harpax calator meus eſt, ad te qui uenit.
Tu ne is es Harpax? Sy. ego ſum, atq; ipſe Harpax quidem.
Ba. Qui epiſtolam iſtam fert, ab eo argentum accipies.
Cum eo ſimul mulierem abs te mitti uolo
Salutem ſcriptam dignum eſt dignis mittere.
Te ſi arbitrarem dignum, miſiſſem tibi.
Sy. Quid nunc? Ba. argentum des, abducas mulierem.
Sy. Vter remoratur? Ba. quin ſequere ergo intro. Sy. ſequor.

Pſeudolus.

P
Eiorem ego hominem, magiſq; uerſute malum
Nunq̃ ædepol quenq̃ uidi, q̃ hic eſt Simia.
Nimiſq; ego illum hominem metuo & formido male,
Ne malus item erga me ſit, ut erga illum fuit,
Ne in re ſecunda nunc mihi obuortat cornua
Si occaſionem cœperit, nam cautio eſt
Qui ſit malus, atq; ædepol equidem nolo.
Nam illi bene uolo, nunc in metu ſum maxumo

Triplici modo, primum omnium iam hunc comparem
Metuo meum, ne deſerat me, atq; ad hoſteis tranſeat,
Metuo autem ne redeat herus etiam dum à foro,
Ne capta præda capti prædones fiant.
Quom hoc Metuo, metuo, ne illic huc Harpax ueniat,
Prius hinc q̃ hic Harpax abierit cum muliere.
Perij hercle nimium, tarde egrediuntur foras.
Cor colligatis uaſis expectat meum,
Si non educat mulierem ſecum ſimul,
Vt exulatum ex pectore fugiat meo.
Victor ſum, uici cautos cuſtodes meos.

Sycophanta. Pſeudolus.

E plora, neſcis tu ut res ſit Phœnicium,
n Verum haud multo poſt fixo ſcibis accubans.
Non ego te ad illum duco dentatum uirum
Macedonienſem, qui lenonem flentem facit.
Quoiam te uis eſſe maxume ad eum duco te.
Callidorum haud multo poſt fixo amplexabere.
Pſ. Quid tu intus quæſo deſediſti? quandiu
Mihi cor retunſu'ſt oppugnando pectore.
Sy. Occaſionem repperiſti uerbero,
Vbi percunteris me inſidijs hoſtilibus?
Quin hinc metimur gradibus militarijs.
Pſ. Atq; ædepol, q̃q̃ neq̃ homo es, recte mones.

Ballio leno.

Abæ nunc demum mihi animus in tuto eſt loco,
b Poſtq̃ iſte hinc abijt, atq; abduxit mulierem.
Lubet nunc uenire Pſeudolum ſcelerum caput,
Et abducere à me mulierem fallacijs,
Conceptis hercle uerbis, ſatis certo ſcio
Ego peierare mauellem me milies,
Quam mihi illum uerba per deridiculum dare.
Nunc deridebo hercle hominem, ſi conuenero,
Verum in piſtrinum credo, ut conuenit, fore.
Nunc ego Simonem mihi obuiam uenire uelim,
Vt mea lætitia lætus promiſcua ſiet.

Simo

Simo ſenex. Ballio leno.

Iſo quid rerum meus Vlyſſes egerit.
Iam ne habeat ſignum ex arce ballionia.
Ba. O' fortunate cedo' fortunatam manum
Simo. Si. quid eſt? Ba. iam. Si. quid iam? Ba. nihil eſt, quod metuas.
Si. Quid eſt? Venit ne homo ad te? Ba. non. Si. quid igitur boni eſt?
Ba. Minæ uiginti ſanæ, ac ſaluæ ſunt tibi
Hodie, quas abs te inde eſt inſtipulatus Pſeudolus.
Si. Velim quidem hercle. Ba. roga me uiginti minas,
Si illic hodie illa ſit potitus muliere,
Siue eam tuo gnato hodie, ut promiſit, dabit.
Rogato obſecro hercle, geſtio promittere.
Omnibus modis tibi eſſe rem ut ſaluam ſcias;
Atq; etiam habeto mulierem dono tibi.
Si. Nullum periculum eſt, quod ſciam, ſtipularier
Vt concepiſti uerba, uiginti mnas dabin?
Ba. Dabuntur. Si hoc quidem igitur actu'ſt haud male,
Sed conueniſtin hominem tu? Ba. immo ambos ſimul.
Si. Quid ait? quid narrat? quæſo quid dicit tibi?
Ba. Nugas theatri, uerba quæ in comœdijs
Solent lenoni dici, quæ pueri ſciunt.
Malum, & ſceleſtum, & periurum aiebat eſſe me.
Si. Pol haud mentitus eſt. Ba. ego haud iratus fui.
Nam quanti refert ei nec recte dicere,
Qui recti nihil faciat, quiq; inficias non eat?
Si. Quid eſt, qui non metuas ab eo? id audire expecto.
Ba. Quia nunq̃ a' me abducet mulierem iam, nec poſt.
Meminiſtin obſecro tibi me dudum dicere
Eam ueniſſe militi Macedonico?
Si. Memini. Ba. hem illius ſeruos huc ad me argentum attulit,
Et obſignatum ſymbolum. Si. quid poſtea?
Ba. Qui inter me atq; illum militem conuenerat,
Is ſecum abduxit mulierem, haud multo prius.
Si. Bonan fide iſtuc dicis? Ba. unde ea ſit mihi?
Si. Vide modo ne illic ſit contechnatus quippiam.
Ba. Epiſtola, atq; imago me certum facit.
Quin illam quidem iam in Sicyonem ex urbe abduxit modo.
Si. Bene hercle factum, quid ego ceſſo Pſeudolum

Facere, ut det nomen ad molariam coloniam,
Sed quis hic homo eſt chlamydatus? Ba. non ædepol ſcio.
Niſi ut obſeruemus hic quo eat, aut quam rem gerat.

Harpax. Simo. Ballio.

Alus et neq̃ homo eſt, q nihili imperiũ ſui heri ſeruos facit.
Nihili eſt autem, ſuum q officium facere eſt immemor.
Niſi adeo monitus, nam qui liberos eſſe illico
Se arbitrantur, ex conſpectu heri ſui ſi ſe abdiderunt,
Luxuriantur, luſtrantur, comedunt, quod habent nomen diu
Ii ſeruitutis ferunt, nec boni ingenij quicq̃ in his ineſt,
Niſi ut improbis ſeſe artibus teneant, cum ijs mihi
Nec locus, nec ſermo conuenit, ijs nunq̃ nobilis fui.
Ego, ut imperatum eſt, & ſi abeſt, hic adeſſe herum arbitror.
Nunc ego illum metuo, quem hic non adeſt, nec cum adſiet, metuam.
Ei rei operam dabo, nam in taberna uſq; adhuc, ſineret ſyrus.
Quoi ſymbolum dedi, manſi, ut iuſſerat, leno ubi eſſet domi,
Me aiebat arceſſere, uerum ubi is non uenit, nec uocat,
Venio huc ultro, ut ſciam, quid rei ſiet, ne illic homo
Me ludificetur, neq; quicq̃ eſt melius, q̃ ut hoc oſtium
Pultem, atq; aliquem euocem hinc intus, leno argentum hoc uolo
A me accipiat, atq; emittat mulierem mecum ſimul.
Ba. Heus tu? Si. qd uis? Ba. hic homo meu'ſt. Si. qdum? Ba. qa præda hæc
Scortũ quærit, habet argentũ, iã admordere hũc mihi (mea eſt.
Lubet. Si. iam'ne illum comeſurus es? Ba. dum recens eſt,
Dum datur, dum calet, tum deuorari decet, nam boni uiri
Me pauperant, improbi alunt, augent rem meam mali,
Populi ſtrenui mihi improbiores ſunt. Si. malum quod dij
Tibi dabunt, ut ſceleſtus. Ha. me nunc commoror cum has fores
Non ferio, ut ſciam ſit ne Ballio domi? Ba. Venus mihi hæc
Bona dat, quom hos huc adijcit lucrifugas, damni ſui cupidos.
Qui ſe, ſuamq; ætatem bene curant, edunt, bibunt,
Scortantur, illi ſunt alio ingenio, atq; tu, qui neq;
Tibi bene eſſe patere, & illis quibus eſt, inuides.
Ha. Heus ubi eſtis uos? Ba. hic qdem ad me recta habet rectam uiam.
Ha. Heus ubi eſtis uos? Ba. adoleſcens, quid iſtic debetur tibi?
Ha. Ecquis hoc aperit? Ba. heus chlamydate, quid iſtic debetur tibi?
Ha. Aedium dominum lenonem Ballionem quærito.
Ba. Quiſquis es adoleſcens operam fac compendi quærere.

Ha. Quid

Ha. Quid iam? Ba. quia tu ipſus coràm præſens præſentem uides.
Ha. Tun is es? Si. chlamydatæ cauſis tibi à Curio infortunio,
Atq; in hunc intende digitum, hic leno eſt. Ba. at hic eſt uir probus.
Sed tu non uir es, flagitare ſæpe inclamare in foro
Cum libello nuſq̃ eſt, niſi quod leno hic ſubuenit tibi.
Ha. Quin tu me cum, fabulare. Ba. fabulor, quid uis tibi.
Ha. Argentum accipias. Ba. iam ſi dudum des, porrexi manum.
Ha. Accipe hic ſunt quinq; argenti lectæ numeratæ minæ.
Hoc tibi herus me iuſſit ferre Polymachæro placides.
Quod deberet, atq; ut mecum mitteres Phœnicium.
Ba. Tuus heras? Ha. ita dico. Ba. miles? Ha. ita loquor. Ba. Macedonius?
Ha. Admodũ inq̃. Ba. te ad me miſit Polymachæroplacides?
Ha. Vera memoras. Ba. hoc argentum ut mihi dares? Ha. ſi tu quidé es
Leno Ballio. Ba. atq; ut à me mulierem abduceres? Ha. ita.
Ba. Phœnicium eſſe dixit? Ha recte meminiſti. Ba mane,
Iam redeo ad te. Ha. at maturate propera. nam propero, uides
Iam dici multum eſſe. Ba. uideo, hunc aduocare etiam uolo.
Mane modo iſtic, iam reuortar ad te, quid nunc Simo?
Quid agimus? manifeſto hunc hominem teneo, qui argentũ attulit.
Si. Quid iam? Ba. an ne ſcis quæ ſit hæc res? Si. iuxta cũ ignariſſumis.
Ba. Aedepol uerberonem hominem Pſeudolum, ut docte dolum
Commentu'ſt, tantundem argenti quantum miles debuit,
Dedit huic, atq; hominem exornauit, mulierem qui arceſſeret,
Pſeudolus tuus allegauit hunc, quaſi à Macedonio
Milite eſſet. Si. habes ne argentũ ab homine? Ba. rogitas, quod uides?
Si. Heus memento ergo dimidium iſtinc mihi de præda dare.
Commune iſtuc eſſe oportet. Ba. quid, malum? id totum tuum eſt.
Quam mox mihi operã das? Si. do eqdẽ nũc. Ba. qd mihi es author
Si. Exploratorem hunc faciamus ludo ſuppoſititium. (Simo?
Ba. Donicum adeo ipſus ſeſe ludos fieri ſenſerit.
Sequere, quid ais, nempe tu illius ſeruos es? Ha. planiſſume.
Ba. Quanti te emit? Ha. ſuarum in pugna uictoria uirium.
Nam ego eram domi imperator ſummus in patria mea.
Ba. An etiam ille unq̃ expugnauit carcerem patriam tuam?
Ha. Contumeliam ſi dices, audies. Ba. quid, tun hodie
Ex Sicyone huc perueniſti? Ha. alto adhuc meridie.
Ba. Strenue me hercule iſti, q̃uis pernix hic eſt homo, ſuram ubi
Aſpicias, ſcias eum poſſe gerere craſſas compedes.
Quid ais? tu ne etiam cubitare ſolitus es in cunis puer?

Ha. Scilicet ſolitum eſſe. Ba. etiamne facere ſolitus es puer?
Scin quid loquar? Ha. ſani ne eſtis? Ba. quid hoc, quod te rogo?
Noctu in uigiliam quando ibat miles, tum tu ibas ſimul?
Conueniebat ne in tuam uaginam machæra militis?
Ha. I in malam crucem. Ba. ire licebit tibi tamen hodie tempori.
Ha. Quin tu mulierem mihi emittis, aut reddis argentum. Ba. mane:
Ha. Quid maneã? Ba. chlamydẽ hãc cõmemores q̃ti cõducta'ſt. Ha. qd ẽ?
Ba. Quid meret machæra? Ha. helleborũ hiſce hoĩbus opus eſt. Ba. cho.
Ha. Mitte. Ba. quid mercedis petaſus hodie domino demeret.
Ha. Quid domino? quid ſomniatis? mea equidem hæc habeo omnia
Meo peculio empta. Ba. hoc quod fœmina ſumma ſuſtinet,
Vnde tibi? Ha. hi ſenes fricari ſeſe ex antiquo uolunt.
Ba. Reſponde obſecro hercle hoc uero ſerio quod te rogo.
Quid meres? quantillo argenti te conduxit Pſeudolus?
Ha. Qui iſtic Pſeudolu'ſt? Ba. præceptor tuus, qui te hanc fallaciam
Docuit, ut fallacijs hinc à me mulierem abduceres.
Ha. Quem Pſeudolum? quas tu mihi prædicas fallacias?
Quem ego hominem nulli coloris noui. Ba. non tu iſtinc abis?
Nihil eſt hodie hic Sycophantijs quæſtus, proin tu Pſeudolo
Nunties, adduxiſſe aliũ prædam qui occurrit prior
Harpax. Ha is quidẽ ædepol ego ſum. Ba. immo ædepol eſſe uis.
Purus putus hic ſycophanta eſt. Ha. ego tibi argentum dedi,
Et dudum aduenien extemplo ſymbolum ſeruo tuo,
Heri imagine obſignatam epiſtolam hic ante oſtium.
Ba. Meo tu dediſti epiſtolam ſeruo? quoi ſeruo? Ha. Syro.
Ba. Num confidit? ſycophanta hic neq̃ eſt, nugis meditatur male.
Nam illam epiſtolam ipſus uerus Harpax huc ad me attulit.
Ha. Harpax ego uocor, ego ſeruos ſum Macedonis militis.
Ego nec ſycophantioſe quicq̃ ago, nec malefice.
Neq; iſtum Pſeudolum mortalis qui ſit, noui, neq; ſcio.
Si. Tu niſi mirũ'ſt, leno plane perdidiſti mulierem.
Ba. Aedepol næ iſtuc magis ac magis metuo, cum uerba audio.
Si. Mihi quoq; ædepol dudum ille Syrus cor perfrigefacit,
Qui ſymbolum hoc accepit, mira ſunt, ni Pſeudolus eſt.
Eho tu qua facie fuit dudum, quoi dediſti ſymbolum?
Ha. Ruffus quidam uentrioſus, craſſus, ſeruos ſubniger,
Magno capite, acutis oculis, ore rubicundo admodum,
Magnis pedibus. Si. perdidiſti poſtq̃ dixiſti pedes.
Pſeudolus fuit ipſus, actum eſt. Ba. id ipſum eſt, emorior Simo.

Si. Hercle

Si. Hercle haud te ſinam emoriri, niſi argentum mihi redditur,
Viginti minæ. Ha. atq; etiam mihi aliæ uiginti minæ.
Ba. Auferetur id præmium a me quod promiſi per iocum?
Si. De improbis uiris auferri præmium, & prædam decet.
Ba. Saltem Pſeudolum mihi dedas. Si. Pſeudolum ego dedam tibi?
Quid deliquit? dixin, ab eo tibi ut caueres centies?
Ba. Perdidit me. Si. at me uiginti modicis mulctauit minis.
Ba. Quid nunc faciam? Ha. ſi mihi argentum dederis, te ſuſpendito.
Ba. Di te perdant, ſequere hac ſis me ergo ad forũ, ut ſoluã. Ha. ſequor.
Ba. Quid ego? peregrinos abſoluam, cras agam cum ciuibus.
Pſeudolus mihi centuriata habuit capitis comitia.
Qui illum ad me hodie allegauit, mulierem qui abduceret.
Sequere tu nunc, ne expectetis dum hac domum redeam uia.
Ita res geſta eſt, angiporto hoc certum eſt conſectarier.
Ha. Si graderere tantum quantum loquere, iam iſſes ad forum.
Ba. Certu'ſt hunc mihi emortualem facere ex natali die.

Simo ſenex.

Bene ego illũ tetigi, bene autem ſeruos inimicum ſuum,
b Nunc mihi certum eſt, alio pacto Pſeudolo inſidias dare,
Quam in aliis comœdiis fit, ubi cum ſtimulis, aut flagris
Inſidiantur, at ego iam inultus promam uiginti minas,
Quas promiſi ſi effeciſſet, obuiam ei ultro deferam.
Nimis hic mortalis doctus, nimis uerſutus, nimis malus.
Superauit Troianum dolum, atq; uicit Pſeudolus.
Nunc ibo intro, argentum promam, Pſeudolo inſidias dabo.

ACTVS QVINTVS.

Pſeudolus ſeruos ebrius.

Quid hoc? ſicine fit, hoc pedes? ſtatin an nõ? an id uoltis,
q Vt me hinc iacentem aliquis tollat? nam hercle ſi cecidero,
Veſtrũ erit flagitiũ, pergitin pgere? ah ſæuiendum mihi
Hodie eſt, magnum hoc uitium uino eſt, pedes captat primum.
Luctator doloſu'ſt, profecto ædepol ego nunc probe habeo
Madulſam, ita excurato uictu, ita magnis mundiciis
Digni habiti, atq; loco feſtiuo feſtiue accepti ſumus.
Quid opus me multas agere ambages? hoc homini eſt quamobrem.
Vitam amet, hic omnes uoluptates.

In hoc omnes uenuſtates ſunt, deis proximum eſſe arbitror.
Nam ubi amans cóplexu'ſt amantem, ubi ad labra labella adiũgit,
Vbi alter alterum bilingui manifeſto interprehendunt,
Vbi manu mamilla opprimitur, ac etiã ſi lubet corpora cõduplicãt,
Manu candida cantharum dulciferũ propinare mitiſſumã amicitiã.
Neq; ibi cẽ aliũ alio odio, ibi nec moleſtũ, nec ſermõibus, morologis uti.
Vnguẽta, atq; odores, lẽniſcos, corollas dari dapſiles, nõ.n. parce promi
Victu cætero, ne quis me roget, hoc ego modo, atq; herus minor
Hunc diem ſumpſimus potiſſume,
Poſtq̃ opus meum, ut uolui, omne perpetraui, fugatis hoſtibus
Illos accubanteis, potanteis, amanteis, cum ſcortis reliqui, & meum
Scortum ibidem, corde, atq; animo ſuo obſequentes. ſed poſtq̃
Exurrexi, orant me id, ut ſaltem, ad hunc me modum intuli.
Illis ſatisfacere minime ex diſciplina quiui ego,
Qui lenonem capere didici, ſed palliolatim amictus
Sic inceſſi ludibundus, plaudunt partim, clamitant me ut reuortar.
Occœpi denuo hoc modo uolui idem, amicæ dabam me meæ,
Vt me amaret, ubi circumuortor, cado, id fuit nempe ludo, itaq;
Dum enitor (pax) iam pene inquinaui pallium, nimiæ tum
Voluptati ædepol fui ob caſum, datur cantharus, bibi.
Commuto illico pallium, illud poſ.i, inde huc exij, crapulam
Dum amouerem, nunc ab hero ad herum meũ maiorem uenio.
Fœdus commemoratum, aperite, aperite heus Simoni me adeſſe
Quis nuntiat?

Simo. Pſeudolus. Ballio.

Ox uiri peſſimi me exciet foras, ſed qd hoc? quo modo?
Quid te ego uideo? Pſ. cum corona ebriũ Pſeudolũ tuum.
Si. Libere hercle hoc qdẽ, ſed uide ſtatũ, num mea gratia
Pertimeſcit? magis cogito ſæuiter blanditer ne alloquar.
Sed hoc me uetat iam facere, quod fero, ſi qua in hoc
Spes ſita'ſt mihi. Pſ. uir malus uiro optumo obuiam it.
Si. Dij te ament Pſeudole, ſed i in malam crucem.
Pſ. Cur ego me afflictem? Si. quid tu (malum) ergo in os mihi
Ebrius irructas? Pſ. molliter, ſiſtine nunc me,
Caue ne cadam, non uides tu me ut madidus adeam?
Si. Quæ iſta hæc audacia'ſt? te ſic interdius
Cum corolla incedere ebrium? Pſ. lubet. Si. quid lubet.

Pergin ructare in os mihi? Pſ. ſuauis ructus mihi eſt.
Sic ſine modo. Si. credo equidem poteſſe te ſcelus
Maſſici montis uberrumos fructus quatuor
Ebibere in hora una. Pſ. hiberna addito. Si. ſed tamen
Vnde onuſtam celocem agere te prædicem? Pſ. cum tuo
Perpotaui modo filio, ſed Simo ut probe
Tactus Ballio eſt? quæ tibi dixi ut effecta reddidi?
Si. Derides? peſſumus homo eſt. Pſ. mulier hæc facit.
Cum tuo nunc filio liber accubat. Si. omnia
Vt quidq; egiſti ordine ſcio. Pſ. quid ergo dubitas
Dare mihi argentum? Si. ius petis, fateor, tene.
Pſ. At negabas daturum eſſe te mihi, tamen das, onera hunc
Hominem, atq; me conſequere. Si. at ego iſtum hominem onerem?
Pſ. Onerabis ſcio. Si. quid ego huic homini faciam? ſatin
Vltro & argentum aufert, & me irridet? Ba. uæ uictis.
Pſ. Vorte ergo humerum hem. Ba. hoc ego nunq̃ ratus ſum fore,
Vt tibi fierem ſupplex, heu heu. Pſ. deſine. Ba. doleo.
Pſ. Ni doleres tu, ego dolerem. Ba. quid hoc? auferre
Non Pſeudole abs tuo hero? Pſ. lubentiſſimo corde, atq; animo.
Ba. Non audes quæſo aliquã partem mihi gratiã facere hic argenti?
Pſ. Nõ me dicis auidũ eſſe hominẽ. Ba. nã hinc nũq̃ eris nummo diuitior.
Pſ. Neq; te mei tergi miſeret, ſi hoc non hodie effeciſſem?
Ba. Erit ubi te ulciſcar, ſi uiuo. Pſ. quid minitare? habeo
Tergum. Ba. age ſane. Pſ. igitur redi. Ba. quid redeam?
Pſ. Redi modo, non eris deceptus. Ba. redeo. Pſ. ſimul
Mecum potatum. Ba. ego ne eam? Pſ. fac quod te iubeo.
Si is, aut dimidiũ, aut plus etiã faxo hinc feres. Ba. eho duc me quo uis!
Pſ. Quid nũc nunqd iratus es, aut mihi, aut filio propter has res Simo?
Si. Nihil profecto. Pſ. i hac. Si. te ſequor, quin uocas
Spectatores ſimul. Pſ. hercle me iſti haud ſolent
Vocare, neq; ergo ego iſtos, uerum ſi uoltis applaudere,
Atq; approbare hunc gregem, & fabulam, in craſtinum
Vos uocabo.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

AGORASTOCLES	ADOLESCENS.
MILPHIO	SERVOS.
ADELPHASIVM	MERETRIX.
ANTHERASTILIS	MERETRIX.
LYCVS	LENO.
ANTHEMONIDES	MILES.
ADVOCATI.	
COLABISCVS	VILLICVS.
SYNCERASTVS	SERVOS.
HANNO	POENVS.
GIDDENEME	NVTRIX.
PVER.	

ARGVMENTVM.

Ver ſeptuennis ſurripitur Carthagine,
Oſor mulierum, adoptat hunc emptũ ſenex,
p *Et fiat hæredẽ, eius pueri cognatæ duæ,*
Nutrixq́; earum raptæ, mercatur Lycos,
Vexatq́; amantem, at ille cũ auro uillicum
Lenoni obtrudit, inde eum furto alligat.
Venit Hanno Pœnus, gnatũ hũc fratris repperit.
Suasq́; agnoſcit, quas perdiderat filias.

PROLOGVS.

Chillem Ariſtarchi mihi commentari lubet.
a *Inde mihi principium capiam ex tragœdia,*
Sileteq́; & tacete, atq; animum aduortite.
Audire iubet uos imperator hiſtricus,
Bonoq́; ut animo ſedeant in ſubſellijs
Et qui eſurientes, & qui ſaturi uenerint.
Qui ediſtis. multo feciſtis ſapientius.
Qui non ediſtis, ſaturi ſite fabulis.
Nam quoi paratu'ſt, quod edat, noſtra gratia,
Nimia eſt ſtultitia ſeſſum impranſum incedere.

Exurge præco, fac populo audientiam,
Iamdudum expecto ſi tuum officium ſcias.
Exerce uocem quam per uiuis & colis.
Nam niſi clamabis, ſtatim te obrepet fames.
Age nunc iam reſide, duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum eſt, edicta ut ſerues mea.
Scortum exoletum nequis in proſcænio
Sedeat, ne'ue lictor uerbum, aut uirgæ mutiant.
Neu deſignator præteriens obambulet.
Neu ſeſſum ducat, dum hiſtrio in ſcena ſiet.
Diu qui domi ocioſi dormierunt, decet
Animo æquo nunc ſtent, uel dormire temperent.
Serui ne obſideant, liberis ut ſit locus.
Vel æs pro capite dent, ſi id facere non queunt,
Domum abeant, uitent ancipiti infortunio
Ne & hic uarientur uirgis & loris domi.
Si minus curaſſint, cum ueniant heri domum.
Nutrices pueros infanteis minutulos
Domi procurent, ne'ue inſpectatum afferant,
Ne & ipſæ ſitiant, & pueri pereant fame,
Ne'ue eſurientes hic quaſi hædi obuagiant.
Matronæ tacite ſpectent, tacite rideant.
Canora hic uoce ſua tinnire temperent.
Domum ſermones fabulandi conferant,
Ne & hic uiris ſint & domi moleſtiæ.
Quodq; ad ludorum curatores attinet.
Ne palma detur quoiquam artifici iniuria,
Ne'ue ambitionis cauſa extrudantur foras,
Quo deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoq; etiam quod penè oblitus fui,
Dum ludi fiunt, in popinam pediſequi
Irruptionem facite, nunc dum occaſio'ſt,
Nunc dum ſcribilitæ æſtuant, occurrite.
Hæc quæ ſunt imperata pro imperio hiſtrico.
Bonum hercle factum, pro ſe quiſq; ut meminerit.
Ad argumentum nunc uiciſſatim uolo
Remigrare, ut æquom eſt. uos ſignatores eritis.
Eius nunc regiones, limites, confinia
Determinabo, ei rei finitor factus ſum ego.

Sed niſi moleſtum ſit, nomen dare uobis uolo
Comœdiai. ſin odio ſit, dicam tamen,
Siquidem licebit per illos, quibus eſt in manu.
CARCHEDONIVS *uocatur hæc comœdia.*
Latine Plautus patruus pultiphagonides.
Nomen iam habetis, nunc orationes cæteras
Accipite, nam argumentum hoc hic cenſebitur.
Locus argumento'ſt. ſuum ſibi proſcenium.
Vos uiatores eſtis, quæſo operam date.
Carthaginienſes fratres patrueles duo
Fuere, ſummo genere & ſummis diuitijs.
Eorum uiuit alter, alter eſt mortuus.
Propterea apud uos dico confidentius,
Quod mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.
Sed illi ſeni qui mortuus eſt filius,
Vnicus qui fuerat, abductus à patre olim puer
Septuennis, ſurripitur Carthagine.
Sexennio prius quidem, quàm moritur pater,
Qui periiſſe uidens unicum gnatum ſibi,
Conijcitur ipſe in morbum ex ægritudine.
Facit illum hæredem fratrem patruelem ſuum.
Ipſe abijt ad Acherontem ſine uiatico.
Ille qui ſurripit puerum Calydonem auehit.
Vendit eum domino hic diuiti quoidam ſeni
Cupienti liberorum, oſori mulierum.
Emit hoſpitalem is filium imprudens ſenex.
Puerum illum, eumq́; adoptat ſibi pro filio,
Eumq́; hæredem fecit, cum ipſe obijt diem.
Is illic adoleſcens habitat in illiſce ædibus.
Reuortor rurſus denuo Carthaginem,
Si quid mandare uoltis, aut curarier.
Argentum niſi qui dederit, nugas egerit,
Verum qui dederit, magis maiores egerit.
Sed illi patruo huius qui uiuit ſenex
Carthaginienſi, duæ fuere filiæ,
Altera quinquennis, altera autem quadrimula.
Cum nutrice una periere, à Megaribus
Eas qui ſurripuit in Anactorium deuehit.
Venditq́; has omneis & nutricem & uirgines,
Præſenti argento homini (is homo, Lyco eſt leno)

Quantum hominum terra ſuſtinet, ſacerrumus.
Voſmet nunc facite coniecturam cæterum,
Quid id ſit hominis, quoi Lyco nomen ſiet.
Is ex Anactorio, ubi prius habitauerat,
Huc in CALIDONEM commigrauit haud diu
Sui quæſti cauſſa, is in illis habitat ædibus.
Earum hic adoleſcens alteram efflictim perit.
Suam ſibi cognatam imprudens, neq; tamen
Scit quæ ſit, neq; eam unq̃ tetigit, ita leno eum
Macerat, neq; quicq̃ cum ea fecit etiamnum ſtupri,
Neq; duxit unq̃, neq; ille uoluit mittere,
Quia amare cernit, hominem uolt leno tangere.
Illam minorem in concubinatum ſibi
Volt emere miles quidam, qui illam deperit,
Sed pater illarum pœnus poſtq̃ eas perdidit,
Mari terraq; illas uſq; quaq; quæritat.
Vi quanq; in urbem is eſt ingreſſus, illico
Omnes meretrices, ubi quiſq; habitant, inuenit.
Dat aurum ducit, noctem rogitat, poſt ibi
Vnde ſit, quoiatis, capta ne, an ſurrepta ſit,
Quo genere gnata, qui parentes ei fuerint.
Ita docte atq; aſtu filias quærit ſuas.
Et is omnes linguas ſcit, ſed diſſimulat ſciens
Se ſcire, pœnus plane eſt, quid uerbis opu'ſt?
Is heri huc in portum naui uenit ueſpere.
Pater harum idem huic patruus eſt adoleſcentulo.
Iam ne hoc tenetis? ſi tenetis ducite,
Ne dirumpatis, quæſo ſinite tranſigi.
Hehem pene oblitus ſum reliquom dicere.
Ille qui adoptauit hunc pro filio ſibi,
Is illi pœno olim huius patruo hoſpes fuit.
Is hodie huc ueniet, reperietq; hic filias,
Et hunc ſui fratris filium, ut quidem didici,
Ego ornabor ibi, uos æquo animo noſcite.
Hic qui hodie ueniet, reperiet ſuas filias,
Et hunc ſui fratris filium, dehinc cæterum
Valete, adeſte, ibo, alius nunc fieri uolo.
Quod reſtat, alij iam uobis facient palam.
Valete, atq; adiuuate, ut nos ſeruet ſalus.

ACTVS PRIMVS.

Agoraſtocles adoleſcens. Milphio ſeruos.

Aepe ego res multas tibi mandaui Milphio,
Dubias, egenas, inopioſas conſilij,
Quas tu ſapienter, docte, & cordate, & cate
Mihi reddidiſti certas, opiparas opera tua,
Quibus pro bene factis fateor deberi tibi
Et libertatem, & multas gratas gratias.
Mi. Scitum'ſt, per tempus hoc eſt iam uerbum uetus
Nam tuæ blandiciæ mihi ſunt (quod dici ſolet)
Gerræ germanæ, atq; ædepol λῆροι λῆρων.
Nunc mihi blandidicus es, at heri in tergo meo
Treis facile corios contriuiſti bubulos.
Ag. At amans per amorem ſi quid feci Milphio,
Ignoſcere id te mihi æquom eſt. Mi. audi tu magis,
Et ego nunc amore pereo, ſine te uerberem item,
Vt tu mihi feciſti ob nullam noxiam.
Poſt id locorum tu mihi amanti ignoſcito.
Ag. Si tibi lubido eſt, aut uoluptati, ſino,
Suſpende, uinci, uerbera, author ſum, ſino.
Mi. Si authoritatem poſtea defungeris,
Vbi diſſolutus tu ſies, ego pendeam.
Ag. Ego ne iſtuc auſim facere, præſertim tibi?
Quin ſi feriri uideo te, extemplo dolet.
Mi. Mihi quidem hercle. Ag. immo mihi iſtuc mauelim.
Mi. Sed quid nunc tibi uis? Ag. cur ego apud te mentiar?
Amo immodeſte. Mi. meæ iſtuc ſcapulæ ſentiunt.
Ag. At ego hanc uicinam dico Adelphaſium meam,
Lenonis huius meretricem mauiſculam.
Mi. Iampridem equidem iſtuc ex te audiui. Ag. differor
Cupidine eius, ſed lenone iſtoc Lyco
Illius domino non lutu'ſt lutulentius.
Mi. Vin tu illi neq̃ dare nunc? Ag. cupio. Mi. en me dato.
Ag. Abi dierectus. Mi. dic mihi uero ſerio
Vin dare malum illi? Ag. cupio. Mi. hem eundem me dato,
Vtrunq; fixo habebit, & neq̃, & malum.
Ag. Iocare. Mi. uin tu illam hodie ſine damno tuo
Tuam libertam facere? Ag. cupio Milphio.

Ego faciam

Ego faciam ut facias, ſunt tibi intus aurei
Trecenti nummi philippi? Ag. ſexcenti quoq;.
Mi. Satis ſunt trecenti. Ag. quid ijs facturus. Mi. tace.
Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono. Ag. quid facturus? Mi. iam ſcies
Tuus Colabiſcus nunc in urbe'ſt, uillicus.
Eum hic non nouit leno, ſatin intellegis?
Ag. Intellego hercle, ſed quo euadas neſcio.
Mi. Non ſcis? Ag. non hercule. Mi at ego iam faxo ſcies.
Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat,
Dicatq; ſe peregrinum eſſe ex alio oppido.
Amare uelle ſe, atq; obſequi animo ſuo,
Locum ſibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat clàm, ne quis ſit arbiter.
Leno ad ſe accipiet auri cupidus, illico
Cælabit hominem & aurum. Ag. conſilium placet.
Mi. Rogato, ſeruos uenerit ne ad eum tuus.
Ille me cenſebit quæri, continuo tibi
Negabit, quid tu dubitas quin extemplo tibi
Duplicet? ubi auri & hominis fur leno ſiet,
Neq; id unde efficiat, habet, ubi in ius uenerit,
Addicet prætor familiam totam tibi.
Ita decipiemus fouea lenonem Lycum.
Ag. Placet conſilium. Mi. immo etiam cum expoliuero magis,
Hoc, tum demum dices, nunc etiam rude'ſt.
Ag. Ego in ædem Veneris eo, niſi quid uis Milphio.
Aphrodiſia hodie ſunt. Mi. ſcio. Ag. oculos uolo meos
Delectare hodie mundicijs meretricijs.
Mi. Hoc primum agamus, quod conſilium cœpimus.
Abeamus intro, ut Colabiſcum uillicum
Hanc perdoceamus, ut ferat fallaciam.
Ag. Quanquam Cupido uerſatur in corde, tamen
Tibi auſcultabo. Mi. faciam ut facto gaudeas,
Ineſt amoris macula huic homini in pectore,
Sine damno magno quæ elui neutiquam poteſt.
Itaq; hic ſceleſtus eſt homo leno Lycus,
Quoi iam infortunij intenta baliſta eſt probe,
Quam ego haud multo poſt mittam è baliſtario.
Sed eccam Adelphaſium exit, atq; Antheraſtilis.

Hæc eſt prior, quæ meum herum dementem facit.
Sed euocabo, heus i foras Agoraſtocles,
Si uis uidere ludos iucundiſſimos.
Ag. Quid iſtuc eſt tumulti Milphio. Mi. hem amores tuos,
Si uis ſpectare. Ag. o' multa tibi di dent bona,
Quom hoc mihi obtuliſti tam lepide ſpectaculum.

Adelphaſium, Antheraſtilus meretrices. Milphio. Agoraſtocles.

Egocij ſibi qui uolet uim parare, nauem & mulierem
n Hæc duo ſibi comparato, nam nullæ magis res duæ
Plus negocij habent, eas forte ſi exornare occœperis,
Neq; unquam hæ duæ res ſatis ornantur, neq; eis ulla ſatis
Ornandi ſacietas eſt, atq; hæc uti loquor, nunc modo
Docta dico, nam nos uſq; ab aurora ad hoc, quod eſt die,
Poſtquam illuxit aurora, nunquam ceſſauimus ex induſtria
Ambæ lauari, atq; fricari, aut tergeri, aut ornarier,
Poliri, expoliri, pingi, fingi, & binæ unà ſingulis
Quæ datæ nobis ancillæ, eæ nos lauando, eluendo operam
Dederunt, ab gerundaq; aqua ſunt uiri defeſſi duo,
Apageſis negocij in muliere quantum una eſt, ſi uero duæ
Sat ſcio maxumo uni populo quoi lubet, plus ſatis dare
Potes ſunt, quæ noctes dieſq; in omni ætate, ſemper,
Ornantur, lauantur, terguntur, poliuntur, poſtremo modus
Muliebris nullu'ſt, neq; unq̃ lauando, & fricando ſumus ſaturæ.
Nam quæ lauta eſt, niſi perculta eſt meo animo quaſi inuenuſta eſt.
An. Miror equidem ſoror te iſtæc fabulari, quæ tam callida,
Et docta ſis, & faceta, nam cum ſedulo
Munditer nos habemus, uix ægre amatorculos inuenimus.
Ad. Ita eſt, uerum hoc unum tamen cogitato, modus omnibus
In rebus ſoror, eſt optumum habitu. nimia omnia
Nimium exhibent negocium hominibus ex ſe. An. ſoror cogita
Amabo item nos perhiberi, quaſi ſalſa muriatica
Eſſe autumantur ſine omni lepore, & ſine ſuauitate, niſi
Multa aqua uſq; et diu macerãtur, olẽt, ſalſa ſunt, tãgere ut nõ uelis.
Item nos ſumus eiuſcemodi, mulieres ſunt admodum
Inſulſæ, atq; inuenuſtæ ſine mundicia & ſumptu.
Mi. Coqua eſt hæc quidem Agoraſtocles, ut ego opinor. Ag. quid id.
Mi. Sat muriatica ut maceret. Ag. qd moleſtus? Ad. ſoror pce amabo, ſat ẽ

Iſtuc

Iſtuc alios dicere nobis, ne noſmet noſtra etiam
Vitia loquamur. An. quieſco. Ad. ergo te amo, ſed hoc nunc mihi
Reſponde, ſunt hic omnia quæ ad deum pacem oportet adeſſe?
An. Omnia accuraui. Ag. pulchrum & celebrem & uenuſtatis diem
Plenum, dignum Venere pol, quoi ſunt aphrodiſia hodie.
Mi. Ecquid gratiæ cum huc foras te euocaui? iam num me decet
Donari cado uini ueteris? dic dari, reſpondes nihil.
Huic excidit lingua, ut ego opinor, quid hic (malum) aſtans obtices?
Ag. Sine amem, ne obturba, tace. Mi. taceo. Ag. ſi tacuiſſes, iam
Iſtuc taceo non natum foret. An. eamus ſoror mea.
Ad. Oho amabo, quid illuc nunc properas? An. rogas? quod nos herus
Apud ædem Veneris mantat. Ad. maneat pol, ut lubet, mane.
Turba eſt nunc apud aram, an ibi uis inter iſtas uerſarier
Proſedas, piſtorum amicas, relliquias aliarias
Miſeras, ſchœno delibutas, ſeruilicolas ſordidas?
Quæ tibi oleant ſtabulum, ſtatum, ſellam, & ſeſſibulum merum?
Quas adeo haud quiſquam unquam liber tetigit, neque duxit domum,
Seruolorum ſordidulorum ſcorta diobolaria.
Mi. I in malam crucem, tun audes etiam ſeruos ſpernere?
Propudium, quaſi bella ſit, quaſi eam ipſi reges diſcupiant.
En monſtrum mulieris, tantula tanta uerba funditat,
Proh nebulæ, quoius ego cyatho ſeptem noctes non emam.
Ag. Dij immortales, omnipotentes, quid apud uos eſt pulchrius?
Quid habetis, qui mage immortales uos credam, quam ego ſim?
Qui hæc tanta oculis bona concipio. nam Venus non eſt Venus.
Hanc equidem Venerem uenerabor, ut amet, ac ſit propitia.
Milphio, heus Milphio ubi es? Mi. aſſum apud te, eccum. Ag. at ego elixum
Mi. Enim here facis delicias. Ag. de te quidem hæc didici omnia. (uolo.
Mi. Etiam'ne ut ames, quam nunquam tetigeris? Ag. nihil illuc quidem eſt.
Deos quoque ædepol & amo, & metuo, quibus ego tamen
Abſtineo manus. Ad. heu ecaſtor cum ornatum noſtrum aſpicio,
Pœnitet ambarum, ornatæ ut ſumus. An. immo uero ſane commode.
Nam pro heri noſtri quæſtu ſatis bene ornatæ ſumus.
Non poteſt quæſtus conſiſtere, ſi eum ſumptus ſuperat ſoror.
Et illud ſatius, ſatis quod ſatis eſt, habitus pluſquam ſat eſt.
Ag. Ita me Di ament, ut illa me amet malim, quam Di Milphio.
Nam illa mulier lapidem, ſilicem ſubigere, ut ſe amet, poteſt.
Mi. Pol id quidem haud mentire, nam tu es lapide ſilice ſtultior,
Qui hanc ames. Ag. at uide ſi ſcitam illa nunquam lauari caput.

Mi. Curram igitur aliquo ad piſcinam aut lacum, limum petam.
Ag. Quid eo opus ſit? Mi. ego dicam, ut tibi & illi linem caput.
Ag. I in malã rẽ. Mi. ibi ſum eqdẽ. Ag. pgis? Mi. taceo. Ag. at ppetuo uolo.
Mi. Enimuero ære meo me laceſſis, ludos & delicias facis.
An. Satis nunc lepide ornatam ſoror credo te tibi uiderier.
Sed ubi exempla conferuntur meretricum aliarum, ibi tibi erit
Cordolium, ſiquam ornatam melius forte aſpexeris.
Ad. Inuidia in me nunquam innata'ſt, neq; malitia mala, ſoror.
Bono ingenio me eſſe ornatam, quam auro multo mauolo.
Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium bonum.
Bonam ego q̃ beatam me eſſe nimio dici mauolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet, q̃ purpuram,
Magis meretricem pudorem q̃ aurum gerere condecet.
Pulchrum ornatum turpes mores peius cœno collinunt.
Lepidi mores turpem ornatum facile factis comprobant.
Ag. Eo tu, uin tu facinus facere lepidum & feſtiuum? Mi. uolo.
Ag. Potes'ne mihi auſcultari? Mi. poſſum. Ag. domum abi, ac ſuſpende te.
Mi. Quamobrem? Ag. quia nunquam audibis uerba tot tam ſuauia.
Quid tibi opu'ſt uixiſſe, auſculta mihi modo, ac ſuſpende te.
Mi. Siquidem tu es mecum futurus pro uua peſilis. Ag. at ego amo hãc.
Mi. At ego eſſe, & bibere potius. Ad. eho tu quid ais? An. quid rogas?
Ad. Viden tu pleni oculi ſordium qui erant, iam ſplendent mihi?
An. Immo etiam in medio oculo parum ſordis eſt. Ad. cedo ſis dexterã.
Ag. Vt tu quidem huius oculos illotis manibus tractes, aut teras?
An. Nimia nos ſocordia hodie tenuit. Ad. qua de re obſecro?
An. Quia iam non dudum ante lucem ad ædem Veneris uenimus.
Primæ ut inferremus ignem in aram. Ad. ah non facto'ſt opus.
Quæ habent nocturna ora, noctu ſacruficatum ire occupant,
Priuſquam expergiſcatur Venus, deproperant ſedulo
Sacruficare, nam uigilante Venere ſi ueniant eæ,
Ita ſunt turpes, credo ecaſtor Venerem ipſam e fano fugent.
Ag. Milphio. Mi. ædepol Milphionem miſerum quid nunc uis tibi?
Ag. Obſecro hercle ut mulſa loquitur. Mi. nihil niſi laterculos
Seſamum, papaueremq́;, triticum, & frictas nuces.
Ag. Ecquid amare uideor. Mi. damnum quod Mercurius minime amat.
Ag. Nanq; ædepol lucrum amare nullum amatorem addecet.
An. Eamus mea germana. Ad. ageſis ut lubet, ſequere hac. An. ſequor.
Ag. Eunt hæ, quid ſi adeamus? Mi. adeas. Ag. primum ſalua ſis
Prima, & ſecunda in ſecundo. Mi. ſalue in pretio tertia.

An. Salue

An. Salue extra pretium. Mi. tum pol ego, & oleum & opam perdidi.
Ag. Quo te agis? Ad. egone? i Veneris. Ag. qd eo tu? Ad. ut Venerē pro-
Ag. Eho num irata eſt? propitia hercle ē, uel ego pro illa ſpódeo. (piciem.
Ad. Quid tu ais? quid mihi moleſtus obſecro? Ag. ah tam ſæuiter.
Ad. Mitte ámabo. Ag. quid feſtinas? turba nunc illic eſt. Ad. ſcio.
Sunt illi aliæ quas ſpectare ego & me ſpectari uolo.
Ag. Qui lubet ſpectare turpis, pulchram ſpectandam dare?
Ad. Quia apud ædem Veneris hodie eſt mercatus meretricius,
Eò conueniunt mercatores, ibi ego me oſtendi uolo.
Ag. Inuendibili merce oportet ultro emptorem adducere.
Proba merx facile emptorem reperit, tametſi in abſtruſo ſita eſt.
Quid ais tu? quando mecum caput & corpus copulas?
Ad. Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiſerit.
Ag. Sunt mihi intus, neſcio quot nummi aurei lymphatici.
Mi. Deferto ad me, faxo actutum conſtiterit lymphaticum.
Bellula hercle eſt. Ag. i directe in maxumam malam crucem.
Mi. Quam magis aſpecto, tam magis eſt nimbata, & nugæ meræ.
Ad. Segrega ſermonem, tædet. Ag. age ſuſtolle hoc amiculum.
Ad. Pura ſum comperta, ámabo ne attrectare Agoraſtocles.
Ag. Quid agam nunc? Mi. ſi ſapias curam hanc facere compendi potes.
Ag. Quid ego nunc curem? quid agam Milphio? Mi. ecce odiū meum.
Quid me uis? Ag. cur mihi hæc irata eſt? Mi. cur hæc tibi irata ē?
Cur ego id curem, nanq; iſtæc magis tua eſt curatio.
Ag. Iam hercle tu periſti, niſi illam mihi tam tranquillam facis,
Quam mare eſt olim, quom ibi Alcedo pullos educat ſuos.
Mi. Quid faciam? Ag. exora, blandire, expalpa. Mi. faciam ſedulo.
Sed uideſis, ne tu oratorem hunc pugnis plectas poſtea,
Ag. Non faciam. Ad. eamus nunc, etiam morare. Ag. male facis.
Ad. Bene promittis multa, ex multis, omnia inceſſum cadunt.
Nam liberare haud ſemel iurauiſti me, ſed decies.
Dum te expecto, neq; uſquam aliam mihi paraui copiam,
Neq; iſtuc uſquam apparet, ita nunc nihilominus ſeruio.
I ſoror, abſcede tu à me. Ag. perij, eho quid agis Milphio?
Mi. Mea uoluptas, meæ deliciæ, mea uita, mea amœnitas,
Meus ocellus, meum labellum, mea ſalus, meum ſauium, meum mel,
Meum cor, mea coloſtra, meus molliculus caſeus.
Ag. Me ne ego illæc patiar præſente dici? diſcrucior miſer.
Niſi ego illum iubeo quadrigis curſim ad carnuficem rapi.
Mi. Noli ámabo ſuccenſere hero meo cauſa mea.

Ad. Ego enim faxo, ſine. Mi. irata es nimium, pro te dabit,
Atq; te faciet ut ſis ciuis attica, atque libera.
Ad. Quin abire ſinis? quid uis tibi? qui beneuolunt, bene uiſitent.
Mi. Si quidem ante mentitus ſit, nunc iam dehinc erit tibi
Verax. Ad. abijce te dehinc ſis ſycophanta. Mi. pareo.
Ad. At ſcin quomodo? Mi. ſine te exorem, ſine te prendam auriculis,
Sine dem ſauium, iam ego hercle faciam plorantem illum, niſi
Te propiciam facio, illud faciet niſi te propicio.
Atq; hic me ne uerberet male formido, noui ego huius malos
Mores, quamobrem ámabo mea uoluptas ſine te exorarier.
Ag. Non ego homo trioboli ſum, niſi ego illi maſtigiæ
Exturbo oculos atq; dentes? hem uoluptatem tibi.
Hem tibi mel, hem cor, hem labellum, hem ſalutem, hem ſauium
Mi. Impie ſicine oratorem uerberas? iam iſtoc magis
Etiam ocellum addam, & labellũ, & linguam, eho qd faciam modo?
Ag. Sicine ego te orare iuſſi? Mi. quo modo ergo orem? Ag. rogas?
Sic enim diceres ſceleſte, huius uoluptas te obſecro.
Huius mel, huius cor, huius labellum, huius lingua & ſauium.
Huius coloſtra, & dulciculus caſeus, maſtigia.
Omnia illa quæ dicebas tua eſſe, ea memorares mea.
Mi. Obſecro hercle te, uoluptas huius, atq; odium meum.
Huius amica mammata, mea inimica & maleuola.
Ocule huius, lippitudo mea, mel huius, fel meum,
Vt tu huic irata ne ſis, aut ſi id fieri non poteſt.
Ad. Capias reſtim ac te ſuſpendas cum hero & uoſtra familia.
Mi. Hem mihi iam uideo propter te uictitandum ſorbillo,
Itaq; iam quaſi oſtreatum tergum ulceribus geſtito
Propter amorem uoſtrum. Ad. ámabo men prohibere poſtulas,
Ne te uerberet, magisq̃ ne mendax me aduorſum ſiet?
An. Aliqd huic rñde. Mi. ámabo commode, ne incommodus nobis ſit,
nam detinet nos de noſtro negocio.
Ad. Verum etiam tibi hanc admittam noxiam unam Agoraſtocles,
Non ſum irata. Ag. non es? Ad. nó ſum. Ag. da ergo, ut credã ſauiũ.
Ad. Mox dabo, cum ab re diuina rediero. Ag. i ergo ſtrenue.
Ad. Sequere me ſoror. Ag. atq; audin, etiam Veneri dicito
Multam meis uerbis ſalutem. Ad. dicam. Ag. atq; audi. Ad. quid eſt?
Ag. Paucis uerbis rem diuinam facito, atq; audin, reſpice.
Mi. Reſpexit. idem pol Venerem credo facturam tibi.

Agoraſtocles

Agoraſtocles adoleſcens. Milphio ſeruus.

Vid nunc mihi es author Milphio? Mi. ut me uerberes
¶ Atq; auctionem facias, nam impuniſſume
Tibi quidem hercle uendere haſce ædeis licet.
Ag. Quid iam? Mi. maior enim parte minore habitas in eas.
Ag. Superſede iſtis uerbis. Mi. quid nunc uis tibi?
Ag. Trecentos philippeos Colabiſco uillico
Dedi dudum, priusquam me euocaſti foras.
Nunc obſecro te Milphio hanc per dexteram,
Perq; hanc ſororem læuam, perq; oculos tuos,
Perq; meos amores, perq; Adelphaſium meam,
Perq; tuam libertatem. Mi. hehem nunc obſecras.
Ag. Mi Milphidiſce, mea commoditas, mea ſalus
Fac, quod facturum te eſſe promiſiſti mihi,
Vt ego hunc lenonem perdam. Mi. perfacile id quidem eſt.
Adduce teſteis tecum, ego intus interim
Iam & ornamentis meis & ſycophantijs
Tuum exornabo uillicum, propera atq; abi.
Ag. Fugio. Mi. meum eſt iſtuc magis officium, q̃ tuum.
Ag. Ego ne, ego ne? ſi iſtuc lepide feceris. Mi. i modo.
Ag. Vt non ego te hodie? Mi. abi modo. Ag. emittam manu.
Mi. I modo, non hercle meream. Ag. oh oh. Mi. uah. abi modo.
Ag. Quantum eſt Acheronti mortuorum. Mi. etiam ne abis.
Ag. Neq; quantum aquarum eſt in mari. Mi. abiturus iam ne es?
Ag. Neq; nubis quantum eſt. Mi. pergin uero pergere?
Ag. Neq; ſtellæ in cœlo. Mi. pergin aures tundere?
Ag. Neq; hoc, neq; illuc, neq; enimuero ſerio,
Neq; hercle uero. Mi. quid opu'ſt uerbis? quippini
Quod uno uerbo dicere hic quid uis licet.
Ag. Neque hercle uero ſerio, ſcin quomodo
Ita me dij amabunt, uin bona dicam fide,
Quod hic inter nos liceat, ita me Iuppiter,
Scin quam? uide tu, credin quod ego fabuler?
Mi. Si nequeo facere, ut abeas, ego met abire uolo.
Nam iſti quidem hercle orationi Oedippo opus
Eſt coniectore, qui Sphyngi interpres fuit.
Ag. Illic hinc iratus abijt, nunc mihi cautio eſt.
Ne mea ipſe culpa meo amori obiexim moram.

Ibo atq; arceſſam teſteis, quando amor iubet
Herum me obedientem eſſe ſeruo liberum.

ACTVS SECVNDVS.

Lycus leno. Anthemonides miles.

I illum infelicitent omnes, qui poſt hunc diem
d Leno ullam Veneri unquam immolarit hoſtiam.
Qui'ue ullum thuris granum ſacruficauerit.
Nam ego hodie infelix dis meis iratiſſumis
Sexagenos immolaui, nec potui tamen
Propiciatam Venerem facere, uti eſſet mihi.
Quoniam litare nequeo, abij illinc illico
Iratus, uetuiq; exta proſecarier.
Neq; ea aſpicere uolui, quoniam non bona
Haruſpex dixit, deam eſſe indignam credidi.
Eo pacto auaræ Veneri pulchre adij manum,
Quando id quod ſat erat, ſatis habere noluit.
Ego pauſam feci, ſic ago, ſic me decet.
Ego faxo poſthac, Di deæ'q; cæteri
Contemptiores mage erunt, atq; auidi minus,
Cum ſciunt Veneri ut adierit leno manum.
Condigne haruſpex, non homo trioboli,
Omnibus in extis aiebat portendi mihi
Malum, damnum'q;, & deos eſſe iratos mihi.
Quid ei diuini, aut humani? quis crederet,
Mina mihi argenti dono poſt illa data eſt.
Sed quæſo ubi nam illic reſtitit miles, modo
Qui hanc mihi donauit, quem ego uocaui ad prandium?
Sed eccum incedit Anthemonides. An. ita ut occœpi dicere
Lenulæ de illac pugna pẽtethroniaa, qua ſexaginta hominũ uno die
Euolaticorum manibus occidi meis.
Ly. Euolaticorum hominum? An. ita dico quidem.
Ly. An obſecro uſquam ſunt homines uolatici?
An. Fuere, uerum ego interfeci. Ly. quomodo
potuiſti? An. dicam, uiſcum legioni dedi,
Fundas'q;, eos poſternebam, ut folia far fari.
Ly. Quoi rei. An. ne ad fundas his uiſcus adhæreſceret:
Ly. Perge, optume hercle periuras, qui poſtea?
An. In fundas infundebam grandiculos globos

Egò illos uolanteis iuſſi funditarier.
Quid multa uerba? ut quêq; uiſco offenderant,
Tam crebri ad terram decidebant, q̃ pira.
Vt quiſq; ceciderat, eum necabatur illico
Per cerebrum pinna ſua, ſic quaſi turturem.
Ly. Si hercle iſtuc unquam factum eſt, tum me Iuppiter
Faciat, ut ſemper ſacruficem, nec unquam litem.
An. An mihi hæc non credis? Ly. credo, ut mihi eſt æquom credere.
An. Age eamus intro, dum exta referuntur, uolo
Narrare tibi etiam unam pugnam. Ly. nihil moror.
An. Auſculta. Ly. non. An. hercle tuum iam elidam caput,
Niſi auſcultas, aut is hinc in malam crucem
Ly. In malam crucem ibo potius. An. certum'ne eſt tibi?
Ly. Certum. An. tum tu igitur die bono aphrodiſijs
Addice tuam mihi meretricem minuſculam,
Ita res diuina mihi fit, & res ferias
Omneis extollo ex hoc die in alium diem.
Profecto feſtos habeam, decretum eſt mihi.
Nunc hinc eamus intro. Ly. ſequere hac me. An. ſequor,
In hunc diem iam tuus ſum mercenarius.

ACTVS TERTIVS.

Agoraſtocles. Aduocati.

Ta me Di ament, tardo amico nihil eſt quicquam inæquius,
i Præſertim homini amanti, qui q̃cquid agit, propat omnia.
Sicut ego hos duco aduocatos homines ſpiſſi gradiſſumos
Tardiores multo, q̃ corbitæ ſunt in tranquillo mari.
Atq; equidem hercle dedita opera amicos fugitaui ſenes.
Sciebam ætate tardiores, metui meo amori moram.
Nequicquam hos patronos mihi elegi, loripedes, tardiſſumos.
Qui, ſi ituri eſtis hodie, ite, aut ite hinc in malam crucem,
Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum?
Nam iſte quidem gradus ſuccretu'ſt cribro pollinario,
Niſi cum pedicis nos condidiciſtis hoc graſſari gradu.
Ad. Heus tu, q̃q̃ nos uidemur tibi plebei & pauperes,
Si nec recte dicis nobis diues de ſummo loco,
Diuitem audacter ſolemus mactare infortunio.
Nec tibi nos obnoxij ſumus, iſtuc quid ames, aut oderis.

Cum argentum pro capite dedimus, noſtrum dedimus, non tuum.
Liberos nos eſſe oportet. nos te nihili pendimus,
Ne tuo nos amori ſeruos eſſe addictos cenſeas.
Liberos homines per urbem modico magis par eſt gradu
Ire, ſeruile eſſe duco feſtinantem currere,
Præſertim in re populi placida, atq; interfectis hoſtibus,
Non decet tumultuari, ſed ſi properabas, magis
Pridie nos te aduocatos huc duxiſſe oportuit.
Ne tu opinere, haud quiſquam hodie noſtrum curret per uias.
Neq; nos populus pro cerritis inſectabit lapidibus.
Ag. At ſi ad prandium me in ædem uos dixiſſem ducere,
Vinceretis ceruom curſu, uel gralatorem gradu.
Nunc uos quia mihi aduocatos dixi, & teſteis adducere,
Podagroſi eſtis, ac uiciſtis cochleam tarditudine.
Ad. At uero non iuſta cauſſa eſt, quo curratur celeriter
Vbi bibas, edas de alieno quantum uelis uſq; affatim,
Quod tu inuitus nunquam reddas domino de quo ederis.
Sed tamen quomodocunq;, q̃q̃ ſumus pauperculi,
Eſt domi quod edimus, ne nos tam contemptim conteras.
Quicquid eſt pauxillulum illuc noſtrum, id nobis omne intus eſt.
Neq; nos quenquam flagitamus, neq; nos quiſquam flagitat.
Tua cauſſa nemo noſtru'ſt ſnos rupturus ramices.
Ag. Nimis iracundi eſtis equidem, hæc uobis dixi per iocum.
Ad. Per iocum item dictum habeto, quæ nos tibi reſpondimus.
Ag. Obſecro hercle opera hac celocem mihi, ne corbitam date.
At trepidate ſaltem, nam uos approperare haud poſtulo.
Ad. Siquid tu placide, ocioſéq; agere uis, operam damus.
Si properas, curſores meliu'ſt te aduocatos ducere.
Ag. Satis rem, narraui uobis, quod ueſtra opera opus ſiet.
De lenone hoc, qui me amantem ludificatur tam diu.
Ei paratæ ut ſint inſidiæ de auro & de ſeruo meo.
Ad. Omnia iſtæc ſcimus iam nos, ſibi ſpectatores ſciant,
Horum hic nunc cauſſa agitur, hæc ſpectatorum fabula.
Hoſce ſatius eſt docere, ut quando agas, quid agant, ſciant.
Nos tu ne curaſſis, ſcimus rem omnem, quippe omnes ſimul
Didicimus tecum una ut reſpondere poſſimus tibi.
Ag. Ita profecto eſt, ſed agite igitur, ut ſciam uos ſcire, rem
Expedite, & mihi, quæ dudum uobis dixi, dicite.
Ad. Ita ne temptas, an ſciamus nos meminiſſe noſtra.

Quomodo trecentos philippeos Clabiſco uillico
Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum.
Iſq; ſe ut aſſimularet peregrinum eſſe aliunde ex alio oppido.
Vbi is detulerit, tu eò quæſitum ſeruom aduentes tuum
Cum pecunia. Ag. meminiſtis memoriter. ſeruaſtis me.
Ad. Ille negabit, Milphionem quæri cenſebit tuum.
Adduplicabit omne furtum, leno addicetur tibi.
Ad eam rem nos eſſe teſteis uis tibi. Ag. tenetis rem.
Ad. Vix quidem hercle ita pauxilla eſt digitulis primoribus.
Ag. Hoc cito & curſim eſt agendum, properate iam quantum poteſt.
Ad. Bene uale igitur, te aduocatos melius celereis ducere,
Tardi nos ſumus. Ag. optume itis, peſſume hercle dicitis,
Quin etiam deciderint uobis fœmina in talos uelim.
Ad. At ædepol nos tibi in lumbos linguam, atq; oculos in ſolum.
Ag. Eia haud noſtrum eſt iracundos eſſe, quod dixi ioco.
Ad. Nec tuum quidem eſt amicis per iocum iniuſte loqui.
Ag. Mittite iſtæc, quid uelim uos ſcitis. Ad. callemus probe
Lenonem periurum ut perdas, id ſtudes. Ag. tenetis rem
Ecce opportune egrediuntur Milphio unà & uillicus
Baſilice exornatus incedit, & fabre ad fallaciam.

Milphio. Colabiſcus uillicus. Agoraſtocles. Aduocati.

Am tenes præcepta i corde. Co. pulchre. Mi. uide ſis calleas.
Co. Quid opu'ſt uerbis, callum aprugnũ callere æque nõ ſinã.
Mi. Fac modo ut conducta tibi ſint dicta ad hanc fallaciam.
Co. Quin ædepol ſum indoctior, quàm in tragœdia comici.
Mi. Probus homo es. Ag. adeam propius, adſunt teſtes. Mi. tot quidem
Non potuiſti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.
Nam iſtorum nullus nefaſtu'ſt, comitiales ſunt meri.
Ibi habitant, ibi eos conſpicias, q̃ prætorem ſæpius.
Hodie doctiores non ſunt, qui lites creant, q̃ hi ſunt,
Qui ſi nihil eſt litium, lites ſerunt. Ad. Di te perdant.
Mi. Vos quidem ego hercle commendo, quom, quiqui, tamen
Et bene & benigne facitis, quom hero amanti meo operam datis.
Sed iſti iam ſciunt negocij quid ſit? Ag. omnem rem ordine.
Mi. Tum uos animum aduortite igitur, hunc uos lenonem Lycum
Nouiſtis? Ad. facile. Co. at ego pol eum qua ſit facie neſcio,
Eum uolo mihi hominem demonſtretis. Ad. nos curabimus,

Satis præceptum. Ag. hic trecentos nummos numeratos habet.
Ad. Ergo nos inſpicere oportet iſtuc aurum Agoraſtocles,
Vt ſciamus quid dicamus mox pro teſtimonio.
Ag. Agite, inſpicite, aurum eſt. Co. profecto ſpectatores comicum,
Macerato hoc pingues fiunt auro in barbaria boues.
Verũ ad hanc rẽ agundã philippeum eſt. Ad. ita nos aſſimulabimus.
Co. Sed ita aſſimulatote, quaſi ego ſim peregrinus. Ad. ſcilicet,
Et quaſi tu nobiſcum quid adueniens hodie oraueris,
Liberum ut commonſtraremus tibi locum, & uoluptarium,
Vbi ames, potes, pergræcere. Mi. heu ædepol mortales malos.
Ag. Ego enim docui. Mi. qs te porro? Co. agite intro abite Agoraſtocles,
Ne hic uos mecum conſpicetur leno, neu fallaciæ
Præpedimentum obijciatur. Mi. hic homo ſapienter ſapit.
Ad. Facite quod lubet. Ag. abeamus, ſed uos ſatis dictu'ſt? Co. abi.
Ag. Abeo, quæſo dij immortales. Co. quin abis? Ag. abeo. Mi. ſapis.
Co. SZi, tace. Ad. quid eſt? Co. hæ fores fecerunt magnum flagitium
Modo. Ad. quid flagitij eſt? Co. crepuerunt clare. Ad. Di te perduint,
Pone nos recede. Co. fiat. Ad. nos priores ibimus.
Co. Faciunt ſcurræ quod conſuerunt, pone ſeſe homines locant.
Ad. Illic homo eſt qui egreditur leno. Co. bonu'ſt, nam ſimilis malus eſt.
Iam nunc ego illi egredienti ſanguinem exugam procul.

Lycus. Aduocati. Colabiſcus.

Iam iſtuc ego reuortar miles, conuiuas uolo
Reperire nobis commodos unà ſiene.
Interibi attulerint exta, atque eadem mulieres
Iam ab re diuina credo apparebunt domi.
Sed quid huc tantum hominum incedunt? ecquid nam afferunt?
Et ille chlamydatus quiſnam eſt, qui ſequitur procul
Aetolica ueſte? Ad. ſalutamus te Lyce,
Quanquam hanc ſalutem ferimus inuiti tibi,
Et quanquam bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Fortunati omnes ſitis, quod certe ſcio
Nec fore, nec per fortunam, & ſi ſaturam fieri.
Ad. Iſtic eſt theſaurus ſtultis in lingua ſitus,
Vt quæſtui habeant male loqui melioribus,
Ly. Viam qui neſcit, qua deueniat ad mare,
Eum oportet amnem quærere comitem ſibi.

Ego male loquendi uobis neſciui uiam,
Nunc uos mihi amnes eſtis? uos certum eſt ſequi.
Si benedicetis, uoſtra ripa uos ſequar.
Si maledicetis, uoſtro gradiar limite.
Ad. Malo beneſacere tantundem eſt periculum,
Quantum bono maleſacere. Ly. qui uero? Ad. ſcies.
Malo ſi beneſacias, id beneficium interit.
Bono ſi quid maleſacias, ætatem expetit.
Ly. Facete dictum, ſed quid iſtuc ad me attinet?
Ad. Quia nos honoris tui cauſſa huc ad te uenimus.
Quanquam bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Siquid boni apportatis, habeo gratiam.
Ad. Boni de noſtro tibi nec ferimus, nec damus,
Neq; pollicemur, neq; adeo uolumus datum.
Ly. Credo hercle uobis, ita uoſtra eſt benignitas,
Sed quid nunc uoltis? Ad. hunc chlamydatum quem uides,
Ei Mars iratus eſt. Li. capite noſtro iſtuc quidem.
Ad. Hunc nunc Lyce ad te diripiendum adducimus
Cum præda, hic hodie incedit uenator domum,
Canes compellunt in plagas lepide Lycum.
Ly. Quis hic eſt? Ad. neſcimus nos iſtum quidem qui ſiet,
Niſi dudum à mane ut ad portum proceſſimus,
Atq; iſtum è naui nos exeuntem oneraria
Vidimus, is adijt ad nos extemplo exiens,
Salutat, reſpondemus. Co. Mortales malos,
Vt ingrediuntur docte in ſycophantiam.
Ly. Quid deinde? Ad. ſermonem nobiſcum ibi copulat.
Ait ſe peregrinum eſſe huius ignarum oppidi,
Locum ſibi uelle liberum præberier,
Vbi nequam faciat, nos hominem ad te adduximus.
Tu, ſi te Di ament, agere tuam rem occaſio eſt.
Ly. Itane ille eſt cupiens? Ad. aurum habet. Ly. præda hæc mea eſt.
Ad. Potare, amare uolt. Ly. locum lepidum dabo.
Ad. At enim clam fiertum hic eſſe uolt, nequi ſciant,
Ne ue arbiter ſit, nam hic latro in ſpartæ fuit,
Vt quidem ipſe nobis dixit, apud regem Attalum,
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.
Co. Nimis lepide de latrone, de ſparta optime.
Ly. Di deæq; uobis multa bona dent, cum mihi

Et bene præcipitis,& bonam prædam datis.
Ad. Immo,ut ipſe nobis dixit,quo accures magis,
Trecentos nummos philippeos portat præ ſibi.
Ly. Rex ſum,ſi ego illum hodie hominem ad me allexero.
Ad. Quin hic quidem tuus eſt. Ly. obſecro hercle hortamini
Vt deuortatur ad me in hoſpitium optumum.
Ad. Neq; nos hortari,neq; dehortari decet,
Hominem peregrinum,tuam rem tu ages,ſi ſapis.
Nos tibi palumbem ad aream uſq; adduximus.
Nunc te illum melius capere,ſi captum eſſe uis.
Ly. Iam ne itis? Co. quid quod uobis mandaui hoſpites?
Ad. Cum illoc te melius tuam rem adoleſcens loqui.
Illic eſt ad iſtas res probus,quas quæritas.
Co. Videre equidem uos uellem cum huic aurum darem.
Ad. Illinc procul nos iſtuc inſpectabimus.
Co. Bonam dediſtis mihi operam. Ly. it ad me lucrum.
Co. Illud quidem quorſum aſinus cædit calcibus?
Ly. Blande hunc hominem compellabo,hoſpes hoſpitem
Salutat,ſaluom te aduenire gaudeo.
Co. Multa tibi di dent bona, quom me ſaluom eſſe uis.
Ly. Hoſpitium te aiunt quæritare. Co. quærito.
Ly. Ita illi dixerunt qui hinc à me abierunt modo
Te quæritare à muſcis. Co. minime gentium.
Ly. Quid ita? Co. quia à muſcis ſi mihi hoſpitium quærerem,
Adueniens huc irem in carcerem recta uia.
Ego id quæro hoſpitium,ubi ego curer mollius,
Quàm regi Antiocho curari hoſpites ſolent.
Ly. Aedepol næ tibi poſſum illum feſtiuom dare.
Siquidem poteris eſſe pati in lepido,
In lecto lepide ſtrato,lepidam mulierem
Complexum contrectare. Co. rectam is leno uiam.
Ly. Vbi tu Leucadio,Lesbio,Thaſſio,Choo,
Vetuſtate uino edentulo,ætatem irriges.
Ibi te replebo uſq; unguentorum è zeugmatis.
Quid multa uerba faciam? ubi tu laueris,ibi
Vt balneator faciat unguentariam.
Sed hæc latrocinantur quæ dixi ego omnia.
Co. Quid ita? Ly. quia aurum poſcunt præſentarium.
Co. Quin hercle accipere tu non mauis,quàm ego dare.

Ly. Quin ſequere me intro. Co. duc me ergo intro, adductum tenes.
Ad. Quid ſi foras euocemus huc Agoraſtoclem,
Vt ipſe teſtis ſit ſibi certiſſumus?
Heus tu qui furem captas, egredere ocyus.
Vt tu te inſpectes aurum lenoni dare.

Agoraſtocles adoleſcens & eidem.

Quid eſt? quid uoltis teſtes? Ad. ſpecta ad dexteram
Tuus quom ſeruos aurum ipſi lenoni dabit.
Co. Age accipe hoc ſis, hic ſunt numerati aurei
Trecenti nummi, qui uocantur philippei.
Hinc me procura, propera, hoſce abſumi uolo. Ly. aedepol feciſti prodigum promum tibi.
Age eamus intro. Co. te ſequor. Ly. age age ambula.
Ibiq; reliqua alia una fabulabimur.
Co. Equidem narrabo tibi res ſpartiaticas.
Ly. Quin ſequere me ergo. Co. abduc intro addictum tenes.
Ag. Quid nunc mihi authores eſtis? Ad. ut frugi ſies.
Ag. Quid ſi animus eſſe non ſinit? Ad. eſto ut ſinit.
Ag. Vidiſtis, leno cum aurum accepit? Ad. uidimus.
Ag. Eum, uos eſſe meum ſeruom ſcitis? Ad. ſcimus.
Ag. Rem aduorſus populi leges eſſe? Ad. ſcimus.
Ag. Hem iſtaec uolo ergo uos commeminiſſe omnia,
Mox ad praetorem quom uſus ueniet. Ad. meminimus.
Ag. Quid ſi recenti re aedeis pultem? Ad. cenſeo.
Ag. Si pultem, non recludet. Ad. pede frangito.
Ag. Si exierit leno, cenſetis hominem interrogem,
Meus ſeruos ſi ad eum uenerit, nec ne?
Ad. Cum auri ducentis nummis philippis quippini.
Ibi extemplo leno errabit. Ag. qua de re? Ad. rogas? quia centum
Nummis minus dicetur. Ag. bene putatis
Alium cenſebit quaeritari. Ag. ſcilicet.
Extemplo denegabit, iratus quidem.
Homo furti ſe adſtringet. Ag. haud dubium id quidem,
Quantumcunq; ad eum erit delatum. Ad. quippini?
Ag. Dieſpiter uos perduit. Ad. te quippini?
Ag. Ibo, & pultabo ianuam. Ad. ita quippini?

Ag. Tacendi tempus eſt, nam crepuerunt fores.
Foras egreditur, uidete lenonem Lycum.
Adeſte quæſo. Ad. quippini, quin ſi uoles,
Operire capita ne nos leno uiderit.
Quando illi malæ rei ante fuimus illices.

Lycus leno. Agoraſtocles. Aduocati.

Vſpendant omnes nunc iam ſeſe haruſpices:
Quid ego illis poſthac quod loquantur credam.
Qui in re diuina dudum dicebant mihi
Malum damnumq; maxumum portendier.
Iis explicaui meam rem poſt illa lucro.
Ag. Saluos ſi leno. Ly. Di te ament Agoraſtocles.
Ag. Magis me benigne nunc ſalutas, q̃ antidhac.
Ly. Tranquillitas euenit quaſi naui in mari.
Vtcunq; eſt uentus, exin uelum uortitur.
Ag. Valeant apud te quos uolo, atq; haud te uolo.
Ly. Valeant ut poſtulatum eſt, uerum non tibi,
Ag. Mittit ad me ſi audies hodie Adelphaſium tuam
Die feſto, cælebri, nobiliq; aphrodiſijs.
Ly. Calidum prandiſti prandium hodie, dic mihi?
Ag. Quid iam? Ly. quia hoc nunc frigefactas cum roges.
Ag. Hoc ageſis leno ſeruom eſſe audiui meum
Apud te. Ly. apud me, nunquam factum reperies.
Ag. Mentire, nam ad te uenit, aurumq; attulit.
Ita mihi renunciatum eſt, quibus credo ſatis.
Ly. Malus es, captatum me aduenis cum teſtibus,
Tuorum apud me nemo, nec quicquam tui.
Ag. Mementote illuc aduocati. Ad. meminimus.
Ly. Ha ha he, iam teneo quid ſit, perſpexi modo.
Hi qui illum dudum conciliauerunt mihi
Peregrinum Spartanum, id nunc hiſce credo auditum,
Me eſſe hos trecentos philippos facturum lucri.
Nunc hunc, inimicum quia eſſe ſciuerunt meum,
Adlegauerunt, ſuum qui ſeruom diceret
Cum auro eſſe apud me, compoſita eſt fallacia,
Vt eo me priuent, atq; inter ſe diuidant,
Lupo agnum eripere poſtulant, nugas agunt.

Ag. Negas'ne

Ag. Negas ne apud te eſſe aurum, nec ſeruom meum?
Ly. Nego, & negando ſiquid refert, aio.
Ad. Periſti leno, nam iſte eſt huius uillicus,
Quem tibi nos eſſe Spartiatem diximus,
Qui ad te trecentos modo philippos detulit.
Idq; adeo in iſtoc aurum ineſt marſupio.
Ly. Væ noſtræ ætati. Ad. id quidem in mundo nunc eſt tuæ.
Ag. Age omitte actutum furcifer marſupium,
Manifeſto fur es, mihi quæſo hercle operam date,
Dum me uideatis ſeruom ab hoc abducere.
Ly. Nunc pol ego peri certo, haud arbitrario.
Conſulto hoc factum eſt mihi, ut inſidiæ fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem,
Priusq̃ obtorto collo ad prætorem trahor.
He heu q̃ ego nunc habui hariolos haruſpices?
Qui ſiquid boni promittunt, pro ſpiſſo euenit.
Id quod mali promittunt, præſentarium eſt.
Nunc ibo, amicos conſulam, quo me modo
Suſpendere æquom cenſeant potiſſumum.

Agoraſtocles. Colabiſcus. Aduocati.

Ge tu progredere, ut teſtes uideant te ire iſtinc foras.
Eſt ne hic ſeruos meus? Co. ſumme hercle uero Agoraſtocles.
Ag. Quid nũc ſceleſte leno? Ad. abſceſſit q cum litigas.
Ag. Vtinã hinc abierit in malã crucem. Ad. ita nos uelle æquom eſt.
Ag. Cras ſubſcribam homini dicam. Co. nunqd me uis cæterum.
An abſcedam hinc. Ag. abſcedas, ſumas ornatum tuum?
Co. Non ſum nequicq̃ miles factus, paululum
Prædæ intus feci, dum lenonis familia
Dormitat, extis ſum ſatur factus probe,
Abſcedam hinc intro. Ag. factum a uobis comiter,
Bonam dediſtis aduocati operam mihi.
Cras mane quæſo in comitio eſtote obuiam,
Tu ſequere me intro, uos ualete. Ad. & tu uale.
Iniuriam illic inſignite poſtulat.
Noſtro ſibi ſeruire nos cenſet cibo.
Verum ita ſunt omnes iſti noſtri diuites.
Siquid beneficias, leuior pluma eſt gratia.
Siquid peccatum'ſt, plumbeas iras gerunt.

Domos abeamus noſtras ſultis, nunc iam,
Quando id, quod iræ operam dedimus, impetrauimus,
Vt perderemus corruptorem ciuium.

ACTVS QVARTVS.
Milphio ſeruos.

Xpecto quo pacto meæ technæ proceſſuræ ſient.
e Studeo lenonem pdere hunc, ut meũ herũ miſerũ macerat.
Is autem porrò uerberat me, incurſat pugnis, calcibus.
Seruire amanti miſeria eſt, præſertim qui, quod amat, caret.
At at è fano recipere uideo ſe Syncæraſtum Veneris
Lenonis ſeruom, quid habeat ſermonis auſcultauero.

Syncæraſtus. Milphio, ſerui duo.

Atis ſpectatum eſt, deos atq; homines eius gratiam
s Neglegere, quoi homini herus eſt cõſimilis, uelut ego habeo.
Neq; periurior, neq; peior alter usq̃ eſt gentium,
Quàm herus meus eſt, neq; tam luteus, neq; tam cœno collitus.
Ita me Di ament, in latomijs, uel in piſtrino mauelim
Agere ætatem præpeditus latera forti ferro meam,
Quam apud lenonem hunc ſeruitutem colere, quid illuc genu'ſt?
Quæ illic hominum corruptelæ fiunt? Di uoſtram fidem.
Quod uis genus ibi hominum uideas, quaſi Acherontem ueneris,
Equitem, peditem, libertinum, furem, aut fugitiuom uelis,
Verberatum, uinctum, addictum, qui habet quod illi det modo,
Vt homo eſt, omnia genera hominum recipiuntur, itaq;
Totis ædibus tenebræ, latebræ, bibitur, eſtur quaſi
In popina, haud ſecus tu uideas litteratas ibi epulas
Pice ſignatas, nomina inſunt cubitum longis litteris
Ita uinariorum habemus noſtræ delectum domi.
Mi. Omnia ædepol mira ſunt, ne ſi herus hunc hæredem facit.
Nam id quidem eſt illi meditatus, uerba facit emortuo,
Et adire lubet hominem, equidem nimis eum auſculto lubens.
Sy. Hæc cum hic uideo, crucior pretijs emptos maxumis,
Apud nos expeculiatos ſeruos fieri, ſed ſi uideris.
Ad poſtremum apparet nihil, male partum, male diſperit.
Mi. Proinde habet orationem, quaſi ipſe ſit frugi bonæ,
Qui hercle ipſius ignauiorem potis eſt facere ignauiam.
Sy. Nunc

Sy. Nunc domum hæc ab æde Veneris refero uaſa, ubi oſtijs
Herus nequiuit Venerem ſuo propitiare feſto die.
Mi. Lepidam Venerem. Sy. nam meretrices noſtræ primis hoſtijs
Venerem placauere extemplo. Mi. ó lepidam Venerem denuo,
Sy. Nunc domum ibo. Mi. heus Syncæraſte. Sy Syncæraſtum qui uocat?
Mi. Tuus amicus. Sy. haud amice facis, quoi cum onere offers moram.
Mi. At ob hanc rem tibi reddam ubi uoles, ubi iuſſeris. Sy. habe.
Rem pactam, ſic futurum, ſi do tibi operam hanc modo.
Mi. Vt enim, ubi mihi uapulandũ eſt, tu corium ſufferas. Sy. apage.
Neſcio qd uiri ſis. Mi. malus ſum. Sy. tibi ſis. Mi. te uolo. Sy. at urget onus.
Mi. At tu appone, & reſpice ad me. Sy. fecero, quanq̃ haud otium eſt.
Mi. Saluos ſis Syncæraſte. Sy. ó Milphio Di omnes deæq; ament.
Mi. Quemnam hominem? Sy. nec te Milphio, neq; herum adeo meum.
Mi. Quem ament igitur? Sy. aliquem, nam noſtrorũ nemo dignus eſt.
Mi. Lepidum eloquere. Sy. me decet. Mi quid nunc agis?
Sy. Facio quod manifeſto depræenſi mœchi haud fermè ſolent.
Mi. Quid id eſt? Sy. refero uaſa ſalua. Mi. Di te & tuum herũ ꝑduint.
Sy. Me non perdant, illum ut perdant facere poſſim, ſi uelim. Mi. quẽ?
Sy. Meum herũ ut ꝑdant ni mihi metuã Milphio. Mi. qd id eſt, cedó.
Sy. Malus es. Mi. malus sũ. Sy. male mihi eſt memoradũ, eſſe aliter decet.
Mi. Quid eſt quod male ſit, quoi id omne ſit, quod edis, qđ ames affatim,
Neq; triobolum ullum amicæ das, & eam ductas gratis.
Sy. Dieſpiter ſic me amabit. Mi. ut quidem ædepol dignus es.
Sy. Vt ego hanc familiam interire cupio. Mi. adde operam, ſi cupis.
Sy. Sine pennis uolare haud facile'ſt, meæ alæ pennas non habent.
Mi. Noli te ædepol deuelliſſe, his duobus menſibus
Volucres tibi erunt hircinæ. Sy. i in malã rẽ. Mi. i tu, atq; herus tuus.
Sy. Verum enim qui bene eum norit, cito homo exuorti poteſt.
Mi. Quid iam? Sy. quaſi tu tacere quicq̃ potis ſis rectius.
Mi. Tacitus rem ſiſtam tibi, q̃ quod dictum eſt mulieri malæ.
Sy. Animum induxim, facile iſtuc tibi ut credam, ni te nouerim.
Mi. Audacter meo periculo. Sy. male credam, & credam tamen.
Mi. Scin tu herum tuum meo hero eſſe inimicum capitalem? Sy. ſcio.
Propter amorẽ. Mi. omnẽ operã ꝑdis. Sy qd iã? Mi. qa doctũ doces.
Quid ergo dubitas quin lubenter tuo hero meus
Herus quid poſſiet facere, faciat merito eius, male,
Tu autem ſiquid tu adiuuas, eo facilius facere poteſt.
Sy. At ego hoc metuo. Mi. qd eſt qđ metuas? Sy. dũ hero inſidias parem,
Ne à te perdar, ſi me herus meus eſſe locutum quoiq̃ ſciat

Mortali, continuo is me exyncera ſtum fecerit.
Mi. Nunq̄ ædepol mortalis quiſq̄ fiet me certior,
Niſi hero meo uni indicaſſo, atq; ei quoq; ut non enunciet,
Id eſſe facinus ex te ortum. Sy. male credam, & credam tamen.
Sed hoc tu tecum tacitum habeto. Mi. fidei non melius creditur,
Loquere, locus occaſio'q; eſt libere, hic ſoli ſumus.
Sy. Herus ſi tuus uolet facere frugem, meū herū ꝑdet. Mi. q̄ id poteſt?
Sy. Facile. Mi. fac ergo id facile noſcam, ille ut poſſit noſcere.
Sy. Quia Adelphaſiū, quā herus deamat tuus, ingenua eſt. Mi. quomo-
Sy. Eodem quo ſoror illius altera Antheraſtilis. (do?
Mi. Qui id credam? Sy. quia illas emit in Anactorio paruolas.
Mi. Quanti? Sy. duodeuiginti minis de prædone ſiculo.
Mi. Quanti? Sy. duodeuiginti minis. Mi. duas illas? Sy. nutricē earū ter-
Et qui eas uendebat, dixit ſe furtiuas uendere, (tiam.
Ingenuas Carthagine aiebat eſſe. Mi. Di uoſtram fidem,
Si uera hæc ſunt, nimium lepidum mihi memoras facinus,
Nam herus meus Agoraſtocles ibidem gnatus eſt,
Inde ſurreptus fere ſexennis, poſt ibi qui eum ſurpuit
Huc deuexit, meoq; tum hero eum hic uendidit.
Is in diuitias homo adoptauit hunc, cum diem obit ſuum.
Sy. Omnia memoras, quo id facilius fiat, manu eas aſſerat
Suas popularis liberali cauſa. Mi. tace modo.
Profecto ad lenonem inopias rediget, ſi has abduxerit.
Quin prius diſperibit faxo, q̄ unum calicem ſiuerit.
Ita paratum eſt. Sy. ita di faxint, ne apud lenonem hunc ſeruiam.
Mi. Quin hercle collibertus meus faxo eris, ſi Di uolent.
Sy. Ita Di faxint, num quid aliud memorare Milphio?
Mi. Valeas, bene'q; ut tibi ſit. Sy. pol iſtuc tibi, & tuo hero eſt in manu.
Vale, & hæc cura, clanculū ut ſint dicta. Mi. nō dictum eſt, uale.
Sy. At enim nihil eſt, niſi dū calet, hoc agitur. Mi. lepidus quom mones,
Et ita hoc fiet. Sy. proba materia'ſt, ſi probum adhibes fabrum.
Mi. Potin ut taceas? Sy. taceo. atq; abeo. Mi. mihi cōmoditates creas,
Illic hinc abit, Di immortales meum herum ſeruatum uolunt,
Et hunc diſperditum lenonem, tantum inſtat eum exitij.
Satine, priusq̄ unum iniectum telu'ſt, tum inſtat alterum.
Ibo intro, hæc ut meo hero memorē, nam huc ſi ante ædes ſeuocem,
Et quæ audiuiſtis modo, nunc ſi eadem hic iterem, inſcitia'ſt.
Hero uni potius intus ero odio, q̄ hic ſim omnibus uobis,
Dij immortales per me quantæ adueniet calamitas

Hodie ad

Hodie ad hunc lenonem, ſed ego nunc cur hic me morer?
Id negocium inſtitutum, non datur ceſſatio.
Nam & hoc nocte conſulendum, quod homini concreditu'ſt.
Et illud autem inſerendu'ſt conſilium uernaculum.
Verum ſi ſit qui malam rem mihi det, merito fecerit.
Nunc intro ibo. dum herus adueniat à foro, opperiar domũ.

ACTVS QVINTVS.

Hanno Pœnus loquitur punice.

Ythalonim ualon uthſi corathiſima comſyth
Chym lach chunyth mumys tyal myc̃thibarij imiſchi
Lipho canet hyth bynuthij ad ædin bynuthij.
Byrnarob ſyllo homalonin uby miſyrthoho
Bythlym mothyn noctothij uelechanti daſmachon
Yſſidele brim thyfel yth chylys chon, tem. liphul
Vth bynim yſdibur thinno cuth nu Agoraſtocles
Ythe maneth ihy chirſae lycoth ſith naſo
Bynni id chil luhili gubulin laſibit thym
Bodyalyt herayn nyn nuys lym monc̃oth luſim
Exanolim uolanus ſucaurratim miſti atticum eſſe
Concubitum à bello cutim beant lalacant chona enus es
Huiec ſilic paneſſe athidamaſcon alẽ induberte felono buthume
Celtum comucro lueni, at enim auoſo uber hent hyach ariſtoclem
Et te ſe aneche naſoctelia elicos alemus duberter mi comps ueſpti
Aodeanec lictor bodes iuſſum limnimcolus.
Deos deaſq; ueneror, qui hanc urbem colunt, ut quod de mea re
Huc ueniri te uenerim, measq; ut gnatas & mei fratris filium
Reperirem, eſiritis, Di uoſtram fidem, quæ mihi ſurreptæ ſunt.
Et fratris filium, qui mihi ante hac hoſpes Antidamas fuit.
Eum feciſſe aiunt, ſibi quod faciundum fuit, eius filium
Hic prædicant eſſe Agoraſtoclem, Deum hoſpitalem ac teſſaram
Mecum fero, in hiſce habitare monſtratu'ſt regionibus.
Hos percunctabor, qui huc egrediuntur foras.

Agoraſtocles. Milphio. Pœnus.

In tu tibi dixiſſe Syncoraſtum Milphio,
A *Has eſſe ingenuas ambas ſurrupticias*
Carthagnienſes? Mi. aio, & ſi frugi eſſe uis,

Eas liberali iam adſeres cauſa manu.
Nam tuum flagitiu'ſt, tuas populareis te pati
Seruire ante oculos, domi quæ fuerunt liberæ.
Pœ. Proh di immortales obſecro uoſtram fidem,
Horum profecto certa eſt hominum oratio,
Quam orationem hanc aures dulces deuorant.
Vt mihi abſterſerunt omnem ſorditudinem.
Ag. Si ad eam rem teſteis habeam, faciam quod iubes.
Mi. Quin tu mihi teſtis? quin tu inſiſtis fortiter.
Aliqua fortuna fuerit adiutrix tibi.
Ag. Incipere multo eſt, q̃ impetrare, facilius.
Mi. Sed quænam illæc auis eſt, quæ huc cum tunicis aduenit?
Ag. Num nam it à balineis circunductus pallio?
Facies quidem ædepol ingenua eſt.
Mi. Seruos quidem ædepol, antiquosq; mores habet.
Ag. Qui ſcis? Mi. uiden homini ſarcinatos conſequi?
Atq; ut opinor digitos in manibus non habent.
Ag. Quid iam? Mi. quia incedunt cum annulatis auribus.
Adibo, atq; hoſce appellabo punice,
Si reſpondebunt, punice pergam loqui,
Si non, tum ad horum mores linguam diuortero.
Quid ais tu, ecquid adhuc commeminiſti punice?
Ag. Nihil ædepol, nam qui ſcire potui dic mihi,
Qui illinc ſexennis perierim Carthagine?
Pœ. Proh dij immortales ut q̃plurimi ad hunc modum
Periere pueri liberi Carthagine?
Mi. Quid ais tu? Ag. quid uis? Mi. uin ut appellem hunc punice?
Ag. An ſcis? Mi. quin nullus eſt me Pœnus punior.
Ag. Adi atq; appella, quid uelit, quid uenerit,
Qui ſit, quoiatis, unde ſit, ne parſeris.
Mi. Auo, quoiates eſtis, aut quo ex oppido?
Pœ. Hanno muthum balle beccha edre anech.
Ag. Quid ait? Mi. Hannonem ſeſe ait Carthagine
Carthaginenſem muthum Ballis filium.
Pœ. Auo. Mi. ſalutat. Pœ. domni. Mi. doni, uolt tibi dare
Hinc neſcio quid, audin pollicerier?
Ag. Saluta hunc rurſus punice uerbis meis.
Mi. Auo, Hanno hic mihi tibi inquit uerbis ſuis.
Pœ. Me barbocca. Mi. iſtuc ſit tibi potius, q̃ mihi.

Ag. Quid

Ag. Quid ait? Mi. miſeram eſſe prædicat buccam ſibi,
Fortaſſe medicos nos arbitratur. Ag. ſi eſt, nega.
Nolo ego errare hoſpitem. Mi. audin tu ruſen nuco iſtam.
Ag Sic uolo profecto uera huic cuncta expedirier.
Roga numquid opus ſit? Mi. tu qui zonam non habes,
Quid in hanc ueniſtis urbem, aut quid nam quæritis?
Pœ. Muphurſa. Ag. quid ait? Pœ. moinlec hianna. Ag. quid uenit?
Mi. Non audis? mures Africanos prædicat,
In pompã ludis uelle dare ædibus Pœ. lalech labcana ni liminicohi.
Mi. Lingulas canaleis ait ſe aduexiſſe, et nuces. (Ag, qd nũc ait?
Nunc orat operam ut des ſibi, ut ea ueneant.
Ag. Mercator eſt. Pœ. iſam. Mi. arbinã qdẽ. Pœ. palum erga dectha.
Ag. Milphio qd nunc ait? Mi. palas uendundas ſibi mergas datas
Vt ortum fodiat, atq; ut frumentum metat,
Ad meſſim credo, miſſus hic quidem tuam.
Ag. Quid iſtuc ad me? Mi. certiorem eſſe te uolui,
Nequid furtiue clam accepiſſe cenſeas.
Pœ. Muphonnium ſucoram. Mi hem caue ſi feceris,
Quod hic te orat. Ag. quid ait? aut quid orat? expedi.
Mi. Sub cratim ut iubeas ſeſe ſupponi, atq; eo
Lapides imponi multos, ut ſeſe neces.
Pœ. Gunebel balſamen eraſan. Ag. narra quid eſt?
Quid ait? Mi. non hercle nunc quidem quicq̃ ſcio.
Pœ. At ut ſcias nunc, dehinc latine iam loquar.
Seruom hercle te eſſe oportet, & neq̃, & malum
Hominem, peregrinum, atq; aduenam, qui irrideas.
Mi. At hercle te hominem, & ſycophantam, & ſubdolum,
Qui huc adueniſti nos captatum magdalia.
Biſulci lingua, quaſi proſerpens beſtia.
Ag. Maledicta hinc aufer, linguam compeſcas, tace
Maledicere huic, tu temperabis, ſi ſapis.
Meis conſanguineis nolo te iniuſte loqui.
Carthagini ego ſum gnatus olim, ut ſis ſciens.
Pœ. O' mihi popularis, ſalue. Ag & tu ædepol quiſquis es.
Et ſiquid opus eſt quæſo dic, atq; impera
Popularitatis cauſſa. Pœ. habeo gratiam.
Verum ego hic unum hoſpitem habeo Antidamæ filium,
Quæſo commoſtres, ſi nouiſti Agoraſtoclem.
Ag. Ecquem adoleſcentem tu hic nouiſti Agoraſtoclem?

Siquidem Antidamarchi quæris adoptaticium
Ego ſum ipſus, quem tu quæris. Pœ hem quid ego audio?
Ag. Anthidamæ gnatum me eſſe. Pœ ſi ita eſt, iam teſſaram
Confer ſi uis hoſpitalem, eccam attuli.
Ag. Agedum huc oſtende, eſt par probe, nam habeo domi.
Pœ. O' mi hoſpes ſalue multum, nam mihi tuus pater,
Pater tuus ergo mihi hoſpes Anthidamas fuit.
Hæc mihi hoſpitalis olim teſſara cum illo fuit.
Ag. Ergo hic apud me hoſpitium tibi præbebitur.
Nanq; haud repudio hoſpitium, neq; Carthaginem,
Vnde ſum oriundus. Pœ. Di dent tibi omnes, quæ uelis.
Sed quid ais? qui potuit fieri ut Carthagini
Gnatus ſis, hic autem habuiſti ætolum patrem?
Ag. Surruptus ſum illinc, hic me Anthidamas hoſpes tuus
Emit, & is poſt me ſibi adoptauit filium.
Pœ. Demarcho item ipſe fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo nunc, ad te redeo, dic mihi,
Ecquid meminiſti tuum parentum nomina?
Ag. Patris atq; matris memini Pœ. memoradum mihi
Si noui forte, aut ſi ſunt cognati mihi.
Ag. Ampſigura mater mihi fuit. Iachon pater.
Pœ. Patrem atq; matrem uiuerent uellem tibi.
Ag. An mortui ſunt? Pœ. factum, quod quidem ægre tuli.
Nam mihi ſobrina Ampſigura tua mater fuit.
Pater tuus is erat frater patruelis meus.
Et is me hæredem fecit, cum ſuum obijt diem.
Quo me priuatum patior ægre mortuo.
Sed ſi ita eſt, ut ſis Iachonis filius,
Signum eſſe oportet in manu læua tibi,
Ludenti puero quod momordit ſimia,
Oſtende. Ag. inſpice. Pœ iam aperi atq; ades.
Ag. Mi patrue ſalue. Pœ. & tu ſalue mi Agoraſtocles.
Ag. Iterum mihi gnatus uideor, quod te repperi.
Mi. Pol iſtam rem uobis bene ueniſſe gaudeo
Et te moneri non'ne uis? Pœ ſane uolo.
Mi. Paterna oportet reddi filio bona.
Aequom eſt habere hunc bona, quæ poſſedit pater.
Pœ. Haud poſtulo aliter, reſtituentur omnia.
Suam rem ſibi ſaluam ſiſtam, ſi illo aduenerit.

Mi. Fac'to

Mi. Facito ſis reddas, etſi hic habitabit tamen.
Pœ. Quin mea quoq; iſtic habebit, ſi quid de me fiat.
Mi. Feſtiuum facinus uenit mihi in mentem modo.
Pœ. Quid id eſt? Mi. tua eſt opus opera. Pœ dic mihi quid lubet.
Profecto uteris, ut uoles, operam meam,
Quid eſt negocij? Mi potin tu fieri ſubdolus?
Pœ. Inimico poſſum, amico eſt inſipientia.
Mi. Inimicus hercle eſt huius. Pœ. male faxim lubens
Mi. Amat à lenone hic. Pœ. facit id ſapienter puto.
Mi. Leno hic habitat uicinus. Pœ. male faxim lubens.
Mi. Ei duæ puellæ ſunt meretrices, ſeruolæ
Sorores, earum hic alteram efflictim perit,
Neq; eam incæſtauit unq̃. Pœ. acerba amatio eſt.
Mi Hunc leno ludificatur. Pœ. ſuum quæſtum colit.
Mi. Hic illi malam rem dare uolt. Pœ frugi, ſi id facit.
Mi Nunc hoc conſilium capio, & hanc fabricam apparo
Vt te allegemus, qui filias dicas tuas
Surruptasq; eſſe paruulas Carthagine.
Manuq; has liberali cauſſa ambas aſſeras,
Quaſi filiæ tuæ ſint ambæ, intellegis?
Pœ. Intellego hercle. nam mihi item gnatæ duæ
Cum nutrice unà ſurruptæ ſunt paruolæ.
Mi. Lepide hercle aſſimulas, iam in principio id mihi placet.
Pœ. Pol magis, q̃ uellem. Mi. heu hercle mortalem catum,
Malum, crudumq; & callidum, & ſubdolum,
Vt adflet, quo illud geſtu faciat facilius.
Me quoq; dolis iam ſuperat architectonem.
Pœ. Sed earum nutrix qua ſit facie mihi expedi.
Mi. Statura haud magna, corpore aquilo. Pœ atqui ipſa ea'ſt.
Mi Specie uenuſta, ore paruo, atq; oculis pernigris.
Pœ Formam quidem hercle uerbis depinxiſti mihi.
Mi. Vin eam uidere? Pœ. filias malo meas.
Sed i, atq; euoca illam, ſi eæ meæ ſunt filiæ.
Si illarum eſt nutrix, me continuo nouerit.
Mi. Heus ecquis hic eſt? nunciate ut prodeat
Foras Giddeneme, eſt qui illam conuentam eſſe uolt.

Giddeneme nutrix. Hanno Pœnus. Milphio. Agoraſtocles. Puer.

Vis pulſet? Mi. q te proximus eſt. Gi. quiduis? Mi. eho
q Nouiſtin tu illunc tunicatum hominem qui ſiet?
Gi. Nam quem nunc ego aſpicio? proh ſupreme Iuppiter,
Meus herus quidem eſt, mearum alumnarum pater
Hanno Carthaginenſis. Mi. ecce autem mala,
Præſtigiator hic quidem Pœnus probus eſt.
Perduxit omneis ad ſuam ſententiam.
Gi. O mi here ſalue Hãno iſperatiſſime mihi, tuiſq; filijs, ſalue atq; eho
Mirari noli, neq; me contemplarier.
Cognoſcin tu Giddenemen ancillam tuam?
Pœ. Noui, ſed ubi ſunt meæ gnatæ? id ſcire expeto.
Ag. Apud ædem Veneris. Pœ. quid ibi faciunt? dic mihi.
Ag. Aphrodiſia hodie Veneris eſt feſtus dies
Oratum ierunt deam, ut ſibi eſſet propitia.
Gi. Pol, ſatis ſcio impetrarunt, quando hic hic adeſt.
Ag. Eho an huius ſunt illæc filiæ? Gi. ita ut prædicas.
Tua pietas nobis plane auxilio fuit,
Cum huc adueniſti, atq; hodie in ipſo tempore.
Nanq; hodie earum mutarentur nomina,
Facerentq; indignum genere quæſtum corpore.
Pu. Haudones, illi hauon bene ſi illi in muſtine
Gi. Me ipſi, & eneſte, dum & alamna ceſtinum.
Ag. Quid illi locuti ſunt inter ſe? dic mihi.
Mi. Matrem hic ſalutat hanc ſuam, hæc autem hunc filium.
Pœ. Tace atq; parce muliebri ſupellectili.
Ag. Quæ ea eſt ſupellex? Pœ. clarus clamor, ſine modo,
Tu abduc hos intro, & una nutricem ſimul
Iube hanc abire ad te. Ag. fac quod tibi imperat.
Mi. Sed quis illas tibi monſtrabit? Ag. ego doctiſſume.
Mi. Abeo igitur. Ag. facias modo q̃ memores, mauelim
Patruo aduenienti cœna curetur uolo.
Pœ. Lachanam uos, quos. Mi. ego iam detrudam ad molas,
Inde porro ad puteum, atq; robuſtum codicem
Ego faxo hoſpitium hoc leniter laudabitis.
Ag. Audin tu patrue? dico ne dictum neges,
Tuam mihi maiorem filiam deſpondeas.
Pœ. Pactam rem habeto. Ag. ſpondes ne igitur? Pœ. ſpondeo.

Ag. Mihi patrue ſalue, nam nunc es plane meus.
Nunc demum ego cum illa fabulabor libere.
Nunc patrue ſi uis tuas uidere filias,
Me ſequere. Pœ. iamdudum equidem cupio, & te ſequor.
Ag. Quid ſi eamus illis obuiam? Pœ. at ne inter uias
Præbiteramus eas metuo, magne Iuppiter
Reſtitue certas mihi ex incertis nunc opes.
Ag. Ego quidem amores meos mecum confido fore.
Sed eccas uideo ipſas. Pœ. hæ ſunt meæ filiæ.
Quantæ è quantillis, iam ſunt factæ. Ag. ſcin quid eſt?
Cocleæ ſunt è teſta, ut ſe ſuſtolli ſolent.
Mi. Opinor hercle hodie quod ego dixi per iocum,
Id euenturum eſſe & ſeuerum, & ſerium,
Vt hæ inueniantur hodie eſſe huius filiæ.
Ag. Pol iſtud quidem iam certum eſt, tu iſtos Milphio
Abduce intro, nos haſce hic præſtolabimur.

Adelphaſium. Antheraſtilis. Agoraſtocles.
Hanno Pœnus.

F Vit hodie operæpretiū eius, q amabilitati animū adduceret,
Oculis epulas dare, delubrū q hodie ornatū eò uiſere uenit.
Deamaui ecaſtor illic ego hodie lepidiſſima munera meretricum
Digna diua uenuſtiſſima Venere, neq; cōtempſi eius opes hodie.
Tantæ ibi copia uenuſtatum aderat, ſuo quæq; loco ſitæ nitide,
Arabius murrhinusq; omnis odor complebat, haud
Sordere uiſus eſt feſtus dies Venus, nec fanum tuum,
Tātus ibi cliētarū erat numerus, quæ ad Calidoniā uenerāt Venerē.
Certo enim quod qdē ad nos duas attinuit, præpotētes ſoror fuimus.
Neq; ab iuuentute ibi in ridiculo habitæ, quod pol ſoror cæteris
Omnibus factum eſt. An. malim iſtuc alijs uideatur, q̄ uti te ſoror
Collaudes. Ad. ſpero eqdē, et pol ego cū ingenijs qbus ſumus, atq; aliæ
Cognoſco, eo ſumus gnatæ genere, ut deceat à culpa eſſe nos
Caſtas. Pœ. Iuppiter q genus colis, alisq; hominū, per quē uiuimus
Vitale æuum, quē penes ſpes uitæq; ſunt hominū oium, da diē hūc
Soſpitem quæſo rebus meis agundis, & qbus annos multos carui,
Quasq; prima perdidi paruas, redde his libertatem, præmium
Inuictæ, ut eē ſciā pietati. Ag. oia faciet faxo Iuppiter. (ma patrue.
Nam mihi eſt obnoxius, et me metuit. Pœ. tace quæſo. Ag. ne lachru-

Ad. Vt uolupe'ſt homini mea ſoror, ſi quod agit, cluet uictoria,
Sicut hodie nos inter alias praſtitimus pulchritudine.
An. Stulta ſoror es magis q̃ uolo, an uero pulchra uidere obſecro,
Si tibi illic non os oblitum eſt fuligine? Ar. o' patrue, o' patrue
Mi patruiſſume. Pœ. quid eſt fratris mei gnate? quiduis? expedi.
Ag. At. n. uolo hoc agas. Pœ. at. n. ago iſtuc. Ag. patrue mi patruiſſume.
Pœ. Quid ẽ? Ag. ẽ lepida et lauta, ut ſapit? P. igeniũ patris hẽt, qđ ſapit.
Ag. Quæres iamdiu ædepol ſapientiam tuam. Pœ. ecquid
Abuſa ẽ. Ag. nũc hinc ſapit, hinc ſentit, qcqd ſapit meo amore ſapit.
Ad. Non eo ſumus genere prognatæ, tametſi ſumus ſeruæ ſoror,
Vt deceat facere nos quicq̃, quod hominum quiſq̃ irrideat.
Multa ſunt mulierum uitia, ſed hoc ẽ multis unum maxumum eſt
Cum nimis placent, nimiſq; operam dant ut placeant uiris,
Nimiæ uoluptati eſt quod in extis noſtris portentum eſt ſoror.
Quodq; haruſpex de ambabus dixit. Ag. uelí de me aliqd qđ dixerit.
Ad. Nos fore inuito domino noſtro diebus paucis liberas.
Id ego niſi quid dij, aut parentes faxint, quid ſperem haud ſcio.
Ag. Mea fiducia hercle haruſpex patruelis promiſit ſcio
Libertatẽ, qa me ſcit hanc amare. Ad. ſoror ſequere hac. An. ſequor.
Pœ. Priusq̃ abeunt, ſi uis clama has. Ag. niſi piget conſiſtite.
Ad. Quis reuocat? Ag. q bene uolt uobis facere. Ad facere eſt occaſió,
Sed qs homo hic eſt? Ag. amicus uobis. Ad. q qdẽ inimicus non eſt,
Bonus eſt hic homo. Ag. mea uoluptas. Ad. pol iſtũ malim, q̃ malum.
Ag. Siquidẽ amicitia eſt habẽda, cum hoc habendũ eſt. Ad. haud precor.
Ag. Multa bona uobis facere uolt. Ad. bonus bonis benefeceris.
Pœ. Gaudio ero uobis. Ad. at nos ædepol uoluptati tibi.
Pœ. Libertatiq;. Ad. iſto pretio tuas nos facile feceris.
Ag. Patrue mi ita me Di amabunt, ut ego ſi ſim Iuppiter,
Iam hercle ego illam uxorem ducam, & Iunonem extrudã foras.
Vt pudice uerba fecit, cogitate, & commode,
Vt modeſte orationem præbuit, certo hæc mea eſt,
Sed ut aſtu ſum aggreſſus eas. Pœ. lepide hercle, atq; commode,
Perge etiam, tenta, rem in pauca confer, ſitunt qui ſedent.
Ag. Quid iſtic, quod faciundum eſt, cur non agimus? illius os
Volo nunc tene patrue. Pœ. tu frugi ſi bonæ es. Ag. uin ego
Hanc apprehendam? Ad. an patruus eſt Agoraſtocles tuus hic?
Ag. Iam faxo ſcibis, nunc ego pol te ulciſcar probe.
Nam faxo mea eris ſponſa. Pœ. ite in ius ne moramini
Antestare me, atq; duce. Ag. ego te anteſtabor, poſtea

Hanc amabo, atq; amplexabo. ſed illud quidem uolui dicere,
Immo dixi hercle quod uolebam. Pœ. moramini, in ius uos uoco,
Niſi honeſtu'ſt prehendi. Ad. quid in ius uocas nos? quid tibi
Debemus? Ag. dice illi. Ad. etiam ne meæ in me latrant canes?
Ag. At, tu hercle alludiato, dato mihi pro offa ſauium,
Pro oſſe linguam obijcito, ita hanc ego canem faciam tibi oleo
Tranquilliorem. Pœ. ite ſultis. Ad. quid nos fecimus tibi?
Pœ. Fures eſtis ambæ. Ad. nos ne tibi? Pœ. uos inq̃. Ag. atq; ego ſcio.
Ad. Qui id furti eſt? Ag. hunc rogato. Pœ. quia annos multos filias
Meas celauiſtis clàm me, atq; equidem ingenuas, liberas,
Summoq; genere gnatas. Ad. nunq̃ caſtor reperies
Tu iſtuc probrum penes nos. Ag. da pignus, ni nunc peieres,
Sauium uter utri det. Ad. nihil tecum ago, abſcede obſecro.
Ag. Atq; hercle mecum agendum eſt tibi, nam hic patruus eſt meus,
Pro hoc patronus ſim neceſſe eſt, & prædicabo quomodo
Vos furta faciatis multa, quoq; modo huius filias
Apud uos habeatis ſeruas, quas ex patria liberas
Surruptas eſſe ſcitis. Ad. ubi ſunt eæ? aut quas obſecro
Satis iam maceratæ. Pœ. quin eloquar. Ag. cenſeo ergo patrue.
Ad. Miſera timeo quid hoc negocij ſit mea ſoror,
Ita ſtupida ſine animo aſto. Pœ. aduortite animum mulieres
Primum, ſi id fieri poſſit ne indigna indignis Di darent,
Id ego euenire uellem, nunc quod boni mihi Di danunt,
Vobis, ueſtræq; matri, eas Dis eſt æquom gratias
Nos agere ſempiternas, cum noſtram pietatem approbant.
Decorantq; Di immortales, uos meæ eſtis filiæ ambæ,
Et hic cognatus uoſter huiuſce fratris filius.
Ad. Amabo num hi falſò oblectant gaudio nos? Ag. at me ita
Di ſeruent, ut hic pater eſt uoſter, date actutum manus.
Ad. Salue inſperate nobis pater, te complecti nos ſine.
Te cupite, atq; expectate. An. pater ſalue, ambæ filiæ
Sumus, amplectamur ambæ. Ag. quis me amplectetur poſtea?
Pœ. Nunc ego fortunatus, multorum annorum miſerias
Nunc hac uoluptate ſedo. Ad. uix hoc uidemur credere.
Pœ. Qui magis credatis dicam, nam uoſtra nutrix primulum
Me cognouit. Ad. ubi ámabo eſt? Pœ. apud hũc eſt. Ag. quæſo q̃ lubet
Tam diu tenere collum, priusq̃ te mihi deſponderit?
Ag. Omitto. Ad. ſperate ſalue. Ag. omitte ſalutem, amplectere.
Ad. Nolo ego iſtuc, enicas. Ag. condamus alter alterum

Ergo in neruom brachialem, quibus nunc in terra melius'ſt?
Ad. Eueniunt digna dignis. Pœ. tandem huic cupitum contigit.
Ag. O' Apella, o' Zeuſis pictor, cur numero eſtis mortui
Hinc exemplum ut pingeretis, nam alios pictores nihil moror.
Pœ. Di deæq; omnes uobis habeo merito magnas gratias
Quom hac me lætitia tanta, & tantis affeciſtis gaudijs,
Vt meæ gnatæ ad me redirent in poteſtatem meam.
Ad. Mi pater tua pietas planè nobis auxilio fuit.
Ag. Patrue in memoriam habeas, tuam maiorem filiam
Mihi te deſpondiſſe. Pœ. memini, & dotis quid promiſerim.

Anthemonides miles, & eidem.

I ego mnam non ultus fuero probe, quam lenoni dedi,
s Tum profecto me ſibi habeant ſcurræ ludificati cauets,
Etiam me ad prandium ad ſe adduxit ignauiſſimus.
Ipſe abijt foras, me reliquit pro Atrienſi in ædibus.
Vbi nec leno, neq; illæ redeunt, nec quod edam, quicq̃ datur
Promere, partem prandij pignus cœpi, abij foras.
Sic deriſorem ære militari tetigero lenunculum.
Nactus eſt hominem, mina quem argenti circunducæret.
Sed mea amica nunc mihi irato obuiam ueniat uelim.
Iam pol ego illam pugnis totam faciam ut ſit morula.
Ita replebo atritate, ut atrior multo ſiet,
Quam Aegiptij, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.
An. Teneſis me arcte mea uoluptas, male ego metuo miluos.
Mala illa beſtia eſt, ne forte me auferat pullum tuum.
Vt nequeo ſatis te complecti mi pater.
Ant. Ego me moror propémodum, hoc obſonare prandiũ potero mihi.
Sed quid hoc eſt? quid hoc? quid hoc eſt? qd ego uideo? quo modo?
Quid hoc eſt conduplicationis? quæ hæc congeminatio?
Quis hic homo eſt cum tunicis longis, quaſi puer cauponius?
Satin ego oculis cerno? eſt ne illæc mea amica Antheraſtilis?
Et ea eſt certo, iampridem ego me ſenſi nihilipendier.
Non pudet puellam amplexari baiiolum in media uia?
Iam ego hercle illum excruciandum totum carnufici dabo.
Sanè genus hoc mulieroſum eſt tunicis demiſsicijs.
Sed adire certum eſt hanc adamatricem Aphricam.
Heus tu, tibi dico tu mulier, ecquid te pudet?

Quid tibi negocij eſt autem cum iſtoc? dic mihi.
Pœ. Adoleſcens ſalue. An. nolo, nihil ad te attinet.
Quid tibi iſtanc digito tactio eſt? Pœ. quia mihi lubet.
Ant. Lubet? Pœ. ita dico. Ant. ligula i hinc in malam crucem.
Tu ne etiam amator audes eſſe hallex uiri?
Aut contrectare, quod mares homines amant.
Degluptæ, mena, ſarapis, ſenicinctum,
Manſtrugæ, halagoras, aman tu autem plenior
Allij ulpica, quàm ſint Romani remiges?
Ag. Num tibi adoleſcens malæ, an dentes pruriunt
Qui huic es moleſtus? an malam rem quæritas?
Cur non adhibuiſti, dum hæc loquereris, tympanum?
Nam te cinædum eſſe arbitror magis, quàm uirum.
Ant. Scin quàm cinædus ſum? ite iſtinc ſerui foras
Efferte fuſteis. Ag. heus tu ſiquid per iocum
Dixi, nolito in ſerium conuertere.
An. Quid tibi lubido eſt obſecro Anthamenides
Loqui inclementer noſtro cognato, & patri?
Nam hic noſter pater eſt, hic nos cognouit modo.
Et hunc ſui fratris filium Ant. ita me Iuppiter
Bene amet, benefactum, gaudeo, & uolupe'ſt mihi,
Si quid lenoni huic obtigit magni mali,
Cumq; è uirtute uobis fortuna obtigit.
Ad. Credibile ecaſtor dicit, crede huic mi pater.
Pœ. Credo. Ag. & ego credo, ſed eccum lenonem Lycum.
Bonum uirum eccum uideo ſe recipit domum.
Pœ. Quis hic eſt? Ag. utrum uis eſt & leno, & lycus.
Ag. In ſeruitute hic habuit duas filias tuas,
Et mihi hic aurifur eſt. Pœ. bellum hominem quem noueris.
Ag. Rapiamus in ius. Pœ. minime. Ag. quapropter? Pœ. quia
Iniuriam multo induci ſatius eſt.

Lycus. Agoraſtocles. Hanno Pœnus.
Anthamenides.

Ecipitur nemo quidem mea ſententia,
d Qui ſuis amicis narrat recte res ſuas.
Nam omnibus amicis meis id demum conuenit,
Vt me ſuſpendam ne addicar Agoraſtocli.
Ag. Leno eamus in ius. Ly. obſecro te Agoraſtocles

Suſpendere ut me liceat. Pœ. leno in ius te uoco.
Ly. Quid tibi mecum autem? Pœ. quia haſce affirmo liberas,
Ingenuaſq; eſſe filias ambas meas,
Quæ ſunt ſurreptæ cum nutrice paruolæ.
Ly. Iampridem equidem iſtuc ſciui, & miratus ſui
Neminem uenire, qui iſtas aſſereret manu.
Meæ profecto non ſunt. An. leno in ius eas.
Ly. De prandio tu dicis, debetur, dabo.
Ag. Duplum pro furto mihi opus eſt. Ly. ſume hinc quidem.
Pœ. Et mihi ſupplicijs multis. Ly. ſume hinc quid lubet.
An. Et mihi quidem mnam argenti. Ly. ſume hinc quid lubet.
Collo rem ſoluam iam omnibus quaſi baiolus.
Nunquid recuſas contra me? Ag. aduorſum quidem.
Ite igitur intro mulieres, ſed patrue
Mihi tuam, ut dixiſti mihi, deſponde filiam.
Pœ. Haud aliter auſim. An. bene uale. Ag. & tu bene uale.
An. Leno arrabonem hoc pro mina mecum fero.
Ly. Perij hercle. Ag. immo haud multo poſt in ius ueneris.
Ly. Quin egomet tibi me addico, quid prætore opu'ſt?
Verum obſecro te, ut liceat ſimplum ſoluere.
Trecentos philippos, credo corradi poteſt,
Cras auctionem faciam. Ag. tantiſper quidem
Vt ſis apud me lignea in cuſtodia.
Ly. Fiat. Ag. ſequere intro patrue mi, ut hunc feſtum diem
Habeamus hilarem, huius malo, & noſtro bono.
Multum ualete, multa uerba fecimus.
Malum poſtremo omne hoc ad lenonum redit.
Nunc quod poſtremum eſt condimentum fabulæ,
Si placuit, plauſum poſtulat comœdia.

Agoraſtocles. Lycus. Anno Pœnus. Adelphaſium. Antheraſtilis. Anthemonides.

SCENA SVPERVACANEA, Parumq; ſibi conſtans.

Quam rem agit is miles, quoi lubet patruo meo
Loqui inclementer? ne mirere mulieres
Quod eum ſequuntur, modo cognouit filias
Suas eſſe has ambas. Ly. hem quod uerbum aureis meas
Tetigit? nunc perij. nam unde hæ perierunt? Ag. domo,

Carthaginenſes

Carthaginenſes ſunt. Ly. at ego ſum perditus.
Illuc ego metui ſemper ne cognoſceret
Eas aliquis, quod nunc factum eſt, uæ miſero mihi,
Periere opinor duodeuiginti minæ,
Qui ego haſce emi. Ag. & tu ipſe periiſti Lyce,
Carthaginenſes ſunt. Ly. at ego ſum perditus.
Pœ. Quis hic eſt? utrum is eſt nouelle nouellicus
In ſeruitute filias habuit duas.
Ag. Et mihi aurifur eſt. Pœ. bellum hominem quem noueris.
Leno rapacem te eſſe ſemper credidi,
Verum etiam furacem, qui nouerunt magis.
Ly. Accedam per ego te & tua genua obſecro,
Et hunc, cognatum quem tuum eſſe intellego,
Quando boni eſtis, ut bonos facere addecet,
Facite oro ut noſtro ſubueniatis ſupplici.
Iampridem equidem ſciui iſtas eſſe liberas.
Et expectabam ſi quis eas aſſereret manu,
Nam meæ prorſum non ſunt, tibi autem aurum tuum
Reddam, quod apud me eſt, & iuſiurandum dabo
Me malitioſe nihil feciſſe Agorastocles.
Ag. Quod mihi par facere ſit, inde tamen egomet conſulam,
Omitte genua. Ly. mitto, ſi ita ſententia eſt.
Ag. Heus tu leno. Ly. quid lenonem uis inter negocium?
Ag. Vtinam argentum mihi reddas, priusquam in neruom abducere.
Ly. Di meliora faxint. Ag. ſic es, tu ideo cœnabis foris.
Aurum, argentum, collum, leno ſcias te debere ſimul.
Pœ. Quid me hac re facere deceat, egomet mecum cogito.
Si uolo hunc ulciſci, liteis ſequor in alieno oppido.
Quantum audiui ingenium & mores eius quo pacto ſient.
Ad. Mi pater, ne quid tibi cum iſtoc rei ſiet, maxume obſecro.
An. Auſculta ſoror, i, abi, diiunge inimicitias cum improbo.
Pœ. Hoc agesis leno, quamquam meruiſſe te ut pereas, ſcio,
Non experiar tecum. Ag. neque ſi aurum mihi reddes meum
Leno quando ex neruo emiſſus compingare in carcerem.
Ly. Iam autem, ut ſoles, ego pœnæ tibi me purgatum uolo.
Siquid dixi iratus aduorſus animi tui ſententiam,
Id uti ignoſcas quæſo, & cum iſtas inueniſti filias
Ita me di ament, mihi uoluptati'ſt. Pœ. ignoſco, & credo tibi.
An. Leno tu aut amicam mihi des facito, aut auri reddas minam.

Ly. Vin tibicinam meam habere? An. nihil moror tibicinam.
Neſcias utrum ei maiores, buccæ ne, an mammæ ſient.
Ly. Dabo quod placeat. Ag. cura. Ly. aurum cras ſtateræ feram tuum.
Ag. Facito in memoria hēas. Ly. miles ſequere me. An. ego uero ſequor.
Ag. Quid ais patrue? quando hinc ire cogitas Carthaginem?
Nam tecum unà ire certum eſt. Pœ. ubi primum potero, illico.
Ag. Dum auctionem facio, hic opus eſt aliquot ut maneas dies.
Pœ. Faciam ut uis. Ag. ageſis eamus, nos curemus. plaudite.

PERSA.

DRAMATIS PERSONAE.

TOXILVS	SERVOS.
SAGARISTIO	SERVOS.
SATVRIO	PARASITVS.
SOPHOCLIDISCA	LENA.
LEMNESCELENE	ANCILLA.
PAECNIVM	PVER.
PERSA	VIRGO.
DORPALVS	LENO.

ARGVMENTVM.

Rofecto domino ſuos amores Toxilus
Emit, atq; curat leno, ut emittat manu.
p Raptamq; ut is emat de prædone uirginem
Subornatam ſuadet paraſiti filiam.
Atq; ita intricatum ludit potans DORPALVM.

ACTVS PRIMVS.

Toxilus. Sagariſtio, ſerui duo.

Vi amans egens ingreſſus eſt princeps in amoris uias,
q Superauit ærumnis ſuis ærumnas Herculis.
Nam cum leone, & cum excetra, cũ ceruo, cũ apro ætolico,
Cum auibus ſtymphalicis, cum Antæo deluctari mauelim,
Quàm cum amore, ita fio miſer quærendo argento mutuo.
Nec quicquam, niſi non eſt, ſciunt reſpondere, quos rogo.
Qui ſuo hero ſeruire uolt bene ſeruos ſeruitutem, næ
Aedepol multa illum in pectore collocare oportet ſuo,

Quæ

Quæ hero placere præſenti atq; abſenti cenſeat.
Ego neq; lubenter ſeruio, neq; ſatis ſum hero ex ſententia.
Sed quaſi lippo oculo me meus herus utitur, manum
Abſtinere haud quit tamen, quin mihi imperet quin me ſuis
Negocijs præfulciat. Sa. quis illic eſt, qui contra me aſtat.
To. Quis hic eſt qui contra me aſtat? ſimilis Sagariſtionis eſt.
Sa. Toxilus hic quidem meus eſt amicus. To. is eſt profecto. Sa. eum
Eſſe opinor. To. congrediar. Sa. contra aggrediar. To. o' Sagariſtio,
Di ament te. Sa. o' Toxile dabunt di quæ exoptas, ut uales?
To. Vt queo. Sa. quid agitur? To. uiuitur. Sa. ſatin ergo ex ſententia?
To. Si eueniunt quæ exopto, ſatis. Sa. nimis ſtulte amicis utere.
To. Quid iam? Sa. quia iam imperare oportet. To. mihi quidem tu iam
Eras mortuus, quia te non uiſitaui. Sa. negocium
Aedepol. To. ferreum fortaſſe. Sa. pluſculum annum fui
Præferratus apud molas tribunus uapularis. To. uetus
Iam iſtæc militia eſt tua. Sa. ſatin tu uſq; ualuiſti? To. haud probe.
Sa. Ergo ædepol palles. To. ſaucius factus ſum in prælio
Veneris ſagitta, cupido cor meum transfixit. Sa. iam
Serui hic amant. To. quid ergo faciam? dis ne aduorſer? quaſi
Titani cum dis belligerem, ſat quibus eſſe non queam?
Sa. Vide modo ut meæ catapultæ tuum ne transfigant latus.
To. Baſilicæ eleutheria agito. Sa. quid iam? To. quia herus peregre eſt.
Sa. Ain tu peregre eſt? To. ſicubi tibi bene eſſe potes pati,
Veni, uiues mecum, baſilico accipiere uictu. Sa. uah
Iam ſcapulæ pruriunt, quia te iſtæc audiui loqui.
To. Sed hoc me unũ excruciat. Sa. qdnã id eſt? To. hæc ſũma ẽ, hodie mea
Amica ſit ne libera, an ſempiternam ſeruiat
Seruitutem. Sa. quid uis ergo? To. tu tibi me facere potis es
Sempiternum Sa. quẽadmodũ? To. ut des mihi nũmos ſexcẽtos, quos
Pro capite illius pendam, quos continuo reponam tibi
In hoc triduo, aut quadriduo, age ſis benignus ſubueni.
Sa. Qua confidentia rogare tu à me tantum audes
Argentum impudens? quin ſi egomet totus ueneam, uix pote eſt
Recipi, quod tu me rogas, nam tu aquam à pumice nunc poſtulas,
Qui ipſus ſitiat. To. ſicine hoc te mihi facere? Sa. qd faciã? To. rogas?
Alicunde exora mutuum. Sa. tu fac idem quod me rogas.
To. Quæſiui, nuſquam repperi. Sa. quæram equidem ſiquis mihi
Credat. To. nempe habes in mundo. Sa. ſi id domi eſſet mihi
Iam pollicerer, hoc meũ'ſt, ut faciam ſedulo.

To. Quicquid erit, recipe te ad me. Sa. quære tamen, ego item ſedulo,
Siquid erit faxo iam ut ſcias. To. obſecro te, reſecroq;,
Operam da hanc mihi fidelem. Sa. ah tu nunc odio me enicas.
To. Amoris uitio non meo, tibi morologus fio.
Sa. At pol ego abs te conceſſero. To. iam ne abis? bene ambula.
Sed recipe te quamprimum potes. Sa. caue fuas mihi
In queſtione. To. uſq; domi ero, dum excoxero lenoni malum.

Saturio paraſitus.

Eterem atq; antiquom quæſtum ſeruo, atq; obtineo,
u Et magna cura colo, nam nunquam quiſquam meum
Maiorum fuit, quin paraſitando pauerint
Se, pater, auos, proauos, abauos, attauos, tritauos,
Quaſi mures ſemper edere alienum cibum.
Neq; edacitate eos quiſquam poterat uincere.
Nanq; his cognomentum, duris capitonibus.
Vnde ego quæſtum hunc obtineo, & maiorum locum.
Neq; quadruplari me uolo, neq; enim decet
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona.
Neq; illi qui faciunt, mihi placent, planè loquor.
Nam reipublicæ cauſſa qui non id facit magis.
Quam ſui queſti, animus haud induci poteſt eum
Eſſe ciuē & fidelē, & bonum, ſed legirupā qdē ni det in publicū
Dimidiū, atq; etiā in ea lege adſcribier, ubi quadruplator, quēpiam
Illexit manum, tantidem ille illi rurſus iniiciat manum.
Vt æqua parti prodeant ad treis uiros.
Si id fiat, næ iſti faxim nuſquam appareant,
Qui hic albo pariete aliena opugnant bona.
Sed ſum ne ego ſtultus qui rem curo publicam,
Vbi ſunt magiſtratus, quos curare oporteat?
Nunc huc introibo uiſam heſternas reliquias.
Qui euenerint recte, nec'ne, num infuerit febris.
Opertæ ne fuerint, nequis obrepſerit.
Sed aperiuntur ædes, remorandus eſt gradus.

Toxilus ſeruos. Saturio paraſitus.

Mnem rem inueni, ut ſua ſibi pecunia
o Hodie illam faciat leno libertam ſuam.
Sed eccum paraſitum quoius auxilio mihi

Eſt opus,

Eſt opus,ſimulabo quaſi non uideam,ita eliciam
Verum curate iſtic atq; approperate uos,
Ne mihi moræ ſit quicquam,ubi ego intro aduenero.
Commiſce mulſum,ſtruthea,colutheaq; appara.
Bene & in ſtrutheis concaleat,& calamum inijce.
Iam pol ille hic aderit credo congerro meus.
Sa.Me dicit euge.To.lautum credo à balineis
Iam hic affuturum.Sa.ut ordine omnem rem tenet.
To.Collyræ facite ut madeant,& colliphia
Ne mihi incocta detis.Sa.rem loquitur ueram,nihil
Sunt crudæ,niſi quas madidas glutias.
Tum niſi cremore craſſo ſocias,collyricum
Nihil eſt macrum,illud è nigro compellucidum.
Quaſi iure ſe ameſſe,ius decet,collyricum
Nolo in ueſicam quod eat,in uentrem uolo.
To.Prope me hic neſcio quis loquitur.Sa.ó meus Iuppiter
Terreſtris,coepulonus compellatitus.
To.O' Saturio,oportune aduoniſti mihi.
Sa.Mendacium ædepol dicis,atq; haud te decet,
Nam eſurio uenio,non aduenio ſaturio.
To.At ædes iã,nam intus uëtris fumant focula,calefieri iuſſit reliquas.
Sa.Pernam quidem ius eſt apponi frigidam poſtridie.To.ita fieri iuſſi.
Sa.Ecquid hal legit.To.uah rogas.
Sa.Sapis multum ad genium.To.ſed ecquid meminiſti here
Qua de re ego tecum mentionem fecæram?
Sa.Memini ut murena & conger ne calefierent,
Nam nimio melius appetuntur frigida.
Sed quid ceſſamus prælium committere?
Dum mane eſt,omnes eſſe mortales decet.
To.Nimis penè mane'ſt.Sa.mane,quod tu occœperis
Negocium agere,id totum procedit diem.
To.quæſo animum aduorte,hoc enim iam heri narraui tibi,
Tecumq; oraui,ut nummos ſexcentos mihi
Dares utendos mutuos.Sa.memini,& ſcio.
Et te me orare,& mihi non eſſe quod darem.
Nihili paraſitus eſt,quoi argentum domi'ſt.
Lubido extemplo cœpere eſt conuiuium
Tuburcinari de ſuo,ſiquid domi eſt,
Cynicum eſſe egentem oportet paraſitum probe.

Ampullam ſtrigilem, ſcaphium, ſoccos, pallium,
Marſupium habeat inibi paulum præſidij,
Qui familiarem ſuam uitam oblectet modo.
To. Iam nolo argentum, filiam utendam tuam
Mihi da. Sa. nunquam ædepol quoiq̃ etiam utendam dedi.
To. Non ad iſtoc quod tu inſimulas. Sa. quid eam uis. To. ſcies,
Quia forma lepida & liberali eſt. Sa. res ita'ſt.
To. Hic leno neq; te nouit, neq; gnatam tuam.
Sa. Me ut quiſquam norit, niſi ille qui præbet cibum?
To. Ita eſt, hoc tu mihi reperire argentum potes.
Sa. Cupio hercle. To. tum tu me ſine illam uendere.
Sa. Tun illam uendas? To. immo alium adlegauero,
Qui uendat, qui eſſe ſe peregrinum prædicet.
Eſt leno iſtic, non dum ſex menſes megaribus
Huc eſt quom commigrauit. Sa. pereunt reliquiæ.
Poſterius iſtuc tamen poteſt. To. ſcin q̃ poteſt?
Nunquam hercle hodie prius hic edis, ne fruſtra ſis,
Quam te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi,
Atq; niſi gnatam tecum huc iam, quantum poteſt,
Adducis, exigam ego hercle te ex hac decuria.
Quid nunc? quid eſt? quin dicis quid facturus ſis?
Sa. Quæſo hercle me quoq; etiam uendas, ſi lubet,
Dum ſaturum uendas, hoc ſi facturus, face.
Faciam equidem quæ uis. To. benefacis, propera, abi domum
Præmonſtra docte, præcipe aſtu filiæ.
Quid fabuletur, ubi ſe natam prædicet.
Qui ſibi parentes fuerint, unde ſurrupta'ſt.
Sed longe ab Athenis eſſe ſe gnatam autumet.
Et ut adfleat, cum ea memoret. Sa. etiam tu taces?
Ter tanto peior ipſa eſt, q̃ illam tu eſſe uis.
To. Lepide hercle dicis, ſed ſcin quid facias? cape
Tunicam atq; Zonam, & chlamydem afferto, & cauſiam
Quam ille habeat, qui hanc lenoni huc uendat. Sa. heu probe.
To. Quaſi ſit peregrinus. Sa. laudo. To. & tuam gnatam tamen
Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.
Sa. Sed πόθεν ornamenta? To. abs chorago ſumito,
Præbenda ædiles locauere, inde petito.
Sa. Iam faxo hic aderunt, ſed ego horum nihil ſcio.
To. Nihil hercle uero, nam ubi ego argentum accepero,

Continuo

Continuo tu illam à lenone aſſerito manu.
Sa. Sibi habeat, ſi non extemplo ab eo abduxero.
To. Abi & i, huc cura. Sa. me tibi. To. ego puerum uolo.
Mittere ad amicam meam, ut habeat animum bonum
Me eſſe effecturum hodie, nimis longum loquor.

ACTVS SECVNDVS.

Sophoclidiſca lena. Lemneſcelene ancilla.

Atis fuit indoctæ, immemori, inſipienti dicere toties.
Nimis tandē me qdē pro barda, et pro ruſtica reor habitā
Eſſe abs te, q̄q̄ ego unum b.bo, at mandata nó cōſueui ſimul
Bibere, uitam equidem iam ſatis tibi ſpectatam eſſe cenſueram,
Et meos mores. nā eqdē te iā ſector q̄tum hunc annū, quom interim
Credo, canis ſi in ludum iret, potuiſſet iam fieri, ut probe
Litteras ſciret, quom interim meum ingenium fans non edidiciſti,
Atq; infans, potin es, ut taceas? potin ne moneas? memini, & ſcio.
Et calleo, & commemini, amas pol miſera, id tuus ſcatet animus.
Ego tibi iſtuc placidum ut ſit, faciam. Le. ecaſtor miſer eſt, qui amat.
So. Certo is qdem nihil eſt, q nihil amat, quid ei homini opus uitæ eſt?
Ire decet me horæ obſequens, filia libera mea opera ocyus ut ſit.
Côueniam hunc Toxilum, eius aures quæ ſunt mandata, onerabo.

Toxilus ſeruus. Pæcnium puer. Sophoclidiſca.

Atin hæc tibi ſunt plana et certa? ſatin hæc meminiſti, et te
Pæ. Melius q̄ qui docu ſti. To. ain uero uerbereū caput? (nes?
Pæ. Aio enim uero. To. quid ergo dixi? Pæ. ego recte apud illā
Dixero. To. non ædepol ſcis. Pæ. da hercle pignus, ni omnia
Memini & ſcio. To. equidem, ſi ſcis tute quot habeas hodie
Digitos in manu eodem pignus tecum. Pæ. audacter tibi ſi
Lubido eſt perdere. To. bona pax ſit potius. Pæ. tum tu igitur
Sine me ire. To. & iubeo & ſino, ſed ita uolo te currere, ut domi
Sis cū ego te eſſe illic cenſeā. Pæ. faciā. To. quo ergo is nūc? Pæ. domū
Vt domi ſim, cum illic cenſeas. To. ſcelus es tu puer,
Atq; iſtunc ob rem ego aliquid te peculiabo. Pæ. ſcio.
Fidei hercle herili ut ſoleat opprobari impudicitia,
Nec ſubigi queant unquam, ut pro ea fide habeant iudicem.
To. Abi modo. Pæ. laudabis ſaxo. To. ſed has tabellas pæcnium

Ipſi Lemneſelenæ fac des, & quæ iuſſi nuncia.
So. Ceſſo ire ego quo miſſa ſum. Pæ. eo ego. To. i ſanè, ego domum
Ibo, fac hanc rem cum cura geras, curriculo uola.
Pæ. Iſtuc marinus paſſer per circum ſolet, ille hinc abit.
Sed qs hæc eſt quæ me aduorſum incedit? So. Pæniũ hic qdem eſt.
Pæ. Sophocl. diſca hæc peculiaris eſt eius, quo ego
Sum miſſus. So. nullus hodie eſſe hoc peior perhibetur puer,
Compellabo. Pæ. nunc commorandu'ſt mihi apud hanc obicem.
So. Pæniũm delitiæ pueri ſalue, quid agis? ut uales?
Pæ. Sophoclidiſca di me amabunt. So. quid me uerum? Pæ. neſcio.
Verum ſi ut digna es faciant, odio habeant, & faciant male.
So. Mitte male loqui. Pæ. cum ut digna es dico bene, non male loquor.
So. Quid agis? Pæ. fœminam ſceleſtam te aſtans contra contuor.
So. Certe equidem puerum peiorem, q̃ te noui neminem.
Pæ. Quid mali facio? aut quoi male dico? So. quoi pol cumq; occaſio eſt.
Pæ. Nemo homo unquã ita arbitratu'ſt. So. at pol multi eſſe ita ſciunt.
Pæ. Eia. So. eia. Pæ. tuo ex ingenio mores alienos probas.
So. Fateor profectò, me eſſe, ut decet, lenonis familiæ.
Satis iam dictum habeo, quid tu? confitere, ut te autumo?
Pæ. Fatear, ſi ita ſim. So. iã abi, uiciſti. Pæ. iã abi. So. ergo hoc mihi expedi,
Quo abis? Pæ. quo tu? So. dic tu, prior rogaui. Pæ. at poſt ſcies.
So. Eo qdẽ ego hic haud lõge. Pæ. et qdẽ ego haud lõge. So. quo ergo ſce-
Pæ. Ni ſciero prius ex te, tu ex me nunq̃ hoc, quod rogitas, ſcies. (lus?
So. Nunquam ecaſtor hodie ſcibis, prius q̃ ex te audiuero.
Pæ. Ita ne eſt? So. ita ne eſt. Pæ. mala. So. ſceleſtus. Pæ. me haud decet.
So. me quidem haud decet.
Pæ. Quid ais, certum tibi eſt cælare quo iter facias peſſuma?
So. Offirmaſti occultare quo te immittas peſſume?
Pæ. Par pari reſpondes, dicito, aut abi iam quando ita certa res,
Nihil facio ſcire, ualeas. So. aſta. Pæ. at propero. So. & pol ego.
Pæ. Ecqd hẽs? So. ecqd tu? P. nihil. So. cedò manũ ergo. P. ẽ ne hæc mãus?
So. Vbi illa altera eſt furtifica læua? Pæ. domi, eccã huc nullã attuli.
So. Habes neſcio quid. Pæ. ne me attrecta ſubigitatrix. So. ſin te amo?
Pæ. Male operã locas. So. q? Pæ. qa enim nihil amas, cũ ingratũ amas.
So. Temperi hanc uigilare oportet formulam, atq; ætatulam,
Ne ubi capillus uerſipellis fuat, fœde ſemper ſeruias.
Tu quidem aut etiam es octoginta pondo. Pæ. at confidentia
Illa militia militatur magis, q̃ pondere.
So. Atq; ego hanc operam pdo. Pæ. quid iam? So. quia peritis prædico.

Pæ. Sed

Pæ. Sed ceſſo. So. mane. Pæ. moleſta es. So. ero quoq;, niſi ſcio quo te agas.
Pæ. Ad uos. So. & pol ego ad uos. Pæ. quid eo? So. qd id ad te attinet?
Pæ. Enim non ibis nunc uiciſſim, niſi ſcio. So. odioſus es.
Pæ. Lubet, nunquam hercle iſtuc exterebrabis tu, ut ſis prior,
Quàm ego ſiem. So. malitia certare tecum miſeria eſt.
Pæ. Merx tua mala eſt. So. quid eſt, quod metuas? Pæ. iſtuc idem, quod tu.
So. Dic ergo. Pæ. ne hoc quoiq̃ homini dicerem, edictum eſt mihi
Magnopere, nec quoiq̃ homini crederem, omnes muti ut prius
Loquerentur hoc, q̃ ego. So. at tu hoc fiẽ fide credamus data.
Pæ. Noui. omnes ſunt lenæ leuifidæ, neq; leuius tippulæ
Pondus eſt, q̃ fides lenonia. So. dic amabo. Pæ. nolo ames.
So. Facile impetras, tecum habeto. Pæ. & tu hoc taceto. So. tacitum erit.
Pæ. Celabitur. So. Toxilo has fero tabellas tuo hero. Pæ. abi.
Ecillum domi, & hanc ego ad Lẽneſcelenem tuam heram abietem
Obſignatam. So. quid iſtic ſcriptum? Pæ. iuxta tecum ſcio,
Niſi fortaſſe blanda uerba. So. abeo. Pæ. at ego abiero. So. ambula.

Sagariſtio ſeruos.

Oui opulẽto, inclyto, ope gnato, ſuppremo, ualido, uiripotẽti,
Opes, ſpes bonas, copias, cómodanti lubens uituloŕq; merito,
Quia meo amico amiciter hanc commoditatis copiam
Danunt argenti mututi, uti egenti opem afferam.
Quod ego non magis ſomniabam, neq; opinabar, neq; cenſebam.
Nam herus meus ad me iam miſit, domitos boues uti ſibi mercarer.
Eam fore mihi occaſionem, ea nunc quaſi decidit de cœlo, dedit
Argentum. nam ibi mercatum dixit eſſe die ſeptimi, ſtultus qui hoc
Mihi daret argentum, quoius ingenium nouerat, nam hoc argentum
Alibi abutar, boues quos emerem, non erant, nunc & amico meo
Proſperabo, & genio meo multa bona faciam, diu quod bene
Erit die uno abſoluam, tax tax tergo erit meo, non curo.
Nunc amico bobus domitis mea ex crumena largiar.
Nam id demũ lepidum eſt, triparcos homines, uetulos, auidos, aridos
Bene admordere, qui alium ſeruo obſignant cum ſale.
Virtus eſt ubi occaſio admonet deſpicere, quid faciet mihi?
Verberibus cedi iuſſerit, compedes imponi, uapulem.
Ne ſibi me credat ſupplicem fore. ne illi, mihi iam nihil noui
Offerri. poteſt, quin ſim peritus, ſed Toxili puerũ pœcnium eccum.

Pæniuum puer. Sagariſtio ſeruus.

Enſum meum quod datu'ſt, confeci, nunc propero domum.
Sa. Mane etſi propas Pæniuum, auſculta. Pæ. emere oportet tibi,
Quē obedire uelis. Sa. aſta. Pæ. exhibeas moleſtiā, ut opior,
Siquid debeam, qui nunc ſic tam es moleſtus. Sa. ſcelerate
Etiam reſpicis? ego ſcio quid ſis ætatis. Pæ. ehō iſtuc
Maledictum impune auferes? Sa. ubi Toxilus eſt? Pæ. ubi illi lubet,
Neq; te conſulit. Sa. etiam ne dicis, ubi ſit uenefice?
Pæ. Neſcio inquam, ulmitriba tu. Sa. maledicis maiori? Pæ. prior
Promeritus, perpetiare, ſeruam operam, linguam liberam
Herus me iuſſit habere. Sa. dicis ne mihi ubi ſit Toxilus?
Pæ. Dico ut perpetuo pereas. Sa. cædere hodie tu reſtibus.
Pæ. Tua cæcule cauſa? non hercle ſi os pertuderim tibi,
Metuam morticine. Sa. uideo ego te iam incubitatus es.
Pæ. Ita ſum. quid id attinet ad te? at non ſum ita, ut. Sa. confidens ſatis.
Pæ. Sum hercle uero, nam ego me confido liberum fore.
Vt te nunquam ſperas. Sa. potin, ut moleſtus ne ſies?
Pæ. Quod dicis, facere non qs. Sa. abi in malam rem Pæ. at tu domum
Nam ibi tibi parata præſto'ſt. Sa. uadatur hic me. Pæ. utinam uades
Deſint, in carcere ut ſis. Sa. quid hoc? Pæ. quid eſt? Sa. etiam ſcelus:
Male loquere. Pæ. tandem ut liceat, quom ſeruus ſis, ſeruom tibi
Maledicere. Sa. ita ne? ſpecta, quin dedero.
Pæ. Nihil, iam nihil habes. Sa. Di, deæq; te omnes perdant,
Niſi hodie, ſi præhendero, defigam in terram colaphis.
Pæ. Amicus ſum, eueniant uolo tibi, quæ optas, at id fiat, tunc me
Defigas. te cruci ipſum propediem affigent alij. Sa. quin te Di, deæq;.
Scis quid hinc porro dicturus fuerim? nil linguæ moderari queā
Potin abeas? Pæ. abigis facile, nam umbra mea intus uapulat.
Sa. Vt iſtunc Di, deæq; perdant, tanquam proſerpens beſtia bilinguis,
Et ſcelestus, hercle illum abiiſſe gaudeo, fores aperite, eccæ autem,
Quem conuenire maxime cupiebam, egreditur foras.

Toxilus. Sagariſtio. Sophoclidiſca.

Aratum iam eſſe dicito, unde argentum ſit futurum,
Iubeto habere animū bonum, dic me illā amare multum.
Vbi ſe alluat, ibi me alluat, quæ dixi ut nuntiares,
Satin ea tenes? So. magis calleo, q̄ aprugnum callum callet.

To. Propera abi domum. Sa. nunc huic ego graphicæ facetus fiam,
Subnixis alis me inferam, atque amicibor glorioſe.
To. Sed quis hic anſatus ambulat. Sa. magnificæ contraſtabor.
To. Sagariſtio hic quidem, quid agitur Sagariſtio? ut ualetur?
Ecquid quod mandaui tibi eſt mihi in te ſpeculæ? Sa. adito.
Videbitur, factum uola, uenito, promoueto.
To. Quid hoc quod in collo tibi tumet? Sa. uomica'ſt, preſſare parce:
Nam ubi quis mala tetigit manu, dolores cooriuntur.
To. Quando iſtæc eſt innata tibi? Sa. hodie. To. ſecari iubeas.
Sa. Metuo ne immaturam ſecem, ne exhibeat plus negoci.
To. Inſpicere morbum tuum lubet. Sa. abi, atq; caueſis a cornu.
To. Quid iam? Sa. quia boues bini hic ſunt in crumena. To. emitte ſodes
Ne enicet fames, inire paſtum. Sa. enim metuo, ne poſſim
In bubilem reijcere, ne uagentur. To. ego reijciam.
Sa. Habe animum bonũ, creditur, cõmodabo, ſequere hac ſis. argentum
Hic eſt quod me dudum rogaſti. To. quid ais? Sa. dominus boues me
Mercatum Eretriam miſit, nunc mihi Eretria hæc tua domus.
To. Nimis tu facete loquere, atq; tibi ego omne argentum actutum
Incolume redigam, nam omnes ſycophantias inſtruxi
Quo pacto ab lenone auferam hoc argentum. Sa. tanto melior.
To. Et mulier ut ſit libera, atq; ipſe ultro det argentum.
Sed ſequere me, ad eam rem uſus eſt tua mihi opera. Sa. utere ut uis.

ACTVS TERTIVS.

Saturio paraſitus. Perſa. Virgo.

Q Væ res bene uortant mihi, & tibi, & uentri meo,
Perennitatisq; adeo huic perpetuo cibo
Vt mihi ſuperſit, ſuppetat, ſuperſtitet.
Sequere hac mea gnata mecum Dis uolentibus,
Quoi opera detur ſcis, tenes, intelligis.
Communicaui tecum conſilia mea.
Ea cauſa ad hoc exemplum te exornaui ego,
Venibis tu hodie Virgo. Vi. amabo mi pater,
Quanquam libenter eſcis alienis ſtudes,
Tu ne uentris cauſa filiam uendis tuam?
Pa. Mirum quin regis Philippi cauſa, aut Attali
Te potius uendam, q̃ mea, quæ ſis mea.
Vi. Vtrum tu pro ancilla me habes, an pro filia?

Pa. Vtrum hercle magis in uentris rem uidebitur.
Meum opinor imperiu'ſt in te, non in me tibi'ſt.
Vi. Tua iſtæc poteſtas eſt pater, ueruntamen
Quanquam res noſtræ ſunt pater pauperculæ,
Modicæ, & modeſtæ, meliu'ſt tamen ita uiuere.
Nam ubi ad paupertatem acceſſit infamia,
Grauior paupertas fit, fides ſubleſtior.
Pa. Enimuero odioſa es. Vi. non ſum, neq; me eſſe arbitror
Cum praua natura eſſe te percipio pater.
Nam inimici famam non ita ut nata eſt, ferunt.
Pa. Ferant eamq; in maxumam malam crucem.
Non ego inimicitias omneis pluris æſtumo,
Quam menſa inanis ſi nunc apponatur mihi.
Vi. Pater, hominum immortaleis eſt infamia
Etiam tum uiuit, cum eſſe credas mortuam.
Pa. Quid metuis, ne te uendam? Vi. non metuo pater,
Verum inſimulari nolo. Pa. at nequicquam ne uis.
Meo modo iſtud potius fiet, q̃ tuo
Fiat, quæ hæ res ſunt? Vi. cogita hoc uerbum pater,
Herus ſi minatus eſt malum ſeruo ſuo,
Tametſi id futurum non eſt, ubi captu'ſt flagrum,
Dum tunicas ponis, quanta afficitur miſeria.
Ego nunc quod non futuru'ſt, formido tamen.
Pa. Virgo, atq; mulier nulla erit, quin ſit mala,
Quæ præter ſapiet, q̃ placet parentibus.
Vi. Virgo, atq; mulier nulla erit, quin ſit mala,
Quæ reticet, ſiquid fieri peruorſe uidet.
Pa. Malo cauere meliu'ſt te. Vi. at ſi non licet
Cauere, quid agam? nam ego tibi cautum uolo.
Pa. Malus ne ego ſum? Vi. non es, neq; me dignu'ſt dicere,
Verum ei rei operam do, ne alij dicant, quibus licet.
Pa. Dicat quod quiſque uolt, ego de hac ſententia
Non demouebor. Vi. at meo ſi liceat modo,
Sapienter potius faciam, q̃ ſtulte. Pa. lubet
Lubere per me tibi? Vi. licere intellego,
Verum libere, haud liceat, ſi lubeat mihi.
Pa. Futuran es dicto obediens, an non patri?
Vi. Futura. Pa. ſcis nam tibi quæ præcepi omnia,
Et id, ut ſurrepta fueris? Vi. docte calleo.

PA. Et qui parentes fuerint? VI. habeo in memoria.
Neceſſitate me mala ut fiam facis.
Verum uideto, me ubi uoles nuptum dare,
Ne hæc fama faciat repudioſas nuptias.
PA. Tace ſtulta, non tu nunc hominum mores uides?
Quoiuſmodi hic cum mala fama facile nubitur.
Dum dos ſit, nullum uitium uitio uortitur.
VI. Ergo iſtuc facito ut ueniat in mentem tibi
Me eſſe indotatam. PA. caueſis tu iſtuc dixeris,
Pol deûm uirtute, dicam & maiorum meûm
Ne te indotatam dicas, quoi dos ſit domi.
Librorum enim eccè illum plenum ſorracum habeo.
Si hoc accuraſſis lepide, quoi rei operam damus.
Dabuntur dotis inde ſexcenti tibi
Longi, atq; Attici omnes, nullum ſiculum accperis.
Cum hac dote poteras uel mendico nubere.
VI. Quin tu me dicis, ſi quo ducturus pater,
Vel tu me uende, uel fice quod tibi lubet.
PA. Bonum æquomq; oras, ſequere hac. VI. dicto ſum audiens.

Dorpalus leno.

Vid nam eſſe acturum hunc dicam uicinum meum,
q Qui mihi iuratus eſt ſeſe hodie argentum dare?
Quod ſi non dederit, atque hic dies præterierit,
Egó argentum, ille iuſiurandum amiſerit.
Sed ibi concrepuit foris, quiſnam egreditur foras?

Toxilus ſeruos. Dorpalus leno.

Vrate iſtuc intus, iam ego me recipiam domum.
DO. e Toxile, quid agitur? TO. eho lutum lenonium
Commiſtum, eho tu ſterquilinium publicum.
Impure, inhoneſte, iniure, illex, labes populi,
Pecuniarum accipiter, auide, atq; inuide,
Procax, rapax, trahax, trecentis uerſibus
Tuas impuritias loqui nemo poteſt.
Accipin argentum? accipe ſis argentum impudens,
Teneſis argentum, etiam tu argentum tenes?
Poſſum te facere ut argentum accipias lutum?

Qui niſi iurato mihi nihil auſus credere?
Do.Sine reſpirare me, tibi ut reſpondeam.
Vir ſumme populi, ſtabulum ſeruitricium,
Scortorum liberator, ſubiculum flagri,
Compedum contritor, piſtrinorum ciuitas,
Perenni ſerue, lurco, edax, furax, fugax,
Cedo ſis mihi argentum, argentum inquam mihi cedo.
Quin tu mihi argentum reddis? nihil ne pudet?
Leno te argentum poſcat, ſolitæ ſeruitus
Pro liberanda amica, ut omnes audiant.
To.Tace obſecro, hercle næ tua uox ualide ualet.
Do.Referundæ ego habeo linguam natam gratiæ.
Eodem mihi pretio ſal perhibetur, quo tibi.
Niſi me hæc defendet, nunquam delinguet ſalem.
To.Iam omitto iratus eſſe, id tibi ſuccenſui,
Quia te negabas credere argentum mihi.
Do.Mirum quin tibi ego crederem, ut idem faceres mihi,
Quod partim noſtri faciunt argentarij.
Vbi quid credideris, citius extemplo à foro
Fugiunt, q̃ ex porta ludis cum emiſſu'ſt lepus.
To.Cape hoc ſis.Do.quin das? To.nummi ſexcenti hic erunt
probi, numerati, fac ſit mulier libera,
Atq; huc continuo adduce.Do.iam faxo hic erit,
Non hercle quoi nunc hoc dem ſpectandum ſcio.
To.Fortaſſe metuis? iam à foro argentarij
Abeunt, q̃ in curſu rotula circumuortitur.
Abi iſtac aduorſis angiportis ad forum.
Eadem iſtac hæc facito mulier adme tranſeat
Per hortum.Do.iam hic faxo aderit.To.ad ne propalam.
Do.Sapienter ſanè.To.ſupplicatum cras eat.
Do.Ita hercle uero.To.dum iſtas reditum oportuit.

ACTVS QVARTVS.

Toxilus.

I quam rem actures ſobrie, aut frugaliter,
9 Solet illa recte ſub manus ſuccedere.
Atq; ædepol firme ut quiſq; rem accurat ſuam.
Sic ei procedit, poſt principio deniq;

Si malus aut nequa'ſt, male res uortunt, quas agit.
Sin autem frugi'ſt, eueniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorſus ſum facete & callide.
Igitur prouentura bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo,
Vt ipſus, ſeſe qua ſe expediat, neſciat.
Sagariſtio heus exi, atq; educ uirginem:
Et iſtas tabellas, quas conſignaui tibi,
Quas tu attuliſti mihi ab hero meo uſq; è Perſia.

Sagariſtio. Toxilus ſerui.

Vnquid moror. To. euge euge exornatus baſilice.
Tiara ornatum lepide condecora tuum.
Tum hanc hoſpitam autem, trepidula ut graphice decet.
Sed ſatin eſtis meditati? Sa. tragici & comici
Nunquam æque ſunt meditati. To. lepide hercle adiuuas.
Sa. Age illuc aſpice deprocul in conſpectum. To. tace.
Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
Id aderit adeundi tempus, nunc agite uos.

Dorpalus leno. Toxilus ſeruus.

Vbi homini Di propicij ſunt, aliquid obijciunt lucri.
Nam ego hodie compendi feci, duo panes in diem.
Ita ancilla mea quæ fuit hodie nunc eſt ſua.
Argento uicit iam hodie, alienum cœnabit, nihil
Guſtabit de meo, ſum ne probus, ſum ciuis lepidus?
Qui Atticam hodie ciuitatem maxumam
Maiorem feci, atque auxi ciui fœmina,
Sed ut & ego hodie fui benignus, & multis credidi,
Sed ſatis à quoq; homine accepi, ita prorſum credebam omnibus
Nec metuo quibus credidi hodie, nequis abiurasſit mihi.
Bonus uolo iam ex hoc die eſſe, quod neq; fiet, neq; fuit.
To. Hunc ego hominem hodie in tranſennam doctis ducam dolis,
Itaq; huic inſidiæ paratæ ſunt, probe aggrediar uirum.
Quid agis? cedò unde agis te nunc Dorpale. Do. credo tibi,
Di dent quæ uelis. To. ehò an iam manu emiſiſti mulierem?
Do. Credo ædepol, credo inquam tibi. To. iam libera eſt, enicas.
Do. Quin tibi me dicam credere. To. dic bona fide, iam libera eſt.

Do. I, i ad ſorum ad prætorem, exquire ſiquidem credere nõ uis mihi.
Libera inquam eſt, ecquid audis? To. at tibi di omnes beneſaciant.
Nunquam enim poſthac tibi, nec tuorum quod nolis uolam.
Do. Abi, ne utra ſatis credo. To. ubi nunc tua liberta'ſt? Do. apud te.
To. Ain apud me eſſe? Do. aio inq̃, apud te eſt inq̃. To. ita me Di ament,
Vt ob iſtam rem, tibi multa bona inſtant à me, nam eſt quædam
Res, quam occultabam tibi dicere, nunc eam narrauero.
Vnde tu pergrande lucrum facias, faciam ut memineris mei,
Dum uita uiuas. Do. benedictis beneſacta, aures meæ
Auxilium expoſtulant. To. tuum promeritu'ſt merito ut faciam,
Et ut me ſcias eſſe facturum, tabellas tene has, pellege.
Do. Hæ qd ad me? To. immo ad te attinent, & tua refert, nam è Perſia
Ad me allatæ modo ſunt iſtæ à meo domino.
Do. Quãdo? To. haud dudũ. Do. qd iſtæ narrãt? To. percunctare ex ipſis,
Ipſæ tibi narrabunt. Do. cedò ſanè mihi.
To. At clare recitato. Do. tace dum pellego. To. haud uerbum faciam.
Do. Salutem dicit Toxilo Timarchides,
Et familiæ omni, ſi ualetis, gaudeo,
Ego ualeo, recte & rem gero, & facio lucrum.
Neq; iſtò redire his octo poſſum menſibus.
Itaq; hic eſt quod me detinet negocium.
Eleuſipolim Perſæ cœpere urbem in Arabia,
Plenam bonarum rerum, atq; antiquom oppidum,
Ea comparatur præda, ut fiat auctio
Publicitus, ea res me domo expertem facit.
Operam atq; hoſpitium ego iſti præhiberi uolo,
Qui tibi tabellas affert, cura quæ is uolet.
Nam is mihi honores ſuæ domi habuit maxumos.
Do. Quid id ad me, aut meã ad rem refert, perſæ qd rerum gerant?
Aut quid herus tuus? To. tace ſtultiloque, neſcis quid inſtet boni.
Nequicquam tibi fortuna faculam lucrificam icere uolt.
Do. Quæ iſtæc fortuna lucrifica eſt? To. iſtas, quæ norunt, roga,
Ego tantundem ſcio, quantum tu, niſi quod pellegi prior.
Sed ut occœpiſti ex tabellis noſcerem. Do. bene me mones,
Fac ſilentium. To. nunc ad illud uenies, quod refert tua.
Do. Iſte qui tabellas affert, adduxit ſimul
Forma expetenda liberalem mulierem
Furtiuam, abductam ex Arabia penitiſſuma.
Eam te uolo accurare, ut iſthic ueneat.

Ac ſuo

Ac ſuo periclo is emat, qui eam mercabitur.
Mancipio neq; promittet, neq; quiſq̃ dabit.
Probum & numeratum argentum ut accipiat, face.
Hæc cura, & hoſpes cura, ut curetur, uale.
To. *Quid igitur, poſtq̃ recitaſti, quod erat cæræ creditum;*
Iam mihi credis? Do. *ubi nunc ille'ſt hoſpes, qui haſce attulit?*
To. *Iam hic credo aderit, accerſi illũ mandaui.* Do. *nihil mihi opus eſt*
Litibus, neq; trochis, quamobrẽ ego argentum numerem foras.
Niſi mancipio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?
To. *Tacen, an non taces? nunq̃ ego te tam eſſe matulam credidi.*
Quid metuis? Do. *metuo hercle uero, ſenſi ego iam compluries,*
Nec mihi haud imperito eueniet, tali ut in luto hæream.
To. *Nihil pericli uidetur.* Do. *ſcio iſtuc, ſed metuo mihi.*
To. *Mea quidem iſtuc nihil refert, tua ego refero gratia,*
Vt tibi recte conciliandi primo facerem copiam.
Do. *Gratiam habeo, ſed te de aliis, q̃ alios de te ſuauius*
Eſt fieri doctos. To. *nihil pericli uidetur, ne metuas.*
Nequis uero ex Arabia penitiſſuma perſequatur eam.
Iam ne illam deſtinas? Do. *uideam modo mercimonium.*
To. *Aequa dicis, ſed optume eccum ipſe aduenit, & adducit eam*
Hoſpes ille, qui has tabellas attulit. Do. *hiccine eſt?* To. *hic eſt.*
Do. *Hæccine illa'ſt furtiua uirgo?* To. *iuxta tecum æque ſcio.*
Niſi qui aſpexi equidem, ædepol liberali'ſt quiſquis eſt.
Do. *Sat ædepol concinna facie.* To. *ut contemptim carnufex?*
Taciti contemplemur formam. Do. *laudo conſilium tuum.*

Sagariſtio. Perſa uirgo. Toxilus ſerui. Dorpalus leno.

Atin Athenæ tibi uiſæ fortunatæ, atq; opiparæ?
Per. *Vrbis ſpeciem uidi, hominum mores proſpexi parum.*
To. *Nunquid in principio ceſſauit uerbum docte dicere?*
Do. *Haud potui etiam in primo uerbo perſpicere ſapientiam.*
Sa. *Quid id, quod uidiſti, ut munitum muro tibi uiſu'ſt oppidum?*
Per. *Si incolæ bene ſunt morati, pulchre munitum arbitror,*
Perfidia, & peculatus ex urbe, & auaritia ſi exulant.
Quarta inuidia, quinta ambitio, ſexta obtrectatio,
Septimum periurium. To. *euge.* Per. *octaua indiligentia.*
Nona iniuria, decuma quod peſſimum aggreſſu, ſcelus.
Hæc niſi unde aberũt, centuplex murus rebus ſeruandis paru'ſt.
To. *Quid ais tu?* Do. *quid uis?* To. *tu in illis es decem ſodalibus.*

Te in exilium ire hinc oportet. Do. quid iam? To. quia periurus es.
Do. Verba quidem haud indocte facit. To. ex tuo inq̃ uſu'ſt, eme hanc.
Do. Aedepol, q cũ hãc magis cõtẽplo, magis placet. To. ſi hãc, emeris,
Dij immortales, nullus leno te alter erit opulentior.
Euortes homines tuo arbitratu fundis, familijs,
Cum optumis uiris rem habebis, gratiam cupient tuam,
Venient ad te comeſſatum. Do. at ego intromittere uereor,
Hac enim illi noctu occentabunt oſtium, exurent fores.
To. Proinde tu tibi iubeas concludi ædes foribus ferreis.
Ferreas ædeis commutes, limina indas ferrea.
Ferream ſeram atq; annulum, ne ſi tu ferro parſeris,
Ferreas tute tibi impingi iubeas craſſas compedeis.
Do. In malum cruciatum i ſane. To. eme hanc, atq; auſculta mihi.
Do. Modo ſciam, q̃tum dicet. To. uin huc uocẽ? Do. ego illo' acceſſero.
To. Quid ais hoſpes? Sa. uenio, adduco hanc, ut dudum dixeram.
Nam heri in portum noctu nauis uenit, ueniri hanc uolo,
Si poteſt, ſi non poteſt, ire hinc uolo, quantum poteſt.
Do. Saluos ſis adoleſcens. Sa. ſiquidem hanc uendidero pretio ſuo.
To. Atqui aut hoc emptore uendes pulchre, aut alio non potes.
Sa Es ne tu huic amicus? Do. tanq̃ Di omnes, qui cœlum colunt.
To. Tum tu mihi es inimicus certus, nam generi lenonio
Nunq̃ ullus deus tam benignus fuit, qui fuerit propitius.
Sa. Hoc age, opus ne'ſt hac tibi empta? Do. ſi tibi uenisſe'ſt opus,
Mihi quoq; empta eſt, ſi tibi ſubiti nihil eſt, tantunde'ſt mihi.
Sa. Indica, fac precium. Do. tua merx eſt, tua indicatio eſt.
To. Aequom hic curat. Sa. uin bene emere? Do. uin tu pulchre uẽdere?
To. Ego ſcio hercle utrunq; uelle. Do. age indica prognariter.
Sa. Prius dico hanc mancupio nemo tibi dabit, iam ſcis. Do. ſcio,
Indica, minimo daturus qui ſis, qui duci queat?
To. Tace, nimis tu quidem hercle homo ſtultus es pueriliter.
Do. Quid ita? To. quia enim te ex puella prius percontari uolo,
Quæ ad rem referunt. Do. atqui hercle tu me monuiſti haud male.
Vide ut ego ille doctus leno pene in foueam decidi,
Niſi adeſſes, q̃tum eſt adhibere hominem amicum, ubi quid geras.
To. Quo genere, aut qua in patria ſit nata, aut quibus parentibus.
Ne temere hanc emiſſe dicas ſuaſu, atq; impulſu meo.
Niſi moleſtum eſt, percontari hanc paucis hic uolt. Sa. maxume,
Suo arbitratu. To. quid ſtas? abi tute, atq; ipſe itidem roga,
Vt tibi percontari liceat, quæ uelis, etſi mihi

Dixit

Dixit dare poteſtatem eius, ſed ego te malo tamen
Eum adire, ut ne contemnat te ille. Do. ſatis recte mones.
Hoſpes, uolo ego hanc percontari. Sa. a terra ad cœlum quid lubet.
Do. Iube dum ea accedat huc ad me. Sa. i ſanè, ac morem illi gere.
Percontare, exquire quid uis. To. age age nunc tu impera, uide
Vt ingrediare auſpicato. Do. liquidum eſt auſpicium. To. tace,
Concede ſis, iam illã ego adducã. Do. age ut rẽ eſſe in noſtram putas.
To. Sequere me, adduco hanc, ſi quid uis ex hac percontarier.
Do. Enim uolo te adeſſe. To. haud poſſum, quin huic operã dem hoſpiti,
Quoi herus iuſſit, qd hic, ſi non uolt me adeſſe unà. Sa. imo i modo.
To. Do ego tibi operã. Sa. tibi ibidem das, ubi tu tuũ amicum adiuuas,
Exquire. To. heus tu aduigila. Per. ſatis eſt dictũ, q̃q̃ ego ſerua ſum,
Scio ego officium meum, ut quæ roget uera, ut accepi, eloquar.
To. Virgo, hic homo probus eſt. Per. credo. To. nõ diu apud hũc ſeruies.
Per. Ita pol ſpero ſi parentes facient officium ſuum.
Do. Nolo ego te mirari, ſi nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam, aut parentes. Per. cur ego id mirer mi homo?
Seruitus mihi interdixit, nequid mirer malum meum.
To. Dij iſtam perdant, ut cata eſt & callida, ut habet cor.
Quam dicit, quod opus eſt. Do. quid nomen eſt tibi? To. nunc enim
Metuo ne peccet. Per. Lucridi nomen in patria fuit.
To. Nomen atq; omen q̃tuis eſt pretij, quin tu hanc emis?
Nimis pauebam ne peccaret, expedit. Do. ſi te emam,
Mihi quoq; Lucridem confido fore te. To. ſi hanc emeris,
Nunq̃ hercle hunc menſem uertentem credo ſeruibit tibi.
Do. Ita uelim quidem hercle. To. optata ut conueniant operã addito.
Nihil adhuc peccauit etiam Do. ubi tu nata es? Per. ut mihi
Mater dixit, in culina, in angulo ad læuam manum.
To. Hæc erit tibi fauſta meretrix, nata eſt in calido loco,
Vbi rerum omnium bonarum copia eſt ſæpiſſume.
Tactus eſt leno, qui rogaret, ubi nata eſſet, diceret.
Lepide luſit. Do. at ego patriam te rogo quæ ſit tua.
Per. Quæ mihi ſit, niſi hæc ubi nũc ſum? Do. at ego illã quæro, quæ fuit.
Per. Omen ego pro nihilo eſſe ducto, quod fuit, quando fuit,
Tanq̃ hominem quãdo animã efflauit, qd eum quæras, qui fuit?
To. Ita me Di bene ament, ſapienter, atq; equidem miſeret tamen.
Do. Sed tamen uirgo quæ patria eſt tua? age mihi actutum expedi.
Quid taces? Per. dico eqdẽ patriã, quãdoqdẽ hic ſeruio, hæc patria'ſt.
To. Iam de iſtoc rogare omitte, non uides nolle eam loqui,

Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducat? Do. quid eſt?
Captus ne eſt pater? Per. non captus, ſed quod habuit, id perdidit.
To. Hæc erit bono genere nata, nihil ſcit, niſi uerum loqui.
Do. Quis fuit? dic nomen. Per. quid illũ miſerum memorem, qui fuit?
Nunc & illum miſerum, & me miſeram æquom eſt nominarier.
Do. Quoiuſmodi is in populo habitu'ſt? Per. nemo quiſquam acceptior.
Serui, liberiq; amabant. To. hominem miſerum prædicas.
Quom ipſus propè perditus eſt, & beneuolentes perdidit.
Do. Emam opinor. To. etiam opinor. Do. ſummo genere eſſe arbitror.
To. Diuitias tu ex iſtac facies. Do. Di ita faxint. To. eme modo.
Per. Iam hoc tibi dico, actutum ecaſtor meus ubi pater me ſciet
Veniſſe huc, aderit, & me abſentẽ redimet. To. qd nũc? Do. qd eſt?
To. Audin quid ait? Per. nam etſi res ſunt fractæ, amici ſunt tamen.
Do. Ne ſic plora, libera eris actutum, ſi crebro cades.
Vin mea eſſe? Per. dum quidem ne nimis diu tua ſim, uolo.
To. Satin, ut meminit libertatis, hæc tibi grandes bolos dabit.
Age, ſiquid agis, ego ad hunc redeo, ſequere, reduco hanc tibi.
Do. Adoleſcens uin uendere iſtanc? Sa. magis lubet, q̃ perdere.
Do. Tum tu paucæ in uerba confer, quid datur? tanti, indica.
Sa. Faciam ita, ut te uelle uideam, ut emas, habe tibi centum mnis.
Do. Nimiu'ſt. Sa. octoginta. Do. nimiu'ſt. Sa. nummus abeſſe hinc nõ poteſt,
Quod nũc dicã. Do. qd id eſt ergo? eloquere actutum, atq; indica.
Sa. Tuo periculo ſexaginta hæc datur argenti mnis.
Do. Toxile quid ago? To. Di deæq; te agitant irati, ſcelus,
Qui hãc nõ properes deſtinare. Do. habebo. To. heu prædatus probe.
Abi argentum effer huc, non ædepol tricentis mnis
Cara'ſt, feciſti lucri. Sa. heus tu, etiam pro ueſtimentis (des
Decẽ accedãt mnæ. Do. abſcedẽt n. nõ accedẽt. To. taceſis, nõ tu illũ ui=
Quærere anſam, infectum ut faciat, abis ne, atq; argentum petis?
Do. Heus tu ſerua iſtũ. To. qn tu is intro. Do. abeo, atq; argentũ affero.

Toxilus, Sagariſtio ſerui. Perſa uirgo.

Edepol dediſti uirgo operam laudabilem,
Probam, & ſapientem, & ſobriam. Per. ſiquid bonis
Boni fit, eſſe idem & graue & gratum ſolet.
To. Audin tu Perſa, ubi argentum ab hoc acceperis,
Simulato quaſi eas prorſum in nauem. Sa. ne doce.
To. Per angiportum rurſum te ad me recipito

Illac per

Illac per hortum. Sa. quod futurum eſt, prædicas.
To. At ne cum argento protinam permutes domum,
Moneo te. Sa. quod te dignu'ſt, me dignum eſſe uis.
To. Tace, parce uoci, præda progreditur foras.

Dorpalus. Toxilus. Sagariſtio.

Robati hic argenti ſunt ſexaginta minæ,
P Duobus nummis minus eſt. Sa. quid ei nummi ſciunt.
Do. Crumenam hāc emere, aut facere, ut remigeret domū.
Sa. Næ non ſat eſſes leno, id metuebas miſer,
Impure, auare, ne crumenam amitteres.
To. Sine quæſo quando leno'ſt, nihil mirum facit
Lucro facundo. Do. ego auſpicaui in hunc diem.
Nihil mihi tam parui'ſt, quin me id pigeat perdere.
Age accipe hoc ſis, nunquid me uis cæterum?
Sa. Hanc in collum, niſi piget, noſtrum impone.
Do Fiat. To. quid tam properas? Sa. ita negotiu'ſt.
Mandata æque ſunt, uolo deferre epiſtolas,
Geminum autem fratrem ſeruire audiui hic meum,
Eum ego ut requiram, atq; ut redimam pergere uolo.
To. Atq; ædepol tu me commonuiſti, haud male
Videor uidiſſe hic forma perſimilem tui
Eadem ſtatura. Sa. quippe qui frater ſiet.
Do. Quid attinet nos ſcire? Sa. auſculta ergo ut ſcias.
Vaniloquidorus uirginiſuendonides
Nugipololoquides, argentiexterebronides.
Te digniloquides, nummorum expalponides.
Quod ſemel arripides, nunq̄ poſtea eripides.
Do. Heu hercle nomen multis modis ſcriptu'ſt tuum.
Sa. Ita ſunt perſarum mores, longa nomina
Contortuplicata habemus, nunquid cæterum
Voltis? Do. uale. Sa. & uos, nam animus in naui'ſt meus.
Do. Craſ ires potius, hodie hic cœnares, uale.

Toxilus. Dorpalus. Saturio. Perſa.

Oſtq̄ illic abijt, dicere hic quid uis licet.
P Næ hic tibi dies illuxit lucrificabilis.
Nam non emiſti hanc, uerum feciſti lucrum.

Do. Ille quidem iam ſcit quid negocij geſſerit,
Qui mihi furtiuam meo periculo uendidit.
Argentum accepit, abijt, qui nunc ego ſcio
An iam aſſeratur hæc manu? quo illum ſequar?
In perſas? nugas. To. credidi gratum fore
Beneficium meum apud te. Do. immo equidem gratiam
Tibi Toxile habeo, nam ſenſi te ſedulo
Mihi dare bonam operam. To. tibin ego, immo ſerui.
Do. At at ſum oblitus intus dudum edicere,
Quæ uolui edicta adſerua hanc. To. ſalua'ſt hæc quidem.
Pe. Pater nunc ceſſat. To. quid ſi admoneam? Pe. tempus eſt.
To. Heus ſaturio, exi, nunc eſt illa occaſio,
Inimicum ulciſci. Sa. ecce me, nunquid moror?
To. Age illuc abſcede procul è conſpectu, tace,
Vbi cum lenone me uidebis colloqui,
Tum turbam facito. Sa. dictum ſapienti ſat eſt.

Dorpalus leno. Toxilus ſeruos.

Ranſcidi loris omneis adueniens domi,
Ita mihi ſupellex ſqualet, atq; ædes meæ.
To. Redis tu tandem? Do. redeo. To. ne ego hodie tibi
Bonam uitam feci. Do. fateor habere gratiam.
To. Num quippiam aliud me uis? Do. ut bene ſit tibi.
To. Pol iſtuc quidem iam ego omne uſurpabo domi.
Nam iam inclinabo me cum liberta tua.

Saturio. Dorpalus. Perſa.

Iſi ego hominẽ illum perdo. Do. perij. Sa. atq; optume
Eccum ipſum ante ædeis. Per. Salue multum mi pater.
Sa. Salue mea gnata. Do. Perſa me peſſumdedit.
Pe. Pater hic meus eſt. Do. hem quid pater? perij oppido,
Quid ego igitur ceſſo infelix lamentarier
Mnas ſexaginta? Sa. ego pol te faciam ſcelus.
Te quoq; etiam ipſum ut lamenteris. Do. occidi.
Sa. Age ambula in ius leno. Do. quid me in ius uocas?
Sa. Illic dicam apud prætorem, ſed ego in ius uoco.
Do. Non'ne anteſtaris? Sa. tuan ego cauſa carnufex

Quoiq;

Quoiq̃ mortali libero aureis atteram,
Qui hic commeratris ciueis homines liberos?
Do. *Sine dicam.* Sa. *nolo.* Do. *audi.* Sa. *ſum ſurdus, ambula,*
Sequere hac. Do. *ſceleſta fides eſt uirginaria.*
Sa. *Sequere hac mea gnata meuſq; ad prætorem.* Per. *ſequor.*

ACTVS QVINTVS.

Toxilus. Sagariſtio. Lemneſælene.

Oſtibus uictis, ciuibus ſaluis, re placida, pacibus
h *Perfectis, bello extincto, re bene geſta, exercitu*
Integro & præſidijs, cum bene nos iuuiſti Iuppiter,
Diq; alij omnes cælipotentes eas uobis habeo
Grates, atq; ago, quia probe ſum ultus inimicum meum.
Nunc ob eam rem inter meos participes prædam diuidam,
Et participabo, ite foras, hic ego uolo ante oſtium,
Et ianuam meos participes accipere bene.
Statuite hic lectulos, ponite hic quæ adſolent, hic ſtatui uolo
Primũ aqlã mihi, unde ego omnes hilaros, ludẽteis, lætificãtes faciã,
Vt fiant, quorum opera hæc mihi facilia factu facta ſunt.
Quæ uolui effieri, nam improbus eſt homo qui beneficium
Sat ſumere, & reddere neſcit. Le. *Toxile mi cur ego*
Sine te ſum? To. *cur autem tu ſine me es?* Le. *agedum ergo accede*
Ad me, atq; amplectere ſis. To. *ego uero oh nihil magis dulce'ſt.*
Le. *Sed amabo oculus meus quin in lectis nos actutum*
Commodamus? omnia quæ tu uis ea cupio. To. *mutua*
Fiunt à me, age age ergo tu Sagariſtio accumbe in ſummo.
Sa. *Ego nihil hic habeo, cedò partem, quam pepigi.* To. *temperi.*
Sa. *Mihi iſtuc temperi, ſero'ſt.* To. *age accumbe, hunc diem*
Suauem meum natalem inter nos agitemus amœnum.
Date illi aquam manibus, apponite menſam, do hanc tibi
Florentem florenti, tu hic eris dictatrix nobis, age
Puere à ſummo ſeptenis cyathis committe hos ludos,
Moueamus, propera. Pæcnium tarde cyathos mihi das.
Cedò ſanè, bene mihi uobis, meæ amicæ, optatus hic mihi
Dies datus hodie'ſt ab Dis, quia te liberam licet
Me amplecti. Le. *tua factum opera bene omnibis nobis, hæ meæ*
Manus tuæ poculum donant, ut amantem amanti decet.
To. *Cedò.* Le. *accipe.* To. *bene e iq̃ inuidet mihi, et ei q̃ hoc gaudio gaudet.*

Dorpalus. Toxilus. Sagariſtio. Lemneſelene.
Pæcnium.

Vi ſunt, qui fuerunt, quiq; futuri ſunt poſthac, ego
q Solus omnibus antideo facile miſerrumus hominum
Vt uiuam, perij, interij, peſſumus hic mihi dies
Hodie illuxit, corruptor, ita me Toxilus perfabricauit, atq;
Meam rem diuexauit, uehiculum argenti miſer
Eieci, amiſi, neq; quamobrem eieci, habeo, qui Perſam
Illum, atq; omnes Perſas, atq; etiam omnes perſonas male
Dij omnes perdant, ita miſerum Toxilus me hic conſtituit,
Qui ei fidem non habui argenti, eo mihi eas machinas
Molitu'ſt, quem pol ego ut non in cruciatum atq; incompedeis
Cogam, ſi uiuam, ſiquidem huc unq̃ herus eius redierit,
Quod ſpero, ſed quid ego aſpicio? hoc uide, quæ hæc fabula'ſt?
Pol hic quidem potant, aggrediar. Toxile bone uir
Salueto, & tu quoq; bona liberta. To. Dorpalus hic quidem eſt.
Sa. Quin iube adire. To. adi, ſi lubet, agite applaudamus, Dorpale
Homo lepidiſſime ſalue plurimum, locus hic tuus eſt,
Hic accumbe, ferte aquam pedibus, præben tu puere?
Do. Næ ſi me uno digito attigeris, te ad terram affligam ſcelus.
Pæ. At ego tibi hoc continuo cyatho culum excutiam tuum.
Do. Quid ais tu crux, ſtimulorum tritor, quo modo me hodie
Verſauiſti? ut me in trichas conieciſti? quo modo
De perſa manus addita'ſt? To. iurgium auferas hinc ſi ſapias.
Do. At bona liberta hæc ſciſti? ea me celaſti? Le. ſtultia'ſt,
Si quoi bene eſſe liceat, eum præuorti litibus.
Poſterius iſta hæc te magis par agere'ſt. Do. uritur
Cor mihi To. da illi cantharum, extingue ignem, ſi cor uritur,
Caput ne ardeſcat. Do. ludos me facitis, intellego.
To. Vin cinædum nouom tibi dari Pæcnium? quin lude, ut ſoles,
Quando liber locus eſt hic, hui babæ, q̃ baſilice
Te intuliſti, & facete. Pæ. decet me facetum eſſe, & hunc irridere
Lenonem lubido'ſt, quando dignu'ſt. To. perge ut cœperas.
Pæ. Hoc leno tibi. Do. peri perculit me prope. Pæ. hem ſerua rurſum.
Do. Delude, ut lubet, herus dum hinc abeſt. Pæ. uiden ut dictis tuis
Pareo? ſed quin tu meis contra dictis ſeruis item.
Atq; hoc quod tibi ſuadeo facis. Do. quid eſt id? Pæ. reſtim tibi
Cape craſſam, ac ſuſpende te. Do. caueſis me attingas, ne tibi

Hoc ſcipione malum magnum dem. Pæ. te condono, utere.
To. Iamiam Pægnium da pauſam. Do. ego pol uos eradicabo.
Pæ. At te ille qui ſupra nos habitat, qui tibi male uolt.
Maleq́; faciet dum uiuis, non hi dicunt, uerum ego.
To. Age circumfer, mulſum bibite uſq; plenis cantharis.
Iamdiu factum eſt, poſtq̃ bibimus, nimis ſiccí ſumus.
Do. Di faciant, ut id bibatis, quod uos nunq̃ tranſeat.
To. Nequeo leno quin tibi ſaltem ſtaticulum dem, quem Hegea
Faciebat, uide uero ſi tibi ſatis placet. Pæ. uolo
Reddere quoq; Diodorus quem olim faciebat in Ionia.
Do. Malum ego dabo uobis, niſi abitis. To. etiam mutis impudens?
Iam ego tibi, ſi me irritaſſis, Perſam adducam denuo.
Do. Iam taceo, atq; tu Perſa hercle es, qui me uſq; admutilaſti ad cutem.
To. Tace ſtulte, hic eius geminus eſt frater. Do. hiccine'ſt?
To. Ac geminiſſimus. Do. di deæq́; & te, et geminum fratrem excruciët.
Sa. Qui te perdidit, ei maledicas potius, nam ego nihil
Merui. Do. at enim quod ille meruit, tibi id obſit uolo.
To. Agite ſultis, hunc ludificemus, niſi indignu'ſt. Sa. non opu'ſt.
Le. At me haud par eſt. To. credo, quia non inconciliat, cum te emo.
Le. Attamen. To. non tamen, caue ergo ſis malo, & tu ſequere me.
Le. Te mihi dicto audientem eſſe addecet. To. nam hercle ſi abſq; me
Fores & meo præſidio, hic faceret te proſtibulam propediem.
Sed ita pars libertinorum eſt, niſi patrono qui aduorſus eſt,
Nec ſatis liber uidetur, nec frugi, nec honeſtus ſatis,
Ni illi officit, ni ei maledixit, ni ingratus repertus eſt.
Le. Pol benefacta tua me hortantur, tuo imperio paream.
To. Ego ſum tibi patronus planè, qui huic pro te argentum dedi.
Hic eſt, hunc uolo ludificari. Le. meo ego in loco ſedulo
Curabo. Do. certo illi homines mihi neſcio quid mali conſulunt,
Quod faciant. Sa. heus uos. To. quid ais? Sa. hiccine Dorpalus eſt
Leno, qui hic liberas uirgines mercatur? hiccine'ſt, qui fuit
Quondam fortis? Do. quæ hæc res eſt? hei colaphũ icit, malũ uobis
Dabo. To. at tibi nos dedimus, dabimuſq́; etiam magis. Do. hei nates
Peruellit. Pæ licet, iamdiu enim ſæpe expunctæ ſunt. Do. loquere
Tu etiam fruſtum pueri. Le. patrone ámabo i intro ad cœnam.
Do Mea ignauia tu nunc me irrides? Le. quia ne uolo bene
Vt tibi ſit. Do. nolo mihi bene eſſe. Le. ne ſit. To. quid igitur,
Sexcenti nummi quid agunt? quas turbas dant? Do. male.
Diſperij, ſciunt referre probe inimico gratiam.

To. Satis ſumpſimus ſupplicij iam. Do fateor, uobis do manus.
To. Et poſt dabis ſub furcas, abi igitur hinc intro in crucem.
Do. An ne hic parum feci? To. tum hiſce habent conueniſſe te Toxilum.
Spectatores bene ualete, leno perijt, plaudite.

RVDENS.

DRAMATIS PERSONAE.

ARCTVRVS	PROLOGVS.
SCEPARIO	SERVOS.
PLEVSIDIPPVS	ADOLESCENS.
DAEMONES	SENEX.
PALAESTRA	MVLIER.
AMPELISCA	MVLIER.
SACERDOS	ANVS.
PISCATORES.	
TRACHALIO	SERVOS.
LABRAX	LENO.
CHARMIDES	PARASITVS.
LORARII.	
GRIPVS	PISCATOR.

ARGVMENTVM.

Eti piſcator de mari extraxit uidulum,
Vbi erant herilis filiæ crepundia,
Dominum ad lenonem quæ ſurrepta uenerat.
Ea in clientelam ſuſcepta imprudens patris
Naufragio eiecta deuenit, cognoſcitur,
Suoq; amico Pleuſidippo iungitur.

Arcturus Prologus.

Vi gentes omnes, mariaq;, & terras mouet,
Eius ſum ciuis ciuitate cœlitum,
Ita ut uidetis, ſum ſplendens ſtella, candida,
Signum quod ſemper tempore exoritur ſuo
Hic atq; in cœlo nomen ARCTVRO eſt mihi.
Noctu ſum in cœlo clarus, atq; interdius,

Et inter mortales ambulo, & inter deos.
Et alia ſigna de cœlo ad terram occidunt.
Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iuppiter.
Is nos per genteis, alium in alia diſparat,
Qui facta hominum, qui mores, pietatem, & fidem
Noſcamus, ut quenq; adiuuet opulentia.
Qui falſas liteis falſis teſtimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exſcripta ad Iouem.
Quotidie ille ſcit, quis hic ſibi quærat malum.
Qui hic litem adipiſci poſtulant periurio,
Mali res falſas qui impetrant apud iudicem,
Iterum ille eam rem iudicatam iudicat.
Maiore multa mulctat, q̃ litem auferunt.
Bonos in alijs tabulis exſcriptos habet.
Atq; hoc in animum ſceleſti inducunt ſuum.
Iouem placare ſe poſſe omnibus hoſtijs.
Et operam & ſumptum perdunt, atq; id ideo
Fit, quia nihil ei acceptum eſt à periurijs.
Supplicij facilius pius à Dis ſupplicans,
Quàm qui ſceleſtus eſt, inueniet ueniam ſibi.
Iccirco moneo uos ego hæc qui eſtis boni.
Quiq; ætatem agitis cum pietate & cum fide,
Retinete porrò poſt factum ut lætemini.
Nunc huc qua cauſſa ueni argumentum eloquar.
Primum dum huic eſſe nomen urbi DIPHILVS.
CYRENAS *uoluit, illic habitat Dæmones.*
In agro atq; uilla proxima propter mare,
Senex, qui Athenis huc exulauenit, haud malus,
Neq; is adeo propter malitiam patria caret.
Sed dum alios ſeruat, ſe impediuit, interim
Rem bene paratam comitate perdidit.
Huic olim filiola uirgo perijt paruola.
Eam de prædone uir mercatu'ſt peſſumus.
Is eam huic Cyrenas leno aduexit uirginem.
Adoleſcens quidam ciuis huius atticus
Eam uidit ire è ludo fidicinio domum.
Amare occœpit, ad lenonem deuenit.
Minis triginta ſibi puellam deſtinat.

Datq́; arrabonem, & iureiurando alligat.
Is leno, ut ſe æquom eſt, flocci non fecit fidem,
Neq; quod iuratus adoleſcenti dixerat,
Ei erat lenoni hoſpes paternus ſiculus, ſenex,
Scæleſtus, Agrigentinus, urbis proditor.
Is illius laudare infit formam uirginis.
Et aliarum itidem, quæ eius erant mulierculæ.
Infit lenoni ſuadere, ut ſecum ſimul
Eat in Siciliam, ibi eſſe homines uoluptarios
Dicit, poteſſe ibi eum breui fieri diuitem.
Ibi eſſe quæſtum maxumum meretricibus.
Perſuadet, nauis clanculum conducitur.
Quicquid erat, noctu in nauim comportat domo
Leno, adoleſcenti, qui puellam ab eo emerat,
Ait ſeſe Veneri uelle uotum ſoluere.
Id hic eſt phanum Veneris, & eo ad prandium
Vocauit adoleſcentem hunc, ipſe hinc illico
Conſcendit nauem, atq; auehit meretriculas.
Adoleſcenti alij narrant, ut res geſta ſit,
Lenonemq́; abijſſe, ad portum adoleſcens uenit.
Illorum nauis longe in altum abſceſſerat.
Ego quando uideo uirginem aſportarier,
Tetuli ei auxilium, & lenoni exitium ſimul.
Increpui hybernum, & fluctus moui maritumos.
Nam ARCTVRVS ſignum ſum omnium q̃ acerrumum.
Væhemens ſum exoriens, cum occido uehementior.
Nunc ambo in ſaxo, leno atq; hoſpes is, ſimul
Sedent eiecti, nauis cofracta eſt ijs.
Illa autem uirgo, atq; altera lenonis itidem
Ancilla, timidæ deſiluerunt in ſcapham.
Nunc eas ab ſaxo fluctus ad terram ferunt
Ad uillam illius, exul ubi habitat ſenex,
Quoius deturbauit uentus tectum, & tegulas.
Et ſeruos illic eſt eius, qui egreditur foras.
Adoleſcens huc iam aduenict, quem uidebitis,
Qui illam mercatu'ſt de lenone uirginem.
Valete, ut hoſtes uoſtri diffidant ſibi.

ACTVS PRIMVS.

Scæpario ſeruos.

P Roh Di immortaleis, tempeſtatem quoiuſmodi
Neptunnus nobis nocte hac miſit proxuma.
Detexit uentus uillam, quid uerbis opu'ſt?
Non uentus fuit, uerum Alcumenæ Euripidi
Ita omnes de tecto deturbauit tegulas.
Illuſtriores fecit, feneſtraſq; indidit.

Pleuſidippus adoleſcens. Dæmones ſenex. Scæpario ſeruos.

E T uos à uoſtris abduxi negocijs
Neq; id proceſſit, qua uos duxi gratia.
Neq; quiui lenonem ad portum præhendere.
Sed mea deſidia ſpem deſerere nolui.
Eo uos amici detinui diutius.
Nunc huc ad Veneris phanum uenio uiſere.
Vbi rem diuinam ſe facturum dixerat.
Dæ. Si ſapiam, hoc, quod me mactat, concinnem lutum.
Sc. Propè me hic neſcio quis loquitur. Dæ. heus Scæpario.
Sc. Qui nominat me? Dæ. qui pro te argentum dedit.
Sc. Quaſi me tuum eſſe ſeruom dicas Dæmones?
Dæ. Luto uſus multo multam terram confode.
Villam integundam intellego totam mihi,
Nam nunc pellucet ea, q̃ cribrum crebrius.
Pl. Pater ſalueto, amboq; adeo. Dæ. ſaluos ſies.
Sc. Sed utrum tu uir ne, an fœmina es, qui illum patrem
Voces? Pl. uir ſum equidem. Dæ. quære uir porrò patrem.
Filiolam ego unam habui, eamq; unam perdidi,
Virile ſexus nunq̃ ullum habui. Pl. at Di dabunt.
Sc. Tibi quidem hercle, quiſquis es, magnum malum,
Qui oratione hic nos occupatos occupes.
Pl. Iſticine uos habitatis? Sc. quid tu id quæritas?
An quo furatum mox uenias ueſtigas loca?
Pl. Peculioſum eſſe decet ſeruom & improbum,
Quem hero præſente prætereat oratio,
Aut qui inclementer dicat homini libero.
Sc. Et impudicum, & impudentem hominem addecet
Moleſtum ultro aduenire ad alienam domum,

Quoi debeatur nihil. Dæ. tace Sceparnio,
Quid opus eſt adoleſcens? Pl. iſti infortunium,
Qui præfeſtinet, ubi herus adſit, præloqui.
Sed niſi moleſtu'ſt, paucis percontarier
Volo ego ex te. Dæ. dabitur opera, atq; in negocio.
Sc. Quin tu in paludem is, exagitasq; harundines,
Qui pertegamus uillam, dum ſudu'ſt. Dæ. tace,
Tu ſiquid opus eſt, dice. Pl. dic quod te rogo.
Ecquem tu hic hominem criſpum, incanum, uideris,
Malum, periurum, palpatorem? Dæ. plurimos.
Nam ego propter eiuſmodi uiros uiuo miſer.
Pl. Hic dico, in phanum Veneris qui mulierculas
Duas ſecum adduxit, quiq; adornaret ſibi,
Vt rem diuinam faciat, aut hodie, aut heri.
Dæ. Non hercle adoleſcens, iam hos dies compluſculos
Quenq̃ iſtic uidi ſacruficare neq; poteſt
Clam me eſſe, ſiqui ſacruficant, ſemper petunt
Aquam hic, aut ignem, aut uaſcula, aut cultrum, aut ueru,
Aut aulam extarem, aut aliquid, quid uerbis opu'ſt?
Veneri paraui uaſa, & puteum, non mihi.
Nunc interuallum iam hos dies multos fuit.
Pl. Vt uerba perhibes, me periiſſe prædicas.
Dæ. Mea quidem hercle cauſſa ſaluos ſis licet.
Sc. Heus tu qui phana Veneris cauſſa circuis,
Iubere meliu'ſt prandium ornari domi.
Fortaſſe enim tu huc es uocatus ad prandium.
Ille qui te uocauit, nullus uenit. Pl. admodum.
Sc. Nullu'ſt periclum te hinc ire impranſum domum.
Cererem te melius, q̃ Venerem ſectarier.
Amorem hæc curat, triticum curat ceres.
Pl. Deludificauit me ille homo indignis modis.
Dæ. Proh Dii immortales, quid illuc eſt Sceparnio
Hominum ſecundum litus? Sc. ut eſt mea opinio,
Propter uiam illi ſunt uocati ad prandium.
Dæ. Qui? Sc. quia poſt cœnam credo lauerunt, heri
Confracta nauis in mari eſt illis. Dæ. ita eſt.
At hercle nobis uilla in terra & tegulæ.
Sc. Hui homunculi quanti eſtis eiecti, ut natant.
Pl. Vbi ſunt homines obſecro. Dæ. hac ad dexteram uiden

Secundum littus? Pl. uideo, uos me ſequimini.
Vtinam ſit is, quem ego quæro, uir ſacerrumus,
Valete. Sc. ſi non moneas noſmet meminimus.
Sed o Palæmon ſancte Neptunni comes,
Qui quidem hercule illi ſocius eſſe diceris,
Quod facinus uideo? Dæ. quid uides? Sc. mulierculas
Video ſedenteis in ſcapha ſolas duas,
Vt afflictantur miſeræ, euge euge perbene
Ab ſaxo abuortit fluctus ad littus ſcapham.
Neq; gubernator usq̃ illis eſſe potuit?
Non uidiſſe undas me maiores cenſeo.
Saluæ ſunt, ſi illos fluctus deuitauerint.
Nunc nunc periculu'ſt, eiecit alteram,
At in uado'ſt, iam facile enabit, euge pax
Vides ne alteram illam ut fluctus eiecit foras?
Surrexit, horſum ſe capeſſit, ſalua res,
Deſiluit, hæc autem altera in terram è ſcapha,
Vt præ timore ingenua in undas concidit,
Salua'ſt, euaſit ex aqua, iam in littore eſt.
Sed dextrouorſum aduorſa it in malam crucem.
Hem errabit illæc hodie. Dæ. quid id refert tua?
Sc. Si ad ſaxum quod capeſſit, ea deorſum cadit,
Errationis fecerit compendium.
Dæ. Si tu de illarum cœnaturus ſupparis,
Illas curandum cenſeo Scepario.
Si apud me eſurus es, mihi dari operam uolo.
Sc. Bonum æquomq; oras. Dæ. ſequere me hac ergo. Sc. Sequor.

Palæſtra mulier.

Nimio pol hominũ fortunæ minus miſeræ memorantur,
Quã reapſe experiũdo ijs datur acerbũ, hoc deo cõplacitũ eſt?
Me hoc ornatu ornatam in incertas regiones timidam, eiectam,
Errare? hancine ego partem capio ob pietatem præcipuam?
Nam hoc mihi haud laboris eſt, laborẽ hunc potiri, ſi erga parentẽ,
Aut deos me impiaui. ſed id ſi parte curaui, ut cauerem,
Tum hoc mihi indecore, inique, ĩmodeſte datis Di, nã quid habebunt
Sibi igitur impij poſthac, ſi ad hunc modum innoxijs eſt
Honor apud uos? nam me ſi ſciam feciſſe aut parenti ſceleſte,
Minus mei miſererer, ſed herile ſcelus me ſolicitat,

Eius me impietas male habet, nauem atq; omnia perdidit in mari,
Hæc bonorum eius ſunt reliquiæ, etiam quæ ſimul uecta mecum
In ſcapha'ſt, excidit, ego nũc ſola ſum, quæ mihi ſi foret ſalua ſaltẽ,
Labor leuior eſſet hic mihi eius opera, nunc quã ſpem, aut opem,
Aut conſilij quid capeſſam? ita hic ſolis locis compotita?
Hic ſaxa ſunt, hic mare ſonat, nec quiſq̃ homo uenit mihi obuiam.
Hoc qđ induta ſum, ſummæ opes oppido, nec cibo, nec loco tecta quo
Scio, quæ mihi eſt ſpes. qua uiuere uelim? nec loci ſum gnara, (ſim,
Nec diu hic fui, ſaltem aliquem uelim, q̧ ex his locis, mihi uiam,
Aut ſemitam monſtret, ita nunc hac, an illac eam ſum incerta
Conſilij, nec prope uſq̃ hic qdẽ cultum agrũ conſpicor, algor, error,
Pauor, me omnia tenent, hæc parentes mei haud uos ſcitis miſeri,
Me nunc miſeram eſſe, uti ſum, libera ego fui prognata
Maxume, nequicq̃ fui, nunc qui minus ſeruio, q̃ ſerua
Nata, neq; quicq̃ unq̧ ijs profui, qui me ſibi eduxerunt.

Ampeliſca, Palæſtra mulieres duæ.

q Vid mihi melius eſt? qd magis in rẽ eſt meã, q̃ corpore
Vitam ſecludam, ita male uiuo, ita multæ in pectore
Sunt curæ exanimales, dein uitæ haud parco, ſpem pdidi.
Omnia iam circuncurſaui, atq; in latebris omnibus
Perreptaui quærere conſeruam, uoce, oculis, auribus,
Vt peruestigarem, neq; eam uſq̃ inuenio, neq; quo eam,
Neq; qua quæram conſultu'ſt, neq; quem rogem quenq̃ interea
Inuenio, neq; magis ſolæ terræ ſunt, q̃ hæc loca
Atq; hæ regiones, neq; ſi uiuit, uiuam nunq̃ eam
Quin inueniam, deſiſtam. Pa. quæ nã uox mihi prope hic ſonat?
Am. Pertimui, qs hic loqtur prope? Pa. ſpes bona obſecro ſubuẽta mihi.
Am Mulier eſt, muliebris uox mihi ad aures uenit. Pa. eximẽ
Hoc miſerã metu. Am. certo uox muliebris aureis tetigit meas. (dicat
Pa. Nũ Ampeliſca ẽ obſecro? A. ten Palæſtra audio? Pa. qn? uoco ut me au
Nomine illã ſuo? Ampeliſca. Am. hẽ qs ẽ? Pa. ego Palæſtra. Am. dic
Pa. Pol ego nũc i malis plurimis. Am. ſocia ſum, nec minor (ubi es?
Pars mea'ſt, q̃ tua, ſed uidere expecto te. Pa. mihi es æmula. (lo.
Am. Cõſequamur gradu uocẽ, ubi es? Pa. ecce me, adi cõtra. Am. fit ſedu
Pa. Cedò manũ. Am. accipe. Pa. dic, uiuis ne obſecro? Am. tu facis me qdẽ,
Vt uiuere nunc uelim, quando mihi te licet tangere.
Vt uix mihi credo, ego hoc te tenere obſecro, amplectere ſpes mea.
Vt me omnium iam laborum leuas. Pa. occupas præloqui,

Quæ mea

Quæ mea eſt potius oratio, nunc abire hinc nos decet. (ſicine hic
Am. Quo amabo ibimus? Pa. litus hoc pſequamur. Am. ſequor quo lubet,
Cũ uuida ueſte graſſabimur? hoc qđ eſt, id neceſſarium eſt perpeti,
Sed qd hoc obſecro ẽ? Pa. qd? Am. uidẽ amabo phanũ, uides ne hoc?
Am. Ad dexteram uideo, decorum locum Dis uiderier. (Pa. ubi eſt?
Pa. Haud longe abeſſe oportet homines hinc, ita hic lepidu'ſt locus.
Eſt Deus, ueneror, ut nos ex hac erumna eximat miſeras,
Inopes, erumnoſas, aut aliquo auxilio ut adiuuet.

Sacerdos, & eædem mulieres.

Qui ſunt, q à patrona preces mea expetentes ſunt, nã uox me
Precantum huc foras excitauit, bonam atque obſequentem deam, atque haud grauatam
Patronam exequontur, benignamq; multum. Pa. iubemus te ſaluere
Mater. Sa. ſaluete puellæ, ſed unde ire uos cum uuida ueſte dicam
Obſecro tam meſtiter ueſtitas? Pa. illico nos hic imus
Haud longule ex hoc loco, uerum longe hinc abeſt, unde uectæ
Sumus. Sa. nempe equo ligneo per uias cæruleas eſt s uectæ.
Pa. Admodum. Sa. ergo uos æquius erat candidatas uenire, hoſtiatasq;
Ad hoc phanũ, ad iſtunc modum nõ ueniri ſolet. Pa. quæ nunc eiectæ
È mari ſumus ambæ, obſecro unde nos hoſtias agere uoluiſti huc?
Nunc tibi amplectimur genua egentes opum, quæ in locis neſcitis
Neſcia ſpe ſumus, ut tuo recipias tecto, ſeruesq; nos.
Miſeriarumq; ambarum te obſecramus uti miſereat,
Quibus nec locus ullus, nec ſpes parata eſt, neque hoc amplius q̃
Quod uides, nobis quicquã'ſt. Sa. manus mihi date, exurgite ambæ
À genibus, miſericordior nulla eſt me fœminarum,
Sed hæ pauperes ſunt, inopesq; puellæ, egomet uix colo uitam.
Veneri cibo meo ſeruio. Am. Veneris phanum obſecro hoc eſt?
Sa. Fateor, ego huius ſacerdos clueo, uerum quicquid fuerit,
Comiter fiet à me, quo non copia ualebit, ite hac mecum.
Pa. Amice benigneq; honorem mater noſtrum habes. Sa. oportet.

ACTVS SECVNDVS.

Piſcatores.

Omnibus modis qui pauperes ſunt, homines miſeri uiuont.
Præſertim quibus nec quæſtus eſt, nec artem didicere ullã.
Neceſſitate quicquid eſt domi, id ſat eſt habendum.

Nos iam de ornatu propemodum ut locupletes ſimus, ſcitis.
Hi ſchœni enim atq; hæ harundines ſunt nobis quæſtu & cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum pro exercitio
Gymnaſtico, & Palæſtrico, hoc habemus, echinos, lopadas,
Oſtreas, balanos captamus, conchas, marinam urticam,
Muſculos, plagiſias, ſtriatas, poſt id hamatilem piſcatum
Et ſaxatilem aggredimur, captamus cibum è mari, ſi euentus
Non uenit, neq; quicquam captum eſt piſcium, ſalſi, lautiq;
Domum redimus clanculum, dormimus incœnati.
Atq; ut nunc ualide fluctuat mare, nulla nobis ſpes eſt.
Niſi quod concharum capſimus, incœnati ſumus. profecto
Nũc Venerẽ hanc ueneremur bonam, ut nos lepide adiuuerit hodie.

Trachalio ſeruus, & ijdem.

Nimo aduorſaui ſedulo, ne herum uſquam præterirem.
Nam cum modo exibat foras, ad portum ſe aiebat ire.
Me huc obuiam iuſſit ſibi uenire ad Veneris phanum,
Sed quos perconter commode eos quos uideo aſtare, adibo.
Saluete fures maritumi, conchitæ atq; hamiotæ,
Famelicæ hominum natio, quid agitis, ut peritis?
Pi. Vt piſcatorem æquom eſt. fame, ſitiq;, ſpéq;.
Tr. Ecquem uos adoleſcentem ingenuum huc ire, dum hic aſtatis,
Strenua facie, rubicundum, mediocri ſtatura, fortem,
Qui tres duceret chlamydatos cum machærijs uidiſtis?
Pi. Nullum iſtac facie, ut prædicas, ueniſſe huc ſcimus. Tr. ecquem
Recaluom, ac Silonem ſenem ſtatutum, uentrioſum,
Tortis ſupercilijs, contracta fronte, fraudulentum,
Deûm odium, atq; hominum, malum, mali uitij, probríq; plenum,
Qui mulierculas duceret duas ſecum ſatis uenuſtas?
Pi. Cum iſtiuſmodi uirtutibus, operiſq; natus qui ſit,
Eum ad carnuficem eſt æquius, q̃ ad Venerem commeare.
Tr. At ſi uidiſtis, dicite. Pi. huc profecto nullus uenit.
Vale Tr. Valete, credidi factum eſt, quod ſuſpicabar.
Data uerba hero ſunt, leno abijt ſceleſtus exulatum.
In nauem aſcendit, mulieres auexit, hariolus ſum.
Is huc herum etiam ad prandium uocauit, ſceleris ſemen.
Nunquid mihi meliu'ſt, q̃ illico hic opperiar herum dum ueniat?
Eadem, hanc ſacerdotem ueneream, ſiquid amplius ſcit,
Si uidero, exquiſiuero, faciet me certiorem.

Ampeliſca

Ampeliſca mulier. Trachalio ſeruus.

Ntelligo, hanc, quæ proxima eſt, uillam pulſare iuſſiſti.
i Atq; aquã rogare. T. quoius ad aureis uox mihi aduolauit?
Am. Obſecro qs hic loqtur? T. quẽ ego uideo? ẽ ne hæc Ampeliſca,
Quæ foras è phano egreditur? Am. ẽ ne hic Trachalio, quẽ cóſpicio,
Calator Pleuſidippi? Tr. ea eſt. Am. is eſt. Trachalio ſalue.
Tr. Salue Ampeliſca. Am. quid agis tu? Tr. ætatem haud malam male.
Am. Melius ominare, uerum omnes ſapientes decet conferre,
Et fabulari, ſed Pleuſidippus tuus herus ubi ámabo eſt?
Tr. Eia uero, quaſi non ſit intus. Am. neq; pol eſt, neq; ullus
Huc qdem uenit. Tr. non uenit? Am. uera prædicas. Tr. non eſt meũ
Ampeliſca, ſed q̃ mox coctum eſt prãdium? Am. quod obſecro te?
Tr. Nempe rem diuinam facitis hic? Am. quid ſomnias ámabo?
Tr. Certe huc Labrax leno Pleuſidippum ad prandium uocauit
Herum meum, herus ueſter. Am. pol haud miranda facta dicis.
Si deos decepit, & homines, lenonum more fecit.
Tr. Non rem diuinam facitis hic uos, neq; herus? Am. hariolare.
Tr. Quid tu agis hic igitur? Am. ex malis multis, metuq; ſummo.
Capitaliq; ex periculo, orbas auxilijq; opumq;
Recepit huc ad ſe hæc ſacerdos ueneria me, & Palæſtram.
Tr. An hic Palæſtra'ſt obſecro, heri mei amica? Am. certo. Tr. ineſt
Lepos in nuntio tuo magnus mea Ampeliſca, ſed iſtuc periclum
Perlubet quod fuerit uobis ſcire,
Am. Confracta mi Trachalio eſt hac nocte nauis nobis.
Tr. Quid nauis? quæ iſtæc fabula eſt? Am. non audiuiſti ámabo,
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre uoluit
In Siciliam, & quicquid domi fuit, impoſuit in nauim,
Ea nunc perierunt omnia. Tr. o' Neptunne lepide ſalue,
Nec te aleator ullus eſt ſapientior, profecto
Nimis lepide iecisti bolum, periurum perdidiſti.
Sed nunc ubi eſt leno Labrax? Am. periit potando opinor.
Neptunus magnis poculis hac nocte eum inuitauit.
Credo hercle annando ei datum, quod biberet. Tr. ut ego amo te
Mea Ampeliſca, ut dulcis es, ut mihi mulſa dicta dicis,
Sed tu & Palæſtra quo modo ſaluæ eſtis? Am. ſcibis faxo.
E` naui timidæ ambæ in ſcapham inſiluimus, quia uidemus
Ad ſaxa nauem ferrier, properans exolui reſtim,
Dum illi timent, nos cum ſcapha tempeſtas dextrouorſum

Differt, ab illis itaq; nos uentis'q; fluctibus'q;
Iactatæ exemplis plurimis miſeræ, perpetuam noctem.
Vix hodie ad litus pertulit nos uentus exanimatas.
Tr. Noui, Neptunnus ita ſolet quãuis faſtidioſus
Aedilis eſt, ſiquæ improbæ ſunt merces, iactat omneis.
Am. Væ capiti, atq; ætati tuæ. Tr. tuo mea Ampheliſca.
Sciui lenonem facere ego hoc, quod facit, ſæpe dixi.
Capillum promittam optumu'ſt, occipiam'q; hariolari.
Am. Cauiſtis ergo tu, atq; herus, ne abiret, cum ſcibatis?
Tr. Quid faceret? Am. ſi illam amabat, rogas qd faceret? aut ſeruaret
Dies noctes'q; in cuſtodia eſſet ſemper, uerum ecaſtor
Vt multi facit, ita probe curauit Pleuſidippus.
Tr. Cur tu iſtuc dicis? Am. res palàm eſt. Tr. ſcin tu? etiã qui it lauatũ
In balineas, ibi cum ſedulo ſua ueſtimenta ſeruat,
Tamen ſurripiuntur, quippe qui, quem illorum obſeruet, falſu'ſt.
Fur facile quem obſeruat, uidet, cuſtos qui fur ſit, neſcit.
Sed duc me ad illam, ubi eſt? Am. i ſane in Veneris phanũ huc itro.
Sedentem flentem'q; opprimes. Tr. ut iam iſtuc mihi moleſtu'ſt.
Sed quid flet. Am. ego dicam tibi hoc ſeſe illa excruciat animi,
Quia leno ademit ciſtulam ei, quam habebat, ubiq; habebat, Jer. 42
Qui ſuos parenteis noſcere poſſet, ueretur ne perierit.
Tr. Vbi nam ea fuit ciſtellula. Am. ibidem in naui concluſit ipſe
In uidulum, ne copia eſſet eius. Tr. o facinus impudicum,
Quam liberam eſſe oporteat, ſeruire poſtulare.
Am. Nunc eam cum naui ſcilicet abijſſe peſſumum in altum.
Et aurum & argentum fuit lenonis ibidem, credo
Aliquem immerſiſſe ſe, atq; eum excœpiſſe, id miſera mœſta'ſt.
Sibi eorum ueniſſe inopiam. Tr. iam iſtoc magis uſus facto'ſt,
Næ eam intro, conſoler'q; eam, ne ſe ſic excruciet animi.
Nam multa præter ſpem, ſcio multis bona eueniſſe.
Am. At ego etiam qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.
Tr. Ergo animus æquos optumum eſt, ærumnæ condimentum.
Ego eo intro, niſi quid uis. Am. eas, ego, quod mihi imperauit
Sacerdos, id faciam, atq; aquam hinc de proxumo rogabo,
Nam extemplo illos, ut uerbis ſuis peterem, daturos dixit,
Neque digniorem cenſeo uidiſſe anum me quenquam,
Quoi deos, atq; homines cenſeam benefacere magis decere.
Vt lepide, ut liberaliter, ut honeſte, atq; haud grauate
Timidas, egenteis, uuidas, eiectas, exanimatas

Accepit ad ſeſe, haud ſecus q̃ ſi ex ſe ſimus natæ.
Vt eapſe ſuccincta nobis aquam calefactat, ut lauemus.
Nunc me moror, ibo atq; rogabo hinc aquam unde mihi imperauit.
Heus ecquis in uilla'ſt? ecquis recludit? ecquis prodit?

Sceparnio ſeruos. Ampeliſca mulier.

Vis eſt qui tam proterue foribus facit iniuriam?
Am. q Ego ſum. Sc. hem qd hoc boni eſt? heu ædepol lepida mulier.
Am. Salue adoleſcens. Sc. tu multum ſalueto adoleſcentula.
Am. Ad uos uenio. Sc. accipiam hoſpitio, ſi mox ueneris, item,
Vt affectam amplectar. Am. nam nunc nihil eſt, qui te maneam.
Sc. Sed quid ais mea lepida hilara? Am. ah nimium familiariter
Me attrectas. Sc. proh Di immortales, Veneris effigia hæc qdem eſt.
Vt in ocellis hilaritudo? eia corpus quoiuſmodi
Subuolturium? illud quidem ſubaquilum uolui dicere.
Vel papillæ quoiuſmodi? tum quæ indoles in ſauio eſt?
Am. Non ego ſum polluta pago, potin ut me abſtineas manum?
Sc. Non licet te ſic placide bellam belle tangere?
Am. Ocium ubi erit, tum tibi operam ludo, & delitiæ dabo.
Nunc quamobrem huc ſum miſſa ámabo, uel tu mihi aias, uel neges.
Sc. Quid nunc uis? Am. ſapientior nata quid uelim, indicium facit.
Sc. Hic quoq; ſapienter natus, quid uelim, indicium facit.
Am. Hic ſacerdos Veneris hinc me petere aquam iuſſit à nobis.
Sc. At ego baſilicus ſum, quem niſi oras guttam non feres,
Noſtro illum puteum periculo, & ferramentis fodimus.
Niſi multis blanditijs à me gutta non ferri poteſt.
Am. Cur tu aquam grauare ámabo, quam hoſtis hoſti commodat?
Sc. Cur tu operam grauare mihi, quam ciuis ciui commodat?
Am. Immo etiam tibi mea uoluptas, quæ uoles faciam omnia.
Sc. Euge ſaluos ſum, hæc iam me ſuam uoluptatem uocat.
Dabitur tibi aqua nequicquam ames, cedò mihi urnam. Am. cape.
Propera ámabo efferre. Sc. mane, iam hic ero uoluptas mea.
Am Quid ſacerdoti meæ dicam, hic demoratam tam diu?
Vt etiam nunc miſera timeo, ubi oculis intueor mare?
Sed quid ego miſera, uideo procul in littore meum herum
Lenonem, Siculienſemq; hoſpitem, quos periſſe ambos
Cenſebam in mari, iam illud plus mali nobis uiuit, q̃ ratæ.
Sed quid ego ceſſo fugere in phanum, ac dicere hæc Palæſtræ,

In aram ut confugiamus, prius q̃ huc ſceleſtus leno ueniat,
Noſq; hic opprimat, confugiam hinc, res ita ſuppetit, ſubito.

Scepario ſeruos.

PRoh Di immortales in aqua nunquam credidi
Voluptatem ineſſe tantam, ut hanc traxi lubens.
Nimio minus altus puteus uiſus eſt, q̃ prius.
Vt ſine labore extraxi hanc præſtine ſatis?
Vt nequam ſum, pro te qui hodie amare incœperim.
Hem tibi aquam, mea tu belliata, hem ſic uolo
Te ferre honeſte, ut ego fero, ut placeas mihi.
Sed ubi tu es delicata? cape aquam hanc, ſicubi es.
Amat hercle me, ut ego opinor, delituit mala.
Vbi tu es? etiam ne hanc urnam acceptura es? ubi nam es?
Commodule melius, tandem uero ſerio
Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?
Nuſquam hercle, urnam iam ego hanc in media ſiſtam uia.
Sed autem quid ſi hanc hinc abſtulerit quiſpiam
Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negocium.
Metuo hercle ne illa mulier mihi inſidias locet,
Vt comprehendar cum ſacra urna ueneria.
Nempe optumo me iure in uinclis enicet
Magiſtratus, ſiquis me hanc habere uiderit,
Nam hæc litterata'ſt, ab ſe cantat quoia ſit.
Iam hercle euocabo hinc hanc ſacerdotem foras,
Vt hanc accipiat, nam accedam iam huc ad fores.
Heus ſic, tolloni gratia? cape hanc urnam tibi.
Muliercula, hanc neſcio, quæ huc ad me detulit.
In proſerunda repperi negocium.
Siquidem mihi ultro his aggerunda etiam eſt aqua.

Labrax leno. Charmides paraſitus.

QVi homo hominem ſeſe miſerum & mendicum uolet,
Neptunno credat ſeſe, atq; ætatem ſuam.
Nam ſiquis cum illo quid rei commiſcuit,
Ad hoc exemplum amittit ornatum, domum,
Aedepol libertas lepida es, quæ nunquam pedem
Voluiſti in nauim mecum hercle unà imponere,
Sed ubi ille meus eſt hoſpes qui me perdidit?

Atq; eccum incedit. Ch. quo (malum) properas Labrax?
Nam equidem te nequeo conſequi tam ſtrenue.
La. Vtinam ego te prius, q̃ oculis uidiſſem meis,
Malo cruciatu in Siciliam præbiteres.
Quem propter hoc mihi obtigit miſero mali.
Vtinam cum in ædeis meas te adduxi primulum,
In carcere illo potius cubuiſſem die.
Deoſq; immortales quæſo, dum uiuas, uti
Omnes tui ſimiles hoſpites habeas tibi.
Malam fortunam in ædeis te adduxi meas.
Quid mihi ſceleſto tibi erat auſcultatio?
Quid ue hinc abitio? quid ue in nauim inſcenſio?
Vbi perdidi etiam plus boni, q̃ mihi fuit.
Ch. Pol minime miror nauis ſi fracta'ſt ibi.
Scelus te, & ſceleſte parta quæ uexit bona.
La. Peſſum dediſti me blandimentis tuis.
Ch. Scæleſtiorem cœnam cœnaui tuam,
Quam quæ Thyeſtæ quondam antepoſita ab Atreo,
La. Perij animo, male ſit, contine quæſo caput.
Ch. Pulmonem ædepol nimis uelim uomitu uomas.
La. Heu Palæſtra atq; Ampeliſca ubi eſtis nunc miſeræ?
Ch. Piſcibus in alto credo præbent pabulum.
La. Mendicitatem mihi obtuliſti opera tua,
Dum tuis auſculto magnidicis mendacijs.
Ch. Bonam eſt quod habeas gratiam merito mihi,
Qui te ex inſulſo ſalſum feci opera mea.
La. Quin tu hinc is à me in maximam malam crucem?
Ch. Da quas res tecum in naui agebam commodum.
La. Heu quis uiuit me alter mortalis miſerior?
Ch. Ego multo tanto miſerior, q̃ tu Labrax.
La. Qui? Ch. quia ego indignus ſum, tu dignus qui ſies.
La. O ſcirpe ſcirpe, laudo fortunas tuas,
Qui ſemper ſeruas gloriam aritudinis.
Equidem meam uelitationem exerceo.
Nam omnia corruſcat præ tremore fabulor.
Ch. Aedepol Neptune es balneator frigidus.
Cum ueſtimentis abs te poſtquam abi, algeo.
Ne thermopolium quidem ullum inſtructum hodie
Ita ſalſam præbet potionem & frigidam.

Vt fortunati ſunt fabri ferrarij,
Qui apud carbones aſſident, ſemper calent.
La. Vtinam fortuna nunc ego anthracina uterer,
Vt poſtquam exiuiſſem ex aqua, arerem tamen.
Ch. Quid ſi aliquo ad ludos me pro manducu locem?
La. Quapropter? Ch. quia pol clare crepito dentibus.
Sed nunc iure optumo me lauiſſe arbitror.
La. Qui? Ch. quia auſus fuerim tecum in nauim aſcendere,
Qui a' fundamento mihi uſq; mouiſti mare.
La. Tibi autem auſcultaui, tu promittebas mihi
Illic eſſe quæſtum maxumum meretricibus.
Ibi me corruere poſſe aiebas diuitias.
Ch. Iam poſtulabas te impurata belua,
Totam Siciliam deuoraturum inſulam.
La. Quæ nam balæna meum uorauit uidulum,
Aurum, atq; argentum ubi omne compactum fuit?
Ch. Eadem illa credo, quæ meum marſupium,
Quod plenum argenti fuit, in ſacciperio.
La. Heu ſum redactus ad hanc uſq; unam tuniculam,
Et ad hoc miſellum pallium, perij oppido.
Ch. Vel conſociare mihi quidem tecum licet.
Aequas habemus parteis. La. ſaltem ſi mihi
Mulierculæ eſſent ſaluæ, ſpes aliquæ forent.
Nunc ſi me adoleſcens Pleuſidippus uiderit,
A' quo arrabonem pro Palæſtra acceperam,
Iam ſe exhibebit hic mihi negocium.
Ch. Quid ſtulte ploras? tibi quidem ædepol copia'ſt,
Dum lingua uiuet, qui rem ſoluas omnibus.

Scepario. Charmides. Labrax.

q Vid illud obſecro negoci, quod duæ mulierculæ
Hic in phano Veneris ſignum flentes amplexæ tenent,
Neſcio quem metuentes miſeræ, nocte hac uero proxuma
Se iactatas atq; eiectas hodie eſſe aiunt e' mari.
La. Obſecro hercle adoleſcens ubi iſtæ ſunt quas memoras mulieres?
Sc. Hic in phano Veneris. La. quot ſunt? Sc. totidē quot ego, et tu ſumus.
La. Nempe meæ. Sc. nempe iſtuc neſcio. La. qua ſunt facie. Sc. ſcatula.
Vel ego amare utramuis poſſum, ſi probe adpotus ſiem.

La. Nempe puellæ? Sc. nempe moleſtus es, uiſe ſi lubet. La. meas
Oportet intus eſſe hic mulieres mi Charmides.
Ch. Iuppiter te perdat, & ſi ſunt, & ſi non ſunt tamen.
La. Introrumpã iam huc in Veneris phanũ. Ch. in baratrũ mauelim.
Obſecro hoſpes, da mihi aliquid loci, ubi condormiſcam parum.
Sc. Iſtic ubi uis condormiſce, nemo prohibet, publicum eſt.
Ch. At uides me, ornatus ut ſim ueſtimentis uuidis.
Recipe me in tectum, da mihi ueſtimenti aliquid aridi,
Dum mea areſcunt, in aliquo referam gratiam tibi.
Sc. Tegillum eho illud mihi unum areſcit, id ſi uis dabo.
Eodem amictus, tectus eodem eſſe ſoleo, ſi pluit
Tu iſtæc mihi dato, exareſcaua fixo. Ch. eho an te pœnitet
In mari quod delaui, ne hic in terra quoq; eluam.
Sc. Eluas tu, an exungare ſiccus, uerum interim tibi
Ego nunquam hodie quicquam credam, niſi accepto pignore.
Tu uel ſuda, uel peri algu. Ch. uel tu ægrota, uel uale.
Sc. Barbarum hoſpitem mihi in ædeis nihil moror, ſat litium eſt.
Ch. Iam ne abis? uenalis illic ductitauit, quiſquis eſt,
Non eſt miſericors, ſed quid ego hic aſto infelix uuidus?
Quin abeo hinc in Veneris phanum, ut edormiſcam hãc crapulã,
Quam potaui præter animi quam libuit ſententiam?
Quaſi uinis Græcis Neptunnus nobis ſuffudit mare,
Itaq; aluom prodiſperauit nobis ſalſis poculis,
Quid opu'ſt uerbis? ſi inuitare nobis pauliſper pergeret,
Ibidem obdormiſſemus, nunc uix uiuos amiſit domum.
Nunc lenonem quid agit intus uiſam conuiuam meum.

ACTVS TERTIVS.

Dæmones ſenex.

Iris modis Di ludos faciunt hominibus,
m Miriſq; exemplis. nam omnia in ſomnis danunt.
Ne dormienteis quidem ſinunt quieſcere.
Velut ego hac nocte, quæ præceſſit proxuma,
Mirum atq; inſcitum ſomniaui ſomnium.
Ad hirundininum nidum uiſa eſt ſimia
Adſcenſionem ut faceret, admolirier.
Neq; eas eripere quibat inde, poſt ibi
Videbatur ad me ſimia adgredirier,

Rogare ſcalas ut darem utendas ſibi.
Ego ad hoc exemplum ſimiæ reſpondeo,
Natas ex Philomena atq; ex Progne eſſe hirundines.
Ago cum illa, nequid noceat meis popularibus.
Atq; illæc animo iam fieri ferocior
Videtur, ultro mihi malum minitarier.
In ius uocat me, ibi ego neſcio quo nam modo
Iratus uideor mediam arripere ſimiam.
Concludo in uincla beſtiam nequiſſimam.
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere ſomnium,
Nunquam hodie quiui ad coniecturam euadere.
Sed quid nam in Veneris phano clamoris oritur?

Trachalio ſeruos. Dæmones ſenex.

Roh Cyrenenſes populares, uoſtram ego imploro fidem,
p Agricolæ, accolæ, propinqui, qui eſtis his regionibus.
Ferte opem inopiæ, atq; exemplum peſſimum peſſundate.
Vindicate, ne impiorum potior ſit pollentia,
Quam innocentum, qui ſe ſcelere fieri nolunt nobiles.
Statuite exemplum impudenti, date pudori præmium.
Facite hic lege potius liceat, q̃ ui, uicto uiuere.
Currite huc in Veneris phanum, uoſtram iterum imploro fidem,
Qui prope hic adeſtis, quiq́; auditis clamorem meum,
Ferte ſuppetias, qui Veneri, ueneriæq; antiſtitæ.
More antiquo in tutelam ſuum commiſerunt caput
Prætorquete iniuriæ prius collum, q̃ ad uos peruenit.
Dæ. Quid iſtuc negocij eſt? Tr. per ego hæc genua te obteſtor ſenex
Quiſquis es. Dæ. quin tu ergo omitte genua, et quid ſit mihi expedi,
Et qui tu es primum. Tr. teq; oro, & quæſo, ſi ſperas tibi
Hoc anno multum futurum ſirpe & laſerpicium,
Eamq́; euenturam exagogim ſaluam & ſoſpitem,
Atq; ab lippitudine uſq; ſiccitas ut ſit tibi.
Dæ. Sanun es? Tr. ſeu tibi confidis fore multam magudarim,
Vt te ne pigeat dare operam mihi quod te orabo ſenex.
Dæ. At ego te per crura & talos, tergumq́; obteſtor tuum,
Vt tibi uberē ulmeā eē ſpes uirgidemiā, et tibi hoc anno euētură ube
Vt mihi iſtuc dicas negocij qd ſit, quod tumultues. (rē meſſem mali,
Tr. Qui lubet maledicere, equidem tibi bona exoptaui omnia.

De. Bene equidem tibi dico, qui te digna ut eueniant precor,
Obſecro hoc, reuortere ergo quid negocij eſt? Tr. mulieres
Duæ innocentes intus hic ſunt tui indigentes auxilij,
Quibus aduorſum ius, legesq; inſignite iniuria
Facta eſt, fitq; in Veneris phano, tum ſacerdos uneria
Indigne affictatur. De. quis homo eſt tantæ confidentia,
Qui ſacerdotem audeat uiolare? ſed eæ mulieres
Quæ ſunt? aut quid ijs iniqui fit? Tr. ſi das operam, eloquar.
Veneris ſignum ſunt amplexæ, nunc eas deripere uolt,
Eas ambas eſſe oportet. De. quis hic eſt, qui tam parui deos
Pendit? Tr. fruadis, ſceleris, parricidij, periurij
Plenus, legirupa, impudens, impurus, inuerecundiſſumus,
Verbo uno abſoluam, leno'ſt, quid illum porrò prædicem?
De. Aedepol hominem infortunio prædicas donabilem.
Tr. Qui ſacerdotis ſceleſtus fauceis interpreſſerit.
De. At magno cum malo ſuo fecit hercle, ite iſtinc foras
Turbalio, Sparax, ubi eſtis? Tr. i obſecro intro, ſubueni.
De. Iterum autem imperabo, ſequimini hac. Tr. age nunc iam illi iube.
Oculos elidere itidem, ut ſepius faciunt coqui.
De. Proripite hominem pedibus huc itidem, quaſi occiſam ſuem.
Tr. Audio tumultum, opinor leno pugnis plectitur.
Nimis uelim homini improbiſſumo malas edentauerint.
Sed ecce ipſæ egrediuntur timidæ è phano mulieres.

Palæstra. Trachalio. Ampeliſca.

n Vnc demu'ſt cũ omniũ copiarũ atq; opum, auxlij, præſidij
Viduitas nos tenet, nec quæ ia eſt, quæ ſalutem afferat,
Nec quã in partem ingredi perſequamur, ſcire poſſumus.
In metu nunc ſumus ambæ maxumo, tantæ importunitas,
Tantæq; iniuria facta in nos eſt modo hic intus ab noſtro hero,
Qui ſacrã ſceleſtus ſacerdotem anum præceps reppulit, propulit
Perquam indignis modis, nosq; ab ſigno intumo eripere uoluit.
Sed nunc, ut ſeſe ferunt res, fortunæq; noſtræ, mori
Par eſt, neq; eſt melius morte in malis rebus miſeris.
Tr. Quid eſt? quæ illæc oratio'ſt? ceſſo conſolari ego
Has? heus Palæſtra. Pa. qui uocat? Tr. Ampeliſca. Am. obſecro qs eſt
Qui uocat? Pa. quis is eſt qui nominat? Tr. ſi reſpexis, ſcies.
Pa. O ſalutis meæ ſpes. Tr. tace ac bono animo es, me uide. Pa. ſi modo

Id liceat,uis ne opprimat?Tr.quæ uis.Pa.uim mihi afferã,ipſa adi-
Tr.Ah deſine,nimis ineptæ es.Pa.deſiſte dictis nunc iam (get.
Miſeram me conſolari,niſi quid re præſidium apparas
Trachalio,acta hæc res eſt,certu'ſt mori,q̃ hunc pati
Lenonem in me graſſari,ſed muliebri animo ſum tamen,
Vt miſeræ in mentem mihi mortis metus membra occupat?
Tr.Aedepol hoc acerbum,bonum animum habete.Pa.nam obſecro
Vnde animus mihi inueniatur?Tr.ne inquam timete,aſſidite
Hic in hac ara.Am.quid iſta ara plus prodeſſe nobis poteſt,
Quam ſignum in phano hic intus Veneris,quod amplexæ modo,
Vnde abreptæ per uim miſeræ?Tr.ſedete hic modo,ego hinc tamẽ
Vos tutabor,aram habete hanc uobis pro caſtris,mœnia
Hinc ego defenſabo præſidio Veneris,& malitiæ
Lenonis contra incedam.Am.tibi auſcultamus,& Venus
Alma ambæ te obſecramus aram amplexantes,hanc tuam
Lachrumantes,genibus nixæ,in cuſtodiam nos ut tuam
Recipias,& tutere,illos ſceleſtos,qui tuum
Fecerunt phanum parui,& auſi ſunt uiolare nos,
Vt hanc tua pace,aram amplexæ miſeræ ambæ ſumus,
Opera Neptunni eiectos,perditos hoſteis habeas,
Ne'ue iccirco nobis uitio uortes,ſi quippiam
Minus,q̃ decet lautum arbitrare.Tr.æquom has petere intellego,
Decet abs te id impetrari,ignoſcere his te conuenit.
Metus has,id faciant,ſubigit,te ex concha natum eſſe autumant.
Caue tu harum conchas ſpernas,ſed optume eccum exit
Senex,patronus mihiq́;,& nobis.

Dæmones. Trachalio. Labrax. Lorarius.

Xi e' phano,natum quãtum eſt hominum,ſacrilegiſſume.
Vos in aram abite ſeſſum,ſed ubi ſunt?Tr.huc reſpice
Optume iſtuc uolueramus,iube modo accedat prope'
Legerupionem hunc,hic nobis cum dis facere poſtulas?
Dæ.Pugnum in os impinge.La.iniqua hæc patior cum pretio tuo.
Dæ.At etiam minitatur audax.La.ius meum ereptum eſt mihi.
Meas ancillas mihi inuito eripis,de ſenatu Cyrenenſi q̃uis opulẽtus.
Tr.Si tuas eſſe oportet,ni ue eas eſſe oportet liberas,neu te in carcerem compingi eſt æquom,ætatemq́; ibi
Te uſq; habitare,donec totum carcerem contriueris.
La.Non hodie iſti auſpicatui rei,ut cum furafero fabuler.

Te ego appello. Dæ. cum iſtoc primum, qui te nouit diſputa.
La. Tecum ago. Tr. atqui mecum agendu'ſt, ſunt ne illæ ancillæ tuæ?
La. Sunt. Tr. agedum ergo, tange utram uis digitulo minimo modo.
La. Quid ſi attigero? Tr. extemplo hercle ego te follem pugillatorium
Faciam, & pendentem incurſabo pugnis periuriſſume.
La. Mihi, non liceat ancillas meas Veneris de ara abducere?
Dæ. Eſt lex apud nos. La. quid mihi cum noſtris legibus
Commercij eſt? equidem iſtas iam ambas educam foras.
Tu ſenex ſi iſtas ambas, huc arido argento'ſt opus.
Dæ. Hæ autem Veneri complacuerunt. La. habeat, ſi argentum dabit.
Dæ. Do tibi argentum, nunc adeo, ut ſcias meam ſententiam,
Occipitu modo illis afferre uim ioculo pauſillulum.
Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipſus te ut non noueris,
Vos adeo, ubi ego innuero, ſi non ei caput exoculaſſitis,
Quaſi murteta iuncis, item ego uos uirgis circumuinciam.
La. Vi agis mecum. Dæ. etiam uim improperas flagitij flagrantia?
Tun trifurcifer mihi audes inclementer dicere?
La. Fateor ego trifurcifer ſum, tu es homo apprime probus.
Tr. Nunc quidem haſce oportet eſſe liberas. La. quid liberas?
Tr. Atq; heras tuas quidem hercle, atque ex germana Græcia,
Nam altera hæc eſt nata Athenis ſinceriſſumis teſtibus.
Dæ. Quid ego ex te audio? Tr. hanc Athenis eſſe natam liberam.
Dæ. Mea popularis obſecro hæc eſt. Tr. non tu Cyrenenſis es?
Dæ. Immo Athenis natus, altusq; educatusq; atticis.
Tr. Obſecro defende ciues tuas ſenex. Dæ. o filia mea,
Cum ego hanc uideo, mearum abſens miſeriarum commones,
Trima quæ perijt mihi, iam tanta eſſet, ſi uiuit, ſcio.
La. Argentum pro iſtiſce ambabus quoiæ erant domino dedi.
Quid mea refert Athenis hæ natæ, an Thebæ ſient?
Dum mihi recte ſeruitutem ſeruiant. Dæ. ita ne impudens?
Tu ne hic fallis uirginales liberos parentibus,
Subiectos habebis atq; indigno quæſtu conteres?
Nam huic alteræ patria quæ ſit profecto neſcio,
Niſi ſcio probiorem hanc eſſe, q̃ te impuratiſſume.
La. Tuæ iſtæ ſunt? Dæ. contende ergo, interſit tergo utri.
Ni offerrumentas habebis plureis in tergo tuo,
Quam ulla nauis longa clauos, tum ego ero mendaciſſumus.
Poſtea aſpicito meum, quando ego tuum inſpectauero,
Ni erit tam ſincerum, ut quiuis dicat ampullarius,

Optumum eſſe opere faciundo corium, & ſinceriſſimum.
Quid cauſæ eſt, quin uirgis te uſq; ad ſaturitatem ſauciem?
Quid illas ſpectas? quas ſi attigeris, oculos tibi eripiam.
La. At quin, quia uetas, utranq; iam mecum abducam ſimul.
Dæ. Quid facies? La. Volcanum adducam, is Veneris aduerſariu'ſt.
Dæ. Quo illic it? La. heus ecquis hic eſt? heus. Dæ. ſi attigeris oſtium,
Iam hercle tibi meſſis in ore fiet mergis pugnis probe.
Lo. Nullum habemus ignem, ficis uictitamus aridis.
Dæ. Ego dabo ignem ſiquidem conflandi in capite tuo copia'ſt.
La. Ibo hercle aliquo ignem quæritatum. Dæ. quid cum inueneris?
La. Ignem magnum hic faciam. Dæ. quin ut manum exuras tibi?
La. Immo haſce ambas hic in ara uiuas comburam. Dæ. id uolo,
Nam hercle te barba continuo arripiam, & in ignem coniiciam,
Teq; ambuſtulatum obiiciam magnis auibus pabulum.
Cum coniecturam egomet mecum facio, hæc illa eſt ſimia,
Quæ has hirundines ex nido uolt eripere ingratiis.
Quod ego in ſomniis ſomniaui. Tr. ſcin quid? tecum oro ſenex,
Vt illas ſerues, uim defendas, dum ego herum adduco meum.
Dæ. Quære herum, atq; adduce. Tr. at, hic ne. Dæ. maxumo malo ſuo.
Si attigerit, ſiue occeptaſſit. Tr. cura. Dæ. curatum eſt, abi.
Tr. Hunc quoq; aſſeruato ipſum, ne quo abeat, nam promiſimus
Carnufici aut talentum magnum, aut iſtunc hodie ſiſtere.

Dæmones. Labrax. Lorarii.

Trum tu leno cum malo lubentius
Quieſcis, an ſic ſine malo, ſi copia eſt?
La. Ego quæ tu loquere, flocci non facio ſenex.
Meas quidem, te inuito, & Venere, & ſummo Ioue
De ara capillo iam deripiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. agedum ergo accedas huc modo.
La. Iube dum recedere iſtos ambo illuc modo.
Dæ. Immo ad te accedent. La. non hercle egomet cenſeo.
Dæ. Quid ages ſi propius accedent. La. ego receſſero.
Verum ſi ſenex unquam te in urbe offendero,
Nunquam hercle quiſquam me lenonem dixerit,
Si non te ludos peſſimos dimiſero.
Dæ. Facito iſtuc quod minitaris, ſed nunc interim
Si illas attigeris, dabitur tibi magnum malum.
La. Quam magnum uero? Dæ. quantum lenoni ſat eſt.

La. Minacias ego iſtas flocci non facio tuas.
Equidem eas te inuito ambas rapiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. tanges? at ſcin quomodo?
I dum Turbalio curriculo affer duas clauas. La. clauas? Dæ. ſed pro-
Propera cito, ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es. (bas,
La. Heu heu ſceleſtus galeam in naui perdidi,
Nunc mihi oportuna hic eſſet, ſalua ſi foret.
Licet ſaltem iſtas mihi appellare? Dæ. non licet.
Hem optume ædepol eccum clauator aduenit.
La. Illud quidem ædepol tinnimentum eſt auribus.
Dæ. Age accipe illinc alteram clauam Sparax,
Age alter iſtinc, alter hinc aſſiſtite.
Aſſiſtite ambo, ſic, audite nunc iam.
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Inuitas, niſi tunc illum uos exoculaſſitis
Vſq; adeo, donec qua domum abeat, neſciat,
Periſtis ambo, ſi appellabit quampiam,
Vos reſpondetote iſtinc iſtarum uicem,
Sin ipſus hinc abire uolet, quantum poteſt,
Extemplo amplectitote crura fuſtibus.
La. Etiam me abire hinc non ſinent? Dæ. dixi ſatis,
Et ubi ille ſeruos cum hero ſuo huc aduenerit,
Qui herum accerſiuit, itote extemplo domum.
Curate hæc ſultis magna diligentia.
La. Heu hercle ne iſtic phana mutantur cito?
Hoc Herculis eſt iam phanum, Veneris quod fuit.
Ita duo deſtituit ſigna hic cum clauis ſenex.
Non hercle, quo hinc nunc gentium aufugiam, ſcio.
Ita mihi utrunq; ſæuit & terra & mare.
Palæſtra? Lo. quid uis? La. apage controuerſia eſt
Hæc equidem Palæſtra, quæ reſpondit non mea eſt.
Heus Ampeliſca? Lo. caueſis infortunio
Vt poteſt. La. ignaui homines ſatis recte monent,
Sed uobis dico heus uos num nam moleſtia eſt,
Me adire ad illas propius? Lo. nihil nobis quidem.
La. Nunquid moleſtum mihi erit? Lo. nihil, ſi caueris.
La. Quid eſt quod caueam? Lo. hehem à craſſo infortunio.
La. Quæſo hercle, abire ut liceat. Lo. abeas, ſi uelis.
La. Bene ergo hercle factum, habeo uobis gratiam.

Non? accedam propius, illic aſtare illico.
Aedepol proueni nequiter multis modis.
Certu'ſt haſce hodie uſq; obſidione uincere.

Pleuſidippus. Trachalio. Labrax. Lorarij. Charmides.

Eam ne ille amicam leno ui ac uiolentia
De ara deripere Veneris uoluit? Tr. admodum.
Pl. Quin occidiſtis extemplo? Tr. gladius non erat.
Pl. Caperes aut fuſtem, aut lapidem. Tr. quid ego quaſi canem
Hominem inſectarer lapidibus nequiſſimum?
La. Nunc pol ego perij. Pleuſidippus eccum adeſt,
Conuerret iam hic me totum cum puluiſculo.
Pl. Etiam ne in ara tunc ſedebant mulieres,
Quom ad me profectus ire? Tr. ibidem nunc ſedent.
Pl. Quis illas nunc illic ſeruat? Tr. neſcio qui ſenex
Vicinus Veneris, is dedit operam optumam.
Is nunc cum ſeruis ſeruat, ego mandaueram.
Pl. Duc me ad lenonem recta, ubi illic eſt homo?
La. Salue. Pl ſalutem nihil moror tuam, opta ocyus.
Rapite hunc, obtorto collo mauis, an trahi?
Vtrum uis opta dum licet. La. neutrum uolo.
Pl. Abi ſanè ad litus curriculo Trachalio.
Iube illos in urbem ire obuiam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, qui hunc ad carnuficem traherent.
Poſt huc redito, atq; agitato hic cuſtodiam.
Ego hunc ſceleſtum in ius rapiam exulem.
Age ambula in ius. La. quid ego deliqui. Pl. rogas?
Quin arrabonem à me accepiſti ob mulierem,
Et eam hinc abduxiſti. La. non auexi. Pl. cur negas?
La. Quia pol prouexi, auehere non quiui miſer.
Equidem tibi me dixeram præſto fore
Apud Veneris phanum, quid multa? ſum ne ibi?
Pl. In iure cauſam dicito, hic uerbum ſat eſt,
Sequere. La. obſecro te ſubueni mi Charmides,
Rapior obtorto collo. Ch. quis me nominat?
La. Viden me ut rapior? Ch. uideo, atq; inſpecto lubens.
La. Non ſubuenire mihi audes? Ch. quis homo te rapit?
La. Adoleſcens Pleuſidippus. Ch. ut nactus es, abi

Bono

Bono animo, melius eſt te in neruom corripere.
Tibi obtigit quod plurimi exoptant ſibi.
La. Quid id eſt? Ch. ut id quod quærant, inueniant ſibi.
La. Sequere obſecro pariter. Ch. ſuades tu qualis es,
In neruom rapere, eo me obſecras, ut te ſequar?
Etiam retentas? La. perij. Ch. uerum ſit uelim.
Pl. Tu mea Palæſtra & Ampeliſca ibidem illico
Manete, dum huc ego redeo. Lo. equidem ſuadeo
Vt ad nos abeant potius, dum recipis. Pl. placet.
Benefacitis. La. fures mihi eſtis. Lo. quid? Pl. rape.
La. Oro obſecro Palæſtra. Pl. ſequere carnufex.
La. Hoſpes. Ch. non ſum hoſpes, repudio hoſpitium tuum.
La. Sicine me ſpernis? Ch. ſic ago, ſemel bibo.
La. Di te infelicitent. Ch. iſti capiti dicito.
Credo alium in aliam beluam hominem uortier.
Illic in columbum credo leno uortitur.
Nam in columbari collum haud multo poſt erit.
In neruo mille hodie nidamenta congeret.
Veruntamen ibo, ei aduocatus ut ſiem,
Siquidem mea opera citius addici poteſt.

ACTVS QVARTVS.

Dæmones ſenex.

Enefactum & uolupe eſt mihi hodie his mulierculis
b Tetuliſſe auxilium, iam clientas repperi,
Atq; ambas forma ſcitula, atq; ætatula.
Sed uxor ſceleſta me omnibus ſeruat modis,
Nequid ſignificem quippiam mulierculis.
Sed Gripus ſeruos noſter quid rerum gerat
Miror, de nocte qui abijt piſcatum ad mare.
Pol magis ſapuiſſet, ſi dormiuiſſet domi.
Iam nunc & operam ludos facit, & retia.
Vt tempeſtas eſt nunc, atq; ut noctu fuit.
In digitis hodie percoquam quod ceperit,
Ita fluctuare uideo uehementer mare.
Sed ad prandium uxor me uocat, redeo domum.
Iam meas opplebit aures ſua uaniloquentia.

Gripus piſcator.

NEptuno has ago meo patrono gratias, qui ſalſis
Locis incolit piſculentis, cum me ex ſuis locis ornatum
Pulchre expediuit, templis reducē, plurima præda onuſtū,
Salute horriæ in mari fluctuoſo, piſcatu nouo me
Vberi compotiuit, miro modo, atq; incredibili hic piſcatus
Mihi lepide euenit, neq; piſcium ullam unciam pondo hodie
Cæpi, niſi hoc quod nunc fero in rete, nam ut de nocte multa,
Impigreq; exurrexi, lucrum præpoſui ſopori & quieti.
Tempeſtate ſæua experiri expetiui, paupertatem heri qui
Et meam ſimul tolerarem, opera haud fui parcus, nimis homo
Nihil'ſt, qui piger eſt, nimisq; id genus odi ego male, uigilare
Decet hominem, qui uolt ſua temperi conficere officia.
Non enim illū expectare oportet, dū herus ſe ad ſuū ſuſcitet officium.
Nam qui dormiunt lubenter, ſine lucro, & cum malo quieſcunt.
Nam ego nunc mihi, q impiger fui, repperi ut piger, ſi uelim, ſim.
Hoc ego in mari, qcqd hic ineſt, repperi, quicqd eſt, graue quidem.
Theſaurum hic ego ineſſe reor, nec mihi conſcius eſt ullus homo,
Nunc hæc tibi occaſio Gripe obtigit, ut liberet extemplo
Prætor te, nunc ſic faciam, ſicut conſilium eſt, ad herum ut ueniam.
Docte, atq; aſtute ego illi pauxillatim pollicitabor.
Pro capite argentum, ut ſim liber, ac me emittat manu iam ubi, liber
Igitur, domum inſtruam, agrum, ædes, mancipia, nauibus inde
Magnis mercaturam faciam apud reges Rex perhibebor.
Poſt animi cauſa mihi nauem faciam, atq; imitabor Stratonicum.
Oppida circumuectabor, ubi nobilitas mea erit clara.
Oppidum magnum communibo, & ego urbi Gripo indam nomen,
Monimentum meæ famæ, & factis, ibiq; regnum magnum
Inſtituam, magnas res hic agito in mentem inſtruere, nunc hunc
Vidulum condam, ſed hic Rex cum aceto pranſurus eſt atq; ſale.

Trachalio ſeruos. Gripus piſcator.

HEus mane. Gr. quid maneam? Tr. dum hanc tibi rudentem
quam trahis, complico.
Gr. Mitte modo. Tr. at pol ego te adiuuabo, nam quod beneſit bonis,
Haud perit. Gr. turbida tempeſtas heri fuit, nihil habeo
Adoleſcens piſcium, ne tu mihi eſſe poſtules.
Non uides me referre uuidum rete ſine ſquammoſo pecu?

Tr. Non

Tr. Non ædepol piſcẽs expeto, ſermonis tui ſum indigens.
Gr. Enicas iã me odio, quiſquis es. Tr. non ſinam ego abire te,
Mane. Gr. caueſis malo, quid tu (malum) nam me retrahis?
Tr. Audi. Gr. non audio. Tr. at pol quin audies poſt. Gr. quin loquere
Quid uis. Tr. eho modo eſt operæpretium, quod tibi ego uolo
Narrare. Gr. eloquere, qđ id eſt? Tr. uide nuſpiam conſequtur prope.
Gr. Ecquid eſt, quod mea referat. Tr. ſcilicet, ſed bonis conſilijs eho
Quid in te mihi eſt? Gr. qđ negocij eſt? modo dic. Tr. dicã, tace ſi fidẽ
Modo das mihi, te non fore infidum. Gr. do fidem, tibi fidus ero,
Quiſquis es. Tr. audin, furtum ego uidi, qui faciebat, noueram
Dominum, id quoi fiebat, porro ad furem egomet deuenio,
Feroq; ei conditionem hoc pacto, ego iſtuc furtum ſcio
Quoi factum eſt, nunc mihi ſi uis dare dimidium, indicium
Domino non faciam, is mihi nihil etiam reſpondit, quid inde
Aequom eſt dari mihi dimidium? uolo ut dicas. Gr. immo etiam
Amplius, nam ſi non dat, dominũ dicundũ cenſeo. (quid'ſt?
Tr. Tuo cõſilio faciã, nũc aduorte animũ, nãq; hoc omne attinet ad te. Gr.
Tr. Vidulum iſtũ quoius eſt, noui ego hominẽ iampridẽ. Gr. quid eſt?
Tr. Et quo pacto perijt. Gr. at ego quo pacto inuentu'ſt ſcio,
Et qui inuenit, hominem noui, & dominus qui nunc eſt ſcio.
Nihilo pol pluris tua hoc, q̃ quanti illud refert mea.
Ego noui illum quoius nunc eſt, tu illum quoius antehac fuit.
Hunc homo feret a me nemo, ne tu te ſperes potius.
Tr. Non ferat, ſi dominus ueniat? Gr. dominus huic nemo, ne fruſtra es,
Niſi ego nemo natu'ſt, hunc qui cæpi in uenatu meo.
Tr. Ita ne uero? Gr. ecquem eſſe dices in mari piſcem meum,
Quos capio ſiquidem cæpi, mei ſunt, habeo pro meis,
Nec manu aſſeruntur, neq; illinc partem quiſq̃ poſtulat.
In foro palam omnes uendo pro meis uenalibus.
Mare quidem commune certo'ſt omnibus eſſe. Tr. aſſentio.
Qui minus hunc communem quæſo mihi eſſe oportet uidulum?
In mari inuentu'ſt, commune eſt. Gr. ne impudenter impudens.
Nam ſi iſtuc ſit, quod memoras, piſcatores perierint.
Quippe cum extemplo in macellum piſces prolati ſient,
Nemo emat, ſuam quiſq; partem piſcium poſcat ſibi.
Dicat in mari communi captus. Tr. quid ais impudens?
Auſus etiam comparare uidulum cum piſcibus?
Eadem tandem res uidetur? Gr. in manu non eſt mea.
Vbi demiſi retem, atq; hamum, quicquid hæſit, extraho.

Quod rete, atq; hami mei nacti ſunt, meum potiſſumu'ſt.
Tr. *Immo hercle haud eſt ſiquidem quod uas cæpiſti.* Gr. *philoſophe.*
Tr. *Sed tu nunq̃ piſcatorem uidiſti ueneficæ*
Vidulum piſcem cæpiſſe, aut protuliſſe ullum in forum.
Non enim tu hic quidem occupabis omneis quæſtus, quos uoles.
Venatorem & piſcatorem te eſſe impure poſtulas.
Vel te mihi monſtrare oportet, piſcis qui ſit uidulus,
Vel quod in mari non natum eſt, neq; habet ſquamas, ne feras.
Gr. *Qui tu nunq̃ audiuiſti eſſe antehac uidulum piſcem?* Tr. *ſcelus*
Nullus eſt. Gr. *immo eſt profecto, ego qui ſum piſcator, ſcio.*
Verum raro capitur, nullus minus ſæpe ad terram uenit.
Tr. *Nil agis, dare uerba ſperas mihi te poſſe furcifer,*
Quo colore eſt? Gr. *hoc colore capiuntur pauxilluli,*
Sunt alij puniceo colore magni, item atri. Tr. *ſcio.*
Tu hercle opinor te in uidulum piſcem conuertes, niſi caues.
Fiet tibi puniceum corium, poſtea atrum denuo.
Gr. *Quod ſcelus hodie hoc inueni.* Tr. *uerba facimus, id dies.*
Videſis quoius arbitratu rem nos facere uis?
Gr. *Viduli arbitratu?* Tr. *ita enimuero ſtultus es.* Gr. *ſalue thales.*
Tr. *Tu iſtunc hodie non feres, niſi das ſequeſtrum, aut arbitrum,*
Quoius hæc res arbitratu fiat. Gr. *quæſo ſanus es?*
Tr. *Elleboroſus ſum.* Gr. *at ergo cerritus, hunc non mittam tamen.*
Tr. *Verbũ adde etiam unum, iam in cerebro colaphos abſtrudam tuo.*
Gr. *Ego iam te hic itidem, quaſi peniculus nouos ſolet exugere,*
Ni hunc amittis, exugebo, quicquid humoris tibi'ſt.
Tange, affligam te ad terram itidem, ut piſcem ſoleo polypum.
Tr. *Vis pugnare, quid opu'ſt? quin tu potius prædam diuide.*
Gr. *Hinc tu niſi malum, fruniſci nihil potes.* Tr. *niſi poſtulas,*
Abeo ego hinc. G. *at ego hinc offlectã nauẽ.* Tr. *ne quo, abeas, mane.*
Si tu proreta iſti naui es, ego gubernator ero.
Gr. *Mitte rudentem ſceleſte.* Tr. *mittam, omitte uidulum.*
Gr. *Nunq̃ hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior.*
Tr. *Non probare pernegando mihi potes, niſi pars datur,*
Aut ad arbitrum reditur, aut ſequeſtro ponitur.
Gr. *Quem ne ego excepi in mari?* Tr. *at ego quem inſpectaui è littore.*
Gr. *Mea opera, labore, & rete & horia.* Tr. *num quid minus.*
Si ueniat nunc dominus, quoius eſt, ego qui inſpectaui procul,
Te hunc habere fur ſum, q̃ tu nihilo minus maſtigia,
Quo argumento ſocius non ſum, & fur ſum, fac dum ex te ſciam?

Gr. *Neſcio,*

Gr. Neſcio, neq; ego iſtas noſtras leges urbanas ſcio,
Niſi qa hũc meũ eſſe dico. Tr. & ego item eſſe aio meum. Gr. mane.
Iam repperi rem quo pacto nec fur, nec ſocius ſies.
Tr. Quo pacto? Gr. ſine me hinc abire, tu abi tacitus tuam uiam.
Nec tu me quoiq̃ indicaſſis, neq; ego tibi quicq̃ dabo,
Tu taceto, ego muſſitabo, hoc optumum, atq; æquiſſumum eſt.
Tr. Ehò quid conditionis audes ferre? Gr. iam dudum fero,
Vt abeas, rudentem amittas, mihi moleſtus ne ſies.
Tr. Mane dum refero conditionem. Gr. te obſecro aufer modo.
Tr. Ecquem in his locis nouiſti? Gr. oportet uicinos meos.
Tr. Vbi tu hic habitas? Gr. porrò illic longe uſq; in campis ultimis.
Tr. Vin qui in hac uilla habitat, eius arbitratu fiat hoc?
Gr. Pauliſper remitte reſtem, dum concedo, & conſulo.
Tr. Fiat. Gr. euge ſalua res eſt, præda hæc perpetua eſt mea.
Ad meum herum arbitrum uocat me, hic intra præſepeis meas.
Nunq̃ hercle hodie abiudicabit ab ſuo triobolum.
Næ iſte haud ſcit quam conditionem tulerit, ibo ad arbitrum.
Tr. Quid igitur? Gr. q̃q̃ iſtuc eſſe ius meum certe ſcio,
Fiat iſtuc potius, q̃ nunc pugnem tecum. Tr. nunc places.
Gr. Quanq̃ ad ignotum arbitrum me appellis, ſi adhibebit fidem
Etſi eſt ignotus, notus, ſi non, ignotiſſumus eſt.

Dæmones. Mulieres. Palæſtra. Ampeliſca. Trachalio. Gripus.

Vpio ædepol, q̃q̃ uobis quæ uoltis mulieres,
c Metuo propter uos, ne uxor mea me extrudat ædibus.
Quæ me pellices adduxiſſe dicet ante oculos ſuos,
Vos confugite in aram potius, q̃ ego. Mu. perimus miſeræ.
Dæ. Ego uos ſaluas ſiſtam, ne timete, ſed quid uos foras
Proſequimini? quoniam ego adſum, faciet nemo iniuriam.
Ite inq̃ domum amabo, nunc iam ex præſidio præſidis.
Gr. O præſes ſalue. Dæ. ſalue Gripe, qd fit? Tr. tuus ne hic ſeruos eſt?
Gr. Haud pudet? Tr. nihil ago tecum. Gr. ergo abi hinc ſis. Tr. quæſo reſponde ſenex,
Tuus hic ſeruos eſt? Dæ. meus eſt. Tr. hem iſtuc optume quãdo tuus ẽ,
Iterum ſaluto te. Dæ. & ego te, tu ne es qui haud multo prius
Abiſti hinc herum accerſitum? Tr. ego is ſum. Dæ. qd nunc uis tibi?
Tr. Nempe hic tuus eſt? Dæ. meus eſt. Tr. iſtuc optume quando tuu'ſt.
Dæ. Quid negoci'ſt? Tr. uir ſceleſtus illic eſt. Dæ. quid fecit tibi

Vir ſcæleſtus? Tr. homini iſti talos ſuffringi uolo.
Dæ. Quid eſt? qua de re nunc litigatis inter uos? Tr. eloquar.
Gr. Immo ego eloquar. Tr. ego opinor rem facesſo. Gr. ſi quidem
Sis pudicus, hinc faceſſas. Dæ. Gripe animum aduorte, ac tace,
Vt iſtic prius dicat audi, loquere tu. Gr. alienon prius,
Quàm tuo dabis orationem? Dæ. ut nequiter comprimitur.
Tr. Itaut occœpi dicere, illum quem dudum lenonem
Extruſiſti, hic eius uidulum eccillum.
Gr. Non habeo. Tr. negas quod oculis uideo? Gr. at ne uideas uelim
Habeo, non habeo, quid tu me curas, quid rerum geram?
Tr. Quo modo habeas, nihil id refert, iure an ne iniuria.
Gr. Ni iſtum cæpi, nulla cauſſa eſt, quin me condones cruci.
Si in mari reti apprehendi, qui tuum potiu'ſt, quàm meum?
Tr. Verba dat. Gr. hoc modo res geſta eſt, ut ego dico. Dæ. quid tu ais?
Tr. Quod primarius uir dicat, comprime hunc ſis, ſi tuus eſt.
Gr. Quid tu mihi idem uis fieri, quod herus conſueuit tibi?
Si ille te comprimere ſolitus, hic noſter nos non ſolet.
Dæ. Verbo illo modo ille uicit, quid nunc tu uis? dic mihi.
Tr. Equidem neque ego partem poſco mihi ſtinc de iſtoc uidulo,
Neque meum hodie eſſe unquàm dixi, ſed iſtic ineſt ciſtula
Huius mulieris, dudum fuiſſe quam dixi, liberam.
Dæ. Nempe tu hanc dicis, quam eſſe aiebas dudum popularem meam?
Tr. Admodum, & ea, quæ olim parua geſtauit crepundia,
Iſtic in ciſtula inſunt, quæ iſtic ineſt in uidulo.
Hoc neque iſti uſus eſt, & illi miſeræ ſuppetias feret,
Si id dederit, ſuos qui parentes querat. Dæ. faciam ut det, tace,
Gr. Nihil hercle ego ſum iſti daturus. Tr. nihil peto, niſi ciſtulam,
Et crepundia. Gr. quid ſi autem ea ſunt aurea? Tr. quid iſtic tua?
Aurum auro expendetur, argentum argento exæquabimus.
Gr. Facias aurum ut uideam, poſt ego faciam ut uideas ciſtulam.
Dæ. Caue malo ac tace, ut perge ut occœpiſti, dicere.
Tr. Vnum te obſecro, ut te huius commiſereſcat mulieris,
Siquidem hic lenonis eius eſt uidulus, quem ſuſpicor,
Hic niſi de opinione, certum nihil dico. Gr. uiden
Scæleſtus is aucupatur. Tr. ſine me, ut occœpi, loqui.
Si ſceleſti illius eſt hic, quoius dico uidulus,
Hæ poterunt nouiſſe, oſtendere his iube. Gr. ain oſtendere?
Dæ. Haud iniquum dicit Gripe, ut oſtendatur uidulus.
Gr. Immo hercle inſignite iniquè. Dæ. quidum? Gr. quia ſi oſtendero,

Continuo

Continuo hunc nouiſſe dicent ſcilicet. Tr. ſcelerum caput.
Vt tu te es, item cenſes omneis eſſe? periuri caput.
Gr. Omnia iſtæc ego facile patior, dum hic hinc à me ſentiat.
Dæ. Atqui nunc abs te ſtat uerum hinc tibi teſtimonium
Gripe aduorte animum, tu paucis expedi. Gr. quid poſtulas?
Tr. Dixi equidem, ſed ſi parum intellexti, dicam denuo.
Haſce ambas, ut dudum dixi, ita eſſe oportet liberas.
Hæc Athenis parua fuit uirgo ſurrepta. Gr. Dic mihi
Quid ad uidulum pertinet, ſeruæ ſint iſtæ, an liberæ?
Tr. Omnia iterum uis memorari ſcelus, ut defiat dies.
Dæ. Abſtine maledictis, & mihi, quod rogaui, dilue.
Tr. Ciſtellam iſtic ineſſe oportet caudeam in iſto uidulo,
Vbi ſunt ſigna, qui parentes noſcere hæc poſſit ſuos,
Quibus cum parua perijt Athenis ſicut dixi prius.
Gr. Iupiter te, Diq; omnes perdant, quid ais ueneficæ?
Quid, iſtæ mutæ ſunt, quæ pro ſe fari non queant?
Tr. Eo tacent, quia tacita bona'ſt, mulier ſemper, quam loquens.
Gr. Tu pol pro portione nec uir, nec mulier mihi es.
Tr. Quidum? Gr. quia enim neq; loquens es, neq; tacens unquam bonus.
Tr. Quæſo en unquam hodie licebit mihi loqui? Dæ. ſi præter hac
Tu uerbum faxis hodie, ego tibi comminuam caput.
Tr. Vt id occœpi dicere, eam ſenex te quæſo ciſtulam
Vt iubeas hunc reddere illis, ob eam ſiquid poſtulat,
Sibi mercedis dabitur, aliud quicquid ibi eſt habeat ſibi.
Gr Nunc demum iſtuc dicis, quoniam ius meum eſſe intellegis,
Dudum dimidiam petebas partem. Tr. immo etiam nunc peto.
Gr. Vidi petere miluom, etiam cum nihil auferret tamen.
Dæ. Non ego te comprimere poſſum ſine malo. Gr. ſi iſtic tacet,
Ego tacebo, ſi iſte loquitur, ſine me mea pro parte loqui.
Dæ. Cedo modo mihi uidulum iſtum Gripe. Gr. concredam tibi,
Ac ſi iſtorum ſit nihil, ut mihi reddas. Dæ. reddetur. Gr. tene.
Audi nunciam Palæſtra atq; Ampeliſca hoc, quod loquor,
Eſt ne hic uidulus ubi ciſtellam tuam ineſſe aiebas? Pa. is eſt.
Gr. Perij hercle ego miſer, prius quam plane aſpexit, illico
Eum eſſe dixit. Dæ. faciam ego hanc rem, nam tibi ciſtulam
Iſticine eſſe oportet caudeam in iſto uidulo.
Pa. Vbi ego dicam quicquid inerit nominatim, tu mihi
Nullum oſtenderis, ſi falſa dicam, fruſtra dixero.
Vos tamen iſtæc, quicquid iſtic inerit, uobis habebitis.

Sed ſi erunt uera, tum obſecro te, ut mea mihi reddantur. Gr. placet.
Ius oras meru͂. meo q̄dem animo. Dæ. ac meo hercle. Gr. dic mihi,
Quid ſi iſta aut ſuperſtitioſa, aut hariola eſt, atq; omnia,
Quicquid inſit, uera dicet, an ne habebit hariola?
Dæ. Non feret, niſi uera dicet, nequicq̄ hariolabitur.
Pa. Solue uidulum ergo, ut quicquid ſit, uerum q̄primum faciam.
Dæ. Bene hoc habet. Gr. ſolutu͂ eſt, ah peri, uideo ciſtella͂. Dæ. hæccine eſt.
Pa. Iſtæc eſt, o mi parentes, hic uos concluſos gero.
Huc opesq́;, ſpesq́; uoſtrum cognoſcendum condidi.
Gr. Tum tibi hercle deos iratos eſſe oportet, quiſquis es,
Quæ parenteis tam in anguſtum tuos locum compegeris.
Dæ. Gripe accede huc, tua res agitur, tu puella iſtinc procul
Dicito quid inſit, & qua facie memorato omnia.
Si hercle tantillum peccaſſis, quod poſtea poſtules,
Te ad uerum conuorti, nugas mulier magnas egeris.
Gr. Ius bonum oras. Tr. ædepol haud te orat, nam tu iniurius.
Dæ. Loquere nunc iam puella, Gripe animum aduorte, ac tace.
Pa. Sunt crepundia. Dæ. ecca uideo. Gr. perij in primo prælio.
Dæ. Mane, ne oſtenderis, qua facie ſunt? reſponde ordine.
Pa. Enſiculu'ſt aureolus primum litteratus. De. dice dum,
In eo enſiculo litterarum quid eſt? Pa. mei nomen patris.
Poſt altrinſecus eſt ſecuricula ancipes, item aurea
Litterata, ibi matris nomen in ſecuricula'ſt. Dæ. mane,
Dic in enſiculo quod nomen eſt paternum? Pa. Dæmones.
Dæ. Di immortales, ubi loci ſunt ſpes meæ? Gr. immo ædepol meæ.
Dæ. Pergite obſecro continuo placide. Gr. aut ite in malam crucem.
Dæ. Eloquere matris nomen hic in ſecuricula quid ſiet.
Pa. Dædalis. Dæ. Di me ſeruatum cupiunt. Gr. at me perditum.
Dæ Filiam meam eſſe hanc oportet Gripe. Gr. ſit per me quidem,
Quin te Di omnes perdant, qui me hodie oculis uidiſti tuis.
Meq́; adeo ſceleſtum, qui non circunſpexi centies
Prius, ne quis inſpectaret, quam retem extraxi ex aqua.
Pa. Poſt eſt ſicula argenteola & duæ connexæ maniculæ,
Et ſucula. Gr. quin tu i dierecta cum ſucula & porculis.
Pa. Et bulla aurea eſt, pater quam dedit mihi natali die.
Dæ. Ea profecto eſt, contineri quin complectar non queo
Filia ſalue mea, ego is ſum, qui te produxi pater,
Ego ſum Dæmones, & mater tua ecca hic intus Dædalis.
Pa. Salue mi pater inſperate. De. ſalue, ut te amplector libens.

Tr. Volupe'ſt,

Tr. Volupe'ſt, cum iſtuc pietate noſtra uobis contigit.
Dæ. Cape dum hunc, ſi potes, fer intro uidulum, age Trachalio.
Tr. Ecce Gripi ſcelera, cum iſtæc res male euenit, tibi
Gripe gratulor. Dæ. age eamus mea gnata ad matrem tuam,
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis exquirere,
Quæ te magis tractauit, magisq; ſigna pernouit tua.
Tr. Eamus intro omnes, quando operam promiſcuam damus.
Pa. Sequere me Ampeliſca. Am. cum te Di amant, uoluptati eſt mihi.
Gr. Sum ne ego ſcele; tus, qui illuc hodie excepi uidulum,
Aut cum excepi, qui non alicubi in ſolo abſtruſi loco.
Credebam pol turbulentam prædam euenturam mihi,
Quia illa mihi turbulenta tempeſtate euenerat.
Credo ædepol ineſſe auri & argenti largiter,
Quid melius'ſt, q̃ ut hinc intro abeam, & me ſuſpendam clanculũ
Saltem tantiſper dum abſcedat hæc à me ægrimonia.

Dæmones ſenex.

Roh Di immortales, quis me eſt fortunatior,
p Qui ex improuiſo filiam inueni meam?
Satin, ſiquoi homini Di eſſe benefactum uolunt,
Aliquo illud pacto obtingit optatum pijs?
Ego, quod hodie neq; ſperaui, neq; credidi,
Ex improuiſo filiam inueni tamen,
Et eam de genere ſummo adoleſcenti dabo
Ingenuo, Athenienſi, & cognato meo.
Ego eum adeo acerſi huc ad me q̃primum uolo,
Iuſſiq; exire huc ſeruom eius, ut ad forum
Iret, non dum egreſſum eſſe eum id miror, tamen
Accedam opinor ad fores, quid conſpicor?
Vxor complexa collo retinet filiam.
Nimis inepta atq; odioſa eius eſt amatio.

Dæmones. Trachalio ſeruos.

Liquando oſculando melius eſt uxor pauſam fieri.
a Atq; adorna ut rem diuinã faciam, cum intro aduenero,
Laribus familiaribus, quom auxerunt noſtram familiã.
Sunt domi agni, & porci ſacres, ſed quid iſtum remoramini
Mulieres Trachalionem? atq; optume eccum exit foras.

Tr. Vbi ubi erit, tamen inueſtigabo, & mecum ad te adducam ſimul
  Pleuſidippum. Dæ. eloquere ut hæc res obtigit de filia,
  Rogato, ut relinquat alias res, & huc ueniat. Tr. licet.
Dæ. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. Tr. licet.
Dæ. Et patrem eius me nouiſſe, & mihi eſſe cognatum. Tr. licet.
Dæ. Sed propera. Tr. licet. Dæ. iam hic fac ſis, cœna ut curetur. Tr. licet.
Dæ. Omnia ilicet Tr. licet, ſed ſcin quid eſt, quod te uolo,
  Quod promiſiſti, ut memineris hodie ut ſim liber. Dæ. licet.
Tr. Fac ut tu exores Pleuſidippum ut me emittat. Dæ. licet.
Tr. Et tua filia facito oret, facile exorabit. De. licet.
Tr. Atq; ut Ampeliſca mihi nubat, ubi ego ſim liber. Dæ. licet.
Tr. Atq; ut mihi gratum beneficium factis experiar. Dæ. licet.
Tr. Omnia ilicet. Dæ. licet, tibi rurſum refero gratiam,
  Sed propera ire in urbē actutum, et recipe te huc rurſum. Tr. licet.
  Iam hic ero, tu interibi adorna cæterum quod opuſt. Dæ. licet.
Tr. Hercules iſtum infelicitet cum ſua licentia,
  Ita meas repleuit aures, quicquid memorabam, licet.

Gripus piſcator. Dæmones ſenex.

Vam mox licet te compellare Dæmones?
Dæ. Quid eſt negocij Gripe? Gr. de illo uidulo.
Si ſapias, ſapias, habeas quod Di boni danunt.
Dæ. Aequom uidetur tibi ut ego alienum quod eſt,
  Meum eſſe dicam? Gr. quod ne ego inueni in mari?
Dæ. Tanto melius illi obtigit, qui perdidit.
  Tuum eſſe nihilo magis oportet uidulum.
Gr. Iſto tu pauper es, quom nimis ſancte pius.
Dæ. O Gripe Gripe, in ætate hominum plurimæ
  Fiunt tranſennæ, ubi decipiuntur dolis.
  Atq; ædepol in eas plerunq; eſca imponitur,
  Quam ſiquis auidus poſcit eſcam auariter,
  Decipitur in tranſenna auaritia ſua.
  Ille qui conſulte, docte, atq; aſtute cauet,
  Diutine uti bene licet partum bene.
Gr. Mihi iſtæc uidetur præda prædatum irier,
  Vt cum maiore dote abeat, q̄ aduenerit.
Dæ. Ego ne, ut quod ad me allatum eſſe alienum ſciam,
  Celem? minime iſtuc faciet noſter Dæmones.

Semper aduere,hoc dictum ſapientiſſimum eſt,
Ne conſcij ſint ipſi maleficij ſui.
Ego mihi quom luſi,nil moror ullum lucrum.
Gr. Spectaui ego pridem,comicos ad iſtunc modum
Sapienter dicta dicere,atq; ijs plaudier,
Quom illos ſapienteis mores monſtrabant populo,
Sed quom inde ſuam quiſq; ibant diuorſi domum,
Nullus erat illo pacto,ut illi iuſſerant.
Dæ. Abi intro,ne moleſtus,linguæ tempera.
Ego tibi daturus nihil ſum,ne tu fruſtra ſis.
Gr. At ego deos quæſo,ut quicquid in illo uiduloˈſt,
Si aurum, ſi argentum eſt,omne id ut fiat cinis.
Dæ. Illuc eſt,quod nos nequam ſeruis utimur.
Nam illic cum ſeruo ſi quo congreſſus foret,
Et ipſum ſeſe & illum furti adſtringeret.
Dum prædam habere ſe cenſeret interim.
Præda ipſus eſſet,præda prædam duceret,
Nunc hinc intro ibo & ſacruficabo,poſt ibi
Videbo nobis cœnam continuo coqui.

ACTVS QVINTVS.

Pleuſidippus adoleſcens. Trachalio ſeruos.

Terum me iſtæc omnia itera mi anime,mi Trachalio.
Mi liberte,mi patrone,immo potius mi pater.
Repperit patrem Palæſtra ſuū,atq; matrē? Tr. repperit.
Pl. Et popularis eſt? Tr. opinor. Pl. & mi nuptura eſt? Tr. ſuſpicor.
Pl. Cenſen hodie deſpondebit eam mihi quæſo? Tr. cenſeo.
Pl. Quid patri etiam gratulabor quom illam inuenit? Tr. cenſeo.
Pl. Quid matri eius? Tr. cenſeo. Pl. quid ergo cenſes? Tr. quod rogas,
Cenſeo. Pl. dic ergo quanti cenſes? Tr. ego ne? cenſeo.
Pl. Adſume quidem,ne cenſionem ſemper facias. Tr. cenſeo.
Pl. Quid ſi curram? Tr. cenſeo. Pl. an ſic potius placide? Tr. cenſeo.
Pl. Etiam ne eam adueniens ſalutem? Tr. cenſeo. Pl etiam patrem?
Tr. Cenſeo. Pl. poſt eius matrem? Tr. cenſeo. Pl. quid poſtea,
Etiam ne adueniens complectar eius patrem? Tr. non cenſeo.
Pl. Quid matrem? Tr. non cenſeo. Pl. quid campſe illā? Tr. nō cenſeo.
Pl. Peri. delectum dimiſit,nunc non cenſet,quom uolo.
Tr. Sanus non es,ſequere. Pl. duc me mi patrone quo lubet.

Labrax leno.

Vis me eſt mortalium miſerior qui uiuat alter hodie,
q Quem modo damnauit ad recuperatores Pleuſidippus?
Abiudicata à me modo eſt Palæſtra, perditus ſum.
Nam lenones ex gaudio credo eſſe procreatos,
Ita omnes mortales, ſiquid eſt mali lenoni, gaudent.
Nunc alteram illam, quæ mea eſt, uiſam huc in Veneris phanum,
Saltem ut eam abducam, de bonis quod reſtat reliquiarum.

Gripus piſcator. Labrax leno.

Vnq̃ ædepol hodie ad ueſperum Gripũ inſpicietis uiuom,
n Niſi uidulus mihi reddatur. La. perij cum mentionem
Fieri audio usq̃ uiduli, quaſi palo pectus tundat.
Gr. Iſtic ſcæleſtus liber eſt, ego, qui in mari prehendi
Rete, atq; excepi uidulum tradere negatis quicq̃.
La. Proh immortales ſuo mihi hic ſermone arrexit aureis.
Gr. Cubitum hercle longis litteris ſignabo uſquequaq; in urbe,
Siquis perdiderit uidulum cum auro atq; argento multo,
Ad Gripum ut ueniat, non feretis iſtum, ut poſtulatis.
La. Meum hercle illic homo uidulum ſcit, quis habet, ut ego opinor,
Adeundus mihi illic eſt homo, Di quæſo ſubuenite.
Gr. Quid me intro reuocas? hoc uolo hic ante hoſtium extergere,
Nam hoc quidem pol è rubigine non è ferro fabrefactum eſt,
Ita quanti magis extergeo, rutilum atq; tenuius fit.
Nam quidem hoc uenatu'ſt, uerum ita in manibus conſeneſcit.
La. Adoleſcens ſalue. Gr. Di te ament cum irraſo capite. La. quid fit?
Gr. Ferrum extergetur. La. ut uales? Gr. qd tu, num medicus quæſo es?
La. Immo ædepol una littera plus ſum, q̃ medicus. Gr. tum tu
Mendicus es? La. tetigiſti acu. Gr. uidetur digna forma,
Sed quid tibi eſt? La. hac proxuma nocte in mari elaui, nam
Confracta eſt nauis, perdidi quicquid erat miſer ibi omne.
Gr. Quid perdidiſti? La. uidulum cum auro atq; argento multo.
Gr. Ecquid meminiſti in uidulo quid infuerit? La. quid refert?
Qui perijt. Gr. nihil tamen ſi non hoc, aliud fabulemur.
Quid ſi ego ſciam qui inuenerit, uolo ex te ſcire ſigna.
La. Nummi octingenti auri in marſupio primum infuerunt.
Præterea centum mnæ philippicæ in paſceolo ſeorſus.

Gr. Magna hercle præda'ſt, largiter mercedis indipiſcar.
Dij omnes homines reſpiciunt, bene ego hinc prædatus ibo.
Profecto eſt huius uidulus, perge alia tu expedire.
La. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumena.
Præterea ſinus, epichyſis, cantharus, gaulus, cyathus. Gr.
papæ, diuitias tu quidem habuiſti luculentas.
La. Miſerum iſtuc uerbum & peſſumum eſt habuiſſe, & nihil habere.
Gr. Quid dare uelis, qui iſtæc tibi inueſtiget, indicetq́;?
Eloquere propere, celeriter. La. nummos trecentos. Gr. tricas.
La. Quadringentos. Gr. tramas putidas. La. qngentos. Gr. caſſam glādē.
La. Sexcentos. Gr. curculiunculos minutos fabulare.
La. Dabo ſeptingentos. Gr. os calet tibi, num gāt frigefactas? (audi.
La. Mille dabo nūmos. Gr. ſomnias. La. nihil addo. Gr. abi abi igitur. La.
Gr. Si hercle abiero hinc, hic nō ero. La. uin cētū & mille? Gr. dormis.
La. Eloquere quantum poſtules. Gr. quo nihil inuitus addas.
Talentum magnum, non poteſt triobolum hinc abeſſe.
Proin tu uel aias uel neges. La. quid iſtuc eſt? neceſſum uideo.
Dabitur talentum. Gr. accede dū huc. Venus hæc uolo adroget te.
La. Quod tibi lubet, id mihi ipera. Gr. tāge arā hāc Veneris. La. tāgo.
Gr. Per Venerem hanc iurandū eſt tibi. La. quid iurē tibi? Gr. qđ iubeo.
La. Præi uerbis quid uis, id quod domi eſt, nunq̄ ulli ſupplicabo.
Gr. Tene aram hanc. La. teneo. Gr. deiura te mihi argentum daturum
Eodem ipſo die, uiduli ubi ſis potitus. La. fiat.
Gr. Venus Cyrenenſis dea te teſtor mihi.
Si uidulum illum, ego quem in naui perdidi,
Cum auro atq; argento ſaluom inueſtigauero,
Iſq́; in poteſtatem meam peruenerit,
Tum ego huic Gripo, dico inquito, & me tangito.
La. Tum ego huic Gripo dico Venus, ut tu me audias,
Talentum argenti magnum continuo dabo.
Gr. Quod ſi fraudaſſis, dic ut te in quæſtu tuo
Venus eradicet, caput, atq; ætatem tuam
Tecum hoc habeto tamen, ubi iuraueris.
La. Illa neget uorſum ſiqd peccaſſo. Venus, ueneror te, ut oēs miſeri le-
Gr. Tamen fiet, & ſi tu fidem ſeruaueris, (nones ſient.
Tu hic opperire, iam ego faxo exibit ſenex.
Eum tu continuo uidulum repoſcito.
La. Si maxume illum mihi reddiderit uidulum,
Non ego hodie illi debeo triobolum,

Gripus piſcator. Dæmones ſenex. Labrax leno.

Equere hac, ubi iſtic leno? et heus tu hem tibi hic habet uidulũ.
Dæ. Habeo, & fateor eſſe apud me, et ſi tuus eſt, habeas tibi
Omnia, ut quicquid infuere, ita ſalua ſiſtentur tibi,
Tene ſi tuu'ſt. La. ó Di immortales meu'ſt, ſalue uidule.
Dæ. Tuus ne eſt? La. rogitas, ſiquidem hercle Iouis fuit, meu'ſt.
Dæ. Omnia inſunt ſalua, una iſtinc caſtella excepta eſt modo
Cum crepundijs, quibuſcum hodie filiam inueni meam.
La. Quam? Dæ. quæ fuit Palæſtra, ea filia inuenta'ſt mea.
La. Bene me hercle factum eſt, quom iſtæc res tibi ex ſententia.
Pulchre euenit, gaudeo. Dæ. iſtuc facile non credo tibi.
La. Immo hercle ut ſcias gaudere me, mihi triobolum
Ob eam ne duis, condono te. Dæ. benigne ædepol facis.
La. Immo tu quidẽ hercle uero. Gr. heus tu iã habes uidulũ? La. habeo.
Gr. Propera. La. quid properabo? Gr. reddere argentũ mihi. La. neq;
Aedepol tibi do, neq; quicq̃ debeo. Gr. quæ hæc factio eſt,
Non debes? La. non hercle uero. Gr. num tu iratus mihi es?
La. Iuratus ſum, & nunc iurabo, ſi quid uoluptati eſt mihi.
Iuſiurandum ſeruandæ rei, non perdundæ conditum eſt.
Gr. Cedo ſis mihi talentum magnum argenti periuriſſume.
Dæ. Gripe quod tu iſtum talentum poſcis? Gr. iuratu'ſt dare.
La. Libet iurare, tu ne pontifex periurio es?
Dæ. Qua pro re argentum promiſit hic tibi? Gr. ſi iſtum uidulum
Redegiſſem in poteſtatem eius, iuratus dare
Mihi talentum magnum argenti. La. cedo qui cum habeam iudicem
Ni dolo malo inſtipulatus ſis, niue etiam dum ſiem
Quinq; & uiginti natus annos. Gr. habe cum hoc. Dæ. alio'ſt opus
Iam ab iſthoc auferre, haud ſciam ſi iſtunc condemnauero.
Promiſiſti huic argentum? La. fateor. Dæ. quod ſeruo meo
Promiſſum eſt, meum eſſe oportet, ne ut leno poſtules
Te hic fide lenonia uti, non potes, ſeruanda eſt fides.
Gr. Iam te ratus nactum hominem, quem defraudandum dares.
Dãdũ huic argẽtũ eſt probũ, id ego cõtinuo huic dabo, adeo me ut hic
Emittat manu. Dæ. quando ergo tibi benignus fui, atq; hæc tibi
Opera ſunt mea ſeruata. Gr. immo hercle mea, ne dicas tua.
Dæ. Si ſapies, tacebis, tum te mihi benigne itidem addecet
Benemerenti beneferre gratiam. La. nempe pro tuo
Iure oras. Dæ. mirum quin tuum ius meo periclo expetam.

Gr. Saluos ſum, leno labaſcit, libertas protenditur.
De. Vidulum iſtic ille inuenit, illud mancipium meum eſt.
Ego tibi hunc porrò ſeruaui cum magna pecunia.
La. Gratiam habeo, & de talento nulla cauſſa eſt, quin feras
Quod iſti ſum iuratus. Gr. heus tu mihi ergo dato, ſi ſapis.
De. Taces an non? Gr. tun meam rem ſimulas agere, tibi mutuas?
Non hercle iſtoc me interuortes, ſi aliam prædam prændero.
De. Vapulabis ſi uerbum addes iſtuc unum. Gr. uel hercle eniās,
Non tacebo unquam alio pacto, niſi talento comprimor.
La. Tibi operā hic quidem dat. Gr. tacebo. De. concede huc tu leno. La. licet,
Gr. Palàm age, nolo murmurillum neque ſuſurrum fieri mihi.
De. Dic mihi, quanti illam emiſti tuam alteram mulierculam
Ampeliſcam? La. mille nummos denumeraui De. uin tibi
Conditionem luculentam ferre me? La. ſanè uolo.
De. Diuiduum talentum faciam. La. benefacias. De. pro altera, libera
Vt ſit, dimidium tibi ſume, dimidium huic cedo'. La. maxume.
De. Pro illo dimidio ego altero Gripum emittam manu,
Quem propter tu uidulum, & ego natam inueni. La. benefacis,
Gratiam habeo. Gr. quam mox mihi argentum ergo redditur?
De. Res ſoluta eſt Gripe, ego habeo. Gr. hercle, at ego me mauolo.
De. Nihil hercle hic tibi eſt, ne tu ſperes, iuſiurandi uolo
Gratiam facias. Gr. perij hercle, niſi me ſuſpendo, occidi.
Nunquam hercle iterum defraudabis me quidem poſt hunc diem.
De. Hic hodie cœnato leno. La. fiat, conditio placet.
De. Sequimini intro, ſpectatores uos quoque ad cœnam uocem,
Ni daturus nihil ſum, neque ſit quicquam pollucti domi.
Ne ue adeo uocatos credam uos eſſe ad cœnam foras.
Verum ſi uoletis plauſum fabulæ huic clarum dare,
Comeſſatum omnes uenitote ad me ad annos ſedecim.
Vos hic hodie cœnatote ambo. La. fiat. De. plauſum date.

DRAMATIS PERSONAE.

PANAEGYRIS	MVLIER.
PINACIVM	MVLIER.
ANTIPHO	SENEX.
GELASIMVS	PARASITVS.
CROCOTIVM	ANCILLA.
DINACIVM	PVER.
EPIGNOMVS	ADOLESCENS.
STICHVS	SERVOS.
PAMPHILIPPVS	ADOLESCENS.
SAGARINVS	SERVOS.
STEPHANIVM	ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Enex caſtigat filias, q̄ hæ uiros
Tam perſeuerent peregrinantes pauperes
S *Ita ſuſtinere fratres, neq; relinquere.*
Contráq; uerbis deleniter commodis,
Habere ſineret, quos ſemel nactæ forent.
Viri reueniunt opibus aucti transmare.
Suam quiſq; retinet, ac STICHO *ludus datur.*

ACTVS PRIMVS.

Panægyris, & Pinacium ſorores.

Redo ego miſeram fuiſſe Penelopam ſoror ſuo
C *Ex animo, quæ tandiu uidua uiro ſuo caruit.*
Nam nos eius animum de noſtris factis noſcimus,
Quarum uiri hinc abſunt, quorumq́; abſentum negocijs
Vt æquom eſt ſolicitæ noctes & dies ſoror ſumus
Semper. Pi. noſtrum officium nos facere æquom eſt, neq; id magis
Facimus, q̄ nos monet pietas, ſed hic ſoror mea,
Adſis dum, multa uolo tecum loqui de re uiri.
Pa. Saluæ ne amabo? Pi. ſpero quidem & uolo, ſed hoc ſoror, crucior,
Patrem tuum, meumq́; adeo, unice qui unus ciuibus
x omnibus probus perhibetur, eum nunc improbi

Viri officio uti, uiris qui tantas noſtris abſentibus
Facit iniurias immerito, noſq; ab his abducere uolt.
Hæ res uitæ me ſoror ſaturant, hæ mihi diuidiæ & ſenio ſunt.
Pa. Neu lachruma ſoror, neu tuo id animo fac, quod tibi tuus pater
Facere minatur, ſpes eſt eum melius facturum, ego
Noui illum, ioculo iſtæc dicit, neq; ille ſibi mereat
Perſarum montes, qui eſſe aurei perhibentur, ut iſtuc faciat
Quod tu metuis, tamen ſi faciat, minime iraſci decet.
Neq; id immerito eueniet, nam uiri noſtri domo ut abierunt,
Hic tertius annus. Pi. ita ut memoras. Pa. cum ipſi interea uiuant,
Valeant, ubi ſint, quid agant, neq; participant nos, neq; redeunt.
Pi. An id doles ſoror, quia illi ſuum officium non colunt,
Quom tuum facis? Pa. ita pol. Pi. taceſis, caueſis audiam
Ego iſtuc, caue poſthac ex te ſoror. Pa. Nam quid iam? Pi. quia
Pol meo animo omneis ſapienteis ſuum officium æquom eſt colere,
Et facere, quamobrem ego te hoc ſoror, tametſi es maior, moneo,
Vt tuum memineris officium, etſi illi ſint improbi,
Atq; aliter nos faciant, q̃ uxores ſuas æquom eſt uiros,
Tamen pol nequid magis ſimus omnibus obnixæ opibus, decet
Noſtrum officium nos meminiſſe. Pa. placet, taceo. Pi. at memineris
Facito. Pa. nolo ego ſoror me credi eſſe immemorem uiri,
Neq; ille eos honores mihi quos habuit, perdidit.
Nam pol mihi grata, acceptaq; huius eſt benignitas,
Et me quidem huius conditionis nunc non perijt, &
Neq; eſt cur ſtudeam nunc has nuptias mutarier.
Verum poſtremo hoc in patris poteſtate eſt ſitum.
Faciundum id nobis quod parentes imperant. Pi. ſcio,
Atq; in cogitando mœrore angor, nam iam propemodum
Oſtendit ſuam ſententiam. Pa. igitur quæramus quid opu'ſt.

Antipho, Panægyris, Pinacium filiæ.

Qui manet, ut moneatur ſemper, ſeruos homo officium ſuum
Nec uolũtate id facere meminit, ſeruos is habitu haud pro-
bus ẽ.
Vos meminiſtis quot Kalẽdis petere dimẽſum cibũ.
Qui minus meminiſtis, quod opus ſit facto, facere in ædibus?
Iam quidem in ſuo quicq; loco ni erit mihi ſitum ſupellectilis,
Quom ego reuortar, uos monumentis commonefaciam bubulis,
Non homines habitare mecum mihi uidentur, ſed ſues.

Facite, ſultis, ut nitidæ ædes meæ ſint, quom redeam domum.
Iam ego adero, ad meam maiorem filiam inuiſo domum.
Siquis me quæret, inde uocatote, aut iam egomet hic ero.
Pi. Quid agimus ſoror ſi offirmabit pater aduorſum nos? Pa. pati
Nos oportet, quod ille faciat, quoius poteſtas plus poteſt.
An. Si manere hic ſeſe malint, potius q̃ alio nubere,
Non faciant, quid mihi opu'ſt decurſo ætatis ſpatio, cum eis
Gerere bellum, quom nihil, quamobrem faciam, meruiſſe arbitror?
Minime uolo turbas, ſed hoc mihi optumum factu arbitror.
Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id ratiocinor.
Vtrum ergo perplexim laceſſam oratione ad hunc modum,
Quaſi nunquam quicquam in eas ſimulem, quaſi nihil audiuerim
Eas in ſe meruiſſe, an potius temptem leniter,
An minaciter? ſcio liteis fore, ego meas noui optume,
Exorando, aduerſando, ſumendam operam cenſeo.
Pi. Gratiam ſi à patre petimus ſpero ab eo impetraſſere.
Aduorſari ſine dedecore, & ſcelere ſummo haud poſſumus.
Neq; ego factura ſum, neq; tu ut facias conſilium dabo,
Verum ut exoremus, noui ego noſtros, exorabili'ſt.
An. Sic faciam, aſſimulabo quaſi aliquam culpam in ſeſe admiſerint.
Perplexabiliter earum hodie perpauefaciam pectora.
Poſt id agam igitur deinde, ut animus erit meus, pacem faciam
Multa ſcio facienda uerba, ibo intro, ſed aperta eſt foris.
Pi. Certo enim mihi paternæ uocis ſonitus aureis accidit.
Pa. Is eccaſtor eſt, ferre aduorſum hominem occupemus oſculum.
Pi. Salue mi pater. An. & uos ambæ, illico agite abſcedite.
Pi. Oſculum. An. ſat eſt mihi oſculi uoſtri. Pi. qui d'amabo pater?
An. Quia ita meæ animæ ſalſuræ uenit. Pi. aſſide hic pater.
An. Non ſedeo, iſtic uos ſedete, ego ſedero in ſubſellio.
Pi. Mane puluinum. An. bene procuras, ſatis ſic fultum eſt mihi.
Pi. Sine pater. An. qd opu'ſt? Pi. opu'ſt. An. morẽ tibi gerã, atq; hoc ſatis ẽ.
Pi. Nunquam enim nimis curare poſſunt parentem ſuum filiæ.
Quom, æquius eſt nos potiorem habere te, poſtidea uiros
Noſtros, quibus uoluiſti nos eſſe matres familias.
An. Bonas ut æquom eſt facere, facitis, quom tamen abſenteis uiros
Perinde habetis, quaſi præſenteis. Pi. pudicitia eſt pater,
Eos magnificare, qui nos ſocias ſumpſerunt ſibi.
An. Nunquis hic eſt alienus noſtris dictis auceps auribus?
Pa. Nullus præter nos, teq;. An. uoſtrum animum adhiberi uolo.

Nam ego ad uos nunc imperitus rerum, & morum mulierum,
Diſcipulus uenio ad magiſtras, quibus matronas moribus,
Quæ optume ſunt, eſſe oportet, ſed utraq; ut dicat mihi.
Pa. Quid iſtuc quod huc exquæſitum mulierum mores uenis?
An. Pol ego uxorem quæro, poſtquam uoſtra mater mortua eſt.
Pa. Facile inuenies & peiorem, & peius moratam pater,
Quàm illa fuit, meliorem neq; tu reperies, neq; ſol uidet.
An. At ego ex te exquiro, atq; iſtac tua ſorore. Pi. ædepol pater,
Scio, ut oportet eſſe, ſi ſint, ita ut ego æquom cenſeo.
An. Volo ſcire ergo, ut æquom cenſes. Pi. ut per urbem quom ambulent,
Omnibus os obturent, nequis merito maledicat ſibi.
An. Dic uiciſſim nunc iam tu. Pi. quid uis tibi dicam pater?
An. Vbi facillume ſpectatur mulier, quæ ingenio eſt bono?
Pa. Quoi male faciundi eſt poteſtas, quæ ne faciat, id temperat.
An. Haud male iſtuc, age tu altera utra ſit conditio penſior,
Virginem, an uiduam habere? Pi. quanta mea ſapientia eſt,
È malis multis, malum quod minimum eſt, id minimum eſt malum.
Qui poteſt mulieres uitare, uitet, ut quotidie
Pridie caueat, ne faciat, quod ſe pigeat poſtridie.
An. Quæ tibi mulier uidetur multo ſapientiſſuma?
Pa. Quæ tum, quom res ſecundæ ſunt, ſe poterit noſcere,
Et quæ æquo animo patietur, ſibi eſſe peius, q̃ fuit.
An. Aedepol uos lepide tentaui, uoſtrumq́; ingenium.
Sed hoc eſt quod ad uos uenio, quodq́; ambas conuentas uolo.
Mihi authores ita ſunt amici, ut uos abducam hinc domum.
Pa. At enim nos, quarum res agitur, aliter authores ſumus.
Nam aut olim, niſi tibi placebant, non datas oportuit,
Aut nunc non æquom eſt abduci pater, illiſce abſentibus.
An. Vos ne ego patiar cum mendicis nuptas me uiuo uiris?
Pi. Placet ille meus mihi mendicus, rex ſuus reginæ placet.
Idem animus in paupertate eſt, qui olim in diuitijs fuit.
An Vos ne latrones & mendicos homines magnipenditis?
Pa. Non me tu argento dediſti opinor nuptum, ſed uiro.
An. Quid illos expectatis qui ab hinc iam abierunt triennium?
Quin uos capitis conditionem ex peſſuma primariam?
Pa. Stultitia eſt pater uenatum ducere inuitas canes.
Hoſtis eſt uxor pater, inuita quæ ad uirum nuptum datur.
An. Certum ne eſt, neutram uoſtrarum perſequi imperium patris?
Pi. Perſequimur, nam quo dediſti nuptum, abire nolumus.

An. Bene ualete, ibo, atq; amicas noſtra conſilia eloquar.
Pa. Probiores credo arbitrabunt, ſi probis narraueris.
An. Curate igitur familiarem rem, ut poteſtis optume.
Pa. Nunc placet, quom recte monſtras, nunc tibi auſcultabimus.
Nunc ſoror, abeamus intro. Pi. immo interuiſam prius domum.
Pa. Si à uiro tibi forte ueniet nuntius, facito, ut ſciam.
Neq; ego te celabo, neq; tu me celaſſis, quod ſcies.
Eho' Crocoticium.? paraſitum Gelaſimum huc arceſſito,
Tecum adduce, nam illum ecaſtor mittere ad portum uolo.
Si quæ forte ex Aſia nauis heri, aut hodie uenerit,
Nam dies totos apud portum ſeruos unus aſſidet.
Sed tamen uolo interuiſi, propera actutum, atq; huc redi.

ACTVS SECVNDVS.

Gelaſimus paraſitus. Crocotium ancilla.

Amem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi,
f Nam poſtquam natus ſum ſatur nunquam fui,
Sed quam ego matri meæ refero inuitiſſimus,
Ea mihi nunquam retulit mater gratiam.
Nam me illa in aluo menſes geſtauit decem,
At ego illam in aluo geſto plus annos decem.
Atq; illa puerum me geſtauit paruolom,
Quo minus laboris illam cœpiſſe exiſtumo,
At ego non pauxillulam in utero geſto famem,
Verum hercle multo maxumam, & grauiſſumam.
Vteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, neſcio quomodo
Audiui ſæpe hoc uolgo à multis dicier,
Solere elephantum grauidam perpetuos decem
Eſſe annos, eius ex ſemine hæc certo eſt fames,
Nam iam complures annos utero hæret meo.
Nunc ſi ridiculum hic hominem quæret quiſpiam,
Venalis ego ſum cum ornamentis, omnibus
Inanimentis ſupplementum quærito.
Gelaſimo nomen mihi indidit paruo pater,
Propter paupertatem hoc adeo nomen repperi.
Quia iam inde a pauſillo puero ridiculus fui.
Eo quia paupertas fecit ridiculus forem,

Nam

Nam illa omnes artes perdocet, ubi quem attigit.
Per annonam caram dixit me natum pater,
Propterea credo nunc hic eſurio acrius.
Sed generi noſtro hæc reddita eſt benignitas,
Nulli negare ſoleo, ſiquis me eſum uocat.
Oratio una interijt hominum peſſume,
Atq; optuma hercle meo animo & ſcitiſſuma,
Qua ante utebantur, ueni illò ad cœnam, ſic face,
Promitte uero, ne grauare, eſt commodum.
Volo inquam fieri, non amittam, quin eas.
Nunc repperrerunt ei uerbo uicarium,
Nihil quidem hercle uerbum, ac uiliſſumum
Vocem te ad cœnam, niſi egomet cœnem foris.
Ei hercle ego uerbo lumbos defractos uelim.
Ni ue repleuerit, ſi cœnaſſit domo.
Hæc uerba ſubigunt nunc me ut mores barbaros
Diſcam, atq; ut faciam præconis compendium.
Itaq; auctionem prædicem ipſe, ut ueniem.
Cr. *Hic ille eſt paraſitus, quem accerſitum miſſa ſum,*
Quæ loquitur auſcultabo, priusq̃ colloquar.
Ge. *Sed curioſi ſunt hic quamplures mali,*
Alienas res qui curant ſtudio maxumo,
Quibus ipſis nulla eſt res, quam procurent, ſua,
Ei quando quem auctionem facturum ſciunt
Adeunt, perquirunt quicquid ſiet cauſæ illico,
Alienum æs cogat, an pararit prandium,
Vxor infit reddenda dos deuortio.
Eos omnes tametſi hercle haud indignos indico,
Qui multum miſeri ſint, laborent, nihil moror.
Dicam auctionis cauſſam, ut animo gaudeant,
Nam curioſus nemo eſt, quin ſit maleuolus.
Ipſe egomet quamobrem non auctionem prædicem?
Damna euenerunt maxuma miſero mihi,
Ita me mancupia miſerum affecerunt male.
Potationes plurimæ demortuæ.
Quot adeo cœnæ, quas defleui, mortuæ,
Quot potiones mulſi, quot autem prandia,
Quæ inter continuum perdidi triennium,
Præ mœrore adeo miſer, atq; ægritudine

Conſenui, penè ſum fame ipſa emortuus.
Ridiculus æque nullus eſt, q̃ dum eſurit.
Nunc auctionem facere, decretum eſt mihi.
Foras neceſſum eſt quicquid habeo uendere.
Agite ſi uoltis, præda erit præſentium.
Iocos ridiculos uendo, agite licemini,
Qui cœna poſcit? ecqui poſcit prandio?
Hercules te amabit, prandio? cœna tibi?
Eh eſt adnuiſtin? nemo meliores dabit.
Nullos meliores eſſe paraſitos ſinam,
Vel unctiones græcas, ſudatorias.
Vel alias malis, malacas, ampullarias,
Cauillationes, aſſentatiunculas,
Ac periuratiunculas paraſiticas,
Rubiginoſam ſtrigilem, ampullamq; rubidam,
Paraſitum inanem, quo recondas reliquias.
Hæc ueniſſe mihi iam eſt opus, quantum poteſt,
Vt decumam partem ex uoto Herculi polluceam,
Cr. Ecaſtor auctionem facit haud magni pretij.
Adhæſit homini ad infimum uentrem fames.
Adibo hominem. Ge. quis hæc eſt, quæ aduorſum it mihi?
Epignomi ancilla hæc quidem eſt Crocotium.
Cr. Gelaſime ſalue. Ge. non eſt id nomen mihi.
Cr. Certo mecaſtor id fuit nomen tibi.
Ge. Fuit, deſertum, uerum id uſu perdidi.
Nunc Microtrogros nomine ex uero uocor.
Cr. Ecaſtor riſi te hodie multum. Ge. quando, aut quo in loco?
Cr. Hic cum auctionem prædicabas. Ge. peſſuma,
Ehon audiuiſti? Cr. te quidem digniſſumam.
Ge. Quo nunc is? Cr. ad te. Ge. quid uenis? Cr. Panægyris
Mea hera rogare iuſſit te opere maxumo
Vt mecum ſimitu ires ad ſeſe nunc domum.
Ge. Ego illò mehercule uero, eo quantum poteſt,
Iam ne exta cocta ſunt, quod termus fecerat.
Cr. Illa quidem nullum ſacrufi cabit. Ge. quomodo?
Quid igitur me uolt? Cr. tritici modios te decem
Rogare opinor uolt. Ge. me ne, ut ab ſeſe petam?
Cr. Immo hercle ut abs te mutuum nobis dares.
Ge. Negato eſſe quod dem, nec mihi, nec mutuum,

Neque

Neq; aliud quicquam, niſi hoc quod habeo pallium.
Præter unam linguam quoq; etiam uenditariam.
Cr. Hau nulla tibi lingua eſt, quæ quidem dicat, dabo.
Ge. Veterem reliqui, eccam illam, quæ dicat, cedo.
Cr. Malum tibi Di dent. Ge. hæc eadem dicat tibi.
Cr. Quid nunc? iturus, an non? Ge. abi ſane domum.
Iam illò uenturum dicito, propera, atq; abi.
Demiror quid illæc me ad ſe accerſi iuſſerit.
Quæ nunquam iuſſit me ad ſe accerſi ante hunc diem.
Poſtquam uir abijt eius, miror quid ſiet.
Niſi ut periculum fiat, uiſam quid uelit.
Sed eccum Dinacium eius puerum, at hoc uide
Satin ut facete, atq; ex pictura hic aſtitit.
Ne iſte ædepol uinum poculo pauxillulo
Sæpe exanclauit ſubmetrum ſcitiſſume.

Dinacium puer. Gelaſimus paraſitus.

m Ercurius Iouis q̃ nuntius perhibetur, ſuo nunquam æque
Patri nũtium lepidũ attulit, q̃ ego nũc meæ heræ nũtiabo.
Itaq; onuſtum pectus porto lætitia lubentiaq;,
Neq; lubet niſi glorioſe, quicquam proloqui, profecto
Amænitates omnium uenerum & uenuſtatum affero.
Nimisq; ſuperat mihi atq; abundat pectus meum lætitia.
Propterea Dinacium hortare pedes, honeſta dicta factis.
Nunc poteſtas tibi adipiſcendi eſt gloriam, laudem, decus, egenti
Heræ ſubueni, benefacta maiorum tuorum exauge,
Quæ miſera expectatione Epignomi uiri eſt aduentu.
Proinde, ut decet, amat uirum ſuum cupide, nũc Dinacium expedi,
Age, ut placet, curre, ut lubet. caue quenquam floccifacias.
Cubitis depulſa de uia, tranquillam uiam concinna,
Si rex obſtabit, obuiam regem peruortito ipſum.
Ge. Quidnam dicam, Dinacium laſciuibundum tam lubenter
Currere? harundinem fert, ſportulamq;, & hamum piſcatorium.
Di. Sed tandem opinor, æquius eſt heram mihi ſupplicem eſſe.
Atq; oratores mittere ad me, donaq; auro, & quadrigas,
Qui uehar, nam pedibus ire non queo, ergo num reuortar?
At me iri prius, & ſupplicari egomet mihi cenſeo æquom.
An uero nugas cenſeas, nihil eſſe, quod ego ſcio nunc.
Tantum à portu apporto bonum, tam gaudium affero grande.

Vix ipſa domina,hoc niſi ſciat,exoptare à dis auſit ipſis.
Nunc ultro hoc deportē,haud placet,neq; id uero officiū ego arbitror.
Hic hoc uidetur mihi magis meo huic nuntio conuenire,
Aduorſum ut ueniat,obſecret,ſe ut nuntio hoc impartiam.
Secundas fortunas decent ſuperbiæ.
Sed tandem cum recogito,qui potuit ſcire,hæc ſcire me.
Heram ex mœrore eximam,benefacta maiorum meũm exaugeam.
Atq; illam augeam ex inſperato oportuno modo,contundam facta
Thalthybij,contemnā'q; omneis nūtios,ſimul'q; ad curſurā meditabor
Me ad ludos olympiæ,ſed ſpacium hoc occidit, breue'ſt curriculo.
Quāme pœnitet,qd hoc'occluſam ianuā uideo,ibo,et pultabo fores.
Aperite,atq; approperate, fores facite ut pateant ,remouete moram.
Nimis hæc res ſine cura geritur,uide quamdudum hic ædes pulto.
Non operam datis? experiar fores,an cubiti,an pedes plus ualeāt.
Nimis uellem hæ fores herum fugiſſent,ea cauſa ut haberēt malū.
Defeſſus ſum pultando,hoc poſtremum eſt uobis.Ge.ibo,atq; hunc
Compello,ſaluos ſis.Di.& tu ſalue.Ge.iam tu piſcator factus?
Di.Quampridem non ediſti? Ge.unde is? quid fers? quid feſtinas?
Di.Tua qđ nihil refert,ne cures.Ge.qd iſtuc ē?Di.quas tu uides colubras.
Ge.Quid tam iracundus? Di.ſi in te pudor adſit,non me appelles.
Ge.Poſſum ſcire ex te uerum? Di.potes,hodie non cœnabis.

Panægyris. Gelaſimus. Dinacium.

Viſnam obſecro has frangit fores,ubi eſt? tun hæc facis?
q Tun mihi huc hoſtis uenis? Ge.ſalue accerſitu tuo uenio huc.
Pa. Ean gratia fores effringis? Ge.inclama tuos,
Tui delinquont,ego quid me uelles uiſebam,nam equidem
Harum miſerebat.Di.ergo auxilium propere latum eſt eis.
Pa.Quis nā hic loqtur tam prope nos? Di.Dinaciū.Pa.ubi obſecro is ē.
Di.Reſpice me & relinque egentem paraſitum Panægyris.
Pa.Dinacium? Di.iſtuc indidere nomen maiores mihi.
Pa.Quid agis? Di.qd agā rogitas? Pa.qd ni rogitē? Di.qd mecū ē tibi.
Pa.Men faſtidis propudioſe? eloquere propere.Di.iube
Me omittere igitur hos,qui retinent.Pa.qui retinent? Di.rogas?
Omnia membra laſſitudo mihi tenet.Pa.linguam quidem
Sat ſcio tibi non tenere.Di.ita celeri iui curriculo
Propere à portu tui honoris cauſa.Pa.ecquid apportas boni?
Di.Nimio impartior multo,tanto plus q̄ ſperas.Pa.ſalua ſum.

Di.At

Di. At ego perij quoi medullam laſſitudo perbibit.
Ge. Quid ego quoi miſero medullam uentris percepit fames?
Pa. Ecquem conueniſti? Di. multos. Pa. ad uirum ecquem? Di. plurimos
Verum ex multis nequiorem nullum, q̃ hic eſt. Ge. quo modo.
Iamdudum ego iſtum patior dicere iniuſte mihi,
Præter hæc ſi me irritaſſis. Di. ædepol eſuries male.
Ge. Animum inducam, ut iſtuc uerum te elocutum eſſe arbitrer.
Di. Mundicias uolo fieri hic, ferte ſcopas, ſimulq; harundinem,
Vt operam omnem aranearum perdam, & texturam improbam,
Deijciamq; earum telas. Ge. miſeræ frigebunt poſtea.
Di. Quid illas itidem eſſe cenſes, quaſi tectum ueſte unica?
Cape illas ſcopas. Ge. capiã. Di. hoc egomet, tu hoc cõuerre. Ge. fecero.
Di. Ecquis huc effert naſiternam cum aqua? Ge. ſine ſuffragio populi
Tamen ædilitatem hic quidem gerit. Di. age tu ocyus pinge humum,
Conſperge ante ædeis. Ge. faciam Di. factum oportuit. hic ego
Araneas de foribus deijciam, & de pariete.
Pa. Aedepol rem negocioſam, quid ſit, nihil etiam
Scio, niſi forte hoſpites uenturi ſunt. Di. lectos ſternite.
Pa. Principium placet de lectis. Di. alij ligna cædite,
Alij piſces depurgate, quos piſcator attulit,
Pernam & glandium deijcite. Ge. hic hercle homo nimium ſapit.
Pa. Ecaſtor non ut ego opinor heræ morem geris?
Di. Immo res omneis relictas habeo, præ quod tu uelis,
Pa. Tum tu igitur qua cauſſa miſſus es ad portum mihi expedi.
Di. Dicam, poſtquam me miſiſti ad portum cum luci ſimul,
Commodum radioſus eſſe ſol ſuperabat ex mari.
Dum percontor portitores ecquæ nauis uenerit
Ex Aſia, negant ueniſſe, conſpicatus ſum interim
Cercurum, quo ego me maiorem non uidiſſe cenſeo.
In portum uento ſecundo, uelo paſſo peruenit.
Alius alium percontamur quoia eſt nauis, quid uehit.
Interim Epignomum conſpicio tuum uirum, & ſeruom Stichum.
Pa. Hem quid Epignomum elocutus? Di. tuum uirum. Pa. & uitã meã.
Di. Venit inq̃. Pa. tun eum ipſum uidiſti? Di. ita ego, & quidem lubens.
Argenti auriq; aduexit multum. Pa. nimis factum bene.
Ge. Hercle uero capiam ſcopas, atq; hoc conuerram lubens.
Di. Lanam, purpuramq; multam. Ge. habem qui uentrem ueſtiam.
Di. Lectos eburatos, auratos. Ge. accubabo regie.
Di. Tum babylonica periſtromata, ſellas, & tapetia

Aduexit nimium bonæ rei. Ge. hercle rem geſtam bene.
Di. Poſt ut occœpi narrare, fidicinas, tibicinas,
Sambucas aduexit ſecum forma exumia. Ge. eugę quando
Adbibero, alludiabo, tum ſum ridiculiſſimus.
Di. Poſt hæc unguenta multigenerum multa. Ge. non uendo logos.
Iam non faciam auctionem, quando mihi obtigit hæreditas.
Maleuoli perquiſitores auctionum perierint.
Hercules, decumam eſſe adauctam tibi, quam uoui, gratulor.
Di. Poſt autem aduexit ſecum paraſitos. Ge. hei perij miſer.
Di. Ridiculoſiſſumos. Ge. reuerram hercle hoc, quod conuerri modo.
Pa. Vidiſtin uirum ſororis Pamphilippum? Di. non. Pa. adeſt?
Di. Immo aiebant eum ueniſſe ſimul, ſed huc ego
Citus præcucurri, ut nunciarem nuncium optabilem.
Ge. Venales logi ſunt illi, quos negabam uendere
Illico, & meo malo eſt quod maleuolentes gaudeant.
Hercules ſanè, qui Deus ſis diſceſſiſſes non male.
Pa. I intro Dinacium, iube famulos rem diuinam mihi
Apparent, bene uale. Ge. uin adminiſtrem? Pa. ſat ſeruorum habeo
Domi. Ge. enim uero Gelaſime opinor ueniſti futile,
Si neq; ille adeſt, neq; hic qui uenit, quicquam ſubuenit.
Ibo intro ad libros, & diſcam de dictis melioribus.
Nam ni illos homines expello, ego occidi planiſſume.

ACTVS TERTIVS.

Epignomus adoleſcens. Stichus ſeruus.

Vom bene re geſta ſaluos conuortor domum,
¶ Neptunno grates habeo, & tempeſtatibus.
Simul Mercurio, qui me in mercimonijs
Iuuit, lucriſq; quadruplicauit rem meam.
Olim quos abiens affeci ægrimonia,
Eos nunc lætantes faciam aduentu meo.
Nam iam Antiphonem conueni affinem meum,
Cumq; eo reueni ex inimicitia in gratiam.
Videte quæſo quid poteſt pecunia,
Quoniam bene re geſta rediſſe me uidet,
Magnaſq; apportauiſſe diuitias domum,
Sine aduocatis ibidem in cercuro, in ſtegą,
In amicitiam, atq; in gratiam conuortimus.

Et ſic hodie apud me cœnat, & frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus, ſed mea
Hodie ſoluta eſt nauis aliquanto prius.
Age abduc has intro, quas mecum adduxi Stiche.
St. Here, ſiue ego taceam, ſeu loquar, ſcio ſcire te
Quas multas tecum miſerias mulctauerim.
Nunc hunc diem unum ex multis illis miſerijs
Volo me eleutheriam capere aduenientem domum.
Ep. Et ius & æquom poſtulas, ſumas Stiche
In hunc diem, te nihil moror, abi quo lubet,
Cadum tibi ueteris uini propino. St. papæ.
Ducam hodie amicam. Ep. uel decem, dum de tuo.
Vbi cœnas hodie? St. ſi tu hanc rationem inſtituis,
Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo
Tui fratris ancillam, eo condictum ſymbolum
Ad cœnam, ac eius conſeruom Sangarinum Syrum.
Eadem eſt amica ambobus, riuales ſumus.
Ep. Age abduc eas intro, hunc tibi dedo diem.
St. Meam culpam habeto, niſi perexcruciauero.
Iam hercle ego per hortum amicam tranſibo meam,
Mi hanc occupatum noctem, eadem ſymbolam
Dabo, & iubebo ad Sangarinum cœnam coqui,
Aut egomet ibo, atq; obſonabo obſonium.
Atq; id ne uos miremini, homines ſeruolos
Potare, amare, atq; ad cœnam condicere.
Licet hæc Athenis nobis, ſed quom cogito,
Potius q̃ in diuidiam ueniam, eſt etiam hic hoſtium,
Aliud autem poſticum noſtrarum harum ædium.
Ea ibo obſonatum, eadem referam obſonium
Per hortum, utroq; commeatus continet.
Ite hac ſecundum uos me, ego hunc lacero diem.

Gelaſimus. Epignomus.

Libros inſpexi, tam confido, q̃ poti'ſt,
Me meum obtenturum regem ridiculis meis.
Nunc interuiſo iam ne a portu aduenerit,
Vt eum aduenientem meis dictis deliniam.
Ep. Hic quidem Gelaſimus eſt parasitus, qui uenit.

Ge. Auſpicio huc hodie ego optumo exiui foras.
Muſtela murem mihi abſtulit præter pedes.
Tum ſtrenua obſonauit ſpectatum hic mihi eſt.
Nam ut illa uitam repperit hodie ſibi,
Item me ſpero facturum augurium, hoc facit
Epignomus, hic quidem eſt, qui aſtat, ibo atq; alloquar.
Epignome, ut ego te nunc conſpicio lubens.
Vt præ lætitia lachrumæ præſiliunt mihi.
Valuiſtin uſq;? Ep. ſuſtentatu'ſt ſedulo.
Ge. Bene atq; amice dicis. Di. dent, quæ uelis.
Propino tibi ſalutem plenis faucibus.
Cœnabis apud me quoniam ſaluos aduenis.
Ep. Vocata eſt opera. Ge. num quidem hoc tibi tam graue eſt?
Promitte. Ep. certum eſt. Ge. ſic fac inquam. Ep. certa res.
Ge. Lubente hercle me facies. Ep. idem ego iſtuc ſcio,
Quando uſus ueniet, fiet. Ge. nunc ergo uſus eſt.
Ep. Non ædepol poſſum. Ge. quid grauare? cenſeas.
Neſcio quid uero habeo adhuc in mundo. Ep. i modo,
Alium conuiuam quærito in hunc diem tibi.
Ge. Quin tu promittis? Ep. non grauer, ſi poſſiem.
Ge. Vnum quidem hercle certum promitto tibi,
Lubens accipiam certo ſi promiſeris
Ep. Valeas. Ge. certum eſt? Ep. certum, nam hodie cœnabo domi.
Ge. Quando quidem operam tuam nonuis promittere,
Vin ad te ad cœnam ueniam? Ep. ſi poſſim, uelim.
Verum hic apud me cœnant alieni nouem.
Ge. Haud poſtulo equidem ſummo in lecto accumbere.
Scis tu me dudum eſſe imi ſubſelli uirum.
Ep. At ii oratores ſunt populi ſummi uiri.
Ambracia ueniunt huc legati publice.
Ge. Ergo oratores populi ſummates uiri
Summi accumbent, ego infimatis infimus.
Ep. Haud æquom eſt, te inter oratores accipi.
Ge. Equidem hercle orator ſum, ſed procedit parum.
Ep. Cras de reliquiis nos uolo, multum uale.
Ge. Peri hercle uero plane, atq; obnixe, nihil
Vno Gelaſimo minus eſt, q̃ dudum fuit.
Certum eſt muſtelæ poſthac nunquam credere.
Nam incertiorem nullam noui beſtiam.

Quam & ipſa decies in die mutat locum.
Eam auſpicaui ego in re capitali mea.
Certum eſt amicos conuocare, ut conſulam
Qua lege me nunc eſurire oporteat.

ACTVS QVARTVS.

Antipho ſenex. Pāphilippus. Epignomus adoleſcentes.

Ita me di bene ament, measq; mihi bene ſeruaſſint filias,
Vt mihi uolupe'ſt Pāphilippe, quia in patriam uos domū
Rediſſe uideo bene geſta re ambos, te & fratrem tuum.
Pa. Satis abs te accipiam, niſi uideam mihi te amicum eſſe Antipho.
Nunc quia te amicum mihi experior eſſe, creditur tibi.
An. Vocem ego ad me ad cœnam, frater tuus niſi dixiſſet mihi
Te apud ſe cœnaturum hodie, quom me ad ſe ad cœnam uocat.
Et magis par fuerat me dare uobis cœnam aduenientibus,
Quàm me ad illum promittere, niſi nollem ei aduorſarier.
Nunc me gratiam abs te inire uerbis nihil deſidero.
Cras apud me eritis, & tu & ille cum ueſtris uxoribus.
Pa. Et apud me perendie, nam ille heri me uocauerat in hunc diem.
Sed ſatin ego iam tecum pacificatus ſum Antipho?
An. Quando ita rem geſſeſtis, uti uos uellem, amicos atq; addecet.
Pax, commerciumq́; eſt uobis mecum, nam hoc tu facito cogites.
Vt quoiq; homini res parata eſt, firmi amici ſunt. ſi labant
Res laſſæ, itidem amici collabaſcunt. amicos res inuenit.
Ep. Iam redeo, nimia uoluptaſt, ſi diu affueris domo,
Si domum redieris, ſi tibi nulla ægritudo eſt animo obuiam.
Nam ita me abſente familiarem rem uxor curauit meam,
Omnium me exilem, atq; inanem fecit ægritudinum.
Sed fratrem eccum Pamphilippum incedit cum ſocero ſuo.
Pa. Quid agitur Epignome? Ep. quid tu? q̄ dudū importum huc uenis?
Pa. Longiſſume. Ep. poſt illa iam iſte eſt tranquillus tibi?
An. Magis q̄ mare, qua ambo uecti eſtis. Ep. facis, ut alias res ſoles.
Hodie ne exoneramus nauem frater? Pa. clementer uolo
Potius oneremus noſmet uiciſſatim uoluptatibus.
Quā mox cocta ē cœna? ipräſus ego ſum. Ep. abi ītro ad me, et laua.
Pa. Deos ſalutatum modo, atq; uxorem, intro deuortor domum.
Ep. Apud nos hic illa feſtinat cum ſorore uxor tua.
Pa. Optumū eſt, iā iſtoc moræ minus erit, iā ego apud te ero. An. prius q̄

Abis,præſente te huic apologum agere unum uolo.Ep.maxume.
An.Fuit olim,quaſi ego ſum,ſenex,& ei filiæ duæ erant,
Quaſi nunc meæ ſunt,eæ erant duobus nuptæ fratribus,
Quaſi nunc ſunt meæ uobis.Pa.miror quo euaſurus apologus.
An.Minori ille adoleſcens fidicinam & tibicinam peregre
Aduexerat,quaſi nunc tu,ſed ille erat cælebs ſenex,
Quaſi ego nunc ſum.Pa.perge obſecro præſens hic qdem apologu'ſt.
An.Deinde ſenex ille illi dixit quoius erat tibicina,
Quaſi ego nunc tibi dico.Pa.auſculto atq; animum aduorto ſedulo.
An.Ego tibi meam filiam,bene qui cum cubitares dedi.
Nunc mihi reddi ego æquum eſſe abs te,qui cum cubitem,cenſeo.
Pa.Quis iſtuc dicit,an ille,quaſi tu? An.quaſi ego,nunc dico tibi.
Immo duas dabo inquit ille adoleſcens,una ſi parum eſt.
Etſi duarum pœnitet inquit,addentur duæ.
Pa.Quid iſtuc quæſo,an ille,quaſi ego? An.is ipſe,quaſi tu,ſenex
Ille,quaſi ego,ſi uis inquit quatuor,ſanè dato,
Dum equidem hercle quod edant,addas,meum ne contruncent cibũ.
Pa.Videlicet parcum illum fuiſſe ſenem,qui dixerit,
Quando ille illi pollicetur,qui eum cibum popoſcerit.
An.Videlicet illum fuiſſe nequam adoleſcentem,qui illico,
Vbi ille poſcit,dare denegauit ſe granum tritici.
Quia hercle æquom poſtulabat ille ſenex,quandoquidem
Filiæ ille dederat dotem,accipere pro tibicina.
Pa.Hercle ille quidem certe adoleſcens docte uorſutus fuit.
Quis enim illi concubinam dare dotatam uoluit? An.ſenex
Quidem uoluit,ſi poſſet indipiſci de cibo,
Quia nequit,qua lege licuit,dixit uelle fieri.
Fiat ille inquit adoleſcens.facis benigne inquit ſenex.
Habeon rem factam inquit? faciam ita inquit ut fieri uoles.
Sed ego ibo intro,& gratulabor uoſtrum aduentum filijs.
Poſtea ibo lauatum in pilum,ibi fouebo ſenectutem meam,
Poſt ubi lauero,otioſus uos opperiar accubans.
Pa.Graphicum mortalem Antiphonem,ut apologum fecit,quã fabre
Id iam nunc ſceleſtus eſſe,ducit pro adoleſcentulo.
Dabitur homini amica,noctu quæ in lecto accendet ſenem.
Nanq; ædepol illi aliud quid amica poſſit neſcio.
Sed quid agit paraſitus noſter Gelaſimus? etiam ualet?
Ep.Vidi ædepol hominem haud dudum.Pa.qd agit? Ep.quo famelicus.
Pa.Quin tu uocaſti hominem ad cœnam? Ep.ne quid aduenies pderem,

Atq; eccum tibi lupum in ſermone, eſuriens adeſt.
Pa. Ludificemur hominem. Ep. capti conſilij memorem mones.

Gelaſimus paraſitus. Pāphilippus. Epignomus ado. ij.

Ed ita quod occœpi narrare uobis, cum hinc affui,
Cum amicis deliberaui iam, & cum cognatis meis,
Ita mihi authores fuere, ut egomet me hodie iugulem fame
Sed uideo ne ego Pamphilippum cum fratre Epignomo? atq; is eſt,
Aggrediar hominem, ſperate Pamphilippe, o' ſpes mea,
O' mea uita, o' mea uoluptas ſalue, ſaluom gaudeo
Peregre in patriam rediſſe ſaluom. Pa. ſalue Gelaſime.
Ge. Valuiſtin bene. Pa. ſuſtentaui ſedulo. Ge. ædepol gaudeo.
Aedepol ne egomet mihi nunc modium eſſe mille argenti uelim.
Ep. Quid eo opus eſt? Ge. hunc ad cœnam hercle ut uocem, te non uocē.
Ep. Aduorſum te fabulare illud quidem, ambos ut uocem.
Aedepol uocem te libenter, ſi ſuperfiat locus.
Ge. Quin tu ſtas, obſtruſero aliquid ſtrenue. Ep. immo unum hoc pōt.
Ge. Quid? Ep. ubi conuiuæ abierint, tum uenias. Ge. uæ ætati tuæ.
Ep. Vna lautum, non ad cœnam dico. Ge. Di te perduint.
Quid agis Pamphilippe? Pa. ad cœnam hercle alio promiſi foras.
Ge. Quid foras? Pa. foras hercle uero. Ge. qui (malum) tibi laſſo lubet
Foris cœnare? Pa. utrum tu cenſes? Ge. iubedum cœnam coqui,
Atq; ad illum renuntiari. Pa. ſolus cœnabo domi?
Ge. Non enim ſolus, me uocato. Pa. at ne ille ſuccenſeat, mea
Qui cauſſa ſumptum fecit. Ge. facile excuſari poteſt.
Mihi modo auſculta, iube cœnam domi coqui. Ep. non quidem
Me faciet authore hodie, ut illum decipiat. Ge. non tu hinc abis?
Niſi me non perſpicere cenſes, quid agas, caueſis tu ibi.
Nam illic homo tuam hæreditatem inhiat, quaſi eſuriens lupus.
Non tu ſcis, quam efflictentur homines noctu hic in uia?
Pa. Tanto pluris qui defendant ire aduorſum iuſſero.
Ep. Non it, quia tanto opere ſuades. Ge. ne uetat, iube domi
Mihi, tibi, tuæq; uxori celeriter cœnam coqui.
Si hercle faxis non opinor dices deceptum fore.
Pa. Per hanc tibi cœnam incœnato Gelaſime eſſe hodie licet.
Ge. Ibis ne ad cœnam foras? Pa. apud fratrem cœno in proxumo.
Ge. Certum eſt? Pa. certum. Ge. ædepol te hodie lapide percuſſum uelim.
Pa. Non metuo, per hortum tranſibo, non prodibo in publicum.

Ep.Quid agis Gelaſime? Ge.oratores tu accipis,habeas tibi.
Ep.Tua pol refert enim.Ge.ſiquidem mea refert,opera utere.
Ep.Aedepol tibi etiam(opinor)uni locum conſpicor,ubi
Accubes.Pa.ſanè faciundum cenſeo.Ge.ó lux oppidi.
Ep.Si arcte poteris accubare.Ge.uel inter cuneos ferreos
Tantillum loci,ubi catellus cubet,id mihi ſat eſt loci.
Pa.Exorabo aliquo modo.Ep.ueni.Ge.huccine? Ep.immo in carcerem,
Nam hic quidem meliorem Genium tuum non facies,camus tu.
Pa.Deos ſalutabo modo,poſtea ad te continuo tranſeo.
Ge.Quid agitur? Ep.dixi eqdem,in carcerem ires.Ge.quin ſi iuſſeris,
Eò quoq; ibo.Pa.di immortales,hic quidem ui ſumma in crucem
Cœna aut prandio perduci poteſt.Ge.ita ingenium meum eſt,
Qui cum uis depugno multo facilius,q̃ cum fame.
Pa.Non ergo is tu apud me,ſatis ſpectata eſt mihi tua felicitas,
Dum paraſitus mihi fratriq; fuiſti,rem confregimus.
Nunc ego nolo mihi è Gelaſimo te Catagelaſimum.
Ge.Iam ne abiſti Gelaſime,uide quid es capturus conſilij.
Ego ne? tu ne? mihi ne? tibi ne? uides ut annona eſt grauis?
Vides benignitates hominum perire,& prothymias?
Vides ridiculos nihilifieri? atq; ipſos paraſitarier?
Nunquam ædepol unum quiſquam in craſtinum proſpiciet diem.
Nam intus mihi iam potione uincea onerabo gulam.
Neq; ego hoc committam,ut homines mortuum me dicant fame.

ACTVS QVINTVS.

Stichus ſeruos.

Ore hoc fit,atq; eſt ita mea ſnīa,ſi quē hoiem expectant.
m Eum ſolent prouiſere,qui hercle illa cā nihil ocyus uenit.
Idem ego nūc facio,q prouiſo Sagarinū,q nihil ocyus uenit.
Tamen hac gratia iam hercle ego decumbam ſolus,ſi ille huc non
Venit,cadum modo hinc à me huc uino transferam.
Poſtea accumbam,qua ſenex tabeſcit dies.

Sagarinus, Stichus ſerui.

Aluete Athenæ,quæ nutrices Græciæ,terra herilis patria
s Te uideo lubēs,ſed amica mea,et cóſerua qd agat ſtephaniū,
Cura eſt,ut ualeat.nā Sticho mādauerā,ſalutē ut nūciaret,
Atq; ei ut diceret me hodie uenturum,ut cœnam coqueret tempori.

Sed

Sed Stichus eſt hic qdem. St. feciſti hercle facetias, quom hoc donauiſti
Dono tuum ſeruum Stichum, proh Di immortales, quot ego
Voluptates fero, quot riſiones, quot iocos, quot ſauia, ſaltationes,
Blanditias, prothymias. Sa. Stiche. St. hem. Sa. quid fit?
St. Euge Sangarine lepidiſſume, fero conuiuam Dionyſium mihiq́;,
Et tibi. nanq; ædepol cœna dicta eſt, locus liber datus eſt mihi, &
Tibi apud nos. nam apud nos eſt conuiuium, ibi noſter cœnat
Cum uxore adeo, & Antipho ibidem herus eſt noſter, hoc mihi
Dono datu'ſt. Sa. quis ſomniauit aurum? St. quid id ad te
Attinet? proin tu lauare propera. Sa. lautus ſum. St. optume.
Sequere ergo hac me intro. Sa. ergo uero ſequor. St. uolo
Eluamus hodie, peregrina omnia relinque, Athenas nunc colamus.
Sequere me. Sa. ſequor, & domum redeundi principium placet.
Bona cœna, ſtrenaq́; obolet, oæſſet mihi Stephanium.

Stephanium ancilla.

m Irum uideri nemini noſtrũ uolo ſpectatores, quid ego hinc
Quæ illic habito, exeã, faciã uos certiores, domo dudũ huc
Acceſſita ſum, quoniã nunciatũ eſt iſtarũ uenturos uiros, ibi
Feſtinamus omnes, lectis ſternẽdis ſtuduimus, mũditijsq́; apparãdis.
Inter illud tamen negocium, meis curaui amicis Sticho &
Conſeruo Sangarino meo cœna cocta ut eſſet, Stichus
Obſonatus eſt, cæterum ego curando id adlegaui.
Nunc ibo hinc, & amicos meos curabo hic aduenientes.

Sangarinus. Stichus ſerui.

a Gite ite foras, ferte pompam, cado te perficio Stiche.
Omnibus modis tentare certu'ſt noſtrũ hodie conuiuium,
Ite me Di amẽt, lepide accipiamur, quoniã hoc recipiemur
Quiſqs prætereat, comeſſatũ uolo uocari. St. cõuenit, (in loco.
Dum quidem hercle quiſq; ueniat cum uino ſuo, nam hinc quidem
Hodie pollectura, præter nos iactura nemini dabitur noſmet
Inter nos miniſtremus monotrophe, hoc conuiuium eſt
Pro opibus noſtris, ſatis commodule nucibus, fabulis, ficulis,
Olea interrupto lupillo, comminuto cruſtulo ſat eſt ſeruo homini.
Modeſte melius facere ſumptum, q̃ ampliter ſuum quenq;
Decet, quibus diuitiæ domi ſunt, ſcaphio, cantharis, batiocis.

Bibunt, nos noſtro ſamiolo poterio, tamen uiuimus, nos tamen
Efficiamus pro opibus noſtra mœnia. Sa. amica uter uis ubi
Accumbamus? St. abi tu ſanè ſuperior, atq; adeo ni tu ſcire poſſis
Factum ego hoc tecum diuido, uide utram tibi lubet etiā nūc capere,
Cape prouinciam. Sa. quid iſtuc eſt prouinciæ? St. utrum fontale,
An libero imperium te inhibere mauis. Sa. nimio liquido libero,
Sed amica mea & tua dum cœnat, dumq; ſe exornat, nos
Volo tamen ludere inter nos, Strategum te facio huic conuiuio.
St. Nimium lepide in mentem uenit potius in ſubſellio
Cynice accipiemur, q̄ in lectis. Sa. immo. n. hic magis eſt dulcius.
Sed interim Stratege noſter cur hic ceſſat cantharus?
Vide quot cyathos hos bibimus. St. tot, quot digiti ſunt tibi
In manu, cantio eſt Græca, καὶ πέντε πῖνε, καὶ τρεῖς πῖνε, ἢ μὴ τέτταρα
Tibi propino decuma fonte, tibi tute inde, ſi ſapis. Sa. bene uos,
Bene nos, bene te, bene me, bene noſtram etiam Stephanium
Bibe, ſi bibis. St. non mora erit apud me. Sa. ædepol
Conuiui ſat eſt, modo noſtra huc amica accedat, id abeſt,
Aliud nihil abeſt, lepide hoc actum eſt, tibi propino
Cantharum, uinum tu habes. St. nimus uellem aliquid
Pulpamenti Sa. ſi horum, quæ adſunt, pœnitet, nihil eſt,
Tene aquam. St. melius dicis, nihil moror cuppedia.
Sa. Bibe tibicen, age ſiquid agis, bibendum hercle hoc eſt, ne nega.
Quid hic faſtidis? quod faciundum uides eſſe tibi, quin bibis?
Age, ſiquid agis, accipe inq̄ non hoc impende publicum.
Haud tuum iſtuc eſt te uereri, eripe ex ore tibias.
St. Vbi illic biberit, uel ſeruato meum modum, uel tu dato.
Nolo ego nos pro ſummo bibere, nulli relerimus poſtea.
Nanq; ædepol q̄uis de ſubito uel cadus uorti poteſt.
Sa. Quid agitur? q̄q̄ grauatus fuiſti, non nocuit tamen.
Age tibicen quando bibiſti, refer ad labia tibias ſufla
Celeriter tibi buccas, quaſi proſerpens beſtia, agedum Stiche
Vter demutaſſit, procul mutabitur. St. bonum ius dicis.
Impetrare oportet, quia æqu m poſtulas, age ergo
Obſerua, ſi peccaſſis, multa hic retinebo illico. Sa. optumum, atq;
Aequiſſumum oras. St. hem tibi hoc, primum omnium, hæc
Facetia'ſt, amare inter ſe riuales duos, uno cantharo potere.
Vnum ſcortum ducere, hoc memorabile'ſt, ego tu ſum, tu es
Ego, unianimi ſumus, unam amicam amamus ambo, mecum
Vbi eſt, tecum eſt tamen, tecum autem ubi eſt, mecum autem

Ibi eſt,

Ibi eſt, neuter utri inuidet. Sa. ohe iam ſatis, nolo obcædes,
Catuli ut ludunt, uolo nunc, uin amicam huc euocemus?
Ea ſaltabit. St. cenſeo. Sa. mea ſuauis, amabilis, amœna
Stephanium ad mores tuos foras egredere, ſatis mihi pulchra es.
St. At enim pulcherrima. Sa. fac nos hilaros hilariores
Opera, atq; aduentu tuo, peregre aduenientes te expetimus.
Stephaniſcidium, uel meum, ſi amabilitas tibi noſtra
Placet, ſi tibi ambo accepti ſumus Stephanium.

Stephanium ancilla, & eidem.

m Orem uobis geră meæ deliciæ, nă ita me Venus amœna
Amet, ut ego hic iamdudum exiſſem uobiſcum foras,
Niſi me uobis exornarem, nă ita eſt ingeniũ muliebre.
Bene cum lauta eſt, terſa, ornata, ficta eſt, infecta eſt tamen.
Nimioq; ſibi mulier meretrix repperit odium ocyus
Sua immunditia, q̃ in perpetuum ut placeat munditia ſua.
Sa. Nimium lepide fabulata eſt. St. Veneris mera eſt oratio.
Sangarine. Sa. quid eſt? St. totus doleo. Sa. totus? tanto miſerior.
St. Vtrum tibi accumbo? St. utrum ubi tu uis? St. cum ambobus uolo,
Nam ambos amo. St. napulat peculium, actum eſt, fugit hoc
Libertas caput. St. date mihi locum, ubi accumbam, ámabo ſiquidem
Placeo, tũ mihi cupio cũ utroq; eſſe mihi bene. St. diſpereo. Sa. q̃d ais?
St. Quid ego? Sa. ita me di ament, nunq̃. n. fiet hodie hoc, quin non
Saltem tamen, age mulſa mea, ſuauitudo ſalta, ſaltabo
Ego ſimul. St. nunq̃ ædepol me iſtoc uinces, quin ego
Ibidem pruriam. St. ſiquidem mihi ſaltandum eſt, tum uos date
Bibant tibicini. St. & quidem nobis. Sa. tene tibicen primum,
Poſtidea loci ſi hoc eduxerit, perinde ut conſuetus antehac,
Celeriter lepidam, & ſuauem cantationem aliquam occipio
Cinædică, ubi perpruriſcamus uſq; ex unguiculis, inde huc aquam.

Eidem.

t Ene tu hoc, educe, dudum placuit potio, nunc minus
Grauate iam accipit, tene tu interim meus oculus.
Da mihi ſuauium, dum illic bibit proſtibiles tandem.
Stantem ſtantis autem dare amicum amicæ.
Euge euge, ſic furi datur, qui dicatur, q̃q̃
Grauatus non nocui, tamen age iam infla buccas.
St. Nunc iam aliq̃d ſuauiter redde cantionem, ueteri pro uino nouam.

Eidem.

Vi ionicus, aut cinædicus, qui hoc tale facere poſſiet?
q Si iſtoc me uorſu uiceris, alio me prouocato, fac tu hoc modo.
St. At tu hoc modo. Sa. babæ. St. tatæ. Sa. papæ. St. pax.
Sa. Nunc pariter ambo omneis uoco cinædos contra ſtatis, eſſe
Nobis non magis potis eſt, q fungo imber.
Intro hinc abeamus nunc iam ſaltatum ſatis pro uino'ſt.
Voſq; ſpectatores plaudite, atq; ite ad nos comeſſatum.

TRINVMMVS.

DRAMATIS PERSONAE.

LVXVRIA PROLOGVS.
INOPIA.
MEGARONIDES SENEX.
CALLICLES SENEX.
LYSITELES ADOLESCENS.
PHILTO SENEX.
LESBONICVS ADOLESCENS.
STASIMVS SERVOS.
CHARMIDES SENEX.
SICOPHANTA.

Heſaurū abſtruſum domo abiens pegre Charmides
Remq; omnem amico Callicli mandat ſuo.
t Iſtoc abſente male rem perdit filius.
Nam & ædeis uendit, has mercatur Callicles.
Virgo indotata, ſoror iſtius poſcitur,
Minus quo cum inuidia ei det dotem Callicles,
Mandat qui dicat aurum ferre ſeſe à patre.
Vt uenit ad ædeis, hunc deludit Charmides
Senex ut rediit, quoius nubunt liberi.

PROLOGVS.

Luxuria & Inopia.

Equere me mea gnata, ut munus fungaris tuum.
r In. Sequor, ſed finem fore quem dicam, neſcio.
Lu. Adeſt. hem illæ ſunt ædes, i intro nunc iam.

Nunc nequis

Nunc ne quis erret noſtrum, paucis in uiam
Deducam, ſiquidem operam promittitis dare.
Nunc primum igitur, quæ ego ſim, & quæ illa hæc etiam ſiet,
Huc quæ abijt intro, dicam, ſi animum aduortitis.
Primum mi Plautus nomen LVXVRIAE indidit.
Tum mihi gnatam hanc is eſſe uoluit, INOPIAM.
Sed huc quid introierit impulſu meo
Accipite, & date mihi uacuas aureis, dum eloquor.
Adoleſcens quidam eſt, in hiſce qui habitat ædibus,
Is rem paternam me adiutrice perdidit,
Quoniam, qui me aleret, nihil eſſe uideo reliqui.
Dedi meam gnatam, qui cum ætatem exigat.
Sed de argumento ne expectetis fabulæ.
Senes qui huc uenient, hi rem uobis aperient.
Nam nomen Græce huic eſt THESAVRO fabulæ.
Philemon ſcripſit, Plautus uortit barbare.
Nomen TRINVMMO fecit, nunc hoc uos rogat,
Vt liceat poſſidere hanc nomen fabulam.
Tantum eſt, ualete, adeſte cum ſilentio.

ACTVS PRIMVS.

Megaronides.

E amicum caſtigare ob meritam malam noxiam,
n Immane eſt facinus, uerum in ætate utile, & conducibile.
Nam ego amicũ hodie meũ cõcaſtigabo pro cõmerita noxia
Inuitus, ni me id inuitet ut faciam, fides, nã hic nimium morbus
Mores inuaſit bonos, ita plerunq; omnes iam ſunt intermortui.
Sed dum illi ægrotant, interim mores mali, quaſi herba irrigua
Succreuerunt uberrime, neq; quicq̃ hic uile nunc eſt,
Niſi mores mali, eorum licet iam meſſem metere maxumam.
Nimioq; hic pluris pauciorum gratiam faciunt pars hominum,
Quàm id, quod proſit pluribus, ita uincunt illud
Conducibile, gratiæ, quæ in rebus multis obſtant.
Odioſæq; ſunt, remoramq; faciunt rei priuatæ, & publicæ.

Callicles. Megaronides ſenes duo.

Arem corona noſtrum decorari uolo, uxor uenerare, ut
l Nobis hæc habitatio bona, fauſta, felix, fortunataq; eueniat.
Teq; ut q̃primum poſſim, uideam emortuam.

Me. Hic ille eſt, ſenecta ætate qui factus eſt puer, qui admiſit
In ſe culpam caſtigabilem, aggrediar hominem.
Ca. Quoia uox prope me ſonat? Me. tui beneuolẽtis, ſi ita es, ut ego uolo
Sin aliter es, inimici atq; irati tibi Ca. o amice ſalue, atq;
Aequalis, ut uales Megaronides? Me. & tu ædepol ſalue Callicles.
Valen? ualuiſtin? Ca. ualeo, & ualui rectius. Me. quid agit
Tua uxor? ut ualet? Ca. plusq̃ ego uolo. Me. bene hercle
Eſt, illam tibi bene ualere & uiuere. Ca. credo hercle te
Gaudere, ſiquid mihi mali eſt. Me. omnibus amicis quod mihi eſt,
Cupio eſſe idem. Ca. eho tua uxor quid agit? Me. immortalis eſt,
Viuit, uicturaq; eſt? Ca. bene hercle denuncias deoſq; oro ut
Vitæ tuæ ſuperſtes ſuppetat, dum quidem hercle tecum nupta
Sit. Me. ſane uelim. Ca. uin commutemus, tuam ego ducam,
Et tu meam? faxo haud tantillum dederis uerborum mihi.
Neq; enim tu credo mihi imprudenti obrepſeris, ne tu hercle
Faxo haud ſcias, quam rem egeris. Me. habeas, ut nactus.
Nota mala res, optuma'ſt, nam ego nunc ſi ignotam capiam, quid
Agam neſciam ædepol, proinde ut bene uiuitur, diu
Viuitur, ſed hoc animum aduorte, atq; aufer ridicularia.
Nam ego dedita opera huc ad te aduenio. Ca. quid uenis?
Me. Malis te ut uerbis multis, multum obiurgem Ca. men?
Me. Num quis eſt hic alius, præter te, atq; me? Ca. nemo'ſt. qd igitur?
Me. Rogitas? te ne obiurgitem? niſi tute mihi me cenſes
Dicturum male namſi in te ægrotant artes animi tui.
Sin immutare uis ingenium moribus, aut ſi demutant mores
Ingenium tuum, neq; eos antiquos ſeruas, aſt captas nouos.
Omnibus amicis morbum tu incuties grauem, ut te uidere,
Audireq;, ægroti ſiene. Ca. quid in mentem uenit
Tibi iſtæc dicta dicere? Me. quia omneis bonos, bonaſq;
Accurare addecet ſuſpicionem, & culpam ut ab ſeſe ſegregent,
Ca. Non poteſt utrũq; fieri. Me. quapropter? Ca. rogas? ne admittam
Culpam, ego meo ſum promus pectori, ſuſpicio eſt in pectore alieno
Sita, nam nunc ego ſi te ſurripuiſſe ſuſpicer Ioui coronam de capite
E capitolio, quod in culmine aſtat ſummo, ſi id non feceris, atq;
Id tamen mihi lubeat ſuſpicarier, quid tu id prohibere me potes,
Ne ſuſpicer? ſed iſtud negocij ſcire cupio quicquid eſt. Me. haben
Tu amicum aut familiarem quempiam, quoi pectus ſapiat?
Ca. Aedepol haud dicã dolo, ſunt, quos ſcio eſſe amicos ſunt, quos ſuſpicor,
Sunt, quorum ingenia, atq; animos non poſſim noſcere, ad amici

Partem, an ad inimici perueniant, ſed tu ex amicis certis mihi es
Certiſſimus, ſi quid ſcis me feciſſe inſcite aut improbe ſi id me
Non accuſas, tute ipſe obiurgandus es, ſcio. Me. & ſi huc alia cauſa
Ad te adueni, æquom poſtulas. Ca. expecto ſi quid dicas.
Me. Primum dum omnium, male dictitatur tibi uolgo in ſermonibus,
Turpilucricupidum te uocant ciues tui, tum autem ſunt alij, qui te
Volturium uocant, hoſtis ne, an ciuis comedis, paruipendere.
Hæc cum audio in te dici, excrucior miſer. Ca. eſt atq; non eſt
Mihi in manu Megaronides, qn dicant non eſt, merito ut ne dicant
Id eſt. Me. fuit ne hic tibi amicus Charmides? Ca. eſt, et fuit, id ita eſſe
Vt credas, rem tibi authorem dabo. nam poſtq̃ hic eius rẽ cõfregit
Filius, uidetq; ipſe ad paupertatem protractum eſſe ſe, ſuamq;
Filiã eſſe adultam uirginem, ſimul eius matrẽ, ſuãq; uxorẽ mortuã,
Quoniam hinc iturus't ipſe in Seleuciam, mihi cõmendauit uirginẽ
Gnatam ſuam, & rem ſuam omnem, & illum corruptum filium.
Hic ſi inimicus eſſet, credo, haud crederet. Me. quid tu adoleſcentem
Quem eſſe corruptum uides, qui tuæ mandatus eſt fidei & fiduciæ,
Quin eũ reſtituis? qn ad frugẽ corrigis? ei rei operã dare te fuerat
Aliquanto æquius, ſi qui probiorẽ facere poſſis, non uti in eandem
Tute accederes infamiam, malumq; ut eius cum tuo miſceres
Malo. Ca. quid feci? Me. quod homo nequam. Ca. non iſtuc meũ eſt.
Me. Emiſtin de adoleſcente has ædes? quid taces? ubi nunc tute habitas?
Ca. Emi, atq; argentum dedi minas quadraginta adoleſcenti ipſi
In manum. Me. dediſtin argentum? Ca. factum, neq; facti piget.
Me. Aedepol fidei adoleſcentẽ mandatum malæ, dediſti næ hoc pacto ei
Gladium, qui ſe occideret, quid ſecus eſt, aut quid intereſt, dare
Te in manus argentum amanti homini adoleſcenti, animi impoti,
Qui exædificaret ſuam inchoatam ignauiam? Ca. non ego
Illi argentum redderem? Me. non redderes, neq; de illo quicquam
Neq; emeres, neq; uenderes, nec qui deterior eſſet, faceres copiam.
Inconciliaſtin eum, qui mandatu'ſt tibi? illum, qui mandauit, eum
Exturbaſti ex ædibus? ædepol mandatum pulchre, et curatũ probe.
Crede huic tute, iam ſuã melius rem geſſerit. Ca. ſubigis maledictis.
Me tuis Megaronides nouo modo, adeo, ut quod meæ concreditum
Sit taciturnitati clàm, fidei & fiduciæ, ne enunciarem quoiq̃,
Neu facerem palàm, ut mihi neceſſe ſit iam, id tibi concredere.
Me. Mihi quod credideris ſumes, ubi poſueris. Ca. circumſpicedum te, ne
Quis abſit arbiter nobis, & quæſo identidem circumſpice.
Me. Auſculto ſi quid dicas. Ca. ſi taceas, loquar, quoniam hinc eſt

Profectus peregre Charmides, theſaurum mihi demonſtrauit
In hiſce ædibus, hic in conclaui quodam, ſed circunſpice.
Me. Nemo eſt. Ca. nummorum philippeum ad tria millia.
Id ſolus ſolum per amicitiam, & per fidem flens me obſecrauit
Suo ne gnato crederem, ne ue quoiq̃, unde ad eum id
Poſſet permaneſcere, nunc ſi ille huc ſaluos reuenit, reddam
Suum ſibi, ſi quid eo fuerit, certo illius filiæ, quæ mihi mandata,
Si habeo, dotem unde dem, ut eam in ſe dignam conditionem
Collocem. Me. proh Di immortales uerbis paucis q̃ cito
Alium feciſti me, alius ad te ueneram, ſed ut occœpiſti, perge
Porrò proloqui. Ca. quid tibi ego dicam, qui illius ſapientiam,
Et meam fidelitatem, & celata omnia penè ille ignauos
Funditus peſſundedit? Me. qui dum? Ca. quia rure dum ſum
Ego unos ſex dies, me abſente, atq; inſciente, inconſultu meo,
Aedes uenales haſce inſcribit litteris, adſeriuit magis
Et inhiauit acrius lupus, obſeruauit, dum dormitarent canes,
Gregem uniuerſum uoluit ſecum auortere, feciſſet ædepol,
Ni hæc præſenſiſſent canes, ſed nunc rogare ego uiciſſim te uolo,
Quid fuit officium meum me facere, face ſciam, utrum indicare
Me ei theſaurum æquom fuit, aduorſum quod eius
Me obſecrauiſſet pater, an ego alium dominum paterer
Fieri hiſce ædibus, qui emiſſet? eius eſſet ne eius pecunia?
Emi egomet potius ædeis, argentum dedi, theſauri
Cauſa, ut ſaluom amico traderem, neq; adeo haſce emi
Mihi, nec uſuræ meæ, illi redemi rurſum, à me argentum dedi.
Hæc ſunt, ſeu rectè, ſeu peruorſe, facta ſunt, egomet feciſſe,
Confiteor Megaronides, hem mea malefacta, hem meam
Auaritiam tibi, haſcine me propter res maledictas
Famas ferunt. Me. pauſa, uiciſti caſtigatorem tuum, occluſiſti
Linguam, nihil eſt qui reſpondeam. Ca. nunc ego te quæſo,
Vt me opera & conſilio iuues, communiceſq; hanc mecum meam
Prouinciam. Me. polliceor operam, ergo ubi eris paulopoſt? Ca. domi
Nunquid uis? Me. cures tuam fidem. Ca. fit ſedulo. Me. ſed qd ais?
Ca. Quid uis? Me. ubi nunc adoleſcens habet? Ca. poſticulum
Hoc recepit, quom ædeis uendidit. Me. iſtuc uolebam ſcire.
I ſanè nunc iam, ſed qd ais? Ca. qd? Me. nũc uirgo nẽpe apud te eſt?
Ca. Ita eſt, iuxtaq; eam curo cum mea. Me. rectè facis. Ca. num prius
Quam abeo, me rogitaturus? Me. uale. nihil eſt profecto ſtultius,
Neq; ſtolidius, neq; mendaciloquius, neq; argutum magis,

Neq; confidentiloquius, neq; periurius, q̃ urbani aſſidui
Ciues, quos ſcurras uocant. atq; egomet me adeo cum illis
Vna ibidem traho, qui illorum uerbis falſis acceptor fui.
Qui omnia ſe ſimulant ſcire, ne quicq̃ ſciunt.
Quod quiq; in animo habent, aut habituri ſunt,
Sciunt. id quod in aurem Rex Reginæ dixerit, ſciunt. quod
Iuno fabulata ſit cum Ioue, quæ neq; futura, neq; facta ſunt,
Tamen illi ſciunt, falſò ne, an uere laudent, culpent, quem uelint,
Non flocciſaciunt, dum illud quod lubeat ſciant, omnes
Mortales hunc aiebant Calliclem indignum ciuitate hac
Eſſe uiuere, bonis qui hunc adoleſcentem euertiſſet ſuis.
Ego de uerbis eorum famigeratorum inſcius, proſilui amicum
Caſtigatum innoxium, quod ſi exquiratur uſq; ab ſtirpe authoritas,
Vnde quicquid auditum dicant, niſi id appareat, famigerator
Næ ſit cum damno & malo, hoc ita ſi fiat, publico fiat bono.
Pauciſſimi faxim, q ſciāt, qđ neſciūt, occluſioreq; habeāt ſtultiloquē-
(tiam.

ACTVS SECVNDVS.

Lyſiteles adoleſcens.

Vltas res ſimul in meo corde uorſo, multum in cogitando
m Dolorē īdipiſcor, egomet me cōquoquo, et macero, et đfatigo.
Magiſter mihi exercitor animus, hinc eſt, ſed hoc nō liquet,
Nec ſatis cogitatum, utram potius harum mihi artem expeteſſam,
Vtram ætati agundæ arbitrer firmiorem, amori ne, an rei
Obſequi potius par ſiet, utra in parte plus uoluptatis ſit uitæ
Ad ætatem agundam, de hac re mihi ſatis haud liquet, niſi hoc
Sic faciam, opinor utrăq; rem, ſimul exputem, iudex ſim reus'ue
Ad eam rem, ita faciam, ita placet, omnium primum
Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant, nunq̃
Amor quenq̃ niſi cupidum hominem poſtulat, ſe in plagas
Conijcere eos cupit, eos conſectatur, ſubdole blanditur, ab re
Conſulit, blandiloquentulus, harpago, mendax, cuppes, auarus,
Elegans, deſpoliator, latebricolarum hominum corruptor,
Blandus, inops, celati indagator, nam quàm ad quod clamat,
Quàm extemplo ſæuis ſagittis percuſſus eſt, illico res foras
Labitur, liquitur, da mihi hoc mel meum, ſi me amas, ſi audis.
Ibi ille cuculus, ocelle mi, fiat, & iſtuc, & ſi amplius uis dari,
Dabitur. ibi illa pendentem ferit. iam amplius orat, non ſat

Id eſt mali, ni amplius etiam, quod bibit, quod come'ſt;
Quod facit ſumpti, nox datur, ducitur familia tota.
Veſtiplica unctor, auri cuſtos, flabelliferæ, ſandaligerulæ.
Cantrices, ciſtellatrices, nancij, renuncij, raptores panis & peni
Fit ipſe, dum illis comis eſt, inops amator, hæc ego quom ago cum
Meo animo, & recolo, ubi qui eget, q̃ precij ſit parui, apage te
Amor, non places, nihil te utor, q̃q̃ illud eſt dulce, eſſe & bibere.
Amor amara dat, tibi ſatis, quod ægre ſit, fugit forum.
Fugat uos cognatos, fugat ipſe ſe à ſuo contuitu.
Neq; n. eum ſibi amicum uolunt dici, mille modis amor
Ignorandu'ſt, procul adhibendus eſt, atq; abſtinendum.
Nam qui in amore præcipitauit, peius perit, q̃ ſi ſaxo ſaliat.
Apageſis amor, tuas res tibi habe, amor mihi amicus ne fuas unq̃.
Sunt tamen quos miſeros, maleq́; habeas, quos tibi obnoxios
Feciſti, certu'ſt ad frugem applicare animum, q̃q̃ ibi animo
Labos grandis capitur, boni ſibi hæc expetunt, rẽ, fidem, honorem,
Gloriam, & gratiam, hoc probis preciu'ſt, eo mihi magis lubet
Cum probis potius, q̃ cum improbis uiuere uanidicis.

Philto ſenex. Lyſiteles adoleſcens.

Q Vo illic homo ſe penetrauit ex ædibus? Ly. pater adſum,
Impera qđ uis, neq; tibi ero in mora, neq; latebroſe me abs tuo
Conſpectu occultabo. Ph. feceris par tuis cæteris factis, patrem
Tuum ſi percoles, per pietatem nolo ego cum improbis te uiris
Gnate mi, neq; in uia, neq; in foro ullum ſermonem exequi.
Noui ego hoc ſæculum moribus quibus ſit, malus bonum malum
Eſſe uolt, ut ſit ſui ſimilis, turbant, miſcent mores mali, rapax,
Auarus, inuidus, ſacrũ prophanũ, publicum priuatum habent
Hiulca gens, hæc ego doleo, hæc ſunt, quæ excruciant.
Hæc dies, noctesq́; tibi canto, ut caueas, quod manu non queunt
Tangere, tantum fas habent, quo manus abſtineant.
Cætera rape, trahe, fuge, late. lachrumas, hæc mihi, quom uideo;
Eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum duraui, quin prius
Me ad plureis penetraui, nam ij mores maiorum laudant.
Eoſdem lutitant, hiſce ego te artibus gratiam facio, neu colas,
Neu imbuas ingenium, meo modo, & moribus uiuito antiquis.
Quæ ego tibi præcipio, hæc facito, nihil ego iſtos moror faeceos
Mores, & turbidos, quibus boni dedecorant ſe, hæc tibi, ſi mea
Imperia capeſſes, multa bona in pectore conſident.

Ly. Semper ego uſq; ad hanc ætatem ab ineunte adoleſcentia
Tuis ſeruiui ſeruitutem imperijs, & præceptis pater.
Proin ego me liberum eſſe ratus ſum, pro imperio tuo
Meum animum tibi ſeruitutem ſeruire æquom cenſui.
Ph. Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat ſuo,
Vtrum id ita ne eſſe mauelit, ut eum animus æquom cenſeat,
An ita potius, ut parentes eum eſſe, & cognati uelint,
Si animus hominem ꝑpulit, actum eſt, ſi animo ſeruiuit, non ſibi.
Si ipſe animum perpulit, dum uiuit, uictor uictorum cluet.
Tu ſi animum uicisti, potius q̃ animus te, eſt quod gaudeas.
Nimio ſatius tui opu'ſt, te ita eſſe, q̃ ut animo lubet.
Qui animum uincunt, q̃ quos animus, ſemper probiores
Cluent. Ly. Iſtæc ego mihi ſemper habui ætati tegumentum
Meæ, ne penetrarem me usq̃, ubi eſſe damni conciliabulum.
Ne noctu irem obambulatum, neu ſuum adimerem alteri.
Neu tibi ægritudinem pater pararem, parſi ſedulo.
Sarta tecta, tua præcepta uſq; habui mea modeſtia.
Ph. Quid exprobras, bene quod feciſti? tibi feciſti, non mihi.
Mihi quidem ætas acta eſt, tua iſtuc refert maxume.
Is probus eſt, quem non pœnitet, q̃ probus ſit, & frugi bonæ.
Benefacta benefactis alijs pertegito, ne perpluant.
Qui ipſus ſe contemnit, in eo'ſt indoles induſtriæ.
Ly. Ob eam rem hæc pater autumaui, quia res quæda'ſt, quam uolo.
Ego me abs te exorare. Ph. quid id eſt? ueniam iam dare geſtio.
Ly. Adoleſcenti huic genere ſummo, amico, atq; æquali meo,
Minus qui caute, & cogitate ſuam rem tractauit pater,
Bene uolo ego illi facere, ſi tu non abnuis. Ph. nempe de tuo?
Ly. De meo, nam quod tuu'ſt, meu'ſt, omne meum, eſt autem tuum.
Ph. Quid, is eget ne? Ly. eget. Ph. habuit ne rem? Ly. habuit.
Ph. Qui eam perdidit? publicis ne affinis fuit, an maritumis
Negocijs? mercaturam ne, an uenales habuit, ubi rem perdidit?
Ly. Nihil iſtorum. Ph. quid igitur? Ly. per comitatem ædepol
Pater, præterea aliquantum animi cauſſa in delicijs diſperdidit.
Ph. Adepol hominem prædicatum fermè familiariter, qui
Quidem nunq̃ per uirtutem rem confregit, atq; eget,
Nihil moror eum tibi eſſe amicum, cum eiuſmodi uirtutibus.
Ly. Quia ſine omni malitia, ſi tolerare eius egeſtatem uolo.
Ph. De mendico male meretur, qui ei dat quod edat, aut quod bibat.
Nam & illud quod dat, perdit, & illi producit uitam ad miſeriã.

Non eo hoc dico, quin quæ tu uis, ego uelim, & faciam lubens:
Sed ego hoc uerbum quom illi quoidam dico, præmonſtro tibi,
Vt ita aliorum miſereat, atque tui alius miſereat.
Ly. Deſerere illum, & deiuuare in rebus aduorſis pudet.
Ph. Pol pudere, q̃ pigere præſtat, totidem litteris. Ly. ædepol
Deûm uirtute dicam pater, & maiorum, & tua multa bona
Bene parta habemus, bene ſi amico feceris, ne pigeat feciſſe.
At potius pudeat, ſi non feceris. Ph. de magnis diuitijs ſiquid
Demas, plus fit an minus? Ly. minus pater, ſed ciui
Immunifico ſcis quid cantari ſolet, quod habes, ne habeas.
Et illud, quod nunc non habes, habeas malum, quandoquidem
Nec tibi bene eſſe potes pati, nec alteri. Ph. ſcio equidem
Iſtuc ita ſolere fieri. uerum gnate mi is eſt immunis, quoi
Nihil eſt, qui munus fungatur ſuum. Ly. deûm uirtute
Habemus, & qui noſmet utamur pater, & alijs qui comitati
Simus beneuolentibus. Ph. non ædepol tibi pernegare poſſum
Quicq̃, quod uelis, quoius egeſtatem tolerare uis? loquere
Audacter patri. Ly. Leſbonico huic adoleſcenti Charmidæ filio,
Qui illic habitat. Ph. qui comedit quod fuit, quod non fuit?
Ly. Ne opprobra pater, multa ueniunt homini, quæ uolt, quæ ne uolt.
Ph. Agedum eloquere, quid dare illi nunc uis? Ly. nihili quicq̃ pater.
Sapientiæ ætas condimentu'ſt, ſapiens ætati cibus eſt.
Ph. Mentire ædepol gnate, atq; id nunc facis, haud conſuetudine.
Nam ſapiens quidem pol ipſe fingit fortunam ſibi.
Eo ne multa quæ ne uolt, eueniunt, niſi fictor malus ſiet.
Ly. Multa opera opus fictuare, qui ſe fictorem probum
Vitæ eſſe agundæ expetit, ſed hic admodum adoleſcentulus.
Ph. Non ætate, uerum ingenio adipiſcitur ſapientia.
Ly. Tu modo ne me prohibeas accipere, ſiquid det mihi.
Ph. An eo egeſtatem tu tolerabis, ſiquid ab illo acceperis?
Ly. Eo pater. Ph. pol ego iſtam uolo me rationem edoceas.
Ly. Lycet, ſcin tu illum quo genere gnatus ſit? Ph. ſcio apprime probo.
Ly. Soror illi eſt adulta uirgo grandis, eam cupio pater ducere
Vxorem. Ph. ſine dote? Ly. ſine dote. Ph. uxorẽ? Ly. ita, tua re ſalua
Hoc pacto ab illo inibis ſummam gratiam, neq; commodius
Vllo pacto ei poteris auxiliarier. Ph. ego indotatam te
Vxorem ut patiar? Ly. patiundum eſt pater, & eo pacto
Addideris noſtræ lepidam famam familiæ. Ph. multa ego poſſum
Docta dicta, & quãuis facunde loqui, hiſtoriam ueterem,

Atq; antiquam hæc mea ſenectus ſuſtinet, uerum ego quando
Te & amicitiam, & gratiam in noſtram domum uideo allicere,
Etſi aduorſatus tibi fui, iſtæc iudicio tibi permitto, poſce, duce
Ly·Di te ſeruaſſint mihi, ſed adde ad iſtam gratiam unum.
Ph·Quid id eſt autem unum? Ly·eloquar, tute ad eum adeas,
Tu te concilies, tute poſcas, ecce res nimio citius.
Tranſiges, firmum omne erit, quod tu egeris, grauius erit
Tuum unum uerbum ad eam rem, q̃ centum mea·Ph·ecce autem
In benignitate hoc repperi negocium, dabitur opera.
Ly·Lepidus uiuis, hæ ſunt ædes, hic habet, Leſbonico
Eſt nomen, age rem cura, ego te opperiar domi.

Philto ſenex.

On optuma hæc ſunt, neq; ego ut æquom cenſeo.
n Verum meliora ſunt, q̃ quæ deterruma.
Sed hoc unum conſolatur me, atq; animum meum.
Quia qui nihil aliud, niſi quod ſibi ſoli placet,
Conſulit, aduorſum filium nugas agit.
Miſer ex animo fit, ſatius nihilo facit
Suæ ſenectuti, is acriorem hyemem parat.
Quom illam opportunam tempeſtatem conciet.
Sed aperiuntur ædes, quo ibam, commode
Ipſe exit Leſbonicus cum ſeruo foras.

Leſbonicus adoleſcens. Staſimus ſeruos. Philto ſenex.

m Inus qndecim dies ſunt, ꝙ pro his ædibus minas quadraginta·
Accepiſti à Callicle, eſt ne hoc qđ dico Staſime? St·quom cóſide
Meminiſſe uideor fieri·Le·qd factu'ſt eó? St·comeſum, (ro.
Expotum, exutum, elotum in balineis, piſcator, piſtor abſtulit,
Lanij, coqui, holitores, myropolæ, aucupes, conſit cito
Quam ſi tu obijcias formicis papauerem·Le·nimis hercle
In hiſce rebus ſumptus eſt eximius·St·quid quod dediſti ſcortis?
Le·Ibidem unà traho·St·quid quod ego defraudaui?
Le·Hem iſta ratio maxuma eſt·St·non tibi illud apparere,
Si ſumas poteſt, niſi tu immortale rere eſſe argentum tibi.
Sero atq; ſtulte prius quod cautum oportuit, poſt q̃
Comedit rem poſt, rationem putat·Le·nequaq̃ argenti
Ratio comparet tamen·St·ratio quidem hercle apparet.
Argentum οἴχεται minas quadraginta accepiſti à Callicle

Et ille ædes abs te mancupio accepit. Le. admodum.
Ph. Pol opinor affinis noſter ædes uendidit, pater quom peregre
Veniet, in porta eſt locus, niſi forte inuenirem filium quom repſerit.
St. TrapeZitæ mille drachmarum olympicum, quas de ratione
Debuiſti, redditæ. Le. nempe quas ſpopondi. St. immo
Quas dependit inquit, qua ſponſione pronuper tu exactus es.
Pro illo adoleſcente, quem tu aiebas eſſe diuitem factum,
Vt quidem illud perierit. Le. factum id quoq; eſt.
Nam nunc eum uidi miſerum, & me eius miſertu'ſt.
St. Miſeret te aliorum, tui te nec miſeret, nec pudet.
Ph. Tempus adeundi. Le. eſt ne hic Philto qui aduenit?
Is hercle eſt ipſus. St. ædepol næ ego iſtum uelim meum
Fieri ſeruum cum ſuo peculio. Ph. herum atq; ſeruom plurimum
Philto iubet ſaluere Leſbonicum & Staſimum. Le Di dunt
Tibi Philto quæquonq; optes, quid agit filius?
Ph. Bene uolt tibi. Le. ædepol mutuum mecum facit.
St. Nequicq̃ illud uerbu'ſt, bene uolt, niſi qui bene facit.
Ego quoq; uolo eſſe liber, nequicq̃ uolo hic poſtulet
Frugi eſſe, nugas poſtulat. Ph. meus gnatus me ad te
Miſit, inter ſe atq; uos affinitatem ut conciliarem & gratiam
Tuam uolt ſororem ducere uxorem, & mihi
Sententia eade'ſt, & uolo. Le. haud neſcio tu
Bonis tuis rebus meas res irrides malas. Ph. homo ego ſum,
Homo tu es, ita me amabit Iuppiter, neq; te deriſum ueni,
Neq; dignum puto, uerum hoc, ut dixi, meus me orauit filius,
Vt tuam ſororem poſcerem ſibi uxorem. Le. mearum rerum
Me nouiſſe æquo'ſt ordinem, cum uoſtris noſtra non eſt
Aequa factio, affinitatem uobis aliam quærite.
St. Satin tu ſanus mentis, aut animi tui, qui conditionem
Hanc repudies? nam illum tibi ferentarium eſſe amicum
Inuentum intellego. Le. abin hinc dierecte? St. ſi hercle
Ire occipiam uotis. Le. niſi quid me aliud uis Philto, tibi
Reſpondi. Ph. benigniorem Leſbonice te mihi, q̃ nunc
Experior eſſe, confido fore, nã & ſtulte facere, & ſtulte fabularier,
Vtrũq; Leſbonice in ætate haud bonu'ſt. St. uerum hercle
Hic dicit. Le. oculum tibi effodiam, ſi uerbum addideris.
St. Hercle quid dicam tamen, nam ſi ſic non licebit, luſcus dixero.
Ph. Ita tu nunc dicis non eſſe æquiperabiles uoſtras cum noſtris
Factiones, atq; opes? Le. dico. Ph. quid tunc, ſi in ædem

Ad cœnam ueneris, atq; ibi opulentus tibi par forte ut uenerit,
Appoſita ſit cœna, popularem quam uocant, ſi illi congeſtæ
Sint epulæ à clientibus ſiquid tibi placeat, quod illi congeſtum ſiet,
Edes ne, an incœnatus cum opulento accumbes? Le. edam,
Niſi ſi ille uetet. St. at pol ego etiam ſi uetet edam, atq; ambabus
Malis expletis uorem, & quod illi placeat præripiam potiſſumum.
Neq; illi concedam quicq̃ de uita mea, uerecundari neminem
Apud menſam decet, nam ibi de diuinis atq; humanis cernitur.
Ph. Rem fabulare. St. non tibi dicam dolo, decedam ego illi
De uia, de ſemita, de honore populi, uerum quod ad uentrẽ attinet.
Non hercle hoc longe, niſi me pugnis uicerit, cœna hac annona eſt
Sine ſacris hæreditas. Ph. ſemper tu hoc facito Leſbonice cogites,
Id optumum eſſe, tute ut ſis optumus, ſi id nequiueris, ſaltem ut
Optumis ſis proxumus, nunc conditionem hanc, quam ego fero,
Et quam abs te peto, dare, atq; accipere Leſbonice te uolo, Dei
Diuites ſunt, Deos decet opulentia, & factiones, uerũ nos homũculi,
Salillum animæ, quæ cũ extemplo amiſimus, æque mendicus
Atq; ille opulentiſſimus cenſetur ad Acherontem mortuus.
St. Mirum ni tu illuc tecum diuitias feras, ubi mortuus ſis.
Ita ſis ut nomen cluet. Ph. nunc ut ſcias hic factiones, atq; opes
Non eſſe, neq; nos tuam neglegere gratiam ſine dote poſco tuam
Sororem filio, quæ res bene uortat, habeon pactam? quid taces?
St. Proh Di immortales conditionem quoiuſmodi. Ph. quin fabulare.
Di bene uortant, ſpondeo. St. heu ubi uſus nihil erat dicto, ſpondeo,
Dicebat, nunc hic quoniam opus eſt, non quit dicere.
Le. Cum affinitate ueſtra me arbitramini dignum, habeo uobis
Philto magnam gratiam, ſed etſi hercles grauiter cecidit ſtultitia mea
Philto, eſt ager ſub urbe hic nobis, eum dabo dotem ſorori.
Nam is de ſtultitia mea ſolus ſuperſit præter uitam reliquos.
Ph. Profecto dotem nihil moror. Le. certũ'ſt dare.
St. Noſtram me nutricem here, quæ nos educat, abalienare
A nobis? caueſis feceris, qd edemus nos met poſtea? Le. etiã tu taces?
Tibi ego rationem reddam. St. plane perimus niſi quid ego
Comminiſcor. Philto te uolo. Ph. ſi quid uis Staſime. St. huc.
Concede aliquantum. Ph. licet. St. arcano tibi ego hoc
Dico, ne ille ex te ſciat, ne'ue alius quiſq̃. Ph. crede
Audacter quid lubet. St. per deos atq; homines dico, ne tu
Illum agrum tuum ſinas unq̃ fieri, neq; gnati tui.
Ei rei argumentum dicam. Ph audire ædepol lubet. St. primum

Omnium olim terra quom proſcinditur, in quinto quoq; ſulco
Moriuntur boues. Ph. apage. St. acherontis oſtium in noſtro'ſt
Agro, tum uinum priusq̃ coactu'ſt, pendet putidum.
Le. Conſuadet homini credo, etſi ſceleſtus eſt, at mihi infidelis
Non eſt. St. audi cætera, poſt id frumẽti quãdo albi muſſis maxuma'ſt
Tribus tantis illi minus reddit, quam obſeueris. Ph. hem iſtic
Oportet obſeri mores malos ſi in obſerendo poſſint interficier.
St. Neq; unq̃ quisq̃, ſi quoius ille ager fuit,
Quin peſſume ei res uorterit, quium fuit, alij exulatum
Abierunt, alij emortui, alij ſe ſuſpendere, hem nunc hic
Quoius eſt, ut ad incitas redactus. Ph. apage à me iſtunc agrum.
St. Magis apage dicas, ſi omnia audiueris, nam fulguritaſſunt
Alternæ arbores, ſues moriuntur angina acerrume.
Oues ſcabræ ſunt, tam glabræ hem, q̃ hæc eſt manus.
Tum autem Syrorum genus, quod patientiſſimum
Hominum, nemo extat, qui ibi ſex menſes uixerit.
Ita cuncti ſolſticiali morbo decidunt. Ph. credo ego
Iſtuc Staſime ita eſſe, ſed campas genus multo Syrorum
Iam ante it patientia, ſed iſte eſt ager profecto ut te
Audiui loqui, malos in quem omnes publice mitti decet.
Sicut fortunatorum memorant inſulas, quo cuncti qui
Aetatem egerunt caſte conueniant, contra iſtoc
Detrudi maleficos æquom uidetur, qui quidem iſtius ſint modi
Hoſpitium eſt calamitatis. St. quid uerbis opu'ſt? quam uis
Malam rem quæras, illic reperias. Ph. at tu hercle ibi,
Et alibi. St. caueſis dixeris me tibi dixiſſe hoc. Ph. dixiſti
Arcano ſatis. St. quin hic quidem cupit illum ab ſeſe
Abalienarier, ſi quidem reperire poſſet quoius os ſublinat.
Ph. Meus quidem hercle nunq̃ fiet. St. ſi ſapies quidem.
Lepide hercle de agro ego hunc ſenem deterrui.
Nam qui uiuamus nihil eſt, ſi illum amiſerit.
Ph. Redeo ad te Leſbonice. Le dic ſodes mihi, quid hic
Locutus tecum? Ph. quid cenſes? homo'ſt.
Volt fieri liber. uerum quod det, non habet.
Le. Et ego eſſe locuples, uerum nequicq̃ uolo. St. licitum,
Si uelles, nunc quoniam nihil eſt, non licet. Le. quid tecum Staſime?
St. De iſtoc quod dixiſti modo ſi antea uoluiſſes, eſſes, nunc ſero cupis.
Ph. De dote mecum conuenire nihil potes, quid tibi lubet, tute
Agito cum nato meo, nunc tuam ſororem filio poſco meo.

Quæ res

Quæ res bene uortat, quid nunc etiam non uis? Le. quid
Iſtuc? quando ita uis, Di bene uortant, ſpondeo nunquam
Aedepol quoiq̃ tam expectatus filius natus, q̃ illud eſt.
Spondeo natum mihi. St. Di fortunabunt uoſtra conſilia.
Ph. Ita uolo. Le. ſed Staſime abi huc ad meam ſororem ad Calliclem,
Dic hoc negocij quomodo actum eſt. St. ibitur.
Le. Et gratulator meæ ſorori. St. ſcilicet. Ph. i hac Lesbonice
Mecum, ut coram nuptijs dies cõſtituatur, eadẽ hæc confirmabimus.
Le. Tu iſtuc cura, quod iuſſi, ego iam hic ero, dic Callicli, me ut
Conueniat. St. quin tu i modo. Le. de dote ut uideat
Quid poſſit facto. St. i modo. Le. nam certu'ſt ſine
Dote addere. St. quin tu i modo. Le. neq; enim illi
Damno unquam eſſe patiar. St. abi modo. Le. meam
Neglegentiam. St. i modo. Le. o' pater, æquom uidetur,
Quin quod peccarim. St. i modo. Le. potiſſumum mihi
Id obſit. St. i modo. Le. o' pater, en unquam aſpiciam te.
St. I modo, i modo, i modo, tandem impetraui abiret. Di
Voſtram fidem, ædepol re geſta peſſume, geſta probe.
Siquidem ager nobis ſaluus eſt, & ſi admodum
In ambiguo'ſt, etiam nunc quid de hac re fiat.
Sed id ſi alienatur, actu'ſt de collo meo, geſtandus
Peregre clypeus, galea, ſarcina, effugiet ex urbe, ubi erunt
Factæ nuptiæ, ibit iſtuc aliquo in maxumam malam crucem
Latrocinatum aut in aſiam, aut in Ciliciam, ibo huc
Quo mihi imperatu'ſt, etſi odi hanc domum,
Poſtquam exturbauit hic nos ex noſtris ædibus.

ACTVS TERTIVS.

Callicles ſenex. Staſimus ſeruus.

QVo modo tu iſtuc Staſime dixiſti? St. noſtrũ herilem filium
Leſbonicum ſuam ſororem deſpondiſſe hoc modo. Ca. quoi
Homini deſpondit? St. Lyſiteli Philotonis filio, ſine dote.
Ca. Sine dote ille illam in tantas diuitias dabit? Non credibile
Dicis. St. at tu ædepol nullus credas, ſi hoc non credis, ego
Credidero. Ca. quid? St. me nihil pendere. Ca. quamdudum
Iſtuc, aut ubi actu'ſt? St. illico hic ante oſtium tam modo
Inquit præneſtinus. Ca. tanton in re perdita, q̃ in re
Salua Leſbonicus factus eſt frugalior? St. atq; equidem

Ipſus ultro uenit Philto oratum filio. Ca. flagitium quidem
Hercle fiet, niſi dos dabitur uirgini, poſtremo ædepol ego
Iſtam rem ad me attinere intellego, ibo ad meum caſtigatorem,
Atq; ab eo conſilium petam. St. propemodum quid illic
Feſtinet ſentio, & ſubolet mihi, ut agro euortat Leſbonicum,
Quando euertit ædibus, o' here Carmide, quoniam abſente te
Hic tua res diſtrahitur tibi, utinam te rediſſe ſaluom uideam.
Vt inimicos tuos ulciſcar, ut mihi, ut erga te fui & ſum, referas
Gratiam, nimium difficile'ſt reperiri amicum, ita ut nomen
Cluet, quoi tuam quom rem crederis, ſine omni cura dormias.
Sed generum noſtrum ire eccillum uideo cum affini ſuo.
Neſcio quid non ſatis inter eos conuenit, celeri gradu
Eunt uterq;, ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud iuxta me aſtiterunt, huc aliquantum abſceſſero.
Eſt lubido orationem audire duorum affinium.

Lyſiteles. Leſbonicus. Staſimus.

Ta illico, noli aduorſari, neq; te ocultaſſis mihi. Le. potin
Vt me ire, quo profectus ſum ſinas? Ly. ſi in rem tuam
Leſbonice eſſe uideatur gloriæ, aut famæ, ſinam. Le. qđ eſt
Facillumum facis. Ly quid id eſt? Le. amico iniuriam.
Ly. Neq; meu'ſt, neq; facere didici. Le. indoctus q̃ docte facis.
Quid faceres, ſi quis docuiſſet te, ut ſic odio eſſes mihi.
Qui bene quom ſimulas facere mihi te, male facis, male conſulis.
Ly. Ego ne? Le. tu næ. Ly. quid malefacio? Le. quod ego uolo,
Id quom facis. Ly tuæ rei bene conſulere cupio. Le. tu mihi
Es melior, q̃ egomet mihi? ſat ſapio, ſatis in rem quæ
Sint meam, ego conſpicio mihi. Ly. an id eſt ſapere, ut qui
Beneficium beneuolente repudies? Le. nullum beneficium
Eſſe duco id, quod quoi facias, non placet. Ly. ſcio ego, &
Sentio ipſe quid agam, neq; a̓ me officium migrat.
Nec tuis depellor dictis, quin rumori ſeruiam. Le. quid ais?
Ly. Nam retineri nequeo quin dicam ea, quæ promeres.
Ita ne tandem maiores famam tradiderunt tibi tui,
Vt uirtute eorum ante parta, per flagitium perderes?
Atq; honori poſterorum tuorum ut uindex fieres?
Tibi paterq;, auosq; facilem fecit, & planam uiam
Ad quærendum honorem, tu feciſti, ut difficilius foret

Culpa

Culpa maxume, & deſidia, tuiſq; ſtultis moribus præoptauiſti
Amorem tuum uti uirtuti præponeres, nunc te hoc pacto
Credis poſſe obtegere errata. Le. ah non ita'ſt. Ly. capeſſe
Virtutem animo, & corde expelle deſidiam tuo, in foro operam
Amicis da, haud in lecto amicæ, ut ſolitus es, atq; ego iſtum
Agrum tibi relinqui ob eam rem enixe expeto, ut tibi ſit, qui te
Corrigere poſſis, ne omnino inopiam ciues obiectare poſſint tibi,
Quos tu inimicos habes. Le. omnia ego iſtic quæ tu dixiſti, ſcio.
Vel exignauero, ut rem patriam, & gloriam maiorum
Fœdarim meûm, ſciebam, ut eſſe me deceret, facere non
Quibam miſer, ita ui Veneris uictus, otio captus, in fraudem
Incidi, & tibi nunc, perinde ac merere, ſummas habeo gratias.
Ly. At operam perire meam ſic, & te hæc dicta corde ſpernere,
Perpeti nequeo, ſimul me piget parum pudere te.
Et poſtremo niſi me auſcultas, atq; hoc, ut dico, facis.
Tute pone te latebis facile, ne inueniat te honor.
In occulto iacebis, quom te maxume clarum uoles, pernoui
Equidem leſbonica imperitum tuum ingenium admodum.
Scio te ſponte non tuapte erraſſe, ſed amorem tibi
Pectus obſcuraſſe, atq; ipſe amoris teneo omneis uias
Ita eſt amor, baliſta ut iacitur, nihil ſic celere eſt, neq; uolat.
Atq; is mores hominum moros, & moroſos efficit.
Minus placet magis quod ſuadetur, quod diſſuadetur, placet.
Quom inopia'ſt, cupias, quando eius copia'ſt, tum non uelis.
Ille qui aſpellit, is compellit, ille qui non ſuadet, uetat.
Inſani'ſt & malum in hoſpitium deuorti ad cupidinem.
Sed te moneo hoc etiam atq; etiam, ut reputes, quid facere expetas.
Si iſtuc ut conare, facis indicium, tuum incendes genus.
Tum igitur tibi quærit cupido, genus qui reſtinguas tuum.
Atq; erit, ſi nactus, proinde ut corde amantes ſunt capti,
Neſciunt illum quidem, relinques genus, qui concluſit tuum.
Facile eſt inuentu, datur ignis, tametſi ab inimicis petas.
Le. Sed tu obiurgans me a peccatis, rapis deteriorem in uiam.
Meam uis ſororem tibi dem, ſuades ſine dote, hoc non conuenit.
Me qui abuſus ſum tantam rem patriam, porro in diuitijs
Eſſe, agrumq; habere, egere illam autem, ut me merito oderit.
Nunquam erit alienis grauis, qui ſuis ſe concinnat leuem.
Sicut dixi faciam, nolo te iactari diutius. Ly. tanto melius te
Sororis cauſa egeſtatem exequi, atq; eum agrum me habere,

Quam te, tua qui tolleres mœnia. Le. nolo ego mihi te
Tam proſpicere, qui meam egeſtatem leues, ſed ut inops
Infamis ne ſim, ne mihi hanc famam differant, me
Germanam meam ſororem in concubinatum tibi ſine dote
Dediſſe magis, quàm in matrimonium, quis me improbior
Perhibeatur eſſe? hæc famigeratio te honeſtet, mecum collutet.
Etſi ſine dote duxeris, tibi ſit emolumentum honoris, mihi
Quod obiectent ſiet. Ly. quoi te dictatorem cenſes fore, ſi
Abs te agrũ acceperim, neq; uolo, neq; poſtulo, neq; cẽſeo, uerũtamen
Is eſt honos homini pudico meminiſſe officium ſuum, ſcio equidem
Te animatus ut ſis ſtudio, ſubolet ſentio, id agis ut ubi affinitatem
Inter nos noſtram adſtrinxeris, atq; eum agrum dederis,
Nequicquam hic tibi ſit, qui uitam colas, effugias ex urbe
Inanis profugiens, patriam deſerens, cognatos, affinitatem, amicos,
Factis nuptijs, mea opa hinc proterritum te, meaq; auaritia autumẽt.
Id me commiſſurum, ut patiar fieri, ne animum induxeris, quis me
Improbior perhibeatur eſſe? hæc famigeratio te honeſtet, me autem
Conlutulet, & ſi ſine dote duxeris, tibi ſit emolumentum honoris.
Mihi autem quod obiectent, ſiet. St. non enim poſſum quin exclamẽ,
Euge euge Lyſiteles facile palmã habes, hic uictus. uicit tua comœdia.
Hic agit magis ex argumento, & uerſus meliores facit, ẽt ob ſtultitiã
Tuam te tueris, multa abomina. Le. quid tibi interpellatio,
Aut in concilium huc acceſſio eſt? St. eodem pacto, quo huc acceſſi
Abſceſſero. Le. i hac mecum domum Lyſiteles, ibi de iſtis rebus plura
Fabulabimur. Ly. nihil ego in occulto agere ſoleo, meus ut animus
Eſt, eloquar, ſi mihi tua ſoror, ut ego æquom cenſeo, ita nuptũ datur
Sine dote, neq; tu hinc abiturus, quod meum erit, id erit tuum.
Sin aliter animatus es, bene quod agis, eueniet tibi, ego amicus
Nunquam tibi ero alio pacto, ſic ſententia eſt. St. abijt hercle
Ille quidem, ecquid audis Lyſiteles? ego te uolo, hic quoq; hinc
Abijt Staſime, reſtas ſolus, quid ego nunc agam, niſi uti ſarcinam
Conſtringam, & clypeum ad dorſum accommodem fulcimentæ.
Iubeam ſuppingi ſoccos, non ſiſti poteſt, uideo caculam militarem
Me futurum aut longius, aut aliquem ad regem in ſaginam
Herus ſe coniecit meus, credo ad ſummos bellatores
Acrem fugitorem fore, & capturum ſpolia, ſibi illum qui
Meo hero aduorſus uenerit, egomet autem quom exemplo arcum
Mihi & pharetrã & ſagittas ſumpſero, caſſidẽ in caput, dormibo
Placide in tabernaculo, ad forum ibo, nudiuſſextus quoi

Talẽtum

Talentum mutuum dedi, repoſcam, ut habeã mecũ qđ ferã uiaticum.

Megaronides, Callicles ſenes.

T mihi rẽ narras Callicles, nullo modo poteſt fieri prorſus,
Qui dos detur uirgini. Ca. nãq; hercle honeſte fieri fermè
Non poteſt, ut eam perpetiar ire in matrimonium ſine dote,
Quom eius rem penes me habeam domi. Me. parata dos domi'ſt,
Niſi expectare uis, ut eam ſine dote frater nuptum collocet.
Poſt adeas tute Philtonem, & dotem dare te ei dicas, facere
Id eius ob amicitiam patris. uerũ hoc ego uereor ne iſtæc pollicitatio
Te in crimen populo ponat, atq; infamiam. non temere dicant
Te benignum uirgini, datum tibi dotem ei, quam dares eius à patre
Ex ea largitate illi, neq; ita ut ſit data, columẽ te ſiſtere illi,
Et detraxiſſe autument, nunc ſi opperiri uis aduentum Charmidis,
Perlongu'ſt, huic ducendi interea abſceſſerit. Ca. nam hercle
Omnia iſtæc ueniunt in mentem mihi. Me. uide ſi hoc utibile magis,
Atq; in rem deputas, ut adeam Leſbonicum, edoceam ut res ſe habet.
Ca. Vt ego nunc adoleſcenti theſaurum indicem indomito
Pleno amoris, ac laſciuiæ? minime hercle uero, nam certo ſcio,
Locum quoq; omnem, ubi ſitu'ſt, comederit, quem fodere
Metuo, ſonitum ne ille exaudiat, neu ipſam rem indicet,
Dotem dare ſi dixerim. Me. quo pacto ergo agetur? Ca. clàm dos
Depromi poteſt, dum occaſio ei reperiatur, interim ab amico
Alicunde argentum rogem. Me. potin eſt ab amico alicunde exorari?
Ca. Poteſt. Me. gerræ, ne tu illud uerbum actutum inueneris. mihi q̃dem
Hercle non eſt, quod dem mutuum. Ca. malim hercle ut uerum
Dicas, q̃ fides mutetur. Me. ſed uide conſilium ſi placet.
Ca. Quid conſili'ſt? Me. ſcitum, ut ego opinor conſiliũ inueni. Ca. q̃d eſt?
Me. Homo conducatur aliquis iam quãtum poteſt, quaſi ſit peregrinus.
Ca. Quid is ſcit facere poſtea? Me. is homo exornetur graphice
In peregrinum modũ, ignota facies, quæ nõ uiſa ſit, falſidicus, cófidẽs.
Ca. Quid tum poſtea? Me. quaſi ad adoleſcentem à patre ex Seleucia
Veniat, ſalutem ei nunciet uerbis patris, illum bene gerere rem,
Et ualere, & uiuere, & eum rediturum actutum, ferat
Epiſtolas duas, eas nos conſignemus, quaſi ſint à patre.
Det alteram illi, alteram dicat tibi dare ſeſe uelle. Ca. perge
Porrò dicere. Me. ſéq; aurum ferre uirgini dotem à patre
Dicat, patremq; id iuſſiſſe aurum tibi dare, tenes iam?

Ca.propemodum,atq; auſculto perlubens.Me.tum tu igitur demum
Adoleſcenti aurum dabis,ubi erit locata uirgo in matrimonium.
Ca.Scite hercle ſane.Me.hoc ubi theſaurum effoderis,ſuſpicionem
Ab adoleſcente amoueris, cenſebit aurum eſſe à patre alienatum
Tibi,tu de theſauro ſumes.Ca.ſatis ſtite & probe.
Quanquam hoc me ætatis ſycophantari pudet,ſed epiſtolas
Quandò obſignatas afferet,ſiquando obſignatas
Attulerit epiſtolas,non'ne arbitraris eum adoleſcentem annuli
Paterni ſignum noſſe? Me.etiam.tu taces? ſexcentæ ad eam
Rem cauſſæ poſſunt colligi,illum quem habuit,perdidit.
Alium poſt fecit nouom.Ca.iam ſi obſignatas non feret,dici hoc
Poteſt,apud portitorem eas reſignatas,ibi inſpectasq; eſſe.
Me.In huiuſmodi negocio diem ſermone terere ſegnities mera'ſt.
Quamuis ſermones poſſunt longi texier,abi effodias aurum
Iam confeſtim clanculum, ſeruos , ancillas amoue,atq; audin?
Ca.Quid eſt? Me.uxorem quoq; ipſam hanc rem ut celes face.
Nam pol tacere nunquam quicqua'ſt,quod queat.
Quid nunc ſtas? quin tu te hinc amoues,& te moues? aperi,
Deprome inde auri ad hanc rem quod ſat eſt,continuo
Operito denuo,ſed clanculum ſicut præcepi,cunctos
Exturba ædibus.Ca.ita faciam.Me.at enim nimis
Longo ſermone utimur,diem conficimus,quod iam properato'ſt
Opus,nihil eſt de ſigno quod uereare,me uide.Ca.lepida eſt
Illa cauſa,ut commemoraui,dicere,apud portitores eſſe
Inſpectas.Me.deniq; diei tempus non uides? quid illum putas
Natura illa atq; ingenio? iamdudum ebriu'ſt,quid uis
Probare poterit,tum quod maximu'ſt afferre,non petere
Hiſce dicet.Ch.iam ſat eſt.Me.ego ſycophantam iam conducam
De foro,epiſtolasq; iam conſignabo duas,eumq;
Huc adoleſcentem meditatum probe mittam.Ca.eo
Ego igitur intro ad officium meum,tu iſtuc age.Me.actum reddam.

ACTVS QVARTVS.

Charmides ſenex.

Alſipotenti et multipotenti Iouis fratri tibi Nerei Neptũne,
Lætus,lubens laudes ago,& grates,gratiasq; hẽo,et flucti-
Cũ penes te poteſtas oĩs qdẽ foret meæ uitæ, (bus ſalſis,
Quoniam tuis me ex locis in patriam redeam facis.

Atque

Atq; Neptunne tibi ante alios deos gratias ago, atq; habeo ſummas.
Nam te oēs ſæuum'q;, ſeuerum'q;, atq; auidis moribus commemorāt,
Spurciſicum, immanem, intolerandum, ueſanum, contra, opera
Expertus, nam pol placido te, & clementi meo uſq; modo, ut uolui, uſus
Sum, in alio atq; hanc tuam gloriam iam ante auribus acceperā, &
Nobiles apud homines pauperibus te parcere ſolitum diuites
Damnare atq; domare, abi laudo, ſcis ordine, ut æquo'ſt,
Tractare homines, hoc dis dignu'ſt. ſemper mendicis modeſti ſint.
Fidus fuiſti, infidum eſſe iterant, nam abſq; foret te ſat ſcio in alto
Diſtraxiſſent, dis'q; tuliſſent ſatellites tui me miſerum fœde,
Bona'q; omnia item unà mecum paſſim cæruleos per campos, ita iam
Quaſi canes haud ſecus circunſtabant nauem turbines, uenit
Imber, fluctus'q;, atq; procellæ infenſæ, fregere malum.
Ruere antennas, ſcindere uela, ni tua pax propitia foret præſto.
Apage me ſis deinde hinc, certu'ſt ocio me dare, ſatis partum habeo.
Quibus ærumnis deluctaui filio, dum diuitias quæro? ſed qs hic eſt,
Qui in plateam ingreditur cum nouo ornatu, ſpecie'q; ſimul?
Pol q̄q̄ domum cupio, opperiar, quam hic rem gerat.

Sycophanta. Charmides ſenex.

Vic ego diei nomē trinūmo faciā, nā ego operā meā (leucia,
h Tribus nūmis hodie locaui ad artes nugatorias, aduēio ex Se-
Macedōia, Aſia, atq; Arabia, quas ego neq; oculis, neq; pedi-
Vnquam uſurpaui, uiden egeſtas quid negocij dat homini (bus
Miſero mali? qui ego nunc ſubigor trium nummorum cauſſa, ut has
Epiſtolas dicā ab eo hoie me accepiſſe, quem ego, qui ſit homo neſcio,
Neq; noui, neq; natus, nec ne is fuerit, id ſolide ſcio. Ch. pol hic qdē
Fungino genere eſt, capite ſe totum tegit, hilluricā facies uidetur
Hominis, eo ornatu aduenit. Sy. ille qui me conduxit, ubi conduxit
Adduxit domum, quæ uoluit mihi dixit, docuit, & præmonſtrauit
Prius quomodo, qui'q; agerem, nunc adeo ſiquid ego addidero
Amplius, eo conductor melius de me nugas conciliauerit.
Vt ille me exornauit, ita ſum ornatus, argentum hoc facit.
Ipſe ornamenta à Chorago hæc ſumpſit ſuo periculo, nunc
Ego ſi potero ornamentis hominem circunducere, dabo operam
Vt me eſſe ipſum planè ſycophantam ſentiat. Ch. q̄ magis
Specto, minus placet mihi hæc hominis facies, mira ſunt
Ni illic homo'ſt aut dormitator, aut ſector Zonarius, loca

Contemplat, circumſpectat ſeſe, atq; ædeis noſcitat, credo
Aedepol quo mox furatum ueniat, ſpeculatur loca magis, lubido'ſt
Obſeruare qd agat, ei rei operam dabo. Sy. has regiones demõſtrauit
Mihi ille conductor meus, apud illas ædeis ſiſtendæ mihi ſunt
Sycophantiæ, foreis pultabo. Ch. ad noſtras ædeis hic quidem
Habet rectam uiam, hercle opinor mihi aduenienti hac noctu
Agitandæ ſunt uigiliæ. Sy. aperite hoc, aperite, heus ecquis
His foribus tutelam gerit? Ch. quid adoleſcens quæris? quid uis?
Quid iſtas pultas? Sy. heus ſenex cenſus coniuratori recte
Rationem dedi, Leſbonicum hic adoleſcentem quæro, in his
Regionibus ubi habitet, & item alterum ad iſtanc capitis albitudinẽ,
Calliclen aiebat uocari, qui has mihi dedit epiſtolas.
Ch. Meum gnatum hic quidem Leſbonicum quærit, & amicum meum
Quoi ego liberosq́; bonaq́; commendaui Calliclen. Sy. fac me ſi
Scis certior hiſce homines ubi habitent pater. Ch. quid eos quæris?
Aut quis es? aut unde es? aut unde aduenis? Sy. multa ſimul
Rogitas, neſcio quid expediam potiſſumum, ſin unum quicquid
Singillatim, & placide percunctabere, & meum nomen, &
Mea facta, & itinera ego faxo ſcias. Ch. faciam ita, ut uis.
Agedum nomen tuum primum memora mihi. Sy. magnum
Facinus incipis ſic petere. Ch. quid ita? Sy. quia pater,
Si ante lucem ire occipias à meo primo nomine, concubium
Sit noctis prius q̃ ad poſtremum perueneris. Ch. opus.
Facto'ſt, & uiatico ad tuum nomen, ut tu prædicas. Sy. eſt
Minuſculum alterum, quaſi uaſculum uinarium. Ch. hic homo
Solide ſycophanta eſt, quid ais tu adoleſcens? Sy. quid eſt?
Ch. Eloquere iſti tibi quid homines debent, quos tu quæritas?
Sy. Pater iſtius adoleſcentis dedit has duas mihi epiſtolas Leſbonici.
Ch. Mihi eſt amicus, teneo hunc manifeſtarium, me ſibi
Epiſtolas dediſſe dicit, ludam hominem probe. Sy. ita ut
Occœpi, ſi animum aduortas dicam. Ch. dabo operam tibi.
Sy. Hanc me iuſſit Leſbonico ſuo gnato dare epiſtolam.
Et item hanc alteram ſuo amico Callicli iuſſit dare.
Ch. Mihi quoq; ædepol quoniam hic nugatur, contra nugari lubet.
Vbi ipſe erat? Sy. bene rem gerebat. Ch. ergo ubi?
Sy. In Seleucia. Ch. ab ipſon iſtas accepiſti? Sy. è manibus
Dedit mihi ipſe in manus. Ch. qua facie eſt homo?
Sy. Seſquipede quidem eſt, q̃ tu longior. Ch. nouiſtin hominem?
Sy. Ridicule rogitas, qui cum unà cibum capere ſoleo. Ch. quod

Eſt ei nomen? Sy. quod ædepol homini probo. Ch. lubet
Audire. Sy. ille ædepol ille. uæ miſero mihi. Ch. quid eſt
Negocij? Sy. deuoraui nomen imprudens modo. Ch. non
Placet, qui amicos intra dentes concluſos habet. Sy. atq; etiam
Modo uorſabatur mihi in labris primoribus. Ch. temperi
Huc hodie anteueni. Sy. teneor manifeſto miſer. Ch. iam
Ne commentatus es nomen? Sy. deûm hercle me atq;
Hominum pudet. Ch. uide homo ut hominem noueris.
Sy. Tanquam me, fieri iſtuc ſolet, quod in manu teneas
Atq; oculis uideas, id deſideres litteris recomminiſcar.
Ch. Eſt principium nomini Callicias. Sy. non eſt. Ch. Callippus.
Sy. Non eſt. Ch. Calliclenides. Sy. non eſt. Ch. Callinicus.
Sy. Non eſt. Ch. Callimarchus. Sy. nihil agis, neq; adeo ædepol
Flocciſacio, quando egomet memini mei. Ch. at enim multi
Leſbonici ſunt hic, niſi nomen patris dicas, non monſtrare
Poſſum iſtos homines, quos tu quæritas, quod ad exemplum eſt
Coniectura ſi reperire poſſumus. Sy. ad hoc exemplum eſt.
Ch. An Chares, an Charmides. Sy. hem
Iſtic erit, qui iſtum Di perdant. Ch. dixi ego iamdudum tibi
Te potius benedicere æquo'ſt homini amico, q̃ male.
Sy. Satin inter labra atq; dentes latuit uir minimi pretij.
Ch. Ne male loquare ei præſenti amico. Sy. quid ergo ille ignauiſſimus
Mihi latitabat? Ch. ſi appellaſſes, reſpondiſſet nomine.
Sed ipſe ubi eſt? Sy. pol illum reliqui ad rhadamantem in Cecropia
Inſula. Ch. qui homo eſt? ne inſipientior qui ipſe egomet
Vbi ſim quæritem, ſed nihil diſcũducit huic rei, quid ais? Sy. quid?
Ch. Hoc quod te rogo, quos locos adiſti? Sy. nimium miris modis
Mirabiles. Ch. lubet audire niſi moleſtu'ſt. Sy. quin diſcupio
Dicere, omnium primum in pontum aduecti Arabiam
Terram ſumus. Ch. eho an etiam Arabia'ſt in ponto? Sy. eſt non
Illa ubi thus gignitur, ſed ubi abſinthium fit, atq; cunila gallinacea.
Ch. Nimium graphicum hunc nugatorem, ſed ego ſum inſipientior,
Qui egomet, unde redeam hunc rogitem, quæ ego ſciam, atq; hic
Neſciat, niſi quia lubet experiri quo euaſuru'ſt. deniq;
Quod eſt tibi nomen adoleſcens? Sy. pax idem nomen mihi
Hoc quotidianu'ſt. Ch. ædepol nomen nugatorium, quaſi dicas
Siquid crediderim tibi pax periiſſe illico. ſed quid ais
Quo inde iiſti porro? Sy. ſi animum aduortes eloquar, ad caput
Amnis, quod de cœlo exoritur ſub ſolio Iouis. Ch. ſub ſolio Iouis?

Sy. Ita dico. Ch. e cœlo? Sy. atq; medio quidem. Ch. eho an etiam
In cœlum aſcendiſti? Sy. immo doriola aduecti ſumus
Vſq; aqua aduorſa per anienem. Ch. eho. an etiam uidiſti
Iouem? Sy. Calliclis ad uillam aiebant ſerui depromptum cibum
Mandere porro. Ch. porro nolo quicquam prædices.
Sy. Eho hercle fies moleſtus. Ch. nam pudicum neminem
Eſſe oportet, qui abs terra ad cœlum peruenerit.
Sy. Dimittam ut te uelle uideo, ſed monſtra hoſce homines mihi.
Hos ego quæro, quibus me oportet has deferre epiſtolas.
Ch. Quid ais tu nunc? ſi forte eum ipſum Charmidem conſpexeris
Illum, quem tibi iſtas dediſſe commemoras epiſtolas,
Noueris ne hominem? Sy. næ tu me ædepol arbitrare beluam,
Qui quidem non nouiſſe poſſim, qui cum ætatem exegerim.
An ille ita eſſet ſtultus, qui mihi mille nummos crederet
Philippeum, quod me aurum deferre iuſſit ad gnatum ſuum,
Atq; ad amicum Calliclem, quoi rem aiebat mandaſſe hic ſuam,
Mihi concrederet, ni me ille, & ego illum noſſem probe?
Ch. Enimuero ego nunc ſycophantæ huic ſycophantari uolo,
Si hunc poſſum illis mille nummis philippeis circumducere.
Quos ſibi me dediſſe dixit, quem ego qui ſit homo, neſcio,
Neq; oculis ante hunc diem unquam uidi, ei nimirum crederem.
Quoi ſi capitis res ſiet, nummum nunquam credam plumbeum.
Aggrediundu'ſt hic homo maſtichæus, pax te tribus uerbis uolo.
Sy. Vel trecentis. Ch. haben tu id aurum, quod accepiſti a Charmide?
Sy. Atq; etiam philippeum numeratum illius in menſa manu
Mille nummos. Ch. nempe ab ipſo id accepiſti Charmide?
Sy. Mirum quin ab auo eius, aut proauo acciperem, qui ſunt mortui.
Ch. Adoleſcens cedo dum iſtuc aurum mihi. Sy quod ego aurum
Dem tibi? Ch. quod a me te accepiſſe faſſus. Sy. abs te accepiſſe?
Ch. Ita loquor. Sy. quis tu homo es? Ch. qui mille nummum
Tibi dedi, ego ſum Charmides. Sy. neq; ædepol tu is es, neq; hodie
Is unquam eris auro huic qdem ac ſi ſis nugator, nugari nugatori
Poſtulas. Ch. Charmides ego ſum. Sy. nequicquam hercle es.
Nam nihil auri fero, nimis argute obrepſiſti meapſe occaſiuncula.
Poſtquam ego me aurum ferre dixi, poſt tu factus Charmides
Prius tu non eras, q̃ auri feci mentionem, nihil agis, proin tu
Te itidem ut charmidatus es, rurſum recharmida.
Ch. Quis ego ſum igitur, ſiquidem is non ſum, qui ſum? Sy. quid
Id ad me attinet, dum ille ne ſis, quem ego eſſe nolo, ſis mea

Cauſſa quod lubet, prius non is eras, qui eras, nunc is factus, qui
Tum non eras. Ch. age ſiquid agis. Sy. quid ego agam.
Ch. Aurum redde. Sy. dormitas ſenex. Ch. ſoſſus Charmidem
Dediſſe aurum tibi. Sy. ſcriptum quidem. Ch. properas,
An non properas abire actutum ab his regionibus
Dormitator, priusquam ego hic te iubeo mulctari male?
Sy. Quamobrem? Ch. quia illum quem ementitus es, ego ſum ipſus
Charmides, quem tibi epiſtolas dediſſe aiebas. Sy. eho ne
Es. Ch. is enimuero ſum. Sy. ain tu tandem is ipſus es?
Ch. Ipſus inquam Charmides ſum. Sy. ergo ipſus ne es?
Ch. Ipſiſſimus, abi hinc ab oculis. Sy. enimuero ſerio quoniam aduenis,
Vapulas meo arbitratu, & nouorum ædilium.
Ch. At etiam male dicis? Sy. immo ſaluos quandoquidem
Aduenis Di te perdant, ſi te floccifacio, an periiſſe prius,
Ego ob hanc operam argentum accepi te macto infortunio.
Sed herum qui ſis, qui non ſi floccum, nam interdum
Ibo ad illum, renuntiabo, qui mihi treis nummos dedit,
Vt ſciat ſe perdidiſſe, ego abeo, male uiue & uale,
Quod Di te omnes aduenientem peregre perdant Charmides.
Ch. Poſtquam ille hinc abiit, poſt loquendi libere uidetur
Tempus ueniſſe, atq; occaſio, iamdudum meum ille
Pectus pungit aculeus, quid illi negocii fuerit ante ædeis meas.
Nam epiſtola illa mihi concenturiat metum in corde,
Et illud mille nummum quam rem agit, nunquam ædepol
Temere, tintinnabulum niſi qui illud tractat, aut mouet,
Mutum tacet, ſed quis hic eſt qui huc in plateam curſuram incipit.
Lubet obſeruare quid agit, huc conceſſero.

Staſimus ſeruus. Charmides ſenex.

S Taſime fac te prope celerem, recipe te ad dn̄m domum,
Ne ſubito metus exoriatur ſcapulis, ſtultitiā abde, gradum
Appropera, iamdudum factu'ſt, quom abiſti domo.
Caue ſis tibi, ne bubuli, in te cottabi crebri crepent,
Si abieris ab heri quæſtione, ne deſtiteris currere, ecce
Hominem te Staſime nihili, ſat in thermopolio condalium
Es oblitus, poſtquam thermopotaſti gutturem, recipe te,
Et recurre petere recenti. Ch. hic quisquis eſt, curculio'ſt.
Exercitoris hunc hominem curſuram docet. St. quid homo
Nihili, non pudet te? tribus ne te pateris memoria eſſe oblitum.

An uero quia cum frugi hominibus ibi bibiſti, qui ab alieno
Facile cohiberent manus, terruchus fuit ceraconicus.
Crinnus, cercobolas, collabus, oculicrepidæ, cruricrepidæ,
Ferriteri maſtigiæ, inter eos ne homines condalium te
Redipiſci poſtulas, quorum eorum unus ſurripuit currenti
Curſori ſolum. Ch. ita me Di ament graphicum furem.
St. Quid ego, quod perijt, petam? niſi etiam laborem addam.
Num apponam apothecam inſuper, quin tu quod perit,
Periiſſe ducis, cape uorſoriam, recipe te ad herum. Ch. non
Fugitiuo'ſt hic homo, commeminit domi. St. utinam
Veteres mores ueteris parſimoniæ, potius maiori honori
Hic eſſent, q̃ mores mali. Ch. Di immortales baſilicas hic quidem
Facinora incœptat loqui, qui quærit uetera amare. St. hunc
Morem maiorum ſcias, nam nunc mores nihil faciunt, quod licet,
Niſi quod lubet ambitio iam more ſancta'ſt, libera'ſt a legibus.
Scuta iacere, fugereq; hoſtis, more habent licentiam.
Petere honorem pro flagitio, more fit. Ch. morem improbum.
St. Strenuos præterire, more fit. Ch. nequam id eſt. St. mores
Leges perduxerunt iam in poteſtatem ſuam, magis qui ſunt
Obnoxij, q̃ parentes liberis, eæ miſeræ etiam
Ad parietem ſunt fixæ clauis ferreis, ubi malos mores
Affigi nimio fuerat æquius. Ch. lubet adire, atq;
Appellare hunc, uerum auſculto perlubens, ſed metuo
Si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui. St. neq;
Iſtis quicquam lege ſanctu'ſt, leges mori ſeruiunt, mores autem
Rapere properant, qua ſacrum, qua publicum, hercle iſtis malam
Rem magnam moribus dignu'ſt dari, non ne hoc
Publice animum aduorti, nam id genus hominum hominibus
Vniuerſis eſt aduorſum, atq; omni populo maleficit.
Male fidem ſeruando, illis quoq; abrogant etiam fidem, qui nihil
Meriti, quippe ex eorum ingenio ingenium horum probant.
Hoc qui in mentem uenerit mihi, re ipſa modo commonitus ſum.
Siquis mutuum quid dederit, fit pro proprio perditum.
Quom iam repetas, inimicum amicum beneficio inuenis tuo.
Si mage exigere cupias duarum rerum exoritur optio,
Vel illud quod credideris perdas, uel illum amicum amiſeris.
Ch. Meus eſt hic quidem Staſimus ſeruos. St. nam ego talentum mutuum
Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum uendidi.
Sed ego ſum inſipientior, qui rebus curem publicis, potiusquam

Id quod proxumu'ſt meo tergo, tute iam geram, eo domum.
Ch. Heus tu aſta illico, audi, heus tu. St. non ſto. Ch. at ego te ſtare uolo.
St. Quid ſi egomet te uelle nolo? Ch. ha nimium Staſime ſæuiter
St. Emere meliu'ſt, quoi imperes. Ch. pol ego emi, atq; argentum
Dedi, ſed ſi non dicto audiens es, quid ago? St. damnum malum.
Ch. Bene mones, ita facere certu'ſt. St. niſi quidem es obnoxius.
Ch. Si bonus es, obnoxius ſum, ſin ſecus es, faciam uti iubes. St. quid
Id ad me attinet, bonis ne ſeruis tu utare, an malis? Ch. quia
Boni, maliq; in ea re pars tibi eſt. St. partem alteram tibi
Permitto, illam alteram ad me quod boni eſt apponito.
Ch. Si eris meritus, fiet, reſpice ad me huc, ego ſum Charmides.
St. Hem quis eſt, qui mentionem facit homo hominis optumi?
Ch. Ipſe homo optumus. St. mare, terra, cælum, Di ueſtram fidem,
Satin ego oculis plane uideo? eſt ne ipſus, an non eſt? is eſt.
Certe is eſt, is profecto, ó mihere exoptatiſſume ſalue.
Ch. Salue Staſime. St. Saluom te. Ch. ſcio & credo tibi, ſed omitte
Alia, hoc mihi reſponde, liberi quid agunt mei, quos reliqui hic
Filium atq; filiam? St. uiuont, ualent nempe. Ch. uterq;? St. uterq;.
Ch. Di me ſaluom & ſeruatum uolunt, cætera intus ocioſe percontabor,
Quæ uolo, eamus intro, ſequere. St. quo tu te agis? Ch. quonam, niſi
Domum? St. hiccine nos habitare cenſes? Ch. ubi nã ego alibi cenſeã?
St. Iam. Ch. quid iam? St. non ſunt noſtræ ædes. Ch. quid
Ego ex te audio? St. uẽdidit tuus natus ædeis. Ch. pij. St. præſentarijs
Argenti minis numeratis. Ch. quot? St. quadraginta.
Ch. O cecidi, qui eas emit? St. Callicles, quoi tuam rem commendaueras.
Is habitatum huc commigrauit, noſq; exturbauit foras.
Ch. Vbi nũc filius meus habitat. St. hic in hoc poſticulo. Ch. male diſperij.
St. Credidi ægre tibi, id ubi audiſſes, fore. Ch. ego miſer meis
Periculis ſum, per maria maxuma uectus capitali periculo,
Per prædones plurimos, me ſeruaui, ſaluos redij, nunc hic
Diſperij miſer propter eoſdem, quorum cauſa fui hac ætate
Exercitus, adimit animam mihi ægritudo Staſime, tene me.
St. Vis ne aquam tibi petam? Ch. res quom iam animam agebat,
Tum eſſe offuſam oportuit.

Callicles. Charmides ſenes. Staſimus ſeruus.

Ca. Quid hoc hic clamoris audio ante ædeis meas?
Ch. O Callicles, ó Callicles, quali ne amico mea cõmẽdaui bõa?
Ca. Probo, & fideli, & fido, & cum magna fide, & ſalue,

Et ſaluom te aduenıſſe gaudeo.Ch.credo omnia iſtæc,ſi ita'ſt,
Vt prædicas, ſed quis iſte eſt tuus ornatus.?Ca.ego dicam tibi,
Theſaurum effodiebam intus dotem,filiæ tuæ quæ daretur.
Sed intus narrabo tibi & hoc,& alia, ſequere.Ch.Staſime.
St. Hem.Ch.ſtrenue curre in pircum,atq; unum curriculum
Face,uidebis iam illic nauem,qua aduecti ſumus.
Videto Sangarionem,quæ imperauerim,curare,ut efferantur.
Et tu ito ſimul,ſolutu'ſt portitori iam portorium.
St. Nihil eſt moræ.Ch.tu ambula,actutum redi.St.illic ſum,
Atq; hic ſum.Ca.ſequere tu me hac intro.Ch.ſequor.
St. Hic meo hero amico ſolus firmus reſtitit,neq; demutauit animum
De firma fide,hic unus, ut ego ſuſpicor ſeruat fidem.
Quanquam labores multos ob rem eum ego cœpiſſe cenſeo.
Hic homo'ſt omnium hominum præcipuus,uoluptatibus,gaudijsq;
Anteponendus,ita commoda quæ cupio,eueniunt,quod ago
Adſequitur,ſubeſt,ſubſequitur,ita gaudijs gaudium ſuppetat.

ACTVS QVINTVS.

Lyſiteles adoleſcens.

Odo me Staſimus Leſbonici ſeruos conuenit,is mihi dixit
m Suum herum peregre huc aduenıſſe Charmidem.
Nunc mihi is propere conueniundus eſt,ut quæ cum eius
Filio egi,ei rei fundus pater ſit potior eo,ſed fores hæ
Sonitu ſuo mihi moram obijciunt incommode.

Charmides. Callicles ſenes. Lyſiteles. Leſbonicus adol.

Eq; fuit,neq; erit,neq; eſſe quẽquam hominum interdum
n Arbitror,quoi fides,fidelitasq; amicum erga æqperet ſuũ.
Nam exædificauiſſet me ex his ædibus,ſi abſq; te foret.
Ca.Siquid amicum erga benefeci,aut conſului fideliter,
Non uideor meruiſſe laudem,culpa caruiſſe arbitror.
Nam beneficium homini proprium quod datur,proprium erit.
Quod datum utendu'ſt,id repetundi copia'ſt,quando uelis.
Ch.Eſt ita,ut dicis,ſed ego hoc nequeo mirari ſatis.
Eum ſororem deſpondiſſe ſuam in tam fortem familiam
Lyſiteli quidem Philtonis filio.Ly.enim me nominat
Ch.Familiam optumam occupauit.Ly.quid ego ceſſo hos

Colloqui, ſed maneam etiam opinor, nanq; hic commodum
Orditur loqui. Ch. uah. Ca. quid eſt? Ch. oblitus intus
Dudum tibi ſum dicere, modo mihi aduenienti nugator
Quidam acceſſit obuiam, nimis pergraphicus ſycophanta,
Is mille nummum ſe aurum meo datu tibi ferre, & gnato
Leſbonico aiebat meo, quem ego nec qui eſſet noram, neq;
Eum ante uſquam conſpexi prius, ſed quid rides? Ca. meo
Adlegatu uenit, quaſi qui aurum mihi ferret abs te, quod darem
Tuæ gnatæ dotem, ut filius tuus, quando illi à me darem. eſſe
Allatum id abs te crederet, neu quis rem ipſam poſſet intellegere,
Et theſaurum tuum me eſſe penes, atq; eum à me lege populi
Patrium poſceret. Ch. ſcite ædepol. Ca. Megaronides
Communis hoc meus & tuus beneuolens commentu'ſt.
Ch. Qui nũc laudo cõſiliũ, et probo. Ly. qd ego íeptus, dũ ſermonẽ uereor
Interrumpere ſolus ſto, nec quod conatus ſum agere ago, homines
Colloquar. Ch. quis hic eſt, qui huc ad nos incedit? Ly. Charmiden
Socerum ſuum Lyſiteles ſalutat. Ca. Di dent tibi Lyſiteles, quæ uelis
Non ego ſum ſalute dignus. Ly. immo ſalue Callicles, hunc priorem
Aequo'ſt me habere, tunica propior pallio eſt. Ch. deos
Volo conſilia uoſtra recte uortere, filiã meã tibi deſpõſatam eẽ audio.
Ly. Niſi tu ne uis. Ch. immo haud nolo. Ly. ſponden ergo
Tuam gnatam uxorem mihi? Ch. ſpondeo & mille auri
Philippum dotis. Ly. dotem nihil moror. Ca. ſi illa tibi placet,
Placenda dos quoq; eſt, quam dat tibi. Ch. poſtremo quod uis,
Nõ duces, niſi illud, qđ nõ uis, feras. Ca. ius hic orat. Ly. impetrabit
Te aduocato atq; arbitro, iſtac lege filiam tuam ſponden mihi
Vxorem dari? Ch. ſpondeo. Ca. & ego ſpondeo idem hoc.
Ly. O ſaluete affines mei. Ch. atq; ædepol ſunt res, quas propter tibi tã
Succenſui. Ca. quid ego feci? Ch. meum corrumpi quia ꝑpeſſus filiũ.
Ca. Si id mea uoluntate factu'ſt, quod mihi ſuccenſeas.
Sed ſine me hoc abs te impetrare, quod uolo. Ch. quid id eſt?
Ca. Scies ſiquid ſtulte fecit, ut ea miſſa facias omnia, quid quaſſas
Caput? Ch. cruciatur cor mihi, & metuo. Ca. quid nam id eſt?
Ch. Quom ille ita'ſt, ut eſſe nolo, id crucior, metuo ſi id denegem,
Quod me oras, ni te leuiorem erga me putes, non grauabor,
Faciam ita ut uis. Ca. probus es, eo, ut illum euocem.
Ch. Miſeru'ſt, male promerita, ut merita ſi mihi ulciſci non licet. Ca. aperite
Hoc, aperite propere, & Leſbonicum, ſi domi'ſt, foras euocate, ita
Subito'ſt, propere quod eum conuentum uolo. Le. quis homo

Tam tumultuoſo ſonitu me exciuit ſubito foras? Ca. beneuolens
Tuus, atq; amicu'ſt. Le. ſatin eſt. ſalue, dic mihi. Ca. recte tuum
Patrem rediiſſe saluom peregre gaudeo. Le. quis id ait? Ca. ego
Le. Tun uidiſti? Ca. & tute idem uideas licet. Le. o' pater, pater mi
Salue. Ch. Salue multum gnate mi. Ly. ſiquid tibi pater laboris.
Ch. Nihil euenit, ne time. bene re geſta ſaluos redeo, ſi tu modo
Frugi eſſe uis, hæc tibi pacta'ſt Callicli filia. Le. ego ducam pater,
Etiam & ſi quam aliam iubebis. Ch. q̄q̄ tibi ſuccenſui.
Ca. Miſeria, una quidem homini'ſt affatim. Ch. immo huic paru'ſt.
Nam ſi pro peccatis, centum ducat uxores, paru'ſt.
Le. At iam poſthac temperabo. Ch. dicis, ſi facies modo.
Ca. Nunc quid cauſæ eſt, quin uxorem cras domũ ducat? Ch. optumu'ſt.
Licet tu in perendinum paratus ſis, ut ducas, plaudite.

TRVCVLENTVS.

DRAMATIS PERSONAE.

PROLOGVS.

DINARCHVS	ADOLESCENS.
ASTAPHIVM	ANCILLA.
STRATILAX	SERVOS.
PHRONESIVM	MERETRIX.
STRATOPHANES	MILES.
GETA	SERVOS.
STRABAX RVSTICVS	ADOLESCENS.
CALLICLES	SENEX.
ALTERA	ANCILLA.

ARGVMENTVM.

Res unam pereunt adoleſcentes mulierem,
Rure unus, alter urbe, peregre tertius.
Vtq; iſta ingenti militem tangat bolo,
Clàm ſibi ſuppoſuit clandeſtino editum.
Vi magna ſeruos eſt, ac trucibus moribus,
Lupæ ne rapiant domini parſimoniam.
Et is tamen mollitur, miles aduenit,
Natiq; cauſſa dat propenſa munera.

Tandem

Tandem compreſſæ pater cognoſcit omnia,
Vtque natam ducat, qui uitiarat, conuenit.
Suumq; is repetit à meretrice ſubditum.

PROLOGVS.

P Er paruā partem poſtulat Plautus loqui de uoſtris magnis
Atq; amœnis mœnibus Athenas, quo ſine arcus peltis cōferat.
Quid nunc, daturin eſtis, an non? at nunc meliorem
Quidem uobis me ablaturum ſine mora, quid ſi de uoſtro
Quippiam orem abducere? me hercle in odijs reſident
Mores priſtini, ad negandum ut celeri lingua utamini.
Sed hoc agimus, qua huc uentū'ſt gratia.
Athenis tracto ita, ut hoc eſt proſcenium,
Tantiſper dum tranſigimus hanc comœdiam.
Hic habitat mulier, nomen quoi eſt Phroneſium,
Hæc huius ſæculi mores in ſe poſſidet.
Nunq̄ ab amatore ſuo poſtulat id, quod datū'ſt.
Sed reliquam dat operam, ne ſit reliquom poſcendo, atq; auferendo,
Vt mos eſt mulierum, nam omnes id faciunt, quom ſe amari
Intellegunt, ea ſe peperiſſe puerum ſimulat militi,
Quo citius rem ab eo auferat cum puluiſculo, quid multa?
Superem mulierem his, quom anima ad eum habenti euorterit.

ACTVS PRIMVS.

Dinarchus adoleſcens.

N On omnis ætas ad pdiſcēdū ſat eſt, nā antidum is perdiſcat
Quot pereat modis, neq; ea ratione me abſq; ſe unquam
Educet Venus, quam penes amantum ſumma ſummarum redit.
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis pereat.
Quotq; exoretur exorabilis, quot illic blanditiæ, quot illic
Iracundiæ ſunt, quot ſunt perclamanda, Di uoſtram fidem, hui
Quid peierandum eſt, etiam præter munera, primum
Dum mœret animus, præmium ſi obolū'ſt, obeunt tres noctes.
Ducunt intercaloci aut æra, aut uinum, aut oleum, aut triticum,
Tentant benignus ne, an bonæ frugi ſies, quaſi in piſcinam
Rete qui iaculum parat, quando abijt rete peſſum, abducit.
Infra ſin iecit rete, piſcis ne effugiat cauet, dum huc,

Dum illuc rete ore impedit piſcis,uſq; adeo donicum foras eduxit;
Itidem eſt amator,ſi id quod oratur;dedit,atq; eſt benignus,
Potiusq̃ frugi bonæ,adduntur noctes,interim ille
Hamum uorat,ſi ſemel amoris poculum accepit mere,
Eáq; intra pectus ſe penetrauit potio extemplo,& ipſus
Perit,& res,& fides,ſi iratum ſcortum forte'ſt amatori ſuo.
Bis perijt amator,ab re atq; animo ſimul,ſin alter alteri potiorẽ,idẽ
Si raras noctes ducit,ab animo perit,ſi increbuit ipſus (perit.
Gaudet,res perit,ita & in ædibus lenonijs priusq̃ unum
Dederis,centum quæ poſcat parat,aut petit aurum ꝙ conſciſſa
Pallula eſt,aut empta ancilla,aut aliquod uaſum argenteum,
Aut uaſum æneum aliquod,aut lectus dapſilis,aut armariola
Græca,aut aliquid ſemper quod pereat,debet amans ſcorto
Suo,atq; hæc cælamus nos damna induſtria,quom iam rem,
Fidemq́;,nosq́; noſmet perdimus,neq; parentes,neq;
Cognati ſentiant,quos quom cælamus,ſic facimus conſcios,
Qui noſtræ ætati tempeſtiue temperant,unde ante paratæ
Demus poſt partoribus faxim lenonum & ſcortorum minus.
Et minus damnoſorum hominum,q̃ nunc ſunt,ſiet.
Nam nunc lenonum & ſcortorum plus eſt fere'.
Nam uſquam alibi,ſic ſunt circum argentarias,q̃ olim
Muſcarum eſt quom caletur maxume,ſcorti lenones
Quaſi ſedent quotidie,ea nimia eſt ratio,quippe qui certo ſcio
Aeri plus ſcortorum eſſe iam,q̃ ponderum.
Quos quidem quam ad rem dicam in argentarijs
Referre,habere,niſi pro tabulis,neſcio ubi hæ præſcribantur.
Vſuraria accipiat ilico expenſa,neq; cenſeat.
Poſtremo id magno in populo,mulier hominibus
Re placida atq; ocioſa uictis hoſtibus,amare oportet.
Omnes qui quod dent,habent,nam mihi hæc meretrix,
Quæ hic habet Phroneſium ſuum nomen,omnem
Ex pectore emouit meo Phroneſim,nam Phroneſis.
Eſt ſapientia,nam me fuiſſe huic fateor ſummum atq; intumum;
Quod amantis multo peſſumum eſt pecuniæ,eadem poſtq̃
Alium repperit,qui plus daret,damnoſiorem me exinde
Amouit loco,quem infeſtum ac odioſum ſibi eſſe memorabat mala.
Babylonienſem militem,is nunc dicitur uenturus peregre.
Eo nunc commenta eſt dolum,pepeiſſe ſimulat ſeſe,ut me
Extrudat foras,eum eſſe ſimulans militem puero patrem.

Atq; ut

Atq; ut cum ſolo pergræcetur militi, cum iſti ſuppoſitum
Puerum opus, peſſima mihi uerba retur dare ſe, an me cenſuit
Cælare ſe poteſſe, grauida ſi foret? nam ego Lemno aduenio
Athenas nudiuſtertius legatus, hinc quo cum publico
Imperio fui, ſed hæc, quibus melius eſt, Aſtaphium eſt ancillula.
Cum ea quoq; etiam mihi fuit commercium.

Aſtaphium ancilla. Dinarchus adoleſcens.

D fores auſcultato, atq; aſſerua has ædes.
a Ne quis aduentor grauior abeat, q̃ adueniat.
Neu qui manus attulerit ſteriles intro ad nos,
Grauidas foras exportet, noui ego hominum mores.
Ita nunc adoleſcentes morati ſunt, quin ei ut
Reapſe neq̃ ueniunt ad ſcorta congerrones.
Conſultaſſunt conſilio quando intro aduenìunt.
Vnus eorum aliquis oculum amicæ uſq; oggerit, dum illi agunt
Quom uident quempiam ſe aſſeruare, obludunt, qui cuſtodem
Oblectent per ioculum & ludum, de noſtro ſæpe edunt, quod
Fartores faciunt, fit pol hoc, & pars ſpectatorum ſcitis
Hæc uos me haud mẽtiri, ubi uſus pugnæ et uirtuti de prædõibus præ
At nos rurſum lepide referimus gratiã furibus noſtris. (dã cape.
Nam ipſi uident, quom eorum aggerimus bona alioqui
Etiã ultro ipſi aggerunt ad nos. Di. me illis qdẽ hæc uerberat uerbis,
Nam ego huc dona congeſſi. Aſ. commemini, iam pol ego
Viſam ſi domi erit, mecum adducam. Di. heus manedum
Aſtaphium priusq̃. Aſ. quis reuocat? Di. ſcies, reſpice huc.
Aſ. Quis eſt? Di. nobis qui multa bona eſſe uolt.
Aſ. Dato, ſi eſſe uis. Di. faxo erunt, reſpice
Huc modo. Aſ. io enicas me miſeram, quiſquis es. Di. peſſuma
Mane. Aſ. odioſus es. Dinarchus ne illic eſt? Atq;
Is eſt, adi nos ſi iturus fer contra manum, & pariter
Gradere, tibi ſeruio, atq; audiens ſum imperij. Di. tute quid agis?
Aſ. Valeo, & ualidum teneo, peregre quoniam aduenis uiuos.
Di. Benigne dicis, aſta te amabo. Aſ. ſine me ire, quo iuſſit. Di. eas.
Sed quid ais? quid uis iſtic, quo iter incœptas? quis eſt?
Quem acerſis? Aſ. Archinam obſtetricem. Di. mala fœmina es.
Aſ. Soleo, una ex diſciplina. Di. manifeſtam mendacij mala
Te teneo. Aſ. quid iam amabo? Di. quia te adducituram huc dixeras
Eũ ipſum. Aſ. at modo d ſe nũc mulier facta eſt, ex uiro. Di. mala eſt.

Aſ. Præſtigiator. ſed tandem loquere, qui ſis homo. Di. eſt Aſtaphium
Vnus amator. Aſ. nimis ocioſum arbitror hominem te eſſe. Di. quia
Nam arbitrare? Aſ. quia tuo ueſtimento, & abo alienis
Rebus curas. Di. uos mihi dediſtis otiū. Aſ. qd iá ámabo? Di. expedibo.
Rem perdidi, meum negocium abſtuliſtis, ſi rem ſeruaſſem,
Fuit, ubi negocioſus eſſem. Aſ. an tute bene rem publicam
Aut amoris alia lege habere poſſe poſtulas, quin tu ocioſus fias?
Di. Illa haud ego, habuit publicum, peruorſe interpretaris.
Nam aduorſum legem à me ob meam ſcripturam pecudem accipi,
Fieriq;. Aſ. idem quod tu facis, faciunt rem male gerentes, ubi non
Eſt ſcriptura, unde dent, incuſant publicanos. Di. male uortit
Res pecuaria mihi apud uos, nunc uiciſſim uolo habere
Aratiunculam pro copia apud uos. Aſ. nō aruus hic, q arari ſoleat,
Sed paſcuus eſt ager, ſi arationes habiturus,
Ad pueros ire melius eſt, hunc nos habemus publicum, illi alij
Sunt publicani. Di utroſq; percognoui probe idem.
Aſ. Iſtoc pol tu ocioſus, cum illic & hic peruorſus es, ſed utris
Cum rem eſſe mauis? Di. procaciores eſtis uos, ſed illi peiurioſi.
Illis perit quicquid datur, neq; ipſis apparet quicq̄.
Vos ſaltem ſiquid quæritis, & bibitis, & comeſtis.
Poſtremo illi ſunt improbi, uos neq̄ & glorioſe, malæq;
In nos illis. Aſ. ea omnia tibi dicis Dinarche & noſtram,
Et illorum uicem. Di. quid iſtuc? Aſ. rationem dicam, quia qui
Alterum incuſat probri, ipſum ſe intueri oportet.
Tu à nobis ſapiens nihil habes, nos neq; abs te habemus.
Di. O Aſtaphium haud iſtoc modo ſolita es me ante appellare.
Sed blande, quom illuc, quod apud uos nunc eſt, apud me haberem.
Aſ. Dum uiuit, hominem noueris, ubi mortuus eſt, quieſcas.
Te, dum uiuebas, noueram. Di. an me mortuum arbitrare?
Aſ. Qui potis eſt ámabo? planius qui antehac amator ſummus
Habitus eſt, i, hunc ad amicam uerius uerimonia referre.
Di. Voſtra hercle factum iniuria, quæ properaueritis olim rapere.
Ocioſe oportuit, diu ut eſſem incolumis uobis.
Aſ. Amator ſimilis eſt oppidi hoſtilis. Di. quo argumento eſt? Aſ. q̄
Primū expugnari potis eſt amator, optumū eſt amicæ. Di. et ego fateor,
Sed longe aliter eſt amicus atq; amator, certe hercle q̄ ueterrumus
Homini optumus eſt amicus, non hercle occiderunt mihi etiam
Fundi et ædes. Aſ. cur obſecro ergo ante hoſtiū pro ignoto alienoq;
Aſtas? i intro, haud alienus tu quidem es, nā caſtor neminem

Hodie

Hodie mage amat corde atq; animo ſuo, ſiquidem habes fundum
Atq; ædeis. Di. in melle ſunt linguæ ſitæ noſtræ, atq; orationes.
Corda in felle ſunt ſita, atq; acerbo aceto, linguis dicta dulcia
Datis, corde amare factis amanteis ſi quid nõ danunt. Aſ. nõ didici
Fabulare. Di. nõ iſtæc mea benignitas docuit te fabulari. Aſ. ſed iſtos
Qui cũ genijs ſuis belligerant parce promi. Di mala es atq; eadẽ quæ
Soles illecebra. Aſ. ut expectatus peregre aduenisti, nam obſecro
Cupiebat te hera uidere. Di. qd tãdẽ? Aſ. te unũ ex omnibus amat.
Di. Euge, funde & ædes per tempus ſubuenisti mihi, ſed quid ais
Aſtaphium? Aſ. quid uis?
Di. Eſt ne intus nunc Phroneſium? Aſ. tibi qdẽ intus. Di. ualet? Aſ. immo
Aedepol melius iam credo fore, ubi te uidebit.
Di. Hoc nobis uitium maxumum eſt, cum amamus tunc perimus.
Si illud, quod uolumus dicitur, palàm quem mentiuntur,
Verum eſſe inſciti credimus, næ ut in æſtu motuantur ira.
Aſ. Eia, haud ita eſt res. Di ain tute amare? Aſ. immo unice unum.
Di. Peperiſſe eam audiui. Aſ. ah obſecro tace Dinarche. Di. quid iam?
Aſ. Horriſco miſera, mentio quoties fit partionis, ita pœnæ
Tibi fuit Phroneſium, i intro amabo,
Viſe illam, atq; opperire ibi, iam exibit, nam lauabat.
Di. Quid ais tu, quæ nunq̃ fuit prægnans, qui parere potuit?
Nam equidem uterum illi, quod ſciam, nunq̃ extumere ſenſi.
Aſ. Cælabat, metuebatq; te, ne ſibi perſuaderes, ut abortioni
Operam daret, puerumq; rite abnecaret, tum pol iſti puero quidem
Eſt pater babylonienſis miles, quoius nunc iſta aduentum expetit.
Immo abeo ut nuntiatu'ſt, iam hic affuturum aiunt, eum nondum
Aduenisse miror. Di. ibo igitur intro. Aſ. quippini tam audacter, q̃
Domum ad te, nam tu ædepol noſter, ſed iam nunc Dinarche,
Quam mox te recepisti, iam hic ero, prope eſt, profecta quo ſum.
Di. Redi uero actutum, ego interim te apud uos opperibor.

ACTVS SECVNDVS.

Aſtaphium ancilla.

A ha ha hercle quieuit qa introiuit, odiũ, tandẽ ſola ſum?
h Nunc qdem meo arbitratu loquar libere, quæ uolam,
Et quæ ludebit huic hominẽ amãti, me hera apud nos dixit
Neniam de bonis, nã fundi ædes obligatæ ſunt ob amoris prandiũ.
Verũ apud hunc me hera conſilia ſumme loquitur libere, magisq;
Adeo ei conſiliarius hic amicus eſt, q̃ auxiliarius.

Dum ſuit, dedit, nunc nihil habet, quod habebat, nos habemus.
Iſtic id habet, quod habuimus. humanum facinus factum eſt.
Actutum fortunæ ſolent mutarier, uaria uita eſt, nos diuitem
Eum meminimus, atq; iſti pauperes, nos uertere ſeſe memoria'ſt
Vices ſic, quid ita miretur, ſi eget, neceſſe eſt nos patier à uita
Aequom factum eſt, piaculum eſt miſereri nos hominum
Rem male gerentium, bonis eſſe oportet dentibus lenam probam,
Arridere quiſquis ueniat, blande'q; alloqui, male corde
Conſultari, bene loqui, lingua meretricem eſſe ſimilē ſentis condecet
Quenquem hominem attigerit, profecto aut malum aut damnum.
Dari, nunq̄ amatoris meretricem oportet cauſſam noſcere.
Quin ubi nihil det, pro infrequente eum mittas malitia domum.
Nec unq̄ quiſq̄ probus erit amator, niſi qui rei
Inimicu'ſt ſuæ, nugæ ſunt, niſi quod modo cum dederit,
Dare iam iubeat denuo, is amatur, hic apud nos, qui quod dedit
Iocatus datum, dum habeat, tum amet, ubi nihil habeat.
Alium quæſtum capiat, æquo animo ipſe, ſi nil habeat,
Aliȷs, qui habent det locum, probus eſt amator, qui
Relictis rebus rem perdit ſuam, at nos male agere prædiatne
Viri, ſolere ſecum, nos'q; eſſe auaras, qui ſi nunq̄
Alienos agimus tandem, nam caſtor nunq̄ ſatis dedit
Suæ quiſq̄ amicæ amator, neq; pol ſatis accepimus,
Neq; ulla ſatis popoſcit, nam quando ſterilis eſt amator,
Satis ſi negat ſe habere quod det ſoli, nec ſatis accipimus.
Satis quom quod det non habet, ſemper datores nouos
Oportet quærere, qui de theſauris integris dona
Danunt. hui ut hic agreſtis eſt adoleſcens, qui hic habet.
Nimis pol mortalis lepidus, nimus'q; probus dator.
Sed is clàm patre etiam hanc noctem illac
Per hortum tranſiliuit ad nos, eum uolo conuenire.
Sed eſt huic unus ſeruos uiolentiſſimus.
Qui ubi quāq; noſtrarum uidet prope ædeis haſce egredien,
Item ut de frumento anſeres clamore abſterret, & abigit.
Is item eſt agreſtis, ſed fores, quicquid eſt futurum, feriam.
Ecquis huic tutelam ianuæ gerit? ecquis intus exit?

Stratilax ſeruos. Aſtaphium ancilla.

q Vis illic eſt qui tam proterue noſtras ædeis arietat?
Aſ. Ego ſum, reſpice ad me. St. qd ego? Aſ. nō'ne ego uideor tibi?
St. Quid

St. Quid tibi ad haſce acceſſio eſt ædeis prope, aut pultatio'ſt?
Aſ. Salue. St. ſatis eſt mihi tuæ ſalutis, nihil moror, non ſalueo.
Aegrotare malim, q̃ eſſe tua in ſalute ſanior.
At uolo ſcire quid debetur hic tibi noſtræ domi. Aſ. comprime.
St. Spero meam quidem hercle, tu quem ſolitas comprimas.
Impudens per ridiculum ut ruſtico ſuadet ſtuprum.
Aſ. Iram dixi. St. ut eſſe cœpiſti quidem, ſi eſt una altera. Aſ. nimis hic
Quidem truculentus. St. pergin male loqui mulier mihi?
Aſ. Quid tibi ego autem dico? St. quia. n. me truculentum nomines.
Nunc adeo niſi abis actutum, ac dicis, quid quæras, ſcito
Iam hercle ego hic te mulier, quaſi ſus catulos pedibus
Proteram. Aſ. rus merum hic quidem eſt pudendum, & uero
Larinum pecus. St. aduenisti huc ſubtentatum exornatis oſſibus.
Quia tibi inſuaſo infeciſti propudioſa pallulam, an eo
Bella es, quia cæpiſti arma? aduenias, nunc places.
Quom me illi uelim mentiri, dices quid quod te rogo
Mancupium, qui accipias geſta tecum, hæ nos, an uos
Dĩgnos dant, lauiniæ hic ſunt quas habes uictorias.
Aſ. Ne attingas me. St. tangam, ita me amabit ſarculum
Vt ego me ruri iam examauerim patulum moueri,
Quomq; ita noctem in ſtramentis pernoctare perpetem,
Quam tuas centum cœnatas noctes mihi dono pati
Rus tu improbras, ut nacta es hominem, quem pudeat probri.
Sed quid apud noſtras negocij mulier eſt ædeis tibi?
Quid tu hoc occurras in urbem, quotieſcunq; aduenimus.
Aſ. Mulieres conuenire uolo noſtras. St. quas tu mulieres
Mihi narras, ubi muſca nulla fœmina eſt in ædibus? nulla iſtic
Mulier habitat, rus inquam abierunt, abi. Aſ. qd clamas inſane?
St. Abire hinc ni propere grandigras, iam ego iſtos fictos,
Compoſitos, criſpos cinnos tuos unguentatos uſq; ex cerebro
Expellã. Aſ. quanam gratia? St. qa adeo fores noſtras iũctas audes
Accedere, quiáq; iſtas buccas tam belle purpuriſſatas habes.
Aſ. Erubui me. aſtor miſera propter clamorem tuũ. St. ita ne erubuiſti?
Quaſi uero corpori reliqueris tuo poteſtatẽ coloris ulli capiẽdi mala.
Buccas rubricata omne corpus intinxit tibi, peſſumæ eſtis. Aſ. qd eſt
Quod uobis peſſume hæc? St. ſcio ego plus, q̃ me arbitraris ſcire.
Aſ. Quid id ẽ obſecro, qđ ſcias? St. herilis noſter filius apud uoſtrã pit.
Vt pera, lute eum inijciatis in malam fraudem, & præmium.
Sanus ſi uidear edicam. Aſ. dicas contumeliam, nemo hominum

Hic perire ſolet, apud nos res perdunt ſuas, ubi perdiderunt
Res, abire hinc ſi uolunt uti ius, licet, ego non noui adoleſcentem
Voſtrum. St. ueron? Aſ. ſerio. St. quid maceria illa ait in horto
Quæ eſt? quæ in noctes ſingulas latere fit minor, qua is ad nos
Damni permenſus uiam eſt. Aſ. non mirum, uetus eſt maceria, lateres
Si ueteres ruunt. St. ain tu lateres ueteres ruere? nunquam
Aedepol mihi quiſquam homo mortalis poſthac duarũ rerũ creduit.
Ni ego uoſtra hero amara facta denarrauero. Aſ. eſt ne ille
Violentus? St. ſuam non enim ille meretriculis muniendis rem
Cogit, uerum parſimoniæ, duritiæ æque, quæ nunc duo ſciam.
Exportantur peſſumum, hem tuos exungula, male uiuitis.
Ego'ne hic muſitem, iam enim exere ibo ad forum, atq; hæc
Facta narrabo ſeni, neq; iſtuc in ſe geſtit. Aſ. ergo coget exanimem
Mori ſi eccaſtor hic homo ſinapi uictitet, non cenſeam tam eſſe
Triſtem poſſe. St. at pol ero beneuolens, uti eſtis uos. Aſ. uerum ego
Illum, q̃q̃ uiolentu'ſt, ſpero immutari poteſt blandimentis,
Ornamẽtis cæteris meretricijs, uidi eqdẽ iuuencũ ex idomito domit ũ
Fieri, atq; alias beluas, nunc ad heram ire iubebo, eccum odium
Progreditur meum, triſtis exit, at conuenire etiam hic dũ Phroneſiũ.

Dinarchus. Aſtaphium.

P
Iſceis ego credo, qui uſq; dum uiuont lauant, minus diu
Lauare, q̃ hæc lauat Phorneſium, ſi proinde amentur
Mulieres, diu quæ lauant, oẽs amatores balneatores ſient.
Aſ. Nõ qs parũ pdurare opperirier? Di. qn hercle laſſus iã ſum (ſecro
Durãdo miſer. Aſ. mihi quoq; præ laſſitudine opus ẽ lauere. Di. ſed ob
Hercle Aſtaphiũ intro huic nuntia me adeſſe, quoi properet ſuauiũ,
Vt ſatis lauerit. Aſ. licet. Di. audin etiã? Aſ. quid uis? Di. Di me
Perdunt, q te reuocaui, nõ tibi dicebã, i modo. Aſ. qd iam
Reuocabas? Di. ĩprobus, nihiliq; homo, q tibi mille paſſus pepit moræ.
Sed qd hæc hic autẽ tãdiu ante ædeis ſtetit? neſcio quẽ præſtolata ẽ.
Credo militem illum ſtudent, iam quaſi uolturij, triduo prius
Prædiuinant, quo die eſuri ſient, illum inhiant omnes, illi eſt
Animus omnibus, me nihilo magis reſpiciet, ubi is huc uenerit,
Quaſi iam ſi hinc ducẽtos annos fuerim mortuus, uerũ ſeruire ſuaue ẽ.
Væ miſero mihi poſt factum plector, quia ante partum perdidi.
Verũ nunc ſi qua mihi obtigerit hæreditas magna atq; luculenta,
Nunc poſtq̃ ſcio dulce, atq; amarum quid ſit ex pecunia, itaego illam

Aedepol

Aedepol ſeruem, itaq; parce uictitem, ut nulla faxim cis dies
Paucos ſiet, ego iſtos, qui nunc me culpant, confutauero.
Sed adſentio aperiri fores, quæ abſorbēt qcqd uenit infra peſſulos.

Phroneſium meretrix. Dinarchus adoleſcens.

n Vm tibi nam amabo ianua eſt mordax mea, quo introire
Metuas mea uoluptas? Di. feruide ut tota floret, ut oleum
Nitide nitet. Ph. quid tum infacetus lemno adueniens? qd'ue
Non das amicæ Dinarche ſauium. Di. uah uapulo hercle
Ego nunc. Ph. atq; adeo male, quo te auortiſti? Di. ſalue
Phroneſium. Ph. ſalue, hic ne hodie cœnas, ſaluos cum aduenis?
Di. Promiſi, iube, cœnabo ubi tu iuſſeris. Ph. hoc me lubente facies.
Di. Aedepol me magis, nempe tu eris hodie mecum mea Phroneſium.
Ph. Velim ſi fieri poſſit. Di. cedo ſoleas mihi, properate, auferte
Menſam amabo. Ph. ſanun es? Di. non ædepol bibere poſſum iam.
Ita animo male'ſt. Ph. mane aliquid fiet tibi. Di. perſiſti
Aquam, iam rediit animus, deme ſoleas, cedo uinum.
Ph. Idem es ecaſtor, qui ſoles, ſed dicas mihi bene nam ambulaſti?
Di. Huc quidem hercle bene, quando tui uidundi eſt
Copia. Ph. complectere lubens. Di. at hoc eſt melle dulci, dulcius.
Hoc tuis fortunis Iuppiter præſtant meæ.
Da nunc ſauium. Ph. immo uel decem, utinam iſtoc pauper eſſem.
Di. Plus pollicere, q̃ ego a te poſtulo, utinam a principio
Rei item parſiſſem meæ, ut nunc reparcis ſauijs. Ph. ſiquid tibi
Compendi facere poſſim, faciam. Di. ædepol uelim iam auertiſſe
Iam pol mihi quidem, atq; oculis meis. Ph. num tibi ſordere uideor?
Di. Non mihi quidem, uerum tempeſtas memini quondam fuit.
Quom inter nos ſorderemus alteri, ſed quid ego facinus audiui
Adueniens tuum, quod tu hic abſente me noui negocij geſſeris?
Ph. Quomq; bene præueniſti, ſane gaudeo, tibi mea conſilia ſumma
Semper credidi, equidem nec peperi puerum, nec prægnans
Fui, uerum aſſimulaui me eſſe prægnantem, haud eram.
Di. Quæ propter mea uita? Ph. propter militem Babylonienſem,
Qui quaſi uxorem ſibi me habebat anno uno, dum hic fuit.
Di. Ego ſenſerā, ſed quid iſtic, quoi rei item aſſimulare retulit? Ph. ut
Eſſet aliq ſi aquæ uſq; eſt et redimiculū, reuerſionē ut ad me faceret
Denuo, nunc huc remiſit nuper ad me epiſtolā, ſeſe experturum,
Quāti ſeſe pēderē, ſiqd peperiſſem, educarem, tollerē, bona ſua me

Habiturum oĩa eſſe. Di. auſculto lubens, quid deniq; agitis? Ph. mater
Ancillas iubet, quoniam iam decumus menſis aduentat prope,
Aliam aliorſum ire, præmandare & quærere puerum, aut
Puellam, qui ſupponantur mihi, quid multa uerba faciam, tonſtricem
Syram nouiſti noſtram quæ ergo ædem ſeſe habet? Di. noui.
Ph Hæc una opera circumit ꝑ familias, puerũ ueſtigat, clanculũ ad me
Detulit, datum ſibi eſſe dixit, meracis malæ eum. Di. nunc non illa
Peperit, quæ peperit prior, ſed poſterior. Ph. ordine omnẽ rẽ tenes.
Nunc ut præmiſit nuncium miles mihi, non multo poſt hæc aderit.
Di. Nunc tu te interim quaſi puerpera hic procura. Ph. qppini ubi ſine
Labore res geri pulchre poteſt, ad ſuũ quenq; æquom eſt quæſtum
Eſſe callidũ. Di. qd me futurũ ẽ, qñ miles uenerit? relictus ne abs te ui
Ph. Vbi illud, qđ uolo, habebo ab illo, facile inueniã quo modo (uam?
Deuortium & diſcordiã inter nos parem, poſt id ego totum tecum
Mea uoluptas uſq; ero aſſiduo. Di. immo hercle uero accubuo
Mauelim, quin Dis hodie ſacruficare pro puero uolo adſcititio.
Ph. Immo hercle uero quinto die quod fieri oportet cenſeo.
Non audes aliquid mihi dare munus ciuilium lucrum Di. hercle
Videor facere mihi uoluptatem eia ubi quippiam me
Poſcas. Ph. at ego ubi abſtulit. Di. iam faxo hic aderit, ſeruolum huc
Mittam meum. Ph. ſic facito. Di. quicquid autem erit, boni conſulas.
Ph. Ecaſtor munus te curaturum ſcio, ut quoius me non pœniteat,
Mitte mihi. Di. num quippiam me uis aliud? Ph. ut quando ocium
Tibi ſit, me reuiſas. Di. ualeas. Ph. uale. Di proh Di immortales non
Amantis mulieris, ſed ſociæ unanimantis fidentis fuit,
Officium facere, quod modo hæc facit mihi ſuppoſitionem pueri,
Quam mihi credidit, germanæ quod ſorori non credit ſoror.
Oſtendit mihi iam ſeſe medullitus, ſe infidelem nunq̃
Dũ uiuat fore, ego ne illam ut non amẽ? ego ne illi nõ bene uelim?
Me potius non amabo, q̃ huic deſit amor, ego iſti non munus mittã?
Iam modo ex hoc loco iubebo ad iſtam quinq; perferri minas.
Præterea obſonari duntaxat hic mina multo illi potius bene erit,
Quæ bene uolt mihi, q̃ mihi met omnia quæ mihi facto mala.

Phroneſium meretrix.

P Vero iſti date mammam, ut miſeræ matres ſolicitæq;
Ex animo ſunt, cruciantq;, ædepol commentum male
Quomq; eam rem in corde agito, nimio minus perhibemur

Malo q̃ ſumus ingenio, ego prima de me modo dicta dictito.
Quantæ eſt cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri, mater dicta q ſum, eo magis
Studeo uitæ, quæ hoc auſa ſum, tantundem dolum aggrediar.
Lucri cauſa auara probrum ſum executa, alienos dolores
Mihi ſuppoſiri, nullam rem oportet doloſe aggrediri, niſi
Aſtute, accurateq; exequare, uos met iam uidetis ut ornata
Incedo puerperio, ego nunc me eſſe ægram aſſimulo.
Male quod mulier incœpit, niſi efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi ſenio eſt, ea illi miſeræ miſeria'ſt.
Si benefacere incœpit, eius enim cito odium percipit.
Nimisq; paucæ ſunt defeſſæ, male quæ facere occœperunt,
Nimisq; paucæ efficiunt, ſiquid occœperint benefacere.
Mulieri nimio malefacere melius eſt onus, q̃ bene.
Ego, quod mala ſum, matris opera mala ſum, & meapte malitia.
Quæ me grauidam eſſe aſſimulaui babylonio, eam nunc
Malitiam accuratam miles inueniat uolo, iſtic haud multo poſt
Credo aderit, nunc prius præcauero ſciens, cunq;
Ornatu, ut grauida quaſi puerperio cubem, date mihi
Huc ligna atq; ignem in aram ut ueneret Lucinam Deam
Hic apponite, atq; abite ab oculis, operæpretium facit ut
Accumbam, accede adiutare, ſic decet puerperam, ſoleas
Mihi date, pallium iniÿce in me huc Archilis, ubi eſt Aſtaphium?
Fer huc uerbenam mihi, thus & bellaria, date aquam manibus.
Nunc caſtor ut ueniret miles uelim.

Stratophanes miles. Phroneſium meretrix.
Aſtaphium ancilla.

E expectetis ſpectatores, meas pugnas dum prædicem
Manibus duellis prædicare ſoleo, haud in ſermonibus.
Scio ego multos memorauiſſe milites mendacium,
Et homeronidam & poſtilam illi memorari poteſt.
Qui & conuicti & condemnati falſi de pugna ſient.
Non laudandus eſt qui plus credit, quæ audit, q̃
Quæ uidet, num placet cum illi plus laudant, quæ audiunt,
Quàm quæ uident, pluris eſt oculatus teſtis unus, q̃ auriti
Decem, qui audiunt, audita dicunt, qui uident, planè ſciunt.
Non placet quem ſcurræ laudant, manipulares muſitant.
Neq; illi, quorum lingua gladiorum aciem præſtringit domi

Strenui nimio plus proſunt populo, q̃ arguti & cati:
Facile ſibi facunditatem uirtus argutæ inuenit.
Sine uirtute argutum ciuem mihi habeam pro præfica
Quæ alios collaudat, ea ſeſe uero non poteſt, nunc
Amicam decumo menſe poſt Athenas atticas, uiſo,
Quam grauidam reliqui meo compreſſu, quid ea agat.
Ph. Vide quis loquitur. Aſ. iam propinquat miles mea
Phroneſium, tibi adeſt Stratophanes.
Nunc tibi opus ægram ut te aſſimules. Ph. tace.
Quoi adhuc ego tu malam emonet ruri à me maſicio
Vincere'ſt repperit mulier ut ego opinor uina dea aut
Hominem ut uolo. St. euge Aſtaphium eccam mihi
Aduorſum. Aſ. ſalue Stratophanes, uenire te ſaluum gaudeo.
St. Scio, ſed perperit ne obſecro Phroneſium? Aſ. peperit puerum
Nimium lepidum. St. ecquid mihi ſimilis eſt? Aſ. rogas?
Quin ubi natu'ſt, machæram & clypeum poſcebat ſibi.
St. Meus eſt ſcio iam, de argumentis nimium quidem ſimilis eſt.
Aſ. Papæ iam magnu'ſt. St. iam ne lectat legionem quam ſpoliare
Velit? Aſ. here nudius quintus natus quidẽ ille eſt. St. quid poſtea?
Inter tot dies quidem hercle iam actum aliquid oportuit.
Quid illi ex utero exicio'ſt, priusq̃ poterat ire in prælium?
Aſ. Conſequere, atq; illam ſaluta, & gratulare illi. St. ſequor.
Ph. Vbi illa obſecro eſt, quæ me hic reliquit ab ſe? abiſti?
Aſ. Adſum, adduco tibi exoptatũ Stratophanẽ. Ph. ubi is eſt obſecro?
St. Mars peregre aduenìens ſalutat Nerienem uxorem ſuam.
Quom tu recte proueniſti, quomq; es aucta
Liberis, gratulor, quom mihi tibiq; magnum dediſti decus.
Ph. Salue qui me interfeciſti penè, & uita & lumine, quiq;
Mihi magnos dolores per uoluptatem tuam condidiſti in corpus.
Quo nunc etiam morbo miſera ſum. St. eia quãobrẽ mea uoluptas
Tibi obuenit labos iſte? filiũ peperiſti, q ædeis ſpolijs opplebit tuas.
Ph. Multo caſtor magis oppletis opus eſt tritici granarijs, næ ille prinsq̃
Spolia capiat, hic nos extinxit fames. St. habe bonum animum.
Ph. Sauium ſis pete hinc ab me, nequeo caput
Tollere, ita do, itaq; me ego doleo,
Neq; iam queo pedibus meaſponte ambulare. St. ſi me ex medio
Mari ſauium petere tuum iubeas, petere haud pigeat me.
Id ita eſſe experta es, nunc experiere mea Phroneſium me te
A mare, adduxi ancillas tibi eccas ex Syria duas iſtas dono.

Adduce huc tu iſtas, ſed reginæ domi ſuæ fuere ambæ.
Verũ patriã ego excidi manu, his te dono, pœnitet ne te qd̃ ancillæ
Ph. Iã qn etiã ſuperduats, quæ mihi comedãt abũ. St. hoc qdẽ (ſunt.
Hercle ſi ingratu'ſt donum, cedo tu mihi iſtum puere pallulam.
Mea uoluptas attuli eccam pallulam ex pari gratia tibi, tene tibi.
Ph. hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari? St. perij miſer.
Iam auro contra conſtat filius, etiamnũ nihilipendit, addit purpurã
Exorat, tibi attuli duas ponto amœnas, tene tibi uoluptas mea.
Accipe hoc, abduce haſce, in conſpectus noſtros. Ph. eqdem has
Ecaſtor nihil moror. St. nihil ne huic ſat eſt? ne unum uerbum
Quidem dixit, uiginti minis uenire illhæc poſſe credo dona, quæ ei
Dono dedi uehementer mihi nunc eſt irata. ſentio, atq; intellego.
Verum adibo. quid ais nunc tu? num ne uis me uoluptas mea
Quo uocatus ſum, ire ad cœnam? mox huc cubitum iuero.
Quid taces? planiſſume ædepol perij, ſed quid illuc boni eſt?
Quis homo eſt, qui inducit pompam tantam? certu'ſt quo ferant
Obſeruare, huic credo fertur, uerum iam ſcibo magis.

Geta ſeruos. Stratophanes. Phroneſium.

Te hac ſimul mulieri damnigeruli foras gerones,
Bonorum exagogæ, ſatis eſt qui amat nequit quin nihili ſit,
atq; improuiſe partibus expoliat.
Nam hoc qui ſit ita, nequis id quærat ex me, domi ſcit quæ facit
Improba facta amator, qui bona ſua proſternere habet, foras
Iubet ferri, metuit publicos, mundiſſimu'ſt, puras ſibi eſſe uolt
Aedeis, domi quicqd habet, perditur, exeo, quandoquidem ipſus
Perditu'ſt, ſecreto hercle equidem illum adiutabo, neq; mea quidem
Opera unq̃ nihilominus propere, q̃ poteſt, peribit.
Nam iam de hoc obſonio, de mina deminui modo quinq;
Nummos, mihi detraxi partem herculaneam, nam hoc aſſimule eſt,
Quaſi de fluuio qui aquam deriuat ſibi, niſi deriuetur tamen
Omnis aqua abeat in mare, nam hoc in mare abijt, miſereq;
Perit ſine bona omni gratia, hæc cum uideo fieri, ſuffuror,
Suppilo, de præda prædam capio, meretricem ego item eſſe reor,
Mare ut eſt, quod des deuorat, nunq̃ abundat, hoc ſaltem
Seruat me, quom illi ſubeſt, apparet, des q̃tum uis, nuſq̃
Apparet, neq; datori, neq; acceptricæ, uelut meretrix meũ herum
Miſerum ſua blanditia intulit in
Pauperiem, priuauit bonis, luce, honore, atq; amicis.

Atat eccam. adeſt propinq. credo audiuiſſe hæc me loqui.
Pallida eſt, ut peperit puerum, alloquar quaſi neſciam, iubeo
Vos saluere. Ph. noſter Geta, quid ais? ut uales? Ge. ualeo & uenio:
Ad minus ualentem, & melius qui ualeat, fero, herus meus, ocellus
Tuus ad te ferre me hæc iuſſit tibi dona, quæ uides illos ferre.
Et has quinq; argenti minas. Ph. Pol haud perit, quod illum
Tantum amo. Ge. iuſſit operare, ut hæc grata haberes tibi.
Ph. Grata ecaſtor habeo, iube auferri intro hæc ad me.
Ecquid auditis? ecquæ tam imperat ſuis. Ge. nolo auferant.
Deſiccari iube. Ph. impudens mecaſtor, quanti eſt negocij?
Ge. Tu bona fide. tu ne ais impudentem me eſſe ipſa, quæ ſis ſtabulum
Flagitij? Ph. dic amabo te, ubi eſt Dinarchus? Ge. domi. Ph. dic ob hæc
Quæ abmiſerit, me illũ amare plurimũ omniũ hominum (dona,
Ergo eumq; honorem, eumq; habere omnium maximum
Atq; ut huc ueniat obſecrare. Ge. ilicet, ſed quiſnam illic homo'ſt,
Qui ipſus ſecum eſt triſtis, animo hercle homo'ſt ſuo miſer,
Quiſquis eſt, dignus eſt mecaſtor. Ph. ecquid eſt, non nouiſti obſecro,
Qui illic apud me erat huius pater, uſq; ad ientaculum
Iuſſit ali. manſi, auſcultaui, obſeruaui, quem pernam noui
Hominem, nihil illicq; eſt illic eſt me intuetur gemens.
Traxit ex intimo uentre, ſuſpiritum, hoc uide, dentibus
Frendit, icit femur. Ge. num obſecro nam hariolus, qui ipſus
Se uerberat. St. nunc ego meos animos uiolentos, meamq; iram
Ex pectore iam promam, loquere unde es tu?
Quoius es? cur auſus inclementer mihi dicere? Ge. lubido eſt.
St. Iſtuc ne mihi reſponſas? Ge. hæc, non ego te flocciſacio.
St. Quid tu? cur auſa es alium te dicere amare hominem? Ph. lubitu'ſt.
St. Ain tandem? iſtuc primum experiar, tum tantuli doni cauſſa.
Holerum atq; eſcarum, & poſcarum, mœchum malachum,
Cincinnatum, umbratilocum, tympanotribam amas.
Hominem non nauci quæ hercles. Ge. meo ne hero tu improbe
Et maledicere audes fons uitij & peiurij? St. uerbum unum
Adde iſtoc, iam hercle ego te hic affatim officiam. Ge. tange
Modo, iam ego te hic agnum faciam, & medium diſtruncabo.
Si tu in legione bellator ciuis, at ego in culina aues.
Ph. Si æquom facias, aduentores meos non incuſes, quorum mihi
Dona accepta & grata habeo, tuaq; ingrata quæ abs te accepi.
St. Tum pol ego & donis priuatus ſum, & peri. Ph. plane iſtuc eſt.
Quid nunc ergo hic odioſe es confeſſus omnibus te ijs?

St. Perij hercle hodie, niſi hunc à te abigo. Ge. accede huc modo,
Adi huc modo. St. etiam ſcelus minitare, quem ego
Aſſatum iam iam concipilabo, quid tibi huc uentio eſt?
Quid tibi hanc aditio eſt? quid tibi hanc notio eſt inquam
Amicam meam? emoriere ocyus, ſi manu uiceris.
Ge. Quid manu uicerim? St. fac quod iuſſi, mane, iam ego te hic
Aſſatum conficiam. Ge. occidi optumum eſt, captio eſt, iſtam
Machæram longiorem habes, quàm hæc eſt, ſed ueru
Sine dum petere, ſiquidem belligerandum eſt tecum.
Ibo domum ego, tecum bellator arbitrum æquom ceperim.
Sed ego ceſſo me hinc amouere, uentre dum ſaluo licet.

Phroneſium. Stratophanes.

d Ate iam ſoleas, atq; me intro actutū ducite, nā mihi de uento
Miſeræ cōdoluit caput. St. qd mihi futurū eſt, quoi duæ ancillæ
Dolent, quibus te donaui, iam ne abiſti? hem ſic datur, quo pacto
Excludis quæſo eſopitus planius quàm excluſus nunc ſum, pulchre
Ludificor, ſine qūtulo mihi opere nunc pſuaderi poteſt, ut ego hiſce
Suffringā talos, totis ædibus num qppiā auarū, ut ad mores mulierū
Poſtquàm filium peperit, animos ſuſtulit, nunc quaſi mihi dicat, hæc te
Iubeo, neq; uolo introire in ædeis, at ego nolo, non eo, ego faxo
Dicat me ī diebus pauculis crudū uirū eē, ſequere me hac, uerbū ſat ē.

ACTVS TERTIVS.

Strabax ruſticus adoleſcens. Aſtaphium ancilla.

Vs mane dudum hinc ire me iuſſit pater, ut bubus
r Glandem prandio depromerem, poſt illoc ueni, quàm aduenit,
Si dis placet ad uillam, argentum meo qui debebat patri.
Qui oueis terentinas erat mercatus de patre quærit patrem.
Dico eſſe in urbe, interrogo quid eum uelit, homo crumenam
Sibi de collo detraxit, minas uiginti mi dat, accipio lubens,
Condo in crumenam, ille abijt, ego propere minas ouis
In crumena hac in urbem detuli, fuit ædepol Mars
Meo iratus patri, nam oues illius haud longe abſunt à lupis.
Nunc ego iſtos mundulos urbanos amaſios.
Hoc ictu exponam, atq; omnes eijciam foras, eradicatre eſt
Certum cum primis patrem, poſt id locorum matrem, nunc

Hodie efferam ad hanc argentum, quam mage amo, q̃
Matrem meam, tate ecquis ulla eſt? ecquis aperit hoc oſtium?
Aſ. Quid alienum eſt amabo mi Strabax, qui non extemplo
Intres? an ne oportuit ita te quidem, qui es familiaris? St. ibitur.
Ne me morari cenſeas. Aſ. lepide facis.

Stratilax. Aſtaphium.

m Irum uidetur rure herilē filium Strabacem non rediſſe, niſi ſi
Clanculū collapſus eſt hic in corruptelā ſuā. Aſ. iam pol hic
Me inclamabit ſi aſpexerit. St. nimio minus ſæuos iā ſum Aſtaphiū.
Quàm fui, iam non ſum truculentus, noli metuere, quid uis?
Aſ. Quid? tuam expecto truculentiam. St. dic, impera mihi, quid tibi,
Et quo uis modo, nouos omnes mores habeo, ueteres perdidi.
Vel amare poſſum, uel etiam ſcortum ducere. Aſ. lepide mecaſtor
Nuncias, ſed dic mihi ain paraſitum te fortaſſe ducere?
St. Intellexiſti lepide quid ego dicerem, heus tu, iam poſtq̃
In urbē crebro conuenio, hic factus iam ſum cauillator
Probus. Aſ. quid id eſt amabo, iſtæc ridicularia, cauillationes uis
Opinor dicere, ita ut pauxillum differat à cauillis, ſequere
Intro me amabo mea uoluptas. St. tene hoc tibi, rabonem habeto
Vt mecum hac nocte ſies. Aſ. peri, rabonem quam eſſe dicam?
St. Hanc beluam. Aſ. quin tu arrabonem dicis? St. ita facio lucri,
Vt præneſtinis conea eſt ciconia. Aſ. ſequere obſecro. St. Strabacem
Hic opperiar, modo ſi rure ueniat. Aſ. is qdē apud nos ē, hic Strabax
Modo rure uenit. St. prius ne q̃ ad matrem ſuam, heu ædepol
Hominem nihili. Aſ. an ne autem ut ſoles iam ne? St. nihil dico.
Aſ. I intro amabo, cedò manum. St. tene, in tabernam ducor
Deuorſoriam, ubi male accipiar mea mihi pecunia.

ACTVS QVARTVS.

Dinarcus adoleſcens.

Eq; gnatus eſt, neq; proggnetur, neq; poteſt repperier.
n Quoi ego nūc dictū, aut factum melius, q̃ mihi eſſe uelim.
Di magni, ut ego lætus ſum, & lætitia differor, ita ad me
Magna nunciauit Chiamus hodie gaudia, mea dona de
Amata acceptaq; habita eſſe apud Phroneſium, cum hoc iam
Volupe'ſt, tum hoc nimio magnæ mellinæ mihi, militis odioſa,
Ingrataq; habita, totus gaudeo, mea pila eſt, ſi repudiatur

Miles, mulier mecum perit, ſaluos ſum,
Quia pereo, ſi non peream, plane eſuriam, nunc ſpeculabor
Quid ibi agatur, quis eat intro, qui foras ueniat, procul
Hinc obſeruabo miles quid facturus ſiat.
Quia nihil habeo, unum animos monuit mihi, oia agam precario.

Aſtaphium. Dinarchus.

Epide efficiam mea hera officiũ, inde intus modo ut tu tuũ
Item efficeas, ama id, quod decet rem tuam eſtuci ex inani
Nunc dum iſti lubet, dum habes tempus ei obſecundes.
Prome uenuſtatem amanti tuam, ut gaudia compares.
Ego interim hic reſtricis præſidebo, iſte dum ſic faciat domum
Ad te exagogam, & quenquam interim iſtuc ad nos
Qui ſit, hodie intromittam, tu perge, ut lubet, ludin iſtos.
Di. Quis eſt iſte Aſtaphium? indica qui perit. Aſ. amabo hiccine
Tu eras? Di. moleſtus ne ſum? Aſ. nunc magis q̃ fuiſti, nam niſi qui
Nobis uſu'ſt, nobis moleſtus. Di. ſed obſecro da mihi operam ut
Narrem quæ uolo. nam quid eſt? Aſ. mea refert non mus, ſed
Intus bolos quos dat. Di. quid amator nouos quiſpiam?
Aſ. Integrum & plenum adorta'ſt theſaurum. Di. quis eſt?
Aſ. Eloquar, ſed diu taceto, nouſti tun hunc Strabacem? Di. quid ni?
Aſ. Solus ſummam habet hic apud nos, nunc is eſt fundus nobis.
Animo bono male gerit. Di. perij hercle ego idem. Aſ. ſtultus es,
Qui facta infecta facere uerbis poſtules, thetis quoq; etiam
Lamentando leſſum fecit filio. Di. non ego nunc intro
Ad uos mittar? Aſ. quid num miles magis? Di. quia
Enim plus dedi. Aſ. plus enim es intromiſſus, quom dabas.
Sine uiciſſim, qui dant operam, oblitos quod dant, operam utier.
Litteras didiciſti, quando ſcis, ſine alios diſcere.
Di. Diſcant, dum mihi commentari id liceat, ni oblitus ſiem,
Quod dedi. Aſ. interea magiſter, dum tu commentabere,
Volt interim illam indidem commentari, qui rem acciperet
Identidem. Di. dedi equidem hodie ei quinq; argenti deferri
Minas, præterea unam in obſonatum. Aſ. idem iſtoc delatum ſcio.
De eo nunc bene ſum tua uirtute. Di. immo & inimici mei
Bona iſtæc edent, mortuum hercle me, q̃ ut id patiar.
Mauelim mihi inimicos inuidere, q̃ me inimicis meis.
Nam inuidere alij bene eſſe, tibi male eſſe miſerum eſt.
Qui inuident egent. illi quibus inuidetur, rem habent.

Aſ.Stultus qdem es,opperire.Di.qd iam? Aſ.qa pol mauelim nunc licet.
Di.Da obſonij me participem fieri. Aſ.ſi uolebas participari,auferres
Dimidium domum,nam idem ut acheronti hic ratio accepti
Scribitur,intro Acceptum,quando acceptu'ſt,non poteſt
Ferri foras,bene uale.Di.ſiſte. Aſ.omittas me.Di.omitto intro. Aſ.ad te
Quidem.Di.immo iſtoc ad uos.Aſ.iri non poteſt.Di.immo poteſt.
Experiri ſine. Aſ.immo opperire,uis eſt experiri.
Dicam adeſſe niſi occupata'ſt.Di.reſiſte,hem fruſtra fit,redin?
Aſ.At non redeam ſi uocat me,quæ in me poteſt,plusq̃ poteſt.
Vno uerbo eloquere.Di.mittin me intro? Aſ mendax es,abi.
Di.Vnum aiebat.Aſ.ſtridia dixti uerba,atq; mendacia.
Di.Abijt intro,induit,ego ut hæc mihi patiar fieri? iam hercle
Ego tibi illecebra ludos faciam clamore in uia,quæ
Aduorſum legem accepiſti plurimis pecuniam.
Iam hercle apud omnes magiſtratus faxo,erit nomen tuum.
Poſt id ego in te manum inijciam quadrupus uenefica
Suppoſtrix puerum,ego ædepol tua probra aperibo omnia.
Nihil me,perdidi omne quod fuit,fio impudens.
Nec mihi adeſt ad illum penſi,iam quos capiam calceos,ſed quid
Ego hic clamo? quid ſi me iubeat intromittier? conceptis me non
Facturum uerbis,iurem ſi uelit,nugæ ſunt,ſi ſtimulos pugnis
Cædis,manibus plus dolet,de nihilo nihil eſt iraſci,quæ te non
Flocci facit,ſed qd hoc eſt? proh Di immortales,Callicle͂ uideo ſenem.
Alteram tonſtricem huius,alteram ancillam ſuã,meus qui affinis
Fuit,ancillas duas conſtrictas ducere,pertimui poſtquam
Vna cura cor meum mouit,non timeo,ne me malefacta antiqua
Mea ſint inueniam omnia.

Callicles ſenex. Ancillæ.ij. Dinarchus adoleſcens.

Con tibi maledicam,aut tibi male uelim ut animo meo'ſt.
e Propemodum expertæ eſtis,q̃ ego ſim tranquillus uſq;
Homo,rogitaui ego uos uerberanteis,has pendenteis ſimul
Commemini,quo quicq; pacto ſitis confiſſæ ſcio hic nunc.
Volo ſcire eodem pacto,ſine malo fateamini,quanq̃ uos
Colubrino ingenio ambæ eſtis,edico prius,ne duplices habeatis
Linguas,ne ego bilingueis uos necem,niſi ad tintinnaculos.
Voltis uos educi uiros. An.uis ſubegit uerum fateri,ita lora lædunt
Brachia.Ca.at ſi uerũ mihi erit is ſ[illegible]ſſæ.An.uinclis exolue Ca.mihi

Etiam

Etiam num quid ſit negocij falſus incertuſq; ſum, niſi quia
Timeo tamen. An. ego nec quid peccaui ſcio. Ca. omnium primum diuerſa eſt
Etenim ſic iſtud uolo, ne iter uos ſignificetis, ego ero paries loquere tu.
An. Quid loquar? Ca. quid puero actu'ſt, mea quem peperit filia
Meo nepoti? capita rerum expedite. An. iſtæ dedi. Ca. iam
Tace, accepiſtin puerum tu ab hac? An. accepi. Ca. tace
Nihil moror præterea, ſatis es faſſa. An. inficias non eo.
Ca. Iam liuorem ſcapulis iſtoc concinnas tuis, conueniunt
Adhuc utriuſq; uerba. Di. uæ miſero mihi, mea nunc facinora
Aperiuntur, clàm quæ ſperaui fore. Ca. loquere tu, quis dare
Te huic puerum iuſſit? An. hera maior mea. Ca. quid tu,
Cur eum accepiſti? An. hera me rogauit minor, puer ut
Ferretur, eaq; ut cælarentur omnia. Ca. loquere tu.
Quid eo feciſti puero? An. ad meam heram detuli. Ca. quid de
Puero tua hera fecit. An. heræ meæ extemplo dedit. Ca. quoi.
Malum, heræ? An. duæ ſunt iſtæ. Ca. caue niſi quod te rogo, niſi
Ea quæ exquiro. An. mater filiæ dono dedit inquam. Ca. plus.
Quàm dudum inquam loquere. An. plus tu rogitas. Ca. reſponde
Ocyus quid illa quoi donatu'ſt? An. ſuppoſuit. Ca. quoi? An ſibi
Pro filiolo. Ca. pro filiolo? Di. obſecro noſtram fidem, ut facilius
Aliqua alicunde puerum natum parit, hæc labore alieno
Puerum peperit ſine doloribus, puer quidem beatus. matres duas
Habet, & auias duas, iam metuo patres quot fuere, uideſis
Facinus muliebre. An. magis pol hæc malitia pertinet ad uiros,
Quàm ad mulieres, uir eam, non mulier prægnantem fecit.
Ca. Et idem ego iſtuc ſcio, tu bona ei cuſtos fuiſti. An. plus poteſt, qui plus
Valet, uir erat, plus ualebat, uicit quod poterat, uim attulit.
Ca. Et tibi quidem hercle idem attulit magnum malum. An. de iſtoc
Ipſa, et ſi tu taceas, re ab ſe experta intellego. Ca. nunquam te
Facere hodie ut quoius quis eſſet, diceres. An. tacui, at nunc
Non tacebo, quando adeſt, neceſſe indicem. Di. lapideus ſum,
Commouere me miſer non audeo, res palàm omnis eſt, meo
Illic nunc ſunt capiti hoſtiæ, meum illuc facinus, mea ſtultitia eſt.
Timeo q̃ mox nominer. Ca. loquere filiam meam
Quis integram ſtuprauerit. An. uideo ego te propter mala
Facta, qui es patronus parieti. Di. neq; uiuos, neq; mortuus
Sum, nec quid nunc faciam ſcio, neq; ut hinc abeam, neq; ut
Ad hunc adeam ſcio, timore torpeo. Ca. dian an non?

An. Dinarchus quoi illam prius dua ſponderas. Ca. ubi is homo eſt,
Quem dicis? Di. adſum Callicles, per tua obſecro genua,
Vt tu iſtuc inſipienter factum, ſapienter feras, mihiq; ignoſcas,
Quod animi impos uini uitio fecerim. Ca. non placet
In mutum quippiam conferri, quod loqui non poteſt, nam uinum ſi
Fabulare poſſit, ſe defenderet, non uinum moderari
Sed uino ſolent, qui quidem probi ſunt, uerum
Qui improbus eſt, ſiue ſubbibit, ſiue adeo caret temeto,
Tamen ab ingenio eſt improbus. Di. ſcio
Equidem quæ nolo, multa mihi audienda obnoxia, ego tibi
Me obnoxium eſſe fiteor culpæ compotem mi
Callicles uide quæſo ne facias iniuriam, reus ſolutus
Cauſſam dicit, mitte iſtas, ſanun es? Ca. ſoluite iſtas,
Agite, abite, tu domum, & tu autem domum eloquere
Hæc heræ ut puerum reddat, ſiquis eum petat, eamus
Intus. Di. quid uis intus me ire, tu es prætor mihi.
Verum te obſecro, ut tuam gnatam des uxorem Callicles.
Ca. Eundem ſtulte iudicaſſe quidem iſtam rem intellego.
Nam haud manſiſti, ut ego darem illam, tute ſumpſiſti tibi,
Nunc habeas, ut nactus, uerum hoc ego te mulctabo bolo.
Sex talenta magna dotis demam pro iſtac inſcitia.
Di. Bene agis mecum, filium iſtinc tute melius eſt repetere.
Cæterum uxorem quamprimum poteſt adduca ex ædibus.
Ca. Ego adeo iam illi remittam nuncium, Adimæo dicam, ut aliam
Conditionem filio inueniat ſuo. Di. at ego ab hac puerum repoſcam,
Ne mox inficias eat, nihil eſt, nam ipſa & ultro ut factu'ſt, fecit
Omnem rem palàm, ſed nimium pol opportuna ecce abſe
Egreditur foras, næ iſta ſtimulum longe habet, quæ uſq; illinc
Cor pungit meum.

Phroneſium. Dinarchus. Aſtaphium.

Littea, et lutea ē meretrix, niſi quæ ſapit in uīo ad rē ſuā.
b Si alia membra uino madeant, cor ſit ſaltem ſobrium.
Nam mihi diuidia eſt in tonſtricem meā, ſicut inultam, male
Ea dixit, eum Dinarchi puerum inuentum filium.
Vbi id audiuit, q̄q̄ penes eſt me omnis res, & liberi.
Video eaum, qui ſuis tutorem me adoptauit bonis.
Di. Mulier adſum profectu'ſt. Ph. quid agitur uoluptas mea?
Di. Non uoluptas, aufer nugas, nihil ego nunc de iſtac te ago.

Ph. Scio

Ph. Scio mecaſtor quid uis, & quid poſtulas, & quid petis.
Me uidere uis, & me te amare poſtulas, puerum petis.
Di. Di immortales ut planiloqua eſt, paucis ut rem ipſam attigit.
Ph. Scio equidem ſponſam tibi eſſe, & filium ex ſponſa tua.
Et tibi uxorem ducendam iam eſſe, alibi iam animum tuum,
Me quaſi pro derelicta ſis habiturus. ſed tamen cogitato mus
Puſillus q̃ ſit ſapiens beſtia, ætatem qui uni cubili
Nunquam committit ſuam, quaſi unum obſideatur, aliunde perfugiũ
Gerit. Di. ocium ubi erit, de iſtis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerum redde. Ph. immo ámabo ut hos dies aliquos ſinas
Eum eſſe apud me. Di. minime, nam eo quid opus?
Ph. In re mea triduum hoc ſaltem, dum aliquo miles circumducitur.
In eam rem ſi quid habebo, tibi quoq; etiam proderit, ſi auferes
Puerum, à milite omnis tum mihi ſpes animam efflauerit.
Di. Factum cupio, nam re facere ſi uelim non eſt locus, nunc puero
Vtere, & procura, quando procures, habes. Ph. multum ámabo
Te ob iſtam rem mecaſtor, ubi domi metues malum, fugito huc
Ad me ſaltem, amicus mihi eſto manubinarius. Di. bene uale
Phroneſium. Ph. iam tum oculum uocas, id quoq; interim
Furtim nomen commemorauiter. Di. nunquid uis? facultas operæ
Vbi mihi erit, ad te uenero. Ph. ille quidem abijt, acceſſit, dicere
Hic quis uidelicet, uerum eſt uerbum quod memoratur, ubi amici
Ibidem opus, propter hunc ſpes etiam ſe hodie tum interit
In militem, quem caſtor mage amo q̃ dudum, id quod cupio inde
Auferre, quæ quom multum abſtulimus, haud multum apparet, quod
Datum eſt, ita ſunt gloriæ meretricum. Aſ. aha tace. Ph. qd ẽ obſecro?
Aſ. Adeſt pueri. Ph. ſine eum ipſe adire huc, ſine, ſi is eſt modo,
Sine eum ipſum adire, ut cupio ad me hac recta, ſi uenerit
Næ iſtum caſtor hodie aſtis confectum fallacijs.

ACTVS QVINTVS.

Stratophanes miles. Aſtaphiũ. Phroneſiũ. Strabax ruſticus.

O mihi amare fero ſuppliciũ damnis ad amicam meam
e Vt illud acceptum ſit prius quod ꝑdidi, hoc addam inſuper.
Sed qd uideo herã atq; ancillã an ædeis? adeũda ẽ hæc mihi
Quid hic uos agitis? Ph. ne me appella. Mi. nimium ſæuis. Ph. ſic.
Potin es ut mihi moleſtus ne ſies Mi. qd? Aſtaphiu'ſt. Aſ. merito caſtor
Tibi ſuccenſet. Ph. alazon? atq; ne iſti etiam parũ male uolo. Mi. ego

Mea uoluptas, ſi quid peccaui prius ſupplicium ad hāc minam fero
Auri, ſi mihi rides. Ph. manus uetant prius, q̃ penes ſeſe habeant, q̨ꝗ
Credere, puero opus eſt cibū, opus eſt matri autem quæ puerū lauit,
Opus nutrice, utrem habeat ueteris uini largiter, ut dies noctesq;
Potet, opus lignis, nunc opus eſt carbonibus, faſcijs, opus eſt puluinis,
Cunis, incunabulis, oleum opus eſt, farina opus eſt totum diem.
Nunquam hoc uno die efficiatur opus, quin opus ſemper ſiet.
Non enim poſſunt militares pueri ſetania educier.
Mi. Reſpice ergo accipe hoc, qui iſtuc efficias opus. Ph. cedo
Quanquam parum eſt. Mi. ad omne maius iſtuc poſitum paru'ſt.
Tuo arbitratu quod iubebis addabitur, da nunc ſauium.
Ph. Mitte me inquam odioſus. Mi. nihil fit, non amor, teritur dies.
St. Plus decem pondo amoris pauſillis perdidi, accipe hoc
Atq; auferto intro, ubi mea amica eſt gentium, neq; ruri, neq;
Hic operis quicquam facio, corrumpor ſitu ita miſer
Cubando in lecto, hic expectando obdurui, ſed eccam uideo.
Heus amica quid agis? Mi. quis illic homo? Ph. quem
Ego ecaſtor mage amo, q̃ te. Mi. q̃ me? quomodo?
Ph. Hoc modo, ut moleſtus ne ſis. Mi. iam abis, poſtquā aurum habes?
Ph. Condidi intro, quod dediſti. St. ades amica, te alloquor.
Ph. At ego ad te ibam. St. ad me delicia? Ph. hercle uero ſerio. St. quanq̃
Ego tibi uideor ſtultus, gaudere aliqui me uolo, nam q̃q̃
Es bella malo tuo, niſi tecum aliqui gaudeo, uin te
Amplecter, & ſuauium dem? Ph quid uis facere, gaudeam.
Mi. Meos ne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?
Mortuum hercle me duco ſatius, abſtine hoc mulier manum,
Niſi te mea manus in machæra & hunc uis mori.
St. Nihili fieri ſatius eſt miles ſi te amari poſtulas, auro, haud ferro
Deterrere potes, ne amet. Mi. qui (malum)
Bella es, aut ea tu es quæ ames hominem iſtiuſmodi? Ph. uenit ne
In mentem tibi, quod uerbum in cauea dixit hiſtrio?
Omnes homines ad ſuum quæſtum callent, & faſtidiunt.
Mi. Huncine hominem te amplexarier tam horridum atq; ſqualidum?
Ph. Quanq̃ hic ſqualidus eſt, q̃q̃ hic horridus, citus bellum init.
Mi. Dedi ego aurum. Ph. mihi dediſti? filio cibaria.
Aſ. Nunc ſi hanc tecum eſſe ſperas, alia opus eſt auri mina.
Mi. Malam rem is, & magnam magnopere ſerua uiaticum
Quid iſti debet niſi tria. St. quæ nam tria.
Mi. Vnguenta, noctes, ſauium. Ph. par pari reſpondet.

Verum nunc ſaltem ſi amas, da tu mihi de tuis delicijs ſummus
Quicquid pauxillulum. Mi. quid ita? Ph ab auo eſt quod idem
Dictum ſuperfert campas dicit abaui conſulta iſtuc.
Mi. Mihi homo caue ſaxis uolnus, t.bi iam quoi ſunt dentes ferrei
Volgo adſe omneis intromittit, abſtine iſtanc tu manum.
St. Iam hercle iam magno tu uapulato uir ſtrenuus.
Mi. Dedi ego huic aurum. St. at ego argentum. Mi. at etiam pallulam.
St. At ego oues etiam, nam & alia multa, quæ poſcet, dabo.
Melius te munere certare mecum, qui minacijs.
Ph. Lepidus ecaſtor mortalis eſt. Strabax mi perge obſecro
Stultus atq; inſanus damnis certant, nos ſaluæ ſumus.
Mi. Age prior tyro aliquid. St. immo tu prior perde & peri.
Mi. Hem tibi talentum argenti philippei eſt, tene tibi.
Ph. Tanto melior noſter eſto, ſed & noſtro uiuito. Mi. ubi eſt quod
Tu das, ſolue zonam, prouocatur, quid times? St tu pegrinus, hic ego
Habito, timeo meos, non ego ambulo, pecua ad hanc ego in
Crumena obligata defero. Mi. quid dedi, ut diſtrinxi hominem?
St. Immo ego uero, qui dedi. Ph. i intro ámabo, & tu ergo ad me.
St. Cum tu eris mecum quidem, quid tu, quid ais? Mi. tun hoc? an ego
Poſterior dedi? Ph. tu dediſti, iam daturus eſt, iſtuc habeo, hoc expeto
Verum utriq; mos geratur, amborum ex ſententia
Fiat, ut rem gratam uideo, hoc accipiūdu'ſt, quod datur.
St. Meum quidem te lectum certe occupare non ſinam.
Mi. Lepide mecaſtor occupaui atq; ex mea ſententia.
Ph. Aeque ut rem bene geſtam uoſtram rurſum bene geram,
Amabo ſiquid animatu'ſt facere, faciam ut ſciam.
Veneris cauſa applaudite, eius hæc in tutela eſt fabula,
Spectatores bene ualete, plaudite atque exurgite.

FINIS.

* ** a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z
A B C D E F G H I K L M N.
Omnes quaterniones præter N duernionem.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI, ET
ANDREAE ASVLANI SOCERI,
MENSE IVLIO. M. D. XXII.

AL DVS.

Digitized by Google